UAN
SIDAD AUTÓNOMA DE NUEV
CCIÓN GENERAL DE BIBLIOTEC

Scoti
In lib. Sen.
Tom. II.

BX1749
.S3
D8
1754-55
v.2
c.1

1020044917
UNIVERSIDAD AUTONOMA DE NUEVO LEON
ALERE FLAMMAM VERITATIS
UNIVERSIDAD AUTONOMA DE NUEVO LEON
CAPILLA ALFONSINA BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
MICROFILMADO
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

BX 1749
.P4
D8
1754-57
v.2

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON
132733

VEN. P. ET DOCT.

JOAN. DUNS SCOTI,

ORDINIS MINORUM,

Theologi eminentiſſimi,

Atque Academiæ Subtilium Anteſignani,

Quæſtiones Quatuor Voluminum ſcripti Oxonienſis ſuper Sententias, & Quodlibeta.

A R. A. P. FR. ANTONIO BARROS

Obſervantis Provinciæ S. Jacobi Alumno, Lect. Jub. Archiepiſcop. Compoſtellani Examinatore Synodali, dictæ Provinciæ Ex-Miniſtro Provinciali, ac P. Digniore, & in Romana Curia Procuratore Generali Ordinis accurate recognitæ, & juxta emendatiorem, & exactiorem ex iis, quæ ... hucuſque prodierunt, hujus Operis editionem quinque voluminibus pro majori ſtudentium commodo publicæ luci, & utilitati data.

TOMUS II.

In II. Sententiarum.

ROMÆ M. DCC. LIV.

Typis Angeli Rotilii.

SUPERIORUM PERMISSU.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

JOANNIS DUNS SCOTI,

DOCTORIS SUBTILIS

ORDINIS MINORUM

THEOLOGORUM OMNIUM PRINCIPIS.

Super Secundum Sententiarum Quæſtiones exactiſſimæ.

CREATIONEM RERUM INSINUANS SCRIPTURA, &c.

DISTINCTIO PRIMA.

C*IRCA creationem, in hoc Secundo (ut dictum eſt in lectione) tractat Magiſter de Deo, quantum ad cauſalitatem ejus primariam: & hoc ſpecialiter circa cauſalitatem triplicis cauſæ, quam habet reſpectu creaturæ. Quæro primo circa hoc.*

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum prima cauſalitas reſpectu omnium cauſabilium de neceſſitate ſit in tribus perſonis?

ET intelligo reſpectu omnium cauſabilium in quocunque *eſſe* & hoc de neceſſitate, ita quod non poſſit eſſe niſi in tribus perſonis. Quod non: Ricar. de Trinit. lib. 3. cap. 16. *Si tantum* (a) *eſſet una perſona, adhuc eſſet in ea plenitudo potentiæ, & ſapientiæ*: ergo poſſet producere omne poſſibile. Item, actio eſt ſuppoſiti: ergo plurium ſuppoſitorum plures actiones: igitur trium perſonarum non poteſt eſſe una actio: igitur nec una potentia activa, vel cauſalitas, reſpectu omnium cauſabilium: quia cujus eſt potentia, ejus eſt actus, 1. *de Somno, & Vigilia*. Præterea, ſicut ſe habet principium operationis ad principium: ita operatio ad operationem. Hæc propoſitio patet in potentia ſenſitiva, intellectiva, & volitiva, & actibus earum: ſed principium creationis eſt aliquid eſſentiale, quia commune tribus: & tale eſt primum aliquo modo, notionali ſive perſonali: igitur & actio actione.

Contra, perſonæ divinæ plus conveniunt quam ſubſtantia, & vir-

a *Mag. A. In 2. lib. determinat Mag. de Deo, inquantum ejus perfectio relucet in operibus creationis.*

ALERE FLAMMAM VERITATIS
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
UANL
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

JOANNIS DUNS SCOTI,

DOCTORIS SUBTILIS

ORDINIS MINORUM

THEOLOGORUM OMNIUM PRINCIPIS.

Super Secundum Sententiarum Quæſtiones exactiſſimæ.

CREATIONEM RERUM INSINUANS SCRIPTURA, &c

DISTINCTIO PRIMA.

CIRCA creationem, in hoc Secundo (ut dictum eſt in lectione) tractat Magiſter de Deo, quantum ad cauſalitatem ejus primariam: & hoc ſpecialiter circa cauſalitatem triplicis cauſæ, quam habet reſpectu creaturæ. Quæro primo circa hoc.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum prima cauſalitas reſpectu omnium cauſabilium de neceſſitate ſit in tribus perſonis?

ET intellige reſpectu omnium cauſabilium in quocumque *eſſe* & hoc de neceſſitate, ita quod non poſſit eſſe niſi in tribus perſonis. Quod non: Ricar. de Trinit. lib. 3. cap. 16. *Si tantum* (a) *eſſet una perſona, adhuc eſſet in ea plenitudo potentiæ, & ſapientiæ*: ergo poſſet producere omne poſſibile. Item, actio eſt ſuppoſiti: ergo pluſium ſuppoſitorum plures actiones: igitur trium perſonarum non poteſt eſſe una actio: igitur nec una potentia activa, vel cauſalitas, reſpectu omnium cauſabilium: quia cujus eſt potentia, ejus eſt actus 1. *de Somno, & Vigilia*. Præterea, ſicut ſe habet principium operationis ad principium: ita operatio ad operationem. Hæc propoſitio patet in potentia ſenſitiva, intellectiva, & volitiva, & actibus earum: ſed principium creationis eſt aliquid eſſentiale, quia commune tribus: & tale eſt primo aliquo modo, notionali ſive perſonali: igitur & creatio actione.

Contra, perſonæ divinæ plus conveniunt quam ſubſtantia, & virtus

a *Mag. A. In 2. lib. determinat Mag. de Deo, inquantum ejus perfectio relucet in operibus creationis.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
UANL
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

rus in creatura : ſed illa non poſſunt ſeparari in operatione : ergo nec illæ. Item, bonitas Dei præſupponitur bonitati creaturæ : ergo productio productioni.

Hæc ait: Henricus quodlib. 6. q. 2. *Tria per ordinem. Primum eſt, quod licet tota notitia, quæ eſt in Filio, ſit realiter in Patre, quia nihil cognoſcit Filius, quod non cognoſcat Pater : & Amor, qui eſt in Spiritu ſancto, ſit in Patre, & Filio, quia nihil amat Spiritus ſanctus, quod non amant Pater, & Filius : tamen notitia, quæ eſt in Filio, ut in Filio, habet quandam rationem ſpecialem, quam non habet, ut eſt in Patre. Similiter amor, qui eſt in Spiritu ſancto, ut in Spiritu ſancto habet quandam rationem ſpecialem, quam non habet, ut in Patre, & Filio. Notitia enim, ut in Patre, tantum habet rationem notitiæ ſimplicis; in Filio autem habet rationem notitiæ diſpoſitivæ. Filius autem in divinis, nihil aliud eſt, quam [illegible] notitia declarativa eorum, quæ Pater cognoſcit in [illegible] telligentia, & diſpoſitiva, & ordinativa eorum, quæ producenda ſunt, & modorum operandi. Amor etiam in Patre, & [illegible] habet rationem amoris ſimplicis complacentiæ : ſed in Spiritu ſancto habet rationem affectativi, & quaſi impulſivi ad opus. Hæc autem diſtinctio notitiæ, & amoris in divinis, poteſt accipi ſecundum proportionem duplicis notitiæ, & amoris, quæ percipiuntur in nobis. Nam artifex primo intuetur ſimpliciter, & ſimplici intuitu, formam operis : ſecundo ordinat, & diſponit de faciendo, & modo faciendi : & hæc eſt notitia diſpoſitiva, quæ concipitur ex prima. Similiter ex parte voluntatis, quando offertur artifici forma operis, complacet ſibi primo ſimpliciter in ea : ſecundo afficitur ex complacentia ad productionem eius, & ex tali affectione, dicitur amor affectativus, qui oritur ex primo. Sic imaginandum eſt, ſecundum illum in divinis, ſcilicet quod in Patre eſt quaſi notitia ſimplex, non diſpoſitiva, de productione rei, & modo producendi : ſed in Filio eſt notitia habens rationem cuiuſdam notitiæ diſpoſitivæ. Similiter in Patre, & Filio eſt amor ſimplicis complacentiæ in rebus intellectis. Sed in Spiritu ſancto eſt amor habens rationem affectativam, & inclinativam ad opus. Secundum, quod dicit opinio iſta eſt, quod ad hoc quod producatur effectus, non ſufficit notitia ſimplex ex parte intellectus, ſed requiritur notitia diſpoſitiva. Nec etiam ſufficit volitio ſimplex ex parte voluntatis, ſed requiritur amor, vel volitio affectiva. Ex quo ſequitur tertium, ſcilicet quod productio extrinſeca creaturarum, præſupponit in eſſentia divina iſtas perſonas, ut quaſdam rationes formales eſſentiæ, per quas creatura immediate producuntur, & præſupponit productiones, ſicut per quas iſtæ rationes formales acquiruntur. Unde hæc eſt concluſio huius opinionis : quod productio extrinſeca creaturarum præſupponit intrinſecam, ſicut cauſam, per quam habet formale principium productivum immediate. Sicut enim expreſſe vult Doctor iſte, quæſtione prænotata, ſine Verbo, & amore productis, actus eſſentiales notitiæ, & amoris in divinis non eſſent perfecti, & ſufficientes ad producendum.*

Per-

Perficiantur autem per Verbum, & amorem productum, & ideo iſti duo termini producti, ſcilicet Verbum, & amor, perficientes actus eſſentiales intelligendi, & volendi in tribus perſonis, ſunt immediatæ rationes formales, & immediata principia producendi creaturas. Pro iſta opinione videtur idem Doctor ibidem innuere tres rationes. Prima eſt talis : Illud, quod producitur per cognitionem ſimplicis notitiæ, & amorem ſimplicis complacentiæ, ſicut per immediata principia producendi, producitur neceſſario neceſſitate naturalis determinationis ad producendum, & modum producendi. Hoc patet, quia talis notitia, & amor modo naturali ſe habent ad ſuum effectum producendum, & ad unum determinatum modum producendi, non minus quam calor ad calefaciendum. Unde & Philoſophi, qui non poſuerunt in Deo niſi talem notitiam, & talem amorem, poſuerunt mundum procedere neceſſario a Deo neceſſitate naturalis determinationis ad producendum, & ad unum modum producendi tantum; ita quod non poſſet non producere, nec alio modo producere, quam produxit; ut patet per Avicennam 9. Met. (a) *ergo ad hoc quod Deus produxerit mundum non de neceſſitate, oportet quod ipſum produxerit tanquam per immediata principia, non per cognitionem ſimplicis notitiæ, & amorem ſimplicis complacentiæ; ſed per notitiam diſpoſitivam, ſeu conſiliativam de producendo, & modo producendi : & per volitionem electivam, & libere inclinativam in opus, quaſi per actus ſupervenientes prioribus actibus prædictis : ſed talis notitia diſpoſitiva, & talis amor affectativus, ſunt Verbum, & Spiritus ſanctus in divinis : ergo mundus producitur per Verbum, & amorem productum, ſicut per immediata principia producendi ipſum. Secunda ratio talis eſt : Sicut ſe habet forma naturalis ad producendum effectum ſuum naturaliter, ſic forma intellectualis, & volitio concomitans ipſam ad producendum effectum intelligibiliter, & artificialiter : ſed forma naturalis non eſt immediatum principium operis ſecundum quod eſt perfectio eius in quo eſt, ſed ſolum inquantum induit reſpectum ad opus : ſed ſapientia intellectualis eſſentialis, & amor eſſentialis, non induit iſtum reſpectum, niſi ut ſunt in Verbo, & amore producto : igitur Verbum, & amor productus in quocunque artifice, ſunt immediatum principium operandi artificialiter. Ubi advertendum ſecundum iſtum Doctorem, quod ſapientia intellectualis, ut eſſentialis, eſt quaſi forma naturalis agentis, ſecundum quod eſt perfectio eius in quo eſt : ſed ipſa ſapientia, ut induit rationem Verbi, eſt quaſi ipſa forma naturalis, ut habens reſpectum, & ordinem ad effectum. Unde ſecundum ipſum Verbum ex ipſa ratione Verbi habet reſpectum, & ordinem ad ipſas res creandas, quod non habet ſapientia eſſentialis inquantum huius. Tertia ratio talis eſt : ſapientia ſpeculativa, & amor ſibi correſpondens, non ſunt immediatum principium operandi, ſed ſolum ſapientia practica, & amor ſibi correſpondens, ut pa-*

A 2 tet

a Capite

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

ter in artifice rationem: quia notitia univerſalis, quæ connoterat operabile in univerſali, & ſecundum principia ſua communia, non eſt [illegible] *verſali: ſed ſapientia in divinis, ut eſt eſſentialis perfectio, eſt ſolum ſpeculativa, habens, ut ſic, ideas ſpeculativas, & ut ratio cognoſcendi tantum; ſapientia vero perſonalis, quæ Verbum eſt, non eſt tantum ſpeculativa ad cognoſcendum, ſed practica continens in ſe ideas, ut ſunt principia operandi: ergo Verbum, & amorem ſibi correſpondentem, ſunt immediatum principium operandi, & producendi in divinis. Confirmatur hæc ratio per illud primæ ad Cor. 1.* Prædicamus Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam: *virtus autem habet rationem ſcientiæ practicæ. Secundum hæc etiam* [illegible] *Verbum potentia operativa Patris, inquantum ſcilicet habet rationem ſcientiæ practicæ.*

Contra illud primo videtur (a) ſequi, quod Pater formaliter non creat: Nihil enim formaliter agit, quod non eſt in actu, ſecundum illud, quod eſt proxima ratio agendi: Pater autem non eſt formaliter in actu Verbo, vel Spiritu ſancto. Secundum autem iſtam poſitionem, Verbum, & Spiritus ſanctus ſunt proxima ratio agendi, & cauſandi, ſicut intellectio, & volitio ſunt remotæ rationes cauſandi, igitur Pater non cauſat formaliter, & proxime. Et ſi dicas, quod omnes creant, quia omnes habent unum verbum intellectu ſuo communi, quo verbo perficitur intellectus eſſentialis, licet illud verbum ſit a Patre ſolo dicente vice omnium: & omnes habent unum amorem in voluntate communi, licet ille amor ſpiretur a Patre, & Filio ſimul vice omnium trium. Contra illud ſic arguo, quæro quomodo Pater habet iſtam notitiam genitam? non formaliter, ſecundum Aug. 7. *de Trinit. c. 1.* quia ſecundum eum ibid. *Pater non eſt ſapiens ſapientia genita*: ſed habet ſicut correlativum, ſcilicet ut producens habet productum: ſed ſic habens non eſt in actu formaliter eo, quod habet: ergo nec formaliter agit actione illa: reſpectu cujus habitum, ſive illud quod habetur, non eſt formalis ratio agendi. Videtur etiam ultra ſequi, quod Filius, & Spiritus ſanctus non creent: quia communiter formalis ratio agendi non agit illa actione, reſpectu cujus dicitur formalis ratio agendi. Et ſi dicatur, quod Filius creat, & Spiritus ſanctus creat; neutra tamen perſona videtur proxime creare: quia neutra eſt in actu per alteram formaliter: & omne agens proxime per intellectum, & voluntatem, eſt in actu, tam notitia, quam volitione, neceſſariis ad talem actum. Præterea ſecundo, quæro quid intelligis per ſapientiam diſpoſitivam, vel diſponentem, & amorem afficientem? Aut enim iſta ſunt appropriata Verbo, & Spiritui ſancto, aut ſunt propria? Si appropriata: ergo ſecundum veritatem ſunt communia tribus, & ita duæ perſonæ non ſunt proximæ rationes formales creandi. Si ſunt propria, cum dicunt reſpectum rationis ad creaturas, quia ſecundum ipſum, diſpoſitio dicit reſpectum rationis ad diſpoſita: ergo aliquis reſpectus rationis eſt pro-

a Scot. arguit contra Henric. Vide 3. diſtinct. 1. quæſt. 7.

[illegible]

Quantum (a) ad primum dico, quod illa cauſalitas perfecta neceſſario eſt in tribus: quod probatur tripliciter. Primo, quia principium duarum productionum, neceſſariæ videlicet, & contingentis, neceſſario eſt prius principium neceſſariæ, quam contingentis: Non enim poteſt effectus neceſſarius præſupponere contingentem: ſed bene e contra: ſed aliquid in divinis eſt principium productionis intrinſecæ, quæ eſt neceſſaria, & aliquid eſt principium productionis extrinſecæ, quæ eſt contingens: igitur prius neceſſario eſt in Deo aliquod principium productionis neceſſariæ, & ad intra, quam in eo ſit aliquod principium productionis contingentis, & ad extra. In illo autem priori, completa productione ad intra, communicatur tribus perſonis omnis fœcunditas, quæ eis non repugnat; & per conſequens communicatur eis illud, quod eſt principium productivum cauſationis ad extra: igitur in illo inſtanti, in quo eſt proximum principium in Deo ad producendum aliud contingens ad extra, illud communicatur tribus. Item, prius naturaliter eſt primum objectum præſens potentiæ reſpicienti tale objectum ut primum, quam ſecundarium objectum ſit præſens: & hoc maxime verum eſt, quando ſolum primum objectum ex natura rei, & ex ſe eſt objectum: & ſecundarium objectum (b) non ex ſe eſt objectum illius potentiæ, ſed fit per actum illius potentiæ in tali eſſe, hoc modo. Primum objectum intellectus divini, & voluntatis divinæ, eſt ſola eſſentia divina, & omnia alia ſunt tantum ſecundaria objecta, & producta aliquo modo in tali eſſe objecti per actum intellectus divini. Prius igitur naturaliter eſt eſſentia divina præſens intellectui ſuo (ut primum objectum) quam aliquid aliud; ſed intellectus divinus habens eſſentiam ut objectum ſibi præſens, non tantum eſt potentia operativa circa illud, ſed etiam potentia productiva notitiæ adæquatæ illi intellectui, ut principio productivo, & illi eſſentiæ cujus eſt ut objecti; igitur tunc eſt productiva Verbi infiniti, & per conſequens Verbi geniti in natura divina.

Similiter, voluntas habens eſſentiam illam actu intellectam ut objectum ſibi præſens, non tantum eſt potentia operativa, qua ſcilicet formaliter habens eam amet ipſum objectum, ſed etiam potentia productiva amoris adæquati infiniti: & per conſequens perſonæ ſpiratæ in natura divina. Prius ergo naturaliter quam intellectus, & voluntas divina habeant, vel reſpiciant aliquod aliud objectum ſecundarium, habetur completa ratio productionis perſonarum divinarum intrinſecarum: & per conſequens illæ perſonæ prius producuntur, quam aliquod aliud objectum præſentetur: & per conſequens multo magis prius, quam aliquod aliud objectum cauſetur. Præterea tertio, habitudo naturæ ad ſuppoſitum, prior eſt habitudine ejus ad actum ſecundum: quia agere præſupponit eſſe, & habitudo naturæ ad ſuppoſitum pertinet ad *eſſe*, Et formaliter talis habitudo naturæ ad ſuppoſitum eſt eſſentialis, & in *quid*: illa autem habitudo, quæ eſt naturæ ad *agere*, non videtur ita eſſentialis: Natura igitur divina prius habet eſſe in illis perſonis, quam [illegible] Pri-

a 1. Concluſ. b *De primo, & ſecundo objecto vide diſt. 3. q. 2. in primo.*

Prima ratio, ſi concludat (a) prioritatem aliquam, non tamen quod productio contingens neceſſario præexigat neceſſariam, quia illa prioritas non eſt propter dependentiam contingentis ad neceſſariam: [illegible] contingentis, [illegible] utrique. Similiter ſecunda [illegible] intellectus habens [illegible] præſentem, prius quam objectum ſecundarium, eſt ratio gignendi: hoc ſic eſt verum, quod, ut eſt ratio gignendi, non requirit objectum ſecundarium, tamen ita diceretur e converſo, quod objectum ſecundarium, licet præexigat objectum primum eſſe præſens potentiæ, non tamen præexigit, quod eo præſente [illegible] una perſona ipſum præſens ſufficit ad præſentationem ſecundarii. Similiter ad tertium, actio præſupponit naturam in aliquo ſuppoſito; non tamen neceſſario in omnibus, vel non in aliquo, quando natura eſt agens. Sic igitur iſtæ rationes concludunt, ſicut exponitur in tertio articulo: non quod ex ratione harum productionum ſit ordo; & ideo illa ad extra non proprie dicitur præſupponere, vel [illegible] exigere intra eam; ſed ordo eſt ex fundamento communi, cui intrinſeca eſt immediatior, & ideo prior.

Secundo, quantum ad illum articulum videndum eſt, quæ ſit ratio hujus. Dico, quod ratio hujus non eſt, ſicut poſitio prima innuebat, ſcilicet quod Verbum, & Spiritus ſanctus ſint rationes formales proximæ creandi, vel quod aliquo modo compleant cauſalitatem Patris. Immo eadem cauſalitas, æqueque perfecta eſt in Patre, ſicut in tribus. Iſta ergo primitas talis eſt in tribus perſonis reſpectu creaturæ, qualis eſt dicta diſt. 12. *primitas* in Patre, & Filio, reſpectu Spiritus ſancti. Non enim hoc ponitur ibi quaſi imperfectior fœcunditas ſit in una perſona, quam in duabus, ſed quia prius communicatur fœcunditas illa Filio, quam Spiritus ſanctus ſpiretur: & tunc in illo inſtanti originis, quo Pater producit Spiritum ſanctum, illa fœcunditas, qua producitur, eſt in Patre, & Filio: ex hoc ſequitur quod tunc producitur Spiritus ſanctus a duobus, in quibus eſt illa una fœcunditas. Ita hic prius naturaliter communicatur natura divina tribus ſuppoſitis divinis, ſecundum rationes illas prius poſitas, quam creatura poſſit immediate produci. & ideo in illo primo inſtanti, in quo creatura eſt immediate producibilis, cauſalitas illa una eſt in tribus perſonis reſpectu creaturarum producendarum. Et hæc eſt Sententia Auguſt. 5. *de Trinit.* c. 14. quod ſicut Pater, & Filius ad Spiritum ſanctum ſunt unum principium. ſic omnes tres ſunt unum principium creaturæ, ad ipſam producendam.

Quantum ad ſecundum articulum principalem, videtur quod in intellectu Patris ſint ideæ practicæ, ſicut eſt argumentum contra opinionem [illegible] imam, ergo Verbum eſt genitum de creatura, ut eſt idea in intellectu Patris: quod etiam confirmatur per Aug. [illegible] *de Trinit.* c. 14. *Natum eſt de ſcientia [illegible], quæ ſunt in ſcientia Patris.*

Sed contra iſtud arguitur, quia tunc Spiritus ſanctus non ſpiratur tan-

a *Addit.* d [illegible]

tantum ut amor eſſentiæ divinæ, ſed ut amor omnis amabilis intellecti: & ita ex vi productionis ſuæ eſſet amor creaturæ, ſicut eſſentiæ divinæ. Vel ergo Deus neceſſario amaret creaturas: vel Spiritus ſanctus non neceſſario produceretur, quorum utrumque eſt falſum.

Item, non tantum Pater novit creaturas formaliter, ſed etiam novit Filium formaliter: igitur ſi de omnibus ut notis Patri gignitur Verbum de Verbo, ut noto Patri, gignitur Verbum, & ita Verbum gignitur de Verbo.

Item Verbum gignitur a ſola memoria (a) paterna, non intelligentia: ex diſtinct. ſecunda, primi lib. q. 7. in memoria autem paterna, ut præcedit quaſi intelligentiam, lapis non habet eſſe intelligibile: non enim eſt prius intelligibile, quam intellectum, ſed tantum eſſentia divina prius eſt actu intelligibilis, & ipſa quaſi facit omnia alia intellecta, nec prius intelligibilia, quam intellecta; quia tunc ſecundum aliquam diſtinctionem præcederent intelligere, quod eſt falſum: igitur tantum ſunt formaliter in memoria, quia eſſentia eſt ibi formaliter.

Si dicatur, quod ipſa prius relucent ut intelligibilia, quam actu intelligantur, hoc negandum eſt de relucere actu: ſolummodo verum eſt de virtualiter relucere, quia eſſentia divina actu relucet. Item, lapis in eſſe intelligibilis, vel intellecto, non eſt formaliter ex ſe neceſſe eſſe, quia tunc in illo eſſe, non eſſet objectum ſecundarium, ſed primum, quia Deus: igitur productum ab ipſo, ut ſic, non eſſet formaliter ex ſe neceſſe eſſe. Item, intellectus divinus vileſceret, ſi moveretur a lapide: igitur ſimiliter ſi gignatur ab illo notitia in ipſo.

Item, nulla relatio realis (b) alicujus perſonæ divinæ videtur eſſe ad aliquid aliud extra ſe, ut ad creaturam, *ex diſtinct. 30. primi*, ſed genitum ad illud de quo gignitur, ſi eſt diſtinctum realiter, eſt relatio realis: ergo Verbum non eſt genitum de lapide, ut noto Patri.

Quantum ad hoc igitur dico ſic, quod duo ordines poſſunt intelligi in divinis, ſcilicet ordo naturæ, & ordo originis, qui ſunt alterius rationis: & in quocunque gradu unius ordinis, poteſt totus alius ordo aſſignari. Exemplum in creatura, ubi eſt ordo naturæ, ordo originis, & ordo durationis, qui ſunt alterius, & alterius rationis: & totus unus ordo poteſt aſſignari in uno gradu alterius ordinis. Accipiatur enim unum inſtans durationis, in illo inſtanti poſſunt aſſignari omnia ordinata ſecundum originem, & naturam. Accipiatur etiam unum inſtans naturæ, in eo poſſunt aſſignari omnia ordinata ſecundum originem. Simpliciter tamen in divinis ordo naturæ primus eſt, ita quod ſimpliciter procedendo in primo inſtanti naturæ, debet aſſignari totus primus ordo originis: & ſi in ſecundo inſtanti naturæ aſſignetur ordo originis, non eſt primus ordo originis, ſed ſecundus, quod intelligo ſic. Ordo naturæ accipitur, comparando objecta ad intellectum, & voluntatem divinam, quia comparando eſſentiam ſuam ad intellectum, & voluntatem

a *Addit.* b *dist. 1. mem. 1. 51. q. 2.* [illegible]

ejus, quæ eſt primum objectum intellectus ſui, & voluntatis ſuæ, eſt primum inſtans naturæ; & comparando alia objecta, quæ ſunt ſecundaria ad intellectum, & voluntatem divinam, quæ non ſunt ex ſe objecta, ſed producta per intellectum, & voluntatem in *eſſe* objecti, eſt ſecundum inſtans naturæ. In primo igitur inſtanti naturæ, ſtando in illo, habetur perſona perfecta habens memoriam perfectam eſſentiæ divinæ, id eſt, habens intellectum, cui eſſentia divina eſt præſens in ratione objecti actu intelligibilis: & iſta perſona, iſta memoria, eſſentiæ divinæ, poteſt formaliter operari, & formaliter producere: ſicut dictum eſt (a) in primo libro, & prius aliquo modo intelligitur iſta perſona operari iſta memoria, quam producere: & in illo priori intelligitur iſta perſona in ſe perfecta, & vere beata in actu intellectus, intelligendo eſſentiam divinam, ſicut objectum ſuum. Eadem etiam perſona producendo iſta memoria, producit notitiam adæquatam huic objecto. & cum hoc objectum ſit infinitum, producit perſonam formaliter infinitam per ſe ſubſiſtentem; illi autem perſonæ communicatur voluntas, ut actus primus, non habens adhuc terminum adæquatum productum: iſta una voluntate perſona prima, & ſecunda operantur circa eſſentiam divinam, tanquam objectum, amando eam infinite: & tunc ſunt in ſe perfectæ, & vere beatæ in eſſentia divina. Præter hoc autem iſta eadem voluntate una in eis, iſtæ perſonæ producunt amorem adæquatum huic objecto cognito ſub ratione amabilis: & ita producunt amorem infinitum: & ita ſpirant perſonam divinam; quia nihil eſt formaliter infinitum, niſi quod per identitatem eſt Deus. Stando igitur præciſe in primo (b) inſtanti naturæ, comparando eſſentiam divinam ad intellectum, & voluntatem, habetur totus ordo originis primus, quia ſcilicet duæ perſonæ perfectæ originantur: & tota perfectio divinarum perſonarum ad intra in intellectu divino, & voluntate habetur in primo inſtanti naturæ, ut ſunt potentiæ operativæ circa illam eſſentiam, quia tota perfectio ſimpliciter cujuslibet perſonæ, eſt in intelligendo, & volendo eſſentiam divinam: quia in intelligendo, & volendo eam ſunt beatæ formaliter. Hoc ergo quantum ad primum inſtans naturæ. Sequitur ſecundum (c) inſtans naturæ, in quo comparatur intellectus, & voluntas divina ad aliud objectum ſecundarium; & quia in illo inſtanti objectum illud non eſt ex ſe actu intelligibile, ſed fit actu intelligibile per intellectum, ideo non habet *eſſe* in memoria divina, ut memoria eſt: ſed producitur actu intelligentiæ in tali *eſſe* objecti. Sicut in nobis intentiones ſecundæ producuntur per intellectum, & non ſunt in memoria, ut memoria eſt, & ſive poneretur, quod haberent eſſe per memoriam, ſive quod producerentur per intelligentiam in *eſſe* cognito, ſaltem prius natura quam habeant eſſe in memoria, vel in intelligentia, tam memoria, quam intelligentia eſt in tribus perſonis: & ita inquantum memoria, vel intelligentia eſt in iſtis tribus perſonis, erit ratio producendi iſta in *eſſe*. Non igitur Verbum

a *Diſt. 1. p. 1. q. 3. n. 21.* b *Scot. de hoc duplici ordine origin. 1. diſtinct. 2. qu. 7. & diſtinct. 11. quæſt. 2. quodl. 4. Art. 1.*
c *Secundum inſtans naturæ, in quo ſ. ordo orig.*

[illegible]

ginare Verbum ſecundum quid, ſive ſecundum aliquid adveniens Verbo enti ſimpliciter. Hoc enim non eſt ipſum gigni ſimpliciter ſub ratione perſonæ divinæ; quia nec ſub ratione ſubſtantiæ ſimpliciter infinitæ, & formaliter infinitæ eſſentiæ, ut objecti per ſe. Licet enim concomitanter notitia illa infinita, quæ eſt infinitæ eſſentiæ, ut objecti per ſe, ſit notitia lapidis, quatenus tamen eſt lapidis, non habet a lapide formaliter infinitatem. Et ſicut dictum eſt de producto in eſſe intellecto, conſimiliter dici poteſt de eſſe volito.

Intelligitur, quod prius origine non tantum dicitur a ſe (a) vel non ab alio: ſed a quo alterum. Licet igitur Pater intelligat lapidem a ſe; ſi tamen inquantum intelligens lapidem, non ſit a quo eſt Verbum, nec ſimpliciter, nec ut intelligens lapidem: Pater non eſt prior origine perfecto Filio, inquantum intelligens lapidem. Hoc ſuppoſitum non videtur verum, quia eſſentia ut in Filio, non minus eſt perfecta ratio intelligendi omnia, quam in Patre: igitur ſi Pater ipſa tota novit omnia, ſimiliter eſt de Filio. Item, ſi eſſentia poteſt Filio eſſe ratio cognoſcendi omnia, igitur eſt. Tunc ultra, licet ſcientia lapidis in Patre poſſet eſſe ratio ſcientiæ lapidis in Filio: tamen eſſentia quaſi præveniit lapidem intellectum a Patre, quia efficacius movet. Item, lapis formaliter notus tantum eſt in intelligentia Patris, ideo autem non eſt ratio gignendi. Item, illud Auguſt. 15. de Trinit. cap. 14. *exponitur de his omnibus, ſupple virtualiter, quia de eſſentia, quæ eſt virtualiter omnia illa.*

Et ſi arguatur contra iſtud, quia Pater prius origine producit lapidem in eſſe cognito, quam Filius illum producat: igitur vel Filius non producit illum, vel idem bis producitur: vel ſaltem produceretur poſtquam intelligitur eſſe productum; præintelligitur enim in illo priori originis eſſe productum a Patre. Reſpondeo, Pater producit lapidem prius origine (*b*), quam Filius, hoc eſt a ſe, & Filius non a ſe: & tamen Filius eadem productione producit lapidem, & in eodem inſtanti naturæ: & tamen in eodem inſtanti naturæ poſſunt aſſignari omnes gradus ordinis originis. Et ideo non ſequitur, quod ſit bis productus, niſi prius naturaliter, & in priori inſtanti naturæ produceretur a Patre, quam a Filio, quod non eſt verum. Nam in illo inſtanti naturæ, in quo Pater producit lapidem in tali *eſſe*, Filius habet eandem naturam, & per conſequens omnem fœcunditatem productivam, quæ ſibi non repugnat, & ita virtutem producendi lapidem: & ante illud inſtans, ordine naturæ non præintelligitur lapis productus in *eſſe* cognito. Et ſi dicas ſaltem prius origine præintelligitur productus a Patre, quam a Filio: igitur non poteſt produci a poſteriori origine, igitur nec a Filio, quia Filius non poteſt producere Filium, quia ante originem via generativa, ut in Patre, habet terminum adæquatum ſibi. Reſpondeo, & dico, quod non eſt ita in originatione ſecundum quid ſicut in originatione ſimpliciter: Originatio enim ſimpliciter ponit originatum in *eſſe* ſimpliciter: & ideo quod in *eſſe* reali præcedit originationem ſimpliciter, præcedit: & originatum

a *Addit.* b *De hoc quodl. 18. art. 1.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſimpliciter: & ideo non poteſt eſſe ab ipſo originato, & inde eſt quod Verbum non poteſt producere aliud Verbum. Sed in originatione ſecundum quid, originans non producit originatum in aliquo eſſe ſimpliciter: & ideo poteſt ſtare cum hoc, quod productio ejus præcedat ſic aliquod originatum, quod tamen ſimpliciter non præcedat illud originatum.

Sed nunquid Filius habet notitiam actualem (a) lapidis, virtute eſſentiæ, ut eſt in memoria Patris, vel ut eſt in memoria Filii? Videtur, quod ut eſt in memoria Patris præveniens, dans eſſe Filio totum, quod dare poteſt. Reſpondeo, eſſentia abſolute eſt primum objectum, non ut in aliquo, ſed ut eſſentia; intellectus autem concurrit ut quo quilibet operatur, ut eſt eorum, non ut eſt alterius: itaque non debet poni niſi unus ordo originis, & quia in ſecundo in- [illegible] *lapidis in P*[illegible] *Filio? Reſpondeo,* [illegible] *mitanter* [illegible] [illegible] *comma-* [illegible] *actu communicatur, & ideo actus communicatur, ſed principium prius communicatur, & jam communicatum eſt ſub actu. Contra: Ergo Pater in primo nunc originis non habet principium ſub actu. Poteſt concedi, ut eſt principium originis ſimpliciter, ſed in ſecundo inſtanti naturæ eſt quidam ordo originis non ſimpliciter, nec ſecundum quid, ſed quaſi concomitanter, ut dictum eſt ſupra, videlicet in habendo principium ſub actu, quia in habendo ſic Pater in primo inſtanti originis concomitanter habet noſſe lapidem, ſed illud non eſt ratio originandi aliquid in Filio.*

Sed hoc non videtur ſufficere, quia ſemper videtur dubium, quomodo Verbum poteſt producere lapidem in eſſe cognito, & quomodo lapis poteſt produci a Verbo, cum prius origine producatur a Patre in tali eſſe:

a *Addit.*

eſſe: & tamen Verbum non poteſt producere Verbum: Igitur nec lapidem in eſſe cognito. Si iſta ſit ratio ibi, quare Verbum non poteſt producere Verbum, quæ ponitur communiter, ſcilicet quia proximè ſignatur jam terminus adæquatus illius virtutis, vel vis generativæ, ut in Patre. Reſpondeo, iſta propoſitio, *Omnis potentia præhabens originatæ terminum adæquatum, antequam ſit in alio, non eſt illi principium producendi*, non eſt vera, niſi addatur, quod habens illud principium communicatum, non poſſit eſſe realiter ante terminum illum: vel niſi addatur, quod ab illo habente illud principium, ille terminus non eſt ſecundo producibilis. Ita eſt in productione ſimpliciter, quod Verbum habens memoriam eandem cum Patre, non poteſt eſſe prius realiter, quam Verbum ſimpliciter ſit productum: nec etiam eſt aliquod Verbum producibile a Verbo habente memoriam illam. Non ſic autem eſt in productione creaturarum in eſſe intelligibili. Sed iſta reſponſio deſtruit poſitionem quandam, quæ ponitur a multis *diſt. 7. 1. lib.* quæ [illegible] quod Filius non poteſt generare: non enim illa eſt tota ratio, quia ſcilicet memoria ut in Patre, habet terminum adæquatum; ſed oportet addere, quod habet terminum adæquatum illi principio, non producibilem ab eo, cui communicatur tale principium, quia ſi eſſet producibile ab eo, cui communicatur tale principium: tunc communicaretur ei tale principium in ratione principii ad producendum, & ita eo poſſet producere. Quærendo autem ultra, quare Verbo habenti eandem memoriam cum Patre, non communicatur ipſa memoria in ratione principii productivi: videtur, quod oportet probare (a) per aliud, quam per terminum adæquatum rationi illius principii, ut in Patre.

Quantum ad tertium articulum, intelligendum eſt, quod in creaturis, ſi comparetur cauſa ad duos effectus ordinatos, eſſentialior eſt ejus comparatio ad effectum utrumque, quam unius effectus ad alterum, propter dependentiam enim eorum ad cauſam eandem, ordinate dependent ad invicem: & non e converſo, propter dependentiam unius ad alterum, dependent ordinate ad cauſam eandem. Igitur (b) ſi per impoſſibile deſtruatur ibi ordo effectuum inter ſe ordinatorum, non propter hoc adhuc eſt negandus ordo, & dependentia utriuſque ad cauſam: quia propter minus impoſſibile, non eſt concedendum majus impoſſibile, nec propter minus neceſſarium, eſt negandum majus neceſſarium. Exemplum, ſi ponatur, ignem habere illos duos effectus ordinatos, ſcilicet calefacere, & ignire, ſi eſſentialius ſe habeat ignis ad utrumque, quam ignire ad calefacere, quamvis ignire præſupponat calefacere, ſi ponatur per impoſſibile ignem non poſſe calefacere, non propter hoc negandum eſt ipſum poſſe ignire: & ideo obligans ſeipſum ad tenendum antecedens, non eſt obligatus ad tenendum conſequens. Non enim teneret iſta conſequentia, ſi ignis non poſſit calefacere, igitur non ignire. Niſi per hanc propoſitionem affirmativam intellectam, *potens ignire, poteſt calefacere:* quæ deſtruitur ex poſitione, ubi ponitur perfecte

a *De hoc vide in 2. qu. quodlib.* b *Ob minus impoſſibile non eſt dandum majus impoſſibile. Scot. 1. diſt. 8. q. 5. n. 18.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

ratio ipſius ignis. Nam poſſe ignire, poteſt ſtare cum oppoſito ejus, quod eſt calefacere. Et ita illud: quod eſt immediatius igni, quam ſit calefacere, quod eſt ignire, poteſt ſtare cum oppoſito ejus, quod eſt calefacere: quia cum non calefacere ponitur ſtare ignire. Et ita illa poſitio deſtruit talem conſequentiam, quia deſtruit illam propoſitionem, per quam tenet talis conſequentia. Ita ad propoſitum applicando, poteſt dici, quod aliquid eſt in Deo principium productionis intrinſecæ, & aliquid in eo eſt principium productionis extrinſecæ: ita quod iſtæ productiones ordinatæ ſunt ad idem principium: & quodammodo magis neceſſarius eſt ordo utriuſque productionis ad cauſam, quam alterius ad alteram. Si igitur per impoſſibile ponatur aliquod principium non eſſe principium productionis prioris, quod ponitur ponendo unam perſonam eſſe abſolutam, & negando productionem intrinſecam: non propter hoc videtur eſſe negandum illud principium eſſe principium productionis extrinſecæ: quia adhuc hoc poſito habetur tota ratio principii productionis extrinſecæ: & tantum modo negatur ille ordo productionis ad productionem, qui non ſtat, ſed deſtruitur per poſitum. Et ideo ſi arguatur, iſta perſona non poteſt producere intra: igitur nec extra; neganda eſſet conſequentia ab obligato ad antecedens. Non enim illa conſequentia tenet, niſi per hanc propoſitionem, potentia ad aliquid producendum extra præſupponit productionem intra, quæ deſtruitur per hypotheſim. Et ideo videtur, quod cauſalitas perfecta ex ſui ratione, inquantum ſcilicet dicit comparationem ad productum extra, vel ad productionem extrinſecam, non requirat habitudinem ad productionem intrinſecam: licet idem fundamentum neceſſario ſit ratio, & cauſa utriuſque productionis intrinſecæ, & extrinſecæ; & prius intrinſecæ, quam extrinſecæ. Ex hoc videtur, quod Philoſophi non potuerunt habitudinem in eis: licet enim viderent neceſſariam habitudinem creationis, vel productionis extrinſecæ ad efficiens, vel producens: non tamen viderunt neceſſariam habitudinem creationis, vel productionis extrinſecæ ad productionem intrinſecam: & ideo licet negarent illam productionem intrinſecam, concederent tamen illam productionem extrinſecam.

AD QUÆSTIONEM (a) igitur principalem patet, quod neceſſitate cauſalitas perfecta reſpectu omnium cauſabilium extra eſt in tribus, & hoc reſpectu omnium cauſabilium in quocunque eſſe cauſabili, ſive ſimpliciter, ſive ſecundum quid, ita quod non poteſt non eſſe in tribus. Tamen ſi per impoſſibile eſſet una perſona abſoluta, conſequenter eſſet dicendum, quod in illa perſona abſoluta ſimpliciter eſſet talis cauſalitas perfecta, & ita cauſalitas perfecta ex ratione illius termini, non videtur neceſſario includere, quod ipſa ſit in tribus: ſicut nec ex ratione illius termini, includit rationem productionis ad intra, licet illa in re neceſſario præſupponatur ſibi: ſicut nec poſſe ignire ex ratione ſui, neceſſario includit poſſe calefacere, licet in re præſupponatur.

Ad argumenta principalia. Ad Ricard. patet, quod concludit pro ter-

a *Reſolut. quæſt. princ.*

tertio articulo quæſtionis. Ad ſecundum (a) dictum eſt in fine 1 *diſt.* 12. *primi libri*. ubi dictum eſt (b) quomodo Pater, & Filius ſunt unum principium Spiritus ſancti: & melius quoad propoſitum *diſtinct.* 4. *primi libri* ubi dictum eſt de veritate hujus (c), *Deus eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus*: & tactum eſt ſupra *diſtinct.* 20. *primi libri de potentia*, quomodo eſt eadem in tribus perſonis. Ad tertium dico, quod licet aliquod eſſentiale ſit principium productionis alicujus ad extra, non tamen eſt principium ſtatim applicabile ad actum, niſi ut intelligitur in tribus: quia ſicut dictum eſt *diſt.* 1. *primi*, illud, quod (d) eſt principium activum ordinatorum, non intelligitur eſſe in potentia proxima ad actum remotum, niſi ut eſt ſub actu priori. Sicut anima nunquam intelligitur eſſe in potentia proxima ad actum volendi, niſi ut eſt actu intelligens: quia quando eſt in potentia proxima volendi aliquid, actu intelligit illud: quia nihil eſt volitum niſi cognitum. Et ita licet quodlibet eſſentiale ad ſe præcedat aliquo modo notionale: tamen non oportet omne eſſentiale ſub omni reſpectu ad extra, poſſe præcedere quodcunque notionale. Ad primum argumentum in oppoſitum dico, quod perſonæ divinæ neceſſario conveniunt in omni operatione ad extra, ſicut etiam ſubſtantia, & virtute: quia perſonæ divinæ unam operationem habent, quia ſunt ſimpliciter unus operator: tamen ſi per impoſſibile illa virtus eſſet in una perſona abſoluta, nihil perfectionis deeſſet ſibi, quia perfecte poſſet producere omne producibile. Ad ſecundum dico, quod procedit de facto, quod productio præſupponit productionem; non tamen ut formaliter cauſam ſuam ſub ratione qua eſt productio: ſed quia principium immediatius comparatur ad unam productionem, quam ad aliam.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum Deus poſſit aliquid creare?

SEcundo quæro, *Utrum Deus poſſit aliquid creare?* Videtur (e) quod non, quia ſi aliquid producitur, quod non prius producebatur, hoc eſt, quia aliquid aliter ſe habet nunc, quam prius, iſtud in propoſito non poteſt poni paſſum, quia non præfuit: igitur oportet agens aliter ſe habere nunc, quam prius, & per conſequens mutari: ſed primum agens non poteſt mutari: igitur, &c. Si dicatur, quod agens ſine ſui mutatione poteſt producere novum effectum; Contra, quia agens dat *eſſe*, ideo productum, vel paſſum recipit eſſe: & non e contra, quia productum recipit *eſſe*, ideo producens dat *eſſe*: igitur in agente oportet naturaliter præcedere aliquam habitudinem novam ad productum, & non e contrario; igitur & mutationem, quæ non eſt ponenda in Deo, igitur nec creatio. Item cauſa ſemper æque determinata ad agendum, æque videtur agere ſemper, & effectum producere: quia non

a §. 1. num. 1. b §. 2. num. 2. c §. 3. num. 4.
d §. 3. num. 1. e *Mag. 8. d. Phyſ. com. 8. & 19.*

non videtur ratio quare nunc debeat aliquid producere, & non alias, ſi fuit alias ita determinata ad agendum, ſicut modo: ſed ſi creatur aliquid nunc, aliter aliquo modo ſe habet nunc, quam prius, & per majorem determinationem cauſæ ad iſtum nunc, quam prius: ergo cauſa illa aliquando eſt magis determinata ad producendum effectum, quam aliter, & ſic non eſt uniformis ſemper, & per conſequens mutata. Præterea, ſecundo (a) de Gen. rationis, *Idem manens idem, ſemper natum eſt facere idem*: ergo non erit aliqua variatio in effectu, niſi prius naturaliter ponatur in cauſa. Præterea, ſi nulla ponatur mutatio ex parte cauſæ, ut modo dicamus magis approximata vel minus approximata, quam alias, vel cum non poſſit eſſe aliquod impedimentum ex parte ejus: non videtur ratio, quare nunc agit, & prius non egit. Et ſi dicas, quod voluntate agit, & ideo poteſt agere quando vult; Contra hoc, non videtur ratio quare voluntarium agens aliquando agat, & non alias: niſi quia expectat majorem opportunitatem agendi tunc, quam alias: hoc autem aſſignari non poteſt in primo movente reſpectu ſui effectus: ergo nec quia voluntate agit, poteſt agere quando vult. Oppoſitum Gen. primo. *In principio creavit Deus cælum, & terram.*

Reſpondeo, creare eſt aliquid de nihilo (b) producere in effectu. *De* autem, licet poſſit multipliciter ſumi, ſicut patet per Anſelm. *Monol. cap.* 8. non tamen modo accipitur, ut notat ordinem. Tamen ut notat ordinem adhuc eſt multipliciter dictum: quia poteſt notare ordinem naturæ, vel durationis. Si primo modo, concedunt Philoſophi Deum poſſe creare, & aliquid de nihilo producere, ut patet per Avic. *6. Metaph. cap.* 2. quære literam ejus. Et intelligo iſtud de prioritate naturæ ſic, prius natura poteſt aliquid dici poſitive, quia ipſum ineſt alicui, & prior eſt entitas ejus, quam illa, quæ dicitur poſterius natura ineſſe illi: ſicut eſt de animali, & rationali in homine; de ſubſtantia, & accidente in compoſito per accidens; de materia, & forma reſpectu compoſiti per ſe. Alio modo prius natura dicitur eſſe unum alio, quaſi privative, quod ſcilicet non ineſt ei, cui dicitur primo convenire: ſed ineſſet ei, niſi per aliud impediretur. Sicut ſi dicatur in materia prius naturaliter eſſe privatio, quam forma, non quidem, quod iſta duo ſint ſimul in materia ita quod privatio prius inſit, quam forma: ſed privatio pro tanto poteſt dici prior natura, & prius natura in materia, quam forma, quia privatio ſemper ineſſet materiæ, niſi ab aliquo agente reciperet formam: ita quod ad habendum privationem ſufficit ſola materia cum negatione, vel privatione cauſæ extrinſecæ. Ad habendum autem formam requiritur cauſa extrinſeca. Nec tamen privatio eſt de ratione materiæ, ſicut nec forma, nec ambo ſunt ſimul in materia. Ita intelligo in propoſito, quod creatura non habet ex ſe *non eſſe*, nec habet ex ſe *eſſe*: nec quod ſimul ſint in ea *eſſe*, & *non eſſe*: quaſi ſimul ſint *eſſe*, & *non eſſe*: nec aliquo modo habet *non eſſe*, quando eſt: ſed quantum eſt ex ſe, haberet *non eſſe*, niſi cauſa extrinſeca ſuum *non eſſe* impediret, dando ſibi *eſſe*: quia ex ſola ratione creaturæ, non haberet *eſſe*,

cir-

a *Tex. com.* 56. b *Vide* 1. q. 1.

circumſcripta omni cauſa extrinſeca dante *eſſe*: quia nullo modo haberet *eſſe*, niſi per cauſam extrinſecam (a) produceretur in *eſſe*: ita quod magis proprie dicendum eſt creaturam non habere *eſſe* ex ſe formaliter, quam habere *non eſſe* ex ſe formaliter, quia formaliter prout ex ſe, ſumitur, nec habet *eſſe*, ex ſe, nec *non eſſe*. Pro iſta opinione ſic intellecta arguitur. Agens perfectius, minus præſupponit in agendo quam agens imperfectius: ſicut natura minus præſupponit in agendo, quam ars: quia natura præſupponit ens in potentia, & ars ens in actu. Sed Deus eſt agens perfectius, quam natura, vel ars: igitur minus præſupponit, quam natura, aut ars in ſua actione: & ita minus, quam (b) ens in potentia, quod eſt præſuppoſitum a natura, & ita nihil: & per conſequens poteſt creare. Iſtam rationem adducunt aliqui ad ſecundum membrum prout, *de*, notat ordinem durationis: ſed ibi omnino non valet: quia etſi Deus nihil præſupponat in producendo, de quo producat, non tamen ſequitur, quod poſſit producere novum ſic. Sicut nec de natura, & arte ſequitur ex virtute argumenti, quod quia natura non præſupponit in actione ſua ens in actu: igitur poteſt producere aliquid omnino novum ſecundum eſſe in actu, non ſequitur. Sed nec ad illud primum membrum valet, quia ſecundum Philoſophos, quæcunque Intelligentia eſt agens ſuperius, quam agens naturale: & tamen non conceditur conſequens ab eis, licet Avic. concedat, quod Intelligentia poſſit creare, ſive aliquid de nihilo producere. Ideo aliter (c) arguo ad illud membrum ſic: Deus poteſt immediate aliquid cauſare, & efficere: igitur poteſt creare, & aliquid de nihilo facere: igitur poteſt aliquid immediate facere. Imo antecedens eſt manifeſtum, quia Deus eſt primum efficiens ex *ſecunda diſt. 1. lib.* Igitur (d) poteſt aliquid immediate facere. Immo ſi nihil poteſt immediate facere, tunc nec etiam mediate poteſt facere aliquid, quia eſt primum efficiens. Et ita nullum effectum producet. Conſequentiam probo ſic: quia ſic poteſt efficere aliquid: igitur illud non habet *eſſe* ex ſe neceſſarium formaliter, & habet *eſſe* a cauſa: igitur habet *eſſe* poſt *non eſſe*, ſecundum intellectum iſtius membri. Immediate etiam producit nullo alio præſuppoſito, quia ſi aliquid aliud præſupponeretur, illud aliud eſſet effectum ab eo, ſicut patet *ex diſt. 8. primi*. Igitur (e) illud non eſſet immediate effectum ab eo. Habemus igitur a primo antecedente ad illud conſequens, quod producit aliquid ordine naturæ, de *non eſſe* ad *eſſe*: & nullo præſuppoſito. Secundum ergo iſtum intellectum creat. Iſta ratio videtur inniti ab Avic. *6. Metaph. cap. 2. ubi prius*, quære eam ibi.

De ſecundo membro, prout ly *de*, notat ordinem durationis, negatur communiter creatio a Philoſophis: quia dicunt Deum neceſſario producere quidquid immediate producit, & nullo præſuppoſito: quod autem mediate producit, producit aliquo præſuppoſito, de quo producit: quia tunc producit per cauſas ſecundas: & ita nec mediatum nec immediatum effectum contingenter producit de nihilo, ſic accipiendo *de*.

a *Aver. 12. Metaphyſ. com. 59. & 30.* b *Ægid. quodl. 6. qu. 4. quære eum in 4. q. 1. & Fa. & Var. diſ. præſenti.* c *9. Met.* d *Su. 1.* e *Qu. ſupl. & diſt. 1. q. 1.*

Sed contra iſtud probatum eſt *diſt. 8. primi lib.* & tactum eſt *diſt. 39. eiuſdem*, quod Deus cauſat omnia, quæ ſunt ad extra, contingenter. Et ex hoc ſequitur, quod non neceſſario, & per conſequens nec ſempiternum, quia Philoſ. 9. *Metaphyſ.* videtur concedere omne neceſſarium eſſe ſempiternum, & e contra. Idem etiam videtur innuere, 1. *de Cæl. & Mun.* contra Platonem (a) qui conceſſit aliquid ſempiternum eſſe: & tamen poſſibile non eſſe. Sed inſtabis huic rationi, quod non oportet ubi eſt contingentia in effectu, quod ibi inferatur poſſibilitas ad novitatem. Deus enim contingenter vult *A. ex diſt. 8. 1. lib.* & tamen non poteſt de novo non velle *A.* quia tunc eſſet mutabilis. Reſpondeo, novitas poteſt eſſe in productione divina propter novitatem producti, licet non ſit novitas in ipſo producente: quia in productione prima novitas eſt ex parte producti, ſicut patebit reſpondendo ad primum argumentum principale. Sed circa velle, non poteſt eſſe novitas, vel mutatio ex parte voliti, niſi eſſet aliqua novitas ex parte actus volendi: quia actus volendi idem, & eodem modo ſe habens, non poteſt eſſe alicujus novi tanquam voliti. Volitum enim non habet eſſe volitum, niſi per actum volendi: & ita non eſt novum in *eſſe* volito, niſi per novum actum volendi. Sic igitur videtur aliqualiter ſequi quod ſi Deus poſſit aliquid contingenter cauſare, poteſt etiam contingenter cauſare aliquid novum: quia non eſt ratio quare non poſſit cauſare non ſempiternum contingenter, ſicut poteſt contingenter cauſare ſempiternum, ex quo non cauſat neceſſario. Quod enim oporteret cauſatum eſſe ſempiternum, videtur ſequi ex neceſſitate cauſationis, vel ex immutabilitate ipſius cauſantis: quorum neutrum infert ſempiternitatem: igitur poſſibilis eſt novitas [illegible]. Arguitur etiam ad iſtud membrum, quia ſi aliquid ſit novum, quæro a qua cauſa ſit novum? Sit illa cauſa *A.* tunc arguo, aut *A.* eodem modo ſe habens produxit hoc novum: aut aliter. Si eodem modo, habetur propoſitum: quia ab eadem cauſa non mutata, poteſt eſſe aliquis effectus novus. Si ab *A.* aliter ſe habente; quæro a quo movente aliter ſe habuit ad hunc novum effectum producendum? non eſt proceſſus in infinitum: ergo ſtabitur tandem, quod aliquid erit novum a cauſa uniformiter ſe habente. Et confirmatur ratio, quia ſi poteſt eſſe a primo movente (b) hæc pars motus nova, quæ nunquam præfuit: quare non poteſt ita aliquid totum eſſe novum, cujus nihil unquam præfuit? Sed iſta ratio cum ſua confirmatione contra Philoſophos parum valet, & leviter ſolveretur ab eis. Concluſio tamen vera eſt, quod ab aliquo agente non mutato, poteſt eſſe productum, quod omnino ſit novum. In iſto tamen membro ſecundo, ſcilicet intelligendo *de*, prout dicit ordinem durationis, diſtingui poteſt de *nihilo*, quod poteſt accipi pro nihilo omnimodo, vel pro nihilo ſecundum *eſſe* exiſtentiæ; aliquo tamen ſecundum eſſe eſſentiæ. Et ponitur ab aliquibus, quod licet Deus poſſit creare de nihilo ſecundo modo, non tamen primo modo. Quia non

a *Tex. com. 101. 104. & 138.* b *Quia ponitur ab eis difformitas in partibus motus, & hinc contingentia. Scot. 1. diſt. 2. q. 1. & 4. diſt. 48. q. 2. Henr. in ſumm. a. 5. q. 23. & 24.*

non poteſt aliquid producere; quod non eſt ex parte ſui poſſibile, ſecundum Avicen. 1. *Metaphyſ.* *nihil* autem non eſt poſſibile ex parte ſui: quia non eſt ratio aliqua, quare unum *nihil* non eſſet poſſibile, & aliud *nihil* eſſet poſſibile. Confirmatur (a) iſta ratio, quia in omni creatura eſt compoſitio ex actu, & potentia: & ubicunque iſta ſunt, præcedit ordine naturæ poſſibilitas, vel potentialitas: igitur potentialitas in quacunque re creata, ſic præcedit naturaliter, & eſt prior natura actualitate: & tunc iſta potentialitas non eſt nihil, ſed eſt alicujus entis ſecundum aliquod *eſſe*, non *eſſe* exiſtentiæ, igitur ſecundum *eſſe* quidditativum. Et hoc ponitur ſecundum illum modum, qui recitatus eſt *diſtinct. 43. primi*. Ibi enim ponitur, quod per potentiam activam Dei ad ſe, producuntur primo res, in *eſſe* poſſibili paſſive ad ſe; & tunc ultra poteſt produci in *eſſe* exiſtentiæ, non tamen niſi prius natura fuerit producta in *eſſe* quidditativo, & in eſſe poſſibili paſſive. Contra iſtud eſt argumentum ibi *diſt. 43.* quia non producitur res aliqua in *eſſe* poſſibili per omnipotentiam, ſed per intellectum, quo producitur in *eſſe* intelligibili: & quando eſt in *eſſe* intelligibili, non repugnat ſibi eſſe, nec ex ſe formaliter neceſſarium, igitur eſt poſſibile. Similiter ſicut argutum eſt *diſt. 36. primi*, contra illud *eſſe* eſſentiæ, ſi illud *eſſe*, eſſet verum *eſſe*, productio in illo *eſſe*, vere eſſet creatio, quia ad aliquid *eſſe* ſimpliciter de nihilo. Igitur illa productio eſt ſimpliciter alia a productione rei in eſſe poſſibili, quia ſi res non ſit poſſibilis antequam ſit in eſſe eſſentiæ, & producitur in iſto eſſe; igitur aliquid producitur in aliquo eſſe aliqua productione, quod non eſt poſſibile ex parte ſui.

Quantum ad iſtum articulum dico, quod *de nihilo*, id eſt, non de aliquo ſecundum *eſſe* exiſtentiæ, poteſt Deus creare: & per conſequens de nihilo, id eſt, non de aliquo ſecundum *eſſe* eſſentiæ. Quia ut probatum eſt *diſt. 36. primi*, nunquam *eſſe* eſſentiæ ſeparatur realiter ab *eſſe* exiſtentiæ. Tamen non poteſt aliquid creari, id eſt produci ad *eſſe* ſimpliciter de nihilo, id eſt, nullo modo ente, nec ſimpliciter, nec ſecundum quid. Nihil enim creatur, quod non prius habuit *eſſe* intellectum, vel volitum: & in *eſſe* intellecto fuit poſſibile formaliter, ſicut dictum eſt in prima ratione contra illam poſitionem: & tunc fuit quaſi in potentia propinqua, ut poſſet eſſe objectum omnipotentiæ, & poni in *eſſe* ſimpliciter. Poteſt tamen aliquid produci, licet non creari, de ſimpliciter nihilo, id eſt, non aliquo ſecundum *eſſe* eſſentiæ, nec ſecundum *eſſe* exiſtentiæ, nec ſecundum aliquod *eſſe* ſecundum quid: quia creatura producitur in *eſſe* intelligibili, non de aliquo *eſſe*, nec ſimpliciter, nec ſecundum quid, nec poſſibili ex parte ſui in iſto *eſſe*. Iſtud tamen produci, non eſt creari, quia non terminatur ad *eſſe* ſimpliciter, ſed ſecundum quid.

Ad primum argumentum principale dico, quod cauſa poteſt primo, & immediate aliquem effectum novum producere, abſque omni novitate in ipſa. Quod patet per exemplum. Si ponatur Sol ſemper eſſe in

a *2. Periher. circa fin.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſe eque luminoſus, & crearet aliquod medium perſpicuum oporte-
[illegible]
nere [illegible]
vitate in ſeipſo. Et ſi dicas, hoc non poſſet, ſi eſſet agens naturale, &
[illegible]
eſt, quod illud exemplum, quoad hoc valuit, quod non oportet propter novitatem effectus ponere novitatem in cauſa: tamen non valuit quoad hoc, quod effectus poſſit eſſe novus a cauſa naturaliter agente, & totali: quia tale agens, ſemper uniformiter ageret, ſi tale eſſet reſpectu effectus: agens autem liberum poteſt eadem volitione antiqua, effectum novum producere, pro tunc, pro quando vult effectum novum eſſe; non enim eſt neceſſe, ſi ſempiternaliter vult, & non poteſt de novo velle, igitur vult pro ſempiterno. Sicut non eſt neceſſarium in me, quod ſi nunc volo aliquid, quod pro nunc velim illud, ſed poſſum velle illud eſſe pro cras. Et eadem volitione ſtante ſine omni mutatione a parte voluntatis meæ poſſum illud novum cauſare cras, pro quo volo illud. Et quando arguitur contra illud, per illam rationem, quod oportet habitudinem novam aliquam naturaliter præcedere in producente ad productum, & non e contrario, dico ſicut dictum eſt *diſtin. 7. 31. primi*, & alias frequenter (a), quod ad abſolutum in cauſa immediate ſequitur abſolutum in effectu: & in effectu primo conſequitur reſpectus ad cauſam. Et tunc ſi aliquis eſt reſpectus cauſæ ad effectum, ille reſpectus ad effectum eſt ultimus, & aliquando nullus. Cum igitur dicis, quod quia cauſa dat *eſſe*: ideo effectus recipit *eſſe*, & non e contrario, dico quod ſi intendas per ly *quia* reduplicationem relationis in cauſa, vel aliquam realitatem novam in cauſa, ſive relativam, ſive abſolutam, propoſitio eſt falſa. Si autem intelligas reduplicare actum primum cauſæ, qui præcedit naturaliter cauſatum: illo modo propoſitio eſt vera: abſolutum enim in cauſa præcedit naturaliter cauſatum.

Et ſi dicas, quod non tantum, quia eſt abſolutum cauſat, quia ſimiliter tale eſt, ſcilicet abſolutum, quando non cauſat. Dico, quod in illo inſtanti, in quo cauſat, adhuc cauſat ut prius naturaliter ipſa cauſatione: & ut ſic nihil intelligitur niſi abſolutum, a quo ponitur ipſum cauſatum in *eſſe*. Et ideo nihil poteſt accipi cum hoc cauſa hujus, quod eſt cauſari, niſi illud ſit prius, nec reſpectu hujus inſtantis, nec reſpectu alterius. Fallit autem imaginatio, quia ſemper videtur, quod cauſa ſit indeterminata uſque ad illud inſtans, quando cauſat: & tunc quod aliqua relatio determinans ipſam ad effectum, primo requiratur a parte ejus, quod falſum eſt. Illud enim idem abſolutum, quod

a *Et diſt. 30. & 41. ejuſdem. Ad abſolutum in cauſa, immediate ſequitur abſolutum in effectu. Scot. 1. diſt. 3. quæſt. 4. ad arg. primo & diſt. 3. qu. 6.*

quod in cauſa præceſſit, tam natura, quam duratione ipſum effectum productum, vel cauſatum, eſt etiam in eo in illo inſtanti prius naturaliter, quam cauſet: & ſecundum illud abſolutum, ſecundum quod prius fuit cauſativum, eſt nunc cauſans, & non ſecundum aliquid additum, neque abſolutum, neque reſpectivum. Ad ſecundum patet per idem, quia cauſa æque determinata ad producendum aliquod productum, quantum eſt ex parte ſui, poteſt quandoque producere, & quandoque non producere. Quia ſicut in naturalibus, cauſam determinari ex parte ſui, eſt ipſum habere formam, qua cauſat: ita in liberis, cauſam eſſe determinatam eſt ipſam habere volitionem reſpectu volibilis. Et ſicut ibi forma haberi poteſt antequam effectus cauſetur, ſi tunc eſt impedimentum extra, vel abſentia paſſi, ita quoque hic poteſt volitio haberi, antequam volibile habeatur; & prius natura, & duratione. Ad tertium d. Philoſ. 2. *de Generat.* dico, quod Philoſophus intelligit de agente naturali ſicut patet per eum ibi. Ad quartum dico, ſicut dictum eſt *diſt. 8. primi*. Indiſciplinati eſt quærere omnium demonſtrationem, ſecundum Philoſ. 4. Metaph. *Principiorum (a) enim demonſtrationis non eſt demonſtratio*; & eodem modo in contingentibus. Alioquin eſſet proceſſus in infinitum in contingentibus: quia contingentia non ſequuntur ex neceſſariis. Et ideo iſta voluntas Dei, qua vult hoc, & producit pro nunc, eſt immediata, & prima cauſa, cujus non eſt aliqua alia cauſa quærenda. Sicut enim non eſt ratio quare voluit naturam humanam in hoc individuo eſſe, & eſſe poſſibile, & contingens: ita non eſt ratio, quare hoc voluit nunc, & non tunc eſſe, ſed tantum quia voluit hoc eſſe: ideo bonum fuit illud eſſe. Et quærere hujus propoſitionis, licet contingentis, immediate cauſam, eſt quærere cauſam, ſive rationem, cujus non eſt ratio quærenda. Et cum dicit de expectare, verum eſt, quod ipſa voluntas, quæ habet bonitatem ex ipſo volibili, quia, ſi eſt recta, vult volitum ſtatim eſſe: niſi ſit aliqua ratio, propter quam velit aliquid aliud eſſe: & tunc expectet illud aliud eſſe tempore opportuniori, ſed voluntatem, quæ nullam habet bonitatem ex volito, ſed e converſo: nec rationem habet quare nunc vult aliquid, ſicut nec abſolute rationem habet quare hoc velit, non oportet aliam opportunitatem in volito expectare. Quod arguebatur pro ſecunda poſitione de *eſſe* eſſentiæ, patet reſponſio per dicta prius. Concedo enim, quod omne creabile, prius erat poſſibile creari ex parte ſui. Sed iſta poſſibilitas non fundatur in aliquo *eſſe* ſimpliciter, ſed in *eſſe* cognito. ita quod *eſſe* cognitum, concomitatur poſſibilitas ad *eſſe* ſimpliciter: licet formaliter *eſſe* cognitum non ſit *eſſe* poſſibile: quia *eſſe* cognitum eſt *eſſe* in actu, licet ſecundum quid; ſed *eſſe* poſſibile eſt *eſſe* potentia ad *eſſe* ſimpliciter, & non in actu. Nec tamen *eſſe* in potentia, eſt *eſſe* ſimpliciter; ſed eſt fallacia ſecundum quid, & ſimpliciter; ſicut nec futurum *eſſe*, eſt *eſſe* ſimpliciter, nec *eſſe* præteritum, eſt *eſſe* ſimpliciter. Sicut enim (b) præteritum in *eſſe* ſimpliciter,

a *Quæſt. ult. Tex. co. 1. & 2. Poſt. tex. co. 6.* b *Huic ſententiæ contradicit Franc. in Confla. d. 4.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

citer, non inferr *eſſe* ſimpliciter: ſic nec futurum *eſſe*, in *eſſe* ſimpliciter, infert *eſſe* ſimpliciter: igitur nec multo magis poſſe *eſſe* ſimpliciter, infert *eſſe* ſimpliciter. Quia poſſe *eſſe*, videtur eſſe remotius ab *eſſe* ſimpliciter, quam fore. Per idem ad aliam rationem de compoſitione extremi, & potentia. Licet enim concedatur potentiam, ſcilicet objectivam, præcedere actum, non tamen ipſa eſt in aliquo actu reali: ſicut ſi in aliquo eſſe cognito. Secundum quod conceditur eſſe cognitum, non tamen eſt formaliter eſſe cognitum. Ista tamen ratio non valet, quia compoſitio non eſt ex potentia objectiva, & actu terminante: ſed alio modo eſt ipſa compoſitio, ſicut dictum eſt *diſt. 2. primi*.

QUÆSTIO TERTIA.

Utrum poſſibile ſit Deum producere aliquid aliud a ſe ſine principio durationis?

TERTIO quæritur, *Utrum poſſibile ſit Deum producere aliquid aliud a ſe ſine principio durationis?* Videtur quod ſic. Philoſophus 1. Phyſicor. probat, quod materia eſt ingenita, & incorruptibilis: aliquin eſſet proceſſus in infinitum in materiis. Igitur materia vel non fuit producta; vel fuit producta ſine principio, & hoc eſt propoſitum; vel ſi non, ſaltem aliqua forma fuit in ea producta ſine principio: quia materia nunquam fuit ſine forma: igitur, &c. Præterea, tempus ſecundum (*b*) Philoſophum 8. *Phyſicorum*, & 12. *Metaphyſ.* eſt ſine principio. Quod probari videtur ex hoc, quia ſi non, igitur prius potuit fuiſſe tempus, quam fuit; vel prius eſſe, quam eſſet. Sed *ante* eſt differentia temporis: igitur ante tempus fuit tempus. Tertio ſic, ſecundum Philoſophum primo de Generatione: *Generatio unius eſt corruptio alterius* (*c*): igitur nunquam fuit aliqua prima generatio: & per conſequens ſine principio ſunt aliqua generabilia. Item causa non agens per motum, & non impedibilis, poteſt habere effectum ſibi coævum, ſicut apparet in creaturis: igitur, &c. Contra, Auguſtinus (*d*) ad Felicianum aſſignat diffinitionem creaturæ, & dicit, quod creatura eſt ex eo, quod omnipotentis Dei voluntate, ex *non eſſe* ad *eſſe* producta eſt ejus ſubſtantia; ſed de ratione creaturæ eſt produci ex non eſſe: igitur impoſſibile eſt eam produci ſine principio. Præterea, ſua ratione. Deus potuiſſet produxiſſe unum ſine principio, & aliud, & ita eſſent producta actu infinita in multitudine, potuiſſet etiam aggregaſſe omnes lapides, qui poſtea fuiſſent: & ita infinitum mole feciſſet: ſed tam infinitas in numero, quam in mole impediebatur 2. Phyſicorum (*e*).

Hic dicitur quod Deus potuit producere aliquid aliud a ſe ſine principio: quia ipſum non potuiſſe hoc feciſſe, ſcilicet produxiſſe aliquid ſine

a *Mag. C. Arg. 1. Tex. cap. 2.* b *Arg. 2. Tex. 10. & 11. Tex. 19.* c *Arg. 3. Tex. 17. & 20. & 2. Met. 3.* d *Rat. ad opp.* e *Tex. 37. & 61. Opinio D. Tho. 1. p. ſum. q. 46. ar. 2. & in 2. diſt. 1. q. 1. & 2o. diſt. praeſ. 1. q. art. 1.*

ſine principio, non poteſt demonſtrari, nec per medium extrinſecum, [illegible] eſt voluntas Dei, cujus non poteſt ſciri, nec haberi ratio, quare magis vult hoc eſſe cum principio, quam ſine principio. Nec per medium intrinſecum, ſcilicet per *quod quid eſt* ipſius cauſabilis: quia *quod quid eſt*, abſtrahit ab *hic*, & *nunc*: ergo non eſt ratio demonſtrandi *hic*, & *nunc*. Item, quodlibet aliud a Deo factum eſſe ex tempore, eſt articulus fidei, ergo ad hoc non expedit fieri demonſtrationes, nec propter fideles; nec propter infideles. Immo videtur periculoſum: quantum ad fideles quidem, quia ſic evacuaretur meritum fidei, ut videtur. Nec quantum ad infideles, quia tunc poſſent nos arguere, quod talia crederemus propter demonſtrationes: & ſic tenerent nos eſſe ſine fide, & ſi viderentur eis ſophiſtica, ſicut quibuſdam fidelibus videntur, poſſent deridere infideles, quod propter talia crederemus. Præterea tertio, Auguſtin. *6. de Trinit. cap. 1.* dicit, quod ſi ignis eſſet æternus, ſplendor ab eo cauſatus ſibi eſſet coæternus. Et ex hoc arguitur efficaciter pro iſta opinione, ut videtur, quia conſequentia Auguſt. eſt naturalis: alioquin non valeret contra Arrium ad probandum coæternitatem Filii cum Patre: non autem poteſt tenere, niſi ex perfecta ratione cauſæ, & cauſati: igitur ſicut ibi infertur ex perfecta cauſa naturaliter agente coæternitatis neceſſitas: ita ex perfecta cauſa voluntarie cauſante, poteſt inferri poſſibilis coævitas effectus limitati ad cauſam illimitatam: quia non videtur eſſe differentia inter agens naturale, & liberum, niſi in contingenter, & naturaliter agere. Non eſt autem differentia in poſſe agere, & non poſſe agere, quia quidquid poteſt naturale agens agere, & liberum: & non differunt niſi in modo cauſandi. Et illud argumentum poteſt multipliciter replicari, quia nulla conditio perfectionis in ſecunda cauſa reperitur, quacumque poſitione facta, quæ non ſit in prima cauſa, ut cauſa: ſed perfectionis eſt in aliqua cauſa ſecunda habere effectum ſibi coævum: & ex hoc ſi eſſet æternus, vel coæternus effectus ſuæ cauſæ, perfectio eſſet in cauſa: igitur &c. Aliter etiam deducitur, & eſt quaſi idem: quia modus cauſandi, non formaliter variat ipſum cauſatum ſecundum Ambroſ. de Incarnatione Verbi: ſed ſi Deus naturaliter cauſaret, neceſſario cauſaret, & poſſet cauſare effectum ſibi coævum, & coæternum: igitur ſi modo voluntarie cauſaret, licet non neceſſario cauſet, poterit tamen cauſare effectum ſibi coævum. Et ſi dicatur Auguſt. intelligere de ſplendore immanente igni, qui non eſt formaliter cauſatus ab eo, contra eſt litera ſua, quæ dicit, *Splendor ab eo genitus, atque diffuſus*. Eandem etiam ſententiam dicit Auguſt. ſuper Jo. homil. 16. de virgulto, & imagine ejus in aqua. Certum eſt autem, quod imago ſi eſſet, eſſet cauſata, & genita a virgulto. Præterea quarto (*a*), quicquid non repugnat limitationi, non repugnat creaturæ, ſi eſt aliqua entitas: ſed quantacumque duratio non repugnat limitationi: quia non eſt perfectius, quod durat per decem annos, quam quod durat per unam diem: igitur videtur, quod infinita

a *2. Eth. cap. 7.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

finita duratio non poneret majorem perfectionem in creatura, quam minor: & per conſequens non ponit repugnantiam eam ſemper fuiſſe ſine principio. Item, creatura ita tendit in *non eſſe*, quantum eſt ex ſe ſi ſemper eſſet, ſicut ſi non ſemper eſſet: & hoc quia eſt ex nihilo: ſed abſque contradictione poteſt aliqua creatura ſemper tendere in *non eſſe*, & tamen *ſemper eſſe*, ſicut patet de Angelo, & anima: ergo abſque contradictione poteſt ſemper fuiſſe, & tamen quantum eſt ex ſe habuiſſe *non eſſe*. Item, Auguſt. 10. *de Civit.* cap. 31. dicit, quod ſi pes ab æterno, vel ex æternitate fuiſſet in pulvere, ſemper ei ſubeſſet veſtigium: quod tamen veſtigium a calcante eſſe factum, nemo dubitaret: nec alterum altero prius eſſet, quamvis alterum ab altero factum eſſet. Item ibidem lib. 11. cap. 4. *Modo quodam vix intelligibili, Philoſophi dicere mundum eſſe factum, & tamen non habere principium durationis.* Igitur ille modus licet vix intelligibilis, eſt intelligibilis: & ita non includit contradictionem aliquid ſemper fuiſſe, & ſine principio. Confirmatur etiam, quia non videtur probabile, quod tam præcipui Philoſophi, & tam diligenter veritatem inquirentes, & tam perſpicaciter rationem terminorum concipientes, non vidiſſent contradictionem incluſam, ſi fuiſſet incluſa in terminis. Et confirmatur etiam: a ſecundum Philoſophos, quod non ſit ibi contradictio, quia non ſolum Naturalis conſiderat quatuor cauſas, ſed etiam Metaphyſicus, ſub priori tamen, & communiori ratione: efficiens ergo in plus eſt, quam movens, vel mutans: & per conſequens poteſt dare *eſſe* ſine motu. Primum igitur efficiens poteſt dare *eſſe* abſque hoc, quod det *eſſe* per motum, vel mutationem: & ita abſque hoc, quod det *eſſe* novum poſt non eſſe.

Item motus eſt effectus coævus (b), & coæternus ipſius primi motoris: igitur poteſt aliquid eſſe productum, vel effectum a primo eſſe ſemper ſibi coæternum, vel coævum.

Contra iſtam poſitionem arguitur (c), quod includat contradictionem, aliud a Deo fuiſſe ſine principio: quia de omni producto, aliquando verum eſt, vel aliquando erit verum dicere, quod producitur: quia de Filio Dei in æternitate producto, vere poteſt dici, quod producitur in æternitate. Creatura igitur aut ſemper producitur, quando eſt, aut aliquando producitur, & non ſemper: ſi ſecundo modo, in illo inſtanti, in quo ſic producitur, primo capit *eſſe*, tunc patet propoſitum, quia quod primo capit *eſſe*, habet principium. Si primo modo, igitur creatura eſt in continuo *fieri*, quod videtur inconveniens: quia tunc non eſſet permanens. Videtur etiam quod tunc non differret *creari a conſervari*, quod improbatur dupliciter. Primo, quia creari eſt produci de *non eſſe ad eſſe*; conſervari autem eſt ejus prius habiti *eſſe*: & ita creari non eſt conſervari. Secundo, quia agens particulare generat, & non conſervat; igitur ubi ambo concurrunt in eodem, aliud eſt unum, & aliud

a *Averr. 12. Met. com. 31.* b *Addit.*
c *Henr. quodl. 1. qu. 7. & 8. & quodl. 9. qu. 1. arguit contra D. Th. ex dictis ejus.*

aliud eſt alterum. Et additur huic rationi, quia creatura habet *eſſe* acquiſitum, & per conſequens *eſſe* poſt non *eſſe*, alias eſſet Deus. Secundo (a), arguitur, *omne quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe.* 1. Perihermen. Igitur nihil poteſt non eſſe, niſi quia potentia præcedit *eſſe* ejus, per quam poteſt impediri ejus *eſſe*. Sed ſi aliquid fuit ab æterno a Deo, nulla potentia præceſſit *eſſe* ejus a Deo: ergo non potuit non eſſe a Deo. Iſtud (b), quia prædeſtinatus poteſt ſalvari, & non ſalvari: ergo a ſimili de facto ab æterno, poſſibile eſt ipſum fuiſſe, & non fuiſſe. Reſpondet quod prædeſtinatio reſpicit rem extra, pro certo [illegible], pro quo ſcilicet res poteſt non eſſe, & ita non prædeſtinari; quia prædeſtinatio conſequitur naturam rei. Sed dare *eſſe* alicui ab æterno, reſpicit potentiam pro infinita æternitate, in qua nulla eſt potentia ad oppoſitum, & ita nec in actu eſſendi. Confirmatur, quia *in perpetuis (c) non differt eſſe a poſſe.* 3. Phyſ. & 9. Metaphyſ. cap. penult. igitur nullum ſempiternum eſt in potentia. Præterea, tertio arguitur ſecundum alios ſic. Quælibet ſpecies æque eſt in potentia ut hic, comparando ad Deum ut dantem *eſſe*; igitur ſicut Sol potuit fuiſſe ab æterno, ita & animus, & hic perfectus potens generare: & ab illo poſſent fuiſſe omnes alii alii generati, qui ſunt, vel fuerunt uſque ad hunc diem modo geniti. Et tunc quæro, utrum omnes fuiſſent tunc finiti, aut infiniti? ſi finiti, igitur totum tempus ab illo uſque ad iſtum, fuiſſet finitum. Si infiniti: igitur poſitis extremis, ponuntur media fuiſſe infinita actu, quod eſt inconveniens. Præterea (d) quarto arguitur ſic: Creatura ab æterno poſſibilis eſt eſſe, & poſſibilis eſt non eſſe: ſi ergo ponatur in *eſſe*, habet illud *eſſe* acquiſitum: ergo duratione non eſſe *ſuum* præceſſit ſuum *eſſe* novum, vel acquiſitum, vel formaliter eam ſicut ſolvendo formatur. & ponitur prolixe nimis *in quodlibet. 8. quæſt. 9.* Item [illegible] ione, quod ſequitur fuiſſe [illegible] ctivas, ſi potuiſſet mundus fuiſſe ſine principio. Præterea, contra rationem infiniti in quantitate eſt ipſum poſſe excedi, vel eſſe totaliter acceptum, ſicut patet ex definitione ejus 3. Phyſicor. *Infinitum eſt (e), cujus quantitatem accipientibus, ſemper eſt aliquid ultra ſumere:* ſed ſi mundus potuiſſet fuiſſe ab æterno, & ſine principio, infinita duratio fuiſſet accepta: igitur nihil fuiſſet ulterius accipiendum. Nec valet reſponſio illa, quæ dicit, quod fuiſſent infinita in potentia, & ſemper (f) in accipiendo quantum ad ſignationem intellectus, & non in accepto eſſe: [illegible] actu: quia impoſſibile eſt infinitum factum aliquam [illegible] n, licet nullus intellectus fuiſſet, qui ſignaret partes [illegible] initi. Item arguitur, quod pars eſſet major toto: qui[illegible] diei A. & meridies craſtinæ diei ſit B. ſi ex utraque [illegible] ſe tempus infinitum, pari ratione de præterito reſpe-

a *Cap. ult.* b *Henr. quodl. 8. qu. 8.* c *Tex. com. 18. Tex. co. 22.* d *Ratio 4. Vide in lib. de ſenſ. & ſenſ. cap. 2.*
e *Tex. com. 60. 62. 63.* f *Al. ſecundum imaginationem intellectus.*

& ad B. ad futurum reſpectu B. ergo quodcumque præteritum ad B. eſt majus, ergo futurum ad B. quod eſt æquale præterito ad B, eſt majus, quia ſunt æqualia: ſed præteritum ad A. eſt majus præterito ad B. ſicut totum parte: ergo futurum ad B. quod eſt æquale præterito ad B. eſt majus præterito ad A. ſed futurum ad A. eſt æquale præterito ad A. igitur futurum ad B. eſſet majus futuro ad A. & ita pars major toto. Aliæ rationes poſſunt multæ adduci, aliquæ ſunt ſophiſticæ, & aliæ multæ ſunt ſepe.

Præterea: Omne permanens (a) ſempiternum eſt formaliter neceſſarium, nihil aliud a Deo eſt formaliter neceſſarium, igitur &c. Probatur major, quia permanens habet totum eſſe ſuum ſimul, ita quod ſi perpetuo maneat, nullum novum eſſe recipit, igitur nunc habet, quod repugnat aliquando non eſſe, igitur nunc habet neceſſarium eſſe. Probatio minoris, quia quod includit eſſe actu, eſt de ſe ha... Præterea, quando actum determinatum neceſſario conſequitur actum, ſi poteſt oſtendi neceſſitas prioris, & poſterioris: actus voluntatis reſpectu cujuſcumque alterius a ſe, neceſſario conſequitur actum determinatum intellectus divini circa idem, & neceſſaria ratione poteſt oſtendi actus determinatus intellectus divini circa iſtud: igitur & voluntatis: igitur & creatio, quæ conſequitur determinationem voluntatis. Prima pars minoris probatur per ſimile de ſenſu, & appetitu ſenſitivo. Aliter probatur, quia velle objectum præſupponit actum intellectus divini circa idem objectum, qui actus eſt rectus, & actui recto non poteſt illa voluntas non concordare, quia tunc eſſet non recta. Secunda pars minoris probatur, quia quod ſequitur ad cauſas naturaliter cauſantes, poteſt neceſſario concludi ex illis, ſed actus determinatus intellectus ſequitur ad tales cauſas, quia cauſæ illius actus ſunt tantum objectum, & intellectus, & nullo modo voluntas, quia tunc haberet actum circa non intellectum. Aliter probatur ſecunda pars minoris, quia ſicut ſe habet principium in ſpeculabilibus, ita finis in agibilibus, ſed ex principio eſt ſpeculatio neceſſaria [illegible] in omni[illegible] igitur ex fine eſt neceſſaria cognitio practica de his, quæ ſunt ad finem.

Præterea: Omnis eſſentia alia a Deo eſt finita, & non purus actus, igitur ſecundum Theologum eſt in potentia ad eſſe, & pari ratione materialis: igitur prius eſt in potentia, quam in actu quaſi mediate, & ordo naturæ inter incompoſſibilia ſimul habet ordinem durationis. Præterea: Quanto habitudo determinata ad aliquid magis neceſſaria, & immediatius conſequitur eſſentiam: tanto per eſſentiam (ut per medium) magis poteſt oſtendi talis habitudo determinata, ſed habitudo ad primum efficiens magis neceſſario, & immediate conſequitur eſſentiam aliquam, quam alia habitudo determinata ad poſterius, quia ad primum eſſentialiter dependet, ad poſterius non, ſed habitudo ad poſterius determinata, & ne-

a *Ad lit.*

& neceſſario concluditur per eſſentiam, ſicut per rationem propriam, igitur magis oſtenditur habitudo ad primum determinata: Sed creatio dicit talem habitudinem determinatam, quia determinatam acceptationem eſſe a tali cauſa, (a) igitur &c.

Præterea, Per eſſentiam neceſſario concluditur illud, ſine quo eſſentia eſſe non poteſt, talis eſt dependentia ad primum efficiens, creatio non tamen eſt communis omni alteri a Deo, dicit ad id reſpectum, & non alium, quia alias non diceret conceptum per ſe unum.

Præterea, Creatura non dependet minus in eſſe reali, quam cognito, ſed neceſſaria ratione concluditur exemplatio paſſiva cujuſlibet exemplati, quia, quod ſit Deus agens per cognitionem, quia primum ordinans, patet: igitur. Præterea, Neceſſario oſtenditur quomodo voluntas divina ſe habet ad quidditates, igitur, & quomodo ad exiſtentias. Antecedens patet, quia complacet in participatione ſuæ bonitatis; probatio conſequentiæ, quia exiſtentia æque perfectam habitudinem habet ad primum objectum voluntatis divinæ ſicut eſſentia.

Tenentes iſtam poſteriorem partem (qui ponunt eandem impoſſibilitatem niſi ex parte ſpeciei cujuſcumque, & etiam in aliqua ſpecie, ſicut in ſucceſſivis, omne quod eſt acceptum, videtur eſſe finitum, licet totum ſit infinitum in accipiendo partem poſt partem) reſpondent ad rationes primæ opinionis.

Ad primum, licet non poſſit ſciri naturaliter voluntas Dei, niſi reſpectu hujus: tamen naturaliter poteſt ſciri, quod iſta non eſt alicujus, quod non eſt ex ſe volibile: & ideo illud includit contradictionem: & per conſequens incompoſſibilitatem voluntas autem divina non eſt ejus, cujus non eſt ratio. Sed tunc oportet ponere non volibilitatem ex parte objecti, ſicut impoſſibilitatem, ex 41. *diſtinct. primi.* Et tunc cum arguitur (b), quod *quod quid eſt* non eſt medium demonſtrandi eſſe hic, & nunc: dicitur, quod eſt illud verum ſit: tamen creatura poteſt eſſe medium demonſtrandi inceptionem exiſtentiæ ejus. Contra hoc, quia medium illud, per quod demonſtrabitur inceptio exiſtentiæ, non poteſt eſſe *quod quid eſt* ſecundum iſtos, igitur exiſtentia: & tunc videtur illa ratio dupliciter peccare: primo ſecundum fallaciam conſequentis, quia exiſtentia in minori non infert exiſtentiam actualem novam. Secundo, quia præmiſſa, in qua applicatur exiſtentia ad lapidem, erit contingens: & ita demonſtratio illa non erit nec etiam probabilis, ſed ſophiſtica. Ad argumenta tamen poteſt reſpondori, quod licet, *quod quid eſt* contingenter ſe habet ad exiſtentiam actualem, vel non actualem, & ideo non ſit medium demonſtrandi exiſtentiam abſolute, nec aliquam conditionem exiſtentiæ abſolutam; alicui tamen *quod quid eſt* poteſt repugnare aliqua conditio exiſtentiæ: & ideo poteſt eſſe medium demonſtrandi, ita quod exiſtentia ſub-

a *A. d. acceptationem.* b *Unde poſſibilitas rei. Vide Scot. 1. diſt. 43. Henr. quodl. 1. q. 8.*

ſub tali conditione poteſt demonſtrari per *quod quid eſt* ipſius: ſicut quidditas lapidis, licet in ſe non includat exiſtere: tamen nihil repugnat ex ſe *eſſe* increatum: & ideo ex ratione hujus quidditatis poteſt concludi, quod non habet *eſſe* increatum, nec ſempiternum. Ita dicendum eſt in propoſito ſecundum iſtam opinionem, quod lapidi repugnat exiſtere ſempiternum, & ideo ex quidditate lapidis poteſt demonſtrari, quod non habeat eſſe ſempiternum, & ideo ex hoc ultra, non abſolute, quod habeat eſſe novum: ſed ſi eſt, quod habet *eſſe* novum, quod eſt propoſitum. Aliter etiam poteſt dici, ut videtur ſecundum fallaciam Conſequentis. Non enim ſequitur: oppoſitum hujus non poteſt demonſtrari, igitur illud eſt poſſibile. Sed eſt fallacia conſequentis. Nam prima impoſſibilia ſunt impoſſibilia ex terminis, ſicut oppoſita eorum, ſcilicet prima neceſſaria, ſunt neceſſaria ex terminis, licet eorum oppoſita non poſſint demonſtrari, quia ſunt prima vera. Sed oporteret ad iſtud antecedens: *Oppoſitum non poteſt demonſtrari*, addere, quod oppoſitum non eſt neceſſarium primum, ſive notum ex terminis, & tamen illud negaretur ab aliquibus in propoſito, licet illa neceſſitas oppoſiti ex terminis latens ſit, & non evidens cuicumque intellectui, confuſe concipienti terminos.

Ad ſecundum dici poteſt, quod ſi ſint rationes aliquæ neceſſariæ pro creditis, non eſt periculoſum eas adducere: nec propter fideles, nec propter infideles: non quantum ad fideles, non enim Doctores Catholici inquirentes veritatem credibilium per rationes, & nitentes intelligere illud, quod crediderunt, per hoc intendebant deſtruere meritum fidei: imo Auguſt. & Anſelm. crediderunt meritorie laborare, ut intelligerent, quod crediderunt, ſecundum illud Iſa. 7. ſecundum aliam tranſlationem. *Niſi credideritis, non intelligetis*. Credentes enim inquirebant, ut intelligerent ea, quæ crediderant, per rationes. Si autem demonſtrationes, ſi quæ poſſent haberi, evacuant fidem, vel non de hoc in hoc, de materia fidei; nec periculoſum eſt quantum ad infideles, ſi rationes neceſſariæ poſſent haberi: & ſi non poſſunt haberi rationes neceſſariæ ad probandum eſſe factum, ſcilicet, articulum fidei; ſi tamen haberentur ad probandum poſſibilitatem facti, etiam utile eſſet eas adducere contra infidelem: quia per hoc aliqualiter perſuaderetur, ne reſiſteret talibus creditis ſicut impoſſibilibus. Adducere tamen ſophiſmata pro demonſtrationibus, periculoſum eſſet contra infideles: quia ex hoc exponeretur fides deriſioni, & ita etiam eſt in omni materia alia, etiam indifferenti, ut in geometricis, ſi ſophiſmata tanquam demonſtrationes proponerentur. Melius eſt enim ignorantem ſe ſcire ignorare, quam propter ſophiſmata opinari ſe ſcire. Illi autem, qui dicunt partem oppoſitam, dicunt ſe non adducere ſophiſmata, ſed rationes neceſſarias, & veras demonſtrationes: & ideo nullum præjudicium videntur facere fidei, nec reſpectu fidelium, nec reſpectu infidelium, ſed magis confirmare eam hujuſmodi rationibus. Ad tertium dico, quod licet dicatur ibi multipliciter a diverſis, reſpondeo tamen breviter, quod in eadem conſequentia poſſunt eſſe multæ rationes, propter quas illatio ſit neceſſaria: & ita multi loci ſumpti ex multis rationibus

nibus talis conſequentis in ipſo antecedente, & ideo ubicumque aliqua illarum rationum, ſive aliquis illorum locorum inveniri poteſt, ſimilis illatio inveniri poteſt, & inferri. Exemplum, homo currit, ergo animal currit, ſequitur bene per locum a ſpecie: & non ſolum hoc, ſed etiam per locum communiorem, quia per locum a parte ſubjectiva, & non tantum ubicunque eſt illatio ſpeciei ad genus, eſt bona conſequentia: ſed & ubicumque eſt argumentum a parte ſubjectiva ad totum, eſt bona conſequentia. Et poſſet poni aliud exemplum, ubi plures rationes inferendi concurrunt: ſed iſtud ſufficit ad propoſitum. Ita dico, quod ſequitur, ignis eſt in hoc *nunc* non impeditus, igitur lux eſt, locus eſt a cauſa naturaliter cauſante non impedita, & non ſolum hoc, ſed etiam a ratione quadam communiori in antecedente poteſt iſta conſequentia tenere, ſcilicet a ratione producentis naturaliter, & non impediti. Non enim tantum cauſa cauſans naturaliter non impedita, habet cauſatum ſibi coævum, 1. *Phyſic.* ſed etiam (a) producens naturaliter habet productum ſibi coævum, ſicut eſt manifeſtum per ſimilem rationem. Ubicunque igitur eſt ſimilis ratio inferendi, non tantum ſecundum illam rationem generalem, ſed etiam ſpecialem, erit conſequentia neceſſaria, & naturalis. Et ita dico, quod exemplum hoc eſt ad propoſitum, quod ſi ignem eſſe ab æterno, inferas, ſplendorem diffuſum eſſe ab æterno, per rationem producentis naturaliter, licet antecedens hoc fuerit impoſſibile, & incompoſſibile, & conſequens ſimiliter, conſequentia tamen eſt neceſſaria, & bona. Igitur ubicunque eſt illa ratio illationis, erit conſequentia bona, & neceſſaria, quomodocunque ſit de antecedente, & conſequente. Sed iſta eſt hic de Patre, & Filio, quia Pater eſt producens naturaliter reſpectu Filii: igitur ibi erit ſimilis conſequentia bona, & neceſſaria. Per hoc patet ad confirmationem illius rationis, quod nulla perfectio tollitur a prima cauſa, quæ poteſt eſſe in ſecunda: poſſe autem habere cauſatum ſimpliciter neceſſarium, non eſt perfectionis in cauſa ſecunda; imo hoc nulli cauſæ ſecundæ convenit, ut dictum eſt *diſt. 2. primi*, licet aliqua cauſa ſecunda hoc habeat ſecundum quid: Simpliciter enim neceſſario cauſare includit contradictionem; & ideo hoc nulli cauſæ ſecundæ convenit. Nec ex hoc tanquam ex impoſſibili inferendo quodlibet ex parte ignis, arguit (b) Auguſt. ſed ex ratione communiori arguit Auguſt. ſcilicet ex ratione producentis, quod non includit contradictionem, & hoc ſufficit ad rationem ſuam. Per idem patet ad illam aliam rationem, quod diverſus modus cauſandi, non variat cauſatum formaliter; verum eſt de diverſis modis cauſandi, qui poſſunt eſſe cauſa in aliqua cauſatione. Sed ſi unus modus in cauſando ſit poſſibilis, & alius impoſſibilis, ſecundum modum poſſibilem cauſatum erit tale, & ſecundum modum impoſſibilem cauſatum erit aliud: ſicut ex impoſſibili ſequitur impoſſibile, naturali tamen conſequentia: Ita dico, quod naturali conſequentia ſequitur, quod ſi naturaliter cauſaret, quod neceſſario cauſaret, & con-

a *Tex. cap. 32. & 38.* b *Qu. 1. & diſt. 8. ejuſd. qu. ult. & diſtinct. 39.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

contrarium: ſed iſte modus cauſandi includit contradictionem ad ipſum *cauſatum*. Alius autem modus cauſandi, ſcilicet libere, compoſſibilis eſt cauſæ: & ideo non tollit compoſſibilitatem in antecedente, & conſequente. Ad quartum diceret aliquis pro iſta via, quod ſempiternum eſſe includit aliquam illimitationem: quia includit adæquari Deo ſecundum aliquid, ſcilicet ſecundum illimitationem durationis, quod non poſſet eſſe ſine illimitatione entitatis: quia non poſſet ſibi adæquari in aliquo uno ſine alio. Sed hoc nihil eſt, quia etiam coexiſtens Deo hodie, non propter hoc æquatur æternitati, cui coexiſtit hodie, quia etiam æternitas ut coexiſtens huic diei, eſt infinita, & independens: & creatura, ut hodie coexiſtens æternitati, eſt finita, & dependens. Et ideo non coæquatur ſibi. Oporteret igitur dicere quod ſempiternum eſſe aliquam illimitationem dicit in creatura; unde repugnet ſibi, ſed unde ſit illa illimitatio, & repugnantia, quilibet oſtenderet per illam rationem fundamentalem, quam pro ſe poneret. Ad quintum reſponderet dicendo ad oppoſitum, quia ſicut creatura non poteſt actualiter tendere in *non eſſe*, & tamen ſemper fore; ita non poteſt actualiter fuiſſe poſt *non eſſe*, & tamen ſemper fuiſſe. De ratione autem creaturæ ſecundum iſtam poſitionem non tantum eſt habuiſſe *non eſſe* ante *eſſe* aptitudinaliter, ſed etiam actualiter ante *eſſe* habuiſſe *non eſſe*. Ad auctoritates dico, quod auctoritas Auguſt. 10. *de Civ. Dei*, non eſt ſecundum intellectum ſuum ibi poſita; ſed ponit eam ſecundum intellectum Philoſophorum, unde præmittit ibi de Philoſophis. Sic enim inquiunt, *Si pes eſſet in pulvere ab æterno, &c.* Unde ſecundum veritatem, pedem ſemper fuiſſe, & cauſaſſe veſtigium in pulvere, includit contradictionem, quia veſtigium cauſatur per impreſſionem pedis in pulvere per motum localem: & ita motum aliquem talem fuiſſe ſine principio, qui de ratione ſua eſt inter oppoſita, contradictio eſt. Ad illud de vix intelligibili dico, quod contradictoria poſſunt apprehendi ab intellectu, & etiam ſimul apprehenduntur: alioquin nullo modo intellectus diceret ea eſſe contradictoria, ſicut generaliter patet ex argumento Philoſophi (a) *ſecundo de Anima*, ubi probat de ſenſu communi, & aliis ſenſibus particularibus, quod nullus ſenſus nec intellectus comparat extrema, niſi apprehendat utrumque: ſed ſic apprehendi eſt vix intelligi, quia non eſt intelligi cum aſſenſu: quomodo dicimus nos intelligere, quod credimus eſſe verum, & non intelligere quod non credimus eſſe verum, licet tamen apprehendamus illud.

Vel aliter poteſt dici, quod accipiatur *intelligibile* pro eo, cui intellectus poteſt aſſentire, & dicitur modus illorum Philoſophorum fuiſſe vix ſic intelligibilis: poteſt exponi, quod in ſuo univerſali, modus dicitur intelligibilis, non autem in re, & in particulari. Intelligibilis enim erat cum aſſenſu in ratione producentis, & non in ratione cauſantis: & intelligere cauſans in ratione producentis, eſt intelligere cauſans imperfecte etiam in univerſali: ſicut intelligere hominem in ratione animalis, eſt intelligere hominem imperfecte.

Vel

a *Tex.* 45.

Vel tertio modo poteſt dici, (& forte ad mentem eius) quod contradictoria latentia, quamdiu non percipitur contradictio evidens in eis, poſſunt aliquo modo apprehendi ab intellectu: non tamen certitudinaliter, & ita contradictio iſta ſi eſt, tamen latet, & potuit ab eis vix intelligi. Ad aliud, quod additur de Philoſophis, poteſt dici, quod multas contradictiones latentes conceſſerunt. Sicut negaverunt communiter eſſe aliquod primum principium contingenter cauſans, ſed dixerunt primam cauſam eſſe neceſſario cauſantem; & tamen dixerunt contingentiam eſſe in entibus, & aliqua contingenter fieri: ſed contradictionem includit aliquid contingenter fieri in entibus: & primam cauſam neceſſario cauſare, ſicut deductum eſt *diſtinct. 8. primi, & diſt. 2. & 39. eiuſdem*, & aliquantulum in quæſt. præcedente.

Ad illud quod additur de quatuor cauſis, quæ conſiderantur a Metaphyſico, poteſt dici, quod probat abſtractionem ſecundum intellectum efficientis a movente, & mutante: non autem omne abſtractum ſecundum conſiderationem intellectus, oportet poſſe ſeparari ſecundum *eſſe* ab eo, a quo poteſt fieri abſtractio ſecundum intellectum: & ideo ex hoc non ſequitur, quod in re ſit aliquod efficiens, quod eſt movens, vel mutans.

Ad illud de motu, & primo movente, poteſt negari antecedens loquendo de primo, ut primo: licet non ut movente, ita quod dictum ſit falſum, licet non totaliter ſit verum.

Tenentes autem primam opinionem, potiſſime propter hoc, quod non invenitur contradictio in iſtis terminis, *aliud a Deo, eſſe ſempiternum*: & ſecundo propter hoc, quod rationes quæ videntur probare contradictionem ſunt ſpeciales, & ideo ſi de aliquo ſpeciali probent contradictionem; non tamen probant hoc de omni alio a Deo, & tertio, quia quædam rationes fiunt de præterito, quæ videntur ſimiliter poſſe fieri de futuro ſicut de præterito, cum tamen nulli negent poſſibilitatem futuri ſine fine: aut poſſent fieri de ſucceſſione ſicut de permanentia. Iſti reſpondent ad rationes contra iſtam opinionem, quæ probant contradictionem. Ad primam dicunt, quod creatura aliqua potuit ſemper producta fuiſſe, puta Angelus, cuius *eſſe* eſt in ævo. Et ſi dicas, quod creatura illa aliquando fit; conceditur, quod illa fit in inſtanti ævi. Et cum infertur, quod tunc eſſet ens ſucceſſivum, non ſequitur: quia Filius Dei ſemper generatur, & tamen non eſt aliquid ſucceſſivum, ſed ſumme permanens: quia idem inſtans, in quo generatur, ſemper manet. Ita dicerent iſti, quod idem nunc manet, in quo Angelus accipit eſſe: & ideo non eſt ſucceſſio, ſucceſſiva enim ſemper aliam, & aliam partem accipiunt ſui eſſe. Ad aliam probationem de *conſervari, & creari* (b), patebit in quæſtione de ævo. Ad illud additum de *eſſe* acquiſito, concedunt, quod habet *eſſe* acquiſitum: quia non habet *eſſe* quod ex ſe ſit formaliter neceſſarium. Tamen non videtur neceſſarium, quod ſit acquiſitum poſt *non eſſe*: quia acquiſitio, ſicut & receptio, videtur ſufficienter ſtare, ſi ex ſe non habeat illud, quod dici-

tur

a *Addit.* b *Infra d. 2. q. 1. & in quodl. q. 12.*

[illegible] ... ndum eſt omnem &c. patet reſ- ... ad probandum, quoniam oppo- ... rum eſt alterum: [illegible] ... continget [illegible] ... cauſa, in quantum cauſat, neceſſario cauſat, & nulla contingenter. Ad tertium poſſet negari, quod in quacunque ſpecie eſt ſimilis ſucceſſibilitas ad æternitatem, & ſempiternitatem: quia non apparet contradictio ex parte cujuſcumque ſpeciei, & ideo nec ſimilis poſſibilitas. Vel ſi concedatur de aſino, quod potuit fuiſſe productus ab æterno, & potuit generare, & per conſequens ab ipſo potuiſſent fuiſſe omnes aſini geniti uſque ad iſtum. Et cum quæris, utrum fuiſſent finiti, vel infiniti, negatur, quod ſint infiniti, immo finiti. Et cum infers, igitur tota duratio a productione illius aſini uſque ad iſtum, fuiſſet finita, negatur conſequentia. Ille enim, etſi productus fuiſſet ab infinito, non tamen potuit generaſſe ab infinito, quia generatio neceſſario includit in creaturis, quod ſit tranſitio inter terminos oppoſitos, ſcilicet (a) privationem, & formam: & quicquid eſt inter oppoſita ſibi ſuccedentia, non poteſt eſſe ſempiternum. Et ſi dicas, quod tunc oportuit ipſum per tempus infinitum quieviſſe ad generandum, cum tamen fuiſſet perfectus, & potens generare, quod videtur inconveniens. Reſpondeo, aliter non fuiſſet factus perfectior ab æterno ad generandum, quam Deus ad creandum: & tamen per te oportuiſſet Deum quieviſſe a creando A. per infinitum quaſi imaginatum, ita quod contradictio eſſet ipſum aliquid creaſſe, quin infinitum quaſi præteritum imaginatum præceſſiſſet: & tamen in creatione ejus, ſcilicet in dando totum eſſe ei, quod habet in ſe eſſe, non videtur ita neceſſario includi novitas, ſicut in generatione [illegible] ... ponas Deum neceſſario quieviſſe in illa actione [illegible] ... cludere formaliter novitatem. Ad quartum [illegible] ... de potentiis illis videtur eſſe ſuperfluum, & [illegible] ... men loquendo de potentia [illegible] ... concludendum eſſet, ſecundum eum, quod [illegible] ... Philoſopho 1. de Cæl. & Mundo, [illegible] ... compoſſibilibus [illegible] ... præcedat potentiam ad eſſe.

a De quo 3. diſt. 2. [illegible] & diſt. 29.
b [illegible]

eſſe, tunc eſſe neceſſario præcedit non eſſe: quia potentia ad non eſſe, nunquam eſt ſecundum eſſe intellectum, niſi in eodem præceſſerit eſſe. Ubi ſciendum eſt, quod loquendo proprie de potentia, ſcilicet ante actum, ſubjectum immediatorum oppoſitorum nunquam eſt in potentia oppoſitis ſimul quia tunc careret utroque actu ſimul: & non eſſent oppoſita immediata circa illud ſubjectum. Et de illis verum eſt, quod potentia ad unum, non eſt ſine actu alterius. Non quod ille actus ſit receptivus illius potentiæ, immo ſubjectum tantum recipit illam potentiam, ſicut, & ejus actum. Si enim actus A. prius ſit potentia ad B. quia ratio receptivi: igitur ipſa B. quia in eodem eſt prius natura potentia actu, 9. Met. B. autem (a) pari ratione prius eſt potentia ad A. & ita idem prius, & poſterius eodem: ſed potentia ad unum, neceſſario concomitatur alterius actus propter immediationem actuum ad unum. Ad propoſitum dico, quod non fuit ab æterno ſub potentia ad eſſe, & ſub potentia ad non eſſe. Sub qua tamen prius? Dico, quod ſub potentia ad eſſe ſecundum veritatem, quia ſub non eſſe, & ita non ſub potentia ad illud. Si autem fuiſſet ab æterno, fuiſſet ſemper ſub potentia ad non eſſe: & nunquam ſub potentia ad eſſe, ſed ſub actu. Si autem non loquaris de potentia ante actum illum, ſed quaſi ſubjectiva: & aſſumatur creaturam non eſſe ſic in potentia ad eſſe, niſi ſub non eſſe; falſum eſt, & ſupra improbatum. Omittendo igitur de potentiis, argumentum breviter videtur ſtare in hoc: oppoſita, quæ inſunt eidem ordine naturæ, non poſſunt eidem ineſſe ſimul ordine durationis: quia prius duratione ineſt, quod prius natura ineſt. Eſſe igitur, & non eſſe; cum inſint eidem ordine naturæ, ideo non poſſunt ſimul ineſſe eidem ſimul duratione, nec indifferenter ſe invicem præcedere: ſed neceſſario non eſſe præcedit duratione ipſum eſſe: & ita non potuit ſemper fuiſſe. Quod autem non eſſe prius natura inſit, quam eſſe, hoc probat; quia non eſſe competit lapidi ex ſe; aliud, ſcilicet eſſe, non competit ſibi ex ſe, ſed ex alio. Hic dico, quod duo oppoſita non inſunt ordine naturæ eidem, quaſi poſitive loquendo de ordine naturæ, ſicut eſt de animali, & rationali; ſubſtantia, & accidente: ſed quaſi privative, ſcilicet quod alterum ineſſet, niſi impediretur. Qui modus expoſitus eſt in quæſt. præced. exponendo opinionem Avic. Et hoc modo (b), non oportet illud, quod prius natura convenit alicui prius duratione convenire ſibi. Poteſt enim illud, quod non habet eſſe aliquod ex ſe, præveniri a cauſa poſitiva dante ſibi aliquid, quod illud non habet ex ſe: & ita prius duratione haberet oppoſitum, quam iſtud. Illa reſponſio patet in aliis. Probatur enim argumentum, quod Deus non poſſet creare materiam ſub forma: quia materia prius natura eſt privata, quam informata, quia ex ſe habet quod ſit privata: ex alio, quod ſit informata, igitur non poſſet in materia eſſe forma, niſi duratione præceſſiſſet materia informis. Sed hoc non concludit, quia materia non eſt ex ſe poſitive privata, ſed privative tantum: quia non ex ſe habet formam, ſed ab alio, ut generante, vel creante, & ipſa ſola ſine alia cauſa poſitiva ſufficit ad hoc, quod ipſa

a Ex cap. [illegible] b Paragr. [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſic privata. Eſſet igitur ſemper privata niſi eſſet aliqua cauſa poſitiva impediens ejus privationem continuam: & tamen quia cauſa poſitiva poteſt a principio impedire ipſius materiæ privationem, dando ſibi *eſſe*, ne ſemper ſit privata, ideo non oportet ex tali prioritate naturæ, neceſſario concludere prioritatem durationis. Ad aliud de infinitis animabus, reſpondeo, quicquid non poteſt fieri a Deo in uno die, quia includit contradictionem, hoc non poſſet fieri in infinito præterito, ſi fuiſſet propter eandem rationem. In iſta enim die ſunt infinita inſtantia, (immo in una hora unius diei) in quorum quolibet poſſet creare animam, ſicut in uno die totius temporis infiniti, ſi eſſet. Non enim oportet eum quieſcere a die in diem, ut creet unam animam poſt aliam: & ita ſi in infinitis inſtantibus hujus diei non poteſt creare infinitas animas, quia hoc non eſt factibile, nec in infinitis diebus totius præteriti, poſſet infinitas animas creaſſe. Et ſi dicas inſtantia hujus diei non ſunt [illegible] in actu ſicut ſunt infiniti dies præteriti; hoc non ſufficit, quia ſicut inſtantia infinita infinitorum dierum, in quibus creaſſet, ſunt tantum in potentia per ſe (ſicut indiviſibile eſt in continuo) & non in actu (a), quia nullum illorum fuiſſet in actu terminus temporis: ita eſt etiam de infinitis inſtantibus hujus diei: igitur æqualem infinitatem videntur habere inſtantia hujus diei, vel unius horæ, cum infinitis inſtantibus infinitorum dierum. & ita videtur ſequi propoſitum. Concederent tamen aliqui Philoſophi, non eſſe impoſſibile infinitatem eſſe in accidentaliter ordinatis, ſicut patet per Avicen. 6. *Metaph. cap. de cauſis*. Ad aliud de tranſitu infiniti, videtur improbare ſempiternitatem ſucceſſivorum. Sed ſecundum tenentes illam opinionem non eſt ſimilis ratio impoſſibilitatis in ſucceſſivis, & in permanentibus: quia permanentia quæcunque, licet ſecundum motus ſuos poſſint menſurari tempore; tamen ſecundum *eſſe* ſubſtantiale, ponuntur menſurari ævo: & ideo ponens permanens eſſe ſine principio, non videtur ponere aliquod infinitum eſſe acceptum. Iſtam rationem de infinito ſucceſſivo, confirmat illa imaginatio de linea converſa: quia ſi aliqua linea eſſet quaſi protenſa in infinitum, incipiens ab hoc puncto A, non eſſet poſſibile, quod eſſet pertranſita: igitur videtur, quod eſſet e converſo, imaginando lineam [illegible] acceptam in præteritum, non videtur poſſibile, quod ſit accepta uſque ad A.

Ad ultimum argumentum dici poteſt, quod æquale, majus, & minus, non conveniunt quantitati molis, niſi finitæ: quia prius dividitur quantum per finitum, & infinitum, quam ſibi conveniat æquale, vel inæquale. De ratione enim quantitatis majoris eſt excedere, & minoris excedi; & æqualis commenſurari; quæ omnia videntur concludere finitatem: & ideo negarent infinitum eſſe æquale infinito, quia æquale, & inæquale, & majus, & minus ſunt differentiæ quantitatis finitæ, & non infinitæ.

Ad primum argumentum principale concedo, quod materia eſt ingenita, & incorruptibilis: non tamen ex hoc ſequitur, quod ſit ſem-

ſi-

a *Vide Scot. 6. Phyſ. q. 7. & 2.*

plenta [?], quia non habet materiam unde fiat. Eſt tamen producta tota, quæ productio non eſt generatio; quia generatio, & corruptio ſunt [illegible]. Ad aliud [illegible] de ſempiternitate [illegible] dico quod non valet, quia alias concludit [illegible] non poſſe [illegible] ſeu mutatione mutate: & reſponſum eſt ad illud in quæſt. [illegible] quod non concludit, niſi de [illegible] imaginari [illegible] *extra*, vel non aliud [illegible].

Ad illud primi de *Generatione* quamvis iſta ſit aliquo modo probabilis *Corruptio unius eſt generatio alterius*; quod pro tanto verum eſt, quia nullum agens naturale per ſe intendit corrumpere aliquid, ſed per accidens corrumpit illud, quod eſt incompoſſibile generato, quod per ſe intendit; tamen ex iſto non ſequitur perpetuitas generationis quia ultima corruptio poteſt concomitari ultimam generationem quando omnia mixta reſolventur in elementa; & tunc erit ſtatus tam generationis, quam corruptionis: licet illa ultima corruptio non ſit annihilatio, quia eſt ad materiam. Philoſophus tamen ſupponit cum iſta propoſitione, unam aliam propoſitionem, ſcilicet quod tale generabile eſt iterum corruptibile, & quod ejus generatio alterius ſit corruptio: quod non eſt verum [illegible] præteritis. Oportet accipere [illegible], quod [illegible] corruptio alterius, & iſta non eſt ita vera [illegible] ſicut illa præcedens. Accidit enim, quod generans corrumpat, propter incompoſſibilitatem termini corrumpendi, cum termino, quem intendit: quia non poteſt producere formam, quam intendit, niſi in materia præexiſtente: & illa materia præexiſtens [illegible] forma [illegible]. Et ideo oportet ipſum corrumpere compoſitum præexiſtens [illegible] quod intendit. Et dato quod ex hoc ſequeretur, quod nulla eſſet generatio niſi quando producitur totum non tamen oportet, quod pars ejus præexiſtat ſub forma incompoſſibili: & ideo talem productionem alicujus entis non oportet eſſe deſtructionem alicujus alterius entis; ſed tantum (b) deſtructionem nihili, ſive non entis præciſe. Et tunc non oportet illam primam productionem præceſſiſſe aliud, quia terminus *a quo* hujus productionis, non fuit terminus *ad quem* alterius productionis; quia nihil, nulla productione producebatur. Ad illud quartum argumentum de ſucceſſione propter motum, quando dicitur, quod [illegible], & non impedibilis, poteſt habere effectum [illegible] quod ubi agens, & effectus poſſunt habere [illegible], vera eſt major illa: ſed ubi non poſſunt eſſe [illegible], ſed prioritas naturæ in cauſa de neceſſitate requirit prioritatem [illegible] effectus, ibi major eſt falſa. Sic eſt in propoſito.

 Ad

a 2. & 8. *Metaph. ut inquit Phil.* 1. *phyſ.* [illegible] *cap.* 54. & *inde &* *Aver.* 12. *Met. com.* 18. b *De hoc a[illegible] Vide Sco[illegible]* 4. [illegible] *ubi de forma corporeitat[illegible].*

Ad primum in oppoſitum dico, quod vel illa non eſt diffinitio creaturæ, ſed deſcriptio, quædam conceſſa ab Ario, contra quem arguit Auguſt. quia dicit Filium Dei aliquando non fuiſſe: & tunc ſufficit Auguſtino accipere iſtam diffinitionem, vel deſcriptionem contra eum, ut conceſſam: & ex negatione hujus deſcriptionis a Filio Dei conceſſæ ab eo, concludere contrarium, quod non ſit creatura. Vel ſi eſt diffinitio creaturæ, proprie loquendo de creatura in quantum creatura: non tamen propter hoc eſt diffinitio cujuslibet alterius a Deo, puta Angeli, vel hominis, quia diceretur, quod huic, quod eſt *eſſe creaturam*, accidit hæc diffinitio: ſed ſi illa poneretur diffinitio incipientis, & de facto, ita eſſet omne aliud a Deo, tunc arguendo ſic, Omne aliud a Deo, eſt incipiens: ergo omne aliud a Deo eſt creatura, non ſequitur, ſed eſt fallacia Accidentis propter extraneitatem medii reſpectu tertii, in quantum comparatur ad primum: non enim quicquid repugnat accidenti, repugnat ſubjecto, cui accidit tale accidens.

Ad aliud de infinito in multitudine, & magnitudine reſponſum eſt prius in reſponſione de infinitate actuali animarum.

QUÆSTIO QUARTA.

Utrum creatio angeli ſit idem angelo?

QUarto quæro. *Utrum creatio Angeli ſit idem Angelo?* Et arguitur (a) primo quod non, quia ſecundum Avic. 5. *Met. Æquinitas eſt tantum æquinitas, nec una, nec plures*: igitur pari ratione, Angelus, tantum eſt Angelus, & non eſt idem ſibi realiter aliquis reſpectus.

Præterea, Creatio Angeli non eſt niſi in primo inſtanti naturæ quando Angelus accipit *eſſe*: ſed Angelus manet poſt illud inſtans, & nihil manet ſine eo, quod eſt idem ſibi realiter: igitur &c.

Item, ſi ita eſſet, Deus non poſſet Angelum annihilatum eundem numero reparare: conſequens eſt falſum, igitur, & antecedens. Probatio conſequentiæ, quia non poteſt eandem creationem reparare, ut videtur, quia nec eundem motum numero ſecundum aliquos, quia interruptio prohiberet illum eſſe eundem numero.

Præterea, Ignis genitus eſt cauſaliter ab alio igne generante, & per conſequens habet naturam ab ipſo: & tamen creatio non eſt in igne genito cauſaliter ab igne generante: igitur, &c. Minor probatur, quia tunc ignis genitus haberet ab igne generante, quod eſſet creatura: quia a quocunque agente eſt creatio in igne, ab illo ignis creatur. Conſequens videtur eſſe falſum: quia ipſum eſſe creaturam, tantum dicit reſpectum ad creatorem.

Item, mutatio differt a termino *ad quem*: creatio eſt mutatio: igitur, &c. Probatur major, tum quia mutatio præcedit terminum: tum quia mutatio eſt in genere Paſſionis, quia, & motus, ſecundum Commen.

a *Mag. D. Arg. 1. q. 1. & 2. D. Th. p. 1. q. 45. art. 3.*

men 4. *Phyſ.* terminus autem (a) intrinſecus, eſt ejuſdem generis cum terminato, ſicut punctus circuli: forma autem, ad quam eſt mutatio vel motus, non eſt de genere paſſionis, ex 5. *Phyſicor.* Probatio (b) minoris, tum, quia nova relatio non advenit alicui ſine mutatione alterius extremi: ſed per creationem eſt nova relatio creaturæ ad Deum: quia aliquid novum dicitur de creatore, & non niſi propter novam relationem in eo, ad quod dicitur, Confirmatur per Aug. 5. *de Trinit.* c. ult. *Ea, quæ ſunt relativa ad Deum, cum mutatione eorum, de quo dicuntur, exiſtunt*: tum quia in omni genere eſt aliquid unum, quod eſt menſura omnium aliorum, quæ ſunt in illo genere, ex 10. *Met.* primum (c) autem in genere mutationum non videtur poſſe poni generatio: quia non eſt ratio mutabilitatis in omnibus mutabilibus; quia non omnia mutabilia ſunt genita. Similiter non eſt maxima oppoſitio inter terminos generationis, qui ſunt privatio, & forma: ſed major oppoſitio eſt inter terminos creationis, qui ſunt contradictorii, ut ens, & nihil: igitur creatio eſt prima mutatio.

Oppoſitum, quia ſi eſt alia: aut ergo creator, quod non convenit, quia creatio eſt nova, aut medium inter creatorem, & creaturam: quod non convenit, quia non eſt medium aut poſterius re creata: quod non convenit, quia eſt quaſi via ad *eſſe* creaturæ: igitur, &c.

Et quia hæc quæſtio dependet a quadam alia, ſcilicet de identitate relationis (d) ad ſuum fundamentum, & hic ſpecialiter loquendo de relatione, quæ eſt creaturæ ad Deum: ideo quinto quæro.

QUÆSTIO QUINTA.

Utrum relatio creaturæ ad Deum ſit eadem fundamento?

QUod non, ſi omnia alia a Deo (e) habent relationem ad ipſum: igitur omnia alia eſſent ad aliquid, non tantum accidentaliter, ſed etiam per identitatem, conſequens videtur impoſſibile, quia illud infert Philoſ. 4. *Met.* ex dictis dicentium, omnia apparentia eſſe vera.

Præterea, Prædicamenta ſunt primo diverſa, ex 5. & 10. *Met.* & ſimpliciter diverſa entia: quia ens ſecundum ſe dividitur in illa: ergo nihil unius Prædicamenti eſt idem ens alicui alterius Prædicamenti: ergo nulla relatio eſt eadem alicui abſoluto.

Oppoſitum, non minus dependet quodlibet creatum ad Deum, quam quodcunque cauſatum ad aliud cauſatum, quia dependentia ad primum videtur eſſe eſſentialiſſima, ſed totum habet relationem ad partes eandem ſibi, quia non poteſt eſſe totum, & non eſſe ex partibus: ergo pari ratione ad cauſam primam licet extrinſecam habebit dependentiam eandem ſibi: licet enim cauſa extrinſeca non componat rem, ſicut ca-

a *Comm.* 9. & 10. & 18. b *Ibid.* c *Text.* 2.
d *Lib. 1. diſtinct. 30. De identitate relationis ad ſuum fundamentum.* e *Tex. cap. 25. & 27. 5. c. 4. 1. cap. 1. & 'ara 5. Phyſ. & 3. Poſter. text. com. 31.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Ad primum in oppoſitum dico, quod vel illa non eſt diffinitio creaturæ, ſed deſcriptio, quædam conceſſa ab Ario, contra quem arguit Auguſt. quia dicit Filium Dei aliquando non fuiſſe: & tunc ſufficit Auguſtino accipere iſtam diffinitionem, vel deſcriptionem contra eum, ut conceſſam: & ex negatione hujus deſcriptionis a Filio Dei conceſſæ ab eo, concludere contrarium, quod non ſit creatura. Vel ſi eſt diffinitio creaturæ, proprie loquendo de creatura in quantum creatura: non tamen propter hoc eſt diffinitio cujuſlibet alterius a Deo, puta Angeli, vel hominis, quia diceretur, quod huic, quod eſt *eſſe creaturam*, accidit hæc diffinitio: ſed ſi illa poneretur diffinitio incipientis, & de facto, ita eſſet omne aliud a Deo, tunc arguendo ſic, Omne aliud a Deo, eſt incipiens: ergo omne aliud a Deo eſt creatura, non ſequitur, ſed eſt fallacia Accidentis propter extraneitatem medii reſpectu tertii, inquantum comparatur ad primum: non enim quicquid repugnat accidenti, repugnat ſubjecto, cui accidit tale accidens.

Ad aliud de infinito in multitudine, & magnitudine reſponſum eſt prius in reſponſione de infinitate actuali animarum.

QUÆSTIO QUARTA.

Utrum creatio Angeli ſit idem Angelo?

QUarto quæro, *Utrum creatio Angeli ſit idem Angelo?* Et arguitur (a) primo quod non, quia ſecundum Avic. 5. *Met. Æquinitas eſt tantum æquinitas, nec una, nec plures*: igitur pari ratione, Angelus, tantum eſt Angelus, & non eſt idem ſibi realiter aliquis reſpectus.

Præterea, Creatio Angeli non eſt niſi in primo inſtanti naturæ quando Angelus accipit *eſſe*: ſed Angelus manet poſt illud inſtans, & nihil manet ſine eo, quod eſt idem ſibi realiter: igitur &c.

Item, ſi ita eſſet, Deus non poſſet Angelum annihilatum eundem numero reparare: conſequens eſt falſum, igitur, & antecedens. Probatio conſequentiæ, quia non poteſt eandem creationem reparare, ut videtur, quia nec eundem motum numero ſecundum aliquos, quia interruptio prohiberet illum eſſe eundem numero.

Præterea, Ignis genitus eſt cauſaliter ab alio igne generante, & per conſequens habet naturam ab ipſo: & tamen creatio non eſt in igne genito cauſaliter ab igne generante: igitur, &c. Minor probatur, quia tunc ignis genitus haberet ab igne generante, quod eſſet creatura: quia a quocunque agente eſt creatio in igne, ab illo ignis creatur. Conſequens videtur eſſe falſum: quia ipſum eſſe creaturam, tantum dicit reſpectum ad creatorem.

Item, mutatio differt a termino *ad quem*: creatio eſt mutatio: igitur, &c. Probatur major, tum quia mutatio præcedit terminum: tum quia mutatio eſt in genere Paſſionis, quia, & motus, ſecundum Commen.

a *Mag. D. Arg. 1. q. 1. & 2. D. Th. p. 1. q. 45. ar. 3.*

men 4. *Phyſ.* terminus autem (a) intrinſecus, eſt ejuſdem generis cum terminato, ſicut punctus circuli: forma autem, ad quam eſt mutatio vel motus, non eſt de genere paſſionis, ex 5. *Phyſicor.* Probatio (b) minoris, tum, quia nova relatio non advenit alicui ſine mutatione alterius extremi: ſed per creationem eſt nova relatio creaturæ ad Deum: quia aliquid novum dicitur de creatore, & non niſi propter novam relationem in eo, ad quod dicitur, Confirmatur per Aug. 5. *de Trinit. c. ult. Ea, quæ ſunt relativa ad Deum, cum mutatione eorum, de quo dicuntur, exiſtunt*: tum quia in omni genere eſt aliquid unum, quod eſt menſura omnium aliorum, quæ ſunt in illo genere, ex 10. *Met.* primum (c) autem in genere mutationum non videtur poſſe poni generatio: quia non eſt ratio mutabilitatis in omnibus mutabilibus; quia non omnia mutabilia ſunt genita. Similiter non eſt maxima oppoſitio inter terminos generationis, qui ſunt privatio, & forma: ſed major oppoſitio eſt inter terminos creationis, qui ſunt contradictorii, ut ens, & nihil: igitur creatio eſt prima mutatio.

Oppoſitum, quia ſi eſt alia: aut ergo creator, quod non convenit, quia creatio eſt nova, aut medium inter creatorem, & creaturam: quod non convenit, quia non eſt medium aut poſterius re creata: quod non convenit, quia eſt quaſi via ad *eſſe* creaturæ: igitur, &c.

Et quia hæc quæſtio dependet a quadam alia, ſcilicet de identitate relationis (d) ad ſuum fundamentum, & hic ſpecialiter loquendo de relatione, quæ eſt creaturæ ad Deum: ideo quinto quæro.

QUÆSTIO QUINTA.

Utrum relatio creaturæ ad Deum ſit eadem fundamento?

QUod non, ſi omnia alia a Deo (e) habent relationem ad ipſum: ipſi tur omnia alia eſſent ad aliquid, non tantum ſecundum dici, ſed etiam per identitatem, conſequens videtur impoſſibile, quia illud inferret Philoſ. 4. *Met.* ex dictis dicentium, omnia apparentia eſſe vera.

Præterea, Prædicamenta ſunt primo diverſa, ex 5. & 10. *Met.* & ſimpliciter diverſa entia: quia ens ſecundum ſe dividitur in illa: ergo nihil unius Prædicamenti eſt idem alicui alterius Prædicamenti: ergo nulla relatio eſt eadem alicui abſoluto.

Oppoſitum, non minus dependet quodlibet creatum ad Deum, quam quodcunque cauſatum ad aliud cauſatum, quia dependentia ad primum videtur eſſe eſſentialiſſima, ſed totum habet relationem ad partes eandem ſibi, quia non poteſt eſſe totum, & non eſſe ex partibus: ergo pari ratione ad cauſam primam licet extrinſecam habebit dependentiam eandem ſibi: licet enim cauſa extrinſeca non componat rem, ſicut [illegible]

 cit

a *Comm. 9. & 10. & 16.* b *Ibid.* c *Text. 2.*
d *Lib. 1. diſtinct. 30. De identitate relationis ad ſuum fundamentum.* e *Tex. cap. 25. & 22. [illegible] cap. 1. [illegible] 5. Phyſ. & 3. Poſter. text. com. 31.*

UANL UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

[illegible]; effectus tamen cauſat rem, [illegible] ſecundum [illegible], [illegible] [illegible].

Hic dicitur, quod [illegible] relatio eſt eadem fundamento. Pro iſta opinione arguitur [illegible]. Primo, quia [illegible] Deum [illegible] Prædicamenta [illegible], ſcilicet Subſtantia, & Relatio. [illegible] ſolum [illegible], quod eſt contra ſim‑plicitatem [illegible] non [illegible] idem [illegible] fundamento [illegible] Philoſ. 5. *Metaph.* [illegible] Avicen. [illegible] *Metaph.* [illegible] fun‑damento: ergo ſimiliter habere ſuum proprium [illegible] aliud ab [illegible] alitudini, quod videtur inconveniens [illegible], quia tunc relatio fundata ſuper ſubſtantiam, ſi [illegible] accidentalis propter ſuam propriam accidentalitatem, quod videtur eſſe contra Simplicium ſuper Prædicamenta, ubi dicit, quod Philoſ. prius tractat de Quantitate, & Qualitate, quam de Relatione, quia relatio fundatur in illis immedia‑te, & non fundatur in ſubſtantia immediate, & hoc loquendo de rela‑tione accidentali: [illegible] fundata ſuper ſubſtantiam, non habet ex ſe propriam accidentalitatem.

Probatur etiam idem illatum prius, eſſe inconveniens, quia tunc genus relationis non eſſet ſimplex, ſed quaſi compoſitum, ex *in*, & *ad*, quod videtur inconveniens, quia primus conceptus cujuſlibet generis [illegible]. Quarto, ſi [illegible] fundamento [illegible] quæ eſt quædam relatio [illegible] mento, & ſic erit proceſſus in infinitum in relationibus, & hoc eſt in‑conveniens. Quinto, relatio non habet diſtinctionem in ſpecies ſuas niſi penes fundamenta, non enim differt dominium a paternitate pe‑nes hoc, quod eſt *eſſe ad*, ſed penes fundamentum; nec relationes illæ diſquiparantiæ diſtinguuntur, vel ſunt eædem cum relationibus æqui‑parantiæ, niſi propter unitatem, & diformitatem in fundamentis, ſed ſi relatio eſſet alia res a fundamento, haberet ex ſe formaliter diſtin‑ctionem in ſuas ſpecies: ergo, &c.

Contra iſtam opinionem arguo ſic (d), primo, nihil eſt idem reali‑ter

a Op. Hen. quodl. 9. quæſt. 3. & quodl. 6. b Quæſt. 6. 7. & quodlib. 7. quæſt. 1. c Text. cap. 10. d 4. Met. Tex. 3.

ter A. ſine quo A. poteſt eſſe realiter ſine contradictione: ſed multæ ſunt relationes, ſine quibus fundamenta poſſunt eſſe ſine contradictione: ergo multæ ſunt relationes, quæ non ſunt realiter eædem cum funda‑mento: probatio majoris, quia quod idem ens realiter, ſit realiter, & non ſit realiter, videtur eſſe oppoſitum primi principii: ex quo princi‑pio, videtur ſtatim concludi diverſitas entium, quia ſi de aliquibus duobus dicantur contradictoria, eodem modo, quo dicuntur de eis, videntur eſſe non idem: & ita ſi contradictoria, ſcilicet eſſe, & non eſſe, dicantur de eis, videntur eſſe non idem in eſſe, ſive non idem ens. Con‑firmatur illud; quia ſi illa major negetur, non videtur relinqui unde poſſit diſtinctio entium probari, diceretur enim a protervo, non tan‑tum, quod in uno ſuppoſito plures naturæ, ut ſubſtantia, & acciden‑tia, ſunt eadem: ſed quod Sortes, & Plato, vel Sortes, vel lapis, vel album non differunt realiter. Et ſi arguatur contra eum, quod Sortes poteſt eſſe Sortes, non exiſtente lapide: & per hoc concludatur diſtin‑ctio unius ab alio: vel Sortes poteſt eſſe Sortes, & non eſſe albus, & per hoc concludatur diſtinctio ſubjecti, & accidentis, negabitur conſe‑quentia, quia protervus negabit ſibi propoſitionem cui innitentur, & cui innitentur iſtæ conſequentiæ, quam propoſitionem etiam tu negas.

Hanc etiam propoſitionem: Illa ſunt diſtincta realiter, quorum unum poteſt manere ſine altero, negaret protervus. Negata vero [illegible] perit tota doctrina Philoſophi 7. *Topicorum*, qua docet, quod propoſi‑tio, vel problema, faciliter deſtruitur per contradictionem inventam, ſed difficulter conſtruitur: ſi autem negetur propoſitio iſta non vide‑tur poſſe deſtrui: quia ſi non deſtruitur per contradictionem, nec per aliquam aliam oppoſitionem, aut ſaltem non faciliter, & tunc ſane vi‑detur poſſe ſubſiſteri, quia nullus locus ſecundum [illegible] de‑ſignatus, videtur efficax ad deſtruendum aliquid, ſi iſte locus de‑ſtruitur.

In iſta etiam via Philoſophi, fundatur illa via de motu, ſive muta‑tione (a), ad probandum diſtinctionem, qua utitur Philoſophus ad probandum materiam eſſe aliam rem a forma, quia manet eadem ſub oppoſitis formis, qua etiam utitur Philoſ. 4. *Phyſic.* ad probandum lo‑cum eſſe aliud a locato, quia idem locus manet cum diverſis lo‑catis. Minor etiam apparet in omnibus relationibus, quarum fundamen‑ta poſſunt eſſe ſine terminis, ſicut eſt in omnibus relationibus æquipa‑rantiæ, ſicut ſunt *ſimile*, *æquale*, & hujuſmodi. Si enim hoc album ſit, & aliud album non ſit, hoc album eſt ſine ſimilitudine, & ſi aliud album fiat, in hoc albo eſt ſimilitudo. Poteſt igitur eſſe ſine iſta. & cum iſta. Similiter eſt in multis relationibus diſquiparantiæ. Si enim iſte ſit homo, & nullus alius ſubſit poteſtati ſuæ, eſt ſine dominatione, & po‑teſt eſſe dominus ſervorum acceſſione, ſicut dicit Boet. [illegible] multis aliis, de quibus omnibus non oportet exempla adducere. Con‑firmatur etiam iſta ratio, quantum ad ſi toram, quia iſta confirmatio‑nem

a 7. Topi. vide 1. 2. 5. & 7. phyſic. text. 6. & 1. de Gener. 5. 7. & 12. Met. t. 3.

nes tactæ, valeat pro majori, & minori. Si enim relatio nihil aliud ſit realiter a fundamento, quod tamen manet ſine ea; videtur negari incarnatio, & ſeparatio accidentium a ſubjecto in Euchariſtia: videtur etiam negari omnis compoſitio in entibus; & omnis cauſalitas cauſarum ſecundarum.

Probatio primi inconvenientis, ſi idem realiter natura humanæ ſit unio ejus ad Verbum: igitur ſi Verbum nunquam aſſumpſiſſet naturam illam, & feciſſet illam abſolutam eandem, ipſa æque realiter fuiſſet unita Verbo, ſicut modo eſt unita Verbo: quia tota realitas fuiſſet tunc, quæ modo. Si etiam deponeret illam naturam, manente tamen ipſa eadem in ſe, maneret natura illa realiter unita Verbo, & ita realiter ſicut nunc eſt unita, quia ſalvaretur tota realitas naturæ tunc, ſicut modo. Secundum etiam de Euchariſtia probatur, quia ſi manet eadem quantitas, quæ prius erat panis, & nihil aliud eſt inhærentia ejus pani, quam realiter ipſamet quantitas: igitur illa unitur realiter pani, vel eum informat nunc, ſicut prius. Tertium probatur, quia ſi A. & B. componant A B. & illarum partium unio ad invicem nihil aliud ſit realiter niſi iſta abſoluta A, & B. ergo ſeparatis, realiter A, & B. manet tota realitas illa, quæ eſt ipſorum A, & B. unitorum, & tunc A, & B. ſeparata manent realiter unita: & ita manet compoſitum ſeparatis partibus componentibus: & ita compoſitum non erit compoſitum, quia quod manet compoſitum ſeparatis partibus componentibus, non eſt compoſitum ex eis: nihil enim eſſet tunc niſi unum aggregatione, ſicut Philoſophus videtur deducere 7. *Met.* Probatur etiam quartum, quia (a) quidquid cauſatur a diverſis cauſis ſecundis, præexigit in eis debitam proportionem, & approximationem ad hoc, quod cauſetur ab eis: ſed ſi iſta approximatio, & proportio nihil ſint, niſi ipſamet abſoluta: igitur iſta ſunt realiter ita cauſativa hujus effectus, quando non ſunt approximata, ſicut quando ſunt approximata: & ita iſta approximata, nihil poſſunt cauſare realiter, quod non poſſunt cauſare etiam non approximata, nulla enim realitate alia poſita, non poteſt aliqua res cauſari, quæ prius non potuit cauſari, & ita potuit fuiſſe argutum in tertio inconvenienti de partibus componentibus, quia ſi A. & B. ſeparata non componant A B. igitur nec ipſa unita: quia eadem res ſicut abſque omni realitate alia non poteſt aliquid cauſare modo, quod prius non potuit, ita nec eædem res abſque omni realitate: poſſunt aliquid componere, quod prius non potuerunt componere: igitur, &c.

Præterea, ſecundo principaliter arguo ſic contra prædictam opinionem. Nihil finitum continet ſecundum perfectam continentiam formalem, & virtualem oppoſita formaliter: quia quantumcumque concedatur in Deo perfectiſſima continentia omnium perfectionum, ſecundum identitatem eorum, quæ ſunt in eo, non tamen poteſt continere oppoſita formaliter abſoluta in ſe, licet in ſe poſſit habere talia oppoſita virtualiter, & relativa formaliter: ſed ex hoc concluditur infinitas fun-

a *Tex. 60. vide 1. Met. t. 6. & ad fin. idem.*

[illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

fundamento, & ſecundum veritatem, & ſecundum ſuam intentionem. Item per Ambroſ. 1. de *Trinitate cap.* 5. *Si prius erat Deus, & poſtea pater, generationis acceſſione mutatus eſt, (a) avertat Deus hanc dementiam a fidelium mentibus*: ergo per ſolam acceſſionem relationis realis fieret mutatio in perſona divina ſecundum ipſum, quod non eſſet, niſi eſſet illa relatio aliqua res alia a fundamento: quia fundamentum præexiſtit. Item Hilar. 12. *de Trinitat.* dicit, *Naſci quod erat, (b) jam non tantum naſci eſt, ſed ſeipſum demonſtrare naſcendo eſt*. Et loquitur de nativitate Filii Dei: igitur relationem novam dicit naſci. Item Philoſoph. *in Prædicamentis*. *Ad aliquid ſunt quæcumque hoc ipſum, quod ſunt ad aliud ſunt*: & per hanc rationem excluduntur ſubſtantiæ, quæ licet ſint aliorum; non tamen ſunt ad aliquid: igitur accipitur hoc ipſum, quod ſunt, non pro eſſe in intellectu: ſed pro eſſe in re, ſcilicet quod relationes in re hoc ipſum, quod ſunt, aliorum ſunt. Fundamentum autem non eſt ad aliud hoc ipſum, quod eſt: igitur eſt aliud *eſſe* hujus, & aliud *eſſe* illius: ergo, &c. Item Simplicius ibidem ſuper Prædicamenta ex intentione declarat relationem ad aliud eſſe. Item Philoſophus 12. *Metaph. cap.* 2. vult, quod ſicut principia (c) ſunt alia, ita, & principia, & ex multiplicat ſpecialiter de diſtinctione relationis ad alia, & principiorum relationis ad principia aliorum. Item Avic. 3. *Met. cap. de Relat.* videtur velle ex intentione, quod relatio habeat certitudinem propriam, & in principio capitis vult, quod ſecundum ſuam certitudinem, habeat proprium *inEſſe*, & proprium accidentalitatem.

Et quia poſſet protervi de relationibus, concedendo eas non eſſe eaſdem realiter fundamento, non tamen eſſe alias realitates, negando eas eſſe aliquas res, dicendo relationem tantum eſſe in actu intellectus comparantis: Contra hoc arguitur primo, quia hoc deſtruit unitatem univerſi. (d) Secundo, quia deſtruit omnem compoſitionem in univerſo, ſubſtantialem, & accidentalem. Tertio, quia deſtruit omnem cauſalitatem cauſarum ſecundarum. Quarto, quia realitatem ſcientiarum Mathematicarum deſtruit. Primum probatur faciliter, quod ſcilicet deſtruat unitatem univerſi: quia ſecundum Philoſophum 12. *Met.* unitas univerſi, eſt in ordine partium ad ſe invicem, & ad primum: ſicut unitas exercitus, eſt in ordine partium exercitus inter ſe, & ad ducem. Et ex hoc contra negantes relationem eſſe rem extra actum intellectus, poteſt dici verbum Philoſophi 14. *Metap.* quod tales qui ſic dicunt *inconnexam faciunt univerſi ſubſtantiam*. Secundum probatur, quia nihil eſt compoſitum ſine unione partium componentium, ita quod partibus ſeparatis non manet compoſitum: nihil autem reale dependet ab eo, quod eſt tantum ratio, & præcipue quod eſt

(a) *Eſt l. 1. de fide ad Gratianum. Vide Auguſt. 5. de Trinit. 6.*
(b) *Circa med.* (c) *Tex. 19.*
(d) *Hanc viam ſequitur Occam. & ſequaces Art. 2. in quo vult ſolvere rationes Henric. Tex. 62.*

eſt tantum ratio cauſata per actum intellectus noſtri & ſaltem reale totale quod non eſt artificiale. Igitur nullum totum compoſitum erit reale naturæ, ſi neceſſe in ad ſuum *eſſe* requirat relationem, quæ relatio nihil eſt, niſi ens rationis. (a) Tertium probatur, quia cauſatio effectus realis non requirit ens rationis in cauſa, & non poſſunt cauſæ ſecundæ cauſare niſi proportionatæ, & approximatæ: igitur ſi iſta approximatio eſt tantum ens rationis, non poterunt ſub iſta approximatione cauſare aliquid reale: quod ſine iſta approximatione non poſſunt cauſare, & ſi iſta approximatio, quæ eſt relatio, nulla res eſt per ſe: igitur cauſæ ſecundæ nihil conferet ad poſſe cauſare. Quartum probatur, quia omnes concluſiones Mathematicæ demonſtrant relationes de ſubjectis, Quod apparet primo authoritate Philoſoph. 13. (a) *Metaph cap.* 1. *in fine*. *Boni autem maxime ſpecies, & ordo, & commenſuratio, & determinatum, quæ maxime oſtendunt Mathematicæ ſcientiæ: quia illa a [illegible] commenſuratis al alterum ad invicem*. Secundo patet hoc per experientiam, diſcurrendo per concluſiones Mathematicas, in quibus omnibus communiter prædicatum eſt aliqua paſſio relativa, ſicut patet incipiendo a prima concluſione Geometriæ, ubi oſtenditur æqualitas laterum de triangulo, vel de linea recta, hoc prædicatum poſſe eſſe ſuum, vel latus trianguli æquilateri, & ita in omnibus aliis: puta quod triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, paſſio demonſtrata de tribus angulis trianguli eſt illa, ſcilicet æqualitas duobus rectis: & ita eſt in aliis.

Quod ſi adhuc protervietur, quod licet relationes non ſint formaliter entia rationis, ſed aliquid extra intellectum, & non idem fundamento, non tamen ſunt aliæ res a fundamento, ſed tantum ſunt modi proprii rei. Iſta inſtantia videtur tantum contendere de nomine modi, & rei, licet enim modus non ſit ita res, ſicut illa, cujus eſt modus: non tamen nulla res eſt, ſicut nec nullum ens: quia tunc nihil eſſet. Dicit enim B. Aug. 1. *de Doctrin. Chriſt. cap.* 1. quod *ſignum ſecundum quod tantum eſt ſignum, eſt res aliqua, & modus ſignati*. Et hoc probat, quia omnino, quod nulla res eſt, nihil eſt, & ita relatio cadit ſub diviſione entis ſecundum ſe juxta Philoſoph. 5. *Metaph.* (c) nec omnia, in quæ dividitur ens ſecundum ſe, ſunt æque perfecta entia: immo qualitas reſpectu ſubſtantiæ, poteſt dici modus, & tamen in ſe eſt vera res, ita relatio, licet ſit modus, adhuc tamen eſt imperfectior modus qualitate, ſi ſit extra intellectum: & non modus intrinſecus fundamenti, ſicut eſt infinitas in Deo, & omnium eſſentialium, quæ ſunt in eo, ſicut dictum eſt d. 8. lib. 1. (d) ſequitur ergo, quod talis modus alius a re ex natura rei, ſit res alia a fundamento, accipiendo rem generaliſſime, ut dividitur in decem genera.

Et ſi dicat, quod genus Relationis eſt res, non propter modum illum, qui eſt habitudo ad aliud: ſed propter rem, cui convenit eſſe ad

a 1. [illegible] quæſt. 2. num. 9.
b Com. 21. 1. *Euclid. removet reſp. Nominal.*
c *Tex. cap.* 14. d *Quæſt.* 3. & 4.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ad aliud. Hoc non eſt verum, quia omne ens ad ſe conſideratum ſub ratione abſoluta, poteſt pertinere eſſentialiter ad aliquod genus abſolutum, ſi eſt per ſe unum. Nullus enim modus concipiendi, cum quo ſtare poteſt unitas per ſe conceptus, qui conceptus ſit abſolutus, tollit quin illud ſic conceptum pertineat ad genus abſolutum: quia illud ſic conceptum includit aliquid abſolutum dictum de ſe in *quid*. & aliquid in *quale*, per quod diſtinguitur ab aliis conceptibus abſolutis, ut genus, & differentiam extra intellectum: omnis talis eſt reſpectus, ſive habitudo, ſive relatio, ſive qualitercunque nominetur, quia iſta ſunt ſynonyma: & ille reſpectus poteſt per ſe concipi, ut per ſe unum, habens aliquod prædicatum quidditativum dictum de eo in *quid*, & eſt aliquid extra animam, ut probatum eſt, & diſtinctum ab illo in quo fundatur, ut probatur 1. art. ergo poteſt habere quilibet iſtorum reſpectuum genus proprium, ut reſpectus ſunt, non includendo eſſentialiter fundamenta: & ita realitas eorum, quæ ſunt in iſto genere: non eſt præciſe talis propter fundamentum formaliter loquendo, quia fundamentum eſt extra per ſe rationem iſtorum, ut habent completam rationem entis in genere reali. Sic igitur declarata realitate relationis in ſecundo art. & etiam ejus diſtinctione reali a fundamento in primo art. & hoc quantum ad illas relationes, de quibus concludunt rationes ibi adductæ, videtur ſufficienter improbata prima opin. ſecundum quemcunque intellectum ponatur intelligi.

Ad primum alterius opin. dico, quod nihil alicujus generis dicitur de Deo, sicut dictum eſt *diſt.* 8. *primi*; & ſicut abſoluta, ita relationes, quæ formaliter dicuntur de Deo, non ſunt alicujus generis: ſed tranſcendentia, & paſſiones entis in communi: quia quidquid convenit enti inquantum eſt indifferens ad infinitum, & finitum: convenit ei prius, quam dividatur in genera, & ita eſt tranſcendens. Ad illud quod non eſt compoſitius album ſimile quam album tantum, quamvis illud poſſet faciliter exponi faciendo vim in vocabulo, dicendo, quod compoſitio eſt ſimul poſitio: tamen non curando de vocabulo, dicendum eſt conſequenter, quod album ſimile eſt compoſitius, quam album tantum: (a) quia habet in ſe actum, & potentiam diſtincta realiter. Hoc etiam debet concedere ille, pro cujus opin. fit iſtud argumentum. Concedit enim ipſe, nuſquam eſſe differentiam intentionis ſine compoſitione, & quod relatio differt a fundamento in creaturis, differentia intentionis; Concedit etiam in divinis, perſonam eſſe quaſi compoſitam, & eſſentiam eſſe quaſi potentiam, & relationem quaſi actum. Sed ubi iſta ſunt *quaſi actus*, & *quaſi potentia*, ibi eſt quaſi compoſitio: igitur ubi eſt actus, & potentia, ibi eſt vere compoſitio, non tamen eſt compoſitio ex duabus entitatibus abſolutis, quia altera entitas non eſt abſoluta entitas. Ad ſecundum de mutatione, reſpondet Simplicius ſuper Prædicamenta: quod ſicut relatio non eſt forma ad ſe, ſed ad alterum: ita ille, cui advenit, non mutatur ad ſe, ſed ad aliud. Et ſi

a *Vid.* 1. *d.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 2. *& ſeq. Vide Henric. ubi cit.* 1. *d.* 3. *quæſt. de veſtigio & diſt.* 36. *q.*

Et ſi tunc mutari dicatur ſolum illud, quod aliter ſe habet ad ſe, nunc quam prius, tunc non eſt mutatio in *ad aliquid*. Si vero *mutari* ſit commune ad aliter ſe habere ad ſe, & ad alterum: tunc mutatio eſt in *ad aliquid*, ſicut vult Simplicius, quia ſecundum relationem ſe habet aliquid aliter ad alterum. (a) Philoſophus tamen quia ponit, quod non eſt poſſibile aliquid aliter ſe habere ad alterum, niſi aliter ſe habeat ad ſe, ideo dicit, quod in *ad aliquid* non eſt motus. Unde ſolum oſtendit in quibus Prædicamentis eſt per ſe primo motus, & in quibus non. Item Philoſophus ibi oſtendit, quod in ſubſtantia non eſt motus, & tamen ibi eſt mutatio: ergo ex intentione Philoſophi, non poteſt haberi niſi quod in *ad aliquid* non ſit motus, cumque tamen ſtat, quod ibi ſit mutatio. Et confirmatur iſta reſponſio per authoritatem Ambroſii ſupra adductam, qui relationem concedit eſſe aliam rem a fundamento, & eſſe mutationem ad illam. Ad tertium de *in eſſe*, concedo quod relatio habet proprium ſuum *in eſſe*, ſicut dicit Avicen. 3. *Metaphyſic.* & tamen non ſequitur compoſitio iſtius generis ex aliquibus eſſentialiter incluſis: quia etiam quantitas habet ſuum *in eſſe*, quod non eſt de ratione ſui generis formaliter, & tamen non eſt compoſita, compoſitione reſpiciente naturam generis. Hoc autem ideo eſt, quia paſſio ineſt rei cujus eſt, & non eſt de per ſe intellectu illius: quod tamen magis videtur eſſe verum de paſſione, quam de relatione. Cum ergo arguitur, quod relatio fundata ſuper ſubſtantiam haberet propriam accidentalitatem, quia proprium *in eſſe*, reſpondeo, ſi aliqua ſit talis relatio, & de ipſa concludant rationes ſupradictæ in primo articulo, concedo concluſionem, utraque pars antecedentis videtur eſſe vera de identitate ſpecifica individui ad aliud individuum in ſpecie, ſive de ſimilitudine eſſentiali ſecundum formam ſpecificam. (b) Ad quartum de proceſſu in infinitum dico, quod non ſequitur: quia relatio ſeipſa refertur ad fundamentum: non enim poteſt eſſe abſque fundamento, nec abſque ſe ſine contradictione. Ipſa enim exiſtente, & fundamento ſimul, ambo ſunt extrema illius relationis, quæ eſt ejus ad fundamentum: ergo ipſa non eſt abſque contradictione ſine relatione ejus ad fundamentum: & ita ſine contradictione non poteſt eſſe ſine fundamento, & ita relatio illa, qua ad fundamentum refertur, erit eadem ſibi, & hoc magis patebit in proxima ſolutione ſequentis quæſt. Ad quintum, de diſtinctione dico, quod relatio habet ſuam diſtinctionem in ſuas ſpecies, ſicut aliud genus habet diſtinctionem in ſpecies ſuas: & tamen illa non innoteſcit niſi per fundamenta, propter modicam entitatem ſuam, quam habet in fundamentis ſuis: ita etiam in aliis accidentibus, quæ habent majorem entitatem, & realitatem, quod aliquando diſtinctio ſit per extrinſeca, & per illam cognoſcitur diſtinctio intrinſeca, quæ eſt in eis: eſt tamen formalis intrinſeca, ſed non innoteſcit, niſi per extrinſeca.

Hæc

a *Non datur mutatio relativa ſine abſoluta in altero extremorum.* 5. *Phyſic.* & 7.

b *Relatio ſeipſa refertur ad fundamentum. Scot.* 3. *d.* 8.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Hoc ergo viſo de relationibus in communi, (a) videndum eſt de relationibus in ſpeciali creaturæ ad Deum: & eſt una opin. quæ dicit illam relationem eſſe eandem fundamento, & hoc ita, quod fundamentum nihil eſt, niſi quædam relatio ad Deum, quia licet creatura in ſe ſit ens, in reſpectu tamen ad Deum dicitur non ens, ſecundum Anſelm. ſic etiam licet in ſe ſit ens abſolutum, tamen reſpectu Dei non eſt niſi quidam reſpectus. Cum illa videtur concordare illud, quod dicitur quod relatio ſit rectitudo ſui fundamenti, quod improbatum eſt *d. 3. primi quæſt. de veſtigio. art. 5.*

Contra iſtam opin. eſt Aug. 7. de Trin. cap. 2. *Omne, quod relative dicitur, eſt aliquid excepto relativo*. Et in principio textu, *Quod nihil eſt ad ſe, non eſt quod ad alterum dicatur*. Fundamentum ergo relationis eſt aliqua entitas formaliter non includens illam relationem formaliter, quia ſi formaliter includeret eam, non eſſet formaliter relatio ad aliud, ſed ad ſe, quia fundamentum ſuum eſt formaliter ad ſe, cum quo ponitur formaliter idem. Nec poſſet eſſe fundamentum primum relationis, ad hoc enim eſſet quærere de illa relatione prima, in qua poneretur. Non eſt ergo præciſe aliqua relatio fundamentum alicujus relationis, quod etiam apparet in relationibus divinis, ubi eſt maxima identitas in fundamento, & tamen fundamentum non eſt formaliter relatio (c) quia tunc non eſſet perfectio formaliter infinita. Præterea, diffinitio indicat totam quidditatem rei, ſi eſt perfecta; ſed diffinitio lapidis non includit eſſentialiter, vel formaliter reſpectum ad aliud, quia tunc non eſſet diffinitio lapidis, ut eſt in genere abſoluto, & ita non eſſet diffinitio lapidis, ut eſt in genere Subſtantiæ, vel ut ſpecies ſubſtantiæ: ergo in eſſentia lapidis non includitur formaliter aliquis reſpectus. Tertio ſic, ſecundum illam opin. creatura non magis diſtinguitur a Deo, quam relationes in divinis inter ſe, quia omnes relationes oppoſitæ ſunt æque diſtinctæ, & ſpecialiter quæ pertinent ad eundem modum relativorum: relationes autem divinæ, quæ ſunt relationes originis, pertinent ad ſecundum modum relativorum, ad quem etiam videntur pertinere illæ relationes, quæ ſunt in Deo ratione cauſæ efficientis ad creaturam: igitur ſi creatura tantum ſit relatio, & relatio oppoſita in Deo, ſicut filiatio eſt relatio ſubſiſtens oppoſita relationi Patris, æqualis erit diſtinctio hinc, & inde. Et confirmatur ratio, quia tunc ſuppoſitum creatum non eſſet niſi relatio quædam ſubſiſtens: & ſic difficilius eſſet concipere modum exiſtendi perſonæ creatæ, quam increatæ. Et ſi dicas, quod creatura differt in natura abſoluta in ſe, non ſic divinæ perſonæ: hoc videtur deſtruere poſitum, quia tunc creatura habebit eſſentiam abſolutam, quæ non tantum erit relatio. Videtur etiam ſequi ulterius, quod minus differat creatura a Deo, quam una perſona divina ab alia perſona divina: quia in perſonis divi-

a *Henr. quodl. 3. quæſt. 9. Vide Var. quæſt. 4. hujus.*
b *2. mun. cap. 31*
c *1. & 6. Top. & 2. Poſterior. & cap. Metaph. text. co. 41. & 42.*

nis eſt relatio realis, & mutua: ſed inter creaturam, & Deum non eſt mutua relatio realis: ergo, &c. Quarto ad principale arguitur ſic, quæ diſtinguuntur formaliter non ſunt idem formaliter; & præciſe: quia diſtinguerentur formaliter, & non diſtinguerentur formaliter, quia nihil eſſent niſi illud indiſtinctum formaliter: ſed relatio creaturæ ad Deum, non diſtinguitur formaliter, nec ſpecie in diverſis creaturis: igitur vel creaturæ non differunt ſpecie, vel creatura non erit præciſe illa relatio. Probatio minoris, illis relationibus omnibus in creaturis correſpondet idem extremum ex parte Dei, relationibus autem alterius rationis, non correſpondet terminus ejuſdem rationis. Quinto ſic: in creatura eſt triplex relatio ad Deum: igitur qua ratione ipſa nihil erit niſi una relatio, pari ratione nihil erit niſi alia relatio, igitur non poteſt præciſe eſſe aliqua una illarum: nec poteſt eſſe omnes iſtæ: quia omnes iſtæ differunt formaliter inter ſe, & tunc quælibet una eſſentia, haberet diſtinctionem formalem a ſeipſa. Vel ſic: una natura formaliter, & ſpecifice non eſt plura ſpecifice: ſed quælibet natura habet tres relationes reſpectu Dei, ſpecie differentes, quod patet, quia e converſo in Deo ad creaturam ſunt tres relationes ſecundum rationem: igitur, &c.

Aliter ponitur, quod iſta relatio Angeli ad Deum, differt (a) realiter ab eſſentia Angeli, quod confirmatur per Auguſt. 5. *de Trin. cap. 5.* ubi dicit, quod in creaturis, *quidquid non ſecundum ſubſtantiam dicitur, reſtat ut ſecundum accidens dicatur*; & arguitur, quod in creaturis, relatio ſit accidens: quod etiam expreſſe vult in eodem lib. 5. cap. 16. dicens: *Illa ſunt accidentia relativa, quæ cum aliqua mutatione rerum, de quibus dicuntur, accidunt*. Et vult ex hoc relationem creaturæ ad Deum eſſe accidens: non autem eam, qua relative dicitur Deus ad creaturam, & hoc expreſſius dicit ibidem in fine. *Quod ergo temporaliter dici incipit Deus, quod antea non dicebatur, manifeſtum eſt relative dici: non tamen ſecundum accidens Dei quod ei aliquid acciderit, ſed plane ſecundum accidens ejus, ad quod dici aliquid Deus incipit relative.*

Contra illud. Subſtantia eſt prior accidente tripliciter, ſecundum Philoſophum 7. *Metaph.* (b) ſcilicet cognitione, diffinitione, & tempore. Et hoc quod eſt eſſe prius tempore intelligitur ſic, quod nulla eſt contradictio ex parte ſubſtantiæ, quin prior poſſet eſſe duratione omni accidente: ergo non eſt contradictio, quod lapis eſſet prior duratione omni dependentia ad Deum: & per conſequens non eſt contradictio, lapidem non dependere ad Deum, quod videtur abſurdum: Præterea, Aug. aut accipit ibi *accidens* communiter, pro quolibet mutabili, & tunc ſubſtantia quælibet creata erit accidens, quia eſt mutabilis: aut accipit ibi *accidens* pro mutabili, id eſt, amiſſibili, ſcilicet, quod poteſt alio manente, ſcilicet ſubſtantia, amitti: & hoc manifeſte eſt poſterius duratione, vel natura. Si hoc modo: igitur relatio creaturæ

a *Henr. quodl. 9. quæſt. 1. Vide Var. ubi ſup.*
b *Text. 4. Subſtantia prior accidente tripliciter explicatur.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ad Deum non eſt accidens, quia non poteſt creatura manere, nec duratione, nec natura, ſine iſta. Et hoc modo videtur ipſe loqui. capo quomodo ſunt aliqua accidentia inſeparabilia: quia etſi corvus maneat non poſſit amittere nigredinem, tamen poteſt amittere plumas, & alia quædam. Hæc quidem non tantum eſt mutatio, quia hic, ipſa amiſſio plumæ eſſet mutatio, ſed eſt amiſſio: quia ſicut pluma eſt prior natura nigredine: ita etiam poſſet eſſe poſterius natura nigredine: hoc eſt non primo corrumpi corruptione nigredinis.

Ad quæſtionem iſtam igitur dico, quod relatio ad Deum communis omni creaturæ, eſt idem realiter fundamento: non tamen idem formaliter, nec præciſe idem, ſive non idem identitate adæquata, ita quod fundamentum ſit continens relatio formaliter. Primum probatur per duas rationes, quia illud, quod proprie dicitur ineſſe alicui, ſine quo illud non poteſt eſſe ſine contradictione, eſt idem ſibi realiter: relatio autem ad Deum proprie ineſt lapidi, & ſine ea non poteſt eſſe lapis ſine contradictione: ergo illa relatio eſt eadem realiter lapidi. Probatio majoris, quia ſicut contradictio dicta de aliquibus, (*a*) eſt via concludendi diſtinctionem; ita impoſſibilitas recipiendi prædicationem contradictoriorum pertinentium ad eſſe, eſt via concludendi identitatem in eſſe, & hoc ubi non eſt dependentia eſſentialis, quæ requirit diſtinctionem manifeſtam. Quod declaro ſic, quia impoſſibilitas quod A. ſit ſine B. aut eſt propter identitatem B. ad A. aut eſt propter prioritatem, aut ſimultatem in natura: ergo ſi B. non ſit prius naturaliter quam A. nec neceſſario ſimul natura; & A. non poteſt eſſe abſque B. ſequitur, quod A. ſit idem. B. ſi autem ſit aliud, & poſterius eo, non eſt verificabile, quod non poſſit eſſe ſine eo naturaliter abſque contradictione. Sed quod ineſt alicui proprie, ſicut relatio ineſt fundamento, hoc eſt, quod ita ineſt, quod ſi eſſet aliud, eſſet poſterius eo natura: tale nec eſt prius natura, nec ſimul cum eo, cui ineſt: ergo ſi neceſſario requiritur ad *eſſe*. ita quod illud aliud non poteſt eſſe ſine eo, neceſſario eſt idem realiter ſibi. Ita eſt in propoſito. Minor eſt manifeſta, quia ſicut incompoſſibile eſt lapidem eſſe ſine Deo, ita incompoſſibile eſt lapidem eſſe ſine dependentia ejus ad Deum: nam ſi poſſet eſſe ſine dependentia illa: poſſet eſſe ſine termino illius dependentiæ, non enim eſt incompoſſibilitas eſſendi abſque termino, niſi propter ipſam dependentiam, non eſt autem aliquid non neceſſarium ſimpliciter, ratio ſimpliciter neceſſarii: ergo, &c. Contra rationem iſtam inſto, quia tunc quælibet relatio, quæ ineſt eſſentiæ divinæ, per actum intellectus divini, eſſet eadem illi eſſentiæ. Probatio, quia incompoſſibile eſt illi eſſentiæ eſſe ſine ea, ſi enim talis relatio poſſet eſſe nova: ergo intellectus divinus poſſet mutari, quod eſt incompoſſibile: ſed ponere talem eandem illi eſt

a *Quod nequit eſſe ſine alio, nec eſt poſterius eo, eſt idem ei realiter. Hinc videtur partes ſimul ſumptas unitas non diſtingui a toto, de quo Scot. 3. d. 2. quæſt. 1. ar. 1. Anton. Andr. 7. Metaph. quæſt. ult. Tromb. in for. ar. q. de ident. & diſt.*

eſt ponere inconveniens, quia tunc eſſet realis. Quidquid enim eſt idem rei, eſt reale, illa autem relatio non eſt realis, *ex diſt. 30. primi*: ergo, &c. Reſpondeo (*a*), incompoſſibilitas ſeparationis poteſt eſſe ex ratione ipſius, a quo aliquid eſt inſeparabile, & poteſt eſſe ab aliquo extrinſeco. Exemplum hujus ſecundi, quia ſecundum Philoſophum contradictio eſt cœlum eſſe ſine motu: non quidem ex cauſa intrinſeca in cœlo, quia eſt receptivum motus, & indifferens ad quietem, ſicut ad motum: ſed ex cauſa extrinſeca movente: non tamen ſequitur, quod cœlum ſit motus ſuus, licet non poſſet eſſe ſine eo. Modo dico, quod incompoſſibilitas eſſendi lapidem abſque dependentia ejus ad Deum, eſt ex ratione lapidis præciſe: ex quo etiam eſt ratio incompoſſibilitatis eſſendi lapidem ſine termino dependentiæ. Quidquid enim eſt ratio requirendi terminum dependentiæ, eſt ratio habendi dependentiam illam: ſed in illa inſtantia adducta, non eſt neceſſitas ſimpliciter inhærentiæ talis relationis, nec incompoſſibilitas oppoſiti ex natura rei, ex parte eſſentiæ divinæ, quaſi impoſſibile ſit eam eſſe, niſi exigat terminum *ad quem*, quem impoſſibile eſt non eſſe, ſed tantum eſt incompoſſibilitas ex cauſa extrinſeca, ſcilicet in intellectu divino, cauſa inquam ſimpliciter neceſſario agente: & ideo incompoſſibilitas eſt ex parte ejus noviter agere. Secunda ratio principalis ad primum membrum ſolutionis eſt iſta, quod uniformiter dicitur de omni alio a Deo, nulli dictum ad Deum accidit: ſed talis relatio communis omni creaturæ, uniformiter dicitur de omni alio a Deo ad ipſum Deum: ergo nulli accidit, & ita eſt idem fundamento. Probatio majoris, quia ſi alicui accideret, pari ratione, & alteri; ut puta ſi relatio effectus ad cauſam accideret lapidi, & per conſequens eſſet res alia a lapide, pari ratione ipſa haberet relationem ad Deum: ut effectus ad cauſam, & tunc accideret ſibi alia relatio effectus, & ita eſſet alia relatio, & ſic in infinitum. Contra (*b*) iſtam rationem inſto, quia non videtur inconveniens, procedere in infinitum in relationibus, dictum enim eſt in primo libro, quod relatio fundatur ſupra relationem, ſicut proportionalitas ſupra proportionem. Ex hoc arguitur, ſi Sortes eſt idem Platoni: ergo illa identitas Sortis eſt eadem identitati Platonis: & pari ratione illa ſecunda identitas, eſt eadem identitati: & prima identitas erat alia ab identitate fundamenti, quia fundamentum præcerat eſſe ſine ea: ergo pari ratione quælibet identitas erit alia ab identitate illius cujus eſt: & ita erunt infinitæ relationes reales. Et ita poteſt argui de proportionalitatibus & ſimilitudinibus. Ad iſtud reſpondeo, quod ſtatus eſt in ſecundo. Quod ut intelligatur accipiantur prima fundamenta Sor. & Plat. inter quæ eſt identitas mutua, & dicatur illa in Sorte A. & illa in Platone B. identitas autem A. ad B dicatur C. & illa identitas e contrario in B. dicatur D. dico tunc, quod A. differt

a *Qu. 2. Quart. 8. Phyſ. & 1. Cœli & 9. & 12. Metaph. Dupliciter aliquid eſt inſeparabile ab alio.*

b *Diſtinct. 19. & alibi idem in 4. diſt. 6. ar. fin. q. 2. & diſt. 14. q. 1. & in quodl. q. 3. & 6.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Sorte, quia Sortes poteſt eſſe ſine A. quia poteſt eſſe ſine ejus termino, & ipſa non poteſt eſſe ſine termino, A. tamen non differt a C. ſed C. eſt idem ſibi: quia A. non poteſt eſſe ſine B. cum ſint ſimul natura: & per conſequens contradictio eſt A. eſſe, niſi tam fundamentum ejus, quod eſt C. quam etiam terminus ejus ſit: ſed fundamento, & termino ipſius C. exiſtentibus, neceſſario erit C. ergo contradictio eſt A. eſſe ſine C. & C. ineſt formaliter A. quia A. dicitur idem ipſa eadem identitas, quæ eſt C. ergo C. eſt idem ipſi A. & per conſequens ibi erit ſtatus. Et ſi quæras, qua identitate eſt C. idem ipſi A. dico, quod ipſa A, quia illa identitas non eſt illius rationis, quia ſimpliciter eſt eadem ad ſe. Eodem modo eſt ſtatus in ſimilitudinibus, proportionalitatum, quia una proportionalitas eſt ſimilis alteri ſimilitudine eſſentiali. Duo enim individua ejuſdem ſpeciei dicuntur ſimilia in forma ſpecifica, & ita ſicut eſt ſtatus in identitate ſpecifica in ſecunda, non in prima, ita & in ſimilitudine proportionalitatum.

Secundum membrum, ſcilicet quod relatio non ſit eadem formaliter fundamento, ſuppono manifeſtum ex intellectu ejus, quod dicitur formaliter idem, quia per ſe ratio reſpectus, non includit formaliter rationem abſoluti, nec abſolutum per ſe includit formaliter rationem reſpectus. Similiter quod ibi additur, quod fundamentum non ſit perfectius ipſa relatione: hoc probatur contra primam opinionem, & tunc intelligo, qualiter poſſit eſſe vera illa additio, & non oportet, hoc modo, quando in creaturis aliquid continet per identitatem, ſive unitive plura, non eſt hoc ex perfectione illius contenti, ſed ex perfectione continentis. Sicut ſi anima intellectiva ſecundum aliquos continet animam vegetativam, & formam ſubſtantiæ: non eſt hoc ex perfectione formæ ſubſtantiæ: quia ipſa non continet omnes formas alias, ſed ex perfectione animæ intellectivæ. Similiter ſi hoc ens continet quamlibet paſſionem entis, ut veritatem, & bonitatem, & unitatem, non eſt tamen iſta continentia ex perfectione contenti, ſed ex perfectione continentis. Quemadmodum, & in divinis, quod relatio ſit eadem fundamento, non eſt ex perfectione relationis, quaſi ipſa contineat eſſentiam per identitatem: ſed ex infinitate formali eſſentiæ, propter quam ipſa habet in ſe relationem per identitatem. In omnibus iſtis, & maxime in creaturis, continens non eſt præciſe contentum: ſed eſt ita perfecta entitas in ſe, ſicut eſſet, ſi contentum eſſet extra ſe, vel ſibi additum: Immo perfectior entitas eſt, quia ex perfectione ſua continet omnem aliam entitatem. Unde anima intellectiva non tantum eſt forma ſubſtantialis, ut ſenſitiva: quia tunc non eſſet perfecta: ſed eſt ita perfecta illa ultima entitas, quæ eſt ibi, ſicut ſi præſupponeret aliam entitatem a ſe. Ita dico in propoſito, quod fundamentum non eſt tantum relatio, quam continet per identitatem: ſed eſt ita abſolutum, ſicut ſi relatio eſſet ſibi addita, vel omnino nullam haberet relationem, quia non eſt hoc ex imperfectione ſua, ſed ex perfectione, vel ſimpliciter, vel aliqualiter: quia continet illam relationem per identitatem, ita quod ipſa continentia quaſi prævenit ipſam accidentalitatem relationis, ne ipſa poſſit eſſe accidens, quia ipſa perfecte continetur in ſubſtantia: quæ tamen relatio

ſi non

ſi non ſic contineretur, ex ſe non haberet forte, quod eſſet per identitatem ſubſtantiæ.

Ad argumenta principalia hujus quæſtionis. Ad primum de 4. *Metaph.* dicitur, quod infert omnia eſſe ad aliquid, ut ad opinionem, & ſenſum. Sed contra, conſequens debet differre ab antecedente improbato. Ideo aliter dico, quod inconveniens eſt omnia eſſe ad aliquid, ita quod ipſorum *eſſe*, ſit formaliter ad aliud eſſe, ſicut dicit illa opinio, quæ dicit omnia apparentia eſſe vera: quæ etiam dicit, quod ipſum *eſſe* rei eſt formaliter in *apparere*. Nec ſic concedo (a) omnia eſſe ad aliquid, ita quod eorum *eſſe* ſit formaliter ad aliud: immo ipſorum *eſſe* eſt formale ad ſe, licet per identitatem contineant *eſſe* illorum, quæ ſunt ad aliud. Ad ſecundum, etſi negari poſſit de relativis, vel certum, quæ ſunt in diverſis generibus: quia tunc dicerentur eſſe primo diverſa, quantum ſcilicet ad rationes formales eorum, ita quod nullum illorum formaliter includit alterum, nec aliquid alterius: licet per identitatem in exiſtendo unum contineat alterum, poteſt tamen dici conſequenter ad alias dicta, quod hujuſmodi relatio eſt tranſcendens, quia quod convenit enti antequam deſcendat ad Genera, eſt tranſcendens: ſed quod convenit omni enti, convenit enti antequam in genera deſcendat: ergo quod eſt tale, eſt tranſcendens, & non alicujus generis determinati, ſicut ſunt hujuſmodi relationes: ergo, &c.

Ad auctoritatem Auguſt. pro ultima opinione concedo (b), quod relationes in creaturis ſunt accidentia, loquendo de relationibus creaturarum, ad illa, ad quæ non dependent eſſentialiter; ad quæcumque autem eſſentialiter dependet A. ipſa dependentia ejus eſſentialis non eſt ſibi accidens, hoc eſt, non eſt aliud realiter, & tunc illud primum, quod adducitur de 5. *Trin.* c. 5. quod in rebus creatis illud, *quod non ſecundum ſubſtantiam dicitur, reſtat, &c.* exponendum eſt ſecundum accidens dici, quod non per ſe prædicatur in quid: & cum hoc eſt etiam mutabile, non tamen manente fundamento, ſed per mutationem fundamenti, & prima conditio deficit in prædicatis eſſentialibus, vel potius in ſubſtantialibus dictis de creaturis. Secunda conditio deficit in relationibus divinis: ſed ambæ concurrentes ſufficiunt, & ita poteſt exponi ultima auctoritas, de 16. cap. quia illa ſunt accidentia in his, ad quæ dicitur Deus, hoc eſt ſunt ſimpliciter mutabilia, non tamen amiſſibilia, & ſunt dicta accidentaliter, hoc eſt non eſſentialiter de ſubſtantiis: & una conditio deficit in relationibus divinis.

Ad illam primam quæſtionem de creatione, dico, quod creatio non tantum videtur importare relationem ad Deum, in ratione cauſæ efficientis, ſed etiam reſpectum ad *non eſſe* præcedens: & hoc ordine durationis, ut accipitur proprie *creatio*. Sed iſte ordo poteſt intelligi, vel ad *non eſſe* immediate præcedens, vel indiſtincte. & primo modo tantum dicitur res creari in primo inſtanti, ſecundo modo poteſt dici

ri a

a *Vide Scot. 1. d. 3. q. 5. n. 12. de veſtigio ubi agit contra rationem Henrici. Sup. n. 13. ſolvenda 1. arg. Henric. & 1. diſt. 8. q. 3. & quodl. q. 3. & 5.*   b *Ad Auguſt. ſup. n. 10.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

rei ſemper creari dum manet. Si loquamur de prima relatione, ſcilicet ad cauſam efficientem, patet ſolutio ex quæſtione præcedenti. Si de ſecunda relatione, videtur quod illa non ſit eadem fundamento, quod ſequitur ex illo ſecundo modo, prout tantum convenit rei in primo inſtanti, ſi idem reſpectus ad *non eſſe* maneat tantum in illo inſtanti, abſolutum autem manet poſt illud inſtans: & manens, & non manens, non eſt idem realiter. Sed de ordine illo ad *non eſſe* in duratione præcedente, videtur idem, niſi probari poſſit contradictio, quod illa eſſentia poſſet eſſe abſque reſpectu ad *non eſſe* duratione præcedens. Quod ſi probatur hoc in tertia quæſtione quæſita, quod contradictio ſit lapidem eſſe, ne reſpectu ad *non eſſe* præcedente duratione, tunc poſſet dici conſequenter, quod iſte reſpectus non differt a fundamento; quia quod iſte reſpectus non eſt dependentia ad aliquid, ad quod habens illum eſſentialiter dependeat. Non eſt autem generaliter dictum in præcedenti quæſtione, quod omnis reſpectus eſt idem realiter cum ſuo fundamento, ſed omnis reſpectus dependentiæ ad aliquid, ſine quo dependens non poteſt eſſe, idem eſt dependenti. Si autem non ſit contradictio lapidem eſſe ſine illo ordine ad *non eſſe*, tunc planum eſt illum ordinem non eſſe idem fundamento. Sic ergo, vel ſecundum unam opinionem creatio ſecundum utrumque reſpectum, quem dicit, eſt idem fundamento, vel ſaltem quantum ad primum reſpectum, licet non quantum ad ſecundum.

Secundum primam opinionem, poteſt reſponderi ad primum argumentum, quod authoritas loquitur de his præciſe, quæ per ſe includuntur in quidditate rei, ut quidditas eſt. Unde excludit *unum*, & *multa*, actum, & potentiam; quia nullum tale eſt de per ſe intellectu quidditatis (a). Et ita conceditur, quod nulla relatio ſit idem formaliter fundamento, etſi realiter, & per identitatem quandoque contineatur in eo, ut eſt in propoſito.

Ad ſecundum patet, quod [illegible] reſpectus ad Deum [illegible] Deus non [illegible] anceſſatur, conceditur propter interruptionem, quæ ſecundum eos prohibet identitatem motus reparati, & deſtructi. Sed hoc non concludit in propoſito, niſi quod creatio non poſſet reparari eadem, inquantum dicit ordinem immediatum ad *non eſſe*: non autem inquantum dicit reſpectum ad cauſam. Unde idem reſpectus poteſt reparari, quia eadem maternitas fuit in matre Chriſti ad ipſum poſt reſurrectionem, quæ ante fuit. Ad quartum, concedi poteſt, quod creatio paſſiva ineſt igni ab igne generante, illa ſcilicet creatio, qua omne aliquid a Deo dicitur creari, ſive creetur, ſive generetur. Nec ſequitur, ſi ineſt ab igne generante: ergo eſt ad ignem generantem, ut ad terminum. Nam ſimi-

a *Sed eſt quæſt. 1. [illegible] alium ordinem quem hic habes. Diſt. 41. q. 1. Creatio eadem an poſſit reparari.*

ſimilitudo ineſt huic albo, & illi albo a generante ipſa, & tamen non oportet illam ſimilitudinem eſſe ad generans, ſicut ad terminum. Ad quintum, cum arguitur de mutatione, ubi videtur eſſe difficultas de majori, & de minori; dico, quod in mutatione naturali, ubi eſt materia, & forma, & agens, & compoſitum ex materia, & forma, ſunt reſpectus multi: puta reſpectus agentis ad compoſitum productum, & e contrario reſpectus compoſiti producti ad agens: reſpectus materiæ ad formam; & e contrario: & utriuſque reſpectus ad totum, & e contrario; & reſpectus compoſiti, & formæ præſentis ad oppoſitum præcedens, & non ſolum iſta abſoluta, ſcilicet compoſitum, & formam, præceſſerunt ſua oppoſita: ſed etiam illos reſpectus materiæ ad formam, & e contrario, & formæ ad compoſitum, & e contrario, præceſſerunt oppoſita ſua. Et ideo poteſt eſſe reſpectus omnium iſtorum reſpectuum ad oppoſita ſua. Nec hoc tantum, ſed etiam omnes iſti reſpectus ſunt ab agente: & ideo poteſt eſſe reſpectus iſtorum reſpectuum ad agens, ita quod de iſtis multis reſpectibus, accipiendo illos, qui ſunt ad propoſitum, materia habet reſpectum ad formam, ſicut perfectibile, & illud, quod perficitur ad perfectionem, & iſta contra ſunt exiſtentiæ compoſiti. Iſte etiam reſpectus eſt ab agente effective inducente formam, & perficiente materiam hac perfectione formali: ita quod in reſpectu iſto, qui eſt materiæ ad formam, ut receptivi ad perfectionem, ſive ut perfectibilis ad perfectionem, fundatur reſpectus paſſivi ad agens. Iſte etiam reſpectus ſuccedit ſuo oppoſito, quia materia non prius fuit formata. Iſtos tres reſpectus (a) videtur dicere mutatio paſſiva, ſcilicet reſpectum materiæ ad formam, ut receptivi ad perfectionem, ſive ut perfectibilis ad perfectionem: & reſpectum paſſivi, ſive producti ad agens, ſive producens: & reſpectum poſterioris ad oppoſitum præcedens. Duo autem iſtorum reſpectuum, ſcilicet primus, & tertius, videntur univerſaliter concurrere ad mutationem abſolute, non comparando eam ad agens: & iſti exprimuntur per illam rationem mutationis, qua dicitur aliquid mutari, quia aliquid aliter ſe habet nunc, quam prius, ſi *habere* exprimat reſpectum materiæ ad formam, ſive perfectibilis ad perfectionem, ſecundum quam ſic ſe habet, hoc eſt, quod actuatur illa perfectione, ſed aliter quam prius. Ecce alius reſpectus, fundatus in alio reſpectu materiæ ad formam, ſive perfectibilis ad perfectionem. Et ſi addatur, quod mutari eſt aliquid aliter ſe habere nunc, quam prius ab aliquo mutante, ecce tertius reſpectus. Ad propoſitum ergo poteſt dici, quod mutatio accepta proprie, non eſt eadem formæ: quia mutatio tunc maneret manente forma, nec eſt eadem reſpectui materiæ ad formam, nec e contrario: quia tunc ſemper maneret, dum manet compoſitum. Sed eſt ordo materiæ ad formam, ut novus, id eſt, immediatus ad talem ordinem: & neuter iſtorum ordinum eſt dependentia eſſentialis ad aliquid, ad quod dependens habens illum ordinem: & ideo neuter eſt idem abſoluto, ſic ergo conceditur

 Major

a *Aſſignatur reſpectus qui concurrunt ad mutationem paſſivam.* [illegible]

Major hujus rationis. Et ad Minorem dico, quod creatio eſt productio totius creati in *eſſe*, non præſuppoſita aliqua parte ejus: ita quod licet creatum habeat duas partes, quarum altera naturaliter poſſet præcedere alteram, & eam recipere ut ſuam perfectionem, tamen ut totum creatur, non videtur primus terminus creationis eſſe pars aliqua, ſed totale *eſſe*, aut ſaltem ſi loquamur de Angelo creato, ibi nihil eſt potentiale recipiens aliquod actuale, ſub cujus oppoſito præfuerit. Et tunc ſi dicatur mutatio habitudo potentialis ad actualem novum, ita quod potentiale præfuerit in ſe, & tamen ſine illo actu. Patet, quod nulla creatio eſt mutatio, quia nullum potentiale præexiſtebat. Si autem mutatio dicatur nova actuatio ipſius potentialis, ita quod illud potentiale non præfuit ſub alio; nec tamen oportet, quod in ſe præfuerit: nec ſic creatio Angeli eſt mutatio, quia nullum potentiale eſt in eo: tamen ſic poſſet dici, quod creatio ignis eſt mutatio, ſi ignis crearetur, quia in eo eſt potentiale, & actuaretur per formam, & aliter ſe haberet nunc, quam prius; non quod prius inerat, ſed quod non ſic ſe habuerit prius ſicut modo. Et videtur, quod in diffinitione mutationis illud, *aliter ſe habere nunc, quam prius*, non oportet, quod accipiatur poſitive: quia planum eſt, quod non refertur ad ſubjectum, ſed ad terminum *a quo*; terminus autem *a quo* mutationis, proprie non eſt aliquid poſitivum, ſed privatio, ſecundum Philoſophum *5. Phyſ.* Dico nunc, quod vel nulla creatio eſt mutatio, ſi oportet ſemper potentiale (a) in ſe præfuiſſe, & noviter actuari a forma recepta; quia nullius creati potentiale præfuit: vel ſaltem creatio ſimplicis, non eſt mutatio, ſi ſufficiat potentiale non fuiſſe ſub illo actu, in quo nunc eſt, & ita noviter fuiſſe ſub actu per mutationem. Sed quomodocunque ſit ratione illius ordinis immediati ad *non eſſe*, propter quem conceſſum eſt mutationem differre a forma: conceſſum eſt etiam creationem non eſſe eandem realiter fundamento, quia ille ordo immediatus ad *non eſſe*, non eſt idem, ſi non manet, niſi in primo inſtanti: ſicut propter illum eundem ordinem, non manet creatio, niſi in primo inſtanti cum forma.

QUÆSTIO SEXTA.

Utrum Angelus & anima differant ſpecie?

SEXTO, & ultimo circa hanc diſtinctionem. Ut manifeſtetur de creatura mere ſpirituali, & creatura compoſita ex corporali & ſpirituali, quæritur, *Utrum Angelus, & anima differant ſpecie?* Quod non, primo, quia ſi aliqua differunt ſpecie: ergo, & potentiæ, quæ fundantur in eis; & ſi potentiæ, ergo & operationes & actus, ergo & objecta, ex 2. *de Anima*, conſequens eſt falſum, quia idem eſt objectum intellectus Angeli, & animæ. Secundo ſic, Auguſtinus de liber. arbit. lib. 3. *Angelus, & anima ſunt naturæ pares,* ſed

a Tex. cap. 7. & 8.

ſed *in officio impares* (a): ſed paritas naturæ non eſt in differentibus ſpecie: ergo, &c. Tertio, quia ſi ſint alterius ſpeciei, una ſecundum ſe totam erit nobilior altera, & per conſequens quodlibet individuum nobilioris erit nobilius quolibet individuo ignobilioris, & ita vel quilibet Angelus erit perfectior qualibet anima, vel e contrario. Et tunc ulterius, cum capacitas ſequatur naturam, vel erit capacitas major cujuslibet Angeli capacitate cujuslibet animæ, & e contrario; & cum beatitudo requirat totam capacitatem naturæ ſatiari, ſequitur quod major perfectio neceſſario eſt in quolibet Angelo ad hoc, quod ſit beatus, quam ſit in qualibet anima, vel e contrario: quorum utrumque eſt falſum: quia Angelus, & anima ſe habent, ſicut excedentia, & excella in beatitudine.

Contra, quanto forma creata eſt nobilior, tanto diſtinguitur in plures gradus nobilitatis: ſicut ſunt plures formæ miſti, quam elementares, & plures formæ animati, quam inanimati: & ſunt plura animalia quam plantæ: igitur plura erunt differentia ſpecie in natura intellectiva, quam non intellectiva, hoc non poteſt eſſe niſi Angelus, & anima differant ſpecie: ergo, &c.

Concluſio iſtius quæſtionis eſt certa, ſcilicet quod Angelus, & anima differant ſpecie: quia formæ ejuſdem rationis habent eandem rationem (b) perficiendi, & non perficiendi: ſed anima naturaliter eſt perfectiva corporis organici ut forma, Angelus autem naturaliter eſt non perfectio alicujus materiæ: igitur, &c.

Sed quæ ſit (c) prima ratio hujus diſtinctionis ſpecificæ, dicitur ab aliquibus, quod unibilitas ad materiam, & non unibilitas ad materiam.

Contra, forma eſt finis materiæ, ex 2. *Phyſic.* & ideo diſtinctio materiæ eſt propter diſtinctionem formæ, & non e contrario. Unde membra cervi differunt a membris leonis, quia anima differt ab anima: igitur non erit prima diſtinctio ſpecifica hujus, & illius per materiam, & non materiam, ſed prior erit diſtinctio ipſorum actuum in ſe. Quod confirmatur manifeſte: Quia enim hæc natura eſt talis, & illa non, ideo hæc non eſt illa: igitur iſta ratio perficiendi, & non perficiendi, non erit prima ratio diſtinctiva.

Aliter dicitur (d), quod gradus intelligendi major, vel minor in Angelo, & anima, eſt principium diſtinctivum unius ab alio, quod confirmatur per ſimile, quia anima ſenſitiva non videtur diſtingui in brutis, niſi ſecundum diverſos gradus ſentiendi: & tamen ibi eſt differentia ſpecifica. Igitur ita poteſt eſſe hic penes diverſos modos intelligendi, perfectiorem ſcilicet, & imperfectiorem. Quis (e) autem ſit

a *Tex. cap. 31. Arg.* b *Thom. contr. Gent. l. 2. cap. 91. & 94.* c *S. Bon. l. 2. diſtin. 1. in 2. par. art. 8. quæſt. 1. Tex. c. 23. 1. de anima com. 12.* d *Alex. de Ales 1. 2. tit. de ſubſtantia Angeli q. 2.* e *Quære D. Tho. 1. par. q. 58. art. 3. & Henr. 1a. quodl. q. 6.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

iſte diſtinctus modus intelligendi, ponitur, quod Angelus intelligit ſine diſcurſu, & anima intelligit cum diſcurſu, loquendo de intellectu naturali, & illi modi ſunt diſtincti ſpecie, & ſunt intellectualitatis alterius, & alterius ſpeciei.

Contra, anima non diſcurrit circa principia, ſed circa concluſiones, ergo ſi cognoſcere ſic, & ſic, eſt alterius ſpeciei, & ideo requirat intellectualitatem alterius ſpeciei, erunt duæ intellectualitates alterius ſpeciei in una anima; una inquantum intelligit principia, & alia inquantum intelligit concluſiones. Præterea, Anima beata in objecto beatifico non diſcurrit circa illud: diſcurrit autem circa objectum cognitum naturaliter: igitur eſſet alia intellectualitas ſpecie beati, inquantum intelligit Deum, & inquantum intelligit aliquid naturaliter. Item tertio, ſi intellectualitas Angeli, & Animæ differunt ſpecie, igitur illa, quæ dependent eſſentialiter ab iſta, & illa, differunt ſpecie: ſed ab iſtis dependet eſſentialiter viſio beatifica Angeli, & Animæ (licet enim Angelus non ſit tota cauſa viſionis ſuæ, nec anima ſuæ: tamen utraque viſio eſſentialiter dependet ab intellectualitate naturæ, cujus eſt) igitur iſta viſio beatifica, & illa, differunt ſpecie, quod eſt falſum: quia omnes ſpecies diverſæ habent ordinem determinatum ſecundum perfectius, & imperfectius: ita quod quodlibet individuum perfectioris ſpeciei, excedit quodlibet individuum imperfectioris: & tunc ſequeretur, quod vel quælibet beatitudo cujuslibet Angeli excederet quamlibet beatitudinem cujuslibet animæ, vel e contrario, quorum utrumque eſt falſum, quia ſe habent ſicut excedentia, & excella in beatitudine.

Item quæritur, quid intelligitur per hoc, quod dicitur Angelum non intelligere diſcurrendo. Aut quod Angelus non habet potentiam, qua cognitis principiis, poſſit cognoſcere concluſiones, ſi illæ non eſſent ſibi prius notæ actu, vel habitu: & hoc tunc non videtur eſſe perfectionis in intellectu creato: immo hoc videtur eſſe imperfectionis in intellectu creato, quia perfectio in intellectu noſtro eſt ſupplens imperfectionem, quod poſſit ex quibuſdam cognitis virtualiter includentibus alia, illorum aliorum cognitionem acquirere. Aut intelligitur, quod ideo non poteſt diſcurrere, quia omnes concluſiones ſunt ſibi actualiter notæ a principio: & ita non poteſt eas cognoſcere diſcurrendo, ſed hoc eſt falſum: quia non omnia a principio actu, & diſtincte cognoſcit, & intelligit. Aut ideo, quia omnia ſibi ſunt habitualiter nota a principio, & ideo non poteſt habitualem notitiam illorum acquirere ex principiis, & hoc non ponit differentiam eſſentialem intellectualitatis Angeli a nobis: quia ſic eſſet in anima mea; quia ſi omnes concluſiones eſſent ſibi notæ a principio, *Deo* imprimente, ſimul notitiam principiorum, & concluſionum: ipſa non poſſet diſcurrere, non propter impotentiam naturæ; ſed quia jam præhabet cognitionem, & non poteſt acquirere de novo id, quod præhabet, hoc modo anima Chriſti non diſcurrebat, ſed ipſa novit habitualiter omnia principia, & concluſiones in principiis a principio, & tamen ipſa non fuit natura Angelica.

Dico

Dico tunc ad quæſtionem, quod quicquid eſt potens agere, eſt aliquod ens habens actum primum, & prior eſt ſibi ſecundum naturam ratio actus primi ſecundum ſe, quam in comparatione ad actum ſecundum, cujus poteſt eſſe principium: ita quod licet illud, quo tale ens eſt principium actus ſecundi, non ſit aliud a natura ſua: non tamen prima entitas ſua eſt natura ſua, ut eſt principium talis actus ſecundi, ſed natura ſua, ut in ſe eſt hæc, & ita prima diſtinctio entis non eſt per naturam ſuam, in quantum eſt principium talis operationis, ſed per naturam ſuam, ut hæc natura: licet per identitatem ipſa ſit principium talis actus ſecundi. Ita dico in propoſito, quod licet natura Angelica ſit principium intelligendi, & volendi, & anima ſimiliter, ita quod iſte [illegible] nihil dicunt eſſentiæ animæ additum: tamen primum hic, & ibi eſt hæc natura, & illa natura ad ſe, & iſta diſtinctio prima eſt, ad quam ſequitur illa diſtinctio principiorum operandi, ſive ejuſdem actus, ſive operationum aliarum. Quia enim eſt hæc natura, ideo eſt principium talis operationis, & non e contrario. Exemplum hujus eſt, Sol habet virtutem generandi multa mixta inferius, & ſi quæras primam rationem diſtinctionis Solis a planta, non eſt prima ratio diſtinctionis unius ab alio, per potentiam generandi plantam ex parte Solis: quia ſi illa potentia communicaretur alii, non propter hoc aliud eſſet Sol, nec diſtingueretur a planta ea diſtinctione, qua Sol diſtinguitur, prima ergo ratio diſtinguendi eſt, quia forma Solis eſt talis forma, & forma plantæ eſt talis: & ad hanc ſequitur, quod iſta forma poteſt eſſe principium talium operationum, & alia non. Ita dico in propoſito, quod quia Angelus eſt talis natura ad ſe, & anima talis natura ad ſe: ideo primo diſtinguuntur ſpecie, non quidem ſicut duæ ſpecies, ſed ſicut ſpecies, & pars ſpeciei: quia anima non eſt proprie ſpecies, ſed pars ſpeciei: & tamen ipſa eſt prima ratio diſtinguendi ſuam ſpeciem (cujus pars eſt) ab Angelo, & ideo prima ratio diſtinctionis ſpecificæ ex parte ſpeciei [illegible].

Poteſt etiam addi (licet non ſit neceſſarium pro ſolutione quæſtionis) quod intellectualitas Angeli, inquantum intellectualitas non differt ſpecie ab intellectualitate animæ, inquantum intellectualitas, hoc eſt, quod licet iſte actus primus, & ille, differant ſpecie, ut conſiderantur abſolute in ſe: non tamen ſecundum illam perfectionem, quam virtualiter continent, ſecundum quam ſunt principia actuum ſecundorum. Quod videtur per hoc, quod ſunt circa objecta ejuſdem rationis, & ad objecta ejuſdem rationis. Simile hujus eſt, quia ſi anima bovis, & aquilæ differunt ſpecie: non tamen propter hoc vis viſiva hic & ibi, inquantum talis perfectio, & talis differunt ſpecie. Illud autem eſt, bene poſſibile, quod continentia aliqua differunt ſpecie, & tamen contenta non differunt ſpecie: ſicut paſſiones entis continentur per identitatem in entibus quantumcumque diſtinctis: & tamen illæ paſſiones in eis non diſtinguuntur ſpecie. Unitas enim lapidis, quæ non eſt realiter aliud a lapide, & unitas hominis, quæ eſt realiter eadem homini, non ita diſtinguuntur formaliter ſpecie, ſicut homo, & lapis: immo hæc unitas, & illa, tantum videntur differre numero. Hoc etiam declara-

tur

tur per aliud, quia ſicut in eodem poſſunt contineri per identitatem illa, quorum eſt diſtinctio formalis quaſi ſpecifica, ſicut in eadem anima includuntur perfectiones intellectivæ, & ſenſitivæ, quæ ita ſunt diſtinctæ formaliter, ſicut ſi eſſent duæ res: ita & e contrario, poteſt aliquid indiſtinctum formaliter contineri in diſtinctis: Et ſi hoc eſt verum, tunc planum eſt quod Angelus, & anima hæc non diſtinguuntur ſpecie primo per talem, & talem intellectualitatem: immo nec primo, nec non primo: quia talis intellectualitas in eis, non diſtinguitur ſpecie. Aut ſi iſtud non eſt verum, ſed relinquatur iſtud modo ſicut dubium, ſaltem primum dictum videtur ſatis clarum, ſcilicet quod per iſtud non eſt prima diſtinctio eorum.

Ad primum argumentum principale, poteſt concedi, quod eſſentiæ Angeli (a), & animæ, poſſunt differre ſpecie: & non tamen potentiæ, ſi illud dictum ultimum in ſolutione ſit verum, & tunc illud argumentum non procedit. Vel poteſt dici, quod potentiæ differentes ſpecie ex parte fundamenti, non tamen ex parte objecti, poſſunt habere actus differentes ſpecie, inquantum illi actus dependent a fundamento illius potentiæ; licet iſti ſint ejuſdem ſpeciei, inquantum dependent ab objectis, & tunc concederetur, quod intellectio Angeli, & hominis de eodem intelligibili, ex parte objecti, eſt eadem ſpecie, ex parte autem fundamenti, inquantum fundamentum eſt potentiæ ratio agendi, ſunt alia ſpecie, & tunc oporteret concedere, quod operationes ſimpliciter differunt ſpecie, quia illa identitas ſecundum *quid* ex parte objecti ſimpliciter non eſt identitas in ſpecie: ſed alia diverſitas ſimpliciter eſt diverſitas, & identitas ſecundum *quid*. Quæcumque enim differentia ſufficit ad diſtinguendum: ſed non quæcumque identitas ſufficit ad perfectam identitatem aliquorum. Et tunc videtur ſequi illud inconveniens, quod illum eſt contra ſecundam opinionem de actibus beatificis. Niſi forte diceretur, quod tota cauſa actus beatifici eſt objectum, & quod potentiæ ſe habeant ibi reſpectu illius actus, ut tantum receptivæ, & paſſivæ, & receptiva non diſtinguunt formas receptas in ſpecie, ſicut patet de albedine in lapide, & in ligno. Ad ſecundum, & ad omnes auctoritates conſimiles patet per iſtam auctoritatem Aug. *Anima ſola veritate prima formatur*: propter hoc quidem nihil ſuperius eſt anima. Verum enim eſt in ratione objecti, in quo quieſcit, & quo ad hoc par eſt ipſa anima Angelo, quia nulla natura intellectualis poteſt quietari niſi in objecto infinito: & ita intelligenda eſt illa auctoritas, & omnes ſimiles.

Ad tertium, concedi poteſt (b), quod quodlibet individuum unius excedit quodlibet individuum alterius. Sed quod ſit illud, non oportet explicare ante tertium librum, comparando animam Chriſti ad naturam Angelicam. Et concedendum eſt totum argumentum uſque ad illud, quod tota capacitas naturæ ſatiatur in beatitudine. Illa enim propo-

a *De hac 1. diſtinct. 3. qu. 8 ubi habet intellectum eſſe activum. ad 2. Quære Bon. hic & Var. diſt. 6. hujus qu. 1.*
b *Diſtinct. 13. & 14.*

ſitio non eſt vera (a), loquendo de capacitate mere naturali, præciſe enim ſatiatur ſecundum proportionem ad merita communiter loquendo, & in hoc ſatiatur ſufficienter appetitus deliberativus. Qualiter autem ſtare poteſt perfecta beatitudo cum ſola tali ſatietate, etiamſi appetitus naturalis poſſit eſſe ad ulteriorem perfectionem non habitam, poterit tractari alias in materia de beatitudine.

DE ANGELICA &c.

DISTINCTIO II.

Circa diſtinctionem ſecundam, ubi agit Magiſter de loco creationis Angeli, & tempore, quando creabatur, quæro primo de duobus. Primo de menſura durationis exiſtentiæ Angelorum, & ſecundo de loco Angelorum. Quantum ad primum, quæro primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum in exiſtentia actuali Angeli ſit aliqua ſucceſſio formaliter?

Quod non, quia quantitas non poteſt recipi in non quanto: igitur nec ſucceſſio, quæ quantitas eſt, poteſt recipi in exiſtentia Angeli, quæ indiviſibilis eſt. Confirmatur ratio, quia quantitas permanens, non poteſt recipi in indiviſibili: igitur nec quantitas ſucceſſiva. Præterea, Prius, & poſterius (b) in ratione numeri poſſunt integrare rationem temporis; ubicunque autem eſt ſucceſſio, ibi eſt prius, & poſterius; & ibi poteſt inveniri ratio numeri, & menſuræ: igitur ſi in exiſtentia actuali Angeli eſſet ſucceſſio formaliter, ipſa menſuraretur tempore. Præterea, Auguſt. 83. qu. q. 72. *Ævum eſt ſtabile: tempus autem mutabile*. Item Dion. de divin. nom. c. 4. & 10. *Hæc cum ibi videantur, ibi dicuntur eſſe*.

Contra, non neceſſe eſt Deum creare unum Angelum, quando creat alium Angelum: igitur poteſt aliquis Angelus eſſe, alio non exiſtente, & poteſt Angelus alius creari, ita quod ille ſit alio exiſtente: igitur ille, qui fuit iſto non exiſtente, & eſt cum iſto nunc exiſtente, videtur eſſe prius iſto: & *eſſe* ejus ut non cum iſto, videtur præcedere *eſſe* ejus, ut cum iſto. Præterea, Angelus poteſt annihilari circumſcripto tempore: quæro in quo *nunc*? non in *nunc* temporis, quia illud non eſt; nec in *nunc* æternitatis formaliter; nec in *nunc* ævi, quia tunc illud manet unum, & idem per te: igitur in eodem erit, & non erit, ſi annihiletur in *nunc* ævi, quæ ſunt contradictoria.

Item, aliquis Angelus poteſt eſſe creatus, & poſt annihilari, & iterum reparari: ſed *eſſe* reparatum, non eſt ita unum cum *eſſe* creato, ſicut

a *In 4. diſt. 49. q. 11. & diſt. 50. q. 5. & 2. diſt. 1. & in 3. ubi ſup.*
b *4. Phyſ. text. c. 101.*

tur per aliud, quia ſicut in eodem poſſunt contineri per identitatem illa, quorum eſt diſtinctio formalis etiam ſpecifica, ſicut in eadem anima includuntur perfectiones intellectivæ, & ſenſitivæ, quæ ita ſunt diſtinctæ formaliter, ſicut ſi eſſent duæ res: ita & e converſo, poteſt aliquid incidentium formaliter contineri in diſtinctis: Et ſi hoc eſt verum, tunc planum eſt, quod Angelus, & anima non diſtinguuntur ſpecie primo per talem, & talem intellectualitatem: immo nec primo, nec non primo: quia talis intellectualitas in eis, non diſtinguitur ſpecie. Aut ſi iſtud non eſt verum, ſed relinquatur iſtud modo ſicut dubium, ſaltem primum dictum videtur ſatis clarum, ſcilicet quod per iſtud non eſt prima diſtinctio earum.

Ad primum argumentum principale, poteſt concedi, quod eſſentiæ Angeli (a), & animæ, poſſunt differre ſpecie: & non tamen potentiæ, ſi illud dictum ultimum in ſolutione ſit verum, & tunc illud argumentum non procedit. Vel poteſt dici, quod potentiæ differentes ſpecie ex parte fundamenti, non tamen ex parte objecti, poſſunt habere actus differentes ſpecie, inquantum illi actus dependent a fundamento illius potentiæ; licet iſti ſint ejuſdem ſpeciei, inquantum dependent ab objectis, & tunc concederetur, quod intellectio Angeli, & hominis de eodem intelligibili, ex parte objecti, eſt eadem ſpecie, ex parte autem fundamenti, inquantum fundamentum eſt potentiæ ratio agendi, ſunt alia ſpecie, & tunc oporteret concedere, quod operationes ſimpliciter differunt ſpecie, quia illa identitas ſecundum *quid* ex parte objecti ſimpliciter non eſt identitas in ſpecie: ſed alia diverſitas ſimpliciter eſt diverſitas, & identitas ſecundum *quid*. Quæcumque enim differentia ſufficit ad diſtinguendum: ſed non quæcumque identitas ſufficit ad perfectam identitatem aliquorum. Et tunc videtur ſequi illud inconveniens, quod illatum eſt contra ſecundam opinionem de actibus beatificis. Niſi forte diceretur, quod tota cauſa actus beatifici eſt objectum, & quod potentiæ ſe habeant ibi reſpectu illius actus, ut tantum receptivæ, & paſſivæ, & receptiva non diſtinguunt formas receptas in ſpecie, ſicut patet de albedine in lapide, & in ligno. Ad ſecundum, & ad omnes auctoritates conſimiles patet per iſtam auctoritatem Aug. *Anima ſola veritate prima formatur*: propter hoc quidem nihil ſuperius eſt anima. Verum enim eſt in ratione objecti, in quo quieſcit, & quo ad hoc par eſt ipſa anima Angelo, quia nulla natura intellectualis poteſt quietari niſi in objecto infinito: & ita intelligenda eſt illa auctoritas, & omnes ſimiles.

Ad tertium, concedi poteſt (b), quod quodlibet individuum unius excedit quodlibet individuum alterius. Sed quid ſit illud, non oportet explicare ante tertium librum, comparando animam Chriſti ad naturam Angelicam. Et concedendum eſt totum argumentum uſque ad illud, quod tota capacitas naturæ ſatiatur in beatitudine. Illa enim propo-

---

a *De hac 1. diſtinct. 3. qu. 8. ubi habet intellectum eſſe activum. ad 2. Quære Bon. hic & Var. diſt. 6. hujus qu. 1.*

b *Diſtinct. 13. & 14.*

poſitio non eſt vera (a), loquendo de capacitate mere naturali, præciſe enim ſatiatur ſecundum proportionem ad merita communiter loquendo, & in hoc ſatiatur ſufficienter appetitus deliberativus. Qualiter autem ſtare poteſt perfecta beatitudo cum ſola tali ſatietate, etiamſi appetitus naturalis poſſit eſſe ad ulteriorem perfectionem non habitam, poterit tractari alias in materia de beatitudine.

DE ANGELICA &c.

DISTINCTIO II.

CIrca diſtinctionem ſecundam, ubi agit Magiſter de loco creationis Angeli, & tempore, quando creabatur, quæro primo de duobus. Primo de menſura durationis exiſtentiæ Angelorum, & ſecundo de loco Angelorum. Quantum ad primum, quæro primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum in exiſtentia actuali Angeli ſit aliqua ſucceſſio formaliter?

QUod non, quia quantitas non poteſt recipi in non quanto: igitur nec ſucceſſio, quæ quantitas eſt, poteſt recipi in exiſtentia Angeli, quæ indiviſibilis eſt. Confirmatur ratio, quia quantitas permanens, non poteſt recipi in indiviſibili: igitur nec quantitas ſucceſſiva. Præterea, Prius, & poſterius (b) in ratione numeri poſſunt integrare rationem temporis; ubicumque autem eſt ſucceſſio, ibi eſt prius, & poſterius; & ibi poteſt inveniri ratio numeri, & menſuræ: igitur ſi in exiſtentia actuali Angeli eſſet ſucceſſio formaliter, ipſa menſuraretur tempore. Præterea, Auguſt. 83. qu. q. 72. *Ævum eſt ſtabile: tempus autem mutabile*. Item Dion. de divin. nom. c. 4. & 10. *Hæc cum ibi videantur, ibi dicuntur eſſe*.

Contra, non neceſſe eſt Deum creare unum Angelum, quando creat alium Angelum: igitur poteſt aliquis Angelus eſſe, alio non exiſtente, & poteſt Angelus alius creari, ita quod ille ſit alio exiſtente: igitur ille, qui fuit iſto non exiſtente, & eſt cum iſto nunc exiſtente, videtur eſſe prior iſto: & *eſſe* ejus ut non cum iſto, videtur præcedere *eſſe* ejus, ut cum iſto. Præterea, Angelus poteſt annihilari circumſcripto tempore: quæro in quo *nunc*? non in *nunc* temporis, quia illud non eſt; nec in *nunc* æternitatis formaliter; nec in *nunc* ævi, quia *nunc* illud manet unum, & idem per te: igitur in eodem erit, & non erit, ſi annihiletur in *nunc* ævi, quæ ſunt contradictoria.

Item, aliquis Angelus poteſt eſſe creatus, & poſt annihilari, & iterum reparari: ſed *eſſe* reparatum, non eſt ita unum cum *eſſe* creato, ſi-cut

---

a *In 4. diſt. 49. q. 11. & diſt. 50. q. 5. & 2. diſt. 1. & in 3. ubi ſup.*

b *4. Phyſ. text. c. 101.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cuc ſi nulla interruptio fuiſſet, alioquin ita unum eſſet aliquod interruptum, ſicut non interruptum, quod eſt falſum: igitur in alio *nunc* erit iſtud *eſſe* Angeli reparatum, & in alio *nunc* prius erat creatum, & ſi hoc, igitur ſi manſiſſet ſine interruptione, fuiſſet in alio *nunc*, quam modo. Probatio hujus conſequentiæ, tanta mora fuiſſet quieſcentis, quanta quietis: & per conſequens tanta mora non tendentis, potentis tamen tendere, quanta eſſet ſi actu tenderet. Hic dicitur quod in exiſtentia actuali Angeli eſt ſucceſſio formaliter.

Et dicitur, quod in ævo eſt ponere prius, & poſterius, & eſt ponere ſucceſſionem aliquam aliam tanquam in tempore: (a) in tempore enim eſt ſucceſſio cum variatione, & prius & poſterius cum variatione, & innovatione: in ævo vero eſt prius, & poſterius, quod dicit durationis extenſionem, quod tamen nullam dicit variationem, nec innovationem. Quod ſi forte quæratur, quomodo poteſt eſſe prius, & poſterius ſine novitate circa eſſe? Dicendum, quod ſicut videmus, aliud aliter egreditur rivulus a fonte, aliter radius a Sole: ſic in propoſito videtur: nam rivulus ſic egreditur a fonte, quaſi nova aqua ſemper exit, non eadem: radius a Sole continuo egreditur, non quia ſemper aliquid novum emittatur, ſed quia quod emiſſum eſt, continuatur. Unde Solis influentia non eſt aliud, quam continuatio dati, ſuppoſito quod Sol ſtet: quia motus Solis eſt cauſa variationis radii. ſimiliter in motu, & in eſſe rei mobilis, aliqua proprietas habita amittitur, vel non habita acquiritur: ſed in eſſe rei æviternæ, quod primo datum eſt, per continuam Dei influentiam continuatur: nulla enim æviterna creatura eſt omnis actus, id eſt, purus actus nec aliqua ejus virtus: unde continue indiget divinæ virtutis cooperantis. Ideo & ſi eſſe totum habeat, tamen continuationem eſſe non habet ſic totam, & ideo eſt ibi ſucceſſio ſine innovatione aliqua circa eſſe, vel proprietatem aliquam abſolutam: tamen ibi eſt vera continuatio, reſpectu cujus creatura habet eſſe quodammodo in potentia, ac per hoc habet ſucceſſionem; ſolus igitur Deus, qui eſt actus purus, eſt actus infinitus, & totum eſſe, & poſſeſſionem eſſe ſimul habet.

Pro iſta opinione arguitur quadrupliciter. Primo ex parte conſervationis (b) fundatur ratio ſuper auct. Aug. ſuper Gen. ad litt. l. 8. c. 19. ubi vult, quod *ſicut aer reſpectu Solis non eſt factus lucidus, ſed fit lucidus, alioquin abſente Sole remaneret aer lucidus: ita ſe habet creatura reſpectu Dei.* Idem etiam vult 4. ſuper Gen. ad litt: quod Deus (c) non *ita ſe habet reſpectu creaturæ, ſicut ædificator reſpectu domus.* Ex iſto arguitur ſic. Si creatura reſpectu Dei non eſt facta in *eſſe* ab ipſo Deo, ſed eſt quaſi in *fieri* formaliter: ergo formaliter ſemper ponitur in *eſſe* a Deo: & ita ſicut continue manet, ita continue eſt creatio ejus a Deo. Confirmatur iſtud, quia *conſervare* non eſt tantum non de-

a *Addit. S. Bon. lib. 2. diſtinct. 2. par. 2. ar. 1. quæſt. 1. Var. diſſ. præf. quæſt. 1. & 2.* b *Rat. 3. pro D. Bon.*
c *Cap. 14.*

ſtruere; ſed eſt aliqua actio Dei poſitiva: alioquin diceretur conſervare lumen, qui non clauderet feneſtram. Similiter tunc *annihilare* eſſet actio poſitiva, quod falſum eſt; quia annihilare eſt non agere: igitur conſervare eſt agere, quod etiam apparet ex hoc, quia nulla creatura eſt in eſſe ſuo independens, quia nec actus purus: igitur continue in eſſendo dependet a cauſa, & non tantum a cauſa, quæ dedit *eſſe*, & modo non dat: quia conſervare tunc nihil eſſet, niſi prius egiſſe, & modo non deſtruere. Si concedantur omnia iſta, quod Deus conſervando ... poſitive aliquid circa creaturam, tamen non actione aliqua continua: quia nulla eſt ibi forma, ſecundum quam poſſit aſſignari continuatio actionis: nec etiam alia, & alia actione, ſed ſemper eadem. Contra. hac actione non habetur formaliter, & ultimate illud *eſſe*, quod poteſt non haberi poſita hac actione. Hanc probo, quia cauſa cauſans hac cauſatione, eſt cauſa ultimate applicata ad producendum effectum in *eſſe*: igitur ſi cum hac cauſatione poſſit ſtare effectum non eſſe, non videtur, quod hac cauſatione habeatur *eſſe* ultimate: ſed hac cauſatione poſita, qua Angelus producebatur in *eſſe*, poteſt Angelus non habere *eſſe* cras: igitur non habet illud *eſſe* formaliter, & ultimate illa cauſatione: & habet ſic *eſſe*, igitur alia cauſatione. Si dicas, quod non habet *eſſe* cum coexiſtentia in tempore craſtino ex prima factione: ſed ad hoc requiritur illud futurum exiſtere, & illo futuro exiſtente, tunc illa ratio futuri eſt ratio coexiſtendi in Angelo. Contra, ita eſt in æternitate, quod non habet coexiſtentiam cum tempore, inquantum coexiſtentia eſt: ſed ſolum ex hoc, quod tempus eſt coexiſtens ei, & ideo ſi hæc eſt cauſa, non differunt ævum, & æternitas. Similiter non tantum poſita creatione futura Angelus poteſt non habere *eſſe* cum futuro: ſed poteſt non habere fundamentum unius coexiſtentiæ, ſcilicet *eſſe* abſolutum: ergo illud *eſſe* abſolutum non habet ex tali coexiſtentia. Item ſecundo principaliter ſic, ſi *eſſe* ejus eſt ſimplex, & immutabile: ergo ſicut Deus non poteſt facere Angelum non fuiſſe: ita nec non fore. Item in eo, qui habet totum *eſſe* ſimul, idem eſt fuiſſe, eſſe, & futurum eſſe, ſed quod fuit, impoſſibile eſt cogitari non fuiſſe, ſi intelligatur fuiſſe: ergo ſi in æviterno idem eſt fuiſſe, & fore, impoſſibile eſt cogitare ipſum non fore: hoc ſolius Dei eſt proprium: igitur, &c. Confirmatur ratio, quia in æternitate non ſunt contradictoria vera de voluntate divina: neque enim volitio divina eſt reſpectu contradictoriorum, ut contradictoria ſunt: ſed Deus in æternitate potuit velle creare Angelum unum, & eundem annihilare: igitur voluit ipſum eſſe, & voluit non eſſe: vel non voluit eum eſſe, & voluit eum eſſe: igitur oportet hic invenire aliquas conditiones ex parte *eſſe*, & *non eſſe*, ut non ſint contradictoria: ſed iſta, quæ tollerent contradictionem, non videntur poſſe aſſignari, niſi diverſa *nunc*: puta, quod voluit ipſum eſſe pro A. & non voluit ipſum eſſe pro B. igitur impoſſibile fuit Deum velle creare Angelum unum, & annihilare eundem, niſi vellet hoc, & illud pro diverſis *nunc*: ſed potuit velle hoc, & illud abſque reſpectu ad tempus: ergo neceſſe eſt poſſe ex parte Angeli intelligi aliud, & aliud *nunc* abſque reſpectu ad tempus: ura ...

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tas non poteſt eſſe niſi ipſorum *nunc* ævi: igitur, &c. Tertio arguitur ex infinitate, quia cum Angelus durabit in infinitum cum toto tempore futuro, ſi nunc habet totam ſuam durationem, quam habebit ſemper: igitur nunc formaliter habet durationem infinitam. Hoc confirmatur, quia illud *nunc* quod eſt ex ſe tale, quod poteſt coexiſtere infinito, eſt formaliter infinitum, ſicut ſi Angelus nunc haberet in ſe unde poſſet coexiſtere omni loco, eſſet infinitus ſecundum locum. Et ſi dicatur, quod hoc non eſt verum, niſi habeat ex ſe, unde poſſit ſic coexiſtere; contra, licet non habeat ex ſe, unde ſic ſit coexiſtens, & ideo effective ex ſe non habeat infinitatem: tamen ſicut formaliter habet, unde ſic coexiſtat, ita videtur formaliter infinitum, ſicut ſi haberet unde eſſet præſens omni loco actuali, & potentiali, licet effective a Deo, eſſet immenſus: licet non a ſe effective, & licet immenſitas ſua non æquaretur immenſitati divinæ ſecundum intenſionem: tamen æquaretur ſecundum extenſionem, ita quod nuſquam poſſet Deus eſſe per ſuam immenſitatem, niſi ubi poſſet eſſe Angelus. Et confirmatur ita ratio, quia negatio negationis, eſt affirmatio poſitionis: igitur negationes infinitarum negationum ponunt infinitas poſitiones, vel unam formaliter infinitam: ſed Angelus habens iſtam exiſtentiam ſimplicem, habet ex ipſa negationes infinitarum negationum, ſcilicet non eſſe cum infinitis inſtantibus temporis: igitur habet ex ipſa infinitas poſitiones, vel unam poſitionem virtualiter infinitam. Quarto arguitur ex ordine eorum, quæ poſſunt eſſe in ævo: Potuit enim Angelus fuiſſe creatus non peccator, ſed innocens: & potuit poſtea peccare, & non peccare, circumſcripto omni tempore: igitur iſte Angelus prius fuiſſet innocens, quam peccator: ergo prius, & poſterius ſunt in *eſſe* ejus. Similiter potuit unus Angelus prius creari, & poſtea ſtatim annihilari, & poſtea alius creari. Ille primus nunquam fuit illo ſecundo exiſtente: ergo nec in eodem *nunc* cum illo: igitur eſt prius unus, & alius poſterius, quia ſi fuerint & non ſimul: igitur unus poſt alium: igitur ſi unus alius extitiſſet cum illis ambobus, fuiſſet in *eſſe* ejus prius, & poſterius, ſicut *eſſe* uniuſque illorum eſt prius, quam *eſſe* alterius. Pro iſta opinione ſunt authoritates S. Auguſt. 11. Conf. *Nunc temporis ſi ſemper ſtaret, & non fueret: non eſſet tempus, ſed æternitas*: & videtur ibi loqui (*a*) de vera æternitate Dei, exponendo illud Pſal. *Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient*. Præterea, idem 4. ſuper Gen. *Pater meus uſque modo operatur, &c.* Quia autem ait, *Uſque modo, continuationem operis ſignificat*, hoc probat ſuadens, *aliter enim poſſet intelligi, ſi diceret, nunc operatur, ubi non eſt neceſſe, ut operis continuationem acciperemus: aliter autem cogit intelligi cum ait, Uſque nunc, ex illo ſcilicet quo cuncta operatus eſt, vel condidit ex nihilo*, hæc ille. Præterea, Boetius de Trinit. (*b*) [illegible] *vis ſecundum Philoſophos de corporibus cæleſtibus, & ſpiritibus poſſit dici, quod ſunt ſemper: magna tamen eſt differentia in ſemper*

a *Probatur ſucceſſio patribus* Cap. 4. *Pſal.* 101. *Aug.* c. 14. *Io.* 5. *Cap.* 15. b *Lib.* 1. *l.* 6.

per eſſe, in Deo enim tantum præſens eſt non curr[illegible] *fluens facit ſempiternitatem, id eſt, ævum.* Præter[illegible] cap. 25. (*a*) *Sæculum dicitur, quod* [illegible] *præ*[illegible] *æter-* [illegible] illud Iob. *Nu-* [illegible] *mente a retro revocamus: Deus non recipit ex quo, nec quouſque.* Præterea, Anſelm. Proſol. 24. *Hac uſque modo tranſit, omnia etiam æterna: quia tua, & illorum æternitas tota tibi præſens eſt, cum illa nondum habeant de ſua æternitate, quod venturum eſt: ſicut iam non habent, quod præteritum eſt.* Item Hieronymus ad Marcellam (*c*). *Solus Deus non novit fuiſſe, nec futurum eſſe.*

Contra iſtam poſitionem arguitur, quod includat contradictionem: quia ubi eſt ſucceſſio, ibi eſt prius, & poſterius, quæ non ſunt ſimul, ſed adveniente poſteriori, prius decidit, & per conſequens (*d*) prius veteraſcit, & poſterius novum eſt. Sed ſi intelligatur ſucceſſionem [illegible] *ſterius ſunt in tempore, propter prius, & poſterius in motu:* [illegible] *quod ſi non eſſet aliud, & aliud in motu, non eſſet prius, & poſterius in tempore.* Igitur (*e*) ſimiliter ſi non ſit aliqua exiſtentia nova in æviterno, nec aliqua novitas in ævo: & ſic, ſi non ſit prius, & poſterius in menſurato, non erit aliqua diſtinctio inter prius, & poſterius in menſura. Hoc etiam confirmatur per Philoſophum 10. *Metaph.* quia ſecundum eum menſura debet eſſe unigenea menſurato: & ita ſi menſura ſit diviſibilis, & menſuratum: quod etiam probatur per hoc, quia indiviſibile inquantum indiviſibile, non poteſt menſurari diviſibili.

Præterea (*f*), *nunc* ævi ſi deſinit, & non ſemper manet idem, hoc non poteſt eſſe propter defectum ſubjecti, quia per ſe ſubjectum manet idem: nec poteſt poni per aliquam cauſam corrumpentem, quia non videtur aſſignari poſſe cauſa corrumpens; igitur non deficit: Aliter eſt de *nunc* temporis, quia [illegible] deficit, ſcilicet mutatio: Præterea, ſi eſt [illegible], & inveteratio ejus eadem manens: ergo illud [illegible] illud aliter ſe [illegible] mutationi [illegible] non ſunt menſurati *nunc* ævi, menſurabitur [illegible]. Pro hac poſitione eſt authoritas Auguſtin. de Civitate Dei [illegible].

[illegible] *nit.*

a [illegible] b [illegible] c [illegible] d [illegible] e [illegible] f [illegible] g [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible] *nus, tempus vero ex menſura* [illegible] *ſecundo, quia æternitas man-* [illegible] *defectibilis* [illegible] *feſtibile ut, id eſt potens deficere.*

Primo, quia æternitas menſurat rem non mutationi ſubjectam, nec ad mutationem habentem potentiam: ævum vero, & tempus [illegible]

[illegible]

[illegible] *mobilis, ex quarto* [illegible] Videtur enim contradicere [illegible]

[illegible] poteſt eſſe ſecundum illud idem *eſſe*, quia illi [illegible] cum illo nunc, ſecundum illos. Igitur oportet, quod [illegible] dicit impoſſibilia eſſe, quæ intereunt; & illa non ſequi ex hoc [illegible]

[illegible] ſecundum ipſi [illegible] eſſe prius duratione, hoc eſt, ex parte ſui, ſibi non repugnat eſſe [illegible] prius [illegible] poſſet eſſe ſine poſteriore, reſpectu cujus dicitur eſſe prius natura. [illegible] ipſo poſito, & poſteriore non poſito, nulla contradictio eſt ex parte prioris naturaliter, nec alicujus quod pertinet ad ipſum, [illegible] prius eſſe [illegible] ſed æviternum, & multæ ejus propria ſunt naturaliter priora [illegible] reſpectu ad tempus, ſicut fundamentum eſt prius relatione. Igitur ex tali hypotheſi, non ſequitur incompoſſibilitas [illegible] in, inquantum æviternum eſt. Exemplum hujus eſt, quia licet nece [illegible]

[illegible]

ex parte prioris ſecundum ſe, nec ex parte [illegible] prioris ſecundum ſe. Iſta autem illata, ſcilicet Angelum non poſſe eſſe

---

eſſe priorem alio Angelo, vel non poſſe eſſe poſt ſuum non *eſſe*, ſunt incompoſſibilia per ſe ex parte æviterni, inquantum æviternum eſt, igitur &c. Et quod probat etiam illam neceſſitatem concomitantiæ temporis ad ævum, propter ordinem perfectioris ad imperfectius, non videtur ſufficere: hoc enim non concluderet de continentia quaſi quantitativa, ſed quidditativa, ſicut quidditas ſuperior continet inferiorem: ſed cum tali continentia ſtat, quod ſuperior poteſt eſſe ſine inferiori, & quod ſibi conveniat eſſe, quod eſt proprium ſibi abſque inferiori: aut ſaltem non conveniat ſibi in reſpectu ad inferius. Ita igitur in propoſito dicendum eſt, quod nihil proprium ævo, conveniet præciſe ſibi in ordine ad tempus.

Qui vult tenere primam opinionem, quæ videtur probabilis, & habere pro ſe rationes probabiles: poteſt dicere ſecundum intentionem ponentis, quod ævum proprie eſt quantitas, & per conſequens habet propriam diviſibilitatem; non autem permanentem, igitur ſucceſſivam. Tale eſt indiviſibile ſuccedens indiviſibili, ſicut aliud alii: & ita *nunc* ævi quantum eſt ex ſe raptim tranſit, & eſſe æviterni ut poſitum eſt in iſto *nunc*, ex vi iſtius poſitionis, præciſe habet eſſe in iſto *nunc*, & ſtatim non eſt in iſto *nunc* tranſacto: niſi eadem cauſa alia cauſatione poneret idem eſſe in alio *nunc*, & ita conſervaret poſitive cauſando non aliud *eſſe*, ſicut eſt in ſucceſſivo, ſed idem *eſſe* infinities, ita quod prima cauſatio dicitur creatio, quæ ſequitur immediate *non eſſe* ordine durationis; quælibet autem cauſatio ſequens ſequitur ad non eſſe in ſubjecto mediate ordine durationis, & *non eſſe* immediate ordine naturæ, quod *non eſſe* tempore ineſſet, niſi cauſa conſervans daret *eſſe*, ſed ipſum *eſſe* ſecundo poſitum ſequitur ordine durationis eſſe primo poſitum, & per hoc eſt continuatio, & conſervatio ejuſdem *eſſe*. Exemplum hujus eſt, quia ſi Angelus habeat aliquam quantitatem virtualem, per quam poteſt eſſe præſens alicui loco diffinitive, ita per eam eſt præſens huic loco, quod non poteſt eſſe præſens ſimul alii loco; nec abſolute poteſt eſſe præſens alii loco, niſi aliqua mutatione facta circa ipſam per reſpectum ad alium locum: vel quod ipſa fiat major formaliter; vel quod ipſa transferatur de loco ad locum, vel quod per potentiam divinam ſit in alio loco, non derelinquendo iſtum. Ita eſt in propoſito, quod illud eſſe, quod habet Angelus unica cauſatione, limitatum eſt ad hoc *nunc*, & nullo facto novo circa ipſum, non poteſt vi hujus cauſationis eſſe ultra hoc *nunc*: ſed Deus dans ei quantitatem durativam perpetuam, & hoc una cauſatione continua, vel infinitis cauſationibus ejuſdem eſſe, dat ei ſemper vim coexiſtendi uniformiter quo extendatur toti tempori.

Ad argumenta contra illam poſitionem. Ad primum quod probat contradictionem ſequi ex ea, reſpondeo, quod in illa duratione, ſive mora eſſendi, quæ eſt præciſe ſucceſſiva, eſt innovatio, & pars ejus una recedit, & alia ſuccedit, & generaliter una pars ſuccedit alteri: non tamen eſt innovatio aliqua in illa exiſtentia, cujus eſt illa mora. Sicut ſi poneretur caro, non habens partem, & partem, ſub eadem quantitate permanente, tunc eſſet ibi aliqua partium in ipſa extenſio-

 ne

næ formaliter, quæ quantitas eſt abſque extenſione, vel diverſitate partium ejus, cui accidit talis extenſio. Et cum probatur non eſſe diſtinctionem in menſura per Philoſophum 4. *Phyſic.* niſi fuerit diſtinctio in menſurato, dico quod bene ſequitur, ſi partes temporis ſunt aliæ, quod partes motus ſunt aliæ, ſicut ab effectu ad cauſam: ſed non eſt neceſſe, quod in quibuſcunque partes durationis ſunt aliæ, quod aliqua diſtinctio partium priorum ſit cauſa hujus diſtinctionis: quia illa diſtinctio, quæ alicui eſt ſecunda, poteſt in alio eſſe prima. Exemplum hujus eſt, ignis calefacit, & deſiccat propter accidentia diſtincta ordinata in igne: ita quod diſtinctio actionum eſt ibi ſecunda præſupponens aliam diſtinctionem priorem, ſcilicet diſtinctionem accidentium activorum: ſed ex hoc non ſequitur, quod ubicunque eſt diſtinctio actionum, quod ipſa ſit ſecunda, quia ſi in Sole continerentur virtualiter illa accidentia diſtincta ignis, tunc prima diſtinctio ibi eſſet actionum, quæ tamen fuit ſecunda reſpectu ignis. Sic dicendum eſt in propoſito. Ad aliud argumentum dico, quod *nunc* poteſt deficere, quia ex ſe habet tantum rapſim tranſire: licet ſubjectum ejus maneat idem, nec aliquod agens corrumpat ipſum: & quod *nunc* temporis deficiat, deficiente ſuo proprio ſubjecto, accidit ſibi, quod ſubjectum ejus proximum deficit, quia ſi illud maneret idem, ſicut eſt in quieſcente, tunc poſſet dici, quod illud idem agens, per quod eſt aliud *nunc* ſuccedens iſti, producendo aliud *nunc* incompoſſibile iſti, deſtruit illud: non ex ſe primo, ſed ex conſequenti. Et ſi quæras tunc (a), in quo deficiat illud *nunc*, aut in ſe, aut in alio: ſicut arguit Philoſophus 4. *Phyſic.* Dico, quod *deficere*, ſicut & *deſinere*, poteſt exponi dupliciter. Uno modo per poſitionem præſentis, & negationem futuri. Vel per poſitionem præteriti, & negationem præſentis. Primo modo debet exponi in indiviſibilibus, & in his quæ habent ultimum ſui *eſſe*: illa enim non habent primum ſui *non eſſe*, & tunc deſinunt, cum ſunt, & hoc modo *nunc* deſinit in ſe, quia nunc eſt, & poſt hoc non erit. Et ſi quæras primum ſui *non eſſe*, nullum eſt, ſicut nec alicujus habentis ultimum *eſſe*.

Alio modo poſſet concluſio ſuſtineri, licet non ad intentionem ponentis illam poſitionem principalem, quod tota exiſtentia Angeli maneat ſecundum quod abſoluta eſt, habens tamen novum, & novum reſpectum ad ipſam cauſam: ita quod ipſa, tota ut ſub uno reſpectu ad cauſam ſuam cauſantem, ſuccedit ſibi ipſi, ut ſub alio reſpectu ad conſervantem, & iſta via forte eſſet facilior ad tenendum ſucceſſionem, quam prior, quæ ponit quantitatem, licet eſſet ex alia parte multum difficile ſuſtinere, quomodo eſſet ibi vera ſucceſſio præciſe abſque omni diſtinctione in abſoluto quocumque, ſive in fundamento, ſive in termino.

Sed contra concluſionem dictæ opinionis in ſe, ſive primo, ſive ſecundo modo ſuſtineatur. Arguo ſic. Aut *nunc* ævi, quod ponitur aliud,

a *Tex. 90. idem 6. Phyſic. tex. 14. Duplex modus deſinendi explicat. per ultimum eſſe, & ultimum non eſſe, Scot. q. 4. de I.*

aliud, & aliud abſolutum ſecundum primum modum ſuſtinendi opinionem eſt idem exiſtentiæ actuali, aut aliud; ſi idem, patet quod ſicut exiſtentia abſoluta manet eadem, ita & *nunc* ævi; ſi aliud, contra, ſicut ipſa exiſtentia poteſt infinities poni in eſſe, ita videtur, quod illud idem *nunc* abſolutum aliud ab ea, poteſt frequenter poni in *eſſe*, & ita poteſt conſervari idem *nunc* ævi, ſicut eadem exiſtentia. Si dicatur, quod ſi ponatur in *eſſe* frequenter, ponitur in diverſis *nunc*: contra, illud *nunc* abſolutum aliud ab *eſſe* exiſtentiæ, ſi poteſt frequenter poni in *eſſe* in alio, & alio *nunc*: adhuc eadem erit ratio, quod in quolibet poterit conſervari: & tunc erit proceſſus in infinitum, vel ſtatus erit in hoc, quod ſicut exiſtentia conſervatur eadem: ita quodcunque abſolutum in Angelo poteſt conſervari idem. Similiter in ſequenti quæſtione probabitur, quod non eſt in Angelo aliquod abſolutum aliud ab exiſtentia ejus, & ita non poterit eſſe identitas in exiſtentia, & ſucceſſio in aliquo alio abſoluto ſui, & ſive ſic ſufficit, ſive ſic, non videtur poſſe eſſe novus reſpectus ſine novitate fundamenti, vel termini. Nam reſpectus conſequens extrema, ita quod uno, vel altero poſito, ſequitur reſpectus ex natura extremorum, non poteſt eſſe novus, ut videtur, ſine novitate in altero extremo: nihil autem per te, eſt novum in fundamento hujus reſpectus, nec in termino, ut patet. Similiter iſte reſpectus eſt idem cum fundamento, ut patet ex quæſt. præcedenti: igitur non poteſt iſte reſpectus eſſe alius fundamento exiſtente eodem.

Poteſt ergo dici, quod nulla eſt neceſſitas ponendi aliquid novum, ſive aliquam ſucceſſionem in aliquo Angelo (a), quod ſcilicet ſit in eo formaliter: quia quicquid eſt ibi, poteſt manere idem, ſicut exiſtentia manet eadem: & per conſequens quilibet reſpectus conſequens abſolutum.

Ad argumenta pro prima opinione. Ad primum dico, quod utraque via ſalvat dictum Auguſtini. nam ſicut prima via dicit creaturam ſemper eſſentialiter æque dependere a Deo, ita quod ſit quaſi una continua cauſatio, vel infinitæ cauſationes ſint conſervatio rei, ne per hoc ſemper ita actualiter cauſat rem ſicut in primo inſtanti cauſavit: licet illa cauſatio, ut conſideratur in primo inſtanti, dicatur creatio; in aliis conſervatio: ita ſecunda poſitio non videns rationem continuationis in hac cauſatione, quia nullam formam continuatam: nec videns tantam rationem diſtinctionis, quia non videns illam diſtinctionem: nec in creante, nec in creato, quantum ad terminum formalem, dicit, quod una actio ſemper manens reſpectu creantis, eſt creatio, inquantum intelligitur coexiſtere primo *nunc* temporis, quia *nunc* temporis præceſſit *non eſſe* illius creati: & illa eadem actio manens dicitur conſervatio, inquantum coexiſtit aliis partibus temporis non immediate ſequentibus *non eſſe*; ſed *eſſe* præhabitum cum illis partibus temporis. & ita illa actio eſt quaſi continuatio *eſſe* præhabiti non comparando

a *Mens propria Scot.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

rando ad *eſſe*, ubi non eſt prius, nec poſterius; ſed comparando ad partes temporis, quibus coexiſtit.

Sed præter intentionem Auguſtin. ratio ibi adducta videtur habere difficultatem, ſcilicet quod alia cauſatione res habeat *eſſe* cum uno *nunc*, & cum alio; quia illud non habetur completive aliqua cauſatione: cujus oppoſitum videtur ſtare, poſita tali cauſatione. Reſpondeo igitur, quod illa propoſitio eſt diſtinguenda ſecundum compoſitionem, & diviſionem, quia in ſenſu compoſitionis eſt vera: quia illud non habetur aliqua cauſatione completive, cujus oppoſitum ſtat, ſtante tali cauſatione: ita quod iſta ſint ſimul: ſed in ſenſu diviſionis eſt falſa, quia & in ſe res poterat non eſſe; licet poſita fuerit cauſatio, qua res habet ſuum *eſſe* ultimate. Ita etiam licet poſita ſit creatio Angeli, poteſt tamen diviſim hæc poſita ſtare, quod Angelus non ſit, licet non conjunctim. Et per hoc patet ad ſimile argumentum, quod non poſſunt ſimul ſtare quod Angelus creetur, & annihiletur: ergo non eſt idem creari, & conſervari, quia quando conſervatur, poteſt annihilari, non autem quando creatur. Reſpondeo, ſicut non ſtant ſimul in ſenſu compoſitionis Angelum conſervari, & annihilari: ita nec creari, nec conſervari ſtant ſimul in ſenſu compoſitionis: ſed in ſenſu diviſionis ſtat circa Angelum eſſe quandoque creationem, ſive conſervationem: & tamen quod quandoque poſſit non eſſe, & ſic poſſit eſſe annihilatio, ſicut dictum eſt in materia de prædeſtinatione, & præſcientia Dei, quod in ſenſu diviſionis eſt potentia ad unum oppoſitum manente alio: non tamen quod ſit potentia ad illud oppoſitum ſimul eſſe cum alio oppoſito manente. Ad ſecundum dicitur, quod non eſt aliud ex parte Angeli ipſum eſſe, fuiſſe, & fore: tamen aliam habitudinem ipſius *eſſe* ad tempus notant iſta: quia, ſicut dictum eſt *diſt. 9. primi de generari, & genitum eſſe*, per quæ conſignificatur *nunc* æternitatis inquantum coexiſtens diverſis partibus temporis: ita dicerent etiam iſti de *nunc* ævi, quod idem poteſt eſſe, & coexiſtere omnibus partibus temporis. Et cum dicitur in argumento, non poteſt facere Angelum non fuiſſe, negatur iſta, ut eſt nota rei ſignificatæ per *fuiſſe*, quia illa res ſignificata per *fuiſſe*, eſt illud idem *eſſe* quod nunc habet Angelus. Et ſi dicatur, præteritum non poteſt non fuiſſe: negatur minor, quia hoc non eſt præteritum in ſe. Exemplum hujus eſt. Si Filius Dei, cum hoc, quod generatur in æternitate, acciperet aliam naturam, ſecundum quam dependeret a Patre per impoſſibile, tunc diceretur idem in eo *eſſe generari*, & *genitum eſſe*: & illud *eſſe* Filii poſſet abſolute *non eſſe*: & inquantum illud *eſſe* quaſi immediate ſequeretur ſuum *non eſſe*, diceretur generari, & inquantum quaſi mediate ſequeretur ſuum *non eſſe*, ut coexiſtens aliis partibus temporis, diceretur genitum eſſe. Et ita conſervatio, & productio, ſive creatio differunt ſola actione intellectus; & poteſt conſervatum non eſſe, quando conſervatur, & quando producitur, in ſenſu diviſionis. Et ſi arguatur, Præteritum non poteſt non coexſtitiſſe illi: ergo iſtud non poteſt non fuiſſe: videtur eſſe fallacia figuræ dictionis, commutando *quando*, in *quid*. Ad confirmationem illius ſecundæ rationis, de contradictoriis va-

litis in æternitate, poteſt dici, quod licet Deus voluit me ſedere pro A. & non ſedere pro B. tamen prius naturaliter volita ſunt ab eo ipſa objecta, quam ipſa *nunc* menſurantia, & in illo priori oportet quærere, non contradictionem iſtorum volitorum, aliquin per ipſa *nunc* poſteriora eis adjecta, non videtur poſſe tolli illa contradictio ratione hujus: Ita hic, ſi enim vellet Angelum eſſe pro hoc *nunc*, & non eſſe pro hoc *nunc*; Primo quærenda eſt poſſibilitas, quomodo vellet Angelum eſſe, & non eſſe. Dico tunc, quod ſi *nunc* ponatur in quocunque æviterno, tanquam proprium ſibi, Deus vult ipſum eſſe in illo *nunc* poſitive: & vult ipſum non eſſe negative, volendo illud *nunc* non eſſe, & tunc ſi aliud æviternum ſit, in cujus *nunc* ſtant ambo iſta, hoc accidit ipſi *nunc*: nam illud *nunc* illius æviterni, non eſt propria menſura eorum: ſicut nec æternitas, in qua æternitate poſſunt eſſe contradictoria, quæ ſuccedunt ſibi in omnibus menſuris. Aut ſi non ponatur in aliquo æviterno aliquod *nunc* aliud ab exiſtentia actuali ipſius Angeli, ſicut dicetur in quæſtione ſequenti, tunc vult illum eſſe cum æternitate: & vult ipſum non eſſe cum æternitate, non tamen vult ipſum eſſe cum æternitate ſecundum omnem præſentialitatem æternitatis, nec non eſſe cum tota æternitate hoc modo: quia tunc eſſet contradictio; non eſt autem contradictio, comparando iſta ad æternitatem, non ſecundum totam rationem præſentiæ ſuæ infinitæ. Ad tertium dico, quod ad hoc quod ex coexiſtentia alicujus quanti virtualis cum alio quanto propriè, ſcilicet molis, debet concludi infinitas quanti virtualis, oportet illud neceſſario coexiſtere omnibus partibus quanti alterius. Quod probo, quia quantum aliud non eſſet infinitum, niſi haberet neceſſario omnes partes poſſibiles: ſicut tempus nunquam eſſet actu infinitum, niſi haberet neceſſario omnes partes ejus ſibi poſſibiles ſimul; ergo nihil concluditur eſſe infinitum virtualiter ex coexiſtentia ejus cum toto tempore; niſi neceſſario coexiſtat cum omnibus partibus temporis, tale autem non eſt ævum; dico tunc, quod licet formaliter habeat, unde poſſit coexiſtere infinitis partibus temporis, non ſequitur propter hoc, quod ſit in ſe infinitum, quia non habet formaliter, unde neceſſario ſic coexiſtat. Ad aliud ſimile de immenſitate, dico, quod ibi non eſt ſimile, quia ibi illud, per quod poſſet eſſe præſens omni loco, eſſet in eo ſimul, & non per aliquam conſervationem cauſæ extrinſecæ. In propoſito autem habet unde coexiſtat partibus temporis; ſed nihil haberet, per quod coexiſteret, niſi idem cauſaretur quaſi continue ab aliqua cauſa extrinſeca; licet non alia cauſatione; ita quod ſimile hujus magis eſſet de iſto, ſi cauſaretur continue coexiſtentia ejus cum alio, & alio loco, & ſi hoc poſſet eadem cauſatione, nunquam tamen ut ſimul coexiſtens haberet infinitam præſentiam loco, & ita illud nunquam eſſet immenſum; ita in propoſito.

Contra finitum non poteſt coexiſtere ſimul toti infinito, ita quod in ſe habeat totum, unde poſſit eam coexiſtere: ergo quod ſic coexiſtit, eſt infinitum. Reſpondeo, Antecedens negatur de illo infinito, quod

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quod eſt in ſucceſſione, & de illo ſinito formaliter habente, quod ſemper eadem actione habet; ita quod in ſua fine ceſſat actione. Ad quartum conceditur, quod unum ævum ſuccedit alteri ævo, & exiſtentia [illegible]; ſed ex hoc non concluditur aliqua ſucceſſio, in aliqua una exiſtentia æviterni alicujus. Et per hoc patet ad omnia alia argumenta, quod illi duo Angeli, de quibus conceditur prius, & poſterius, quod unus manet poſt alium; ſi tamen tertius coexiſteret ambobus in eſſe illius tertii, nullum eſt prius, & poſterius, ſicut ſi dies hodiernus, & craſtinus coexiſterent æternitati; non propter hoc eſt prius, & poſterius in æternitate. Similiter conceditur, quod prius eſt exiſtentia Angeli, quam ipſius culpa; ita quod ipſa exiſtentia ſub innocentia, eſſet cum oppoſito illius exiſtentiæ, & ex illa ſecunda exiſtentia ſequeretur oppoſitum ſui, & oppoſitum primi: non tamen exiſtentia Angeli in ſua natura haberet aliquam ſucceſſionem, nec ut ſub innocentia exiſtens, nec ut exiſtens ſub culpa: ſed tantum eſſet ſucceſſio in actibus, hoc eſt quod exiſtentia unius actus, eſt poſt alterius exiſtentiam; ſine tamen diverſitate alterius in ſe.

Auctoritates adductas pro illa opin. concedo, quia nulla creatura eſt a prima cauſa independens: ſed ſemper dependens a cauſa, non tamen dependentia continua, nec alia, & alia, ſed eadem: & propter iſtam eandem poteſt quælibet creatura habere *eſſe* cum una parte temporis, & non cum alia; & pro tanto poteſt æqualiter cadere ſub tempore, hoc eſt, ut coexiſtat uni parti temporis, & non alteri: & ita dicatur fuiſſe, non ſore, & ita non æternam.

Ad argumenta principalia. Ad primum conceditur, quod unus Angelus creatur prius alio: ſed non propter hoc ſequitur, quod in *eſſe* Angeli prius creati, ſit prius, & poſterius. Ad ſecundum, ſimiliter poteſt dici, quod Angelus poteſt annihilari in eodem *nunc*, negative, ſi habet *nunc*, id eſt, quod ſuum *nunc* deficiat ſecum: ſi autem ſuum *nunc* non differat a ſua exiſtentia, tunc poteſt annihilari cum æternitate, & eſſe cum æternitate: ſed non cum tota ratione præſentialitatis æternitatis. Ad ultimum dico, quod *eſſe* reparari, ſequitur *non eſſe* annihilari: & illud *non eſſe*, præceſſit *eſſe* creari, & illud *eſſe* præceſſit *non eſſe* creabilis: & ita idem *eſſe* ſequitur ſeipſum idem *eſſe*, mediante *non eſſe* interrumpente; nec ſequitur ex hoc aliqua continuatio in ipſo *eſſe*, ſi non fuiſſet annihilatum, quia modo non eſt ſucceſſio in aliquo uno, ſed unius oppoſiti ad alterum.

Contra, ergo ita ſimul eſt exiſtentia interrupta cum ſeipſa reparata, ſicut non interrupta. Reſpondeo, ſi non eſſet ibi ſucceſſio oppoſiti ad oppoſitum, quod oppoſitum ibi mediat inter hoc eſſe, & ſe, ſequeretur, quod eſſet tanta ſimultas, ſicut ſi oppoſitum non interveniret, nunc autem oppoſitum quaſi mediat inter *eſſe* creatum, & ipſum *eſſe* reparatum: & hoc oppoſitum eſt aliquod medium, vel aliquam habitudinem habet ad utrumque extremum; & ideo non ſunt ita ſimul, ſicut ſi non *eſſe* non interveniſſet; ſi tamen modo ſit idem *nunc*

nunc reparatum; vel ſi eadem exiſtentia [illegible] idem, & in eodem eſt exiſtentia reparata, & creata ſine omni ſucceſſione in illo [illegible], ut in *eſſe* poſitum ſuccedit ſibi ipſi, ut prius poſitum in *eſſe*, ita ſtaret in eodem *nunc*, ſi non fuiſſet interruptum, & abſque omni ſucceſſione utroque modo.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum in Angelo actualiter exiſtente neceſſe ſit ponere aliquid menſurans ejus exiſtentiam, vel durationem exiſtentiæ ejus realiter aliud ab ipſa exiſtentia?

QUod ſic. Tempus differt a motu, (a) per hoc quod menſurat ipſum ſicut probat Philoſ. ph. 4. *Phyſic.* per hoc, quod tempus non eſt velox nec tardum; (b) motus autem dicitur velox, vel tardus; & per alias rationes: ergo a ſimili, ævum eſt aliquid aliud ab exiſtentia æviterni menſurans ipſum. (c) Secundo ſic, quantitas permanens, & ſucceſſiva ſunt ejuſdem generis: ergo utrumque eſt aliquid aliud a ſuo ſubjecto, maxime ſi illud pertineat ad genus ſubſtantiæ: ergo ſicut quantitas permanens eſt aliud ab eo cujus eſt menſura: ita & quantitas ſucceſſiva.

Contra, de illo alio ſi ſit, quæro, quo durat in eſſe? Si ſeipſo: ergo pari ratione ipſa exiſtentia poterit ſeipſa durare formaliter, quia illud aliud non erit perfectius ipſa actuali exiſtentia ejus, cum ſit quaſi paſſio ejus; ſi autem alio a ſe abſoluto durat in eſſe, erit proceſſus in infinitum in menſurantibus, & menſuris.

Reſpondeo, patet enim, quod prima opin. in præcedenti quæſt. debuit concedere partem affirmativam, quia ævum vere poteſt habere rationem menſuræ, & eſſe quantitatem proprie; & ita differre ab exiſtentia Angeli, quæ non eſt in ſe formaliter quanta, ſed indiviſibilis, ſimiliter in illa exiſtentia ſuccedunt ſibi invicem *nunc* ævi, alia & alia: ergo utrumque differt ab ipſa exiſtentia Angeli, ſicut quoddam abſolutum ſecundum illam poſitionem, quia ſunt indiviſibilia de genere quantitatis (d) Similiter aliqui tenentes ſecundam opinionem in præcedenti quæſt. ſcilicet de indiviſibilitate ævi, dicunt ipſum ævum pertinere ad genus Quantitatis: non ſicut diviſibile, ſed indiviſibile in genere illo: ita quod ex multis indiviſibilibus ejuſdem ſpeciei, menſurantibus ſcilicet exiſtentias plurium æviternorum ejuſdem ſpeciei, poteſt componi quantitas diſcreta, quæ ſit numerus, & menſura in æviternis: ſicut numerus in corporalibus eſt ex indiviſibi-

a *Mag. E. D. Th. p. 1. q. 10. art. 5. quodl. 5. a. 7.*
b *Tex. 96.*
c *Tex. 97.*
d *Henri. quodl. 2. quæſt. 2. quære Var. q. 3. hujus diſt.*

ſibilibus unitatibus diſcretis in eis. Pro hoc adducuntur rationes: Quarta.

Contra iſtud arguitur, ſicut prius argutum eſt *in quæſt. 1. diſt. hujus ſecundi in ſolutione principali*. Illud, quod ſi eſſet diſtinctum ab aliquo, eſſet poſterius eo naturaliter) neceſſario eſt idem illi, ſi incompoſſibile eſt illud aliud eſſe ſine eo: igitur ſi impoſſibile eſt eſſe Angelum ſine aliquo extrinſeco, quod ſit menſura actualis exiſtentiæ ejus, cum illud, ſi eſſet aliud, eſſet poſterius naturaliter ipſa actuali exiſtentia Angeli, ſequitur quod non eſt aliud ab exiſtentia ejus, quia ſi eſt aliud, & per conſequens poſterius, poterit actualis exiſtentia abſque contradictione eſſe ſine eo, & tamen eſt neceſſarium ponere illud. (a) Confirmatur illa ratio, & illa ſimiliter, de qua ſit mentio, *in quæſt. 1. diſtinct. 1. hujus ſecundi*, quia diſtinctio aliquorum, quorum unum proprie ineſt alteri, non concluditur, niſi vel ex ſeparatione actuali, vel potentiali: vel niſi ſint talia, quæ ſic ſe habeant ad invicem, ſicut aliqua alia, quorum unum eſt ſeparabile ab alio. Hoc tertium addo, quia ſecundum Philoſophum *7. Met. cap. de partibus diffinitionis*, parabola Socratis minoris, vel junioris, multos ſeduxit a veritate, dicentis, quod ſi non eſt circulus niſi in ære: non propter hoc eſſet æs in diffinitione circuli, & a ſimili inferentis, quod non oportet carnes eſſe in diffinitione hominis, licet homo non ſit ſine carnibus; dato inquam, quod eſſet incompoſſibilis ſeparatio iſtorum ab invicem, ſi tamen illa ſic ſe habeant ad invicem, ſicut aliqua alia, quorum eſt poſſibilis ſeparatio, concluditur illa eſſe diſtincta, puta ſi ex ratione propria circuli, & trianguli carnis, & ligni, concluditur circulum ſic ſe habere ad lignum, ſicut triangulum ad carnem: & probatur ſeparabilitas ex una parte: concluditur diſtinctio ex alia: & dato, quod ſit inſeparabilitas ab una parte, hoc non eſt ex propria ratione, ſed ex aliquo extrinſeco. Accipio ergo, quod nihil poteſt concludi eſſe diſtinctum ab alio, niſi vel propter ſeparationem actualem, vel potentialem, vel propter proportionem illorum ad aliqua alia, quorum alterum eſt ab altero ſeparabile: ſed in propoſito nullum (b) iſtorum contingit, non enim, per te, eſt hic aliqua ſeparatio actualis, vel potentialis, nec iſta ſic habent ad invicem, ſicut aliqua diſtincta inſeparabilia: quia nihil diſtinctum ab alio realiter, ſine quo non poteſt eſſe ſine contradictione, eſt prius eo: ſed vel eſt poſterius eo naturaliter, vel ſimul natura cum eo, illud autem, quod ponitur aliud ab Angelo ſi eſſet, eſſet poſterius naturaliter: igitur, &c.

Inſtatur contra iſtud ſic, quia *nunc* ſecundum ſubſtantiam ſe habet ad ſubſtantiam mobilis, ſicut iſtud quod ponitur menſura durationis exiſtentiæ Angelorum, ſe habet ad illam exiſtentiam, quia ſicut iſta exiſtentia manet eadem menſurata hoc indiviſibili, ita ponitur ex alia parte de *nunc*, & de ſubſtantia mobilis, & tamen ex illa parte inve-

a *Tex. 39. Sic vocat Plat. quia fuit diſcipulus Socratis.*
b *Sco. 1. d. 1. q. 2. a. 1.*

nitur diſtinctio inter ſubſtantiam mobilis, & ſubſtantiam ipſius [illegible]: igitur & hic. Quod autem debeat poni aliquod tale *nunc* menſurans mobile idem ſecundum ſubſtantiam, videtur eſſe intentionis Philoſophi *4. Phyſic.* (a) ubi videtur, quaſi ſolvere quæſtionem, quam movet de *nunc*: utrum ſit idem in toto tempore, dicendo quod eſt *idem, & idem ſecundum ſubſtantiam*, (b) differens [illegible].

Iſtam inſtantiam excludendo, primo oſtendo, quod illud, quod ſupponit de *nunc* ſecundum ſubſtantiam, ſit falſum, & contra intentionem Philoſophi: quia Philoſophus probat, quod *nunc* ſequitur illud, quod fertur per hoc: quia eo quod fertur cognoſcimus prius, & poſterius in motu: & ipſo *nunc* cognoſcimus, prius & poſterius in tempore; ſed hæc non ſunt vera de mobili ſecundum ſubſtantiam: ſed ſecundum quod eſt ſub mutatione alia, & alia, quia ſi accipiatur mobile ſecundum ſubſtantiam abſolute, non cognoſcitur eo prius: & poſterius in motu: igitur nec per idem *nunc* ſecundum ſubſtantiam cognoſcimus prius & poſterius in tempore, ſed per aliud, & aliud. (c) Similiter Philoſophus in tertia proprietate de *nunc* dicit, quod non eſt ſine tempore, nec e contrario, quia motus non eſt ſine mobili, nec e contrario, & ſicut motus ad mobile: ita numerus motus, vel unitas motus ad numerum ſive unitatem mobilis. Falſum eſt autem, quod mobile ſecundum ſubſtantiam ſuam non poſſit eſſe ſine motu: ſed præciſe verum eſt de mobili, ut eſt ſub mutatione, ſi igitur ſit aliquod unum mobile in toto motu: ergo & *nunc* ſibi correſpondens. Præterea, quomodo poſſet ipſum *nunc* indiviſibile fluere ſecundum diverſa *eſſe*, quin [illegible] totus fluxus ejus componeretur ex indiviſibilibus? Probat enim Philoſophus ex intentione *6. Phyſic.* (d) quod indiviſibile non poteſt moveri, quia tunc motus ejus componeretur ex indiviſibilibus: quia prius pertranſiret minus, vel ſibi æquale, quam majus ergo tempus eſt compoſitum ex indiviſibilibus, quod eſt contra Philoſophum. (e) Ad hoc etiam ſunt duæ rationes Philoſophi, quarum una eſt talis: (f) Illa dicuntur ſimul, quæ ſunt in eodem indiviſibili: igitur ſi eſt inſtans idem ſecundum ſubſtantiam, omnia ſunt æque præſentia, & ſimul, & quæ nunc, & quæ in milleſimo anno. *4. Phyſic.* Alia ratio eſt, quia cujuslibet continui ſunt duo termini diſtincti: quam rationem ſic declaro, quia *nunc* ſecundum ſubſtantiam, ſi eſt ipſa ſubſtantia mobilis, non eſt niſi contendere de verbis, ſi autem eſt aliud ab ipſa, puta aliquod indiviſibile de genere Quantitatis; quæro cujus ſit continui terminus, vel cujus diſcreti pars: Quia omne indiviſibile de genere Quantitatis per ſe, vel eſt terminus continui, vel pars diſcreti. Si ponatur pars diſcreti: ergo ponitur tempus diſcretum, quod Philoſophus non conceſſit: Si ponatur terminus continui: ergo oportet, quod ſit aliud, & aliud ſecundum ſubſtantiam, ſecundum

a *T. 104.* b *Tex. 90. ejuſd. 4. item 4. Met. t. 12.* c *T. 105.*
d *Tex. 98.* e *Tex. 89.* f *Ib. t. 10. Tex. 95. & 96.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quod terminat aliam, & aliam partem continuat, ſcilicet temporis; quia impoſſibile eſt idem ſecundum ſubſtantiam eſſe per ſe terminum alicujus quantitatis, & ejuſdem principium. Et ſi dicas, quod terminat ſecundum diverſa *eſſe*: Contra, tunc iſta eſſe accidunt illi *nunc* eidem ſecundum ſubſtantiam, quia per te, illud manet idem ſub diverſis *eſſe*, & per conſequens illa accidunt ſibi; & omne indiviſibile de genere Quantitatis, vel per ſe terminat quantitatem, vel eſt pars diſcreti; ſequitur quod illud *nunc* non ſit indiviſibile per ſe de genere Quantitatis. Præterea, iſta *eſſe* quæro cujus generis ſunt? Si ſunt indiviſibilia de genere Quantitatis: igitur ſufficiunt ad terminandum proprium continuum, abſque illo *nunc* ſecundum ſubſtantiam, quod eſt inconveniens: quia nullum indiviſibile per ſe terminat, niſi ratione qua eſt terminus hujus diviſibilis. Si autem ſunt alterius generis, puta Qualitatis: igitur qualitas erit per ſe ratio terminandi continuum in genere Quantitatis. Item hoc argumentum facit Comment. 4. *Phyſic. cap.* 91. Inſtans eſt terminus, & finis alicujus finiti: ſed omne finitum habet duos terminos, & duos fines: igitur & duo inſtantia. Et præterea, quomodo non mutaretur ipſum *nunc* ſecundum ſubſtantiam, ſi mutatur ſecundum diverſa eſſe? Et tunc oportet ejus, & ſuorum *eſſe*, quærere menſuram, & ſic in infinitum.

Præterea, aut illud *nunc* ſecundum ſubſtantiam idem eſt in quolibet mobili: aut præciſe in uno, non in quolibet, quia tunc unum accidens numero eſſet in diverſis ſubjectis: nec in uno mobili præciſe; patet ex ſe. Ad Philoſophum dico, quod non intelligit *nunc* manere idem ſecundum ſubſtantiam, quia oppoſitum ſequitur ex dictis ejus: ſed quodcunque unum *nunc* conſideratum ſecundum ſe eſt idem: & hoc dicitur eſſe idem ſecundum ſubſtantiam, conſideratum autem in ordine ad tempus præteritum, & futurum, cum ſit terminus præteriti, & principium futuri, dicitur diſtinctum ſecundum *eſſe*. Et ad hoc declarandum eſt illud ſimile de mobili, quod manet idem, non quidem mobile, ut abſolute præcedit mutationem: quia hoc modo *nunc* non eſt menſura ejus, nec aliquid pertinens ad tempus: ſed mobile, ut eſt ſub una mutatione, eſt idem ſecundum ſubſtantiam, hoc eſt ſecundum *eſſe* illius mutationis conſideratæ ſecundum ſe; & eſt aliud ſecundum *eſſe*, hoc eſt, ut ſub illa mutatione terminat præteritum, & iniciat futurum; & ſecundum hoc dicitur alibi, & alibi eſſe; non quidem actu, ſed in uno *ubi*, medio inter extrema: inquantum illud terminat motum ſecundum prius *ubi*, & inchoat motum ſecundum poſterius *ubi*, dicitur alibi, & alibi; quia mutari eſt aliquid utriuſque extremi. Unde Philoſ. 6. *Phyſicor.* vult quod quamvis aliquid unum ſit (a) in uno medio: tamen illud eſt aliud ſecundum extremum utrumque. Sed quomodo ex hoc ſolvitur illa quæſtio *Philoſophi*, quam movet 4. Phyſicor. (b) *Utrum idem nunc ſecundum ſubſtantiam maneat in toto tempore, vel non?* Dico, quod

a Tex. 31. (b) Tex. 90. Tex. 82. 4. *Phyſ.*

quod ſicut quæſtionem illam, *utrum tempus ſit?* nunquam ſolvit expreſſe, ſed aliqua dicit, ex quibus poteſt colligi ejus ſolutio: ita & in iſto. (a) Si enim quodcunque unum mobile præciſe habet identitatem ſecundum ſubſtantiam, hoc eſt ad ſe, & diſtinctionem ſecundum *eſſe*, hoc eſt ſecundum ordinem ad aliam, & ad aliam partem motus: & eodem modo de inſtanti reſpectu partium temporis: & non eſt tanta identitas inſtantis in toto tempore, quanta eſt unius inſtantis reſpectu ſubſtantiæ mobilis: igitur inſtans in toto tempore eſt aliud, & aliud ſecundum ſubſtantiam. Dico tunc ad inſtantiam, ſi aliquod *nunc* ſimiliter ſe habet ad ſubſtantiam mobilis, ſicut ævum ad ſubſtantiam Angeli, illud *nunc* non eſt aliud, & aliud ab ipſa ſubſtantia; nec eſt aliquod indiviſibile in genere Quantitatis, & ſi fingatur aliquod *nunc* de genere Quantitatis menſurare mobile ſecundum ſubſtantiam: nihil tale eſt in Angelo actualiter exiſtente, ſicut prius probatum eſt. Sed contra illud arguitur ſic. Mobile poteſt conſiderari tripliciter; vel ut eſt ſub medio mutationum, id eſt inter terminos mutationum; vel ſub terminis mutationum: vel ut eſt prius motu, & mutatione; poſſibile tamen recipere iſta. Primo modo correſpondent ſibi diverſa *nunc* ſecundum eſſe. Secundo modo correſpondet ſibi tempus medium inter illa *nunc*: igitur tertio modo correſpondebit ſibi aliqua propria menſura: ſed hoc non eſt niſi *nunc* ſecundum ſubſtantiam, igitur, &c. Reſpondeo, ſi oportet tempus differre a motu, & per conſequens inſtans a mutatione, non eſt ſimilis ratio, quod ponatur aliquid differens ab exiſtentia ipſius Angeli uniformi, quod ſit menſura ejus: nam ſi tempus differt a motu, hoc ideo eſt; quia partes ejuſdem proportionis alicujus motus, non neceſſario ſunt æquales in numero, & quantitate partium ejuſdem proportionis temporis, nulla autem quantitas eſt eadem alteri quantitati, niſi partes ejuſdem proportionis, & quantitatis in ea, ſint æquales partibus ejuſdem proportionis, & quantitatis in reliqua; & hoc æquales tam in numero, quam in magnitudine. Loquendo autem de quantitate, quæ eſt in motu, quam habet ex parte magnitudinis, ſive formæ, ſecundum quam eſt motus: poſſunt aliquæ partes motus, puta decem partes integrantes totum motum eſſe cum decem partibus temporis: ſed non ſunt eædem eu- quia cum eiſdem partibus temporis poſſunt eſſe plures partes motus æquales prioribus partibus motus, vel tot inæquales, quia ſi dupla virtus movet idem mobile, & per conſequens in duplo velocius, nulla pars erit in motu tardiori, quæ non erit in motu velociori, loquendo de partibus, quas habet in magnitudine: vel de partibus, quas habet ſecundum formam, quæ eſt: quia movens mobile motu velociori, non facit ſimul pertranſire aliquas partes magnitudinis: ſed præciſe alteram poſt alteram; ergo tot partes ſunt in motu velociori, & tantæ, loquendo de iſta quantitate: quot & quantæ ſunt in motu tardiori; Non poteſt autem idem tempus, & habens eaſdem partes, eſſe cum iſto mo-

a T. 103. *Non ſolvit Philoſ. expreſſe an tempus ſit.* Vide Scot. 4. phyſ. q. 5.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

motu, & cum illo motu: ergo illæ partes temporis non erunt eædem, nec partibus iſtius motus, nec illius: quia non in eadem proportione ſe habentes ad totum, nec ſunt æquales iſtis partibus totius. Si hoc eſt verum, ex hoc concluderetur, quod indiviſibile unius quantitatis non eſt indiviſibile alterius quantitatis; ſed ex hoc non ſequitur, quod in aliquo permanente habente ſemper *eſſe* uniforme, oporteat ponere aliquid aliud a ſe pro menſura: quia ibi non tenet ratio de illis magnitudinibus, nec partibus earum. Eſt ergo fallacia conſequentis a majori affirmative, ſi mutatio & motus habeat menſuras alias a ſe: igitur & ipſa ſubſtantia, quæ prior eſt motu, & mutatione, habet menſuram aliam a ſe. Minus enim videtur eſſe diſtinctio, ſive non identitas in permanente, quam in fluxu, ſive in motu, & ejus menſura. Si tamen placeat dare aliquam aliam menſuram illi mobili, ſecundum quod eſt in ſe prius motu, & mutatione, illa menſura erit ævum, ſicut patebit in quæſtione de menſura operationum Angeli. Et ſi quæras aliam menſuram ejus, inquantum eſt in ſe, & inquantum eſt ſuſceptivum motus, & mutationis; dico, quod non eſt aliud, quia ſubjectum ſecundum illud, quod eſt in ſe, eſt ſuſceptivum ſuæ propriæ paſſionis, & ſimiliter ſi qua ſit menſura, eadem eſt. Unde non eſt alia menſura ſuperficiei inquantum ſuperficies eſt, & inquantum ſuſceptiva eſt albedinis, & nigredinis. Ita dico, quod ſi ſubſtantia primi mobilis, vel cujuſcumque alterius menſuretur ævo, non eſt alia menſura ejus inquantum eſt prius motu naturaliter, & mutatione, & inquantum eſt receptivum motus, & mutationis. Et ſi dicatur, quod inquantum quieſcens eſt, habebit aliam menſuram, quam ævum: hoc falſum eſt, ſicut patebit ibi.

Ad ſecundam partem quæſtionis, qua quæritur, an debeat poni in Angelo exiſtente aliquid menſurans ejus exiſtentiam; dico *quod menſurare eſt* quantitatem ignotam certificare, per quantitatem magis notam; Certificatio autem aliquando poteſt fieri per quantitatem exiſtentem in re vel imaginatione, ſicut artifex expertus per aliquam quantitatem, quam habet in ſua imaginatione, menſurat quantitatem quamcumque ſibi occurrentem. Aliquando autem poteſt fieri per quantitatem aliquam exiſtentem in re, & hoc tripliciter. Vel excedentem, & tunc certificatur intellectus de quantitate minore, per acceſſum ejus ad quantitatem majorem, vel receſſum ab ea; & hoc modo menſura ponitur in quidditatibus rerum, & menſura eſt perfectior ipſo menſurato, quæ dicitur eſſe prior naturaliter ipſo menſurato: ſicut albedo ponitur prima menſura in genere colorum, & Deus dicitur prima menſura omnium, quæ ſunt in quocunque genere. Alio modo menſuratur per quantitatem exceſſam: quia quantitas nota minor eſt, & pars quantitatis majoris, quæ magis ignota eſt; & tunc illa quantitas minor, per ſui replicationem, menſurat ipſum totum quantum majus, & hoc modo minor motus poteſt eſſe menſura majoris motus ex natura rei. (a) Tertio modo menſuratur quantitas ignota per aliam

a 4. *Phyſ. t.* 114. & 6. *Phyſ. t.* 60. & 61.

aliam quantitatem notam, & diſtinctam, & æqualem ſibi; & hoc fit per applicationem, ſive ſuperpoſitionem. Et quia illud, quod eſt menſura ex natura rei, debet eſſe notius naturaliter ipſo menſurato: ideo in iſto modo, ſcilicet tertio, unum æqualium non eſt menſura aliorum, niſi illa æqualitas nota fuerit ex natura rei, & hoc modo tempus, ſi eſt alia quantitas a motu, & notior eo: poteſt eſſe menſura motus ex natura rei. Alicui tamen intellectui poteſt illud eſſe menſura, quod ex natura rei non eſt menſura, puta ſi alicui ſit nota quantitas ulnæ, & quantitas panni ignota; poteſt tunc quantitas ulnæ eſſe menſura quantitatis panni, licet ex natura rei, neutra quantitas habeat majorem certitudinem alia. Ad propoſitum igitur applicando, dico, quod in actuali exiſtentia Angeli, non oportet quærere aliquam menſuram intrinſecam aliam a natura rei ipſius menſuratæ, quia ſicut probatum eſt, jam nihil eſt ibi aliud realiter a natura rei menſuratæ: menſura autem ex natura rei aliud eſt a menſurato. Et patet, quod ſi ponitur in Angelo aliqua menſura non ponetur in eo, niſi hoc tertio modo; nec enim eſt excedens, nec exceſſa, ſed æqualis: nec illa exiſtentia; videtur poſſe eſſe menſura ſui ipſius, ſicut in aliis. Quantitas enim, ut diſtincte cognita, poteſt eſſe menſura ſui ipſius, ſecundum partes ſuas confuſe cognitas. Non eſt ita hic, cum iſta exiſtentia ſit indiviſibilis, in qua non poſſunt concipi partes confuſe, quia non habet in ſe partes ſimpliciter: ergo non eſt neceſſe in Angelo exiſtente, ponere aliquid aliud ab actuali ejus exiſtentia, quod ſit menſura illius exiſtentiæ actualis: & ſi non eſt pluralitas ponenda ſine neceſſitate, & hic non ſit neceſſitas, non videtur eſſe hic ponenda pluralitas. Non ſolum autem, non eſt neceſſarium ponere aliquid abſolutum pro menſura, ſed nec relationem aliquam: quia non eſt neceſſe hic aliam relationem aliquam ponere, quam illam, quæ eſt ad cauſam efficientem, vel conſervantem; & illa non eſt aliud a fundamento, ex *quæſt.* 5. *primæ diſtinct.* hujus ſecundi.

Ad primum principale patet, quod conſequentia non valet de tempore, & motu, comparando ad exiſtentiam Angeli. Et ratio prius dicta eſt, reſpondendo ad unum argumentum: quia illud, quod concludit differentiam motus, & temporis, non concludit hic eſſe aliquid diſtinctum, & aliud ab exiſtentia actuali Angeli: ideo nec menſura. Ad ſecundum patet, quod non concedimus aliquid eſſe in actuali exiſtentia Angeli, quod ſit proprie quantitas, nec indiviſibile de genere Quantitatis: quia ſola exiſtentia videtur poſſe noſci, abſque omni alio addito.

QVÆSTIO TERTIA.

Utrum omnium æviternorum ſit unum ævum?

Quod non (a) quia; tunc illud eſſet in uno ſubjecto, quo deſtructo, vel

a *Mag. F. D. Bon.* 2. *d.* 2. *a.* 1. *q.* 2. *Mair. q.* 3. *Dur. q.* 5. Tex. 9. & 110. *Henr. quodl.* 5. *q.* 15. *vide quodl.* 2. *q.* 2.

vel mutato, mutarentur omnia alia æviterna: quod videtur inconveniens. Et ſimiliter deſtructis aliis videtur aliud mutari, quia non eſſet in eo ævum reſpectu aliorum. Contra, unum eſt tempus omnium temporalium 4. *Phyſicorum*: ergo unum ævum omnium æviternorum.

Hic dicitur, quod tot ſunt æva, quot æviterna, ita quod in quolibet æviterno, eſt aliquod indiviſibile proprium, pertinens ad genus Quantitatis: & ex multis talibus poteſt conſtitui unus numerus, ſicut [illegible].

Sed iſta poſitio ponere videtur pluralitatem ſine neceſſitate: ideo videtur dicendum contra eam, ſicut in præcedenti quæſt. dictum eſt: quia aut ævum vocatur actualis exiſtentia Angeli æviterni, & hoc modo, quot ſunt Angeli, tot ſunt æva: aut dicitur aliquid intrinſecum Angelo actualiter exiſtenti, menſurans ipſam exiſtentiam, & hoc modo ævum nihil eſt, ſicut probatum eſt in præcedenti quæſt. aut ævum dicitur aliquid extrinſecum aliud ab actuali exiſtentia Angeli æviterni: quod tamen extrinſecum ex natura ſui natum eſt menſurare actualem exiſtentiam ipſius Angeli æviterni: & tunc poteſt poni tripliciter, quia vel poteſt negari omne tale extrinſecum ex natura ſui natum menſurare actualem exiſtentiam ipſius æviterni; ponendo omnia æviterna habere exiſtentiam æque invariabilem; quia licet una exiſtentia ſit perfectior alia, & per hoc poſſet eam menſurare tali menſuratione quidditativa: ſicut loquitur 10. *Metaph.* quod *primum in omni genere, &c.* (a) tamen menſuratione durativa, quæ dicitur aliquo modo reduci ad genus Quantitatis, non videtur una exiſtentia invariabilis eſſe invariabilior alia: quia cuilibet omnino repugnat ſucceſſio partium in ipſa; & tunc diceretur, quod cum ævum ponatur menſura alicujus, inquantum durans eſt invariabiliter; & illud ſic extrinſecum oporteret eſſe notius ex natura rei ſecundum rationem invariabilitatis; & cum non ſit talis differentia inter exiſtentias æviternorum, nihil ſic erit ævum. Vel alio modo poteſt dici, quod quælibet exiſtentia ſuperior eſt ſimplicior qualibet exiſtentia inferiori, & nata certificare de ipſa exiſtentia inferiori ex natura rei, & pro tanto quælibet exiſtentia ſuperior poſſet dici ævum reſpectu inferioris, & tunc tot ſunt æva, quot æviterna, excepto hoc, quod in ultimo æviterno non eſt ævum, quia exiſtentia ejus nullam aliam exiſtentiam invariabilem menſurat, & ſimiliter exiſtentia ſupremi Angeli eſt tantum ævum reſpectu aliorum inferiorum, quia exiſtentia ejus invariabiliter menſurat omnes alios, & non habet ævum aliquod iſto modo, quia nullam aliam exiſtentiam habet ſuperiorem ſe. Vel poteſt dici tertio modo, quod ſi ævum non dicatur quæcunque (b) exiſtentia ſimplicior alia, & notior nata certificare de ea: ſed illa ſimpliciſſima, quæ ex ratione ſua formali, & in ſe eſt certiſſima, & primo nota nata certificare de aliis. Hoc modo poteſt concedi tantum unum ævum, ſcilicet exiſtentia primi Angeli reſpectu omnium alio-

a *Tex. 2.* b *Vide D. Tho. quodl. 5. a. 7. & Var. q. præſenti.*

aliorum æviternorum. Quæcunque autem iſtarum viarum ponatur, ſaltem non eſt in aliquo æviterno ſuum ævum, nec in ultimo æviterno eſt aliquod ævum: nec primum ſive ſupremum æviternum, in quo eſt primum ævum menſuratur aliquo ævo; quia nihil tale habet in ſe ex quæſtione præcedenti, nec in alio ex natura rei nata eſt certificari; quia quælibet alia eſt minus certa. (a) Contra illud primo arguitur, quia tunc ſequeretur, ſi ita eſt, quod primus motus non menſurabitur tempore, ſicut nec primum æviternum menſuratur ævo. Videtur enim ſimilis comparatio hinc, & inde. Conceditur conſequens propter iſtam rationem, quia ſecundum Philoſophum 4. Phyſic. *Omne, quod eſt in tempore, exceditur a tempore, & corrumpitur, & tabeſcit in tempore; & ideo neceſſaria, & impoſſibilia non ſunt in tempore.* Primus igitur motus, qui non corrumpitur in tempore, nec exceditur ab eo, non eſt in tempore, nec menſuratur tempore. (b) Sed iſta ratio non valet, quia aliquid eſſe in tempore eſt ſicut aliquid eſſe in numero, non eſt autem de ratione exiſtentis in numero, quod excedatur a numero; immo ſi accipiatur primum numeratum, hoc eſt adæquatum numeratum, illud adæquatur ipſi numero: ſed de ratione numerati eſt, quod pars ejus excedatur a numero, quia ipſum eſt majus ſua parte, & ipſum totum eſt adæquatum numero: igitur pars ejus exceditur a numero. Ita dico de ente in tempore, quod ex quo omne tale ens eſt de neceſſitate variabile ſecundum aliud, & aliud *eſſe*, neceſſe eſt ſecundum aliquid ſui, puta ſecundum aliquam diſpoſitionem, quam habet ex parte temporis, quod excedatur a tempore, quia aliter ſe habebit in alia parte temporis, & ideo impoſſibilia, & neceſſaria non ſunt in tempore: quia non eſt alia, & alia diſpoſitio in eis, ut poſſint excedi a tempore, vel aliter ſe habere. Primus autem motus, licet ſecundum ſe totum non excedatur a tempore: tamen exceditur a tempore ſecundum quamlibet ejus partem, & hoc ſufficit ad hoc, ut vere dicatur menſurari tempore, & videtur inconveniens, quod tempus cum ſit menſura uniformis, non habeat aliquod primum menſuratum uniforme, tale videtur primus motus. Tunc ad argumentum, nego conſequentiam, quia non eſt ſimilis ratio hic, & ibi. Similiter etiam primus motus menſuratur tempore, hoc eſt quia, vel motus ponitur aliud a tempore, propter illam rationem, quæ ſuperius poſita eſt in 4. *Phyſic.* vel ponendo tempus eſſe (c) idem motui, poteſt ille motus menſurare ſe, non quidem primo, ſed ſecundum partem, quæ nota eſt nata menſurare totum, ſicut dicit Philoſophus 4. *Phyſic.* (d) tempus menſurat ipſum motum in determinando quendam motum, qui poſtea menſurabit totum motum, ſicut longitudinem cubitus in determinando aliquam magnitudinem, quæ metitur totum. Neutra tamen ratio poteſt eſſe in propoſito: quia non eſt aliquid in æviterno primo aliud ab exiſten-

a *Utrum motus primus ſit in temp. Tex. c.* 117. *Text. c.* 120.
b *Vide Scot. 4. phyſ. q. 18.* c *Qu. præcedent. c. 26.* d *T. 114.*

ſtentia ſua, nec ipſa exiſtentia ſua eſt quanta, ut menſurari poſſit ſe ipſam ſecundum aliquam partem notam ſibi.

Ad primum argumentum dico, quod deſtructio primæ, non ſequitur alia mutari, niſi ſecundum quandam relationem in eis, puta, quia tunc non erunt menſurata a primo, ſicut prius fuerant menſurata: nec eſt inconveniens ponere talem mutationem in aliquo, quod prius habuit relationem, & modo non. Similiter quod infertur, quod illud mutabitur deſtructis aliis. Dico, quod non ſequitur: quia prius ad illa alia non habuit relationem realem, ſed tantum rationis; quia non ſe habuit ad illa, ſicut menſura dependens ad menſurata, ſed ſicut excedens, & ideo deſtructis aliis, non mutabitur abſolute, nec ſecundum aliquam relationem realem: quia nulla relatio realis prius fuit in eo ad illa. Ad argumentum in oppoſitum, poteſt dici, quod loquendo de ævo, prout, dicit aliquid extrinſecum aliud ab exiſtentia Angeli menſurata, prima opinio ſola negat unum ævum eſſe illo modo, ſecunda autem, & tertia concedunt unum ævum. Licet ſecunda non concedat unum ævum tantum. Et tunc ſi arguas, quod tantum eſt unum tempus omnium temporalium: ergo debet eſſe tantum unum ævum omnium æviternorum. Conſequentia non valet, quia non omnis motus ſuperior habet rationem menſuræ ex natura rei reſpectu inferioris: nec habet conditiones menſuræ ex natura rei, ſicut habet quælibet exiſtentia ſuperior reſpectu inferioris, loquendo de exiſtentiis invariabilibus Angelorum: & ideo non eſt ſimilis ratio hic, & ibi, ſcilicet, quod ſicut ibi tantum eſt unum tempus omnium temporalium, quod ita ſit hic tantum unum ævum omnium æternorum.

QUÆSTIO QUARTA.

Utrum operatio Angeli menſuretur ævo?

QUarto, & ultimo quæri contra (a), ad litteram [illegible], Utrum operatio Angeli menſuretur ævo? Quod non [illegible] de Cœlo [illegible] tempore, & ævo [illegible] ergo, &c. [illegible] Phyſ. [illegible] ergo, &c. Conſequentia [illegible] Angeli non menſuratur tempore [illegible] ævo. Conſequentia probatur [illegible] Antecedens probatur, & patet de [illegible] tempore [illegible]

batur, quia Angelus poſſet habere operationem, non exiſtente motu cœli, ſed motus cœli non exiſtente, non eſt tempus: ergo, &c.

Hic dicitur, quod operatio Angeli intrinſeca menſuratur tempore diſcreto, quod ponitur ſic. Menſura (a), quæ eſt durationis rei, eſt modus, quo res menſuratur; & ipſa proportionatur menſurato: ſicut menſura permanentis eſt permanens, & fluentis eſt fluens: igitur talem proportionem oportet invenire inter cognitiones, vel operationes intrinſecas Angeli, & menſuras earum. Illæ autem cognitiones ſunt tranſeuntes, quia Angelus non omnino habet unam intellectionem ſibi poſſibilem, ſed multas, quæ fluunt, & tranſeunt ordine quodam, ita quod una poſt aliam: & tamen abſque connexione, ita quod Angelus non habet unam cognitionem connexe poſt aliam, vel ex alia, quia non diſcurrit, abſque etiam ſucceſſione, quia nulla iſtarum operationum eſt in continua acquiſitione, & deperditione: ſed dum eſt, eſt tota ſimul, & indiviſibilis: ergo correſpondebit eis menſura proportionalis habens partes tranſeuntes ordinatas, & indiviſibiles: tale eſt tempus diſcretum: igitur, &c. Et confirmatur iſta ratio per Auguſt. ſuper Gen. ad literam (b), ubi vult, quod Deus movet creaturam ſpiritualem per tempus. Si autem quæritur, quid ſit illud diſcretum tempus. Dicitur, quod eſt vere quantitas, & quantitas diſcreta diſtincta ſpecie a continua; nec eſt ſpecies quantitatis diſcretæ, quæ eſt numerus, aut oratio, quia partes hujus temporis non permanent; numeri quidem partes permanent, ita quod ſi non permaneant, hoc accidit numero, pars autem orationis neceſſario non permanet, & tamen non continuatur cum alia parte. Convenit ergo tempus diſcretum cum oratione per hoc, quod pars ejus non permanet: ſed differt ab oratione, quia quælibet pars orationis vocalis continuatur cum vocali, vel conſonantis cum conſonante: & poteſt eſſe in tempore noſtro vere & menſurari ab aliqua parte temporis, licet non neceſſario continuetur alii parti. Nulla autem cognitio Angeli poteſt in ſe menſurari tempore (c): quia indiviſibilis eſt, nec poteſt continuari cum alia. Sed ſi quæritur, quare iſtam quantitatem diſcretam non ponit Ariſtot. inter ſpecies quantitatis.

Reſpondetur, quod poſuit intelligentias eſſe quoſdam Deos: & ideo non poſuit aliquam menſuram correſpondentem operationi tali eorum, niſi ſimul totam. Si quæratur, quomodo ſe habet iſtud tempus diſcretum ad tempus noſtrum? Dicitur, quod nunc temporis diſcreti neceſſario coexiſtit alicui parti temporis noſtri: & per conſequens omnibus partibus, quæ ſunt ſimul cum illo inſtanti. Si enim Angelus cum aliquo inſtanti noſtro, habeat aliquam cognitionem primo, non ſtatim in proximo inſtanti habebit aliam: ſed in tempore ſequenti habet aliam cognitionem, & in ultimo inſtanti illius temporis ſequentis, poteſt habere aliam cognitionem continuo cum

a *Magiſt.* [illegible]

a *Henric. quodl.* 12. *q.* 8. *quære.* *var.* *q. præſenti.* b *Lib.* 4. *cap.* 20. c 12. *Metaph.* & *alibi vide ſup.* 2. *d.* 8. *q.* 5.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cum tempore noſtro. Et addit, quod inſtans iſtud non habet aliquam proportionem ad inſtans noſtrum: quia idem nunc illius temporis diſcreti, poteſt coexiſtere cum quantocumque noſtro tempore majori, vel minori, ſecundum quod Angelus poteſt continuare eandem intellectionem indiviſibilem, cum majori, vel minori parte temporis noſtri, abſque alia nova intellectione.

Contra concluſionem hujus poſitionis, arguo primo ſic. Quæ habent uniformem modum manendi, dum manent, habent menſuram ejuſdem rationis in manendo, licet una diutius maneat, quam altera: ſed iſta cognitio Angeli, dum manet, habet modum manendi eundem cum exiſtentia Angeli, licet non habeat tantam durationem ſicut exiſtentia ejus habet: Igitur (a) habet menſuram ejuſdem rationis cum illa exiſtentia, & ita menſuratur ævo ſua operatio, & non tempore. Major probatur, quia ſecundum rationi exiſtentiæ Angeli ſecundum uniformitatem, vel difformitatem correſpondet propria ratio menſuræ, ſecundum iſtos, diſtinguendo tres modos menſuræ rerum, ſecundum triplex eſſe rerum; & ita patet major. Patet etiam minor, quia volunt, quod menſura media correſpondeat illi, quod habet motum indiviſibilem, & tamen deficibilem, ita quod poteſt ex ſe non eſſe, & illam menſuram ponunt ævum, nunc autem, ſicut Angeli exiſtentia eſt indiviſibilis, & tamen deficibilis: ita & cognitio ejus, ſecundum iſtos. Si dicatur, quod cognitio non ſemper erit, & exiſtentia ejus ſemper erit, & ita non eſt ſimile de exiſtentia ejus, & cognitione. Iſtud non videtur valere, quia etiam ſi Angelus foret ſtatim annihilandus, non propter hoc non menſuraretur ævo, dum manet. Si etiam dicatur, quod in poteſtate ejus eſt habere cognitionem iſtam, vel non habere, ſic non eſt de actuali exiſtentia ejus. Nec hoc videtur valere: quia ſicut aliquando non fore, non variat exiſtentiæ menſuram, dum manet: ita multo magis illa cauſa, per quam poteſt iſta potentialiter reduci ad actum, puta per creatam, vel increatam, non variabit formalem rationem menſuræ exiſtentiæ ejus, vel motum ejus in exiſtendo. Præterea ſecundo, omnes concedunt actum beatificum Angeli menſurari ævo, patet per Aug. *de fide ad Petr.* 18. ille autem actus neceſſario includit, vel præſupponit actum naturalem, & hoc ponendo Angelum habere aliquam productionem in actu ſuo beatifico, licet non poſſit ex ſe in totalem productionem actus beatifici; impoſſibile autem eſt æviternum neceſſario includere, vel præſupponere aliquid poſterius æviterno, quod ſcilicet menſuratur menſura poſteriori ævo; igitur ille actus naturalis, qui includitur in actu beatifico, non poteſt eſſe temporalis. Contra modum ponendi: videtur concedere magnam multitudinem temporum ſine neceſſitate. Sequitur enim quod quilibet Angelus habeat ſuum tempus diſcretum, quia unus poteſt continuare cognitionem ſuam cum die noſtro: & Angelus alius poteſt ſuam continuare cum dimidia die: tertius cum hora, & ita unus Angelus habebit quotquot inſtantia ſui temporis diſcreti, dum alius habet unum inſtans; immo

a *Henric. quodl.* 5. q. 13.

[illegible]

a *Tex.* 19.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

intellectionem illam indifferenter menſurari tempore, & inſtanti, non concluderet argumentum, tunc enim ſicut non eſt medium inter inſtans, & tempus; ita nec inter intellectionem mediam, quæ eſt in inſtanti, & illam, quæ eſt in tempore immediate habito, & tunc ſecundæ intellectionis non eſt dare primum. Sed inconveniens videtur, quod ſimiles intellectiones non habeant præciſe ſimiles menſuras.

Si autem intellectio Angeli menſuretur ævo, ſicut poſtea dicetur, tunc etiam poſſunt eſſe aliqua cum uno inſtanti, & aliqua cum tempore habito: & illa ſecunda habet primum ſui *eſſe*, ſicut, & prior: quia illa ſecunda habet menſuram indiviſibilem, ſicut & prima habet. Sed tamen nihil temporis noſtri primum coexiſtit illi ſecundæ intellectioni, & hoc modo eſt de intellectionibus Angeli; quia ſi aliquid intelligat cum inſtanti noſtro, non oportet illam intellectionem manere per tempus habitum. Sed ſi ſtatim habeat aliam intellectionem, illa coexiſtit tempori habito poſt inſtans, cum quo fuit prior intellectio, & tunc nihil erit temporis noſtri primum coexiſtens illi ſecundæ intellectioni. Præterea videtur, quod iſtæ deberet dicere conſequenter, quod ſimiliter intellectiones noſtræ menſurentur tempore diſcreto: quia intellectiones noſtræ videntur eſſe totæ ſimul ſecundum Philoſ. 10. *Ethicorum* (a) cum ſint perfectæ, & tranſeuntes, & ordine quodam ſe habentes. Et ſi dicatur, ſicut ipſe videtur dicere, quod habent connexionem, quia intelligimus diſcurrendo, diſcendo hoc ex hoc, Angelus non ſic; contra, hoc non facit per ſe continuationem, vel non per ſe continuationem intellectionis ad intellectionem, non enim magis ſucceſſive acquiritur cognitio concluſionis, vel intellectio concluſionis ex hoc, quia pars acquiritur poſt partem, & cognitio concluſionis acquiritur poſt, & per cognitionem principii, quam ſi iſta cognitio, videlicet concluſionis, haberetur præciſe poſt cognitionem principii, & ſine ea. Similiter poſſumus habere intellectiones diſtinctas ſuccedentes ſibi abſque diſcurſu, etſi illæ ſint totæ ſimul: igitur illæ eſſent continuatæ quaſi in tempore diſcreto, quod eſt contra Philoſophum in de *Memo. & Reminiſcentia*, quia intelligimus cum continuo, & tempore. Præterea, quod dicitur de differentia numeri, & orationis, & hujus temporis, quia partes numeri manent, & partes orationis poſſunt eſſe in ſe continuæ, ſed partes temporis illius, nec manent, nec poſſunt eſſe in ſe continuæ. Omnes iſtæ differentiæ videntur eſſe materiales, & non formaliter diſtinguere rationem quantitatis diſcretæ, inquantum diſcreta eſt. Accidit enim quantitati habenti partes non copulatas ad terminum communem, quod illæ partes ſimul maneant, ſive fluant, ſive qualibet in ſe ſit indiviſibilis, ſive non.

Concedo concluſionem duarum primarum rationum, quod intellectiones Angeli menſurantur ævo, & breviter quæcunque exiſtentia actualis invariabilis, hoc eſt, cui repugnat, ut ſecundum ipſam ſit variatio, ſive fluxus, vel acquiſitio partis poſt partem, nec enim perpetuitas aliquorum, vel corruptio, vel

anni-

a Cap. 4. & 5.

annihilatio aliquorum variat menſuram formaliter, dummodo exiſtentia ſit ejuſdem rationis dum manet. Sed contra hoc: quia tunc videtur, quod omnia permanentia menſurantur ævo, nihil enim eſt permanens, cujus exiſtentia non maneat eadem, dum manet, & hoc abſque ſucceſſione proprie dicta, quæ ſit acquiſitio, vel perditio partis poſt partem: Conſequens videtur eſſe inconveniens propter duo. Primo, quia ſecundum Philoſophum 4. *Phyſicorum* quies menſuratur tempore: (a) igitur illa, circa quæ natus eſt eſſe motus, quando non ſunt in motu, menſurantur tempore, ſicut ſi eſſent in motu. Secundo, quia omnium generabilium, & corruptibilium generationes, & corruptiones menſurantur inſtanti temporis: cujus autem primum *eſſe* menſuratur *nunc* temporis, ejus *eſſe* habitum menſuratur tempore; ergo omnium iſtorum *eſſe* habitum poſt generationem, menſuratur tempore. Ad primum dico, quod in entibus iſti ſe habent ſecundum quendam ordinem: Primo fluxus forma: ſecundo forma, ſecundum quam eſt actualiter fluxus: & tertio forma, ſecundum quam poteſt eſſe fluxus partis poſt partem: & quarto permanens, in quo non eſt natus eſſe fluxus partium, tamen neceſſario habet formam conſequentem, in qua natus eſt eſſe fluxus: quinto illud, in quo nec poteſt eſſe fluxus, nec in aliquo antecedente ipſum naturaliter. Primum eſſentialiter menſuratur tempore: quia contra rationem ejus formalem eſt permanentia, vel quod aliqua pars ejus maneat eadem, ſed ratio ejus requirit partem ejus ſuccedere parti. Quintum omnino invariabiliter manet idem dum manet, & ideo nullo modo menſuratur tempore, nec ſecundum ſe totum, nec ſecundum partem ejus, nec etiam menſuratur tempore per accidens. Quartum non menſuratur tempore per ſe, nec ſecundum ipſum eſt proprie quies, quia non eſt natum moveri: quieſcit tamen per accidens, quia quies eſt ſecundum aliquam formam neceſſario conſequentem ipſum. Secundum, & tertium eſt eadem forma, licet ſecundum diverſam diſpoſitionem accepta: & ſecundum illam, uno modo acceptam, eſt actu motus, & ſecundum alium modum acceptam, eſt actu quies. De iſta forma poteſt dici, quod licet non habeat eſſe actu variatum, quando eſt quies ſecundum ipſam: habet tamen eſſe variabile, & ideo nunquam menſuratur ævo, quamquam non ſit actu variatum: quia ævum requirit in ſuo menſurato eſſe invariabile, cui repugnat ſucceſſio partis poſt partem. Si tamen dicatur omne *eſſe* non variatum menſurari ævo; tunc poteſt concedi, quod iſta forma quando ſecundum eam non eſt actu motus, poteſt dici menſurari ævo.

Sed iſta pars videtur minus probabilis, quam prima, quia ipſa actualiter nunc exiſtens, videtur habere inſtans temporis pro menſura, non autem *nunc* ævi, quod tamen oporteret ponere, ponendo ipſum, inquantum eſt actualiter ſub motu, menſurari *nunc* temporis, & ut eſt actualiter ſub quiete menſurari *nunc* ævi. Quando er-

 go

a Tex. c. 118. Idem 6. *Phyſic.* text. c. 38.

go infertur, quod omnia permanentia, menſurantur nunc ævi, vel ævo, patet quod non ſequitur ſecundum unam viam, ſed ſola illa, quæ ſunt vere permanentia, ſcilicet invariabilia, dum manent in actu, & tunc improbatio primæ conſequentiæ de quiete non valet: quia quies non eſt ſecundum aliquam talem formam, ſed ſecundum illam præciſe, ſecundum quam naturaliter eſt motus. Si tamen aliquis vellet concedere, calorem inquantum habet *eſſe* non variatum, menſurari ævo, poteſt dici, quod quies ejus menſuratur tempore; & tamen calor, cui ineſt, menſuratur ævo, quia quies non eſt niſi privatio alicujus ſucceſſivi partis poſt partem, ſecundum quod vult Philoſoph. 5. *Phyſ.* ubi tractat de contrarietate motus, & quietis, quod quies eſt privatio motus, & alibi, (a) iſta autem privatio præſupponit actualem exiſtentiam illius formæ, in qua eſt iſta privatio, ita quod ipſa non eſt prima ratio exiſtentiæ actualis: licet ergo privatio menſuretur ſic tempore; non tamen ſequitur propter hoc, quod exiſtentia talis formæ menſuretur tempore, ſed magis alia menſura priore. Et ſi dicas quomodo poteſt iſta privatio, ut diſtinguitur contra actualem exiſtentiam, menſurari tempore? Dico, quod ſicut vacuum, ſi eſſet, menſuraretur eadem magnitudine, qua plenum; ſi enim eſſet iſta domus vacua, major diſtantia eſſet mei ad unum parietem, quam ad alium, ſicut natum eſt eſſe majus plenum inter me, & illum parietem, quam inter me, & alium. Tunc enim diceretur vacuum eſſe tantum, quantum corpus illud, ſi vacuum non eſſet, eſſet interceptum a vacuo, & quantum natum eſſet eſſe plenum. Ita in propoſito, tanta privatio eſt ſucceſſionis in partibus formæ, quanta nata eſt eſſe per motum in eadem forma. Hæc enim menſuratio eſt quieti non poſitive, ſed privative per motum, qui tunc poſſet ineſſe, quando iſta privatio ineſt. (b) ſicut in aliis privatio ſemper menſuratur per habitum, tantum enim malum eſt cæcitas in oculo apto nato ad videndum in determinato tempore, quantum bonum eſt viſio. (c) Hoc modo licet Ariſt. dicat, quod quies non menſuretur niſi per accidens, poteſt tamen dici hoc modo, quod menſuratur per ſe eo modo, ſcilicet quo privatio menſuratur per ſe: quia hoc convenit privationi per ſe, quod convenit ei inquantum eſt talis natura, hoc autem, quod ipſa ſit tanta, vel tanta, convenit ei, inquantum eſt tanti vel tanti poſitivi. Et ſi igitur concederetur calorem inquantum quieſcentem, ſive quietem caloris, menſurari tempore: non tamen oportet, quod actualis exiſtentia caloris menſuretur tempore, quæ præcedit naturaliter iſtam rationem quietis. Illa enim ſecundum ſe non habet habitudinem ad tempus, inquantum talis, nec actualem, nec aptitudinalem. Si tamen conceditur ſecundum illam aliam viam omnem talem formam, dum manet, habere exiſtentiam variabilem, & exiſtentiam non tantum variatam, ſed etiam variabilem, menſurari tempore; tunc omnino eſt ponendum, illa en-
tia

a *Tex. 52. 53. idem 8. Phyſ. tex. 71.* b *Vide Com. ubi ſup. 4. Phyſ.* c *Ubi ſup.*

tia non menſurari ævo, ſecundum quorum formas poteſt eſſe motus, ſed bene concedendum eſt ſubſtantias generabiles, & corruptibiles, per ſe menſurari ævo, licet per accidens, hoc eſt ſecundum quantitatem naturalem conſequentem eas, menſurentur tempore. Et tunc ad ſecundam inſtantiam, quæ eſt de generabilibus, & corruptibilibus, dicendum, quod accipiendo iſtarum ſubſtantiarum mutationem, ſecundum quod loquitur Philoſophus de ea, illa eſt indiviſibilis neceſſario concomitans indiviſibile terminans motum: ita quod cum dicitur, mutari eſt aliter ſe habere nunc, quam prius: *aliter ſe habere nunc* accipitur pro indiviſibili ſed *quam prius* accipitur pro diviſibili. Primum igitur *eſſe* formæ per ſe terminans fluxum, per ſe primo menſuratur inſtanti, & ad illud proprie eſt mutatio: ſed ad primum *eſſe* formæ, quod non eſt per ſe terminans fluxum, non eſt proprie mutatio, & primo, ſed quaſi ſecundario, inquantum illud primum *eſſe* concomitatur mutationem proprie dictam. Concedo igitur, quod primum *eſſe* ſubſtantiæ generabilis, inquantum concomitatur mutationem proprie dictam, menſuratur inſtanti, ſed non ſequitur ultra: ergo *eſſe* habitum poſt illud inſtans, menſuratur tempore, quia in primo inſtanti comparatur illud eſſe ad cauſam particularem generantem, a qua eſt: & poſt illud inſtans non habet dependentiam ad illam particularem cauſam generantem, ſed tantum ad primam cauſam conſervantem: & tunc habet habitudinem uniformem ad illam cauſam conſervantem, ſicut *eſſe* Angeli, quia conſervatur in identitate perfecta abſque varietate. Et ex hoc patet ad argumentum, quod poſſet fieri de ſucceſſione in ævo, quia ſi eſt ſucceſſio, ergo innovatio, & per conſequens mutatio; & ulterius, mutatio menſuratur in inſtanti temporis: ergo æviternum eſt temporale: quia quidquid menſuratur tempore, vel inſtanti temporis, eſt temporale. Reſpondeo, quod non omnis forma, ſecundum quam eſt innovatio, vel variatio, menſuratur tempore, vel inſtanti temporis: ſed ſolum illa, ſecundum quam mutabile aliter ſe habuit ſucceſſive, quam nunc ſe habet indiviſibiliter: hoc eſt, cujus termino, ad quem, diviſibiliter habito, neceſſario præſupponitur terminus, a quo indiviſibiliter, & in termino habitus, & hoc vel ſecundum quem fuit motus menſuratus tempore, vel ut neceſſario concomitans motum menſuratum tempore. Per hoc etiam patet, quod Deus poſſet creare aliquid ſine omni tempore, dato etiam quod creatio, vel annihilatio diceretur eſſe mutatio, quoad hoc, quod eſt ibi ſucceſſio formæ poſt negationem ejus, quia non eſt mutatio eo modo, quo Philoſophus loquitur de mutatione, quia non eſt indiviſibile neceſſario terminans fluxum ſui oppoſiti, nec ut primo ſequentis, nec ut neceſſario concomitantis motum menſuratum tempore.

Ad primum argumentum principale dico, quod doctrina de cauſis tradita, eſt ſecundum doctrinam Avicen. erroneam, ac ſi intelligeret ille Auctor intelligentias eſſe Deos quoſdam, & earum operationes menſurari, nunc temporis: non quidem intrinſecam operationem, quia hoc non poneret potentialitatem, nec ſucceſſionem, ſed extrinſe-

ſecam circa corpus eſſe in momento temporis: & ideo auctoritas illa non eſt habenda ſicut auctoritas, quia tradita eſt per radicem erroneam.

Ad ſecundum poteſt concedi, quod intellectio Angeli non raptim eſt, ſed durat cum aliquo tempore noſtro, & tamen non propter hoc ſequitur quod ſit in tempore. Poteſt enim, quod eſt in ævo durare cum noſtro tempore. Vel poteſt dici, quod aliqua intellectio poteſt in eſſe Angelo præciſe cum inſtanti temporis noſtri: & poſt illud inſtans poteſt habere aliam intellectionem immediate. Et quando dicis, natura nihil producit, ut ſtatim non ſit. Verum eſt, quod natura non intendit hoc ſtatim non eſſe, quod producit: nec etiam natura per generationem aliquid producit, quin inter generationem, & corruptionem, quæ ſunt in inſtantibus temporis continui, ſit tempus medium: & ideo generatio, & corruptio non poſſunt continuari ſibi invicem perpetuo ſecundum intentionem Philoſophi ibi. Tamen non eſt inconveniens aliquid eſſe non in tempore continuo, & ſtatim non eſſe, ſicut apparet de mutatione, & inſtanti, quæ non habent *eſſe* niſi raptim, & ſtatim non ſunt. Ad aliud, quod adducitur pro prima opin. ſecundum Aug. *Deus movet per tempus*. Poteſt dici, quod accipit ibi *tempus* pro omni eo, quod poteſt habere *eſſe* poſt *non eſſe*, ſicut expoſitæ ſunt auctoritates in 1. *qu. de ævo*. Et hoc modo quodlibet aliud a Deo eſt temporale: & illud poteſt dici moveri per tempus, quod habet aliquid ſuccedens alteri, ut *eſſe* poſt *non eſſe*, licet ſuccedens, vel illud cui ſuccedit, non ſit proprie temporale: quia *non eſſe*, vel *nihil* nullam habet menſuram; ita dicendum eſt in propoſito.

QUÆSTIO QUINTA.

Utrum Angelus ſit in loco?

QUinto circa ſecundam partem hujus d. in qua (*a*) tractat Magiſter, ubi fuerint Angeli creati, quæritur de loco Angeli. Ubi quæro primo circa hoc, *Utrum Ang. ſit in loco.* (*b*) Videtur primo quod non. Boetius de Hebdomad. *Communis animi conceptio eſt incorporalia non eſſe in loco.* (*c*) Secundo ſic. Auguſt. 83. q. q. 20. videtur probare ex intentione, quod Deus non eſt in loco per hoc medium, quod non eſt corpus: præmiſſa eſt vera de Angelo: (*d*) ergo & concluſio. Item *ſuper Gen.* dicit de Deo; quod movet creaturam corporalem per locum, & tempus, ſpiritualem per tempus tantum: ergo negat a ſpirituali motionem per locum: & ita negat eam eſſe in loco. Tertio Ariſtot. 4. Phyſ. *Locus eſt ultimum corporis continentis immobile primum*, &c. Sed nullum corpus continet

a *Arg. 1.* b *Arg. 2.* c *Vide Aug. ad Oroſ. l. 4. c.*
d *Arg. 3. Tex. c. 41. Vid. 1. Col. c. 49. ad hoc. Ut inquit Ariſt. Prædicamento quantitatis.*

net Angelum: quia continens eſt actualius contento: nullum autem corpus eſt actualius Angelo, ergo, &c. Quarto ſic, Omne locatum habet ſitum: ſed ſitus non convenit niſi quanto, quod patet, quia poſitio uno modo eſt differentia quantitatis, & illo modo non convenit niſi quantitati. Alio modo, ut eſt Prædicamentum, eſt paſſio fundata in quantitate: ergo nullo modo convenit Angelo, ergo nec locus. Contra hoc eſt Magiſter in littera, & *diſtinct.* 37. primi & adducit ad hoc auctoritates. Similiter Dam. c. 13. & 16. & hic.

QUÆSTIO VI.

An locus Angeli ſit determinatus, punctualis, maximus, & minimus?

SExto juxta hoc quæro ſine argumentis; (*a*) *Utrum Angelus requirat determinatum locum, ita quod nec in majori, nec in minori poſſit eſſe, ſed præciſe in tanto loco:* & includitur hic. *Utrum poſſit eſſe in loco punctuali? Et Utrum in quantumcunque magno loco, & in quantumcunque parvo?*

Ad primam quæſtionem dicitur, quod Angelus eſt in loco per operationem præciſe ad quod probandum adducitur Damaſc. c. 13. *Incorporea*, inquit, *natura ubi adeſt, & operatur, non corporaliter, ſed ſpiritualiter continetur*, & infra eodem c. *Intelligentia dicitur circumſcribi, ubi adeſt intellectualiter, & operatur*, & c. 16. *Intellectualiter adeſſe, & operari, ubi utique miſſi fuerint.* Ita quod ſemper videtur cum eſſe Angeli in loco, adjungere operari, quaſi hoc ſit Angelum eſſe in loco, ipſum operari in loco.

Contra hoc eſt, quia iſtud videtur eſſe damnatum, ſicut quidam articulus damnatus ab Epiſcopo Pariſienſi, & excommunicatus Quod ſi dicatur, quod excommunicatio non tranſeat mare vel diœceſim. Si tamen fuit articulus condemnatus, ſicut articulus hæreticus, ubique eſt condemnatus ſicut hæreticus non auctoritate diœceſani tantum, ſed etiam auctoritate Papæ, extra. de hæreſ. c. *Ad abolendam*, vel ſaltem ſententia eſt ſuſpecta, quando in aliqua univerſitate ſolemniter eſt damnata. Alii autem nolentes verbo ſuſpecto uti, Angelum videlicet, eſſe in loco per operationem: dicunt ipſum eſſe in loco per applicationem ejus ad locum. (*b*) Sed iſti videntur idem dicendo, ſub alio vocabulo occultare, non enim videtur applicatio poſſe intelligi aliquid eſſe, niſi ſit actus primus, vel actus ſecundus, non actus primus, patet: nec actus ſecundus, quia ſi intelligitur actus ſecundus: ergo operatio, & non immanens, ut intellectio, vel volitio, quia operatio ejus immanens ita abſtrahit a loco, ſicut ſi-

a *D. Th. 1. q. 52. ar. 1. & 2. quære eum in 1. & in 1. d. 37. & Ægid. in 1. d. 18. q. 8. & Var. hic vide c. 7.*
b *Goffred. quodl. 8. q. 13. hic modus dicendi videtur prius D. Th. quam prior. vide eum quodl. 1. ar. 6.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſecam circa corpus eſſe in momento temporis: & ideo auctoritas illa non eſt habenda ſicut auctoritas, quia tradita eſt per radicem erroneam.

Ad ſecundum poteſt concedi, quod intellectio Angeli non raptim eſt, ſed durat cum aliquo tempore noſtro, & tamen non propter hoc ſequitur quod ſit in tempore. Poteſt enim, quod eſt in ævo durare cum noſtro tempore. Vel poteſt dici, quod aliqua intellectio poteſt in eſſe Angelo præciſe cum inſtanti temporis noſtri: & poſt illud inſtans poteſt habere aliam intellectionem immediate. Et quando dicis, natura nihil producit, ut ſtatim non ſit. Verum eſt, quod natura non intendit hoc ſtatim non eſſe, quod producit: nec etiam natura per generationem aliquid producit, quin inter generationem, & corruptionem, quæ ſunt in inſtantibus temporis continui, ſit tempus medium: & ideo generatio, & corruptio non poſſunt continuari ſibi invicem perpetuo ſecundum intentionem Philoſophi ibi. Tamen non eſt inconveniens aliquid eſſe non in tempore continuo, & ſtatim non eſſe, ſicut apparet de mutatione, & inſtanti, quæ non habent eſſe niſi raptim, & ſtatim non ſunt. Ad aliud, quod adducitur pro prima opin. ſecundum Aug. *Deus movet per tempus*. Poteſt dici, quod accipit ibi *tempus* pro omni eo, quod poteſt habere *eſſe* poſt *non eſſe*, ſicut expoſitæ ſunt auctoritates in 1. *qu. de ævo*. Et hoc modo quodlibet aliud a Deo eſt temporale; & illud poteſt dici moveri per tempus, quod habet aliquid ſuccedens alteri, ut eſſe poſt *non eſſe*, licet ſuccedens, vel illud cui ſuccedit, non ſit proprie temporale: quia *non eſſe*, vel *nihil* nullam habet menſuram; ita dicendum eſt in propoſito.

QUÆSTIO QUINTA.

Utrum Angelus ſit in loco?

QUinto circa ſecundam partem hujus d. in qua (a) tractat Magiſter, ubi fuerint Angeli creati, quæritur de loco Angeli. Ubi quæro primo circa hoc, *Utrum Ang. ſit in loco*. (b) Videtur primo quod non. Boetius de Hebdomad. *Communis animi conceptio eſt incorporalia non eſſe in loco*. (c) Secundo ſic. Auguſt. 83. q. q. 20. videtur probare ex intentione, quod Deus non eſt in loco per hoc medium, quod non eſt corpus: præmiſſa eſt vera de Angelo: (d) ergo & concluſio. Item *ſuper Gen.* dicit de Deo, quod movet creaturam corporalem per locum, & tempus, ſpiritualem per tempus tantum; ergo negat a ſpirituali motionem per locum: & ita negat eam eſſe in loco. Tertio Ariſtot. 4. Phyſ. *Locus eſt ultimum corporis continentis immobile primum, &c.* Sed nullum corpus continet

a *Arg. 1.* b *Arg. 2.* c *Vide Aug. ad Oroſ. l. 4. c. 2.*
d *Arg. 3. Tex. c. 41. Vid. 1. Col. c. 49. ad hoc. Ut inquit Ariſt. in prædicamento quantitatis.*

Angelum: quia continens eſt actualius contento: nullum autem corpus eſt actualius Angelo, ergo, &c. Quarto ſic, Omne locatum habet ſitum: ſed ſitus non convenit niſi quanto, quod patet, quia *poſitio* uno modo eſt differentia quantitatis, & illo modo non convenit niſi quantitati. Alio modo, ut eſt Prædicamentum, eſt paſſio fundata in quantitate: ergo nullo modo convenit Angelo, ergo nec locus. Contra hoc eſt Magiſter in littera, & *diſtinct.* 37. primi & adducit ad hoc auctoritates. Similiter Dam. c. 13. & 16. & 20.

QUÆSTIO VI.

An locus Angeli ſit determinatus, punctualis, maximus, & minimus?

SExto juxta hoc quæro ſine argumentis; (a) *Utrum Angelus requirat determinatum locum, ita quod nec in majori, nec in minori poſſit eſſe, ſed præciſe in tanto loco*: & includitur hic. *Utrum poſſit eſſe in loco punctuali? Et Utrum in quantumcunque magno loco, & in quantumcunque parvo?*

Ad primam quæſtionem dicitur, quod Angelus eſt in loco per operationem præciſe ad quod probandum adducitur Damaſc. c. 13. *Incorporea*, inquit, *natura ubi adeſt, & operatur, non corporaliter, ſed ſpiritualiter continetur*, & infra eodem c. *Intelligentia dicitur circumſcribi, ubi adeſt intellectualiter, & operatur*, & c. 16. *Intellectualiter adeſſe, & operari, ubi uſque miſſi fuerint*. Ita quod ſemper videtur cum eſſe Angeli in loco, adjungere operari, quaſi hoc ſit Angelum eſſe in loco, ipſum operari in loco.

Contra hoc eſt, quia iſtud videtur eſſe damnatum, ſicut quidam articulus damnatus ab Epiſcopo Pariſienſi, & excommunicatus. Quod ſi dicatur, quod excommunicatio non tranſeat mare vel diœceſim. Si tamen fuit articulus condemnatus, ſicut articulus hæreticus, ubique eſt condemnatus ſicut hæreticus non auctoritate diœceſani tantum, ſed etiam auctoritate Papæ, extra. de hæreſ. c. *Ad abolendam*, vel ſaltem ſententia eſt ſuſpecta, quando in aliqua univerſitate ſolemniter eſt damnata. Alii autem nolentes verbo ſuſpecto uti, Angelum videlicet, eſſe in loco per operationem: dicunt ipſum eſſe in loco per applicationem ejus ad locum. (b) Sed iſti videntur idem dicendo, ſub alio vocabulo occultare, non enim videtur applicatio poſſe intelligi aliquid eſſe, niſi ſit actus primus, vel actus ſecundus, non actus primus, patet: nec actus ſecundus, quia hic intelligitur actus ſecundus: ergo operatio, & non immanens, ut intellectio, vel volitio, quia operatio ejus immanens ita abſtrahit a loco, ſicut ſi-

a *D. Th. 1. q. 52. ar. 1. & 2. quære eum in 1. & in 1. d. 37. & Ægid. in 1. d. 18. q. 8. & Var. hic vide c. 7.*
b *Goffred. quodl. 8. q. 13. hic modus dicendi videtur potius D. Th. quam prior. vide eum quodl. 1. ar. 5.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

eſſentia Angeli: igitur applicatio eſt operatio tranſiens in corpus, & ita erit in loco per operationem ejus circa corpus in loco.

Contra concluſionem hujus opinionis arguitur primo, quod ſic ponens contradicat ſibiipſi, quia in quæſt. illa, (a) *An Deus ſit ubique* probat quod ſic per hoc, quia ſecundum Philoſophum 7. Phyſicorum *Movens eſt ſimul cum moto*, & Deus eſt primum efficiens: & ideo potens movere omne mobile; ex hoc concludit, quod eſt in omnibus, & præſens omnibus. Quæro quid intendit per hoc concludere? Aut eſſe præſentem omnibus, hoc eſt immenſum, & tunc eſt petitio principii, quia idem eſt præmiſſa, & concluſio, & nihil ad propoſitum: quia ibi intendit concludere immenſitatem Dei, ſecundum quam Deus eſt præſens omnibus. Aut intendit concludere illam præſentiam, quæ competit Deo, inquantum eſt immenſus: & tunc ex operatione alicubi, ſecundum ipſum, ſequitur præſentia illa, quæ pertinet ad immenſitatem divinam, quæ eſt Dei, inquantum Dei, ita quod prius naturaliter erit præſens inquantum immenſus, quam in quantum operans, & hoc concluditur ex hoc, quod eſt in omnibus per operationem, ſicut ex poſteriori: igitur a ſimili in propoſito, prius naturaliter eſt Angelus præſens alicui loco ſecundum eſſentiam, quam ſic præſens ſecundum ſuam operationem. Confirmatur ratio, quia minus videtur de Deo, quod oporteat ipſum eſſe præſentem ei, in quod agat per præſentiam, ſive per eſſentiam, quam Angelus: quia illud quod eſt illimitatæ potentiæ videtur poſſe agere inquantumcunque diſtans: ſed illud, quod eſt determinatæ, & limitatæ virtutis, requirit determinatam approximationem paſſi ad hoc, quod agat in ipſum. Nullum enim videtur agens virtutis limitatæ, & determinatæ, cujus actio non poſſit impediri, per nimiam diſtantiam ad paſſum, & ita magis videtur neceſſario ponere Angelum eſſe præſentem ad hoc, quod agat. Confirmatur etiam, quia ſi actio aliqua eſt in corpore ab Angelo, quæro quomodo ſe habet actio illa ad virtutem illam, a qua procedit: aut mediate aut immediate. Si eſt immediata illi, a qua procedit: igitur immediate eſt Angelus in tali corpore, vel juxta tale corpus. Si mediata, igitur eſt ab illa virtute per aliud medium, & de illo medio fiat eadem quæſtio, & tunc oportebit ſtare ad hoc, quod illud, quod primo eſt a tali virtute immediatum eſt tali virtuti, & per conſequens illi, cujus eſt talis virtus, & ita e converſo erit præſens ibi. Præterea ſecundo, ſequitur quod Angelus aliquando, immo frequenter nuſquam ſit, nihil enim operatur in coelo empyreo, quia illud non eſt mutabile, nec mobile: igitur nuſquam Angelus eſt in coelo empyreo, ubi tamen eſt ut plurimum. Item, ſi tranſeat de coelo ad terram, poteſt operari in locis extremis, nihil agendo in omnibus locis intermediis, quia poteſt eſſe aliquis Angelus, qui non eſt motor alicujus orbis intermedii: igitur nec ille tunc erit in coelo, nec in terra, nec in medio.

Præ-

a D. Th. 1. p. qu. 8. ar. 2. Tex. c. 4. 6. 8. 9. & 10.

Præterea tertio, ſi Angelus eſt in loco per operationem: ergo ibi primo eſt, (a) ubi primo operatur. Sed primo operatur in toto coelo: totum enim coelum eſt primo proportionatum virtuti Angeli, ita quod totum primo movet, & ita proportionatum ſecundum Philoſophum *ſecundo de Cœlo, & Mundo*. Quod ſi adderetur non ſic [illegible] moveret cum pœna, & labore, & tamen non eſt primo in toto coelo: ergo, &c. Si dicas, quod primo movet aliquam unam partem, & ibi eſt, & per motum illius partis movet aliam partem, quaſi impellendo, vel trahendo. (b) Contra hoc, licet Philoſophus imaginetur illum ruſticum habere pedes, & caput in polis, & brachia protenſa, & extenſa ad Orientem, & Occidentem; ſecundum veritatem tamen, ſi primum cœlum ponatur mobile, & non quieſcens, nullus punctus eſt in coelo magis oriens, quam alius, ſed quilibet punctus eſt oriens ſucceſſive; nullus etiam punctus eſt magis capax motus, quam alius ſecundum veritatem; & ideo non eſt in coelo ex natura rei dextrum, & ſiniſtrum, ſicut in animali. Pars enim dextra, quæ eſt in animali, magis capax eſt virtutis animæ, quam pars ſiniſtra, in nulla parte poteſt poni Angelus primo, ex hoc quod primo illam partem moveat. Hoc etiam confirmatur, quia ſi eſſet in aliqua parte quaſi quieſcens per ſe, motus tamen per accidens, ſicut nauta in navi, ita quod ſemper circumferretur cum illo motu, videretur inconveniens talem motum attribuere Angelo moventi orbem. Nec etiam poteſt poni quaſi per ſe quieſcens, & quod juxta illum ſit quaſi ſiuens pars, & pars ipſius coeli, & quod partem magis illi præſentem ſemper primo moveat; non enim eſt aſſignare in quo quieſcat ille Angelus, cum continue moveat partem præſentem, & exiſtendo in aliquo inquantum eſt motum, non erit quieſcens in eo, ut videtur. Præterea, illud quod eſt ratio Angelo exiſtendi in loco, eſt in eo formaliter, alioquin Angelus nullo modo erit formaliter in loco: operatio autem tranſiens in corpus non eſt formaliter in Angelo: ergo, &c.

Præterea, illa operatio eſt commenſurative in loco per accidens: igitur ſi per eam Angelus eſt in loco, & nullo alio modo, eſt ibi commenſurative. Præterea, Damaſcenus cui maxime innituntur, ſemper non eſt pro eis. Tum, quia omnes auctoritates communiter ſemper copulant, ad *eſſe* & *operari*, ubi eſſet ſuperfluum, niſi aliud eſſet formaliter Angelum eſſe in loco, quam ipſum operari in loco. Dicit enim in prima auctoritate, *ubi adeſt, & operatur*, & in ſecunda auctoritate dicitur, *Angelum eſſe in loco propter* [illegible] *intellectualiter, & operari*, & in tertia, *intellectualiter adeſſe, & operari, ubicumque fuerunt miſſi*. Similiter idem Damaſcen. cap. 20. dicit, *quod cœlum eſt continentia viſibilium, & inviſibilium creaturarum, & infra ipſum Angelorum virtutes includuntur*. Ita igitur ſecundum ipſum ſunt modo Angeli in coelo, quod includuntur intra coelum: non ſic autem includebantur in principio ſuæ creationis.

a Tex. c. 71. & alibi. b 2. de Coelo text. 13. & ind.

nis, quia ipſe cap. 17. videtur aſſeruiſſe Gregor. Theologo, quod ſi Angeli fuerunt ante corporalem creaturam, tunc enim non erant in loco ſicut modo ſunt, quia modo continentur in loco: tunc autem non continebantur, & tamen tunc potuerunt intelligere creaturam corporalem ſecundum Auguſtin. ſuper Geneſ. quia prius habuerunt cognitionem matutinam, quam veſpertinam: & potuerunt intelligere objectum ex parte objecti ſub eadem ratione, qua modo intelligunt illud: ergo per ſolam intellectionem objecti, non ponit eos Damaſcen. eſſe præſentes objecto.

Ad quæſtionem igitur iſtam ſolvendam. (a) Primo videndum eſt de loco corporis; cuilibet enim corpori præter ultimum, cujus non eſt aliud extra continens, ſex conveniunt. Primo eſſe in loco: ſecundo eſſe in loco actuali: tertio eſſe in loco determinato, quia æquali: quarto eſſe in loco commenſurative: quinto eſſe in loco determinate hoc, vel illo: ſexto eſſe in loco naturaliter, vel violenter. Quatuor prima conveniunt corpori, inquantum quantum, vel inquantum corpus. Quintum convenit ſibi ab agente. Ultimum convenit ſibi inquantum eſt corpus naturale. Licet enim nullum quantum exiſtat, niſi ipſum ſit quale: tamen exiſtens prius naturaliter eſt quantum, quam quale, & ſecundum hoc prius naturaliter eſt Mathematicum, quam quale, hoc eſt tale, quale primo conſideratur a Mathematico per ſe, & primo, & hoc intelligit Philoſoph. 4. *Phyſicor. cap. de vacuo*, (b) ubi vult, quod ſi corpus cubum ponatur in aere, vel aqua, licet nullam habeat paſſionem naturalem tantum; tamen facit diſtare latera corporis continentis quantum eſt ipſum corpus ibi poſitum: ita quod quantum eſt ipſum corpus, tantum facit diſtare, & hoc non convenit ſibi inquantum eſt naturale tantum, ſed inquantum eſt quantum præciſe, & ita Mathematicum.

Exponendo autem iſta per ordinem, dico, quod omne corpus tale, aliud a primo, primo eſt in loco, hoc eſt, in continente præciſe, etiam immobili, hoc enim intelligitur per illam definitionem Philoſophi, quam ponit 4. *Phyſicorum*, de loco ſcilicet, *locus eſt ultimum corporis continentis immobile* (c), *primum*, &c. Diviſibile enim ſecundum illam dimenſionem, ſecundum quam eſt diviſibile, non poteſt immediate eſſe applicatum alicui ut contineat ipſum: ſed præciſum continens alicuius eſt indiviſibile. Nihil autem indiviſibile de genere Quantitatis per ſe exiſtit, ſed in aliquo diviſibili, & ideo ſequitur illud præciſum continens eſſe ultimum alicujus diviſibilis continentis, iſta autem ultimitas non eſt de ratione loci, ſicut eſt de ratione continentis præciſe. Quia ſi poſſet indiviſibile per ſe eſſe, & nullius diviſibilis ultimum, illud indiviſibile tamen per ſe poſſet eſſe præciſum continens. Ultra autem illam continentiam præciſam, addit locus immobilitatem, qua diſtinguitur a vaſe, ſecundum Philoſophum

de 4.

a De quarto Scot. 4. d. 10. q. 1. a. 2. Vide Scot. 4. Phyſ. q. 1. 2. & 4. [illegible] Tex. 76. c Text. c. 41. Definitio loci de qua Scotus 4. Phyſ. q. 1.

4. *Phyſic.* quam immobilitatem, viſi ſunt diverſi diverſimode ſalvare per reſpectum ad polos, & ad centrum. Sed breviter dico, quod ſi ſubjectum non manet idem, nullum accidens abſolutum, vel reſpectivum manet idem, ſecundum Philoſophum, & ideo cum manifeſtum ſit corpus ſubſtantiam, quæ continet hoc corpus, poſſe moveri localiter, & non manere idem numero, patet, omne accidens abſolutum, & reſpectivum, quod eſt in continente iſtud corpus, manere non poſſe idem numero, & ideo nec locum, ſive locus ponatur eſſe aliquid abſolutum in tali corpore, ſive reſpectivum. Et ſi dicatur, quod eſt ultimum totius univerſi, & licet ut eſt ultimum continentis varietur, tamen ut eſt ultimum univerſi non variatur, nec hoc ſalvat, quia non eſt ultimum totius univerſi, niſi quia primo eſt ultimum alicujus partis ejus: & ideo ſi eſt aliud, & aliud, ut eſt alterius, & alterius partis, non eſt idem, ut eſt totius univerſi: licet enim in aliquo toto ſint multæ partes, tamen quod competit ſibi per unam partem primo præciſe, & poſt aliam præciſe; non eſt idem numero. Dico igitur, quod locus habet immobilitatem oppoſitam motui locali omnino, & incorruptibilitatem ſecundum æquivalentiam per comparationem ad motum localem. Primum patet, quia ſi eſſet aliquo modo mobile localiter, quantumcunque acciperetur per accidens, poſſet dici eſſe in loco per accidens, & ei aſſignari alius, & alius locus, ſicut licet ſimilitudo moveatur quaſi per accidens, quia ſcilicet in quarto, vel in quinto gradu, quia primo corpus, & per hoc ſuperficies, & per hoc albedo, & per hoc ſimilitudo; tamen ſuperficies, vel albedo, vel ſimilitudo, vere eſt, quando movetur in toto corpore in alio, & alio loco. Similiter tunc aliquid quieſcens poſſet moveri localiter: nam quod habet alium, & alium locum ſucceſſive, localiter movetur: ſixum autem poſſet habere alium, & alium locum continentem, ſi moveretur locus per accidens. Secundum probo, quia licet locus corrumpatur motu ejus ſubjecti localiter, ita quod moto aere localiter, non manet in eo eadem ratio loci, quæ prius, ſicut patet ex jam probato: nec eadem ratio loci poteſt manere in aqua ſuccedente, cum idem accidens numero non poteſt manere in duobus ſubjectis: tamen illa ratio loci ſuccedens, quæ eſt alia a ratione præcedenti ſecundum veritatem, eſt eadem præcedenti per æquivalentiam, quantum ad motum localem: nam ita incompoſſibile eſt localem motum eſſe ab hoc loco in hunc locum, ſicut ſi eſſet omnino idem locus numero. Nullus autem idem motus localis poteſt eſſe ab uno *ubi* ad aliud *ubi*, quæ duo *ubi* non correſpondeant duobus locis differentibus ſpecie propter ſpatium interceptum: quia habentibus alium reſpectum non tantum numero, ſed etiam ſpecie ad totum univerſum: ex hoc illi reſpectus, qui ſunt tantum numero alii, videntur unus numero, quia ita ſunt indiſtincti reſpectu motus localis, ſicut ſi tantum eſſet unus reſpectus. Exemplum hujus patet aliqualiter in nominibus ſignificativis: quia hæc vox *homo*, quotieſcunque prolata dicitur una vox numero, & diſtingui ab hac voce *lapis* numero: cum tamen non poſſit eadem vox numero bis proferri, ita quod quot ſunt prolationes, tot

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſunt voces diſtinctæ numero: & hæc vox *homo*, & hæc vox *lapis*, non tantum numero, ſed etiam ſpecie diſtinguuntur: tamen quia ad finem vocis, ſcilicet ad exprimendum conceptum per æquivalentiam ſunt idem numero homo, & homo, lapis, & lapis quotieſcunque prolata: ideo dicuntur eſſe una vox numero reſpectu illius finis. Sic dico in propoſito, quod locus eſt immobilis per ſe, & per accidens localiter: eſt tamen corruptibilis moto ſubjecto localiter, quia tunc amplius non manet in eo illa relatio: & tamen non eſt corruptibilis in ſe, & ſecundum æquivalentiam, quia neceſſario ſuccedit illi corpori, in quo fuit iſta ratio loci aliud corpus, in quo eſt alia ratio loci numero a præcedenti, & tamen eadem præcedenti ſecundum æquivalentiam per comparationem ad motum localem. Sed nunquid omne corpus aliud a primo corpore, neceſſario eſt in loco, quia quantum? Philoſophus diceret, quod ſic, quia diceret non poſſe eſſe aliquod corpus aliud a corpore cœleſti quin ſit in ſphera activorum, & paſſivorum: & diceret illud neceſſario contineri ſub aliquo præciſe continente. Tamen oppoſitum videtur verum ſecundum Catholicos, quia Deus poſſet facere lapidem non exiſtente aliquo alio corpore locante, & lapidem exiſtentem ſeparatum ab omni alio corpore: quia poſſet illum facere extra univerſum, & utroque modo eſſet non in loco, & tamen eſſet idem ſecundum omne abſolutum in ſe. Per nihil igitur abſolutum in ſe neceſſario requiſit eſſe in loco, ſed tantum habet neceſſario potentiam paſſivam, qua poſſit eſſe in loco, & hoc, poſito loco in exiſtentia actuali, & poſita præſentia ejus reſpectu alicujus corporis locantis. De ſecundo dico, quod (ſuppoſito primo) corpus quantum eſt in loco in actu, quia in præciſo continente actualiter: non enim poteſt eſſe in loco, quin illud ultimum, quod eſt proximum continens, faciat illud eſſe actu, quia facit latera corporis continentis diſtare, ſecus eſt de parte in toto, quæ non facit ſuperficiem in potentia continentem ipſam eſſe in actu: & ideo non eſt pars in toto, ſicut locatum in loco 4. *Phyſicorum* (a). De tertio dico, quod propter eandem quantitatem neceſſario exigit corpus locum ſibi coæqualem. De quarto dico, quod propter hoc idem, eſt in loco commenſurative, ita quod pars ſuperficiei contenti correſpondet parti ſuperficiei continentis, & totum toti. Quintum competit corpori ex determinato loco locante. Sextum competit ſibi, inquantum eſt corpus naturale, ex hoc ſcilicet, quod inquantum habet formam ſubſtantialem determinatam, & qualitates determinatas, natum eſt ab aliquo locante conſervari, & ſalvari, & ab aliquo corrumpi: & quando continetur ab ultimo illius, quod natum eſt ipſum ſalvare, dicitur eſſe in loco naturali, licet naturalitas nullum accidat rationi loci: pro tanto igitur eſt in loco naturali, quia eſt in locante naturaliter, id eſt, eſt in ultimo alicujus continentis, quod natum eſt ſalvare contentum.

Ad propoſitum igitur iſta applicando de Angelo, dico, quod Angelus non neceſſario eſt in loco: quia multo magis poſſet fieri Angelus ſine

a Tex. cap. 3. 5. 4. & 5. explic.

ne creatione creaturæ corporalis, vel facta creatura corporali poſſet fieri, & eſſe extra omnem creaturam corporalem: & tamen in Angelo eſt potentia paſſiva, qua poſſet eſſe in loco. Et iſta potentia, vel fundatur immediate in ejus ſubſtantia, qua poſſet eſſe in loco, vel in ipſa, inquantum eſt natura limitata actualiter exiſtens, vel in aliquo extrinſeco ipſi Angelo, quidquid ſit illud: & ideo non oportet quærere aliquam intrinſecam rationem eſſendi Angelum in loco neceſſario, quia ibi nulla eſt: ſed tantummodo eſt in ipſo potentialitas paſſiva, qua poteſt eſſe in loco, quia non repugnat ſibi. Suppoſito igitur iſto primo, non oportet, quod ſit in loco in actu, quia non oportet, quod ſit in aliquo continente indiviſibili actualiter exiſtente, non enim facit latera continentis diſtare: & ideo non facit ſuperficiem continentem in actu. De tertio eſt dubium, & de hoc mota eſt ſecunda quæſtio. Conceditur tamen communiter, quod non poteſt eſſe in loco quantumcunque magno, quia hoc eſt proprium Dei: & ex hoc videtur non poſſe eſſe in loco quantumcunque parvo, ex 35. *primi Euclidis*, qui vult, quod quidquid poteſt eſſe in uno æqualium, & in reliquo, ſi ſibi figuratio non repugnat.

Ex hoc argno ſic, quidquid poteſt eſſe in uno æquali, poteſt eſſe in altero, ſi ſibi non repugnant figuratio aliqua, ſecundum quam unum diſtinguitur ab alio: ſed Angelo nulla figuratio loci, in quo eſt, repugnat: igitur ſi poteſt eſſe in uno æquali, & in altero, & per conſequens ſi poteſt in quadrato quantumcunque parvo, vel ſtricto, quod non oportet ponere dicendo, quod non repugnat ſibi eſſe in quantocunque loco, ſequitur, quod non repugnat ſibi eſſe in loco quantumcunque loco, quia quadrangulus eſt æqualis iſti quadrato parvo, in quo poteſt eſſe. Iſtud declaratur per oppoſitum in corpore naturali: ideo enim aqua, quæ poteſt eſſe in quadrato, non poteſt eſſe in quadrangulo quantumcunque longo, quia non poteſt eſſe in loco quantumcunque ſtricto: & ideo non poteſt quantumcunque protendi ſecundum magnitudinem: non enim poteſt protendi ſecundum longitudinem, niſi conſtringatur ſecundum latitudinem: & ſi non poteſt in infinitum conſtringi ſecundum latitudinem, non poteſt in infinitum protendi ſecundum longitudinem. Oppoſitum eſt in propoſito, ſi enim Angelus non determinet quantumcunque locum in minus, tunc poterit eſſe in loco quantumcunque ſtrictiori, & ſtrictiori: hoc eſt falſum: ergo, &c.

Præterea, ſi quantitas aliqua virtutis eſt in Angelo, ſecundum quam poteſt eſſe in aliquo loco proportionabiliter ſecundum ultimum potentiæ ſuæ, puta iſto tantum, & illo tantum; poſſet tamen ſecundum ultimum potentiæ ſuæ facere ſe in minori loco iſto quantumcunque ſibi adæquato: hoc autem poſſe eſt alicujus virtutis activæ in eo, quia in poteſtate ſua eſt, ut poſſit uti ea ad effectum ſibi adæquatum, vel non; igitur magis poſſe habere iſtam quantitatem in poteſtate ſua eſt perfectius, quia majorem habet virtutem activam; & ita eſt potens uti illa virtute activa in infinitum ad eſſendum in minori, & minori loco, quam ſit ille locus ſibi adæquatus: igitur habet

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

bet potentiam infinitam. Conſequens eſt inconveniens, igitur, & antecedens. Sicut igitur ſi poſſet in infinitum eſſe in majori, & majori loco, concluderetur infinitas virtutis ſuæ: ita concluderetur infinitas virtutis ſuæ, ſi poſſet eſſe infinitum in minori, & minori. Si tamen poſſet eſſe in puncto (a), vel non, non videtur ratio neceſſaria nec ad unam partem, nec ad aliam: quia licet Angelus ſit indiviſibilis, non habet tamen indiviſibilitatem limitatam ſicut punctus: & ideo non oportet ipſum eſſe in puncto ſicut in loco. Nec forte repugnat ſibi eſſe in puncto ſicut in loco: quia nullum inconveniens videtur ex hoc inferri, quia ſi ex ſe in puncto ſicut in puncto hoc inferatur, quod non poſſet moveri localiter, niſi ſpatium eſſet in punctis, non ſequitur. Poſſet enim immediate ex loco punctuali ferre ſe in continuum, cujus continui punctus eſt terminus.

De iſto igitur articulo videtur concludendum, quod habet locum determinatum: indeterminate tamen hoc modo, quia aliquis locus eſt, quo majorem non poſſet habere: & aliquis, quo non poſſet habere minorem: loquendo de loco continuo, licet forte poſſet eſſe in puncto. Deum autem determinatum locum requirat, & determinate, ita quod habens tantam virtutem, ſi eſt præſens loco de neceſſitate, eſt præſens tanto loco, nec in poteſtate ſua eſt, quod ſit præſens majori, & minori loco: ſicut eſt de corporibus, quia quodlibet eſt neceſſario in loco ſibi æquali: anima etiam intellectiva neceſſario eſt in loco totius corporis animati, ita quod non eſt in poteſtate ejus eſſe in loco majori, vel minori. Hoc enim dubium eſt, quia nec videtur probari ſe ſcilicet probari una pars, nec alia. Quod quidem inconveniens eſt, ſi quantitas ſua virtualis, per quam poteſt eſſe præſens alicui loco, ſit naturalis ratio eſſendi in tanto loco ſuo modo, ſicut quantitas corporis eſt naturalis ratio eſſendi in tanto loco ſuo modo, ita quod licet in poteſtate mea ſit me eſſe in hoc loco, vel in illo loco, non tamen eſt in poteſtate mea eſſe in tanto loco, vel in tanto: quia iſte effectus eſt naturaliter conſequens quantitatem, quæ non ſubeſt poteſtati meæ. Et ſicut nec in ſe, ita nec quantum ad iſtum effectum, eſſe ſcilicet in tanto loco, vel tanto. Nihil ergo videtur ſequi inconveniens, ſi ita poneretur in Angelis. Vel ſi ponatur, quod quantitas eorum habeat aliquem locum adæquatum, quo majorem non poſſet habere ſecundum conditiones ſuæ virtutis, & eſſentiæ: licet tamen ipſa ſubſit voluntati Angeli, ut poſſit non ſemper habere illum locum, ſed majorem, vel minorem, non ſequitur inconveniens. De quarto patet, quod non eſt in loco commenſurative, quia non habet partem, & partem cum partibus loci. De quinto dico, quod eſt in hoc loco, vel illo, quia non eſt ubique, & hujus ratio quærenda eſt. Dico igitur, quod ſi aliquid poſſet eſſe ſecundum ſe in potentia paſſiva determinate ad aliquod genus Phyſicum, & non eſt determinate in potentia paſſiva ad aliquam ſpeciem illius generis, tunc ab eodem reducitur illud ad actum

illius

a D. Bon. tenet affirmativam, D. Th. negativam. Quære D. Th. 1. p. q. 52. art. 2. Angelum eſſe in puncto, nec ut problema.

illius generis, & ſpeciei, ſicut ſi ſuperficies, unde ſuperficies, ſit ex ſe determinata ad colorem, & non ſit ex ſe determinata ad albedinem, vel nigredinem: tamen ab eodem agente reducitur ad actum coloris, & alicujus coloris: quia non eſt colorata, niſi quia ſic eſt colorata. Ita dico hic, quod licet Angelus ſit in potentia ad *ubi* in communi, & non ex ſe determinatus ad hoc *ubi* vel illud: tamen ab eodem agente reducitur ad hoc, ut ſit actualiter in loco, & in hoc loco, vel illo, illud autem, quo primo poteſt eſſe in loco, eſt a Deo producente ipſum (a) ſuper creaturam corporalem continentem: ſed ex tunc poteſt reducere ſeipſum ad actum iſtum, ſicut patebit in quæſtione de motu Angeli. De ſexto dico, quod non eſt in aliquo loco naturaliter, quia tunc eſſet in aliquo loco violenter, tunc etiam aliquod corpus haberet naturalem aptitudinem ad ipſum conſervandum in loco, & aliquod corpus ad ipſum corrumpendum. Et confirmatur ratio per Avicen. 9. *Metaphyſicæ*, ubi vult, quod motus cœli non eſt naturalis: quia tunc terminaretur ad quietem naturalem, & motus ab illa quiete, eſſet violentus, & ita eſt in propoſito: & hoc accipiendo naturalitatem proprie, ſicut illud dicitur moveri naturaliter, quod inclinatur naturaliter ad motum. Ex iſto ſexto patet, quod illa potentia paſſiva, quæ eſt in Angelo (b) ad eſſendum in loco, non eſt naturalis, nec violenta, ſed neutra quia nec iſtud paſſum inclinatur ex ſe naturaliter ad iſtam formam, nec ad oppoſitam: ſed neutro modo ſe habet ad iſta, ſicut ſuperficies ad albedinem, & nigredinem indifferenter ſe habet.

Ad argumenta, omnes authoritates, quæ negant Angelum eſſe in loco, ſunt exponendæ, quod verum dicunt ipſum non eſſe in loco circumſcriptive, circumſcriptio autem includit eſſe in loco æquali, & æquali, & commenſurative, juxta ſecundam, tertiam, & quartam conditiones [illegible], quæ non conveniunt Angelo. Ad illud Philoſophi, poteſt concedi, quod ſuperficies aliqua corporis continet Angelum: non tamen ex hoc ſequitur, quod ſit agens influens, vel continens reſpectu ejus; quia continentia loci eſt alterius rationis a continentia formæ, vel ſpeciei, talis enim continentia nihil aliud eſt hic, niſi contentum eſſe intra hanc ſuperficiem continentem, & nihil ejus eſſe extra, & hoc verum eſt in quocumque contento diffinitive, quia nihil ejus eſt extra locum ambientem. Ad illud de ſitu, ſive ut accipitur pro differentia quantitatis, ſive ut eſt prædicamentum, ſi illud Prædicamentum præſupponat quantitatem, neutro modo major eſt vera: quia non oportet omne ens in loco habere ſitum altero illorum modorum, niſi ſit in loco circumſcriptive.

Ad ſecundam quæſtionem (c) patet ex dictis in 1. art. ſcilicet; de loco determinato.

a Id eſt cœlo empireo. q. 9. & 10. b De potentia neutra vide Scot. quæſt. 1. prol. & 4. diſtinct. 43. quæſt. 4. c ſ. 6. in

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

QUÆSTIO SEPTIMA.

Utrum unus Angelus poſſit eſſe ſimul in pluribus locis?

QUod non (*a*), quia tunc diſtaret a ſe ſicut locus diſtat a loco. Conſequentia probatur ex oppoſito conſequentis; quia illa, quæ ſunt unum alicui tertio, ſunt ſimul inter ſe.

Item, Angelus eſt omnino natura limitata: igitur ſecundum quodlibet, quod poteſt inveſe ſibi; igitur ſecundum locum; ergo non poteſt ſimul eſſe in pluribus locis. Præterea duo *ubi* ſunt formaliter contraria, quia inter ea poteſt eſſe diſtantia localis & per conſequens motus; & motus eſt inter duo contraria, vel a contrario in medium, & in præcedenti quæſtione dictum eſt, quod omnia diſtincta *ubi*, differunt ſpecie, & quæ differunt ſpecie ſub eodem genere ſunt contraria, & contraria non poſſunt ſimul ineſſe eidem, quia maxime diſtant; ſicut nec contradictoria: ergo, &c. Item ſi ſic, tunc poſſet ſimul quieſcere, & moveri, quia quieſcere ſecundum unum *ubi*, & moveri ſecundum aliud: ſed quieſcere & moveri inferunt quieſcere; & non quieſcere, quæ ſunt incompoſſibilia in eodem; igitur, &c.

Præterea, aut poſſet moveri ſimul ad illa duo *ubi*, aut ab uno *ubi* moveri ad aliud, & tamen manere in illo primo *ubi*, & acquirere ſecundum cum hoc; non primo modo, quia duo motus ejuſdem ſpeciei, non poſſunt ineſſe eidem 5. *Phyſicorum*, neque multo magis duo motus contrarii; *b* nec ſecundo modo, quia termini motus ſunt incompoſſibiles: & ideo mobile acquirendo terminum ad quem, neceſſario amittit terminum a quo: igitur, &c. Contra, Angelus poteſt eſſe in aliquo loco toto, puta pedali. Faciat igitur ſe in extremis hujus loci, non exhibendo ſe præſentem medio, quia non eſt ibi ut forma, nec aliquo modo alio, qui videatur neceſſario requirere præſentiam totius: igitur erit in duobus locis non continuis: Præterea, corpus poteſt eſſe in duobus locis ſimul; ergo multo magis ſpiritus. Antecedens declarabitur in quarto, in materia de Euchariſtia (*c*).

In iſta quæſtione Damaſc. dicit *lib.* 2. *cap.* 3. quod de facto non eſt ſimul in duobus locis; quia ſecundum eum, cum ſunt in cœlo, non ſunt in terra, nec e converſo. Hoc eſt, de facto; de poſſibilitate tamen eorum naturali, videtur probabile, quod non poteſt unus ſimul eſſe in duobus locis, quorum utrumque ſibi ſit adæquatus ſecundum ultimum potentiæ ſuæ: puta ſi ſecundum ultimum potentiæ ſuæ poſſet eſſe in loco unius miliaris, non poſſet virtute propria eſſe in duobus locis talibus: quia tunc iſte locus non videretur ſibi

(*a*) *Vide D. Thom.* 1. *part. qu.* 52. *art.* 2. *& Bonav. atque Var. quæſt. præſenti qui tenent partem negativam.* 5. *Phyſic.* 1. *c.* 52. *t.* 5.

b *Tex. cap.* 19. 5. *Phyſic.* 1. *cap.* 26. *& circa fin.* *c* *Diſtinct.* 10. *quæſt.* 1.

eſſe adæquatus ſecundum virtutem ſuam naturalem. Sed utrum in duobus locis diſcontinuis poſſet eſſe, quorum nec unus, nec alius eſt ſibi adæquatus, dubium eſt: nec videtur ratio neceſſaria pro, nec contra.

Sed quod in duobus locis, ſive adæquatis, ſive non, poſſet eſſe per potentiam divinam, certum puto, quia nullam contradictionem includit, ut dicetur in quarto in materia de Euchariſtia.

Et ideo ad argumenta, ad primam partem, quæ videntur probare non tantum impoſſibilitatem de potentia Angeli naturali loquendo: verum etiam impoſſibilitatem ſimpliciter, quia contradictionem, reſpondendum eſt. Ad primum dico, quod non ſequitur; ſicut nec e converſo: quando illud tertium, ad quod comparantur extrema, eſt illimitatum ſecundum illud, ſecundum quod extrema comparantur ad ipſum, ſicut patet de anima in manu dextra, & ſiniſtra; quæ anima non diſtat a ſe: & tamen manus diſtat a manu; ita Deus non diſtat a ſe, tamen diſtant inter ſe illa, quæ cum illo ſunt hic, & Romæ. Quodcunque autem ponitur idem in duobus *ubi* quacunque virtute ſit in eis, eſt aliquo modo illimitatum ad illa, & ideo ibi ista conſequentia valet. Ad ſecundum dico, quod ex ſe limitatus eſt ad naturam, & proprietates naturales, ſed ad paſſionem accidentalem, ſive ad reſpectum, qualem dicit, *ubi*, (vel ſaltem non eſt ſine reſpectu) non oportet ipſum eſſe limitatum ad unum adæquatum omnino ita, quod impoſſibile ſit ipſum habere duo talia, licet forte virtute naturali ſit limitatus ad unum adæquatum. Ad tertium quære,

Poteſt dici, quod non eſt inconveniens contraria relativa ineſſe eidem; (a) inconveniens tamen eſſet de abſolutis. Patet de relationibus moventis, & moti in eodem, patet in quarto diſt. 10. q. 2. ad primum argumentum, *& ſimiliter* in hac quod ultimum argumentum. (*b*) *Poſſet etiam dici, quod non eſt inconveniens, ſi illud cui inſunt, ſit illimitatum ad plura ubi, qualis eſſet in propoſito Angelus: patet ex præcedente ſolutione, ſicut in eſſentia divina ſunt relationes oppoſitæ.*

Ad quartum dico, quod ſicut moveri eſt aliter ſe habere nunc, quam prius: (ita quieſcere eſt, nunc ſe habere ſicut prius, non eſt autem inconveniens reſpectu hujus *ubi*, aliquid ſe habere nunc, ut prius; & reſpectu alterius *ubi* aliter ſe habere nunc, quam prius: & ita non eſt inconveniens, quod hic poſſit quieſcere, & ibi moveri. Et ex hoc concedo abſolute, quod quieſcit ſimul, & movetur, quia prædicata affirmativa ſimpliciter ſumpta ſequuntur ex ſeipſis ſumptis cum determinatione non diminuente. Et cum infertur ulteri, igitur quieſcit, & non quieſcit, ibi eſt ignorantia Elenchi, & fallacia ſecundum quid, & ſimpliciter: nam quieſcere non infert non moveri abſolute, ſed tantum cum illa determinatione, cum qua accipiebatur quieſcere, prout antecedebat ad quieſcere ſimpliciter. & ideo

Addit. *Vide ſup.* *in* 2. *p.* 2. *quæſt.* 3. *& d.* 5. *quæſt.* 2.
c 5. *& 6. Phy.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

ideo non ſequitur, niſi quod hoc movetur in hoc *ubi*, & non movetur in illo *ubi*, quæ non ſunt contradictoria. Exemplum hujus eſt: Hoc eſt duplum ad A. & dimidium ad B. igitur eſt duplum, & dimidium: ſed non ſequitur, ergo eſt duplum, & non duplum, non enim ſequitur ex primis antecedentibus, niſi cum illa determinatione, quod eſt duplum ad A. & non duplum ad B. & ex illis non ſequitur, eſt duplum, & non duplum: ſed eſt ibi ignorantia [illegible] ſimpliciter ſubjectis non convenire propter cauſas dictas.

Ad ultimum dico, quod utroque modo eſt poſſibile, & cum improbatur primus modus: dico, quod non eſt incompoſſibilitas motuum, niſi propter incompoſſibilitatem terminorum, ſecundum quos ſunt motus: & ideo ſi duo *ubi* non ſunt formaliter incompoſſibilia, nec ut habent *eſſe* in motu, nec ut habent eſſe in fluxu, nec duo motus ad duo *ubi* in eodem ſimul erunt incompoſſibiles. Eſt autem dictum Philoſophi 5. *Phyſico*: (*a*) verum de [illegible] incompoſſibiles, quales ſunt forte formæ abſolutæ, ſed non ejuſdem ſpeciei, & de hoc alias. Et cum improbatur ſecundus modus, dico, quod ſicut generatio, & corruptio ſunt duo motus diſtincti, & habent proprios terminos diſtinctos: licet frequenter concurrant, & tunc ſunt quatuor termini, duo ſcilicet a quibus, una privatio, & una forma, & duo termini ad quos, ſcilicet una privatio, & una tertia forma: ita in motibus eſt receſſus a termino *a quo*, & acceſſus ad terminum *ad quem*: & tamen ſicut generatio abſque contradictione [illegible] eſſe ſine corruptione, vel e contrario, quia non [illegible] mutatio, ita poteſt eſſe motus, vel mutatio, inquantum eſt acceſſus ad terminum *ad quem* abſque alio motu, qui eſt receſſus a termino *a quo*. Et tunc cum dicitur termini motus ſunt incompoſſibiles; verum eſt de proximis terminis ejuſdem motus: ſed non eſt verum de terminis, qui poſſunt eſſe quorumcumque motuum differentium.

QUÆSTIO OCTAVA.

An duo Angeli ſint ſimul in eodem loco?

QUod non, quia duæ cauſæ totales non poſſunt eſſe ſimul reſpectu ejuſdem effectus: (*b*) Angelus autem exiſtens in loco, eſt totalis cauſa reſpectu operationis in tali loco, propter quam dicitur eſſe ibi: igitur non poteſt eſſe cauſa cum eo alius Angelus propter aliquam operationem ibi exercitam.

Alia ratio ponitur ab aliis, (*c*) quia quæ habent eundem modum eſſendi *in eodem* poſſunt eſſe ſimul, quod declaratur de duobus corporibus glorioſis, quæ non poſſunt naturaliter ſimul eſſe in eodem loco, licet corpus glorioſum poſſit ſimul eſſe cum non glorioſo: ita de duobus diis, ſi eſſent pares, neuter poſſet eſſe cum alio, ſecundum Damaſcen. *cap.* 5. *a* & tamen Deus poteſt eſſe ſimul cum creatura propter alium modum eſſendi eorum in loco. Cum igitur Angeli habeant eundem modum eſſendi in loco, non poterunt ſimul eſſe in eodem loco.

In iſta quæſtione non eſt veritas ita clara, (*b*) & certa de facto, ſicut eſt in præcedenti quæſtione, quia Ricard. 4 *de Trinitate*, videtur arguere dæmones non habere corpora per hoc, quod legio fuit in corpore unius obſeſſi. Non enim potuiſſet legio fuiſſe in aliquo, ſi habuiſſent corpora. Ideo videtur arguere, quod ſi habuiſſent corpora, fuiſſent eorum corpora ſimul in eodem loco: igitur modo quando non habent corpora, videtur dicendum, quod ſimul fuerunt abſque corporibus.

Si etiam unus Angelus movens coelum ſit in meridie, & alius bonus Angelus miſſus de cœlo ad terram, debeat tranſire per illum locum, non videtur neceſſitas, quod non tranſeat quaſi per lineam rectam, vel quod alius cedat ſibi.

Si etiam omnes Angeli fuiſſent creati ante creaturam corporalem, ſicut videtur verum ſecundum Damaſc. 19. & 2 non videtur facile aſſignare, quomodo tunc non fuiſſent ſimul, & ſi tunc non fuiſſet inconveniens eos eſſe ſimul, nec modo. Quidquid autem ſit de facto, & de poſſibili, de potentia dico naturali eorum, de poſſibili tamen reſpectu potentiæ divinæ, non videtur eſſe impoſſibile, quin per ipſum poſſent eſſe ſimul.

Et tunc ad argumenta prima, quæ videntur probare oppoſitum, reſpondendum eſt. Ad primum dico, quod falſum ſupponit, ſcilicet, quod Angelus non ſit in loco niſi per operationem; quod improbatum eſt *in* 1. *q. hujus materiæ*. (*c*) Si etiam illud ſuppoſitum admitteretur, poſſet unus Angelus operari circa illud una operatione, & alius alia operatione, & uterque ſecundum illud, poſſet poni per ſuam operationem in loco, videlicet illius corporis, ubi operaretur: & ſic eſſe ſimul, quod eſt oppoſitum concluſionis argumenti. Et ſi dicas, quod non poſſunt operari niſi corporaliter movendo. Nec hoc juvat, quia ſicut Angelus movet libere, ita poteſt movere ſecundum ultimum potentiæ ſuæ, vel citra ultimum potentiæ ſuæ, & ſi movet citra ultimum potentiæ ſuæ, alius poteſt movere illud mobile ſecum: ſicut apparet in homine, qui ſecundum ultimum potentiæ ſuæ potens portare quatuor lapides, poteſt citra terminum potentiæ ſuæ tantum portare duos, ita quod potentia ſua motiva non habeat actum ſuum, niſi circa duos: & tunc poteſt habere alium con-

a 5. *Met.* b *D. Th.* 1. *p. qu.* 52. *art.* 3. *in ſolut.* c *Got. quodl.* 6. *q.* 3.

a *Quære D. Tho. quodl.* 1. *q.* 21. & 22. *ad hoc.* b *Arg. ad opp. Luc.* 8. *Marc.* 5. *Quære D. Dionyſ. de div. nom. c.* 3. *lumina luminarium & cap. Var. tenet affirmativam de facto.* c *Sup.* 6. *q.* 4 *a.* 1.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

excogitantem potentem ſecundum idem. Cum ergo Angelus ſit ſubſtantia agens libere poteſt aliud movere localiter. Ad ſecundam dico, quod illa major, quæ eſt famoſa in multis materiis, non eſt rationabilis. Nam *eſſe in*, nullam habitudinem eſſentialem dicit neceſſario ad illud, in quo eſt: *eſſe* autem *ab* dicit dependentiam eſſentialem ad illud, a quo eſt aliquid, quæ igitur rationabilitas, quod plura poſſunt eſſe ab eodem, & eodem modo, & non poſſunt plura eſſe in eodem, eodem modo *eſſendi in*? quare enim plus repugnant reſpectus accidentales unius rationis, quam dependentiæ eſſentiales unius rationis? Similiter habent tempora in eundem reſpectum ad tempus, ſicut locata ad locum. Ex hoc ergo videtur ſequi, quod non poſſunt plura temporalia eſſe in eodem tempore, quod videtur abſurdum. Quod autem adducitur de duobus corporibus glorioſis, & de duobus diis, ſi ſimul eſſent; ſi verum eſſet, oporteret aliunde probare, quam ex ratione ejus, quod eſt eſſe in loco, eodem modo *eſſendi in*; quia ex hoc non videtur eſſe repugnans aliqua ſimultatis.

QUÆSTIO NONA.

Utrum Angelus poſſit moveri de loco ad locum motu continuo?

PRimo arguitur, quod non poſſit moveri: quia *motus eſt actus entis in potentia ſecundum quod in potentia*, (a) ex 3. Phyſicorum: *ubi* autem, vel locus non eſt actus Angeli, nec perfectio; quia omnis perfectio videtur eſſe nobilior perfectibili aliquo modo: non ſic autem *ubi*, reſpectu naturæ Angelicæ. Secundo quod non poſſit moveri motu continuo arguitur, & primo in communi, quod nullum ſucceſſivum ſit continuum, & hoc duplici via probatur. Prima ex hoc, quod omne tale componitur ex indiviſibilibus. Secunda, quia componitur ex minimis. Primam conſequentiam probat Philoſophus 6. *Phyſicorum*, (b) quia indiviſibile non poteſt continuari indiviſibili, cum non habeat ultimum. Antecedens illud, ſcilicet, quod ſucceſſivum componatur ex indiviſibilibus, probo dupliciter. Primo, quia dividitur in indiviſibilia: igitur componitur ex eis. Probatio hujus antecedentis, poſſibile eſt ipſum dividi in illa omnia, in quæ eſt diviſibile: ſubjectum videtur includere prædicatum hujus propoſitionis: & ex hoc videtur ulterius poſſibile ipſum eſſe diviſum in omnibus, in quibus ipſum poſſibile eſt dividi. (c) Iſta conſequentia probatur per illud. 6. Phyſicorum. (d) *Quod impoſſibile eſt factum eſſe, impoſſibile eſt fieri*, & tertio Metaphyſicorum. & 2. de generatione dicit Philoſophus idem. Ulterius iſta de poſſibili ponatur *in eſſe*. & ſequetur; igitur eſt actu diviſum in illa omnia, in quæ poſſibile eſt ipſum dividi. & ex hoc ſequitur, quod eſt diviſum in indiviſibilia, quia ſi non; non eſt diviſum in omnibus, in quibus poſſet

a Tex. c. 6. 10. b Tex. c. 1. c Ar. Democ. Vide c. 1. de Ge. t. 8. d T. c. 91. T. c. 12. T. c. 64.

ſet dividi: quia adhuc poſſet ulterius dividi in partes illorum diviſibilium.

Secundo probo idem, quia ſucceſſivi nihil eſt actu niſi indiviſibile: quia ſi aliquid ejus diviſibile eſſet actu, tunc ſimul eſſet ſucceſſivum, & non eſſet ſucceſſivum, illo igitur indiviſibili non exiſtente actu, ſed tantum tranſeunte, quæro quid ſuccedit ſibi? Si aliquod indiviſibile ſuccedit ſibi in continuo, habetur propoſitum, quod indiviſibile ſit immediatum indiviſibili; & ſic continuum [illegible] compoſitum ex indiviſibilibus. Si non ſuccedit ſibi aliud indiviſibile: igitur tunc non erit actu, nam indiviſibile ejus non eſt actu, & ut aſſumptum eſt, ſucceſſivum non eſt in actu, niſi quia aliquod indiviſibile ejus eſt: igitur, &c.

Secunda via eſt, quia componitur ex minimis: igitur non eſt continuum. Conſequentia probatur, quia minimum ſimpliciter, quo ſcilicet nihil eſt minus ipſo, non habet partem ex qua ſit, quia tunc illa eſſet minor eo: igitur eſt omnino non quantum, quia omne quantum habet partem minorem ſe. (a) Sed non quantum non poteſt continuari non quanto: ergo minimum non poteſt continuari. Antecedens probatur, & auctoritatibus, & ratione. Primo auctoritate Philoſophi. 1. *Phyſicorum*, (b) ubi rationes ſuæ videntur contra Anaxagoram inniti iſti principio, quod eſt accipere minimum naturale, ut minimam carnem, vel minimum ignem; ſed ſecundum ipſum 6. *Phyſicorum*, (c) ejuſdem rationis eſt ipſum motum, & magnitudinem, & tempus componi ex indiviſibilibus, & dividi in eis: igitur oportebit ponere minimum motum, & minimum tempus, & cut pertranſiens minimum. Idem videtur haberi a Philoſopho. *ſecundo de Anima*, ubi vult, quod omnium natura conſtantium, (d) determinata eſt ratio magnitudinis, & augmenti. Non ſolum autem permanentia ſunt naturalia, ſed etiam ſucceſſiva: igitur habent determinatam parvitatem, & magnitudinem. Patet idem etiam per Philoſophum in de Senſu, & Senſato, in illa prima dubitatione, ubi videtur velle, quod paſſiones naturales non ſunt diviſibiles in infinitum. Et hoc videtur probare, quia tunc ſenſus videretur poſſe intendi in infinitum; quia ad percipiendum minimum indiviſibile requiritur acutior ſenſus in infinitum. Ratione autem probatur ſecundo idem antecedens ex hoc, quod eſt dare primam partem motus; igitur, & minimam. Conſequentia patet, quia ſi quælibet pars haberet minorem partem ſe, haberet etiam aliquid ſui prius aliquo ſui in infinitum. Antecedens iſtud de primitate, ſcilicet quod contingat dare primam partem motus oſtenditur auctoritatibus Philoſophi 1. *Phyſicorum*, & 8. ubi dicit Philoſ. *Non enim ſi partibile in infinitum eſt quod alteratur, propter hoc, (e) & alteratur* [illegible] *ſed velox fit, ſicut multoties denſatio*. Ubi habet Commentator *ſubito*, & exponit, hoc eſt, in inſtanti, & non in tempore.

 Et

a 6. Phyſic. in princ. b Tex. 36. & 38. c Tex. 4. & 17. d Tex. c. 41. e Tex. c. 43. in 8. comm. 3. T. c. 51.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cooperantem portantem ſecum idem. Cum ergo Angelus ſit ſubſtantia agens libere poteſt aliud movere ſecum. Ad ſecundam dico, quod illa major, quæ eſt famoſa in multis materiis, non eſt rationabilis. Nam *eſſe in*, nullam habitudinem eſſent aliam dicit neceſſario ad illud, in quo eſt: *eſſe* autem *ab* dicit dependentiam eſſent aliam ad illud, a quo eſt aliquod, quæ igitur rationabilitas, quod plura poſſunt eſſe ab eodem, & eodem modo, & non poſſunt plura eſſe in eodem, eodem modo *eſſendi in*? quare enim plus repugnant reſpectus accidentales unius rationis, quam dependentiæ eſſentiales unius rationis? Similiter habent tempora in eundem reſpectum ad tempus, ſicut locata ad locum. Ex hoc ergo videtur ſequi, quod non poſſunt plura temporalia eſſe in eodem tempore, quod videtur abſurdum. Quod autem adducitur de duobus corporibus glorioſis, & de duobus dicis, ſi ſimul eſſent; ſi verum eſſet, oporteret aliunde probare, quam ex ratione ejus, quod eſt eſſe in loco, eodem modo *eſſendi in*; quia ex hoc non videtur eſſe repugnans aliqua ſimultatis.

QUÆSTIO NONA.

Utrum Angelus poſſit moveri de loco ad locum motu continuo?

Primo arguitur, quod non poſſit moveri: quia *motus eſt actus entis in potentia ſecundum quod in potentia*, (a) ex 3. Phyſicorum: ubi autem, vel locus non eſt actus Angeli, nec perfectio; quia omnis perfectio videtur eſſe nobilior perfectibili aliquo modo: non ſic autem *ubi*, reſpectu naturæ Angelicæ. Secundo quod non poſſit moveri motu continuo arguitur, & primo in communi, quod nullum ſucceſſivum ſit continuum, & hoc duplici via probatur. Prima ex hoc, quod omne tale componitur ex indiviſibilibus. Secunda, quia componitur ex minimis. Primam conſequentiam probat Philoſophus 6. *Phyſicorum*, (b) quia indiviſibile non poteſt continuari indiviſibili, cum non habeat ultimum. Antecedens illud, ſcilicet, quod ſucceſſivum componatur ex indiviſibilibus, probo dupliciter. Primo, quia dividitur in indiviſibilia: igitur componitur ex eis. Probatio hujus antecedentis, poſſibile eſt ipſum dividi in illa omnia, in quæ eſt diviſibile: ſubjectum videtur includere prædicatum hujus propoſitionis: & ex hoc videtur ulterius poſſibile ipſum eſſe diviſum in omnibus, in quibus ipſum poſſibile eſt dividi. (c) Iſta conſequentia probatur per illud. 6. Phyſicorum. (d) *Quod impoſſibile eſt factum eſſe, impoſſibile eſt fieri*, & tertio Metaphyſicorum. & 2. de generatione dicit Philoſophus idem. Ulterius iſta de poſſibili ponatur in eſſe, & ſequetur; igitur eſt actu diviſum in illa omnia, in quæ poſſibile eſt ipſum dividi, & ex hoc ſequitur, quod eſt diviſum in indiviſibilia, quia ſi non; non eſt diviſum in omnibus, in quibus poſſet

a Tex. c. 6. 10. b Tex. c. 1. c Arg. Democ. Vide c. 1. de Gen. t. 8. d T. c. 91. T. c. 12. T. c. 64.

ſet dividi: quia adhuc poſſet ulterius dividi in partes illorum diviſibilium.

Secundo probo idem, quia ſucceſſivi nihil eſt actu niſi indiviſibile: quia ſi aliquid ejus diviſibile eſſet actu, tunc ſimul eſſet ſucceſſivum, & non eſſet ſucceſſivum, illo igitur indiviſibili non exiſtente actu, ſed rapim tranſeunte, quæro quid ſuccedit ſibi? Si aliquod indiviſibile ſuccedit ſibi in continuo, habetur propoſitum, quod indiviſibile ſit immediatum indiviſibili; & ſic continuum compoſitum ex indiviſibilibus. Si non ſuccedit ſibi aliud indiviſibile: igitur tunc non erit actu, nam indiviſibile ejus non eſt actu, & ita aſſumptum eſt, ſucceſſivum non eſt in actu, niſi quia aliquod indiviſibile ejus eſt: igitur, &c.

Secunda via eſt, quia componitur ex minimis: igitur non eſt continuum. Conſequentia probatur, quia minimum ſimpliciter, quo ſcilicet nihil eſt minus ipſo, non habet partem ex qua ſit, quia tunc illa eſſet minor eo: igitur eſt omnino non quantum, quia omne quantum habet partem minorem ſe. (a) Sed non quantum non poteſt continuari non quanto: ergo minimum non poteſt continuari. Antecedens probatur, & auctoritatibus, & ratione. Primo auctoritate Philoſophi 1. *Phyſicorum*, (b) ubi rationes ſuæ videntur contra Anaxagoram inniti iſti principio, quod eſt accipere minimum naturale, ut minimam carnem, vel minimum ignem; ſed ſecundum ipſum 6. *Phyſicorum*, (c) ejuſdem rationis eſt ipſum motum, & magnitudinem, & tempus componi ex indiviſibilibus, & dividi in eis: igitur oportebit ponere minimum motum, & minimum tempus, & curſum pertranſiens minimum. Idem videtur haberi a Philoſopho. *ſecundo de Anima*, ubi vult, quod omnium natura conſtantium, (d) determinata eſt ratio magnitudinis, & augmenti. Non ſolum autem permanentia ſunt naturalia, ſed etiam ſucceſſiva: igitur habent determinatam parvitatem, & magnitudinem. Patet idem etiam per Philoſophum in de Senſu, & Senſato, in illa prima dubitatione, ubi videtur velle, quod paſſiones naturales non ſunt diviſibiles in infinitum. Et hoc videtur probare, quia tunc ſenſus videretur poſſe intendi in infinitum, quia ad percipiendum minimum indiviſibile requiritur acutior ſenſus in infinitum. Ratione autem probatur ſecundo idem antecedens ex hoc, quod eſt dare primam partem motus; igitur, & minimam. Conſequentia patet, quia ſi quælibet pars haberet minorem partem ſe, haberet etiam aliquid ſui prius aliquo ſui in infinitum. Antecedens iſtud de primitate, ſcilicet quod contingat dare primam partem motus oſtenditur auctoritatibus Philoſophi 1. *Phyſicorum*, & 8. ubi dicit Philoſ. *Non enim ſi partibile in infinitum eſt quod alteratur, propter hoc,* (e) *& alteratio*: *ſed velox fit, ſicut multoties denſatio*. Ubi habet Commentator *ſubito*, & exivit, hoc eſt, in inſtanti, & non in tempore.

a 6. Phyſic. in princ. b Tex. 36. & 38. c Tex. 4. & 17. d Tex. c. 41. e Tex. c. 23. in 8. comm. 3. T. c. 31.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

Et quaſi objicit contra ſe, quia videtur hoc repugnare illi, quod dicitur in 6. ſcilicet, quod ante omne *moveri eſt mutatum eſſe*: & ante omne *mutatum eſſe* eſt moveri. Et reſpondet ſolvendo, quod illud ibi intelligitur de motu inquantum continuus eſt, & diviſibilis: iſtud autem intelligitur hic de motu inquantum eſt generatus, ſive productus ad actum. (a) Ad iſtam intentionem videtur Philoſophus præmiſiſſe quoddam exemplum de guttis, quod non eſt neceſſe, ſi multæ guttæ aliquam partem amoverent de lapide, penetrando lapidem quod etiam cuilibet gutta aliquid amoveat, & quod ſemper pars amoveatur ante partem, ſed aliquando totum ſimul amoveatur. Quando igitur dicitur, tot guttæ amovent de lapide totum in aliquo tempore, pars autem illarum in nullo tempore tantum amovet, exemplificat, ſicut multi trahunt navem, nullus autem per ſe etiam in multo tempore traheret eam, videtur ergo innuere, quod poſt aliquas guttas, tandem tota pars lapidis ſimul amoveatur. Et ita eſt in alteratione, quod non ſemper pars ſequitur partem, ſed quandoque alteratio tota ſimul fit. Expreſſius hoc dicit in ſecunda dubitatione de Senſu, & Senſato, ubi vult, quod non oportet, quod ſimiliter ſit in alteratione, & latione. Contingit enim aliquid ſimul totum alterari, & non dimidium prius, velut aquam ſimul totam congelari, attamen ſi fuerit multum quod calefit, aut congelatur, habitum ab habito patitur. Primum autem ab ipſo faciente tranſmutari, & ſimul alterari, & ſubito eſt neceſſe. Idem probatur per rationem, quia inter contradictoria non eſt medium: igitur inter *non eſſe* formæ inducendæ per motum, & *eſſe* ipſius, non eſt medium, *non eſſe* autem ipſius fuit in ultimo inſtanti formæ præcedentis; igitur inter illud inſtans, & illud quod menſurat *eſſe* formæ ſuccedentis, non eſt medium, ſed ſi nullum eſſet primum, inter eſſe formæ inducendæ per motum, & *non eſſe* ipſius, eſſet medium: ergo ibi eſt dare primum, & illud primum non eſſet minimum in ſe, niſi eſſet indiviſibile. Ex iſta primitate probata concluditur, quod illud primum ſit minima pars, non enim poteſt illud primum eſſe indiviſibile, quia Philoſophus 6. *Phyſic.* oſtendit (b), quod non contingit accipere primam mutationem in motu. Tertio principaliter arguitur, quod Angelus non poſſet moveri, quia eſt indiviſibilis. Probat enim Philoſoph. 6. *Phyſic. c. 2. & penultimo*, quod nullum indiviſibile poteſt moveri. (c) Hoc probat ex intentione: & illam rationem, quam facit cap. 2. replicat capitulo penultimo, quia *omne, quod movetur, partim eſt in termino a quo, & partim in termino ad quem*, quando enim totaliter eſt in termino a quo, non movetur, ſed movebitur: quando autem eſt in termino ad quem, totaliter motum eſt, indiviſibile autem non poteſt eſſe in uno termino partim, & partim in alio: quia non habet partem, & partem: igitur, &c. Secunda ratio ſua eſt cap. penultimo, quia *omne, quod movetur, prius pertranſit ſpatium ſibi æquale* (d), *vel minus quam majus*: ſed indiviſibile non

no-

a *Ubi ſup. in 8.* b *Tex. c. 46. & ſeq.* c *Tex. c. 7. & 36. Tex. c. 87. vide 4. Metiſic. c. 2. & 3. de Anima t. 69.* d *Tex. c. 89.*

poteſt prius pertranſire minus ſe: igitur pertranſit prius æquale, quam majus ſe, & pertranſeundo ſemper ſpatium ſibi æquale, pertranſibit totum continuum ſupra quod movetur: igitur illud componeretur ex indiviſibilibus æqualibus indiviſibili moto, conſequens eſt falſum: ergo, & antecedens. Tertia ratio ſua videtur eſſe, quia *omnis motus eſt in tempore*: ſicut prius probat ir in *eodem 6. Phyſicor.* (a) & omni tempore erit accipere minus tempus, in quo minori poteſt minus mobile moveri: igitur omni mobili, poteſt accipi minus mobile in infinitum, & ita nullum indiviſibile eſt mobile. (b) Quarto principaliter arguitur, quod non poſſit moveri localiter continue, quia non habet reſiſtentiam, quia ſicut dicit Commentator ſuper 4. Phyſicor. *cap. de Vacuo* ſucceſſio in motu eſt ex reſiſtentia mobilis ad motorem; vel medii ad mobile: vel medii ad motorem: nulla iſtarum reſiſtentiarum eſt in propoſito, non enim Angelus reſiſtit medio, nec e converſo, nec ſibi ipſi, ut moveri. Et confirmatur ratio, quia ſecundum ipſum, grave in vacuo moveretur in non tempore: quia ibi nulla eſſet reſiſtentia, quæ poſſet cauſare ſucceſſionem in motu, non autem magis reſiſtit Angelus ſibi, vel medio, quam grave vacuo (c), vel vacuum gravi, ſi poneretur: ergo, &c. Item, per rationem Philoſophi ibi, arguit enim ſic. Quæ eſt proportio medii ad medium in ſubtilitate, & denſitate, eadem eſt proportio motus ad motum in velocitate, & tarditate, ſed nulla eſt proportio vacui ad plenum in ſubtilitate: igitur nec motus ad motum (d) in velocitate, & tarditate, ſed omnis motus poſſibilis ad omnem motum poſſibilem, poteſt eſſe aliqua proportio in velocitate; igitur nullus motus eſt poſſibilis in vacuo, ſed aliquis eſt poſſibilis in pleno. Sicut ipſe arguit ex parte medii, ita poteſt argui in propoſito. Nam cæteris paribus, quæ eſt proportio motus ad motum in velocitate, eadem eſt proportio Angeli ad corpus in ſubtilitate: ſed nulla eſt proportio Angeli ad corpus in ſubtilitate; igitur, &c. ſicut in ratione ſua.

Alia ratio ſua eſt ibi, quia ſi in vacuo fiat motus, accipiatur aliud corpus plenum ſubtile in tanta proportione excedere aliud corpus in ſubtilitate, in quanta tempus motus vacui, minus eſt quam tempus motus pleni, per illud medium plenum ſubtilius erit motus æqualis motui in vacuo, quod habet pro impoſſibili. Ita poteſt in propoſito argui ex parte mobilium; ſi enim Angelus quantumcunque velocius moveatur, quam corpus, accipiatur aliquod corpus ſubtilius, quam corpus illud datum in tanta proportione, in quanta tempus motus Angeli minus eſt tempore motus corporis dati; illud corpus in tali proportione ſubtilius in æquali tempore movebitur cum Angelo. Ad oppoſitum videtur eſſe Damaſcen. *lib. 2. cap. 3.* ubi vult (e), quod non ſunt ſimul in Cœlo, & in terra, & frequenter mittuntur in terram, ut apparet per Scripturam.

Ad

a *Tex. c. 50.* b *Vid. in cap. 37. 50. 60. & 74. vide 4. & 5. Phyſic. idem c. 71.* c *T. c. 72.* d *Ibid. t. c. 72. & 73.*
e *Iſa. 6. Tob. 5. & Luc. 1. Greg. 5. moral. c. 27.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Ad quæſtionem dico, quod ſic, quia omne receptivum formæ alicujus generis, quod non eſt ex ſe determinatum ad aliquam unam illarum formarum, nec eſt illimitatum ad illas, poteſt moveri, ſive mutari ab una illarum formarum ad aliam. Iſta propoſitio patet per ſe, quia ſubjectum includit prædicatum: ſed Angelus eſt receptivus alicujus *ubi* diffinitive, licet non circumſcriptive, ſicut patet prius in prima quæſtione de locatione Angeli; nec eſt illimitatus ad omnia *ubi*, quia non eſt immenſus: ergo poteſt mutari ab uno *ubi* ad aliud. Et quod continue patet, quia inter duo *ubi*, ſunt infinita *ubi* media: quod probatur ex continuo motu corporis per omnia illa *ubi*: per omnia autem illa poteſt Angelus tranſire ita, quod in nullo illorum *ubi* ſit niſi indiviſibiliter, & per conſequens non poteſt omnia illa pertranſire, niſi continue moveatur. Hoc etiam confirmatur, quia anima beata æquabitur Angelis juxta promiſſum Salvatoris Matth. 22. *Erunt ſicut Angeli* (a): anima autem beata movetur, immo anima Chriſti Beatiſſima movebatur localiter, quia deſcendit ad inferos, ſicut dicit articulus fidei: patet etiam ex Scriptura, quod Angeli migrantur quandoque cum corpore aſſumpto, & ſi tunc cum corpore movebantur videtur, quod tunc fuerit aliquo modo paſſiva ipſorum, alia formaliter ab ipſa motione paſſiva ipſius corporis, quia non erant formaliter aliquid ipſius corporis. Similiter credibile eſt, quod frequenter miſſi ſunt ſine corpore, ſicut de illo miſſo (b) ad Joſeph de conceptu Beatæ Mariæ dubitantem.

Ad argumenta quæſt. dico, quod non eſt inconveniens omne cauſatum, quantumcumque ſit perfectum (dummodo tamen non habeat in eſſentia ſua omnem perfectionem) eſſe capax, vel potentiale reſpectu alicujus perfectionis, licet illa abſolute minor ſit ſua natura: licet Angelus habet intellectionem, quæ eſt perfectio potentiæ intellectivæ: & tamen intellectio eſt ſimpliciter ignobilior, ſive imperfectior natura Angelica, & ita poteſt concedi de *ubi*, vel præſentia corporali cum Angelo, quod ſit aliqua perfectio Angeli: ſicut aliquis actus dicitur perfectio, ſed longe ignobilior illa natura, cui ineſt. Ad ſecundum, nego illud, quod aſſumitur, ſcilicet nullum ſucceſſivum eſt continuum: Antecedens etiam, quod aſſumitur ad ejus probationem, ſcilicet quod componatur ex indiviſibilibus, nego, & ejus falſitatem probo per rationem Philoſ. 6. *Phyſ.* de proportione ſeſquialtera (c), quia plus convincit adverſarium; licet forte aliquæ rationes ejus magis ſint a cauſa, quia ſupponit, quod in quacunque proportione poſſit motus accipi velocior omni motu dato: & per conſequens motu aliquo dato menſurato tribus inſtantibus, erit accipere motum in duplo velociorem, qui menſuratur, vel menſurabitur inſtanti cum dimidio.

Illud etiam de ſucceſſivo, probo per continuitatem permanentis, quia permanens, eſt continuum: igitur & ſucceſſivum, conſequentiam probo, Quia ſi in motu (d), indiviſibilia ſint ſibi invicem immediata, quæro de mobili, & ipſis *ubi*, quæ habet in ipſis inſtantibus imme-

a Gen. 18. & Tob. b Matt. 1. c Tex. 23. & 29.
d 6. Phyſic. c. 4. & inde.

[illegible] dium; igitur ultimum unum immediatum eſt ultimo alterius. Si inter illa duo *ubi* ſit aliquid medium, quæro de ultimo ipſius mobilis, quando eſt in ipſo medio? non in altero inſtanti, quia non in illis duobus indiviſibilibus; eſt igitur in medio aliquo inter illa duo inſtantia; ergo illa duo inſtantia non erant immediata, & iſtam conſequentiam declarat Philoſop. *ſexto Phyſicor.* (a), quod ſcilicet ejuſdem rationis eſt motum & magnitudinem, & tempus componi ex indiviſibilibus. Antecedens probari poteſt manifeſtius de permanentibus, quam de ſucceſſivis per rationes Philoſoph. *6. Phyſic.* (b), quia magis eſt evidens, & manifeſtum: quod indiviſibilia permanentia non faciant majus, quam d. indiviſibilibus ſibi invicem ſuccedentibus. Tamen efficacius probatur antecedens illud per duas rationes vel per duas probationes Geometricas, quarum prima eſt iſta.

Super centrum quodlibet, quantumlibet occupando ſpatium, contingit circulum deſignare, ſecundum illam petitionem ſecundam primi Euclidis. Super centrum igitur aliquod datum, quod dicatur A, deſcribantur duo circuli, majus, qui dicatur B. & minor, qui dicatur D. ſi circumferentia majoris componatur ex punctis, duo puncta immediata ubi ſignentur, quæ ſint B. & C. ducatur linea recta ab A. ad B. & linea recta ab A. ad C. ſecundum illam primam petitionem primi Euclidis; *a puncto ad punctum contingit lineam rectam ducere*. Illæ lineæ rectæ ductæ, tranſibunt per circumferentiam minoris circuli: Quæro, aut ſecabunt eam in eodem puncto, aut in alio. Si in alio, igitur tot puncta erunt in minori circulo, ſicut in majori; ſed impoſſibile eſt duo inæqualia componi ex partibus æqualibus in magnitudine, & in multitudine, punctus enim non excedit punctum in magnitudine, & puncta in circumferentia circuli minoris ſunt tot, quot in circumferentia circuli majoris: ergo minor circumferentia eſt æqualis majori, & per conſequens pars eſt æqualis toti. Si autem duæ rectæ lineæ A. B. & A. C. ſecent minorem circumferentiam in eodem puncto: ſit ille D. ſuper lineam A. B. erigatur linea recta ſecans, ſcilicet eam in puncto D. quæ ſit D. E. quæ ſit etiam contingens reſpectu minoris circuli, ex decimoquinto tertii Euclidis; iſta cum linea A. B. conſtituit duos rectos angulos, vel æquales duobus rectis, ex decimotertio primi Euclidis: igitur angulus A. D. C. & etiam angulus B. D. E. valent duos rectos: pari ratione angulus A. D. E. & angulus C. D. E. valent duos rectos: ſed quicunque duo anguli recti ſunt æquales quibuſcunque duobus rectis, ex tertia petitione primi Euclidis: igitur dempto communi, ſcilicet A. D. E. reſidua erunt æqualia, igitur angulus

a [illegible] b Vid. 1. de Gen. t. 8. & 9. Met. t. 16.

gulus B. D. E. erit æqualis angulo C. D. E. & ita pars erit æqualis toti.

Ad illud diceret adverſarius, quod D. B. & D. C. non includunt aliquem angulum: quia poſſet tunc illi angulo baſis ſubtendi a puncto B. ad punctum C. quod eſt oppoſitum poſiti: quia B. C. non habet puncta immediata: quando ergo accipitur, quod angulus C. D. E. eſt totalis ad angulum B. D. E. negatur: quia angulo B. D. E. nihil additur in angulo C. D. E. quia inter B. & C. in concurſu earum in D. non eſt angulus. Iſta reſponſio licet videatur abſurda, negando angulum, ubi duæ lineæ concurrunt, quæ expanduntur ſuper ſuperficiem, & applicantur non directe; & in hoc contradicat diffinitioni anguli, primi Euclidis, negando etiam a B. in C. lineam poſſe duci, neget primam petitionem primi Euclidis; tamen quia hæc non reputamus inconvenientia, quia ſequuntur ad propoſitum: contra eſt ſpecificam [illegible] anguli, angulus C. D. E. includit totum angulum B. D. E. & addit ſaltem punctum, licet protervias, quod non addit angulum. & punctus, pars, eſt pars: igitur angulus C. D. E. addit ſuper angulum B. D. E. partem aliquam; igitur eſt totum ad illud. Aſſumptum patet, quia ſi angulus dicatur ſpatium interceptum inter lineas, non includendo lineas, tunc punctus primus lineæ B. D. extra circumferentiam minorem nihil erit anguli B. D. E. & eſt aliquid anguli C. D. E. Si autem angulus ultra ſpatium incluſum, includit lineam includentem: & tunc primus punctus lineæ D. C. extra circumferentiam minorem, nihil erit anguli B. D. E. & eſt aliquid anguli C. D. E. & ita utroque modo angulus C. D. E. addit punctum ſuper angulum B. D. E. Nec poteſt aliquo modo obviari demonſtrationi principali, quaſi in illa circumferentia non incipiant lineæ dividi a ſe, ſed alibi propinquius centro, vel remotius. Quia ubicunque hoc poſueris: ibi deſcribam circumferentiam minorem. Iſtam ſecundam partem, ſcilicet, quod minor circumferentia non ſecetur in uno eodem puncto, ſi ſecetur a duabus lineis, non oporteret probare, niſi propter proterviam adverſarii, quia ſatis eſt manifeſtum, quod eadem linea, ſi protrahatur in continuum, & directum, nunquam terminabitur ex eadem parte ad duo puncta. Et ſi illud manifeſtum verum conceditur, ſtatim ex deductione in prima parte patet propoſitum. Secunda probatio eſt ex quinta, & ſeptima decimi Euclidis. Dicit enim illa quinta, quod omnium quantitatum commenſurabilium proportio eſt ad invicem, ſicut alicujus numeri ad aliquem numerum: & per conſequens ſicut vult ſeptima, ſi lineæ aliquæ ſint commenſurabiles, quadrata illarum ſe habebunt ad invicem, ſicut unus numerus quadratus ad aliquem alium quadratum: quadratum autem Diametri non ſic habet ad quadratum coſtæ, ſicut numerus aliquis quadratus ad alium numerum quadratum (a): igitur nec linea illa, quæ erat Diameter quadrati commenſurabilis erit coſtæ iſtius quadrati. Minor hujus patet ex penult. primi, quod quadratum Diametri eſt duplum ad qua-

a *Non 9. ad 4, nec 16. ad 9. nec 25. ad 12, nec 36. ad 25.* [illegible]

[illegible] quod eſt æquale quadrato [illegible] quadratum, [illegible] duplex ad [illegible] quadratum, [illegible] per omnes quadratos [illegible].

Ex hoc patet iſta concluſio, quod Diameter eſt aſſimetra coſtæ, id eſt incommenſurabilis. Si autem lineæ iſtæ componerentur ex punctis [illegible] incommenſurabiles, haberent enim ſe puncta unius ad puncta alterius in aliqua proportione numerali: nec ſolum ſequeretur, quod non eſſent incommenſurabiles lineæ: ſed etiam quod eſſent æquales, quod eſt plane contra ſenſum.

Tertio [illegible] hujus [illegible], accipiantur duo puncta immediata in coſta, & alia duo oppoſita in alia coſta, & ab illis ad illa ducantur duæ lineæ rectæ, æque diſtantes ipſi coſtæ, iſtæ ſecabunt Diametrum. Quæro autem in punctis immediatis, aut mediatis? Si in immediatis: igitur non plura puncta in Diametro ſunt, quam in coſta: igitur non eſt Diameter major coſta. Si in punctis mediatis, accipio punctum medium inter illa duo, puncta mediata Diametri, a quo ducatur linea in continuum, & directum: [illegible] linea [illegible] de [illegible] æque diſtans, [illegible] primo [illegible].

Illa æque diſtans ducatur in continuum & directum. Ex ſecunda parte primæ petitionis primi, ſecabit coſtam: & in neutro puncto ejus dato, ſed inter utrumque, alioquin concurreret cum illa, cum qua ponitur æque diſtans: quod eſt contra diffinitionem æque diſtantium, quæ eſt ultima diffinitio poſita in primo: igitur inter illa duo puncta, quæ ponebantur immediata in coſta, eſt punctus medius. Sequitur hoc ex hoc, quod dicebatur, inter duo puncta Diametri eſſe punctum medium: igitur ex [illegible] ſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis: igitur inter duo [illegible] ſta prima in Diametro, non eſt punctum medium. Immo [illegible] decimus Euclidis [illegible] compoſitionem lineæ ex punctis [illegible].

Ex eodem etiam apparet improbatio alterius antecedentis, de paſſibus minimis, quia vel illud minimum poſſet præciſe terminare lineam indiviſibilem ſimpliciter, aut poſſet intercipi inter terminos curſuum linearum. Si primo modo, minimum ponitur ſimpliciter [illegible]

indiviſibilis: & tunc eſt idem ponere iſto modo minimum, & ſimpliciter indiviſibile pro parte. Si ſecundo modo, ducantur igitur duæ lineæ præſtatæ a centro [illegible]

[illegible]

[illegible] ſunt æquales.

Si ſecundo modo, ſequitur, quod circumferentia minor ſecabitur in uno puncto duabus rectis lineis exeuntibus ab eodem [illegible] circumferentia majori [illegible] minimum, & ducatur [illegible] recta ſecundum primam petitionem primi, & tunc illa erit baſis trianguli duorum laterum, & per conſequens poterit dividi in duo æqualia ex decimo primi: & ita non erat minimum, quod datum eſt eſſe minimum, immo ulterius ducatur aliqua linea æque diſtans illi baſi trianguli, illa erit minor illa baſe, ex 21. primi: & ita erit aliquid minus minimo, ſimiliter iſta poſitio, ſive uno modo, ſive alio modo (ſi tamen intelligatur tale quid, quod non habet partem, & partem in toto) concludit commenſurabilitatem Diametri ad coſtam, immo æqualitatem, ſicut deductum eſt prius contra primam opinionem.

Ad illa argumenta reſpondetur (a), quod non concludunt contra minimum ſecundum formam: & ita ponitur minimum ſecundum formam, non autem ſecundum materiam: & habetur iſta diſtinctio a Philoſopho, primo de Generatione cap. de augmentatione, ubi vult quod pars ſecundum ſpeciem quælibet augetur, & non ſecundum materiam. Iſtud dictum tripliciter intelligi poteſt; vel quod pars ſecundum ſpeciem dicatur pars ſecundum formam; pars autem ſecundum materiam dicatur pars quanti, inquantum quanta eſt: quia quantitas conſequitur materiam; & tunc reddit in quoddam antiquum dictum, ſcilicet, quod quanta ſecundum quod quanta ſunt diviſibilia in infinitum, non autem ſecundum quod naturalia. Vel poteſt intelligi pars ſecundum ſpeciem, quæ poteſt per ſe eſſe in actu, & pars ſecundum materiam dicatur pars ſecundum potentiam, videlicet pars ut exiſtit in toto, & tunc redit in idem cum alio dicto antiquo, quod eſt dare minimum, quod poteſt per ſe exiſtere; non autem eſt minimum in toto, quod non eſt minus exiſtens in eo, in potentia. Aut poteſt intelligi tertio modo, diſcordando ab iſtis duobus dictis antiquis, quod ſit in aliquo, ut minima pars formæ, ſive totius inquantum habet formam: & non

a *Ægid. quodl. 4.6. & quodl. 6. q. 17. vide Var. hic Tex. c. 35. & ſid. cum 2. Phyſic. c. 71. ad fin.*

& non minima pars aliqua materiæ, aut totius ſecundum materiam: & tunc videtur manifeſte falſum, quia nulla pars materiæ in toto eſt ſine forma in actu, nec etiam ſine forma ejuſdem rationis in totis homogeneis, immo ſicut totum dividitur in partes homogeneas, ita materia per accidens, & forma per accidens dividitur in partes ſuas homogeneas: & eo modo, quo eſt minimum totius eſt minimum utriuſque partis, & e converſo.

Omittendo igitur iſtum tertium intellectum, illos alios duos intellectus excludendo, oſtendo, quod non impediunt probationes præcedentes. Primo quidem hic arguo contra primam viam, auctoritate Commentatoris ſuper tertio Phyſicorum (a), ſuper illud, *& videmus Plat. Comment. 6.* quære eum ibi. Secundo Ariſtotel. de Senſu, & Senſato, in dubitatione illa prima, ubi allegatur in oppoſitum, ibi enim licet dubitationem illam obſcure ſolvat; hoc tamen certum dicit, quod qualitates non ideo ſunt determinatæ ſecundum ſpecies, quod probat, quia ubi extrema ſunt poſita, neceſſe eſt media eſſe finita: in omni autem genere qualitatum ſenſibilium extrema ſunt poſita: quia contraria. Sed quæcunque una qualitate ſingulari, utrum ipſa habeat terminabilitatem in ſe, videtur dicere, quod non: quia exiſtunt cum continuitate, idem habent aliud in actu, aliud in potentia, ſicut continuum: hoc eſt, ſicut continuum unum eſt per ſe in actu, & plura in potentia, in quæ per ſe eſt diviſibile: ita qualitas ſenſibilis, exiſtens in continuo, eſt una in actu, & plures in potentia; licet per accidens: & tunc reducta potentialitate quanti per ſe ad actum, reducitur etiam potentialitas paſſionis per accidens ad actum, ita quod nunquam quantitas per diviſionem dividitur in quanta Mathematica, quia ſicut ipſe arguebat ad quæſtionem, quod naturale non componitur ex partibus Mathematicis, ſed naturalibus: ita etiam in tales partes dividitur. Qualiter autem non facit ad propoſitum, patebit reſpondendo.

Illud etiam, ad quod adducta fuit auctoritates Commentatoris, & Ariſtotelis probatur per rationes, quia quando aliquid alicui convenit alicui præciſe ſecundum aliquam rationem: cuicunque convenit æqualiter ſecundum illam rationem, eidem convenit ſimpliciter æqualiter: ſicut videre natum eſt præciſe competere animali ſecundum oculos, & non ſecundum manus, cuicunque æqualiter convenit ſecundum oculos, ei ſimpliciter æqualiter convenit, licet non conveniat ei ſecundum manus: ſed dividi in partes integrales ejuſdem rationis extenſas, nulli convenit niſi per quantitatem formaliter, nec maximo naturali magis, quam minimo: igitur cum minimo conveniat ſecundum illam rationem: ita ſimpliciter convenit minimo, ſicut maximo.

Quod ſi dicatur, quod forma minimi prohibet illud quod competeret ex quantitate quantum eſt ex parte quantitatis. Contra, ſi per conſequentia aliqua ſunt incompoſſibilia, & illa ad quæ conſe-

quun-

a *Vide c. 60. 68. & 69. 3. Phyſic. ad propoſ.*

quantum illa, ſunt incompoſſibilia: & multo magis ſi illa, quæ ſunt de eſſentiali ratione aliquorum, ſunt incompoſſibilia, & ipſa etiam ſed diviſibilitas in tales partes, vel eſſentialiter conſequitur quantitatem, vel eſt de per ſe ratione ejus, ſicut Philoſophus aſſignat rationem ejus talem *quinto Metaphyſicorum*, (a) igitur cuicunque formæ repugnat iſtud incompoſſibile, ei eſt quantitas incompoſſibilis: & ſic ſimpliciter non erit illud diviſibile inquantum quantum, quia ſimpliciter non eſt quantum.

Hoc etiam probatur, quia non eſt intelligibile aliquid eſſe quantum, quin ſit ex partibus: nec quod ſit ex partibus: quin pars ſit minor toto, & ita non eſt intelligibile quod aliquid ſit quantum indiviſibile, ita quod non ſit aliquid in eo minus eo, & exiſtens, nec etiam poteſt poni aliqua caro ſimpliciter indiviſibilis in tota carne; quia ſicut punctus ſeparatus non faceret quantum ſeparatum, ita nec caro punctualis, ſi eſſet cum alia, faceret aliquid majus, nec continuum, nec contiguum. Unde ita improbant rationes Philoſophi 6. *Phyſicor.* indiviſibilitatem partis alicujus rei naturalis, ſicut alicujus partis quanti inquantum quantum. Dico igitur, quod iſta reſponſio de naturali, ſecundum quod quantum, & ſecundum quod naturale, ſi poteſt habere aliquam veritatem, debet intelligi affirmando, & negando rationem formalem diviſibilitatis: ita quod illa reſponſio, quæ dicit, quod dividitur inquantum quantum, dicit, quod dividitur per rationem quantitatis, tanquam per rationem formalem diviſionis: & illa quæ dicit, quod non dividitur inquantum naturale, negat naturalitatem eſſe rationem formalem hujus diviſionis. Sicut ſi diceretur, quod animal inquantum habet oculos videt, non inquantum habet manus. Iſte intellectus verus eſt: ſed ex hoc non ſequitur, quod ſimpliciter ei non conveniat, quod convenit ei ſecundum quantitatem, non enim per naturalitatem concurrentem impeditur illud, quod convenit naturaliter quantitati: ſicut nec per manus concurrentes in animali, tollitur illud, quod convenit ei ſimpliciter ſecundum oculos, ita igitur abſolute eſt omne naturale diviſibile in ſemper diviſibilia in infinitum. Sicut ſi illa quantitas, quæ eſt cum forma naturali, eſſet per ſe ſine omni forma naturali: & ita omnes rationes, quæ procedunt de quantitate abſolute ſecundum rationem quantitatis, concludunt de ea, ut eſt in naturalibus, quia diviſibilitas eſt paſſio naturalis ejus, & ex conſequenti dicitur de naturali, cujus eſt hæc paſſio.

Secunda reſponſio non videtur evadere rationes prædictas, quia totum non eſſet compoſitum ex indiviſibilibus, vel ex minimis partibus in toto: tamen videtur poſſe poni minimum in motu, pro eo, quod pars motus per ſe eſt, antequam ſit aliquid ulterius totius: & illa pars formæ ſecundum quam eſt motus, præcedit omnes alias partes illius formæ, non tantum natura, ſed etiam duratione: & ita tunc videtur eſſe per ſe, & non in toto: ſi igitur ſit minimum in na-

tu-

a [illegible]

turalibus, quod poſſit per ſe eſſe, videtur eſſe minima pars formæ, quæ poteſt induci per motum, & ita minimus motus. Sed contra illam reſponſionem arguo, quia ſicut eſſentiale eſt quanto poſſe dividi in partes, ita eſt et eſſentiale, quod ſingulum totum, in quæ dividitur poſſit eſſe hoc aliquid: igitur nulli eorum repugnat per ſe eſſe. Confirmatur ratio, & iſta conſequentia, tum quia partes illæ ſunt ejuſdem rationis, quantum ad formam, & materiam cum toto: igitur poſſunt habere per ſe exiſtentiam, ſicut & totum poteſt. Tum, quia ſi eſſent per ſe, eſſent individua ejuſdem ſpeciei, cujus totum eſt individuum. Abſurdum autem videtur, quod aliquid habeat in ſe naturam illam, unde ſit individuum, vel poſſet eſſe individuum alicujus ſpeciei; ita quod ſimpliciter non repugnet ſibi poſſe eſſe individuum ejus, & ſibi repugnet poſſe eſſe ſimpliciter: & hoc ſaltem de illis, quæ non ſunt accidentia. Loquimur enim modo de ſubſtantiis homogeneis, quæ non inhærent eſſentialiter; tum etiam quia partes ſunt naturaliter priores toto: igitur non repugnat eis contradictorie poſſe eſſe priores duratione ipſo toto, ſicut quia repugnat ipſi toti eſſe prius natura hoc modo, ideo ſibi repugnat contradictorie ex parte ſui eſſe prius duratione. Videtur ergo, quod ad hoc dicendum, quod, ſicut forma naturalis non tollit a toto naturali, quin ita ſit totum ſemper diviſibile per quantitatem: ſicut quantitas eſſet, ſi ſola eſſet; ita etiam non tollit, quin quodlibet diviſum poſſet per ſe eſſe, quantum ex ſe eſt, & ex parte ſui, ſicut poſſet quælibet pars quantitativa, in quam divideretur quantum.

Et ſi dicas, quod ſtatim converteretur in continens. Iſta reſponſio non videtur eſſe ad intellectum quæſtionis, quærimus enim minimum potens per ſe eſſe ex ratione intrinſeca, hoc eſt, cui per aliquod intrinſecum repugnat contradictorie minus eo per ſe eſſe: nulla autem ratio hujus impoſſibilitatis intrinſeca aſſignatur, ſi totum corrumpatur, circumſcribamus enim omne continens, & omne corruptivum, & quod aqua ſola ſit in univerſo, quæcunque aqua data dividatur, quia hoc eſt poſſibile, ut probatum eſt contra primam reſponſionem: iſta, in quæ ſit diviſio, non erunt nihil, quia hoc eſt contra rationem diviſionis: nec erunt non aqua ex ſola ratione diviſionis, quia tunc aqua componeretur ex non aquis. Nec etiam repugnabit formæ aquæ iſta parvitas, quæ jam eſt in actu: quia ita parva præfuit, licet in toto: nec per ipſam diviſionem corrumpetur aqua, quia circumſcriptum eſt omne corruptivum ex hypotheſi: non videtur igitur aliqua ratio intrinſeca, quare naturali repugnet, quin ſemper quocumque per ſe exiſtente poſſit aliquid minus eo per ſe exiſtere: licet ratio extrinſeca forte impeditiva talis per ſe exiſtentiæ aſſignetur contrarietas corrumpentis.

Arguo etiam contra utramque reſponſionem ſimul, quia neutra ſalvat minimum in motu propter quod improbandum ratio eſt aliqualiter præcedens deductio, licet enim medium in motu locali non poſſet cedere mobili, niſi eſſet naturale: tamen ſi per impoſſibile medium Mathematicum poſſet cedere mobili Mathematico, vere eſſet ſucceſ-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſio in motu tali propter diviſibilitatem medii, prius enim pertranſi-ret mobile priorem partem ſpatii, quam poſteriorem. Etiam modo, ſicut per accidens eſt in locato, ex parte locati, inquantum locatum eſt: quod habeat qualitates naturales, ſicut patet per Philoſ. 4. *Phyſic.* (a) de cubo: & per accidens ex parte loci, inquantum locus eſt, quod habeat qualitatem naturalem, ex quæſt. 1. de loco, quia licet naturalitas conveniat locanti, tamen per accidens convenit loco: ita etiam licet neceſſario, tamen omnino per accidens convenit motui ſecundum locum, ſive motui ſecundum *ubi*, quod eſt in locato per ſe, inquantum reſpicit per ſe locum, quod qualitas naturalis ſit in ipſo motu, vel quod ſit in illo, ſecundum quod eſt motus, ſive in magnitudine, ſuper quam fit motus per ſe: igitur ratio ſucceſſionis eſt quantitas, vel in magnitudine, vel in mobili, vel in utroque. Ex hoc deſtruitur prima reſponſio, quod non faciat pro minimo motu: quia ex quo, ſecundum eam, non eſt accipere in eo minimum ſecundum quod quantum, & ſucceſſio eſt in motu locali per ſe, ex ratione alicuius inquantum quantum; ſequitur quod in motu locali nullo modo poteſt eſſe minimum, & ita nec in aliis motibus, quia licet non ita immediate concedatur de alteratione, ſi ponatur motus, vel ſucceſſio ſecundum formam: tamen ſequitur per locum a majori negativo, nullus enim motus velocior eſt latione, & ita nullus poteſt habere (b) partes indiviſibiles, ſi iſte neceſſario habeat partes diviſibiles. Ex eodem etiam deſtruitur ſecunda reſponſio, quod non faciat pro minimo motu: quia in magnitudine, ſuper quam eſt motus, non eſt accipere minimam partem inexiſtentem: igitur nec minimum tranſitum ſuper illam magnitudinem, quia illo minimo tranſitu oporteret pertranſire minimam partem magnitudinis. Secunda etiam reſponſio, quantum ad minimum motum, deſtruitur etiam per alia. Primo, quia quando movens eſt præſens, & vincens, ſuper motum non poteſt poni illa ratio extrinſeca, propter quam negatur tale minimum poſſe per ſe eſſe, ſcilicet præſentia corruptivi: quia præſentia moventis, & producentis tale minimum tunc vincit omne contrarium corruptivum. Similiter quodcunque datum minimum in ſucceſſivis poſſe eſſe in fluendo, hoc eſt minimum ibi ſimpliciter eſſe in toto; quia pars ſucceſſivi non habet aliud eſſe in toto, quam unam partem fluere ante aliam partem, quæ partes fluentes integrant totum, ſicut igitur in toto permanente, hoc eſt, partem eſſe in toto, eſt partem permanentem eſſe continuam alteri parti permanenti in toto: ita in ſucceſſivo, partem eſſe in toto, eſt partem fluentem continuari alteri parti fluenti.

Sic igitur improbatis illis duabus deductionibus antecedentibus, reſpondendum eſt ad probationes adductas pro eis. Ad primam dicitur, quod licet poſſibile ſit continuum poſſe dividi ſecundum omne ſignum: non tamen eſt poſſibile diviſum eſſe; quia iſta diviſio eſt in potentia, & in *fieri*, & nunquam poteſt eſſe tota in *facto eſſe*, & quod

a Tex. 26. b Vid. 10. Met. t. c. 4.

con ad illa probationes adductas in oppoſitum, conceditur de quacunque una potentia ad unam factionem, non tamen de infinitis factionibus, cum quarum una reducta ad actum, neceſſario ſtat aliqua non reducta ad actum, ita eſt in propoſito, quod ſunt infinitæ potentiæ ad infinita *dividi*: cum quarum una reducta ad actum, neceſſario ſtat alia non reducta ad actum: & ideo licet concedatur poſſibilitas ad *dividi*: non tamen ad *diviſum eſſe*. [illegible]

[illegible]

illud: ſequitur per te: continuum poteſt dividi ſecundum A igitur [illegible]

[illegible]

ſingularia conſequentia repugnare, non autem ſingularia antecedentia: contra ex compoſſibilibus nunquam ſequuntur incompoſſibilia: ſed ex ſingularibus illis ſequuntur illa, patet inductive; igitur, &c. [illegible] reſpondetur, quod iſta propoſitio, *poſſibile eſt conti-* [illegible]

[illegible] quod hæc propoſitio eſt poſſibilis, *poſſibile eſt continuum dividi ſe-* [illegible]

[illegible] poſſe ad quodcunque ſignum. Primus ſenſus eſt verus [illegible] falſus. Vel poteſt diſtingui ſecundum, quod ſignum poteſt diſtribuere diviſive, vel collective. [illegible]

[illegible] in ſtantibus poſſibilibus, vel impoſſibilibus, ſeu incompoſſibilibus [illegible]

[illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſibilitatis. Non enim poteſt fieri ampliatio ad plura *nunc*, ut non neceſſitatis poſſibilitas compoſitionis pro aliquo uno *nunc*, ſive extrema accipiantur pro eodem *nunc*, ſive pro alio; puta ſi ſedens accipiatur pro uno ſtanti, & ſtans pro alio. In omni ſenſu oportet, quod poſſibilitas modificet ipſam compoſitionem jungentem extrema pro aliquo uno *nunc*, tamen indeterminato. Ita in propoſito, notatur dividi uniri continuum ſecundum ſignum, & pro quolibet: ejus, & hoc pro aliquo *nunc* indeterminato; hoc autem eſt impoſſibile, [illegible]

[illegible]

A. aliquid continuum terminari per A. & ita potentiam, quæ eſt in illa parte continui, non reduci ad actum. Sed ſi arguas, quælibet ſingularis eſt vera, igitur & univerſalis. Poſſet dici, quod ſingulares ſunt veræ, non tamen compoſſibiles: & utrumque requiritur ad poſſibilitatem univerſalis. Contra, ſimul hæc eſt vera, continuum poteſt dividi ſecundum A. & ſecundum B. & C. & ſic de quolibet alio ſingulari ſimul. Et ſi dicas, quod ſingulares ſunt compoſſibiles accipiendo potentiam, ſed non actum terminantem potentiam pro eodem, puta eſt ſimul poſſibile continuum dividi ſecundum A. & ſecundum B. & C. non tamen eſt poſſibile ſimul dividi ſecundum A. & B. & C. &c. At quo, quod non oportet accipere poſſibilitatem dividendi pro eodem *nunc*, ad hoc, ut univerſalis ſit vera: quia ſingulares abſolute enunciantes prædicatum de ſingularibus, ſufficienter enumeratis, inferunt univerſale abſolute enuncians idem prædicatum: ſed ſi tales ſingulares ſunt veræ omnes in ſe, & abſolutæ: igitur & univerſalis. Reſpondeo, quod ſingulares propoſitiones de poſſibili abſolute ſumptæ, non inferunt formaliter univerſalem de poſſibili; ſed eſt fallacia figuræ dictionis, a pluribus determinatis ad unum; poſſunt enim ſingulares ex vi ſermonis unire prædicatum ſubjecto (a) pro aliquo *nunc*: univerſalis autem unit prædicatum ſubjecto pro quolibet ejus univerſaliter: & ideo procedit ex forma ſignificandi a pluribus determinatis ad unum. Iſta eſt ratio quare a præmiſſa de poſſibili ut *nunc*, & alia de poſſibili pro alio *nunc*, non ſequitur concluſio de poſſibili ſimpliciter, & abſolute: quia præmiſſæ illæ non ſignificant ex forma ſua extrema uniri ipſi medio: & ſic non ſequitur unio extremorum inter ſe, nec etiam eſt poſſibilis pro aliquo eodem. Et ſi quæras qualiter ſint accipiendæ ſingulares de poſſibili, ut ſufficienter inferant univerſalem. Dico, quod oportet eas accipi in compoſitione ſpecificata pro eodem *nunc* indeterminato: puta poſſibile eſt dividi ſecundum A. pro aliquo *nunc*, & & poſſibile eſt dividi ſecundum B. pro eodem, & ſecundum C. pro eodem *nunc*: & ſic de ſingulis, & tunc ſequitur univerſalis, & aliter non. Et ſi arguas, quod iſtæ ſingulares, ſunt alterius univerſalis, puta

a *Vide Scot. lib. Elench. qu. 40. & ſeq.*

ta iſtius, poſſibile eſt continuum dividi ſecundum quodlibet ſignum ſecundum unum *nunc*, quæ formaliter differt ab illa alia. Reſpondeo, quod differunt ſecundum vocem, quia hoc quod iſta exprimit hic, alia ex conſignificatione verbi demonſtrat extrema uniri. Et ſi dicas, quod etiam hoc modo ſpecificando prædicatum pro aliquo *nunc* determinato, vel indeterminato, nulla ſingularis repugnat alii: ut poſſibile eſt dividi ſecundum B pro eodem *nunc*, non repugnat iſti, poſſibile eſt dividi ſecundum A. pro eodem *nunc*, & ita de C & de quolibet alio ſingulari, quia ſi aliqua repugnaret, aut eſſet illa, quæ reciperet punctum immediatum aut mediatum, non illa, quæ acciperet mediatum, quia diviſio ſecundum unum ſignum non impedit diviſionem ſecundum aliud ſignum mediatum, nec iſta, quæ immediatum, quia nullum eſt immediatum: igitur ſingulares ut inducunt univerſalem iſtam, ut nunc ſunt veræ, & compoſſibiles. Reſpondeo, dico, quod cuilibet ſingulari acceptæ, vel acceptabili, nulla ſingularis determinata accepta, vel acceptabilis repugnat indeterminata compoſitione pro eodem *nunc*: tamen quicunque acceptæ repugnant infinitæ indeterminatæ. Et ratio illius repugnantiæ eſt aſſignata prius ex impoſſibilitate reductionis omnium potentiarum ſimul ad actum. Hujus ſimile non habetur faciliter in aliis, bene enim poteſt poni exemplum, ubi quælibet ſingularis eſt poſſibilis, & tamen univerſalis non eſt poſſibilis, quia aliqua una ſingularis, alicui uni ſingulari eſt incompoſſibilis: ſicut poſſibile eſt omnem colorem tibi ineſſe, hæc eſt impoſſibilis, quia aliqua non determinata ſingularis alteri determinatæ repugnat: ſicut te eſſe album, repugnat iſti, te eſſe nigrum. Tamen ponamus, quod iſte non poſſet portare decem lapides, ſed novem tantum: & ſint illi lapides decem æquales, iſta propoſitio, *poſſibile eſt omnem lapidem portari ab iſto*, falſa eſt: & non quia aliqua ſingularis in ſe ſit falſa, nec quia aliqua ſingularis determinata ſit alicui determinatæ incompoſſibilis: ſed aliquibus determinatis eſt aliqua indeterminata incompoſſibilis, quæcunque enim novem ſingularia ſunt compoſſibilia, & decimum indeterminate eſt incompoſſibile eis. Iſto modo debet intelligi reſponſio Aver. ſuper 1. *de Generatione*, qui dicit, quod facta diviſione in uno puncto, prohibetur fieri diviſio in alio puncto: non quidem in aliquo alio determinato ſignato, vel ſignabili: ſed in aliquo indeterminato. Et tunc reſpondetur ad argumentum factum contra me prius de mediato, & immediato, quod etiam fit contra eum. Dico, quod non eſt dandum, diviſionem fieri in aliquo immediato, ſed in aliquo mediato: non tamen determinato, ſive ſignato, ſive ſignabili, ſed indeterminato; quia quodcunque determinatum mediatum accipiatur, poſſet diviſio ſtare ſecundum illud ſignum, ſimul cum diviſione ſecundum illud ſignificatum, repugnabit tamen diviſioni iſti diviſio ſecundum aliud ſignificatum mediatum ſecundum aliquid, ſcilicet quod non eſt in continuo determinato ad hoc indiviſibile.

Sed ſi quæras de illa propoſitione, *poſſibile eſt continuum dividi ſecundum quodcunque ſignum*, iſta poteſt concedi. quia hoc ſignum *quodcunque* non tantum eſt diſtributivum, ſed etiam partitivum:

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ita quod ad veritatem univerſalis, cujus ſubjectum diſtribuitur per *quodcunque*, ſufficit ſigillatim attributio prædicati cuicunque ſingulari, ita quod non omnis ſingulari ſimul, ſed cuicunque indifferenter: & non oportet quod aliis, *omnis* autem non ſic ſignificat, ſed ſignificat ſubjectum ſimul accipi pro quolibet reſpectu prædicati. De hoc autem ſigno *quilibet*: eſt dubium, utrum ſignificet idem cum eo, quod *omnis*, vel cum eo quod eſt *quicunque*. Et quodcunque horum ponatur, dicendum eſt de illo, ſicut de illo, cui æquivalet, cum tamen de intellectu conſtat, non eſt vis facienda in nomine.

Ad ſecundam probationem illius antecedentis dicitur, quod indiviſibile nihil eſt, niſi carentia continui, ita quod nihil formaliter eſt inſtans, niſi carentia ſucceſſionis continuæ, & ita punctus eſt carentia longitudinis, & nihil poſitivum dicit, & tunc neganda eſſet illa propoſitio, quod ſucceſſivum præciſe habeat *eſſe* (a) quia ſuum indiviſibile ſit: immo præciſe habet *eſſe* ſucceſſivum, quia pars ejus fluit, & non quia indiviſibile ejus ſit aliquid poſitive. Pro illa poſitione videntur multa facere. Primo, quia poſita ſola ratione continui, circumſcripto omni abſoluto, videtur eſſe terminatum ſi non ſit infinitum, nec videtur, quod poſſit Deus ſeparare finitatem a linea: nec per conſequens punctum, quod non videtur eſſe probabile, ſi punctus eſſet alia eſſentia abſoluta a linea. (b) Similiter ſi eſſent duæ eſſentiæ abſolutæ, non videtur poſſibile, quomodo fieret aliquod unum ex eis, niſi unum alteri accideret, non enim ſunt unum ſecundum identitatem perfectam: quia ponuntur duæ eſſentiæ abſolutæ: nec unum tertium compoſitum ex eis; quia neutrum reſpectu alterius eſt actus, aut potentia. Similiter indiviſibile haberet *eſſe*, & non *eſſe* abſque generatione, (c) & corruptione: quia ſi in medio lineæ continuæ eſt tantum unus punctus, ipſa autem diviſa ſunt duo puncta in actu: igitur eſt ibi aliquis punctus, qui non præfuit ibi, & ſine generatione, quia non videtur probabile, quod dividens generaverit ibi aliquam eſſentiam abſolutam: ſimiliter de figura inciſionis, videtur per Authorem ſex Principiorum, quod non ſit aliquid poſitive dictum: & tamen ibi eſt ſuperficies in actu, quæ prius non fuit in actu. (d) Sed contra iſtud; tunc ſequitur, quod generatio ſubſtantiæ, quæ non eſt per ſe terminus continui, nihil erit, vel ſaltem in nihilo: quia non eſt ejus aliqua menſura poſitiva: & ita eſt de illuminatione, & de omnibus mutationibus ſubjectis, quæ non ſunt per ſe termini motuum, & fiunt in inſtanti, ſicut nihil in nihilo, vel privatio continuitatis in privatione continuitatis, tamen de iſtis videtur abſurdum, quia non ſunt per ſe termini continuitatis alicujus continui, quia nihil ſunt continui, nec poſitive, nec privative. (e) Præterea, ſecundum Philoſophum 1. *Poſterior.* ratio li-

a *Opinio nomin. vide Occh. in tract. de Euc. & qualit. 1. q. 3.*
b *Quære Burleum ſuper 1. Phyſ. & alibi.* c *In proœm. vid. 2. Phyſ. text. c. 31.* d *Conatur Occh. 4. 1. art. 2. de Euch. hoc ſolvere.* e *Text. 9.*

lineæ eſt ex punctis, hoc eſt, in ratione eſſentiali lineæ, cadit punctus, quæ ratio dicitur de linea primo modo dicendi per ſe: nulla autem privatio pertinet per ſe ad rationem eſſentialem poſitivi: igitur, &c.

Præterea, ex eodem ſequitur, quod ſi punctus tantum eſt privatio, quod etiam linea tantum erit privatio, & ſuperficies, & corpus, ſemper enim terminatum diffinitur per terminans, & poſitivum [illegible] ſed aliqua privationem, [illegible] ſequitur [illegible] propter aliud [illegible] ſuperficies tantum carentia profunditatis, & tunc non erit niſi unica dimenſio, quæ ponetur corpus; cum tamen illa dimenſio, quæ dicitur profunditas, poſſit alio reſpectu dici latitudo. Iſtæ enim tres dimenſiones diſtinguuntur ſecundum imaginationem trium linearum ſe interſecantium in eodem puncto. Ex hoc infertur ulterius inconveniens, quod ſi ſuperficies eſt tantum privatio profunditatis, quomodo erit punctus niſi privatio privationis? Nihil enim videtur privare privationem, niſi formalem poſitivum. Præterea, ſecundum ſuperficiem inſunt multæ qualitates corporales, & ſenſibiles, ut videtur: ergo non eſt tantum privatio. Antecedens probatur de coloribus, & figuris, quorum utrumque eſt per ſe viſibile, & per conſequens poſitivum. Figura etiam propriiſſime ſequitur ſpeciem, [illegible] determinativa organizationis corporis humani, & ideo videtur accidens manifeſtativum ſpeciei: non autem videtur probabile, entitatem poſitivam talis conſequentis ſpeciem naturaliter, & manifeſtantis eam, includere eſſentialiter, vel pro ſubjecto habere immediate privationem. Si autem hac ſolutione omiſſa, redeundo ad ſecundam probationem aliter dicatur; quod indiviſibile, per quod ſucceſſivum habet *eſſe*, eſt tantum in potentia. Hoc nihil juvat; quia eodem modo, quo habet *eſſe* in toto quando cedit, quæro quid ſibi ſuccedat, ſi aliud indiviſibile, ſtat argumentum: ſi non, tunc ſucceſſivum non erit.

Reſpondeo ad argumentum, quod eo cedente, ſuccedit pars continua fluens, & non indiviſibile immediate, nec aliquid immediate, niſi ſicut continuum eſt immediatum indiviſibili. Et ſi obiicis, ergo non ſemper habet tempus eſſe uniformiter, & æqualiter, quia quando illud inſtans poſitivum eſt, tempus eſt, quia ſuum indiviſibile eſt: illo autem tranſacto immediate non eſt, quia aliquid ejus indiviſibile non eſt. Reſpondeo, ſicut linea non uniformiter habet eſſe, ubique, prout *ubique*, diſtribuit pro partibus lineæ, & indiviſibilibus lineæ, quia in iſtis ſcilicet partibus habet *eſſe*, ut in ultimis: & in illis, ſcilicet in punctis, ut in terminis, & tamen ubique eſt uniformiter ſecundum quod, *ubique* diſtribuit præciſe pro iſtis vel præciſe pro illis, ita eſt in propoſito, ſi *ſemper* diſtribuit præciſe pro indiviſibilibus, vel præciſe pro partibus, tunc uniformiter habet *eſſe*: ſed ſi pro utriſque ſimul, non habet *eſſe* uniformiter. Ad pro-

a *Contra Ariſt. 1. Cœl. c. 2.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

probationem alterius antecedentis (a), de partibus minimis: Reſpon[illegible] quod Philoſophus contra Anaxagoram [illegible] ablationem a toto minoretur totum: ita quod non ſemper poſſit de eo æquale abſtrahi, oportebit enim Anaxagoram dicere, ſicut imponit ſibi Philoſophus, quod facta ſegregatione a carne cujuſcunque generabilis de carne, adhuc remaneret caro tanta, ut ex ea poſſet ulterius ſegregari, ſeu generari quodcunque generabile: [illegible] impoſſibile, quia quantumcunque caro poteſt in infinitum dividi [illegible] quodcunque generabile generari: quia generabile quodcunque requirit quantitatem determinatam illius, ex quo generatur, maxime ſi generatio ſit tantum ſegregatio vel motus localis ſeu latioris, quod imponitur Anaxagoræ: & ultra quantitatem illam omnem, ex qua generatur, minueretur caro per continuam ſegregationem aliorum ex ipſa. Non ergo propter intentionem Philoſophi ibi oportet ponere minimum in naturalibus, etiam ſeparatum per ſe exiſtens, nec in [illegible]. Ad aliud Philoſophi *de Senſu, & Senſato*, dico, quod paſſio[illegible] [illegible] per ſe exiſtentem, non tamen immutaret ſenſum. Et tunc patet ad argumentum ejus, quod adducitur in oppoſitum, quod ſenſus creſcit in infinitum, ſi ponatur, &c. Verum eſt, ſi ſenſibile, inquantum actu perceptibile a ſenſu, poteſt dividi in [illegible] ſi illud quod eſt ſenſibile poteſt dividi [illegible].

[illegible] ſecundo de Anima, patet, quod loquitur de quantitate naturali augmentabili, & diminuibili, quod concedo, quia illa quantitas cuicunque naturali perfecto eſt determinata in majus, & [illegible] item ad minus in animatis, loquendo de illa quantitate, ad [illegible] procedit diminutio. Philoſophus tamen non loquitur ibi niſi de [illegible] magnitudinis, & augmenti & ideo præciſe in illo loco intendit Philoſophus, quod quantitas perfecta cujuſlibet rei naturalis, eſt determinata in majus [illegible] ex quo habet propoſitum ſuum, quod intendit probare, ſcilicet quod ignis non eſt principium [illegible] in aliqua [illegible] determinatum ad quantitatem perfectam illius ſpeciei [illegible]

ante-

a 2. *Phyſic. t. 38. & 39.*

antecedens de minimo, per hoc, quod convenit accipere primum in motu, poſſet conſequentia negari, quia illi, qui dixerunt primum in motu, dixerunt mutationem primum eſſe per cui motus. Tamen nego primum utroque modo, & primum motum, & mutationem primum, quia Philoſoph. 6. *Phyſic.* ex intentione oſtendit oppoſitum (a), ſcilicet quod omne *moveri* præcedit *mutatum eſſe* in infinitum, & e contrario. Et perſuadetur hoc ſic, quia ſi ignis cauſaret aliquid primum in motu, pari ratione poſſet cauſare æquale illi ſimul cum eo immediatum: & ita aut neceſſe eſſet fingere, quod inter primum cauſatum ſimul, & ſecundum æquale illi, oporteret quieſcere agens: & ita motus componeretur ex motibus, & quietibus intermediis, aut oporteret agens poſt primum inductum, inducere totum habitum ſucceſſive: quod videtur valde irrationabile, quia cum ſit æqualis virtutis, & æque approximatum paſſo, ſicut poteſt aliquem gradum ſimul cauſatum primum ſimul inducere: ita illo inducto, poteſt inducere ipſum totum ſimul: & ita componeretur totus motus immediate ex mutationibus immediatis, vel ex mutationibus ſive motibus, & quietibus intermediis.

Eſt ergo iſte proceſſus (b), ſi forma (ſub *eſſe* quieto, & ſub aliqua immutatione) corrumpenda per motum, puta in alteratione ſub calore in *eſſe* quieto, hujus inquam, immutationis eſt accipere ultimum, ſcilicet immutationem terminative: quia mobile ſe habet nunc indiviſibiliter, ſicut prius diviſibiliter: & hoc eſt immutari, ſicut mutari eſt aliter ſe habere nunc indiviſibiliter, quam prius diviſibiliter, ideo autem eſt ſub eadem forma (ſub qua quievit) in inſtanti immutationis; quia tunc agens, quod debet ipſum movere, nihil egit prius, nec nunc agit circa ipſum, ab illo inſtanti incipit movere illud mobile, & hoc ſucceſſive, vel propter partes mobilis, quia nulla pars mobilis eſt æque propinqua agenti, ſed pars propinquior altera parte in infinitum, & ſolus punctus mobilis eſt ac toto immediatus agenti, & ille non eſt mobilis: ſive propter partes formæ, ſecundũ quas debet eſſe motus, quarum quælibet ante aliam eſt indiviſibilis, a movente præſente: quia ratio extrinſeca, propter quam minimum non poſſet eſſe per ſe in naturalibus, eſt præſentia corrumpentis, hæc autem tollitur propter præſentiam agentis corrumpentis omne corruptivum ſui effectus: ab illo ergo inſtanti immutationis, continue remittitur calor, qui inſuit, & acquiritur frigus. Non enim veriſimile eſt, quod ſit ſolus motus remiſſionis uſque ad aliquod tantum, & tunc primo inducatur aliquid frigoris, [illegible] enim calor remittendus haberet ultimum ſui *eſſe*, quod negat Philoſ. [illegible] *Phyſic.* vel [illegible] (c), ſaltem frigus immediate ſequens ipſum haberet primum ſui *eſſe*: & tunc eſſet prima mutatio motus infrigidationis, quod eſt ita inconveniens, ſicut de prima remiſſione motus caloris; inconveniens etiam videtur, quod agens remittat calorem, niſi cauſando in ipſo aliquid incompoſſibile ſibi ſecundum aliquem gradum: & ſe-

a Scot. 6. *Phyſ. 4. 8. Tex. 52. & 58.* b 5. & 6. *Phyſ.*
c *Calor non habet ultimum eſſe. Tex. 69.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

& ſecundum quod illud cauſat in majori, vel minori gradu, correſpondet gradum, & gradum ipſius exiſtentis. Hoc etiam vult Philoſophus manifeſte 6. *Phyſic.* (a) quod omne, quod movetur, habet aliquid utriuſque extremi: & videtur manifeſtum ad ſenſum, quod aquæ ſucceſſive calefaciendæ aliquid caloris ineſt, manente adhuc frigiditate hac, & non adhuc totaliter corrupta; concurrunt ergo ſimul ab inſtanti immutationis, motus remiſſionis caloris, & motus intenſionis frigoris, quorum neutrius eſt aliquid primum: & in aliquo inſtanti in quo per mutationem ſubitam inducitur aliquis gradus frigoris omnino incompoſſibilis calori; in illo primo, calor non eſt: & uſque ad illum calor fuit, ita quod calor nullum ultimum habet ſui *eſſe*: ſed habet ultimum in *eſſe* quieto: & frigus nullum primum habet ſui *eſſe* ſimpliciter, licet habeat primum in *eſſe* quieto, quod ſcilicet accipit per immutationem, licet illud non ſit quies.

Cum ergo probatur primum per Philoſ. 8. (b) *Phyſic.* dico, quod intentio Philoſophi eſt iſta, ſcilicet probare, quod non omnia ſemper moventur: & contra eos, qui dicunt omnia ſemper moveri, dicit quod manifeſte convincuntur, ſi conſideremus illos motus, ex quibus movebantur. (a) Moti enim erant ad hoc ponendum ex augmentatione, & diminutione animatorum, quam videbant fieri perceptibiliter in aliquo magno tempore, puta in anno: & tamen in nulla parte ejus; ex hoc concludebant, quod illa fiebant in toto tempore, & in nulla parte temporis perceptibiliter, licet in qualibet parte temporis imperceptibiliter: quibus Ariſtot. obviat, quod bene poteſt tale mobile quieſcere per aliquod tempus, & in parvo aliquo tempore moveri illo motu, ita quod non oportet moveri ſemper ipſum illo motu. Et probat hoc per exemplum de guttis cadentibus cavantibus lapidem, quæ in aliquo certo tempore, & numero cadunt, & nihil auferunt de lapide, tandem tamen una cadens, puta centeſima, aufert in virtute omnium aliarum aliquam partem lapidis, quæ tota ſimul aufertur, & non pars ante partem. Non intendit ergo Philoſophus ibi, quod ablatio partis lapidis, ſit in inſtanti, vel tota ſimul: nam iſta ablatio eſt motus localis, qui nullo modo poſſet fieri, niſi pars mobilis prius pertranſeat ſpatium, quam totum mobile: ſed iſta una pars lapidis, quæ aufertur per ultimam guttam in virtute omnium præcedentium, licet ſucceſſive auferatur, tamen ablatio ejus non eſt ſucceſſiva correſpondens toti ſucceſſioni caſus guttarum. Non enim quot erant guttæ cadentes, tot erant partes ablationis hujus partis a lapide: ſed tota iſta parva pars per ultimam guttam aufertur, licet ſucceſſive. Negat ergo Philoſophus ſucceſſionem huic correſpondentem, ſcilicet toti ſucceſſioni caſus guttarum, & per hoc, ille lapis motus non movebatur ſemper, licet quando movebatur per ultimam guttam, tunc ſucceſſive movebatur. Et ſecundum iſtam intentionem ſubdit poſtea de alteratione,

a Tex. 7. b Tex. 21. c *Vide Scot. 1. d. 17. q. 2. Suar. Met. d. 14. ſ. 9.*

ne, quod non eſt neceſſe, quod propter hoc ſit tota alteratio infinita: frequenter enim ubi habet litera noſtra *velox*, illa Commentatoris habet *ſubita*, & exponit Commentator *ſubita*, id eſt, *in inſtanti*, & non in tempore inferendo. Quæ expoſitio eſt literæ contraria: quod patet ex tranſlatione ſua in multis locis, quia in 4. *Phyſicor.* (a) ubi tranſlatio noſtra habet *repente*, ſua tranſlatio habet *ſubito*, & notificatur ibi, quod illud dicitur fieri ſubito, quod fit in tempore imperceptibili, & ita exponit ipſe ibi: igitur exponere, *velox*, vel *ſubito*, per *inſtans*, eſt exponere tempus per *inſtans*. Sed intentio Philoſ. eſt iſta, quod non oportet, ſicut alterabile, eſt diviſibile in infinitum, quod ita tempus infinitum correſpondeat alterationi alterabilis, ſive ſemper dum alterabile eſt, quod pars ejus poſt partem continue alteretur, ſicut poſſet eſſe ſucceſſio ex ratione partium alterabilis; ſed frequenter alteratio eſt velox, ſive ſubita, id eſt, quieſcente prius uſque tunc illo alterabili, & tunc non ſunt ſimul, nec ſecundum primam mutationem, nec ſecundum primam partem motus, ſed ſucceſſive, & hoc eſt, quod ſubdit ſtatim ratio appoſita a Philoſ. ad eandem concluſionem, quod quando quis ſanatur, ſanatio ejus eſt in tempore, & non in termino temporis; & tamen mobile non ſemper movetur illo motu, quia iſte motus finitus eſt inter duo contraria. Quomodo ergo acciperet ipſe in ratione præcedenti, alterationem fieri in inſtanti, (b) ad hoc, ut probaret non omnia eſſe in motu: & in ſecunda ratione accipit oppoſitum: ſcilicet quod ſanatio non eſt in termino temporis, ſed in tempore: & tamen non ſemper eſt motus, quia eſt inter contraria, & ideo acquiſito illo contrario ceſſabit motus. Subdit ergo Philoſ. quod *dicere omnia continue moveri; multum in manifeſtis ambigere eſt*, ubi *continue* accipitur pro *ſemper*, quia illud membrum quintum diviſionis quinti membri improbat per omnia illa, & adhuc ponitur ibi ulterior expoſitio, quia lapis manet durus, ergo non alteratur. Non ergo ex aliquo verbo, quod hic dicitur, negat totam ſententiam ſuam in 6. *Phyſicor.* & dato, quod hic eſſet aliquod verbum, quod expreſſe hoc videretur ſonare (licet nullum ſit, niſi ex falſo intellectu ſumptum) magis tamen eſſet exponendum ſecundum illud, quod hic dicitur, quam totum illud, quod eſt hic principale, alibi retractare propter aliqua, quæ dicuntur alibi; non ita principaliter, nec ex intentione ſicut hic. Ad aliud de ſenſu, & ſenſato dicetur in argumento ultimo ultimæ quæſtionis hujus diſtinctionis. Ad rationem de contradictoriis dicitur, quod illa ſunt contradictoria, quæ ſunt accepta pro eodem tempore, & ſecundum alias conditiones requiſitas: (c) & illa non ſunt contradictoria, quæ non ſunt accepta pro eodem tempore, quod probatur per diffinitionem contradictionis poſitam primo Elenchorum, & ideo non eſſe caloris, ut præceſſit [illegible]

a *Text. c. 127.* b *6. Phyſ. ad finem & alibi ſæpe.*
c *& 1. Peri. c. [illegible]. Vid. Scot. [illegible] Elench. quæſt. 35. de ignorantia Elench.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ultimo inſtanti immutationis, & eſſe caloris ſuſceptum in tempore habito, non ſunt contradictoria reſpectu caloris.

Contra, *eſſe* caloris & *non eſſe* abſolute ſumpta (non prout intelliguntur in eodem inſtanti) ſunt incompoſſibilia ſimpliciter, ita quod quia ſunt incompoſſibilia ſimpliciter: ideo non poſſunt eſſe in eodem inſtanti, & non e converſo, & ratio incompoſſibilitatis pro eodem inſtanti non eſt alia, niſi quia ipſa formaliter ſunt oppoſita, nulla alia oppoſitione formaliter, quam contradictoria: igitur, &c. Confirmatur hoc per ſimile in aliis, quia contrarium contrario ſuccedens vere eſt ei contrarium, ſcilicet non ſimul in eodem inſtanti. Similiter forma ut eſt terminus, *ad quem* privationi vere, opponitur ſibi privative, ut eſt terminus *a quo*, & eſt motus inter oppoſita formaliter. Unde Philoſophus *Primo Phyſic. cap.* 2. vult quod omnis motus ſit inter contraria oppoſita, vel privativa, vel media inter hæc: & tamen illa, ut ſunt termini tranſmutationis, nunquam ſimul ſunt. Poſſet etiam argui; quod creationis termini non eſſent contradictorii, quia *non eſſe*, quod præcedit *eſſe* creati, non poteſt ei eſſe contradictorium, nec privativum, nec medium inter hæc, quia in nullo ſuſceptivo eſt: & ſi non eſſet contradictorium ei, creatio ergo non eſſet inter contradictoria vel contraria: quod videtur abſurdum. Quod autem adducitur de diffinitione contradictionis, eſt æquivocatio, quia alio modo contradictio eſt in complexis, & alio modo eſt in incomplexis. Complexa non ſunt contradictoria, niſi accipiantur pro eodem inſtanti, pro quo oportet illa ambo enuntiare prædicatum de ſubjecto. (b) Incomplexa autem abſolute ſumpta, non determinando ad aliquod inſtans, ſunt contradictoria. De contradictione prima loquitur Philoſophus in Perihermenias, de ſecunda vero in Prædicamentis. Aliter reſpondeo ad argumentum, quod immediatum poteſt accipi dupliciter. Uno modo, inter quod ſecundum ſe totum, & aliud non eſt medium: alio modo, quod ſecundum ſe, totum eſt cum altero ſtatim, vel poſt alterum: primo modo continuum eſt immediatum ſuo termino, quia inter indiviſibile terminans, & diviſibile terminatum nihil cadit medium. Secundo modo indiviſibili terminanti continuum: nihil eſt immediatum, nihil enim ſecundum ſe totum ſtatim ſequitur illud indiviſibile: ſed pars illius totius, quod eſt immediatum toti primo modo, ſequitur indiviſibile ſecundum partem ante partem in infinitum. Ad propoſitum ergo dico; quod ſicut menſuræ iſtæ ſe habent, ita & menſurata, ſcilicet quod quando unum contradictorium menſuratur indiviſibili, & aliud menſuratur diviſibili, & tunc minor eſt falſa. Nullum enim eſt medium inter contradictorium, ſecundum quod eſt in tota menſura ſua, & contradictorium aliud, ſicut nec inter totam menſuram ejus, & menſuram alterius: contradictorium tamen, quod menſuratur diviſibili, non eſt alicui immediatum, ita quod ſecundum aliquod *eſſe* ſui, videlicet, prout eſt

a Tex. 47. idem 5. Phyſ. t. 58. & 2. de anima t. 44.
b Lib. 1. c. de oppoſ.

eſt menſura ſua, ſtatim reliquum contradictorium ſequatur. Ita dico in propoſito, quod *non eſſe* fuit in indiviſibili: *eſſe* autem formæ inductæ per motum, eſt in toto tempore habito, & ideo nullum eſt medium inter illa: tamen quod ſequitur in tempore non eſt immediatum ſecundo modo præexiſtenti in inſtanti.

Ad tertium argumentum principale quæſtionis, quando dicitur, quod Angelus non poſſit moveri, quia eſt indiviſibilis, quamvis poſſet faciliter reſponderi, quod Angelus occupat locum diviſibilem, & ideo reſpectu loci ſe habet, ac ſi eſſet diviſibilis: aut ſi occupat locum punctalem, & ita ut punctaliter exiſtens non poteſt continue moveri, ut ſemper habeat *eſſe* punctale. Tamen quia non videtur ratio, quare negatur (a) indiviſibile moveri, etiamſi eſſet indiviſibile quantitatis per ſe exiſtens: ideo poteſt concedi, quod Angelus habens *ubi* punctale, poteſt continue moveri, ut in puncto ſemper exiſtens. Et illud, quod aſſumptum eſt de indiviſibili, probatur multipliciter. Primo, quia ſphæra ſuper planum mota, deſcribit in plano lineam; & tamen non tangit niſi in puncto, ergo illud punctum pertranſit totam lineam, & tamen non propter hoc tota linea illa, quæ ſic pertranſitur a puncto, componitur ex punctis: ergo a ſimili, nec hoc ſequeretur, ſi ille punctus eſſet per ſe. Hic reſpondetur multipliciter. Primo, quod non eſt ſphæricum in natura; ſed tantum in intellectu, vel imaginatione. Sed hoc nihil eſt, quia cœlum ſimpliciter eſt ſphæricum: & tamen dato, quod non eſſet aliquod ſphæricum in natura, adhuc non eſſet contradictio ex parte ſphæræ, & plani, quod hoc ſuper illud moveatur, ut ſphæra ſuper planum: eſſet autem contradictio; ſi ex motu indiviſibilis ſuper aliquid, ſequeretur ipſum eſſe indiviſibile, vel componi ex indiviſibilibus. Aliter dicitur, quod naturalis ſphæra tangit planum in linea, non in puncto. Sed hoc videtur impoſſibile: quia quod applicatur lineæ circulari, ita quod eam totam tangit, neceſſario eſt circulare, quia quælibet pars lineæ circularis, eſt circularis, ſicut linea recta eſt in qualibet parte recta: nam rectæ lineæ nulla pars eſt circularis, vel curva. Aliter dicitur, (b) quod quia punctus ille per accidens movetur, ideo non oportet, quod commenſuret ſibi ſpatium, ſuper quod movetur: ſphæra autem per ſe movetur, & etiam eſt diviſibilis. Sed contra iſtud, quia quamvis pars in toto moveatur per accidens: tamen ſemper eſt in ſpatio ſibi æquali, & pertranſeundo illa, deſcribit totum ſpatium, immo ſi albedo, quæ magis movetur per accidens moto quanto, quam aliquid, quod eſt pars, vel terminus quanti, ſecundum quantitatem ſuam, quam habet per accidens, comparetur ad ſpatium, adhuc ejus quantitas accidentalis commenſuraretur ſpatio, unde non videtur, quod quantum ad commenſurationem aliquid auferat moveri per accidens aliter, quam per ſe moveri. Item linea iſta ſuppoſita non commenſuratur ſphæræ: quia tunc eſſet corpus ſphæricum, ſed commenſuratur alicui moto ſuper ipſam: ergo tantum

a Vide com. 6. Phyſ. q. 7. b 6. Phyſ. c. 86.

tum puncto moto ſuper eam. Si etiam ponatur, ſphæram eſſe in vacuo, & ſolam lineam eſſe plenam, & per impoſſibile ſphæra poſſet moveri in vacuo, & ille punctus ſuper lineam plenam, illa linea plena non deſcriberetur, niſi præciſe ex puncto illo, & ita ſequitur propoſitum ex illis. Præterea, accipiatur corpus cubum, & moveatur prima ſuperficies ejus: vel ſemper eſt in aliquo ſibi æquali, & ita in ſuperficie: vel correſpondet ſibi aliquid in magnitudine ſuppoſita, puta linea, & ſic ſemper pertranſeundo prius aliquid magnitudinis, quam aliud, pertranſit totam magnitudinem: ergo tota magnitudo ſuppoſita componitur ex lineis, ſi rationes illorum valent. Præterea, ſignetur punctus primus in linea, ſuper quam alia linea movetur: iſte punctus in linea ſuppoſita deſcribit totam lineam motam: quia ſicut ſemper quicunque punctus lineæ motæ eſt continue in alio, & alio puncto lineæ ſuppoſitæ: ita eſt e converſo; quicunque punctus lineæ ſuppoſitæ ſupponitur alij, & alij puncto lineæ motæ: & tamen cum omnibus illis ſtat continuitas motus. Poteſt ergo concedi (cum non videatur niſi fuga, dicere de moveri per accidens) quod indiviſibile poſſet per ſe moveri: ſi per ſe eſſet, & tamen continue; nec ex hoc ſequeretur magnitudinem pertranſitam eſſe compoſitam ex indiviſibilibus. Propter tamen intentionem Ariſtotelis qui allegabatur, oportet intelligare, (a) quod in motu locali eſt ſucceſſio ex duplici cauſa, videlicet ex diviſibilitate mobilis, & ex diviſibilitate ſpatij; quarum utraque cauſa ſi eſſet per ſe, & præciſa; eſſet ſufficiens ratio ſucceſſionis. Nam quod hoc mobile prius pertranſit unam partem ſpatij, quam aliam: & ita eſſet ſucceſſio ex parte ſpatij, comparando idem mobile ad diverſas partes ejus; quodcunque etiam idem in ſpatio, prius pertranſit mobile ſecundum primam partem ſui mobilis, quam ſecundum ſecundam: & ita etiam ſucceſſio ex parte mobilis, comparando ad quodcumque idem in ſpatio, ita etiam poſſet aſſignari in motu alterationis, & forte in motu augmentationis. Negat igitur Philoſophus, & bene, quod indiviſibile quantum eſt ex ſe, ita poſſit moveri, vel moveretur quod ex ejus parte poſſit accipi continuitas motus, ita quod ſit mobile habens in ſe rationem completam mobilis continui, quia non habet in ſe, quod continue moveatur: non tamen eſt illud, cui repugnat continue moveri, vel movere, accipiendo ab alio continuitatem motus. (b) Et iſtud concludunt rationes ſuæ, & non plus, ſicut patet diſcurrendo per rationes eas omnes, cum enim primo accipitur, quod omne quod movetur partim eſt in termino *a quo*, & partim in termino *ad quem*: verum eſt, ſi ſit tale mobile, ex cujus ratione ſit ſucceſſio motus, tale enim mobile eſt ſecundum partem, & partem ſui in termino, & in termino: & non ita ſolum, ſed ſecundum idem ſui eſt partim in termino uno, & partim in alio; hoc eſt in aliquo medio non quieſcendo: ſed inquantum eſt aliquid utriuſque, hoc eſt inquantum eſt per quod tendit ab uno in alterum, hoc

eſt

a *An punctum ſit alterabile; vide Conimb. 1. de Gen. q. 4. ad 1.*
b 6. *Phyſ. t. 7.*

eſt dictu, quod eſt ſub mutatione, & ſub aliquo ſubjacente mutationi. & ſic continuat partes motus. Cum autem accipitur indiviſibile, non poteſt eſſe partim in uno termino, & partim in alio, quia non habet partes: verum eſt de prima partibilitate, & ideo concludendo, quod ſic non eſt mobile: concedo; falſum autem eſt de ſecunda partibilitate. Ad aliud cum dicitur, quod prius pertranſit omne mobile æquale, vel minus quam pertranſit majus. Reſpondeo, & dico, quod *pertranſire* poteſt accipi pro tranſitione diviſibilis, vel indiviſibilis; ſi indiviſibilis, falſa eſt propoſitio: ſi intelligatur, quod ante omne *pertranſire* majus univerſaliter, pertranſeat indiviſibile æquale, tunc enim oporteret concedere, quod eſſet dare primam mutationem in motu locali, quod etiam nec ipſi perverſores Ariſt. nec expoſitores, dicentes ipſum retractare, quod dicit in 6. *Phyſic.* poſſunt rationabiliter dicere, (a) quod in 8. contradicat ſibi ipſi, non ergo oportet, quod omnem tranſitionem ſucceſſivam: quæ eſt major ipſo mobili, præcedat pertranſitio indiviſibilis. Si autem intelligatur de pertranſitione diviſibilis tunc poteſt intelligi de toto, non ratione totius, ſed ratione partis: & hoc non comparando partem ad *ubi* ſibi æquale, & totum ad *ubi* ſibi æquale: quia continuum eſt, cujus motus eſt unus, & indiviſibilis, ex 5. *Metaphyſ.* (b) & ita ſimiliter pertranſit pars ſpatium ſibi correſpondens, & totum mobile ſpatium totum ſibi correſpondens: ſed intelligendo reſpectu alicujus certi, & determinati puncti in ſpatio, prius pertranſit totum, ratione partis a cujus illud punctum, & in hoc, quod pertranſit illud, pertranſit aliquid minus ſe, loquendo de *ubi* alio a ſuo primo *ubi* totali, quam ſic pertranſeat æquale, vel majus: & hoc eſt per accidens, inquantum mobile poteſt habere *ubi* minus ſuo totali *ubi*. Sed ſi loquamur de *ubi* majori, & minori, & æquali, ſecundum quæ attenditur immediate continuitas motus, quorum infinita ſunt aliquid primi *ubi*: ſimpliciter prius pertranſit minus ſe, quam æquale ſibi. Ad propoſitum igitur, ſalvando illud, quod eſt de per ſe ratione motus continui, non oportet ſalvare illud, quod non eſt de per ſe ratione ejus. Et ſi objicis, quod quidquid ſit de ratione Ariſt. in ſe, ſemper iſte punctus eſt in ſpatio ſibi æquali, & ſic pertranſit totum: ergo commenſurat totam lineam ſuppoſitam, & ita illa linea ſuppoſita erit compoſita ex punctis; dico, quod ſemper, id eſt, in quolibet indiviſibili, & in ſpatio ſibi æquali, non autem ſemper, id eſt, in quacunque parte temporis. Idem argui poteſt de ſuperficie prima corporis cubi, quia licet in quolibet *nunc* temporis (c) ſupponatur præciſe lineæ, ſuper quam movetur, tamen in tempore medio inter duo inſtantia, fluit ſuper medium continuum inter illa extrema. Ad ultimam rationem, bene concedo, quod omni tempore dato, contingit accipere minus tempus, ſed ex hoc non ſequitur in illo minori tempore poſſe moveri minus mobile, niſi loquendo de mobili continuo, quod etiam ex parte ſui cauſa continuitatis motus. Ad quartum argumentum principale de cauſa

ſæ

a *text. c. 69.* b *text. 8. & 4. Phyſ. t. 23.* c *Scot. 6. Phyſic. q. 7.*

ſucceſſionis in motu, dico, quod licet poſſet fieri contentio, & altercatio de intentione Aver., & in quo contradicit Avempace, ſicut apparet 4. Phyſic. *cap. de Vacuo* (a). Breviter tamen dico, quod cauſa ſucceſſionis in quolibet motu eſt reſiſtentia mobilis ad motorem: non quidem talis, quod movens non poſſit vincere mobile. Tunc enim non moveret ipſum: ſed nec etiam talis, quod mobile reinclinetur ad oppoſitum, quia ſic eſt præciſe in motu violento: ſed talis reſiſtentia, quod mobile ſemper eſt cum aliquo, cui non poteſt immediate ſuccedere terminus intentus a movente, & iſta reſiſtentia mobilis ad motorem eſt propter defectum virtutis moventis: & cum hoc propter reſiſtentiam medii ad movens, & mobile, per quod medium poteſt intelligi omne illud, quod neceſſario præcedit inductionem termini intenti: ſed tale medium non eſt neceſſario medium, niſi virtuti limitatæ. Si enim eſſet virtutis infinitæ, poſſet ſtatim ponere mobile in termino, *ad quem*, ita quod nec propter formam oppoſitam termino, *a quo*, quam mobile jam haberet: nec propter media naturaliter ordinata inter illam formam, quam habet mobile, & terminum, *ad quem*, eſſet neceſſitas, quod tale movens prius moveret per talia media, quam induceret terminum. Poſſibilitas igitur ſucceſſionis eſt ex reſiſtentia medii ad mobile, & ad motorem, ita quod hic eſt una reſiſtentia. Mobile enim inquantum habet talem formam, inter quam, & terminum nata ſunt eſſe talia media, poteſt continue moveri per illa ad terminum: & per iſta media, quæ reſiſtunt mobili, ut poſſit non ſtatim eſſe in termino, poteſt intelligi diviſibilitas partium mobilis, vel diviſibilitas formæ, ſecundum quam eſt motus, vel utraque ſimul. Neceſſitas tamen ſucceſſionis, nunquam eſt ex hac reſiſtentia; ſed præciſe comparando iſtam ad agens, cui mobile reſiſtit propter illam reſiſtentiam medii ad ipſum; ita quod ſicut erat poſſibilitas ex ſola reſiſtentia medii ad mobile, ita virtus illa limitata non poſſit tollere iſtam reſiſtentiam, & ideo reſiſtit illa reſiſtentia agenti, ne ſtatim inducat terminum. Tunc ad illa, quæ adducuntur ad oppoſitum, quod ſcilicet Angeli ad ſe nulla eſt reſiſtentia: dico, quod ex quo agit non ex infinitate virtutis activæ, quando eſt in cœlo, inter quod *ubi*, & ſuum *ubi* in terra, nata ſunt eſſe multa media, quæ etiam virtuti ſuæ motivæ ſunt media, ita quod nec virtus ſua motiva poteſt omnia illa media ſtatim ſimul & terminum, nec etiam poteſt ſtatim terminum facere, niſi prius faciendo illa media: & ideo eſt hic reſiſtentia tota, quæ requiritur ad ſucceſſionem in motu. Et cum arguitur de dicto ipſius Averrois de gravi, ſi ponitur in vacuo, quod deſcenderet (b) ſubito propter defectum reſiſtentiæ a parte medii, dico, quod ſi vacuum poneretur, grave non moveretur in ipſo, ſecundum Philoſophum, quia vacuum non poſſet cedere gravi, & dimenſiones ſeparatæ non poſſent eſſe ſimul: tamen ſi poneretur vacuum poſſe cedere, & eſſe ſpatium, & non quod latera plena eſſent ſimul: quia

tunc

a Tex. 71. b De quo 4. Phyſic. cap. 4. ubi. Scot. [illegible] Dari motum in vac.

tunc non eſſet vacuum: dico tunc, quod motus gravis eſſet ſucceſſive in vacuo, quia prior pars vacui prius cederet, & totum grave prius tranſiret hanc partem ſpatii, quam illam, & ſicut dictum fuit prius in præcedenti argumento, & modo, per ſe ſucceſſio eſt in motu locali ex ſpatio, inquantum quanto. Ad argumenta Philoſophi inquantum inducuntur ad propoſitum, dico, quod illa propoſitio, quæ eſt proportio medii ad medium, &c. vera eſt cæteris paribus: & ideo ſequitur motum non eſſe in vacuo: aut ſaltem vera eſt contra eos, qui poſuerunt vacuum eſſe totam cauſam motus ſive ſucceſſionis in motu. Sed ad propoſitum (a) arguendo, hic ſimiliter de mobilibus, ſicut ibi de ſpatiis, iſta propoſitio negari poteſt, quæ eſt proportio mobilis ad mobile in ſubtilitate, eadem eſt proportio motus ad motum in velocitate. Et ſi accipias, quæ eſt proportio hujus ſub ratione qua mobile eſt, & alterius ſub ratione qua mobile; concedo, ſed tunc minor eſt falſa. Angelus enim mobilis eſt continue, inquantum habet quantitatem virtualem, ſecundum quam poteſt coexiſtere loco quanto, ſicut corpus per quantitatem ſuam formalem, poteſt coexiſtere loco quanto. Similiter quod Philoſoph. infert in ſecunda ratione ſua, quod motus ſit in æquali tempore per vacuum, & plenum. Si inferatur hic aliquid ſimile, ſcilicet, quod in æquali tempore moveretur Angelus, & corpus, non eſt impoſſibile; ibi autem eſt impoſſibilitas ex ratione mediorum, ſecundum quod videtur ratio ejus procedere. Sed dato quod rationes Philoſophi non multum concludant ad propoſitum, quia non ita ſe habent hic mobilia, ſicut ibi ſpatia: valent tamen rationes ſuæ ſimpliciter, ita quod ſua prima ratio eſt oſtenſiva, & reliqua ducens ad impoſſibile. Reſpondeo igitur, quod ſi vacuum poſſet cedere, & motus poſſet eſſe in eo, quod ex diviſibilitate ſpatii motus haberet diviſibilitatem, & ſucceſſionem, ſicut modo ex diviſibilitate ſpatii pleni, motus haberet per ſe ſucceſſionem eſſentialem: ſed ultra iſtam ſucceſſionem poteſt addi velocitas vel tarditas ratione conditionis accidentalis ipſius medii, inquantum eſt promotivum, vel impeditivum ipſius motus, ſive ratione ſubtilitatis, per quam promovet, aut ſaltem non impedit, aut ratione denſitatis oppoſitæ. Tunc igitur fieret motus ſucceſſivus in vacuo, & eſſet proportionabilis motui in pleno, & hoc loquendo de ſucceſſione eſſentiali, non de velocitate, & tarditate ſuperaddita, quia omnino nullam velocitatem, aut tarditatem ſuperadditam haberet mobile in vacuo, haberet autem aliquam in pleno: ſed *nihil* ad *aliquid* non eſt proportio, præciſe ergo habet Philoſophus ex hoc contra adverſarium dicentem motum eſſe in vacuo, quod nullus motus habens aliquam velocitatem, vel tarditatem accidentalem ſuperadditam eſſentiali, poteſt eſſe in vacuo: & ideo negat Philoſophus talem accidentalem ſucceſſionem poſſe eſſe in motu. Et hoc non eſt inconveniens, ſi poneret præciſe eſſe motum in vacuo: ſed eſſet, ſi cum hoc poneret vacuum eſſe medium promotivum in motu, vel medium neceſſarium in motu, ex parte cujus ſumeretur velocitas.

vel

a De hoc late Scot. 4. phyſ. q. 8. 10. & 11.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

vel tarditas motus. Eodem etiam modo illud, quod infert in ſecunda ratione, non eſt impoſſibile adverſario dicenti præciſe, motum eſſe in vacuo: quia medium plenum poteſt æquari medio vacuo: inquantum eſt ratio, vel cauſa ſucceſſionis eſſentialis in motu, & ſi aliquod plenum acciperetur in tali proportione, in quali accipit Philoſophus ad motum datum: illud eſſet omnino neutrum, nullam qualitatem accidentalem dans, nec medium plenum, nec medium vacuum. Quid ergo habet (a) Philoſophus contra adverſarium ex illa ratione? Dico, quod habet tantum, quod vacuum nullam qualitatem accidentalem habet ultra ſucceſſionem eſſentialem: quia ſi ſic, poſſet aliquod medium plenum dari æquale, & tunc per medium plenum, & vacuum fieret motus in tanto tempore, quantum tempus correſponderet illi conditioni accidentali motus, quod eſt impoſſibile, quia ſecundum hoc media eſſent improportionabilia.

QUÆSTIO DECIMA.

Utrum Angelus poſſit movere ſe?

Quod non, quia nihil idem poteſt ſimul eſſe in potentia, & in actu ſecundum idem; movens autem, ſecundum quod movens eſt in actu, & motum ſecundum quod motum, eſt in potentia: ergo nihil movet ſe. Confirmatur ratio per hoc, quod aliqua dividentia ens, ut ſubſtantia, & quantitas, ſunt incompoſſibilia in aliquo uno eodem: ergo pari ratione, actus, & potentia in quolibet uno ſunt incompoſſibilia. Item, omne quod movet ſe, dividitur in duo, quorum alterum eſt primo movens, alterum primo motum, ex 8. *Phyſicorum* (b), & probatur ex prima concluſione 7. quod nihil movet ſe primo: quia tunc quieſceret ad quietem partis, & non quieſceret ad quietem ejus, quæ probatio tenet de corpore moto: & [illegible] quocunque corpore movente ſe, ſic talis diſtinctio: & ex hoc videtur ſequi univerſaliter, quod in quocunque movente ſe requiratur talis diſtinctio. Eadem enim videtur incompoſſibilitas, quod idem non corpus moveat ſe primo: ſed Angelus non dividitur in duo, quorum alterum ſit primo movens, alterum primo motum: ergo, &c. Contra, Angelus poteſt [illegible] ex præcedenti quæſtione, & non a corpore effective, ut videtur, nec tantum miraculoſe a Deo: ergo movetur a ſeipſo.

Concedo, quod poteſt a ſe localiter moveri, quia quicunque ineſt potentia paſſiva ad aliquid acquirendum, vel habendum per motum, non eſt imperfectionis in eo, quod habeat potentiam activam, per quam poſſit illud acquirere: ſed perfectionis eſt, &c. quod apparet, quia animatis (c) data eſt potentia activa reſpectu quantitatis perfectæ, ad quam ſunt in potentia quando generantur, patet etiam in gravibus,

a *Vid. com. c. 72. 4. Phyſic.* b *Tex. cap. 30. Tex. cap. 2.* c *1. de anima t. c. 47.*

vibus, & levibus, *ubi* eſt potentia activa ad illud *ubi*, cujus ſunt receptiva naturaliter. Similiter animalia (a) habent potentiam activam reſpectu ſenſationis, ad quam ſunt in potentia paſſiva, totaliter tamen habere non poſſunt, ſicut declaratum eſt *diſtinct. 3. primi*, quia potentia non poteſt habere omnia objecta: igitur cum Angelo ineſt potentia ad *ubi*, quod poteſt acquirere per motum, non eſt imperfectionis in eo, ſi habeat potentiam activam reſpectu ejuſdem: immo videtur eſſe imperfectionis in eo, ſi non habeat potentiam activam reſpectu ejuſdem, ex quo non repugnat aliis entibus minus perfectis, habere talem potentiam activam.

Et ſi dicatur, quod hoc convenit tantum entibus, imperfectioribus (b) ut animalibus ſecundum partem, quia poſſunt dividi in duo, ſcilicet movens, & motum, & quod aſſumptum eſt de gravibus, & levibus, falſum eſt, & contra intentionem Philoſ. 8. *Phyſicorum*, ubi videtur ſpecialiter contra hoc facere quatuor rationes. Prima per hoc, quod grave non eſt animal. Secundo per hoc, quod non poteſt ſiſtere ſe. Tertio, quia non poteſt movere ſe motibus diverſis. Quarto, quia eſt continuum, id eſt, ejuſdem diſpoſitionis in parte, & in toto: & tale non poteſt movere ſe. Et ſolvendo quæſtionem dicit, quod ſcilicet tantum habent naturalia principium patiendi reſpectu motus, & non faciendi.

Primo, oſtendo oppoſitum per auctoritates. Secundo per rationes. Authoritas prima eſt Philoſophi 8. *Phyſic.* ubi ſolvens dubitationem de gravibus, & levibus, dicit, quod quia potentia dicitur multipliciter, (c) propter hoc non eſt manifeſtum, a quo movetur grave. Diſtinguit autem potentiam, ad actum primum, & ad actum ſecundum, ut patet de potentia ad ſcientiam, & conſiderationem, & applicando ad propoſitum dicit, quod ignis eſt in potentia eſſentiali, ut fiat frigidus, prout ſcilicet aqua generatur ex eo: cum autem genita fuerit aqua, eſt in potentia accidentali ad agendum, id eſt, ad infrigidandum, niſi impediatur: ita etiam dicit ipſe de gravi, & leve. Leve enim fit ex gravi, ut ex aqua aer: cum autem eſt jam leve, operabitur mox, niſi prohibeatur: actus autem levis eſt alicubi eſſe, & ſurſum: prohibetur autem cum in contrario loco fit. Unde nihil valet exponere, quod cum fit in actu leve, eſt actu leve, ita quod levis eſt aſcendere: quia tunc idem eſt dicere, quod actu leve eſt, & dicere quod quia leve eſt, actu aſcendit, quod nihil aliud eſt, niſi cauſaliter dictum. Dicit enim, quod mox operabitur, niſi prohibeatur, quod non poteſt intelligi de actu levis primo, quia actus levis non poteſt prohiberi, vel impediri, dum eſt actualiter talis. Similiter dicit, quod prohibetur, cum eſt in contrario loco, non autem eſt non leve actu primo, quia eſt in contrario loco, ergo intendit de actu ſecundo, ſcilicet, quod actus ejus eſt alicubi, id eſt, quod actus ejus, qui eſt ſurſum, ſive ſurſumitas ſit operatio ejus: ſicut ergo ignis habens calorem in actu primo, vere, & effe-

a *q. 6. & 9.* b *Op. com. 8. [illegible] c. 28. 29. & 30.* c *Tex. 31. ex phil. græca a ſe m. [illegible]*

ctive ſe habet ad calefactionem, quæ eſt operatio ejus ſecunda: ita & ignis actu exiſtens levis, effective ſe habet ad eſſe ſurſum, ſive ad operationem ſecundam, quæ eſt ferri ſurſum. Idem etiam 4. *Phyſic.* (a) cap. de Vacuo, ubi dicit, quod denſum, & rarum concomitantur duæ contrarietates, videlicet, grave, & leve, durum & molle: & loquens de contrarietate gravis, & levis, dicit, quod ſecundum hanc contrarietatem erunt activa motus: ſecundum autem durum, & molle, paſſiva; igitur &c. Et ſi objicias, iſta non eſt intentio ſua, quamvis ſic ſonent verba, (b) quia ſecundo de Generatione, enumerans qualitates activas, excludit grave, & leve a qualitatibus vere activis, & paſſivis. Reſpondeo, & dico, quod contradiceret ſibi ipſi, in *octavo Phyſicor.* per illud ſecundo de Generatione, niſi alio modo intelligeret hic, & ibi: nam in *octavo Phyſic.* (ſicut uno iſtis allegatum eſt) dicit, quod habent principium, non agendi, ſed patiendi; in ſecundo autem de Generatione dicit, quod grave, & leve nec ſunt activa, nec paſſiva, & probatio ſua patet ibi: aliter igitur loquitur ipſe de actione in 8. *Phyſic.* (c) & aliter in *ſecundo de Generatione*, ubi occurrit ſermo de actione, & paſſione: & aliter in *primo de Generatione*, & aliter in *ſecundo de Generatione*. Sicut enim in *lib. 8. Phyſic.* loquitur, de motu in generali, & univerſali, in libro autem de *Generatione* de *motu ad formam*: ita in 3. *Phyſic.* loquitur de actione, & paſſione in communi, & in univerſali, & ita verum eſt, quod dicit 8. *Phyſic.* quod habent principium patiendi reſpectu motus localis: In libro autem de Generatione loquitur de actione ad formam, ubi agens, & patiens ſunt contraria. Quod utique verum eſt de actione univoca eorum, quæ ſunt in principio diſſimilia, & contraria, & in fine ſunt ſimilia. Similiter in actione æquivoca ſimile eſt agens producto ſecundum formam ſimilitudine æquivoca, ſicut ipſe concedit ibi in *primo de Generatione*, (d) aliquod agens non communicare cum paſſo, ſicut nec medicinam cum corpore ſanato. Hoc autem modo negat in 2. *de Generatione* gravia, & levia non ſolum eſſe principia agendi, vel faciendi, ſed etiam patiendi: & hoc expreſſe ſonat ratio ſua, quia iſta non ſunt principia agendi alia, nec patiendi, ab aliis: & ideo non ſunt principia producendi aliquid ſecundum formam aliquam, de qua productione loquitur ibi; nec principia patiendi ab aliquo agente correſpondente tali actioni. Sunt tamen principia activa aliquo modo, reſpectu motus localis ad *ubi*, & aliquo modo paſſiva reſpectu ejuſdem, quorum utrumque expreſſit ipſe in 8. *Phyſ.* quod paſſiva in hoc, quod naturalia, habent in ſe principium patiendi: quod activa in hoc quod dicit operationem levis eſſe alicubi, ſicuti ſcientis eſt conſiderare. Ad hoc etiam poteſt adduci auctoritas Commentatoris tertio *Cæl. & Mun.* Comm. 28. *In ſimplicibus*, inquit, *idem eſt ſecundum ſpeciem motor, & motum, ſed*

a *Tex. 85. & 86.* b *Tex. 8.* c *Tex. 11. & inde.* d *De quo 1. d. 3. q. 7.*

ſed differunt ſecundum modum: lapis enim movet ſe, inquantum gravis in actu, & movetur inquantum eſt potentia inferius, invenitur enim uno modo in actu, alio modo in potentia, & cauſa hujus eſt hæc, quia componitur ex materia, & forma. Sed de hoc videtur varie loqui quia in Com. 28. illius (a) *Cælo & Mund.* & 8. *Phyſ.* videtur velle, quod moveat ſe per accidens pellendo medium, ſicut nauta movet ſe movendo navem in qua exiſtit: & ideo auctoritatibus ejus non eſt multum innitendum. Ad iſtam concluſionem ſunt rationes. Prima talis: omnis effectus quando in actu cauſatur, habet cauſam in actu, hoc patet per Ariſt. 2. Phyſic. & 5. Metaph. cap. de cauſa. *Efficiens in actu, & cauſatum in actu, ſimul ſunt, & non ſunt.* Patet etiam, (b) ſi nulla eſſet auctoritas, per rationem manifeſtam, quia quod non eſt, quando non eſt, non producit aliquid ad eſſe: igitur quando deſcenſus gravis eſt in actu, tunc aliquid eſt cauſans in actu, non autem tunc eſt in actu removens prohibens: neque per conſequens ab impellente inſum grave, fertur deorſum: quia pellens non per ſe movet deorſum, quia in hoc eſt quaſi removens prohibens: & tale movens ſecundum Philoſophi 8. *Phyſicorum* eſt (c) quaſi movens per accidens; & præter movens per accidens, oportet dare movens per ſe efficiens: quia omne per accidens habet reduci ad per ſe. Nec illud poteſt eſſe centrum trahens, quia, ſi per impoſſibile nullum grave eſſet in centro, ſed tota terra amota ab eo & remanente centro ſub ſola ratione centri, ut prius, adhuc grave naturaliter tenderet ad centrum. Quid ergo attrahit? numquid *ubi* Mathematicum? Conſtat, quod non, quia non eſt forma activa, nec etiam influentia cœli, quia hoc videtur eſſe fuga recurrere ad agens univerſale, quia eſt neque effectus particulares, & cauſas particulares; influentia etiam cœli, quantum eſt de ſe, uniformis eſt in toto medio: quare ergo unam partem in toto medio moveret ſurſum, & aliam deorſum; niſi poneretur agens particulare determinans. Nec illud actu movens, quando actu movet, poteſt poni actu grave motum: quia nihil movet ſe univoce ad illud, quod habet: & præter hoc motus eſt quid extrinſecum gravi: nec generans, quia tunc poteſt non eſſe. Ergo oportet dare, quod ſit aliquid intrinſecum ipſi gravi, vel ipſummet grave per aliquid intrinſecum.

Quia igitur oportet dare aliquid intrinſecum, dicitur (d), quod generans manet in virtute in gravi, & per hoc movet ipſum grave. Contra illud non manet in virtute, niſi ſicut cauſa in ſuo effectu: & quod ſic manet, non eſt ens in ſe, ſed tantum quia manet in ſuo effectu, & tunc virtus illa reſpectu motus pertinet ad genus cauſæ efficientis, ſi generans dicatur efficere: & nil efficit niſi ſecundum quod eſt in actu: neceſſe eſt igitur, quod efficiens efficiat actu, quia illud, quod eſt efficiens in virtute tantum, non efficit. Et ita ſequitur adhuc propoſitum. Præterea, illud quod non movet aliud, niſi

a *Com. 32.* b *Tex. 37. lib. 3.* c *Tex. 32. 2. Phyſ. t. 4. 60. 8. Phyſ. t. 39.* d *Got. quodl. 8. q. 2. recitatur.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

niſi prius naturaliter ab alio motum, ab eodem habet, quod moveat, & quod ſit motum; ſed grave, cui alligatum eſt leve, cujus levitas non excedit gravitatem ejus, movet illud leve trahendo illud ſecum ſ... ad centrum, & non movet niſi quia motum; ergo prius naturaliter eſt motum, quam moveat, & ab eodem movetur, a quo habet, quod moveat illud ſibi alligatum: movet autem illud non per aliud, quam per gravitatem ſuam, igitur, & ſeipſum. Poſſet confirmari iſta ratio, quia quando aliquid habet potentiam activam reſpectu alicujus formæ, poteſt eam cauſare in quocunque paſſo proportionato, & approximato, ſed grave habet potentiam activam reſpectu *ubi* deorſum, ſicut habet reſpectu illius, quod trahit ſecum & ipſummet quando eſt extra illum locum, eſt receptivum illius formæ carens ea, & eſt proportionatum, & approximatum ſibi: ergo poteſt iſtam formam cauſare in ſeipſo. Hoc etiam poteſt ſatis patere, ſi conſideretur, quod quies requirit cauſam actualiter cauſantem, ſicut & motus. Tunc enim oportet dare cauſam coævam cauſantem quietem naturaliter gravis cum ipſo gravi; nulla autem cauſa coæva cauſans quietem iſtam cum gravi eſt, niſi grave, & per conſequens grave effective movet: & per conſequens movetur ad illam quietem a ſeipſo, quia iſta duo ſunt ab eadem cauſa.

Præterea grave impeditum a motu, removet prohibens, ſi gravitas ejus vincit virtutem illius impedientis, vel reſiſtentis: puta, ſi ſuperponatur alicui continuo, & gravitas ejus ſuperet rationem continuitatis, frangit illud: & ſic ſolvendo continuitatem ejus ſolvit impedimentum deſcenſus ejus: hujus autem fractionis, cum ſit motus violentus, oportet ponere exiſtentem cauſam extrinſecam: & non videtur rationabile ponere aliam cauſam, quam ipſummet grave, non autem frangit illud, niſi quia intendit facere ſe in centro: igitur (b) ab eodem principio activo habet ſe facere in centro, a quo habet illud impediens removere. Hoc etiam declarari poteſt aliter, quia gravius movetur velocius, & tamen ab eodem, videlicet generante poſſet generari aliquid gravius, & etiam aliquid minus grave: & poſſunt iſta duo eſſe in eadem diſtantia ad centrum & in eadem influentia cœli: igitur difformitas motuum in iſtis, eſt ab aliquibus intrinſecis. Item, motus naturalis introducitur in hoc, ſecundum Philoſophum *primo de Cœlo, & Mundo* (c): cum difficile eſſet aſſignare cauſam, ſi effectivum iſtius motus, eſſet præciſe aliquid extrinſecum.

Reſpondeo tunc ad Philoſophum, qui adducitur in contrarium, & quod ſit pro me, ſicut adduxi, quod grave ſe movet effective, ſicut ſciens movet ſe effective ad actum ſpeculandi. Et intellige ſic: ſicut habens formam aliquam, quæ nata eſt eſſe principium alicujus actionis univocæ, poteſt per illam formam agere in receptivum approximatum, & proportionatum: ita etiam habens formam, quæ nata eſt eſſe principium actionis æquivocæ poteſt per ipſam agere æqui-

a 8. Phyſ. t. 35. b 8. Eth. c. 4. c T. 88. & 89. de violento.

voce in paſſum approximatum, & ſi ipſummet ſit receptivum illius actionis, vel effectus æquivoci, & careat eo: ex quo eſt maximè approximatum, & proportionatum ſibi ipſi, non ſolum poterit cauſare effectum illum in alio, immo ſimiliter cauſabit iſtum effectum in ſeipſo. Ita in propoſito, lapis exiſtens ſurſum eſt in potentia ad *ubi* deorſum, gravitas autem reſpectu iſtius *ubi*, eſt principium activum æquivocum, ſicut univerſaliter reſpectu *ubi* non oportet quærere niſi principium æquivocum, non enim movens movet mobile ad aliquod *ubi*, quia formaliter movens eſt in actu, ſecundum illud *ubi*: ſed tantum quia virtualiter, quia igitur ipſummet grave receptivum eſt ipſius effectus æquivoci, & caret eo, cauſat in ſeipſo primo ſuum effectum, & in nullo alio, niſi prius cauſando in ſe: ita quod cauſare illud eſt operatio gravis, ſicut dicit Philoſophus, ut calidi calefacere; ſed quod cauſet hoc in ſe, accidit ei (a). Accidit enim ſibi, inquantum eſt activum reſpectu hujus cauſationis, vel reſpectu hujus cauſabilis, quod ipſummet ſit receptivum ejuſdem effectus. Illud poſſet intelligi, ſi grave manens ſurſum poſſet propellere aliud ad centrum: tunc enim non dubitaret aliquis, quomodo grave eſſet principium deſcenſus in altero: nec modo minus eſt cauſa activa reſpectu deſcenſus ſui ipſius. Tamen propter unum verbum Philoſophi, addo ultra, quod motus iſte non eſt naturalis in ſe, ex hoc quod habet principium activum in ſe: ſed ſolum ex hoc, quod mobile habet principium intrinſecum paſſivum naturaliter inclinans ad motum, quod patet per diffinitionem naturæ (b). *Secundo Phyſic. quia eſt principium motus ejus, in quo eſt primo per ſe, & non per accidens.* Nihil enim eſt principium naturaliter movendi aliquod, niſi inquantum eſt per ſe, & primo in eo, quod movetur, non eſt autem per ſe, & primo in aliquo, quod movetur, niſi inquantum eſt paſſivum: ergo non eſt aliqua natura, vel principium naturale alicujus, niſi quia eſt principium paſſivum in motu. Hoc etiam patet, quia ideo aliquid movetur naturaliter, quia movetur ſicut aptum natum eſt ipſum moveri. Ita eſt in propoſito, ita quod licet hic, ſicut & in multis aliis, principium activum ſit principium movendi; non tamen propter illud principium activum movetur naturaliter, ſed propter principium paſſivum, propter quod ſic movetur, & hoc eſt quod ſubdit Philoſophus, poſtquam dixit, quod actu levis ait eſſe alicubi, & ſurſum: tamen dicit ipſe. *Quæritur quare moventur in ipſorum loca?* Et reſpondet, (c) *cauſa autem eſt, quia apta nata ſunt ibi eſſe.* Et ſignanter dicit in *ipſorum loca*, hoc eſt, naturaliter moventur in loca illa, quia apta nata ſunt ibi eſſe, id eſt, habent naturalem inclinationem ad illud *ubi*, & hoc modo poſtea ſubdit, quod habent principium tantum patiendi, & non faciendi, ſcilicet reſpectu motus inquantum naturalis eſt: & ita hic in ſolutione iſtius dubitationis de motu gravium, quaſi intercalariter loquitur de principio effectivo hujus motus, & de principio naturali hujus motus, quod

a 8. Phyſ. ubi ſup. 2. Phyſ. c. 1. b Tex. 3. c Tex. 34.

[illegible] verum eſt (a). Rationes etiam ejus non concludunt [illegible] primæ tres, quæ habent unam vim, oſtendunt [illegible] ſe, ſeut agens per cognitionem movet ſe, non [illegible] etiam poſſet movere ſe diverſis motibus, niſi ageret per cognitionem, & ex hoc ſatis ſequitur propoſitum Philoſ. quod illa non ſunt prima moventia: nam primum movens movet per cognitionem, quia ſapientis eſt dirigere, ſicut oſtenſum eſt de Deo ſupra *diſt. 2. primi* de cognitione Dei. Quarta ratio ſua de continuo, non concludit præciſe inquantum quantum, ſed de continuo, hoc eſt, quod eſt ejuſdem denominationis in omni parte: probat enim, quod grave non movet ſe effective, quia non eſt pars una in actu, quæ poſſit facere aliam in actu ſecundum eandem quæ [illegible] quomodo ipſe dicit in de Senſu, & Senſato. Et concedo, quod hoc modo pars gravis exiſtens in actu, non cauſat motum in alia parte, ſed totum grave eſt in actu, ſecundum actum primum & cauſat in ſe actum ſecundum. (b) Sed objicies quomodo Philoſophus, ſi concedat grave ſic moveri effective a ſe, licet non per cognitionem, nec etiam quod naturaliter ſit ab eo inquantum habet principium activum, quomodo habebit principale propoſitum ſuum, quod iſta neceſſario moventur ab alio, quod ipſe intendit principaliter probare? Dico, quod ſatis habet hoc ex diſtinctione potentiæ: iſta enim non reducunt ſe ipſa de potentia ſecunda ad actum ſecundum, niſi prius reducta fuerint de potentia prima ad actum primum, vel ſaltem poſſent reduci ad actum primum. Quod dico pro totis elementis, quæ tota ſecundum ipſum ſunt ingenerabilia, & incorruptibilia: & tamen quia ſunt ejuſdem rationis cum partibus ſuis non repugnat eis reduci de potentia prima ad actum primum, ſicut partes eorum reducuntur. Sequitur ergo, quod omne grave, & leve, licet movent ſe effective de potentia ſecunda ad actum ſecundum: tamen mobile eſt, vel movetur ab aliquo alio extrinſeco a potentia prima ad actum primum, non enim oportet, quod ſi omne, (c) quod movetur ab alio, quod in omni motu moveatur ab alio, & ſufficit Philoſopho primum, quia per hoc devenietur ad aliquod aliud ab omnibus iſtis, quod nec in uno motu, nec in quocunque poterit moveri ab alio: ſed eſt omnino movens immobile. [illegible]

[illegible] primum argumentum principale dictum eſt *diſtinct. 2. primi*, [illegible] modo poſſit aliquid agere in ſe: & reſponſum eſt ibi ad illud argumentum. Quod autem additur pro confirmatione, quod quædam

a *Tex. 29. ad eat. poſitam n. 2.* b *De hoc vide 8. quæſt. 5.*
c *Vide 3. Cæl. & alibi.*

dam dividentia ens ſunt incompoſſibilia in quocumque: igitur, & illa. Concedo de iſtis ut ſunt oppoſita. Oppoſita autem ſunt, prout dicunt modos cujuslibet entis, prout ſcilicet idem eſt ens in potentia antequam actu ſit, & ens in actu, quando jam eſt; & iſto modo nulli eidem conveniunt, nec formaliter, nec etiam denominative; quod ſcilicet idem dicatur ens denominatum ſimul ab aliquo in aliquo actu, & ab eodem in potentia. Ut tamen actus accipitur pro principio activo, & potentia pro principio paſſivo, quæ caduut infra eſſentiam cujus libet diffinibilis vel diffiniti, ſic non ſunt oppoſita, nec ſic dividunt ens, nec repugnant alicui eidem.

Ad ſecundum argumentum dico primo ad auctoritatem illam 8. *Phyſicorum*, quod ſcilicet omne movens per cognitionem dividitur in duo, quorum unum eſt primo movens, & aliud eſt primo motum, [illegible] diſtinctio [illegible] inter movens, & motum; ſed [illegible] organica, requirit partem [illegible] non eſt autem ita neceſſe de [illegible]

[illegible]

a *Tex. 2.* b *Tex. 4.*

[illegible] propter hoc, quod [illegible] movetur a parte [illegible] *moveri* [illegible] movetur hac primitate primo; non quieſcit ad quietem partis; prius autem illatum eſt hoc ex illo, quod movetur primo altera primitate, quieſcit ad quietem partis, impoſſibile igitur eſt totum moveri primo utraque primitate ſimul, & includit contradictionem, ſicut contradictio ſequitur; tamen altera primitate præciſe, poteſt aliquod totum moveri a ſe primo.

In propoſito autem dico, quod grave movetur a ſe primo, quia ſecundum quamlibet partem, & movet, & movetur: & cuilibet parti competit, licet non primo, ſed inquantum eſt in toto, movere, & moveri. Sed numquid convenit gravi primo moveri deorſum primitate ſecundo modo dicta? Dico, quod poſſumus loqui de *moveri* deorſum in communi: vel de *hoc moveri*, quod convenit huic toti gravi, vel de parte hujus *moveri* (a), quod convenit partibus gravis, & dico, quod ſicut totum grave, & pars gravis ſunt homogenea in gravitate; ita *moveri totale*, quod eſt paſſio totalis totius, & *moveri partiale*, quod eſt paſſio partis, ſunt *moveri* ejuſdem rationis, & ſicut *moveri deorſum naturaliter* in communi ineſt primo primitate cauſalitatis præciſe gravi in communi; ita *hoc moveri totale*, ineſt huic gravi totali ſimili primitate. & *hoc moveri partiale*, quod eſt pars *hujus moveri totalis*, ineſt parti hujus gravis ſimili primitate. Non ergo hoc totum homogeneum grave movetur a ſe primo, ita quod *moveri*, ut eſt commune ſibi: cuilibet parti ejus inſit ſibi primo ſecundum hanc primitatem; quia tunc non removeretur a toto, etſi removeretur a parte. Hoc autem eſt falſum propter aliam primitatem neceſſario concurrentem cum iſta, ſi iſta ponatur in ſubjecto homogeneo reſpectu paſſionis homogeneæ. Tamen grave etiam hac primitate cauſalitatis videlicet præciſe, movetur hac motione; & verum eſt, quod hæc motio totalis non removeretur a totali gravi, propter hoc, quod removeretur hæc motio totalis a quocunque, quod non eſt hoc grave, verum eſt enim, quod pars totius gravis non movetur hac motione totali; nec propter hoc removetur hæc motio totalis ab hoc gravi totali. Sed objicies, quod ſaltem removetur a toto gravi motio totalis, ſi a parte ejus removeatur motio partialis, ergo motio totalis non ineſt toti primo cauſalitate præciſa, vel primitate cauſalitatis præciſæ, quia ſi ſic ineſſet, nullo modo removeretur ab ipſo propter remotionem alicujus alterius prædicati ab eo, quod non eſt ipſum.

Reſpondeo, & dico, quod hoc totale grave, inquantum eſt tale homogeneum, eſt ex partibus ſimilibus. & partes iſtæ ſunt priores aliquo modo ipſo toto: ita quod deſtructis iſtis in ratione partium, non manet totum, ita dico, quod non eſt inconveniens, quod eis inſint ſuæ paſſiones, ut motiones partiales, & quodammodo prius quam motio to-

a [illegible]

[illegible]

QUÆSTIO UNDECIMA.

Utrum Angelus poſſit moveri in inſtanti.

Quod non, [illegible]

Contra, [illegible]

Hic dicitur, quod Angelus (a) poteſt moveri in inſtanti, [illegible]

[illegible]

a [illegible] b [illegible]

la, ut patet ex dictis prius in materia de ævo, nec eſt in tempore noſtro communi, nec in alio, ſed in ævo ſecundum eum: igitur, &c.

Præterea, ratio ſua non videtur concludere, quia tunc ſequeretur, quod in ultimo inſtanti prolationis verborum in conſecratione eſſet ibi vera forma panis, quæ præfuit in toto tempore illius prolationis, ſimiliter cum aer quievit in eſſe tenebroſo per totum tempus, ſequeretur, quod in ultimo inſtanti illuminationis illius aeris tenebroſi, aer eſſet tenebroſus: & ita ſequeretur, quod illuminatio non fieret in inſtanti.

Et ſi dicas, quod iſta illuminatio eſt terminus motus localis, quo Sol fit præſens medio. Contra, ponatur Sol creatus de novo, & medium præexiſtens. Modo etiam licet cum *ubi* terminante motum localem concurrat illuminatio medii a Sole ſic facta præſente: tamen illa illuminatio non eſt per ſe terminus motus localis, ſed aliquod *ubi* acquiſitum ipſi Soli: nec etiam poteſt per hoc evadi, quia aer quieverit ſub *eſſe* tenebroſo uſque ad hoc inſtans.

Præterea, ſi oportet Angelum in quocunque tempore quieſcentem, in ultimo inſtanti illius temporis immutatum eſſe in eodem *ubi*: igitur nunquam mutatur, nec in tempore continuo, nec in tempore diſcreto. Probatio conſequentiæ: accipio aliquam partem temporis, cum qua quieſcit, & per conſequens, cum ultimo illius immutatus eſt. Si etiam in aliquo inſtanti temporis diſcreti debeat moveri localiter, quæro, aut illud eſt immediatum inſtans noſtro inſtanti terminanti tempus quietis, aut mediatum? Si mediatum, ergo inter inſtans noſtrum, in quo fuit Angelus immutatus, & hoc inſtans, eſt tempus medium, in quo etiam quieſceret Angelus: ergo & in illo, & cum illo ultimo inſtanti illius temporis immutatus erit: & ita in illo inſtanti mediato, in quo ponebatur mutari, non mutatur; ſi autem eſt inſtans immediatum: quæro quid correſpondet ei in tempore noſtro? ſi inſtans: igitur inſtans in tempore noſtro eſt immediatum inſtanti: igitur tempus noſtrum eſt diſcretum; ſi tempus: igitur in illo inſtanti non mutatur Angelus inſtantanee: quia illud inſtans per ſe coexiſtit parti temporis noſtri, in qua, vel cum qua poteſt continue moveri, vel quieſcere.

Propter illud argumentum forte (a), ponit ſecundam poſitio, quod inter duo inſtantia temporis diſcreti, cadit quaſi quies media ipſius Angeli cum parte media temporis noſtri. Sed contra illam ſecundam poſitionem probatum eſt ſupra, quod non eſt neceſſe operationem Angeli durare cum inſtantibus temporis noſtri: igitur nec illa duratio erit ratio quietis in certo non tranſitus ſubiti; quare etiam neceſſe erit ponere Angelum poſt tranſitum ſubitum quieſcere; non videtur aliqua ratio, ſed tantum ſuga, ne ponatur tempus noſtrum diſcretum, ex hoc quod ponitur talis tranſitus ejus in diſcreto tempore.

Præterea, quod ponit, quod in tali *nunc* poteſt mutari, ita quod ſimul habeat plura *ubi* æqualia, inter quæ non erit ordo, niſi tantum naturæ, vel imaginationis, non autem durationis; videtur impoſſibile

a *Henric. q. 4. hujus diſt. art. 2.*

le quod Angelus virtute ſua naturali habeat in uno inſtanti temporis noſtri, & ſimul plura *ubi* ſibi æqualia: & hoc declarat exemplum de gravi, quod ipſi adducunt ad propoſitum,

Henric. quodl. 3. q. 7. *imaginatur (a) ſolo exemplum ad propoſitum ſuum de motu Angeli, utpote ſi grave deſcenderet juxta aliquem motum; ubi nullam reſiſtentiam haberet plus quam in vacuo: vel ponatur, quod ſpatium ſit vacuum, & imaginatur tria ubi ſibi æqualia, ut A. B. C. non prius idquit erit in A. quam in B. nec in B. quam in C. niſi ſecundum imaginationem; non autem ſecundum rem, ſeu durationem.*

Si enim vacuum poſſet cedere corpori ibi poſito, & ita eſſet motus in vacuo: non eſt intelligibile, quod grave eſſet in pluribus *ubi*, ſibi æqualibus: ſed prius in uno *ubi*, quam in alio *ubi*: & prius in priori *ubi*, quam in poſteriori, & prius duratione una pars gravis eſſet in ſpatio, quam alia pars.

Quod etiam ipſe adducit de corpore, quod pertranſit infinita *ubi* in tempore finito, propter hoc, quod non eſt niſi in potentia in illis *ubi*, bene concludit, quod tempus Angeli bene poteſt eſſe ex partibus finitis ejuſdem quantitatis, & tamen in illo tempore poteſt pertranſire ſpatium infinitum. Sed non concludit, quod in uno inſtanti poſſit pertranſire tantum ſpatium, immo concludit oppoſitum: corpus enim ita pertranſit totum ſpatium in aliquo tempore, quod in alia, & alia parte temporis pertranſit aliam, & aliam partem ſpatii.

Dico ergo ad quæſtionem (b), quod quia pluralitas non eſt ponenda ſine neceſſitate: & non eſt neceſſitas, quare debeat poni tempus diſcretum menſurans motum Angeli: nam quidquid ſalvatur per illud tempus diſcretum, ſalvabitur etiam per tempus continuum in communi. Sicut enim oportet eos dicere, quod ſi tranſeat in inſtanti, non poteſt immediate habere alium tranſitum inſtantaneum: ita poteſt poni ſi tranſeat inſtantanee in inſtanti temporis continui, ita quod licet poſt illud inſtans poſſit habere motum continuum in tempore habito; non tamen poteſt habere tranſitum inſtantaneum immediatum: Non ergo eſt inconveniens ponere Angelum, inquantum participat conditionem corporalem, id eſt, quæ poteſt eſſe ejuſdem rationis aliquo modo in ipſo, & etiam in corpore, quod etiam participet menſuram corporis aliquo modo. Inquantum autem movetur localiter participat *ubi*, quod eſt conditio; & paſſio corporalis aliquo modo ejuſdem rationis in ipſo, & in corpore: ergo etiam poteſt menſurari menſura primi corporis moti.

Et ſi objicias, quod poteſt moveri ſtante Cœlo: ergo non oportet motum ejus eſſe in tempore.

Reſpondeo, ita ſtante cœlo poterit Petrus (c) poſt reſurrectionem ambulare: & tamen iſta ambulatio non fingetur eſſe in tempore quodam alio a communi tempore noſtro continuo. Similiter etiam non exiſtente primo motu cœli, menſuratur quidem quies ipſius cœli no-

a *Addit.* b 3. & 8. *Phyſ.* c *Auguſt. Conf.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tentialiter (ſicut dictum eſt prius) tempore illo, quo motus primum menſuraretur, ſi eſſet poſitive, & actualiter, & in illo tempore potentiali poteſt menſurari motus tunc actualiter exiſtens: ita quod non eſt neceſſe menſuratum a motu primi cœli dependere in eſſe (a), vel eſſentia a motu illo, ſicut fuit motus ſub tempore Joſue, ſtante cœlo, quia menſuratio illa quanti per quantum, ut æqualis per æquale, non eſt per aliquid, a quo menſuratum eſſentialiter dependeat, ſicut eſt in menſuris quidditativis: ſed tantum ſufficit, quod motus iſte, quando eſt, poſſit diſtincte cognoſci ſecundum quantitatem ſuam ex cognitione diſtincta temporis: & hoc vel actualis, vel potentialis, & ita dico, quod quando iſte motus cœli non erit, poterit tamen alius motus menſurari per tempus hujus motus primi cœli, inquantum ſcilicet motus ille poſſet fieri cum tanta parte illius motus ſi eſſet, & nunc eſt cum tanta parte quietis, cum quanta pars motus poſſet eſſe. Hoc ergo ſuppoſito, quod non eſt neceſſe pro motu ponere Angeli aliam menſuram a tempore communi: cum quæritur, utrum poſſit mutari, vel moveri in inſtanti? Dico, quod dupliciter poteſt intelligi mutatio, & poteſt dici duplex mutatio. Una includens totam realitatem motus; alia præciſe includens realitatem termini motus. Exemplum hujus eſt, quod iſtud mutatum ab A. *ubi* uſque ad B. *ubi* poteſt intelligi dupliciter: vel quod ſimul habeat omnia *ubi* intermedia, ſicut haberet, ſi præciſe moveretur ſucceſſive, vel quod illa mutatione præciſe haberet ultimum *ubi*, ſicut haberet, ſi illa mutatio eſſet ultimus terminus motus. Primo modo contradicendo ſecundæ opinioni, non video, qualiter Angelus virtute naturali poteſt mutari, vel moveri in inſtanti: quia non videtur, quod virtute ſua naturali poteſt habere plura *ubi* æqualia. Secundo modo, non videtur inconveniens, quin poſſit mutari in inſtanti: quia quod terminus motus non ſtatim inducatur, hoc eſt ex imperfectione virtutis ipſius moventis, quæ imperfectio non eſt attribuenda Angelo, niſi aliqua neceſſitas appareret: quia dignificanda eſt natura, quantum apparentia permittunt.

Ad argumenta in oppoſitum dico, quod illa conſequentia Philoſophi tenet ex hoc, quod in antecedente includitur menſuram eſſe diviſibilem per hoc, quod ponitur in eo. In quacunque autem menſura diviſibili (b) poteſt aliqua virtus aliquid facere, major poteſt facere in minori: ſed in iſto antecedente, Angelus mutatur in indiviſibili, non includitur eſſe diviſibile. Hæc igitur conſequentia: movetur in inſtanti, igitur aliquid poteſt moveri in minori, tenet non tantum ex propoſitionibus veris, & ex natura rei: ſed ex aliqua falſa, quæ includitur in illo antecedente, eſt enim illa vera ex natura rei, quidquid cauſat aliqua virtus in menſura diviſibili, major virtus poteſt hoc cauſare in menſura minori: ſed minor, quæ erit ibi ſumenda ſub illa majori vera, non eſt vera ex natura rei, ſed tantum ex hypotheſi iſta, videlicet, quod motus eſt in inſtanti: ſi autem dicatur Angelum mutari in

a *Cap. 10.* b *8. Phyſ. t. cap. 96. & 2. de gen. t. cap. 19.*

in inſtanti, & per hoc debeat inferri, quod aliqua virtus debeat ipſum mutari in minori, quam in inſtanti: minor, quæ ibi erit ſumenda ſub majori illa vera, non erit vera ex natura rei, nec ex hypotheſi: & ideo conſequentia non valet. Et ex hoc patet, quod multæ conſequentiæ enthymematicæ tenent non præciſe virtute alicujus veræ ſubintellectæ: ſed quandoque virtute alicujus falſæ ſubintellectæ: dum tamen includatur in antecedente.

QUÆSTIO DUODECIMA.

Utrum Angelus poſſit moveri ab extremo in extremum, non tranſeundo per medium?

Quod ſic, quia aut Angelus eſt in loco per operationem ſecundum aliquos: & videtur planum, quod poteſt operari in extremo, non operando in medio, aut ſaltem imperio voluntatis movet ſe, licet per aliquam aliam potentiam executivam: & poteſt velle eſſe in extremo, non volendo eſſe in medio, ſicut poteſt intelligere extremum non intelligendo medium.

Præterea, Corpus Chriſti prius exiſtens in Cœlo empyreo, nunc eſt in altari, & non tranſit medium: ſicut hoc poterit Angelus, cum corpus magis videatur ſequi leges loci, quam ſpiritus. Contra (a), nulla pars temporis poteſt tranſire a futuro in præteritum, niſi per præſens: ſed ita videtur eſſentialis ordo inter partes loci, ſicut inter partes temporis: ergo non poteſt localiter pertranſiri ab extremo ad extremum, niſi per medium.

Hic dicunt quidam (b), quod extrema poſſunt intelligi aut duo *ubi* diſtantia, inter quæ eſt aliquod medium, quod nihil eſt extremorum: aut duo immediata, inter quæ ſunt media, quorum tamen quodlibet eſt aliquid extremorum. Loquendo de mediis ſecundo modo, de motu continuo Angeli: dico, quod non poteſt tranſire continue ab uno extremo in extremum, niſi pertranſeundo per tale medium, quod eſt aliquid utriuſque extremi, quia tale medium eſt ratio continuitatis inter extrema tranſita, ſicut apparet ex diffinitione medii, 10. *Metaph.* (c). Similiter etiam videtur eſſe, loquendo de motu continuo, & de medio alio modo dicto: quia ſi movetur continue, non eſt totaliter in altero termino: ergo partim in uno, & partim in alio, vel in medio inter ambo: non enim poteſt dici, ut videtur, quod ſit in parte unius extremi, & in parte alterius, & tamen quod omnino non ſit in tali medio inter talia extrema: quia tunc eſſet in duobus locis diſcontinuis, & nullo modo in loco medio: quod non videtur ſibi poſſe competere virtute naturali. Si autem loquamur de motu indiviſibili, dico, quod in tali motu poteſt pertranſire ab extremo in extremum immediatum, non tranſeundo per medium, quod eſt aliquid utriuſque extremi:

a *q. 6. & 8. Phyſic.* b *D. Th. 1. p. qu. 53. art. 2. & [illegible] 4.* c *Text. 2. & 5. Cap. 1.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tremi: immo neceſſe eſt hoc, quia ſi tranſiret per tale medium conti-nue tranſiret, & non inſtantanee. Sed de extremis diſtantibus haben-tibus medium diſtinctum ab extremis eſt dubitatio. Patet quidem ex quæſtione præcedente, quod non poteſt ſe facere in extremo diſtante mutatione includente totam realitatem motus. Sed nunquid poteſt fa-cere ſe in extremo diſtante mutatione præciſe includente realitatem termini motus? ita quod in aliquo toto tempore ſit in *A. ubi*: & in inſtanti illius temporis præciſe ſit in B. *ubi*: ita quod B. *ubi*, ſit di-ſtans ab A *ubi* per aliquod medium, in quo medio nunquam fuerit, nec in tempore, nec in inſtanti? Videtur probabiliter, quod non: quia ordo præfixus a ſuperiori agente videtur eſſe neceſſarius cuicunque agenti inferiori, quando habet actionem præciſe circa talia ordinata. Exemplum, ordo formarum naturalium ſuccedentium ſibi in genera-tione naturali, determinatus eſt ab inſtituente naturam, & ideo reſ-pectu cujuſcunque agentis naturalis eſt neceſſarius: ita quod nullum agens naturale poteſt facere immediate acetum ex vino; ergo cum a Deo ſit præfixus ordo partium principalium univerſi cuilibet agenti creato, & virtuti creatæ (*a*); videtur iſte ordo eſſe neceſſarius, quando debet agere circa iſta, quorum eſt talis ordo: igitur Ange-lus quando movet ſe per corpora, quorum eſt talis ordo, non poteſt abſque omni ordine de quocunque *ubi* facere ſe in quodcunque *ubi* immediate. Tunc enim nulla diſtantia videretur impedire di-ſtionem ejus.

Et ſi objicias, quod illa ratio concludit contra illud membrum de mediis, quæ ſunt aliquid extremorum: dico quod non, quia pertran-ſeundo ab uno *ubi* immediate ad aliud *ubi* in inſtanti, habet omnia illa *ubi*, ordine quodam naturæ, inter quæ eſt ordo potentialis ex natura rei: ſed non oportet, quod habeat ex ordine durationis. Si autem tranſiret a diſtanti in diſtans abſque ordine omnimodo, tunc nec ordine naturæ, nec durationis haberet illa, quorum eſt ordo na-turalis, circa quæ tamen operatur præſupponens neceſſario ordinem eorum.

Ad primum argumentum dico, quod malus Angelus poteſt inor-dinate velle: nec oportet quod poſſit illud, quod ſic vult. Bonus tamen ordinate vult, & ita ſi vult ſtatim eſſe in aliquo *ubi*, non ta-men vult, quod potentia propria ſit ibi, quia hoc eſſet inordinate velle, ſi talis potentia ſibi non conveniat: ſed vult, quod potentia Dei ſtatim ſit ibi, & veriſimile eſt; quod Deus condeſcendat volun-tati ejus, ſi talis ſit, ut faciat eum in tali *ubi*, nunquam autem po-tentia propria poteſt alicubi eſſe, niſi eo modo, quo convenit ſuæ potentiæ. Ad ſecundum dico, quod Corpus Chriſti potentia infini-ta ſit præſens in altari, de quo in 4. lib. iſta autem potentia quod-cunque medium inter extrema (*b*) poteſt habere pro non medio, & ordinem pro non ordine: quia eſt ſupra illum ordinem præfigens il-lum, & non habens illum pro præfixo: non ſic virtus Angeli limita-

ta.

a [illegible] b [illegible]

12. Ex illo apparet ad illud de Senſu, & ſenſato, quod prætermiſ-ſum fuit in *quæſt.* 1. *de motu Angeli* (*a*) Non enim eſt inconveniens aliquam alterationem totam eſſe ſimul, quando ſcilicet agens reſpi-cit totum paſſum tanquam terminum indiviſibilem, & formam ſe-cundum ultimum gradum, ſecundum quem ipſam totam inducit tan-quam indiviſibilem; tunc mutatione indiviſibili inducitur forma per-fecte in paſſo diviſibili: ſed ſecundum talem formam non eſt motus, ſed tantum mutatio una, vel forte plures habitæ, aut ordine dura-tionis, aut naturæ, ſicut ipſe dicit ibi, quod ſi magnum fuerit habi-tum ab habito patitur. Quod poteſt intelligi dupliciter. Uno mo-do, quod pars poſterior a parte priori prius naturaliter perfecta perficitur naturaliter poſterius, ita tamen quod ſit tantum ordo naturæ inter mutationem prioris partis, & poſterioris. Alio modo; quod ſit or-do durationis, puta quod pars poſterior movetur ſucceſſive a parte priore, & tamen pars prior mutata eſt præciſe ab ipſo agente extrin-ſeco. Iſte ſecundus modus videtur improbabilior, niſi poneretur partem priorem tranſmutatam, eſſe perfectiorem tranſmutante ip-ſam: & ita non poteſt ſubito tranſmutare, ſicut ipſa tranſmutatur ſubito ab agente extrinſeco. Dicit ergo ibi Philoſophus, quod non eſt ita multiplicatione ſoni ſicut in lumine: quia multiplicatio ſoni, quæ ſit cum motu locali, neceſſario eſt ſucceſſiva: non ſic illa mul-tiplicatio luminis, & ita non repugnat ſimultas ratione alterationis, ſicut ratione loci mutationis: & hoc comparando ad virtutem natu-ralem. Sed tamen nunquam eſt in alterationibus, quæ ſunt motus, prima mutatio, ſicut nec in loci mutationibus: quia ubi eſt muta-tio inſtantanea, ibi illa non eſt mutatio inicians motum, nec etiam univerſaliter, ubi motus ſequitur, ſi eſt dare immutationem, quæ eſt terminus quietis præcedentis, ubi autem quietem ſequitur muta-tio immediate propter perfectionem virtutis ipſius agentis, ibi non eſt mutatio terminans quietem præcedentem.

ECCE OSTENSUM, &c.

DISTIN. TERTIA.

Circa Diſtinctionem tertiam; quæro primo de diſtinctione perſo-nali in Angelis. Et ad videndum de illa diſtinctione in eis, pri-mo quærendum de diſtinctione individuali in ſubſtantiis materialibus, de qua ſicut diverſi diverſimode dicunt: ita conſequenter dicunt de [illegible] individuorum in eadem ſpecie Angelica, & etiam de im-pl[illegible], & ut videatur de diverſis opinionibus diſtincte, quæ quæruntur de diſtinctione, vel indiſtinctione ſubſtantiæ materialis, quæ [illegible] de diverſis modis ponendi. Quæritur ergo primo.

a [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tremi: immo neceſſe eſt hoc, quia ſi tranſiret per tale medium continue tranſiret, & non inſtantanee. Sed de extremis diſtantibus habentibus medium diſtinctum ab extremis eſt dubitatio. Patet quidem ex quæſtione præcedente, quod non poteſt ſe facere in extremo diſtante mutatione includente totam realitatem motus. Sed nunquid poteſt facere ſe in extremo diſtante mutatione præciſe includente realitatem termini motus? ita quod in aliquo toto tempore ſit in A. *ubi*; & in inſtanti illius temporis præciſe ſit in B. *ubi*: ita quod B. *ubi*, ſit diſtans ab A *ubi* per aliquod medium, in quo medio nunquam fuerit, nec in tempore, nec in inſtanti? Videtur probabiliter, quod non: quia ordo præfixus a ſuperiori agente videtur eſſe neceſſarius cuicunque agenti inferiori, quando habet actionem præciſe circa talia ordinata. Exemplum, ordo formarum naturalium ſuccedentium ſibi in generatione naturali, determinatus eſt ab inſtituente naturam, & ideo reſpectu cujuſcunque agentis naturalis eſt neceſſarius: ita quod nullum agens naturale poteſt facere immediate acetum ex vino; ergo cum a Deo ſit præfixus ordo partium principalium univerſi cuilibet agenti creato, & virtuti creatæ (*a*); videtur iſte ordo eſſe neceſſarius, quando debet agere circa iſta, quorum eſt talis ordo: igitur Angelus quando movet ſe per corpora, quorum eſt talis ordo, non poteſt abſque omni ordine de quocunque *ubi* facere ſe in quodcunque *ubi* immediate. Tunc enim nulla diſtantia videretur impedire diſtionem ejus.

Et ſi objiciatur, quod iſta ratio concludit contra illud membrum de mediis, quæ ſunt aliquid extremorum; dico quod non, quia pertranſeundo ab uno *ubi* immediate ad aliud *ubi* in inſtanti, habet omnia iſta *ubi*, ordine quodam naturæ, inter quæ eſt ordo potentialis ex natura rei: ſed non oportet, quod habeat ex ordine durationis. Si autem tranſiret a diſtanti in diſtans abſque ordine omnimodo, tunc nec ordine naturæ, nec durationis haberet iſta, quorum eſt ordo naturalis, circa quæ tamen operatur præſupponens neceſſario ordinem eorum.

Ad primum argumentum dico, quod malus Angelus poteſt inordinate velle: nec oportet quod poſſit illud, quod ſic vult. Bonus tamen ordinate vult, & ita ſi vult ſtatim eſſe in aliquo *ubi*, non tamen vult, quod potentia propria ſit ibi, quia hoc eſſet inordinate velle, ſi talis potentia ſibi non conveniat: ſed vult, quod potentia Dei ſtatim ſit ibi, & veriſimile eſt; quod Deus condeſcendat voluntati ejus, ſi talis ſit, ut faciat eum in tali *ubi*, nunquam autem potentia propria poteſt alibi eſſe, niſi eo modo, quo convenit ſuæ potentiæ. Ad ſecundum dico, quod Corpus Chriſti potentia infinita ſit præſens in altari, de quo in 4. lib. iſta autem potentia quodcunque medium inter extrema (*b*) poteſt habere pro non medio, ordinem pro non ordine: quia eſt ſupra illum ordinem præfigens illum, & non habens illum pro præfixo: non ſic virtus Angeli limita-

ta.

a [illegible] b [illegible]

12. Ex iſto apparet ad illud de Senſu, & ſenſato, quod prætermiſſum fuit in quæſtione de motu Angeli (*a*) Non enim eſt inconveniens aliquam alterationem totam eſſe ſimul, quando ſcilicet agens reſpicit totum paſſum tanquam terminum indiviſibilem, & formam ſecundum ultimum gradum, ſecundum quem ipſam totam inducit tanquam indiviſibilem; tunc mutatione indiviſibili inducitur forma perfecta in paſſo diviſibili: ſed ſecundum talem formam non eſt motus, ſed tantum mutatio una, vel forte plures habitæ, aut ordine durationis, aut naturæ, ſicut ipſe dicit ibi, quod ſi magnum fuerit habitum ab habito patitur. Quod poteſt intelligi dupliciter. Uno modo, quod pars poſterior a parte priori prius naturaliter perfecta perficitur naturaliter poſterius, ita tamen quod ſit tantum ordo naturæ inter mutationem prioris partis, & poſterioris. Alio modo; quod ſit ordo durationis, puta quod pars poſterior movetur ſucceſſive a parte priore, & tamen pars prior mutata eſt præciſe ab ipſo agente extrinſeco. Iſte ſecundus modus videtur improbabilior, niſi poneretur partem priorem tranſmutatam, eſſe perfectiorem tranſmutante ipſam: & ita non poteſt ſubito tranſmutare, ſicut ipſa tranſmutatur ſubito ab agente extrinſeco. Dicit ergo ibi Philoſophus, quod non eſt ita multiplicatione ſoni ſicut in lumine: quia multiplicatio ſoni, quæ ſit cum motu locali, neceſſario eſt ſucceſſiva: non ſic illa multiplicatio luminis, & ita non repugnat ſimultas ratione alterationis, ſicut ratione loci mutationis: & hoc comparando ad virtutem naturalem. Sed tamen nunquam eſt in alterationibus, quæ ſunt motus, prima mutatio, ſicut nec in loci mutationibus: quia ubi eſt mutatio inſtantanea, ibi illa non eſt mutatio inchoans motum, nec etiam univerſaliter, ubi motus ſequitur, ſi eſt dare immutationem, quæ eſt terminus quietis præcedentis, ubi autem quietem ſequitur mutatio immediate propter perfectionem virtutis ipſius agentis, ibi non eſt mutatio terminans quietem præcedentem.

ECCE OSTENSUM, &c.

DISTIN. TERTIA.

Circa Diſtinctionem tertiam; quæro primo de diſtinctione perſonali in Angelis. Et ad videndum de iſta diſtinctione in eis, primo quærendum de diſtinctione individuali in ſubſtantiis materialibus, de qua ſicut diverſi diverſimode dicunt; ita conſequenter dicunt de pluralitate individuorum in eadem ſpecie Angelica, & etiam de [illegible]. [illegible] videatur de diverſis opinionibus diſtincte, quæ quærantur de diſtinctione, vel indiſtinctione ſubſtantiæ materialis, quærendum ſigillatim de diverſis modis ponendi. Quæritur ergo primo.

a Qu. 9. n. 39.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum materialis ſubſtantia ex ſe, ſive ex natura ſua ſit individua, vel ſingularis.

Videtur quod ſic. Philoſ. 7. *Metaphyſic.* contra Platonem, probat quod (a) ſubſtantia cujuſcumque rei eſt propria illi, cujus eſt, & non ineſt alii; igitur ſubſtantia materialis ex natura, circumſcripto omni alio, eſt propria ei, cui ineſt, ita quod ex natura ſua non poteſt ineſſe alii; ergo ex natura ſua eſt individua. Contra, quidquid ineſt alicui ex natura ſua per ſe, ineſt ei in quocumque; igitur ſi natura lapidis de ſe eſſet hæc, in quocumque eſt lapidis natura, illa natura eſſet hic lapis: conſequens eſt inconveniens, loquendo de ſingularitate determinata, de qua eſt quæſtio. Præterea, cui de ſe convenit unum oppoſitum, ei de ſe repugnat aliud oppoſitum: igitur ſi natura de ſe ſit una numero, ei de ſe repugnaret multitudo numeralis.

Hic dicitur, quod ſicut natura ex ſe formaliter eſt natura: ita ex ſe eſt ſingularis, ita quod non oportet quærere aliam cauſam ſingularitatis a cauſa naturæ, quaſi natura prius tempore, vel natura, ſit natura, (b) antequam ſit ſingularis, & tunc per aliquid adveniens contrahatur, ut ſit ſingularis, quod probatur per ſimile: quia ſicut natura habet ex ſe verum *eſſe* extra animam, non autem habet *eſſe* in anima niſi ab alio, id eſt, ab ipſa anima (& ratio eſt, quia verum *eſſe* convenit ei ſimpliciter, *eſſe* autem in anima eſt *eſſe* ejus ſecundum *quid*) ita univerſalitas non convenit rei, niſi ſecundum quod habet *eſſe* ſecundum *quid*, ſcilicet in anima, ſingularitas autem convenit rei ſecundum verum *eſſe*: & ita ex ſe, & [illegible] eſt ergo quærenda cauſa, quare natura eſt univerſalis, & dandus eſt intellectus pro cauſa: non autem quærenda eſt aliqua cauſa, quare natura eſt ſingularis alia a natura rei, medians inter ipſam, & ſingularitatem ejus; ſed quæ ſunt cauſæ unitatis rei, ſunt & cauſæ ſingularitatis [illegible].

Contra iſtud arguitur ſic, objectum inquantum objectum eſt prius naturaliter ipſo actu; & in illo priori, per te, objectum eſt de ſe ſingulare, quia hoc ſemper convenit naturæ non acceptæ ſecundum *quid*, ſive ſecundum *eſſe*, quod habet in anima; igitur intellectus intelligens illud objectum ſub ratione univerſalis, intelligit ipſum ſub ratione oppoſita ſuæ rationi, nam ut præcedit actum, determinatur ex ſe ad oppoſitum illius rationis.

Præterea, cujuſcumque unitas realis propria, & ſufficiens eſt minor unitate numerali, illud non eſt de ſe unum unitate numerali, ſive non eſt de ſe hoc: ſed naturæ lapidis exiſtentis in iſto lapide, uni-

a Tex. 45. b F. Adam l. 1. diſt. 13. q. 8. art. 5. hac via ſequitur & [illegible]

tas propria realis, ſive ſufficiens, eſt minor unitate numerali: ergo, &c. Major de ſe patet, quia nihil eſt de ſe unum unitate majori unitate ſibi ſufficiente; nam ſi propria unitas, quæ debetur alicui, de ſe ſit minor unitate numerali, unitas numeralis non convenit ſibi ex natura, & ſecundum ſe; aliter præciſe ex natura ſua haberet majorem, & minorem unitatem, quæ circa idem, & ſecundum idem ſunt oppoſita; quia cum unitate minori, ſine contradictione ſtare poteſt multitudo oppoſita majori unitati, quæ multitudo non poteſt ſtare cum unitate majori; quia ſibi repugnat: igitur, &c. Probatio minoris, quia ſi nulla eſt unitas realis naturæ minor ſingularitate, ſed omnis unitas alia ab unitate ſingularis, eſt unitas rationis tantum; igitur nulla erit unitas realis minor unitate numerali, conſequens eſt falſum, quod probo quinque, vel ſex viis; ergo, &c. Prima via eſt talis ſecundum Philoſophum 10. Metaph. (a) *in omni genere eſt unum primum, quod eſt metrum, & menſura omnium, quæ ſunt illius generis*, iſta unitas eſt realis; quia Philoſophus probat, quod uni convenit prima ratio menſuræ, & declarat per ordinem, quomodo illud eſt unum, cui convenit ratio menſurandi in omni genere: iſta autem unitas eſt alicujus inquantum primum in genere; ergo eſt realis, quia menſurata ſunt realia, & realiter menſurata, ens autem reale non poteſt realiter menſurari ab ente rationis; igitur unitas illius primi eſt realis. Iſta autem unitas non eſt unitas ſingularis, vel numeralis: quia nullum eſt ſingulare in genere, quod ſit menſura omnium illorum, quæ ſunt in illo genere; Nam ſecundum Philoſophum 3. Metaph. *in individuis ejuſdem ſpeciei*, (b) *non eſt hoc prius, illud poſterius*, quod prius, licet Commentator exponat de priori conſtituente poſterius; tamen nihil ad H. quia Philoſophus intendit ibi aſſignare rationem quare Plato poſuit rationem ſpeciei ſeparatam, & non generis: quia in ſpeciebus eſt ordo eſſentialis, propter quod poſterius poteſt reduci ad prius, & ideo ſecundum eum non oportet ponere ideam generis, per cujus participationem ſpecies ſunt illud, quod ſunt: ſed ideam ſpeciei, ad quam omnes aliæ reducuntur: ſed in individuis, ſecundum Platonem, & ſecundum Philoſoph. recitantem, non eſt talis ordo: igitur, &c. Eſt ergo intentio Philoſophi ibi (in quo concordat cum Platone) quod in individuis ejuſdem ſpeciei, non eſt ordo eſſentialis: nullum ergo individuum eſt per ſe menſura eorum, quæ ſunt in ſpecie ſua: igitur nec unitas individualis, nec numeralis. Præterea ſecundo probo, quod idem conſequens eſt falſum, quia ſecundum Philoſophum 7. *Phyſicorum*, (c) in ſpecie atoma fit comparatio: quia eſt una natura, non autem in genere, quia genus non habet talem unitatem: iſta vero unitas non eſt unitas rationis, quia conceptus generis eſt ita unus apud intellectum; ſicut conceptus ſpeciei, alioquin nullus conceptus diceretur in *quid* de multis ſpeciebus, & ita nullus conceptus eſſet genus, ſi tot eſſent conceptus dicti de ſpeciebus, quot ſunt con-

a Text. 2. b Tex. 12. c Tex. 19. & ind.

conceptus ſpecierum: quia tunc in ſingulis prædicationibus idem prædicaretur de ſe. Similiter unitas conceptus, vel non conceptus, nihil ad intentionem Philoſophi ibi, ſcilicet ad comparationem, vel non: ergo Philoſophus intendit naturam ſpecificam ibi eſſe unam unitate naturæ ſpecificæ: non autem intendit ipſam ſic eſſe unam unitate numerali: quia in unitate numerali non fit comparatio: igitur, &c.

Item tertio, ſecundum Philoſophum (a) 5. *Metaphyſ. cap. de Ad aliquid*. Idem, ſimile, & æquale fundantur ſuper *unum*, ita quod licet ſimilitudo habeat pro fundamento rem de genere Qualitatis, relatio tamen non eſt realis, niſi habeat fundamentum reale, & rationem proximam fundandi realem: ergo unitas, quæ requiritur in fundamento ſimilitudinis relationis eſt realis: non autem eſt numeralis, quia nihil unum & idem eſt ſimile, & æquale ſibi ipſi. Præterea (b) quarto: unius oppoſitionis realis ſunt duo extrema realia: contrarietas eſt oppoſitio realis, quod patet; quia alterum unum deſtruit, & corrumpit aliud, circumſcripto omni opere intellectus: & non niſi quia ſunt contraria, igitur utrumque primum extremum iſtius oppoſitionis realis (ut eſt extremum) eſt unum aliqua unitate reali, non autem unitate numerali; quia tunc præciſe hoc album eſſet primum contrarium huic nigro, vel præciſe aliud album, quod eſt inconveniens: quia tunc eſſent tot contrarietates primæ, quot individua contraria: igitur, &c. Præterea quinto, unius actionis ſenſus eſt unum objectum ſecundum aliquam unitatem realem, ſed non numeralem: ergo eſt aliqua alia unitas realis, quam unitas numeralis. Probatio minoris: quia potentia cognoſcens objectum ſic, inquantum ſcilicet hac unitate unum, cognoſcit ipſum inquantum diſtinctum a quolibet, quod non eſt hac unitate unum: ſed ſenſus non cognoſcit objectum inquantum eſt diſtinctum a quolibet: quod non eſt unum iſta unitate numerali; quod patet, quia nullus ſenſus diſtinguit hunc radium Solis differre numeraliter ab illo radio, cum tamen ſint diverſi per motum Solis, ſi circumſcriberentur omnia ſenſibilia communia, puta diverſitas loci, vel ſitus, & ſi ponerentur duo quanta ſimul omnino per potentiam divinam quæ eſſent omnino ſimilia, & æqualia in albedine, & quantitate; viſus non diſtingueret ibi eſſe duo alba; ſi tamen cognoſceret alterum illorum, inquantum eſt unum unitate numerali, cognoſceret ipſum inquantum diſtinctum numeraliter a quolibet alio. Poſſet etiam juxta hoc argui de primo objecto ſenſus, quod eſt unum in ſe aliqua unitate reali, quia ſicut objectum hujus potentiæ inquantum objectum, præcedit intellectum: ita etiam ſecundum unitatem ſuam realem præcedit omnem actum intellectus. Sed iſta ratio non ita concludit ſicut præcedens. Poſſet enim poni aliquod primum objectum, ut eſt adæquatum potentiæ, eſſe aliquod commune abſtractum ab omnibus objectis particularibus: & ita non habere unitatem niſi communitatis ad iſta plura obje-

cta

a T. c. 20. b *Ockam quodlib.* 5. q. 13.

cta particularia; ſed de uno objecto unius actus ſentiendi, non videtur vere poſſe negari, quin neceſſario haberet unitatem realem, & minorem unitate numerali.

Item ſexto, quia ſi omnis unitas realis eſt numeralis; ergo omnis diverſitas realis eſt numeralis: ſed conſequens eſt falſum; quia omnis diverſitas numeralis inquantum numeralis eſt æqualis, & ita omnia eſſent æque diſtincta, & tunc ſequitur, quod non plus poteſt intellectus abſtrahere a Sorte, & Platone aliquod commune, quam a Sorte, & linea. & eſſet quodlibet univerſale purum figmentum. Prima conſequentia probatur dupliciter. Primo, quod *unum*, & *multa*, *idem & diverſum* (a) ſunt oppoſita in *Metaphyſ.* toties autem dicitur unum oppoſitorum, quoties, & reliquum, ex *primo Topi.* ergo cuilibet unitati correſpondet ſua propria diverſitas. Præterea ſecundo probatur idem, quia cujuſlibet diverſitatis utrumque extremum eſt in ſe unum; & eodem modo, quo eſt unum in ſe, eodem modo videtur diverſum a reliquo extremo, ita quod unitas extremi unius poteſt per ſe eſſe ratio diverſitatis alterius extremi. Confirmatur aliter, quia ſi tantum eſt in hac re unitas realis numeralis, quæcunque entitas eſt in re, illa eſt ex ſe una numero: ergo iſtud, & illud ſecundum omnem entitatem in eis, ſunt primo diverſa, & in nullo aliquo modo convenientia. Confirmatur etiam per hoc, quia diverſitas numeralis eſt hoc ſingulare non eſſe illud ſingulare, ſuppoſita tamen entitate utriuſque extremi; ſed talis unitas eſt neceſſario alterius extremi. Item ſeptimo, nullo exiſtente intellectu ignis generaret, & corrumperet aquam, & eſſet aliqua unitas realis generantis ad genitum ſecundum formam, propter quam generatio eſſet univoca, intellectus enim conſiderans, non facit generationem eſſe univocam, ſed cognoſcit eam eſſe univocam.

Ad quæſtionem igitur concedo concluſionem iſtarum rationum, & dico, quod ſubſtantia materialis ex natura ſua non eſt de ſe hæc: quia tunc ſicut deducit prima ratio, non poſſet intellectus intelligere ipſam ſub oppoſito, niſi intelligeret objectum ſuum ſub ratione intelligendi repugnante rationi talis objecti; ſicut etiam deducit ſecunda ratio cum ſuis probationibus omnibus, aliqua eſt unitas in re realis abſque omni operatione intellectus, minor unitate numerali, ſive unitate propria ſingularis, quæ unitas eſt naturæ ſecundum ſe; & ſecundum iſtam unitatem propriam naturæ, ut natura eſt; natura eſt indifferens ad unitatem ſingularitatis: non ergo de ſe eſt ſic una unitate illa, ſcilicet unitate ſingularitatis. Qualiter autem poteſt hoc intelligi, poteſt aliqualiter videri per dictum Avicen. 5. *Metaphyſic.* ubi vult, *quod equinitas ſit tantum equinitas: nec ex ſe una, nec plures, nec univerſalis, nec particularis* (b) Intellige, non eſt ex ſe una, unitate numerali; nec plures, pluralitate oppoſita illi unitati; nec univerſalis actu, eo modo, quo aliquid eſt univerſale factum ab intellectu, ut objectum intellectus: nec eſt particularis de ſe.

 Li-

a T. 9. & inde c. 1. b [illegible]

Licet enim numquam ſit realiter ſine aliquo iſtorum; non tamen eſt de ſe aliquod iſtorum, ſed eſt prius naturaliter omnibus illis: & ſecundum iſtam prioritatem naturalem eſt *quod quid eſt*, & per ſe objectum intellectus, & per ſe ut ſic, conſideratur a Metaph. & exprimitur per diffinitionem; & propoſitiones vere primo modo ſunt veræ ratione quidditatis ſic acceptæ, quia nihil dicitur de quidditate per ſe primo modo, niſi quod includitur in ea eſſentialiter, inquantum ipſa abſtrahitur ab omnibus iſtis, quæ ſunt poſteriora ipſa naturaliter. Non ſolum autem ipſa natura eſt de ſe indifferens ad eſſe in intellectu, & in particulari, ac per hoc ad eſſe univerſale, & ſingulare: ſed & ipſa habens *eſſe* in intellectu, non habet primo ex ſe univerſalitatem. Licet enim ipſa intelligatur ſub univerſalitate, ut ſub modo intelligendi ipſam: tamen univerſalitas non eſt pars conceptus ejus primi: quia non conceptus Metaphyſici, ſed Logici. Logicus enim conſiderat ſecundas intentiones applicatas primis, ſecundum ipſum Avic. prima ergo intellectio eſt naturæ, ut ei non cointelligitur aliquis modus, neque qui eſt ejus in intellectu, neque qui eſt ejus extra intellectum: licet illius intellecti modus intelligendi ſit univerſalitas, ſed non modus intellectus, & ſicut ſecundum illud *eſſe*, non eſt natura de ſe univerſalis, ſed quaſi univerſalitas accidit illi naturæ ſecundum primam rationem ejus, ſecundum quam eſt objectum: ita etiam in re extra, ubi natura eſt cum ſingularitate, non eſt natura illa de ſe determinata ad ſingularitatem: ſed eſt prior naturaliter illa ratione contrahente ipſam ad ſingularitatem illam, & inquantum eſt prior naturaliter ipſo contrahente, non repugnat ſibi eſſe ſine illo contrahente, & ſicut objectum in intellectu ſecundum illam entitatem ejus, & univerſalitatem habet vere *eſſe* intelligibile: ita etiam in rerum natura ſecundum illam entitatem, habet verum *eſſe* extra animam reale: & ſecundum illam entitatem habet unitatem ſibi proportionabilem, quæ eſt indifferens ad ſingularitatem, ita quod non repugnat illi unitati de ſe, quod cum quacunque unitate ſingularitatis ponatur. Hoc ergo modo intelligo naturam habere unitatem realem minorem unitate numerali, & licet non habeat eam de ſe, ita quod ſit intra rationem naturæ, quia *equinitas eſt tantum equinitas*, ſecundum Avicen. 5. *Metaphyſic.* tamen illa unitas eſt paſſio propria naturæ ſecundum ſuam entitatem primam: & per conſequens nec eſt ex ſe hæc intrinſece, nec ſecundum entitatem propriam neceſſario incluſam in ipſa natura ſecundum primam entitatem ſuam.

Sed contra illud videntur eſſe duæ objectiones, una, quia videtur ponere univerſale eſſe aliquid reale in re, quod eſt contra Commentatorem 1. *de Anima Commento* 8. qui dicit, quod *intellectus facit univerſalitatem in rebus*, ita quod non exiſtit niſi per ipſum: & ſic eſt ens tantum rationis. Probatio conſequentiæ: nam illa natura, ſecundum quod eſt ens in iſto lapide, prior tamen naturaliter ſingularitate lapidis, eſt ex dictis indifferens ad hoc ſingulare, & ad aliud. Præterea Damaſc. c. 8. *Oportet*, inquit, *ſcire*, *quod aliud*

eſt

eſt re conſiderare, & aliud ratione, & cogitatione: igitur in omnibus creaturis hypoſtaſum quidem diviſio re conſideratur: communitas autem, & copulatio intellectu conſideratur. Intelligimus enim intellectu, quoniam Petrus, & Paulus unius ſunt naturæ, & communem habent naturam, neque enim hæ hypoſtaſes in ſe invicem ſunt, ſeorſum enim unaquæque, & ſecundum partem, id eſt ſecundum ſe ipſam ſeparata. Et poſt. *In increata vero, & ſuperſubſtantiali, & incomprehenſibili Trinitate, eſt e converſo; illic enim commune quidem, & unum re conſideratur,* ... *vero eſt diviſum.* Ad primum dico, quod univerſale in actu eſt illud, quod habet unitatem indifferentem, ſecundum quam ipſum idem eſt in potentia proxima, ut dicatur de quolibet ſuppoſito, quia primo Poſteriorum, *univerſale eſt: quod eſt unum in multis, & de multis*, (a) nihil enim ſecundum quamlibet unitatem in re eſt tale, quod ſecundum ipſam unitatem præciſam ſit in potentia proxima ad quodlibet ſuppoſitum, ut dicatur de quolibet ſuppoſito prædicatione dicente, *hoc eſt hoc* quia licet alicui exiſtenti in re non repugnet eſſe in alia ſingularitate ab illa, in qua eſt: non tamen illud vere dici poteſt de quolibet inferiori, quod quodlibet eſt ipſum: hoc eſt enim ſolum poſſibile de objecto eodem indifferenti actu conſiderato ab intellectu, quod quidem ut intellectum habet unitatem etiam numeralem objecti, ſecundum quam ipſum idem eſt prædicabile de omni ſingulari dicendo, quod hoc eſt hoc. Ex hoc apparet improbatio illius dicti, quod intellectus agens facit univerſalitatem in rebus, per hoc, quod denudat ipſum *quod quid eſt* in phantaſmate exiſtens: nam ubicunque eſt, antequam in intellectu poſſibili habeat *eſſe* objective, ſive in re, ſive in phantaſmate, ſive habeat *eſſe* certum, ſive deductum per rationem, & ſi ſic non per aliquod lumen, ſed ſemper ſic talis natura ex ſe, cui non repugnat eſſe in alio: non tamen eſt talis, cui potentia proxima convenit dici de quolibet, ſed tantum eſt in potentia proxima, ut eſt in intellectu poſſibili: eſt ergo in re commune, quod non eſt de ſe hoc, & per conſequens ei de ſe non repugnat eſſe non hoc: ſed tale commune non eſt univerſale in actu, quia deficit ei illa indifferentia, ſecundum quam completive univerſale eſt univerſale, ſecundum quam, ſcilicet ipſum idem aliqua identitate eſt prædicabile de quolibet individuo, ita quod quodlibet ſit ipſum. Nota differentiam inter commune in divinis, & in creaturis. Ad ſecundam inſtantiam de Damaſc. dico, quod eo modo, quo in divinis commune eſt unum reale, eodem modo commune in creaturis non eſt unum reale. Ibi enim commune eſt ſingulare, & individuum, quia ipſa natura divina de ſe eſt hæc: eodem modo manifeſtum eſt, quod nullum univerſale in creaturis eſt realiter unum, hoc enim ponendo, eſſet ponere, quod aliqua natura creata non diviſa prædicaretur de multis individuis prædicatione dicente *hoc eſt hoc*; ſicut dicitur Pater eſt Deus, & Filius eſt idem Deus. Tamen in creaturis eſt aliquod commune

unum

a Tex. c. 25. Idem 1. *Poſt. ad fin.*

communitate reali minori unitate numerali : & illud quidem commune non eſt ita commune, quod ſit prædicabile de multis, licet ſit ita commune, quod non repugnet ſibi eſſe in alio, quam in eo, in quo eſt. Dupliciter igitur patet quomodo auctoritas non eſt contra : Primo, quia loquitur de unitate ſingularitatis in divinis : & hoc modo non ſolum univerſale creatum non eſt unum, ſed nec commune in creaturis. Secundo, quia loquitur de communi prædicabili, non præciſe de communi, quod determinatum eſt de facto, licet non repugnet ſibi eſſe in alio, quale commune præciſe poteſt poni in creatura realiter. Et per hoc patet ad argumentum principale, quia Philoſophus improbat illam fictionem, quam imponit Platoni, quod ſcilicet non poſſit hic homo per ſe exiſtens, qui ponitur idea, per ſe eſſe univerſale omni homini : quia omnis ſubſtantia per ſe exiſtens eſt propria ei, cujus eſt, hoc eſt, vel ex ſeipſa, vel eſt propria per aliquod contrahens facta propria, quo contrahente poſito non poteſt ineſſe alteri, licet non repugnet ei ex ſe ineſſe alii. Iſta etiam gloſſa vera eſt, loquendo de ſubſtantia ſecundum quod ſumitur pro natura, & tunc ſequitur, quod idea non erit ſubſtantia Sortis : quia nec natura Sortis, quia nec ex ſe propria, nec appropriata Sorti, ut ſit tantum in eo, ſed etiam in alio ſecundum ipſum. Si autem accipiatur ſubſtantia pro ſubſtantia prima, tunc verum eſt, quod quælibet ſubſtantia eſt ex ſe propria illi, cujus eſt, & tunc multo magis ſequitur, quod illa idea, quæ ponitur ſubſtantia per ſe ſubſiſtens illo modo, non poſſit eſſe ſubſtantia Sortis, vel Platonis : ſed primum membrum ad propoſitum ſufficit. Ad confirmationem opinionis patet, quia non ita ſe habet communitas, & ſingularitas ad naturam ſicut eſſe in intellectu, & eſſe verum extra animam : quia communitas convenit naturæ extra intellectum, & ſimiliter ſingularitas : & communitas convenit ex ſe naturæ, ſingularitas autem convenit naturæ per aliquid in re contrahens ipſam : ſed univerſalitas non convenit rei ex ſe ; & ideo concedo, quod quærenda eſt cauſa univerſalitatis, non tamen quærenda eſt cauſa communitatis alia ab ipſa natura, & poſita communitate in ipſa natura ſecundum propriam entitatem, & unitatem, neceſſario oportet quærere cauſam ſingularitatis, quæ ſuperaddit aliquid illi naturæ cujus eſt.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum ſubſtantia materialis per aliquid intrinſecum ſit de ſe individua?

QUod non, quia *unum* non dicit, niſi privationem diviſionis in ſe, & privationem identitatis ad aliud : igitur cum ſingularitas, vel individuatio non dicat niſi duplicem negationem, non oportet ejus cauſam poſitivam quærere, ſed ſufficit negatio. Prima propoſitio probatur, quia ſi *unum* diceret rationem poſitivam, non diceret niſi eandem, quam dicit ens. Tunc enim eſſet nugatio dicendo, ens

[illegible]

a *Tex. 34. & 35. in procœm.* b *Opin. Henr. quodl. 5. qu. 8. & 15.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

proximam ad agere, & pati, ut per hoc idem ens, in quo eſt negatio, careat potentia proxima ad aliquid: non tamen ponit formalem repugnantiam illius entis ad aliquid; quia per poſſibile, vel impoſſibile, circumſcriptis illis negationibus, cum non ſint, ſi ſit tale ens cum oppoſito illarum negationum, & ita ens illud, qui dicitur repugnare per ſe, quod eſt impoſſibile. Exemplum hujus, ſi ſubſtantia intelligatur non quanta, non eſt diviſibilis, hoc eſt non poſſibilis dividi potentia propinqua: non tamen repugnat ſibi dividi, quia tunc repugnaret ſibi recipere quantitatem, per quam formaliter poſſet dividi. Stante igitur natura ſubſtantiæ corporeæ, non repugnat ſibi, quod ſit diviſibilis. Similiter ſi non habere viſum, tollat potentiam proximam ad videndum, non tamen facit repugnantiam ſimpliciter ad videre, quia poteſt ſtare eadem natura poſitiva, in qua fuit hæc negatio, & poteſt ſibi ineſſe oppoſitum illius negationis, ſine repugnantia ex parte naturæ. Ita poteſt argui in propoſito, cum iſte ponat naturam ex ſe non eſſe unam, & individuam, nunquam tamen per aliquam negationem poſitam in natura, repugnabit ſibi formaliter dividi: & ita nunquam erit aliquod ens poſitivum in rebus, quod erit complete individuum. Et ſi aliquo modo inſtetur primæ propoſitioni hujus rationis; ſaltem aſſumo iſtam propoſitionem: Nulla imperfectio repugnat alicui, niſi propter aliquid poſitivum in eo: ita quod nulla imperfectio repugnat alicui, niſi propter aliquam perfectionem, quæ eſt aliquid poſitivum, & entitas poſitiva: ſed dividi eſt quædam imperfectio. & ideo non poteſt competere naturæ divinæ: ergo, &c.

Item, negatione non conſtituitur aliquid formaliter in entitate perfectiori, quam ſit illa entitas præſuppoſita negationi: alioquin negatio eſſet formaliter entitas poſitiva: ſed prima ſubſtantia per Philoſophum in Prædicamentis, eſt maxime ſubſtantia, & etiam magis ſubſtantia, quam ſecunda: ergo non formaliter conſtituitur in entitate primæ ſubſtantiæ per negationem, inquantum diſtinguitur a ſecunda. Item de ſingulari per ſe primo prædicatur illud, cujus eſt ſingulare: ſed de aliquo ente accepto ſub negatione, non prædicatur per ſe aliqua entitas ratione totius ſubjecti, quia totum non eſt per ſe unum: ſi ratione partis, tunc non eſt prædicatio ſuperioris de inferiori, ſed ejuſdem de ſe.

Præterea, licet iſta poſitio videatur eſſe falſa in ſe, propter argumenta jam facta, ſi intelligat individuum conſtitui in entitate, & unitate ſingularitatis per negationem; tamen videtur omnino ſuperflua, & non reſpondere ad quæſtionem. Quia ipſa poſita, adhuc remanet eadem quæſtio. Nam de duplici negatione, quam ponit, quæro quare negatio iſta convenit illi: ſi iſtam duplicem negationem dicit eſſe per ſe ſicut per cauſam: dat cauſam ſui ipſius: ſi non dat cauſam hujus, non reſpondetur ad quæſtionem. Quæritur enim illud, per quod repugnat oppoſitum iſtarum negationum: & per conſequens per quid inſunt iſtæ negationes. Similiter quæro unde negatio ſit hæc, cum ſit ejuſdem rationis in iſto, & in illo. Nam ſicut in Sorte eſt duplex negatio oppoſita illi, quæ eſt in Platone: ita in Platone eſt negatio duplicis rationis. Unde

Unde ergo Sortes eſt ſingularis hac ſingularitate propria, & determinata, & non ſingularitate Platonis? Non poteſt dici, niſi dicatur unde negatio ſit hæc negatio: & hoc non poteſt eſſe, niſi per aliquid poſitivum.

Concedo igitur concluſionem iſtarum rationum, quod neceſſe eſt per aliquod poſitivum intrinſecum huic lapidi, tanquam per rationem propriam repugnare ſibi dividi in partes ſubjectivas: & illud poſitivum erit, quod dicitur eſſe per ſe cauſa individuationis: & per individuationem intelligo illam indiviſibilitatem ſive repugnantiam ad diviſibilitatem. Ad argumentum (a) ad oppoſitum, licet aſſumptum ſit falſum, de quo forte alias: tamen ſi verum eſſet, quod unum ſignificaret formaliter illam duplicem negationem: non ſequitur, quod non habeat aliquam cauſam poſitivam, per quam inſit ei illa duplex negatio: nam & unitas ſpecifica pari ratione ſignificaret duplicem negationem, & tamen nullus negat entitatem poſitivam eſſe rationem unitatis ſpecificæ, a qua entitate poſitive ſumitur ratio differentiæ ſpecificæ. Et iſtud eſt bonum argumentum pro ſolutione quæſtionis, & pro opinione mea: quia cum in qualibet unitate minore unitate numerali, ſit dare entitatem poſitivam, quæ ſit ratio per ſe illius unitatis, & illius repugnantiæ ad multitudinem oppoſitam: maxime vel æqualiter erit hoc dare in unitate perfectiſſima, quæ eſt unitas numeralis.

QUÆSTIO TERTIA.

Utrum ſubſtantia materialis per actualem exiſtentiam ſit individua, vel ratio individuandi aliquid aliud.

Dicitur, quod ſic, quia ex 7. *Metaph.* (b) actus determinat, & diſtinguit; ergo ultima diſtinctio eſt per ultimum actum: ultimus autem actus individuorum eſt ſecundum *eſſe* exiſtentiæ: quia quodlibet aliud ab ipſo intelligitur in potentia ad ipſum.

Contra illud, primo, quia quod non eſt ex ſe diſtinctum, nec determinatum, non poteſt eſſe primum diſtinguens, vel determinans aliud: ſed eſſe exiſtentiæ eo modo, quo diſtinguitur ab *eſſe* eſſentiæ, non eſt ex ſe diſtinctum, nec determinatum: non enim *eſſe* exiſtentiæ habet proprias differentias, alias a differentiis *eſſe* eſſentiæ, quia tunc oporteret ponere propriam coordinationem exiſtentiarum, aliam a coordinatione eſſentiarum, ſed præciſe determinatur ex determinatione alterius: igitur non determinat aliquid aliud. Ex hoc poteſt argui aliter, quia illud, quod præſupponit coordinationem, & diſtinctionem alterius, non eſt prima ratio diſtinguendi ipſum, vel determinandi ipſum: ſed exiſtentia, ut determinata, & diſtincta, præſupponit ordinem, & diſtinctionem eſſentiarum: igitur, &c. Et ſi dicatur, quod præſupponit diſtinctionem, & determinationem [illegible] aliam ab illa, quæ eſt ad

a Super 4. art. 9. Met. b Nic. Bon. in 8. Met. ſua ſequitur hanc viam. qu. are Gal. r. & Reg. Bacbon. Tex. [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ad individua; ſed iſtam, quæ eſt quaſi per individuum, cauſat: igitur, &c.

Contra, in coordinatione prædicamentali ſunt omnia, quæ per ſe pertinent ad illam coordinationem, circumſcripto quocunque, quod nihil eſt illius coordinationis: quia ſecundum Philoſophum *primo Poſteriorum* (a), ſtatus eſt in quolibet Prædicamento, & in ſurſum, & in deorſum: igitur ſicut invenitur ſupremum in genere præciſe conſiderando illud ſub ratione eſſentiæ, & inveniuntur genera intermedia, ſpecies, & differentiæ: ita invenitur etiam infimum, id eſt, ſingulare abſque omni exiſtentia actuali. Quod patet evidenter, quia hic homo non plus includit formaliter exiſtentiam actualem, quam homo.

Præterea, eadem quæſtio eſt de exiſtentia, quo & unde contrahitur ut ſit hæc, quæ eſt, & de natura. Nam ſi natura ſpecifica eadem ſit in pluribus individuis, habet exiſtentiam ejuſdem rationis in eis. Sicut ergo probatur in ſolutione primæ quæſt. quod iſta natura non ſit de ſe hæc: ita poteſt quæri per quid exiſtentia ſit hæc, quia non eſt dare, quod ſit de ſe hæc: & ita non ſufficit dare primam exiſtentiam, qua natura ſit hæc. Per hoc patet ad argumentum, pro opinione dico, quod actus diſtinguit eo modo, quo eſt actus: ſed actus accidentalis diſtinguit accidentaliter, ſicut actus eſſentialis diſtinguit eſſentialiter: ita dico, quod ultima diſtinctio in coordinatione prædicamentali eſt diſtinctio individualis: & illa eſt per ultimum actum per ſe pertinentem ad coordinationem prædicamentalem, ſed ad hanc coordinationem prædicamentalem non per ſe pertinet exiſtentia actualis; actualis autem exiſtentia eſt ultimus actus, ſed poſterior tota coordinatione prædicamentali: & ideo concedo, quod exiſtentia diſtinguit ultimate, ſed diſtinctione, quæ eſt extra rotam per ſe coordinationem prædicamentalem, quæ diſtinctio eſt aliquo modo accidentalis, licet non ſit vere accidentalis, tamen ſequitur totam diſtinctionem ſecundum *eſſe* quidditativum: eo ergo modo quo eſt actus, diſtinguit, & in quo eſt ultimus actus, ultimate diſtinguit.

QUÆSTIO QUARTA.

Utrum ſubſtantia materialis ſit per quantitatem individua, vel ſingularis?

Quod ſic, Boet. de Trinit. *In numero differentiam varietas accidentium facit. Nam tres homines nec ſpecie, nec genere differunt, ſed ſuis accidentibus. Nam ſi animo cuncta his accidentia ſeparemus, locus tamen cunctis diverſus eſt, quem unum fingere duobus minime poſſumus.* (b) *Duo enim corpora unum locum non obtinebunt, qui eſt accidens, & ideo ſunt plures numero, quoniam accidentia plura ſunt.* Inter omnia autem accidentia pri-

a Tex. com. 34. & inde. b lib. 1. c. 1.

primum eſt quantitas, quam videtur ſpecialiter exprimere in loco dicendo, quod eumdem locum fingere duobus non poſſumus, qui competit eis in quantum quanta.

Præterea, Damaſc. in Elementario cap. 5. non computando proœmium. *Omnis res in qua differt hypoſtaſis ab eadem ſpeciei hypoſtaſi, dicitur adventitia differentia, & characteriſtica proprietas, & qualitas hypoſtatica.* Hoc autem accidens eſt, velut homo differt ab altero homine, quoniam hic quidem longus, hic autem brevis.

Præterea, quinto Metaph. Avic. *Natura, quæ eget materia ad ejus eſſe, adveniunt accidentia, & diſpoſitiones extrinſecæ, per quas individuatur.*

Contra, ſicut arguitur ad ſecundam quæſtionem: prima ſubſtantia per ſe generatur, & per ſe operatur: & hoc inquantum diſtinguitur a ſecunda, cui iſta non conveniunt per ſe: ſed iſta non conveniunt ei per accidens; (a) de *generat.* patet 6. Metaph. de *operat.* patet, quia unum per ſe agens eſt unum per ſe ens, & hoc in uno ordine cauſæ.

Hic dicitur, quod ſubſtantia materialis eſt ſingularis, & individua per quantitatem. Et ponitur talis ratio, quia quod primo convenit alicui, & per ſe, convenit cuilibet alteri per rationem ejus: ſed ſubſtantia, & quantitas non faciunt unum per ſe, ſed tantum unum per accidens: & per conſequens nulla proprietas convenit per ſe una eis ſimul, & æque primo, ſed uni per aliud: dividi autem in partes ejuſdem rationis, eſt proprietas una, quæ per ſe convenit quantitati, ex 5. *Metaph.* ergo convenit alii, ſcilicet ſubſtantiæ per rationem ejus: talis eſt diviſio ſpeciei in ejus individua, quia illa dividentia non ſunt formaliter alterius rationis, ſicut ſunt ſpecies dividentes genus, (b) & ex hoc ultra eſſe diviſibile in partes ejuſdem rationis convenit alicui ratione quantitatis ex 5. *Metaph.* & idem eſt principium diviſionis in aliqua natura, & diſtinctionis diviſorum; igitur per quantitatem diſtinguuntur individua individualiter ab invicem: & ex hoc concluditur, quod per quantitatem convenit rei diviſio in individua, cui primo convenit talis diſtinctio: ergo per quantitatem individuum fit individuum.

Præterea, hic ignis non differt ab illo igne, niſi quia forma differt a forma, nec forma differt a forma, niſi quia recipitur in alia, & alia parte materiæ: nec pars materiæ ab alia parte, niſi quia eſt ſub alia, & alia parte quantitatis: ergo tota diſtinctio hujus ignis ab illo igne attenditur ad quantitatem, ſicut ad primum diſtinctivum. Confirmatur ratio, quia generans generat aliud propter diſtinctionem materiæ: materia iſta generati neceſſario præſupponitur quanta, & ſub quantitate diſtincta. Quod quanta, patet, quia agens naturale non poteſt agere in non quantum. (c) Patet etiam quod quanta alia

a Tex. com. 4. Idem 9. tex. com. 28. Goffr. quodl. 6. q. 16. & quodl. 7. q. 5. b Tex. com. 28. c 7. Met. 1. c. 18.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quantitate, quia non poteſt eſſe quanta quantitate generantis: ſed illa quantitas præcedit naturaliter *eſſe* ipſius geniti: igitur & diſtinctionem ipſius generantis, & geniti; non autem præcederet naturaliter, ſi non eſſet naturaliter requiſitum, & per ſe ut diſtinctivum ipſius.

Contra iſtam concluſionem arguo quatuor viis. Primo ex identitate rationis numeralis, ſive individuationis, vel ſingularitatis. Secundo ex ordine ſubſtantiæ ad accidentia. Tertio ex ratione coordinationis prædicamentalis, & iſtæ tres viæ probabunt communiter; quod nullum accidens poteſt eſſe per ſe ratio, per quam ſubſtantia materialis individuatur. Quarta via erit ſpecialiter contra quantitatem, quantum ad concluſionem opinionis. Et quinto arguetur ſpecialiter contra illas rationes opinionis. Quantum ad primam viam, primo expono, quid intelligo per individuationem, ſive unitatem numeralem, ſive per ſingularitatem, non quidem unitatem indeterminatam, ſecundum quam quodlibet in ſpecie dicitur unum numero: ſed unitatem ſignatam ut hanc; ita quod ſicut prius dictum eſt; quod individuum impoſſibile eſt dividi in partes ſubjectivas, & quæritur ratio impoſſibilitatis: ita dico, quod individuum eſt incompoſſibile, non eſſe hoc ſignatum hac ſingularitate. Et quæritur cauſa non ſingularitatis in communi, ſed hujus ſingularitatis in ſpeciali ſignatæ, ſcilicet ut eſt hæc determinate. Hoc modo intelligendo ſingularitatem ex prima via arguitur dupliciter. Primo ſic, ſubſtantia actu exiſtens, non mutata aliqua tranſmutatione ſubſtantiali, non poteſt fieri de hac non hæc: quia iſta ſingularitas (ſicut modo dictum eſt) non poteſt ei eſſe alia, & alia eidem ſubſtantiæ manenti eadem, non ſubſtantialiter mutatæ. ſed ſubſtantia actu exiſtens nulla ſubſtantiali mutatione facta in ipſa, vel mutata, poteſt ſine contradictione eſſe ſub alia, & alia quantitate, & quocunque accidente abſoluto: ergo nullo modo tali eſt formaliter hæc ſubſtantia hac ſingularitate ſignata. Minor patet, quia non eſt contradictio, quod Deus ſubſtantiam quantam iſta quantitate eandem conſervet, & informet eam alia quantitate; nec propter hoc ſubſtantia illa actu exiſtens mutabitur mutatione ſubſtantiali: quia non erit mutatio niſi a quantitate in quantitatem. Similiter ſi mutetur a quocunque accidente ſine mutatione ſubſtantiali, ſive hoc ſit poſſibile, ſive impoſſibile, non propter hoc erit formaliter non hæc. Si dicas, quod iſtud eſt miraculum, & ideo non concludit contra rationem naturalem. Contra, miraculum non eſt reſpectu contradictoriorum ad quæ nulla eſt potentia: ſed contradictio eſt eandem ſubſtantiam manentem eſſe duas ſubſtantias, ſine mutatione ſubſtantiali, & hoc tam ſucceſſive, quam ſimul, quod tamen ſequitur, ſi per aliquod accidens eſſet formaliter hæc ſubſtantia: tunc enim accidente ſuccedente accidenti, eadem ſubſtantia non mutata, eſſet ſucceſſive duæ ſubſtantiæ.

Confirmatur etiam illud per ſimile de unitate ſpecifica: quia impoſſibile eſt eandem ſubſtantiam manentem non mutatam ſpecifice eſſe ſimul, vel ſucceſſive hanc ſpeciem, & non hanc ſpeciem: ergo a ſimili

mili in propoſito. (a) Secundo ſic: duarum productionum completarum in *eſſe* ſubſtantiali non poteſt eſſe eadem ſubſtantia primo terminus. Probo, quia tunc utraque attingeret perfectum *eſſe* ſubſtantiale, ex quo utraque eſt completa: & ita idem bis produceretur complete, & tunc ſi iſtæ duæ productiones non eſſent ſimul, eadem ſubſtantia per ſe, & actu exiſtens, produceretur, cum jam actu exiſtit: ſaltem igitur duarum productionum ſucceſſivarum extremum, & terminus idem eſſe non poteſt: ſed generationis panis erat hic panis terminus primus; panis autem iſte tranſubſtantiatus eſt, manente eadem quantitate: creetur igitur alius panis, & afficiatur iſta quantitate manente; ſequitur, quod terminus creationis erit panis, idem cum illo pane, qui erat terminus generationis: quia eadem ſingularitate numero erit hic panis formaliter hic, qua fuit alius panis hic, & ſequitur ultra, quod idem panis erit tranſubſtantiatus, & non tranſubſtantiatus, immo ſequitur, quod nullus panis ſit tranſubſtantiatus: quia non panis univerſalis, nec panis hic ſingularis, quia iſte panis manet non mutata quantitate, qua erat formaliter hic panis ex dato: igitur nihil omnino eſt tranſubſtantiatum in Corpus Chriſti, quod eſt hæreticum dicere. Ex ſecunda via arguitur ſic, ſubſtantia eſt prior naturaliter omni accidente, ſecundum Philoſophum 7. *Metaph.* (b) & eſt intentio ſua de ſubſtantia, ſecundum quod eſt unum illorum quæ dividunt ens: ita quod exponere ibi *ſubſtantiam* pro Deo, vel pro prima cauſa, nihil eſt ad intentionem ejus: ibi enim probat ſubſtantiam eſſe primam, quomodo probat ſubſtantiam eſſe de numero dividentium ens, quod eſt prior omni accidente: ita ſcilicet ad determinandum de omnibus, quæ dividunt ens, ſufficit determinare de ſubſtantia tanquam de primo, pro eo quod cognitio accidentium habetur, ex eo quod attribuuntur ſubſtantiæ: iſtud autem non poteſt eſſe niſi de ſubſtantia ſecundum totalem coordinationem ſuam: igitur nihil poſterius iſta coordinatione poteſt eſſe ratio formalis, qua aliquid eſt in iſta coordinatione. Ex ratione igitur prioritatis ſubſtantiæ, ſecundum quod communis eſt, ſufficit determinatio ſubſtantiæ primæ, cui convenit iſta prioritas naturalis ad omne accidens: ergo convenit ſubſtantiæ primæ ex ratione ſua, quod ſit hæc prius naturaliter, quam determinetur aliquo accidente.

Et poteſt confirmari conſequentia, quia ſi aliquid ſit prius ad aliud, maxime primum illius, eſt primum ad illud: ſed maxime primum ſubſtantiæ in communi, eſt ſubſtantia prima: igitur ſubſtantia prima eſt prior ſimpliciter omni accidente: & ita eſt prius hæc, quam aliquo modo determinetur per aliquid aliud. Hic dicitur, quod licet prima ſubſtantia ſit prior quantitate in exiſtendo, non tamen in dividendo, & individuando: ſicut etiam ſubſtantia eſt prior in entitate, non tamen in indiviſibilitate. Contra, iſta reſponſio ſeipſam deſtruit, quia ſi prima ſubſtantia eſt prior naturaliter in eſſendo ipſa quantitate, & non

poteſt

a [illegible] q. 2. ad 1. b Text. 4.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

poteſt intelligi prima ſubſtantia in ſuo *eſſe*, niſi inquantum hæc, ergo non erit hæc per quantitatem. Præterea, forma eſt ſimpliciter prior compoſito, ſecundum probabiliorem Ariſtotelis *ſeptimo Metaphyſicæ cap. 2.* (*a*) ergo ſi quantitas ſit forma primæ ſubſtantiæ, ipſa erit prior prima ſubſtantia in eſſendo, quod ſi non ſit forma in eſſendo: igitur hæc in unitate competente primæ ſubſtantiæ, inquantum tale ens. Quælibet enim entitatem conſequitur propria unitas, non habens aliam cauſam propriam ſui, quam cauſam entitatis (*b*). Præterea, eodem modo ſubſtantia eſt prior naturaliter omni accidente, quo eſt ſubjectum omnium accidentium: inquantum enim ſubjectum probatur eſſe prius diffinitione omni accidente, quia ſic ponitur in ordine cujuſlibet diffinitionis per additamentum: ſed ut eſt ſubjectum, eſt hæc ſubſtantia, quia ſecundum Philoſophum 12. *Metaphyſ.* ſingularium effectuum ſunt cauſæ ſingulares in quocunque genere cauſæ: igitur in-
cauſis accidentis ſingulare ſubjectum eſt cauſa. Et confirmatur maxime de accidente per accidens, quia illud primo ineſt ſingulari ſecundum Philoſophum *quinto Metaphyſicæ cap. de eodem* (*c*). Præterea, Omne, quod eſt prius alio natura, eſt prius duratione hoc modo, ſcilicet quod quantum eſt de ſe, non repugnat ſibi contradictorie poſſe eſſe prius duratione ſuo poſteriori. Univerſaliter enim prioritas naturæ includit in priori, poſſe eſſe ſine poſteriori ſine contradictione, *ex quinto Metaphyſicæ cap. de Priori* (*d*). Igitur ſine contradictione poſſet quæcunque ſubſtantia, quantum eſt ex ſe, eſſe prius duratione omni accidente, & ita quantitate. Ex tertia via arguitur ſic, in quacunque coordinatione prædicamentali ſunt omnia pertinentia ad illam coordinationem, circumſcripto quocunque alio, quod non eſt aliquid illius coordinationis eſſentialiter. Hoc probatur, quia duæ coordinationes ſunt primo diverſæ, & ita nihil unius eſt tale per aliquid coordinationis alterius, ſed ad coordinationem iſtam inquantum talis eſt. & in ſurſum, & deorſum ſecundum Philoſophum *primo Poſteriorum* (*e*), ſicut pertinet aliquid primum prædicatum, de quo nihil prædicatur: ita pertinet infimum ſub eſſe, cui nihil ſubjicitur: ergo ſingulare, vel individuum eſt in qualibet coordinatione, per nihil alterius coordinationis.

Præterea ſecundo, in qualibet coordinatione, circumſcripto quocunque alterius coordinationis, eſt ratio ſpeciei: nam ſpeciem nulla opinio ponit in aliquo genere eſſe per rationem alterius generis, loquendo de abſolutis: ſed de ratione ſpeciei eſt, quod ſit de pluribus differentibus numero prædicabilis: ergo in qualibet coordinatione eſt invenire aliquid intrinſece individuum, & ſingulare, de quo ſpecies prædicatur: aut ſaltem poteſt invenire aliquid non de multis prædicabile; aliquando non erit in iſta coordinatione aliquid ſpecies ſpecialiſſima, de cujus ratione eſt eſſe prædicabile, ſi nihil hujus ſit ſubjicibile. Præterea tertio, infimum ſubjicibile, & ſubjectum recipit per ſe

a *Tex. 7.* b *8. Metaph. t. 4.* c *Tex. 27. & 2. Phyſ. text.* *Tex. 15.* d *Tex. 16.* e *Tex. 34.*

prædicationem cujuſlibet prædicabilis: ſicut primum prædicatum prædicatur per ſe de quolibet illius coordinationis: ſed ens per accidens inquantum ens per accidens, nullius recipit prædicationem per ſe; igitur infimum ſubjicibile non poteſt eſſe ens per accidens: aggregatum autem res diverſorum generum eſt ens per accidens, ſecundum Philoſ. *Metaph. cap. de Uno* (*a*). Præterea, [illegible] tuitamen [illegible] coor- [illegible] qui contrahatur per aliud [illegible] unque enim [illegible] in potentia, [illegible] determinato in genere Subſtantiæ, [illegible] igitur quantumcunque ponatur [illegible] bit illa natura communis ſubſtantiæ contracta, ſicut non contracta: & ideo poterit [illegible] ſibi individuum per aliquid alterius generis: [illegible] commune, [illegible] & individuum, & ſingulare.

Propter argumentum (*b*) iſtius ſecundæ viæ ſugienda, tenentur poſiti de quantitate alio modo, hoc modo, ſcilicet quod ſicut [illegible] materiæ eſt alia natura a natura quantitatis ipſius materiæ: & nihil addit ſuper eſſentiam materiæ ſic ſignatam, ſic ſignatio materiæ, quam habet cauſaliter per quantitatem, eſt alia a ſignatione quantitatis ſuæ, & prior naturaliter ſignatione, quam habet per quantitatem: quia ſubſtantia ut ſubſtantia, naturaliter eſt prior quantitate, ſive quocunque accidente: & iſta ſignatio materiæ eſt alia ab illa, quæ eſt quantitas: ſed non eſt alia a ſubſtantia, ita quod ſicut materia non eſt habens partes per naturam quantitatis, quia pars materiæ eſt materia: ſic ſubſtantia ſignata non eſt niſi ſubſtantia: ſignatio enim ſolum dicit modum ſe habendi.

Contra, iſta poſitio videtur includere contradictoria dupliciter. Primo, quia impoſſibile eſt aliquid dependens a poſteriori naturaliter, eſſe idem priori naturaliter: quia tunc eſſet prius, & non prius: ſed ſubſtantia eſt prior naturaliter quantitate per eos: igitur nihil cauſatum per quantitatem, ſive qualitercunque præexigens naturam quantitatis, poteſt eſſe idem ſubſtantiæ: non igitur iſta ſignatio eſt idem ſubſtantiæ, & tamen cauſata a quantitate. Probatio majoris, ubi eſt vera, & realis identitas, licet non ſit formalis, ibi impoſſibile eſt hoc eſſe, & illud non eſſe, quia tunc idem realiter eſſet, & non eſſet: ſed poſſibile eſt prius naturaliter eſſe ſine poſteriori naturaliter: ergo per conſequens multo magis abſque eo, quod derelictum eſt, vel

Tom. 6. [illegible]

a *Tex. c. 7. & 15.* b *Ægid. quodl. 2. q. 6. art. 1.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible]

a 5. Met. b 4. Phyſ. c. 84. c Auer. 2. Phyſ. cap. 63. & 4. Phyſ. c. 15. & de ſubſtantia orb. c. 1. & alib. d Tex. ult. Tex. 36.

propoſitione fundamentali ædificii ſui noſtri unde probatur, quod differentia formalis ſit ſpecifica; quæcunque enim ratio fuit adducta, ex forma, æque habebit locum in propoſito, cum quantitas ſit forma, ſicut alia prædicamenta. Et ſi dicas, immo quantitas habet in ſe ſitum determinatum, & per hoc diſtinguitur ex ſe ab alia quantitate. Contra, quæro de quo ſitu loqueris? aut de ſitu, qui eſt prædicamentum, & iſte eſt naturaliter poſterior quantitate, aut de ſitu, qui eſt differentia quantitatis, prout quantitas dicitur conſtare ex partibus habentibus poſitionem: & tunc eſt eadem quæſtio, quæ prius, qualiter ſcilicet ſitus iſtius quantitatis, differt ab illo ſitu illius quantitatis? Quæ quæſtio realiter eſt; quomodo numeraliter quantitas hæc, differt ab illa: & ita, ut videtur, aſſignas rationem ſui ipſius. Non enim notius eſt partes permanentes, & continuatas in iſto toto, ſeipſis diſtingui a partibus permanentibus, & continuatis in illo toto, quæ duo, ſcilicet continuationem, & permanentiam, includit poſitio, ut eſt differentia quantitatis, quam quod hæc quantitas differat ſeipſa ab illa. Præterea, omnia argumenta, quæ facta ſunt contra opinionem 1. qu. ad probandum quod caro non ſit de ſe hæc, poſſunt eadem fieri ad probandum, quod quantitas non ſit de ſe hæc. Nam manifeſtum eſt, quod ratio lineæ de ſe communis eſt huic lineæ, & illi: nec major eſt contradictio intelligere lineam ſub ratione univerſalis, quam carnem: habet etiam linea aliquam unitatem realem minorem unitate numerali, ſicut & caro habet, propter eaſdem rationes, quæ poſitæ ſunt in ſecunda ratione contra opinionem in 1. q. Patet etiam quod linea, & ſuperficies ſunt ejuſdem rationis, in hac aqua, & in illa; quare ergo hæc aqua eſt hæc aqua & ſingularis? & non loquor de ſingularitate vaga, & indeterminata, ſed ſignata, & determinata. Contra rationes opinionis, arguo primo contra primam, quod quantitas non ſit ratio diviſibilitatis in individua: quia quidquid eſt ratio diviſibilitatis, ineſt formaliter illi, quod eſt diviſibile illa diviſione: ſed quantitas non ineſt formaliter ſpeciei, ſeu toti univerſali, inquantum eſt diviſibilis in partes ſubjectivas: igitur ipſa non eſt ratio diviſibilitatis talis totius in partes tales. Confirmatur ratio, quia totum univerſale, quod dividitur in individua, & in partes ſubjectivas, prædicatur de qualibet illarum partium ſubjectivarum ita, quod quælibet pars ſubjectiva eſt ipſum: partes autem quantitativæ, in quas fit diviſio totius continui, nunquam recipiunt prædicationem totius diviſi in ipſas: & licet concurrant diviſio totius homogenei in partes quantitativas, & diviſio ſpeciei, ſive diviſio totius univerſalis in partes ſubjectivas, quæ partes ſunt individua, non tamen ſunt unius totius diviſi: quia totum quantum dividitur diviſione quantitativa, & non prædicatur de aliqua parte dividente, ſicut nec quantum heterogeneum de ſuo dividente, univerſaliter enim nulla pars quantitativa eſt totum illud, cujus eſt pars: ſed cum hoc concomitatur, quod ſunt plura individua habentia idem commune, quod commune dividitur in ipſa, alia diviſione, & illud commune non erat illud

L 2 quan-

UANL
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quantum, quod dividitur diviſione quantitativa. Eſt igitur aliud totum diviſum hac diviſione, & illa, & tamen in eaſdem partes per accidens: ſed formaliter partes alterius rationis reſpectu hujus totius, & illius, quia reſpectu hujus integrales, & reſpectu illius ſubjectivas. Et propter iſtum concurſum duarum diviſionum ejuſdem totius in partes, in quibus concurrit diverſa ratio partis, putaverunt aliqui, quod iſta diviſio recta divideretur in partes ejuſdem rationis. Et quod accipitur a Philoſopho, dicendum quod Philoſophus non dicit quantum dividi in partes ejuſdem rationis, ſed, quod *eſt diviſibile in ea quæ inſunt, quorum utrumque vel ſingulum eſt natum eſſe aliquid, & hoc aliquid*: in ea, quæ inſunt, inquit, tanquam componentia totum cui inſunt: igitur non ſicut in partes ſubjectivas, quæ non ſic inſunt, quorum utrumque, ſi diviſio fiat in duo, aut ſingula, ſi in plura; natum eſt eſſe aliquid, per ſe ſcilicet exiſtens, eo modo, quo totum: quia inquantum aliquid eſt pars quantitativa dividens, ita per ſe poteſt eſſe, ſicut totum diviſum: & hoc contra diviſionem compoſiti in materiam, & formam, & hoc aliquid: & hoc contra diviſionem generis in ſpecies, & ſi numerus componeretur ex diverſis numeris, non obſtaret rationi numeri inquantum quantus, quod divideretur in numeros alterius rationis: & eodem modo non obſtaret univerſali, puta quanto, quod divideretur in partes alterius rationis, ſi componeretur ex bicubito, & tricubito, quæ differunt ſpecie: ita etiam quantitati non obſtaret diviſio ſui ipſius in partes ejuſdem rationis. Concedo ergo univerſaliter de facto, quod licet totum non requirat; quod dividatur in partes alterius rationis: tamen non requirit eas eſſe diſtinctæ rationis: quia inquantum ſunt partes quanti, non ſunt alterius rationis: licet enim caput, cor, & manus ſint partes quantitativæ, & alterius rationis, non tamen ſunt alterius rationis inquantum ſunt præciſe partes quanti; eo ergo modo quo verum eſt (licet a Philoſopho non poſſet accipi) quod quantum dividatur in partes ejuſdem rationis, omnino non eſt ad propoſitum: quia non dividitur in partes, in quibus includatur ratio diviſi, ſed in partes, quæ inſuerunt diviſo: & habent rationem unam non illius, ſed alicujus communis illi toti, & ipſis. Species autem dividitur in partes ejuſdem rationis, quarum quælibet includit rationem diviſi, & non aliquid aliud alterius rationis commune diviſo, & dividentibus. Præterea arguo contra ſecundam rationem; Generans inquantum generans, circumſcripto omni alio, diſtinguitur a genito: quia non eſt intelligibile, quod idem generet ſe; etiam in divinis, perſona non generat ſe; ſed generans inquantum generans non includit quantitatem, ſicut proprium principium generativum: nec genitum ut genitum, includit quantitatem ut per ſe formalem terminum generationis: ergo circumſcripta utraque quantitate, ſcilicet gignentis, & geniti, hæc ſubſtantia diſtinguetur ab illa numeraliter. Concedo ergo concluſionem omnium iſtarum rationum, quod impoſſibile eſt per aliquod accidens ſubſtantiam eſſe individuam: hoc eſt, quod per aliquod accidens ſibi, di-

vi-

viditur in partes ſubjectivas, & quod per illud repugnet ſibi eſſe non hanc.

Ad primam rationem pro opin. patet ex 5. art. ad quæſtionem, quomodo male accipit minorem, & quæ non poteſt haberi a Philoſopho: & eo modo, quo haberi poteſt vera illa minor, non eſt ad propoſitum de diviſione totius in partes quantitativas. Quando etiam alterius accipit, quod contra non eſt aliquid diviſibile, per quod partes dividentes diſtinguuntur; hoc falſum eſt: nam natura communis diviſibilis eſt ex ſe * in dividentia, non autem dividentia diſtinguuntur ex ratione naturæ communis, ſed ex propriis diſtinctivis. Ita enim apparet in genere, quia * genus eſt diviſibile ſecundum ſe in plura genera, & in plures ſpecies; & tamen genus non eſt ratio diſtinctionis ſpecierum; ſed differentiæ conſtituentes plures ſpecies. Ad ſecundam rationem patet, quomodo ex illa poteſt concludi per idem, quod idem generaret ſeipſum (a). Sed ad formam argumenti dico, quod ambæ præmiſſæ ſunt falſæ. Fieri enim alia forma ſic in alia materia; non tamen propter alietatem materiæ eſt alia forma: ſed ſicut entitas formæ eſt prior illa, ita & ſua alietas. Similiter alia præmiſſa, ſcilicet quod eſt alia pars materiæ propter aliam partem quantitatis, falſa eſt, quia ſive ſit diſtinctio partium materiæ in ſe præter quantitatem, ſive non, prior eſt diſtinctio partium materiæ, quam quantitatis; quia hujus accidentis ſubjectum eſt hoc aliquid. Ad confirmationem cum dicitur quod generans non generat niſi de materia quanta alia quantitate: (& ſive ita ſit, ſive non (de quo alias) ſaltem in partibus materiæ diſtinctis ſecundum formam quantitatis; dico quod unitas materiæ eſt paſſio immediata, ita quod unitas ejus naturaliter præcedit rationem quantitatis ne generationis: ratio enim generandi præcedit generans tale, ſcilicet naturale: quod ſcilicet requirit extra materiam ſuam, aliam, de qua generat, & requirit illam quantitatem, ſicut concomitantem diſtinctionem materiæ a materia, & debet probari, quod quantitas eſſet propria ratio unitatis talis, ſcilicet ſingularitatis in ſubſtantia, & probari, quod eſt ratio, ſine qua non, reſpectu ultimi. Unde locus illius conſequentiæ nullus eſt. Si objiciatur, quod ſaltem ex concluſione habebitur, quod quantitas præcedit naturaliter individuationem ſubſtantiæ generandæ; quod eſt contra concluſionem ſecundæ viæ improbantis opinionem; nam ſi generans prius, requirat materiam quantam antequam generet: ergo naturaliter præſupponitur quantitas materiæ individuationi ipſius geniti. Reſpondeo, quod individuationi geniti præſupponitur quantitas corrupti, & omnia accidentia corrupti ordine durationis, quia corruptum præextitit cum omnibus partibus ſuis: ſed ex hoc nihil ſequitur ad illud, quod ſcilicet ſit neceſſitas naturaliter quantitatis ad ejus individuationem, vel individuationem ſubſtantiæ illius, in qua eſt quantitas: nam iſta acci-

dens

a [illegible] de Anima [illegible] b [illegible] Metaph.

dentia corrupti, quæ præcedunt tempore genitum, ſequentur ſubſtantiam illam, in qua ſunt, & etiam illam, ut ſingularem: & eodem modo accidentia geniti, ſequuntur ſubſtantiam genitam. Sed ultra (a) ulterius deducitur argumentum, quia quantitas non tantum præcedit, ut in corrupto genitum: ſed præcedit naturaliter in genito formam geniti: probatio, alioquin in inſtanti, in quo generans inducit formam, induceret in non quantum; quod videtur eſſe contra illam propoſitionem, quod agens particulare non attingit ad ſubſtantiam materiæ, ſed præciſe attingit eam inquantum quanta. Similiter hoc videtur eſſe contra Averroem in de ſubſtantia orbis, ubi videtur velle, quod maneat eadem quantitas in generato, & corrupto; alioquin generans generaret de non corpore corpus. Contra illud primo arguitur, quod hæc ratio non valet, nec debet adduci pro iſta poſitione: quia fundans hujus poſitionis videtur tenere contra hoc adductum (b) Tenet enim quod quantitas non ſit primus actus materiæ, neque quod aliqua forma corporeitatis maneat eadem in generato, & corrupto, loquendo de corpore, quod eſt in genere ſubſtantiæ, dicit nullam quantitatem manere eandem numero in iſto, & in illo: & etiam cum ponat eam perficere ſubſtantiam compoſitam, & non materiam immediate ut ſubjectum, debet ponere illam aliam quantitatem geniti, poſteriorem naturaliter ipſo genito; ſicut illam corrupti, poſteriorem naturaliter ipſo corrupto, & ita iſta deductio de prioritate quantitatis ad ſubſtantiam, vel formam geniti (quicquid ſit de Averroe) non eſt de opinione ponentis eam: hoc quoad hominem. Sed ad concluſionem in ſe, dico cum iſto quoad illud, quod ſi nulla forma corporeitatis manet formaliter in igne, & in aqua, nullum omnino accidens, quod requirit pro ſubjecto ſubſtantiam compoſitam, poteſt manere idem numero: ſed quodlibet vel erit in corrupto ut in ſubjecto, vel in genito, ut in ſubjecto; & ita quantitas, & quodcunque aliud accidens, erit poſterius naturaliter ſubſtantia: & ita quantitas corrupti, & quodcunque accidens ejus fuit naturaliter poſterius ſubſtantia corrupta: & tunc de illa propoſitione non multum curo, quia videtur impoſſibilis. Nihil enim aliud videtur eſſe, agens attingere paſſum ratione paſſi, quam inducere in ipſum actum, quo perficiatur: agens autem particulare inducit formam ſubſtantialem, qua materia perficitur inquantum materia, & non inquantum quanta: ita quod quantitas ſit ratio media inter agens, & paſſum; ergo agens naturale illam attingit ſecundum ſubſtantiam nudam, ut paſſum ab eo immediate transformatum. Ad Averro. dico, quod de eo, quod aliquando eſſet non corpus, poſſet generari corpus: ſed tamen non poſſet naturale agens generare de non corpore, corpus, ſicut de corrupto, quia materia non corrumpitur, ſed totum: ſed de eo, quod fuit corpus uſque ad inſtans generationis, & hoc quantitate inhærente ſibi, poteſt agens naturale aliud quantum alia quantitate generare in

eo

a *Ægid. quodl. 2. q. 5.* b *Ut Ægid. & D. Th. quia contradicunt Aver. de quantitatibus interminatis materiæ æternis.*

illo inſtanti; quia ſicut poteſt producere ſubſtantiam, quæ non præfuit, ita poteſt producere omnia accidentia conſequentia eam. Et ſi dicas, quod ſi non producat corpus de non corpore, ut corrupto, producet tamen de materia non ut quanta, aliquod corpus quantum. Dico, quod neceſſe eſt de non compoſito ut parte fieri, vel produci compoſitum; vel ibitur in infinitum, & ita de materia ſecundum ſuam ſubſtantiam abſolute ut de parte, poteſt produci corpus aliquod, quod eſt ſubſtantia compoſita, & concomitatur ſubſtantia quanta; quia quantitas eſt paſſio illius ſubſtantiæ compoſitæ. Iſta reſponſio negat dimenſionem interminatam (a) manere eandem numero in generato compoſito, & corrupto; de quo alias dicetur, ſi occurrat: ſed nunc tactum eſt propter argumenta.

Ad auctoritates, quæ adducuntur. Ad Boet. concedo quod variabilitas accidentium facit in ſubſtantia differentiam numeralem eo modo quo forma dicitur facere differentiam; quia omnes diſtinctæ formæ faciunt aliquam differentiam in eis, in quibus ſunt; accidentia autem non poſſunt facere differentiam ſpecificam in ſubſtantia, in qua ſunt, ex 10. *Metaph. cap. penult.* (b) ſed faciunt in ſubſtantia differentiam, & hanc numeralem. Sed non faciunt primam differentiam: ſed alia eſt prima differentia numeralis: nec illa ſola faciunt differentiam numeralem. Et nullum iſtorum dicit auctoritas illa. Et niſi alterum iſtorum duorum haberetur, non haberetur propoſitum, quod intenditur. Sed quid ad intentionem Boetii? dico, quod Boetius intendit probare, quod non eſt differentia numeralis divinarum perſonarum. Et licet ſparſim in principio illius libelli de Trinitate poſſint haberi tales propoſitiones, videtur tamen, quod velit ſic arguere: in numero varietas accidentium differentiam facit: ſed in perſonis divinis nulla eſt talis varietas accidentium, quia forma ſimplex ſubjectum eſſe non poteſt; igitur ibi non eſt differentia numeralis. Videretur argumentum non valere, niſi ipſe intenderet, quod ſola accidentia poſſent diſtinguere numeraliter, ſi enim diſtinctio numeralis poteſt eſſe per aliqua alia: ergo ex negatione accidentis, non ſequitur negatio diſtinctionis numeralis. Dico, quod omnem diſtinctionem numeralem concomitatur diſtinctio accidentium: & propterea ubi nulla poteſt eſſe accidentium varietas, ibi nulla poteſt eſſe diſtinctio numeralis, & ex hoc patet argumentum Boetii tenere, quod cum non poſſit in divinis eſſe accidens aliquod, nec accidentium varietas; ibi non poteſt eſſe diſtinctio numeralis, vel differentia numeralis: non ſicut a cauſa propria negata, ad negationem illius, cujus eſt cauſa: ſed tanquam a neceſſario concomitante negato, ad negationem illius, quod neceſſario concomitatur. Sed quomodo ad iſtam intentionem eſt verum, quod varietas accidentium facit differentiam numeralem? Dico, quod facit aliquam differentiam, ſed non primam: & neceſſario concomitatur omnem primam, & ita habet intelligi, quod facit differentiam numeralem. Nec videtur iſta gloſ. ex-

L 4 cor-

a *Vide q. de* [illegible] b *Text.* [illegible]

torta a litera, ſed litera ipſa facit, ut ſic intelligatur, cui [illegible] eos neceſſario exponere, quod ipſi ſubdit ibi de loco. N[illegible] [illegible] loco, qui eſt paſſio locantis, nec de l[illegible] [illegible] licet de *ubi* derelicto in locato. C[illegible] cum pro quantitate ſecundum opinioni[illegible] [illegible] [illegible] iam & conc[illegible] [illegible] *quæcunque in aliquibus earum, quæ unius ſpeciei hypoſtaſes ſunt, in aliquibus autem non ſunt, accidentia, & adventitia ſunt*. Concedo igitur, quod quidquid eſt extra rationem per ſe ipſius naturæ ſpecificæ, & non eſt per ſe conſequens naturam illam, eſt tali naturæ accidens, & hoc modo quidquid ponitur individuans eſt accidens. Non tamen eſt proprie accidens, ſicut alii intelligunt, & quod ipſe non intelligat proprie de accidente, patet per ipſum. 1. lib. Sententiarum, c. 8. *Intelligimus enim intellectu, quoniam Petrus, & Paulus ſunt ejuſdem naturæ, & communem unam habent naturam.* & paulo poſt, *neque enim hæ hypoſtaſes in ſe invicem ſunt. Seorſum autem unaquæque, & ſecundum partem, id eſt ſecundum ſeipſam ſeparata eſt, plurima ſeparantia eam ab altera habens. Etenim loco diſtant, & tempore differunt, & mente dividuntur, & virtute, & forma, id eſt figura, & habitu, & complexione, & dignitate, & adinventionibus, & omnibus diſtinctis characteriſticis proprietatibus*, & ſubdit notabile. *Plus autem omnibus, eo quod non ſunt in ſe invicem, ſed ſeparatim ſunt: unde & duo, & tres homines dicuntur, & multi. Hoc autem, & in omni videre eſt creatura*. Nota valde, quod dicit, quod plus quam characteriſticis proprietatibus differunt hypoſtaſes creatæ per non in ſe invicem eſſe, ſed ſeparatim: & per oppoſitum ibidem ſtatim dicit: Hypoſtaſes Trinitatis in ſe invicem eſſe cauſa, cujus eſt unitas naturæ, præſuppoſita diſtinctione perſonali, ex diſt. 11. Eſt ergo diviſio naturæ in ſuppoſitis creatis prima, & maxima ratio diſtinctionis. Ad Avic. dico quod præciſiſſime conſiderat quidditatem inquantum nihil includit, quod non pertinet ad per ſe rationem quidditatis ejus: & hoc modo equinitas tantum eſt equinitas, & nec una, nec plures, [illegible] accipit accidens [illegible] [illegible] ita accidit Generi [illegible]

QUÆ-

QUÆSTIO QUINTA.

Utrum ſubſtantia materialis ſit hæc, & individua per materiam?

QUod ſic, quia ſecundum Philoſ. 5. Metaph. cap. de Uno. (a) *Unum numero ſunt, quorum materia una, &c.* (b) Contra 1. Metaph. antiquæ translationis, *in fundamento naturæ nihil eſt diſtinctum*; ſed quod non eſt ſecundum ſe diſtinctum, nec diverſum, non poteſt eſſe prima ratio diſtinctionis, vel diverſitatis alterius: ſed materia eſt fundamentum naturæ omnino indiſtinctum, & indeterminatum: ergo non poteſt eſſe prima ratio diſtinctionis, vel diverſitatis [illegible].

Hic dicitur, quod ſic; quod maxime tenetur propter multas auctoritates Ariſt. quæ hoc videntur, quarum una eſt in 7. Metaphyſicor. quod generans generat aliud propter materiam, (c) *Callias*, inquit, *& Sortes ſunt diverſa quidem propter materiam, idem vero ſpecie; nam individua eſt ſpecies*. Item in ſeptimo cap. de partibus diffinitionis, *quod quid erat eſſe in* [illegible] *idem eſt; quæcunque vero in materia ſunt, vel accepta ſunt cum materia, & non idem*, & idem videtur in 8. cap. 3. nam *anima, & animæ eſſe idem, homo & hominis eſſe, non idem, niſi, & anima eſſe, homo dicatur*: ergo videtur, quod materia ſit extra rationem quidditatis, & cujuslibet habentis primo quidditatem: & ita cum ſic in entibus aliquid videtur eſſe pars individui ſive individuatio totius: nam quidquid eſt in individuo, quod repugnat rationi quidditatis omnino, hoc poteſt poni prima ratio individuandi, quare, &c.

[illegible] Metaph. probat quod non poſſunt eſſe plures cœli. (d) Si, inquit, *eſſent plures cœli ut homines, foret principium quod, circa unumquodque ſpecie unum, numero vero multa: ſed quæcunque* (inquit) *numero ſunt multa, habent materiam. Quod autem quid erat eſſe non habebit materiam primam; endelechia enim unum igitur, & ratione, & numero primum movens immobile ens*. Iſta ratio, qua concluditur unitas cœli ex unitate motoris, & unitas motoris non tantum ſpecie, ſed numero, propter hoc, quod non habet materiam, non videtur valere, niſi diſtinctio numeralis fieret per illam: ergo, &c. Præterea 1. Cœ. & Mun. (e) *cum dico cœlum, dico formam: cum dico hoc cœlum, dico materiam*. Contra illud primo per auctoritates ejuſdem Philoſophi 7. Metaph. cap. de partibus diffinitionis (f) *palam autem, quod anima quidem ſubſtantia prima, corpus vero materia, homo vero aut animal, quod* [illegible]

a Tex. com. 15. b 1. Met. in antiqua tranſlat.
c D. Th. 1. p. q. 7. a. 1. & 2. & c. 50. & in 2. diſt. 3. q. 4. Tex. 28. Tex. 26. & 31. & 41. Tex. 8.
d Tex. com. 49. e Tex. 92. & 55. f Tex. 39.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ex utriſque ut univerſaliter. Coriſcus autem, & Socrates, ut ſingulariter, ſupple, *ex his, ſiquidem igitur anima dupliciter dicitur:* & poſtea ſubdit, (a) *ſi vero anima hæc, corpus hoc,* ut *& homo quidem univerſale, & ſingulare:* & ante in eodem cap. *homo, & equus: & quæ ita in ſingularibus, univerſaliter autem non ſunt ſubſtantia, id eſt forma: ſed ſimul quoddam totum, id eſt compoſitum ex hac materia, & ex hac ratione,* ubi per ly, *hac* non intelligit materiam uniformem, & ſingularem, ſed determinatam, alioquin contradiceret ſibi ipſi. Unde ſubdit ibidem, *& ut univerſaliter,* & ſubdit poſtea: *ſingulare vero ex ultima materia Socrates jam eſt,* &c. Patet etiam idem, per eundem 12. *Metaph. cap. 4.* (b) ubi vult, quod principia ſunt eadem ſicut principiata: *& horum,* inquit, *quæ ſunt in eadem ſpecie, diverſa non ſpecie; ſed quia ſingularium aliud tua materia, & movens, & ſpecies, & mea: ſed tamen ratione univerſali eadem:* ergo ita concedit diſtinctionem formæ, ſicut materiæ in particulari, & ita unitatem materiæ in communi ſicut formæ, & ideo oportet adhuc quærere, quo materia ſit hæc.

Præterea, ſicut probatur ex multis locis 7. *Metaph. cap. de partibus diffinitionis,* materia eſt de eſſentia ſubſtantiæ compoſitæ, puta hominis, & non eſt tale compoſitum præciſe eſſentia formæ: ergo ſicut illud compoſitum non poteſt de ſe eſſe hoc, *ex prima quæſt.* ita nec materia, quæ eſt pars ejus eſt de ſe hæc: quia non poteſt eſſe compoſitum commune, & ejuſdem rationis in diverſis, quin quodlibet, quod eſt de eſſentia ejus, poſſet eſſe ejuſdem rationis cum eis.

Præterea, per rationem, materia eſt eadem in generato (c), & corrupto: ergo habet eandem ſingularitatem in genito, & corrupto. Et ſi reſpondeas, quod non ſit ejuſdem ſpeciei in genito, & corrupto. Arguo ſicut prius contra quantitatem interminatam, & ita erit generatio circularis. Primo ignis ex aqua, ſecundo aqua ex igne, aqua primo corrupta, & aqua ſecundo genita, habent eandem materiam, & ſunt ejuſdem ſpeciei: ergo ſunt realiter hæc aqua, igitur primum redit naturaliter idem numero, quod eſt contra eos. Quia vero ſolutio auctoritatum Philoſophi ad oppoſitum requirit ſolutionem ſextæ quæſtionis; ideo juxta hoc quæro ulterius.

QUÆSTIO SEXTA.

Utrum ſubſtantia materialis ſit individua per aliquam entitatem poſitivam per ſe determinantem naturam ad ſingularitatem.

Quod non, quia tunc illud determinans ad illam naturam, haberet ſe ut actus ad potentiam: ergo ex natura ſpecifica & illo determinante eſſet vere, & proprie compoſitum unum, quod eſt incon-

a *Tex. 35.* b *Tex. 27.* c *Vide 1. com. 34. & 8. Met. 9.*

veniens. Nam illud determinans, aut eſſet materia, aut forma, aut compoſitum ex eis, quodcunque detur, eſt inconveniens: quia tunc in compoſito eſſet alia materia ab illa forma quæ ponitur pars naturæ, vel aliud compoſitum, quam compoſitum naturæ. Item, tunc ſingulare compoſitum ex natura, & illo per ſe determinante, eſſet per ſe unum: ergo per ſe intelligibile, quod videtur contra Philoſophum (a) 3. *de Anima,* & 7. *Metaph.* ubi videtur aperte velle, quod intellectio eſt univerſalis, & ſenſus, vel ſenſatio ſingularis.

Præterea, ſi eſſet per ſe intelligibile, poſſet de ipſo eſſe demonſtratio, & ſcientia, & ita de ſingularibus eſſet ſcientia propria, inquantum ſingularia, quod negat Philoſophus 7. *Metaphyſ. cap. de partibus diffinitionis.* (b) Item ſi includeret naturam ſpecificam, & illud per ſe determinans, poſſet per ſe diffiniri per iſta duo incluſa in ratione ſua: & ita eſſet alia diffinitio individui, & alia ſpeciei, ſaltem addens ſuper diffinitionem ſpeciei, ſicut diffinitio ſpeciei addit ſuper diffinitionem generis. Oppoſitum, quia inferius includit in ſe aliquid, quod non includitur in intellectu ſuperioris; alioquin, conceptus inferioris eſſet æque communis, ſicut conceptus ſuperioris, & tunc per ſe inferius, non eſſet per ſe inferius, quia non ſubeſſet communi, & ſuperiori: ergo aliquid per ſe includitur in ratione individui, quod non includitur in ratione naturæ: illud autem incluſum eſt entitas poſitiva ex ſolutione ſecundæ quæſt. & facit unum per ſe cum natura ex ſolutione quartæ quæſt. ergo eſt per ſe determinans illam naturam ad ſingularitatem, ſive ad rationem illius inferioris.

Hic dicitur quod natura ſpecifica de ſe eſt hæc, (c) & tamen per quantitatem poteſt eſſe natura communis in pluribus ſingularibus, ſive quantitas poteſt eſſe ratio, quare plura ſingularia poſſunt eſſe ſub natura. Primum ſic declaratur, ſpecies ſpecialiſſima de ſe eſt atoma: ergo, & indiviſibilis. Et hoc confirmatur per illud Por. (d) *deſcendentibus nobis per diviſionem a generaliſſimis ad ſpecialiſſima, jubet Plato quieſcere:* ſed ſi poſſibile eſſet diviſionem eſſe ulteriorem hujus naturæ, non eſſet quieſcendum in illa natura: ergo, &c. Præterea, Boetius lib. Divi. enumerans omnes diviſiones, non tantum per ſe, ſed etiam per accidens non enumerat diviſionem ſpeciei in individua; ergo natura ſpecifica non eſt hæc per aliquid aliud. Item, ſi aliqua realitas eſſet in individuo præter ſolam realitatem ſpecificæ naturæ; ſpecies non diceret totum *eſſe* individuorum, quod eſt contra Porph. Secundum declaratur, quia licet quantitas non ſit formaliter ratio diviſionis alicujus in partes ſubjectivas; tamen quando totum quantitativum dividitur in partes quantitativas, natura dividitur per ſe in illa, quæ ſunt ejuſdem rationis: hoc autem conve-

nit

a *Tex. 29. Tex. 13.* b *7. Poſter. 1. c. 10 & 2. Poſter. ad fi. & 1. Phy. t. c. 49. & 2. de An. t. c. 60. tex. 31.* c *Op. Goſ.*
d *Quodl. 6. q. 16. & quodl. 7. q. 1. c. de ſpec.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nit ei per quantitatem ; idem autem eſt principium diviſionis in aliqua, & principium diſtinctionis illorum dividentium : ergo ſicut ipſa quantitas eſt principium diviſionis, ita eſt principium diſtinctionis illorum dividentium, ſed illæ ſunt partes ſubjectivæ naturæ communis; ergo quantitas eſt principium diſtinctionis talium partium. Qualiter autem iſta duo membra poſſunt ſtare ſimul, patet per exemplum, quia ſecundum Philoſophum, 1. *Phyſic.* (a) ſubſtantia de ſe eſt indiviſibilis, loquendo de partibus ejuſdem rationis, & tamen adveniente quantitate eſt partibilis in partes tales : immo tunc habet tales partes : ita ergo poteſt natura ſpeciei eſſe de ſe hæc, & tamen per quantitatem advenientem ſibi extrinſece eſſe hæc, & hæc, & illa [illegible].

Iſta poſitio videtur poſſe habere duplicem intellectum : unum, quod ſubſtantia materialis in quantum diſtinguitur eſſentialiter [illegible] quantitate, manet eadem omnino, non diſtincta ſecundum [illegible] nem ſuæ propriæ, & eſſentialis entitatis : & tamen recipit multas quantitates, & recipiendo eas cum eis conſtituit multa ſingularia, hoc eſt dicere planis verbis, quod eadem ſubſtantia materialis in ſe non diviſa, nec diſtincta, informatur multis quantitatibus : & ex hoc ſunt multa individua ſub ſpecie.

Alio modo poteſt intelligi, quod iſta ſubſtantia materialis, quæ de ſe eſſet hæc circumſcripta omni quantitate, poſita quantitate informante, erit hæc, & hæc, ita quod non tantum recipit quantitates diſtinctas, ſed ipſa habet diſtinctionem in ſe in entitate ſua ſubſtantiali; ita quod iſta ſubſtantia, quæ ſubjicitur illi quantitati, & diſtinguitur ab ea eſſentialiter, non eſt illa, quæ ſubeſt alii quantitati, & diſtinguitur ab ea eſſentialiter : licet tamen iſtud, ſcilicet quod hæc non ſit illa, non poſſit eſſe ſine quantitate in hac, & in illa. Primus intellectus videtur impoſſibilis, quia ex eo ſequuntur inconvenientia in Theologia, Metaphyſica, & ſcientia naturali. In Theologia, ſcilicet, quod non ſit proprium eſſentiæ divinæ, eſſe hanc, ſic quod ipſa exiſtens una in ſe indiſtincta, poſſit eſſe in pluribus ſuppoſitis diſtinctis, quod tamen non intelligitur communiter, niſi de perſonis tantum relative diſtinctis, hoc autem poneretur, quod una natura ſubſtantialis, nullo modo in ſe diſtincta, haberet plura ſuppoſita re abſoluta diſtincta. Secundo ſequitur, quod non poſſit aliqua ſubſtantia panis, & vini tranſubſtantiari in corpus, & ſanguinem, niſi tota ſubſtantia vini tranſubſtantiaretur : quia vinum non tranſubſtantiaretur, niſi ſecundum ſubſtantiam ſuam : nam quantitas manet eadem, & per te ſubſtantia, quæ eſt in hoc vino, eſt eadem illi, quæ eſt in illo vino ; idem autem non eſt tranſubſtantiatum, & non tranſubſtantiatum : ergo, &c. In Metaphyſica ſequuntur inconvenientia. Primum, quia poneretur idea Platonis, vel pluſquam idea, quam poſuit Plato. Plato enim poſuit ideam eſſe naturam per ſe exiſtentem, ſeparatam ſine accidentibus, ſicut ſibi imponitur a Philoſopho, in qua

a [illegible]

qua eſſet tota natura ſpeciei, quæ ſecundum quod impoſuit ſibi Ariſtoteles (a) diceretur de qualibet individuo prædicatione formali, di[illegible] hæc [illegible] ſubſtantiam dici de qualibet hujus ſpeciei, prædicatione [illegible] ſic hoc accidente, [illegible] nitatem, quantam poſuit Plato in ideis. Secundo, quia per illos, duo accidentia ejuſdem ſpeciei non poſſunt eſſe in eodem ſubjecto, ſi ſuerint accidentia abſoluta : quia ſecundum eos, ſequeretur contradictio manifeſta, quod ſcilicet idem eſſet in actu, & in potentia ſecundum idem ; oppoſitum autem ſequitur ex iſto, quia eadem natura erit in actu ſecundum multos actus ejuſdem ſpeciei. Et praeter hoc poteſt inferri impoſſibile ad Mathematicum, in quantum pertinet ad conſiderationem Mathematici, ſcilicet, quod duæ quantitates dimenſivæ ejuſdem rationis ſimul idem perficerent ſubjectum : quod eſt contra proprium rationem quantitatum dimenſivarum ejuſdem rationis, loquendo ſecundum intentionem Mathematici. Tertio in ſcientia naturali ſequuntur duo inconvenientia. Primum, quod nulla ſubſtantia naturalis poteſt generari, & corrumpi, non quidem generari, quia in hic lapis eſt, erit in eo omnis ſubſtantia, quæ poteſt eſſe in lapide quocumque : poteſt tamen huic ſubſtantiæ lapidis acquiri tanta quantitas, & tanta, & non in natura alia : acquiſitio autem novæ quantitatis, non eſt generatio (patet ex terminis generationis) ergo, &c. Similiter hoc lapide manente (b), manet natura lapidis ſpecifica in iſto : omnis autem natura lapidis eſt iſta natura ; ergo manente iſta natura, manet omnis natura, & ſic nulla corrumpitur manente illo lapide, licet quantitas, vel qualitas non ſit eadem : & ſic de qualibet ſubſtantia naturali (c). Secundo ſequitur, quod licet ſecundum poſitionem illius maledicti Averrois de unitate intellectus in omnibus hominibus, poſſit ſic ſugi de corporibus tuo, & meo, ſicut de lapidibus iſto, & iſto, tamen non tantum ſecundum ſidem, ſed ſecundum Philoſophiam veram neceſſario tenendo aliam, & aliam animam intellectivam, non poteſt poni natura humana eſſe de ſe atoma, & tamen alia, & alia per quantitatem : quia in iſto, & in illo homine eſt alia, & alia forma ſubſtantialis præcedens naturaliter quantitatem. Et ideo ad iſtam inſtantiam tanquam inſolubilem non nituntur illi reſpondere, & ideo transferunt ſe ad alia homogenea, lapidem, vel aquam : & tamen ſi haberent aliquid pro ſe ex ratione naturæ ſpecificæ atomæ, ita concederent de homine ſicut de lapide : peſſime igitur videtur, quod nulla ſunt principia, ex quibus procedunt, cum ex eis ſequantur manifeſta impoſſibilia. Secundus intellectus videtur deſtruere ſeipſum, quia illud quod eſt de ſe hoc (illo modo quo expoſitum eſt prius aliquid eſſe de ſe hoc) eſt de ſe, cui repugnat per ſe dividi in plures partes ſubjectivas : cui etiam repugnat de ſe eſſe non hoc, tale nec nihil adveniens, poteſt dividi in plures partes, quia ſi ſibi ex ſe repugnat dividi, ſibi repugnat ex ſe aliquid recipere, per quod ſiat non hoc. Dicere ergo

a [illegible] b [illegible] c [illegible]

go naturam eſſe de ſe hanc, ſecundum intellectum præexpoſitum de natura, quæ de ſe eſt hæc: & tamen non ipſam poſſe eſſe hanc, & illam, quacunque alia adveniente, eſt dicere contradictoria. Et hoc patet in exemplo poſito in illa poſitione, quia licet ſubſtantia materialis non ſit ex ſe diviſa in partes ejuſdem rationis, tamen ipſa non eſt de ſe indiviſibilis in partes tales, quia ſi eſſet de ſe indiviſibilis, hoc eſt repugnaret ei diviſio, non poſſet recipere quantitatem, qua formaliter dividitur in tales partes: quod patet; nam anima quæ de ſe eſt indiviſibilis hoc modo, non poteſt recipere quantitatem ſicut nec partes: videtur ergo deceptio in conſequentia hac: *non eſt de ſe talis, ergo eſt de ſe non talis*, fallacia conſequentis; vere enim ſubſtantia ſecundum aliquam poſitionem, non eſt habens de ſe partes ejuſdem rationis: & tamen non eſt de ſe non habens tales partes ejuſdem rationis, ita quod repugnat ſibi habere partes, quia tunc non poſſet recipere formaliter per aliquod ſibi adveniens tales partes; & ita natura ſpeciei ſpecialiſſimæ non eſt de ſe hæc, ſicut nec aliquod diviſibile ex natura ſua eſt de ſe hæc, ita quod repugnet ſibi de ſe dividi in partes: quia tunc non poſſet recipere aliquod, per quod formaliter competeret ſibi talis diviſio. Confirmatur tandem per rationem (1. *diſt.* 1. *q.* 1. *art.* 3. 5. *dubii.*

Ad quæſtionem ergo reſpondeo, quod ſic. Ad quod ſic arguo, ſicut unitas in communi, per ſe conſequitur entitatem in communi, ita quæcunque unitas per ſe conſequitur aliquam entitatem; ergo unitas ſimpliciter, qualis eſt unitas individui, ſæpe prius deſcripta, ſcilicet cui repugnat diviſio in plures partes ſubjectivas, & cui repugnat non eſſe hoc ſignatum, ſi eſt in entibus, ſicut omnis opinio ſupponit, conſequitur per ſe aliquam entitatem: non autem conſequitur per ſe entitatem naturæ, quia illius eſt aliqua unitas propria, & per ſe realis, ſicut probatum eſt in ſolutione 1. quæſt. igitur conſequitur aliquam entitatem aliam determinantem iſtam: & illa faciet unum per ſe cum entitate naturæ, quia totum, cujus eſt hæc unitas, perfectum eſt de ſe. Item (*a*), omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primo diverſa, alioquin non eſſet ſtatus in differentibus; ſed individua proprie differunt, quia ſunt diverſa aliquid idem entia; ergo eorum differentia reducitur ad aliqua primo diverſa: illa primo diverſa non ſunt natura in illo, & natura in iſto: quia non eſt idem quo aliqua conveniunt formaliter, & quo differunt realiter, licet idem poſſit eſſe diſtinctum realiter, & conveniens formaliter. Multum enim refert eſſe diſtinctum, & eſſe quo aliquid primo diſtinguitur; ergo ſic erit de unitate: igitur præter naturam in hoc, & in illo, ſunt aliqua primo diverſa, quibus hoc, & illud differunt, illud in illo, & hoc in iſto: illa non poſſunt eſſe negationes, *ex* 2. *q.* nec aliqua accidentia, *ex* 4. *q.* ergo erunt aliquæ entitates poſitivæ per ſe determinantes naturam. Contra primam rationem objicitur, quia ſi eſt aliqua unitas realis minor unitate numerali, aut eſt alicujus in eodem uno numeraliter, aut in aliquo alio non in eodem numero, quia quicquid eſt in eodem numero, eſt unum numero:

a *De hac* 1. d. 3. q. 3. 5. *Met.* de ea.

nec eſt in duobus, quia in eis nihil eſt unum numero realiter; quia hoc eſt proprium ſuppoſiti in divinis, ſicut expoſitum eſt dictum Damaſc. ſupra. Reſpondeo ſicut dictum eſt in ſolutione 1. q. de hac materia, quod natura eſt prius naturaliter, quam hæc natura, & unitas propria conſequens naturam, ut natura, prior eſt naturaliter unitate ejus, ut hæc natura: & ſub iſta ratione, eſt de ea conſideratio Metaphyſica, & aſſignatur definitio ejus: & ſunt propoſitiones per ſe primo modo: in eodem ergo, quod eſt idem numero, eſt aliqua entitas, quam conſequitur minor unitas, quam ſit unitas numeralis: & eſt realis, & illud cujus eſt unitas talis formaliter, non eſt de ſe unum unitate numerali. Concedo ergo, quod unitas realis non eſt alicujus entitatis exiſtentis in duobus individuis, ſed in uno. Et cum objicis, quicquid eſt in eodem individuo numero, eſt idem numero. Reſpondeo primo in alio ſimili manifeſtiori, quicquid eſt in una ſpecie, eſt unum ſpecie: color ergo in albedine eſt unum ſpecie; ergo non habet unitatem minorem unitate ſpeciei: non ſequitur: nam ſicut alias dictum eſt, ſcilicet in 1. *lib. qu. de attributis* (*a*), ſolvendo primum dubium: Aliquid poteſt dici animatum denominative, ut corpus, vel per ſe primo, ut homo: & ita ſuperficies dicitur alba denominative: ſuperficies alba dicitur alba per ſe primo modo, quia ſubjectum includit prædicatum. Ita dico, quod potentiale, quod contrahitur per actuale, informatur ab illo actuali, & per hoc informatur ab illa unitate conſequente illam actualitatem, ſive illum actum: & ita eſt unum unitate propria illius actualis, ſed denominative eſt ſic unum; non autem eſt de ſe ſic unum, nec primo, nec per partem eſſentialem, color ergo in albedine eſt unum ſpecie, licet non de ſe, nec per ſe, nec primo, ſed denominative tantum. Differentia autem ſpecifica eſt una ſpecie. Primo, quia ſibi primo repugnat dividi in plura ſpecie. Albedo eſt una ſpecie per ſe, ſed non primo: quia per aliquid intrinſecum ſibi, ut per illam indifferentiam. Ita concedo quod quidquid eſt in iſto lapide, eſt unum numero, vel primo, vel per ſe, vel denominative. Primo forte ut illud, per quod unitas talis convenit huic compoſito: per ſe, ut hic lapis, cujus illud, quod eſt primo unum hac unitate, eſt per ſe pars: denominative tantum, ut illud potentiale, quod perficitur iſto actuali, quod quaſi denominative reſpicit actualitatem ejus, & unitatem ſimiliter. Ulterius declarando (*b*) ſolutionem iſtam, quæ ſit iſta entitas, a qua ſit unitas iſta perfecta, per ſimile ad entitatem, a qua ſumitur differentia ſpecifica, poteſt declarari. Nam differentia quidem ſpecifica, ſive entitas, a qua ſumitur differentia ſpecifica, poteſt comparari ad illud, quod eſt infra ſe: vel ad illud, quod eſt ſupra ſe: vel ad illud quod eſt juxta ſe. Primo modo differentiæ ſpecificæ, & illi entitati ſpecificæ, repugnat per ſe dividi in plura eſſentialiter ſpecie, vel natura, & per hoc repugnat toti, cujus illa entitas eſt per ſe pars. Ita in propoſito huic entitati individuali repugnat primo dividi in quaſcunque partes ſubjectivas, & per ipſam repugnat talis diviſio per ſe toti, cujus illa enti-

a *Diſt.* 8. *q.* 3. b *Ex* 1. *poſt tex.* 11.

entitas eſt pars; & tantummodo eſt differentia in hoc, quia illa unitas naturæ ſpecificæ minor eſt iſta unitate, & propter hoc, illa non excludit omnem diviſionem, quæ eſt ſecundum partes ſubjectivas, ſed tantum illam diviſionem, quæ eſt partium eſſentialium; iſta autem excludit omnem. Et ex hoc confirmatur ſatis propoſitum, quia ex quo quæcunque unitas minor unitate iſta, habet entitatem propriam, quam per ſe conſequitur; non videtur probabile iſtam unitatem perfectiſſimam non habere propriam entitatem, quam conſequatur. Comparando autem ad illud, quod eſt ſupra ſe, dico, quod illa realitas, a qua ſumitur differentia ſpecifica, eſt actualis reſpectu illius realitatis, a qua ſumitur genus, vel ratio generis, ita quod hæc realitas non eſt formaliter illa; alioquin (a) in diffinitione eſſet nugatio, & ſolum genus ſufficienter diffiniret, quia indicaret totam entitatem diffiniti ſine differentia. Quandoque tamen illud contrahens eſt aliud a forma, a qua ſumitur ratio generis, quando ſcilicet ſpecies addit rem aliquam ſuper naturam generis; quandoque autem non eſt res alia, ſed tantum alia formalitas, vel alius conceptus realis ejuſdem rei: & ſecundum hoc aliqua differentia ſpecifica, habet conceptum non ſimpliciter ſimplicem, puta quæ ſumitur a forma: aliqua habet conceptum ſimpliciter ſimplicem, quæ ſcilicet ſumitur ab ultima abſtractione formæ, de qua diſtinctione differentiarum ſpecierum, dictum eſt *diſt. 3. 1. lib.* (b) quod ſcilicet aliquæ differentiæ ſpecificæ includunt ens, & aliquæ non. Quoad hoc iſta realitas individui eſt ſimilis realitati ſpecificæ, quod eſt quaſi actus determinans illam realitatem ſpeciei quaſi poſſibilem, & potentialem, ſed quoad hoc diſſimilis, quia iſta nunquam ſumitur a forma addita, ſed præciſe ab ultima realitate formæ. Quoad aliud etiam eſt diſſimilis, quia illa realitas ſpecifica conſtituit compoſitum, cujus eſt pars, in eſſe quidditativo, quia ipſa eſt entitas quædam quidditativa: iſta autem entitas individui eſt primo diverſa ab omni entitate quidditativa: quod probatur ex hoc, quia intelligendo quamcumque entitatem quidditativam, loquendo de quidditativa entitate limitata, non intelligitur in quidditate intellecta, unde ipſa ſit hæc: ergo illa entitas, quæ de ſe hæc eſt, eſt alia entitas a quidditate, vel ab entitate quidditativa; non poteſt ergo conſtituere totum, cujus eſt pars, in eſſe quidditativo, ſed in eſſe alterius rationis. Et quia apud Philoſophum, quidditas dicitur (c) forma frequenter, ut patet 5. *Metaph. cap. de cauſa*, & in 7. *cap. de partibus diffinitionis*, quod *in quibuſcunque non eſt materia, idem eſt quod quid eſt, cum eo cujus eſt*, ſicut exponitur loquendo de materia, & forma: & materia apud eum vocatur quodlibet habens quidditatem contractam, & Boet. vult, quod nulla forma poteſt eſſe ſubjectum accidentis, *in lib. de Trinitate*, quia forma dicitur in *quid* de quocunque alio, & ſi humanitas ſit ſubjectum, hoc non convenit ei ſecundum quod eſt forma: humanitas quidem non eſt forma alterius partis compoſiti, ut formæ, vel materiæ, ſed totius compo-

a *Faſ. vide in 1. diſt. 8. qu. 2. de hoc n. 16.* b *Q. 1. 3. n. 1. q. & diſt. 8. q. 1.* c *Tex. 2. Tex. 45.*

ſiti, ut formæ, vel materiæ, ſed totius compoſiti habentis quidditatem [illegible] ... realitas ſpecifica conſtituit in eſſe formali, quia in eſſe quidditativo: & realitas individui conſtituit præciſe in *eſſe* materiali, hoc eſt in *eſſe* contracto; & ex hoc ſequitur illa diſtinctio Logicalis, quod iſta entitas eſſentialiter eſt formalis, & illa materialis, quia iſta conſtituit in ratione ſubjicibilis, & illa in ratione prædicabilis præciſe, prædicatum autem formale habet rationem formæ, & ſubjicibile habet rationem materiæ.

Comparando vero ad illud, quod eſt juxta ſe, ſcilicet differentiam ſpecificam, licet quandoque poſſet eſſe non primo diverſa ab alia, ſicut eſt illa entitas, quæ ſumitur a forma: tamen ultima differentia ſpecifica eſt primo diverſa ab alia, illa ſcilicet, quæ habet conceptum ſimpliciter ſimplicem, & quoad hoc, dico, quod differentia individualis aſſimilatur differentiæ ſpecificæ ultimo ſumptæ, quia omnis entitas individualis (a) eſt primo diverſa a quocunque alio. Et per hoc apparet reſponſio ad illam objectionem. Objicitur enim, aut hæc entitas, & illa ſunt ejuſdem rationis, aut non: ſi ſic, ergo poteſt ab eis aliqua entitas ſpecifica abſtrahi: & de illa quærendum eſt per quid contrahitur ad hanc entitatem, & illam. Si de ſe pari ratione potuit eſſe ſtatus in natura lapidis: ſi per aliud, igitur erit proceſſus in infinitum: ſi autem alterius rationis, igitur & conſtituta erunt alterius rationis, & ſic non erunt individua ejuſdem ſpeciei. Reſpondeo, differentiæ ſpecificæ ultimæ, ſunt primo diverſæ: & ideo ab eis nihil unum per ſe commune poteſt abſtrahi. Non tamen propter hoc ſequitur, quod conſtituta ſint primo diverſa, & non alicujus unius rationis. Aliqua enim æqualiter diſtingui, poteſt intelligi dupliciter; vel quia æqualiter incompoſſibilia, ſcilicet quia non poſſunt ineſſe eidem: vel quia æqualiter in nullo conveniunt. Et primo modo verum eſt, quod diſtincta ſunt æque diverſa ſicut ipſa diſtinguentia, non enim poſſunt diſtinguentia eſſe incompoſſibilia, quin etiam diſtincta ſint incompoſſibilia. Secundo modo univerſaliter eſt impoſſibile, quia diſtincta non ſolum includunt diſtinguentia: ſed etiam aliquid, quod eſt quaſi potentiale reſpectu diſtinguentium: & tamen diſtinguentia in eo non conveniunt. Et ſicut reſponſum eſt de differentiis primo diverſis, ita reſpondeo de entitatibus individuantibus, quæ ſunt primo diverſa, id eſt, in nullo eodem numero convenientia; & tamen non oportet diſtincta ſimpliciter eſſe diverſa, ſicut tamen illæ entitates ſunt incompoſſibiles, ita etiam individua habentia illas entitates.

Et ſi quæras quæ eſt iſta entitas individualis, a qua ſumitur differentia individualis? Eſtne materia, vel forma, vel compoſitum? Reſpondeo, omnis entitas quidditativa ſive partialis, ſive totalis alicujus generis, eſt de ſe indifferens, ut entitas quidditativa, ad hanc entitatem, & illam; ita quod ut entitas quidditativa eſt naturaliter prior iſta entitate, ut eſt hæc: & ut prior eſt naturaliter, ſicut non convenit ſibi eſſe hanc, ita non repugnat ſibi ex ratio-

a *Vide n. diſt. 3.* [illegible]

ratione ſua ſuum oppoſitum: & ſicut compoſitum non includit ſuam entitatem, qua eſt hæc, inquantum natura, ita nec materia inquantum natura includit ſuam entitatem, qua eſt hæc materia, nec forma inquantum natura, includit ſuam; ergo iſta entitas non eſt materia, vel forma, nec compoſitum, inquantum quodlibet iſtorum eſt natura, ſed eſt ultima realitas entis, quod eſt materia, vel quod eſt forma, vel quod eſt compoſitum: ita quod quodlibet commune, & tamen determinabile, adhuc poteſt diſtingui, quantumcumque ſit una res, in plures realitates formaliter diſtinctas, quarum hæc formaliter non eſt illa: ſed hæc eſt formaliter entitas ſingularis: & illa eſt entitas naturæ formaliter, nec poſſunt iſtæ duæ realitates eſſe res, & res, ſicut poſſunt eſſe realitas, unde accipitur genus, & realitas unde accipitur differentia, ex quibus realitas ſpecifica accipitur: ſed ſemper in eodem ſive parte, ſive toto, ſunt realitates (a) ejuſdem rei formaliter diſtinctæ. Et per hoc patet ad argumentum primum principale, quod concludit, quod omne individuum, in quo natura eſt contrahibilis, & compoſitum illa natura. Dico, quod compoſitio poteſt intelligi proprie prout eſt ex re actuali, & re potentiali, vel minus proprie, prout eſt ex realitate, & realitate actuali, & potentiali in eadem re. Primo modo non eſt individuum compoſitius reſpectu naturæ ſpecificæ, quia nullam rem addit, quia nec materiam, nec formam, nec compoſitum, ſicut procedit argumentum. Secundo modo eſt neceſſario compoſitius, quia illa realitas, a qua accipitur differentia ſpecifica, potentialis eſt reſpectu hujus realitatis, a qua accipitur differentia individualis, ſicut ſi eſſent res, & res; non enim realitas ſpecifica ex ſe habet unde per identitatem includat realitatem individualem: ſed tantum aliquod tertium includit ambo illa per identitatem. Et hæc eſt talis compoſitio qualis non poteſt ſtare cum ſimplicitate divina: illa enim non tantum non compatitur compoſitionem rei, & rei actualis, & potentialis; ſed nec realitatis actualis, cum realitate potentiali. Comparando enim quodcumque eſſentiale ad quodcumque eſſentiale in divinis eſt formaliter infinitum: & ideo ex ſe habet unde per identitatem includat quodcumque, quod poteſt ſecum eſſe, ſicut frequenter tactum eſt ſupra (b) *in lib. 1. q. de attributis*, ſolvendo articulum principalem primum, quia non ſunt præciſe illa extrema eadem perfecte: quia aliquod tertium includit utrumque perfecte, ita in propoſito, nec entitas ſpecifica includit per identitatem, entitatem individualem, nec e converſo: ſed aliquod tertium tantum (cujus iſta ambo quaſi ſunt primo per ſe partes) includit ambo iſta per identitatem: & ita tollitur iſta compoſitio perfectiſſima, quæ eſt ex re, & re, non tamen omnis. Univerſaliter enim quæcunque natura non eſt de ſe hæc, ſed determinabilis ad eſſendum hæc, ſive determinetur per aliam rem, quod eſt impoſſibile in quocumque; ſive per aliam realitatem, non eſt ſimpliciter ſimplex.

Ad

a *Averr. 1. Phy. t. c. 28.* b *Diſt. 8. q. 4.*

Ad ſecundum concedo, quod ſingulare eſt (a) per ſe intelligibile, quantum eſt ex parte ſui, ſi autem alicui intellectui non ſit per ſe intelligibile, puta noſtro, de hoc alias; ſaltem non eſt incompoſſibilitas ex parte ſingularis, quin per ſe poſſit intelligi, ſicut nec ex parte Solis eſt impoſſibilitas videndi, vel viſionis in noctua, ſed ex parte oculi. Ad illud de diffinitione dico, quod etſi aliqua ratio poſſit exprimere quidquid concurrit ad entitatem individui, non tamen illa ratio erit perfecta diffinitio, quia non exprimit *quod quid erat eſſe*: & ſecundum Philoſophum primo Topic. *Diffinitio eſt exprimens*, &c. & ideo concedo, quod ſingulare non eſt diffinibile, diffinitione alia a diffinitione ſpeciei: & tamen eſt per ſe ens addens aliquam entitatem entitati ſpeciei: ſed illa per ſe entitas quam addit, non eſt entitas quidditativa. Per hoc patet ad aliam de ſcientia, & demonſtratione, (b) quia diffinitio ſubjecti eſt medium in demonſtratione potiſſima: ſingulare autem non habet diffinitionem propriam, ſed tantum diffinitionem ſpeciei, & ita non eſt de ipſo demonſtratio propria; ſed tantum demonſtratio, quæ eſt de ſpecie, non enim habet aliquam paſſionem propriam, ſed tantum paſſionem ſpeciei. Ad argumenta pro opinione, cum primo dicitur, quod ſpecies eſt atoma, dico, quod eſt atoma, hoc eſt indiviſibilis in plures ſpecies; non eſt tamen pure atoma, hoc eſt ſimpliciter indiviſibilis, indiviſibilitas enim in plures ſpecies, compatitur ſecum diviſibilitatem in plura ejuſdem ſpeciei. Et cum probatur indiviſibilitas per illud Porphyrii, quod jubet Plato quieſcere, &c. Dico, quod diviſio artificialis ſtatum habet ad ſpeciem ſpecialiſſimam, quia ulterius procedere eſt in infinita, quæ ſunt relinquenda ab arte, ſecundum ipſum, non eſt enim ex parte individuorum, unde ſit eorum numerus certus, ſed poſſunt eſſe infinita, non repugnante ratione eorum, & ſi accipiatur diviſio ſtricte, prout eſt in illa, quod requirit determinatas partes in multitudine, & magnitudine, hoc modo ſpecies non dividitur in individua; genus autem requirit determinatam multitudinem ſpecierum, quia ſecundum Boetium genus primo diviſibile eſt in duo: quantum autem requirit determinatam magnitudinem, & illa præſupponit determinatam multitudinem, quia ſunt in toto duæ medietates, & ſi ſtricte accipiatur diviſio, prout eſt in partes proportionem habentes ad totum, quæ vel conſtituunt, vel ſub eo continentur, in determinata multitudine, vel magnitudine, ſpecies per ſe non dividitur in individua. Et per hoc poteſt exponi tam Plato, quam Porph. Si autem accipiatur diviſio communiter, prout eſt in quæcunque participantia naturam diviſi, ſive habeant talem proportionem ad totum in integrando, ſive in ſubjiciendo, ſive non ſpecies per ſe dividitur in individua, & reducitur iſta diviſio ad genus apud Boet. quia illæ conditiones, & proprietates, quas aſſignat Boet. in diviſione generis, conveniunt huic diviſioni,

M 2 quia

a [illegible]
b [illegible]

quæ eſt ſpeciei in individuo. Ad aliud, ſpecies dicit totum eſſe, &c. dico, quod ibi *eſſe* accipitur pro eſſe quidditativo, ſicut Por. loquitur in cap. de Differentia, ubi vult, quod differentia per ſe non recipit magis, neque minus, & probat ibi. *eſſe enim cuicunque unum, & idem eſt, nec intenſionem, nec remiſſionem ſuſcipiens.* Accipit *eſſe* pro quidditate, ſicut Philoſophus. 8. Metaph. *anima, & animæ eſſe ſunt idem*, & quia illa entitas, quam addit ſingulare ſuper ſpeciem, non eſt entitas quidditativa, ideo dico, quod tota quidditas quæ eſt in individuo, eſt entitas ſpeciei, & ita ſpecies dicit totum *eſſe* individuorum; non ſic autem genus dicit totum *eſſe* ſpeciei, quia ſpecies ſuperaddit entitatem quidditativam. Ad argumentum pro alio membro de quantitate, dico, quod iſta propoſitio eſt falſa, idem eſt principium diviſibilitatis, & diſtinctionis dividentium. Conceptus quidem quidditativus ſecundum ſe communis ſpeciebus, eſt ratio diviſibilitatis ejus in ſpecies: ſed non eſt ratio diſtinguendi ſpecies ab invicem: ſed ſpecies una ab alia diſtinguitur per differentiam, in quantitativa autem diviſione tota quantitas, ut confuſe continens omnes partes, eſt ratio diviſibilitatis in toto quanto, non ſic autem eſt ratio diſtinctionis partium ad invicem, ſed hæc quantitas inquantum diſtincta in actu, non eſt illa in actu, quæ eſt in toto. Quod etiam deducitur ultra, quod diviſo toto quanto homogeneo, habetur per quantitatem diviſio; Si ita; tamen illa diviſio non eſt prima diviſio individuorum, ſed hæc ſubſtantia, & illa, habent diviſionem ab invicem, & diſtinctionem, inquantum hæc, & hæc, priorem naturaliter diſtinctione inquantum erant partes dividuæ quanti, per accidens: accidebat enim eis eſſe partes: tamen facta diviſione ſecundum partes quantitativas, per accidens fit diviſio ſecundum partes ſubjectivas.

Ad quæſtionem quintam præcedentem de materia, patet ſolutio per argumenta contra opin. concedo enim, quod materia abſolute, ut natura, non eſt ratio diſtinctionis nec individuationis. Quidquid enim eſt natura in quocunque ente totalis, vel partialis, non eſt de ſe hoc: & ideo inquirendum eſt, per quid ſit hoc. Ad authoritatem Ariſt. 5. Metaph. *unum numero*, &c. reſpondeo, quod ibi accipit *materiam* pro illa entitate individuali, quæ conſtituit in *eſſe* materiali, non autem in *eſſe* formali, prout quidditas dicitur forma: quia illa entitas non eſt quidditativa: & iſta expoſitio patet per illud, quod ſubdit, *Specie unum, quorum ratio eſt una*, &c. *ratio* enim ibi ſumitur pro quidditate, quæ dicitur forma reſpectu *eſſe* individualis. Per idem patet ad illud de cœlo, & hoc cœlo, quod confirmat propoſitum. Per idem ad aliud, 12 *Metaphyſ.* quod concedo, quod non poſſunt eſſe plures motores primi, quia in primo motore non eſt materia, hoc eſt, non eſt in eo aliquid contrahens ut materia, vel aliquid aliud, ſed eſt de ſe hoc ſine alio contrahente: quia talis contractio non ſtat cum perfecta ſimplicitate, & ideo quidditas Dei eſt de ſe hæc.

Ad illud, 7. Metaphyſic. *in eis, quæ ſunt ſine materia, quod quid*

quid eſt rei, eſt idem cum eo, cujus eſt (a): Dico, *quod quid rei*, poteſt comparari ad illud, cujus eſt per ſe, & primo: & ad illud, cujus eſt per ſe, & non primo: & univerſaliter eo modo, quo eſt alicujus, eo modo eſt idem ſibi, quia ſicut Philoſophus arguit 4. cap. (b) *ſingulum*, &c. & *quod quid erat eſſe* dicitur ſinguli ſubſtantia: ſi enim illud, quod non eſt ens, nihil eſt, *quod quid* autem rei, eſt illud quo primo res eſt, & ideo cujus eſt, *quod quid* primo ipſum eſt idem ipſi primo, cujus eſt per ſe ipſum, eſt idem illi per ſe: cujus eſt per accidens: illi idem eſt per accidens, & ideo illi non eſt ſimpliciter idem. Unde quod ipſe vult in 3. cap. quod in *dictis per accidens non eſt idem, quod quid eſt cum eo cujus eſt*. Non mirum, quia in ſecundo cap. declaravit, quod nihil eorum eſt *quod quid eſt*, nec diffinitio: habens autem *quod quid eſt*, poteſt intelligi, vel ipſa natura, cujus eſt primo *quod quid eſt*, vel ſuppoſitum naturæ, cujus eſt *quod quid eſt* per ſe, licet non primo. Primo modo *quod quid eſt* tam in materialibus, quam in immaterialibus, eſt idem cum eo cujus eſt, etiam primo: quia primo habet *quod quid eſt*. Secundo modo habens non eſt idem ipſi, *quod quid eſt* primo: quia *quod quid eſt*, non eſt ejus primo, pro eo quod habens illud includit entitatem aliquam extra rationem ejus, quod eſt *quod quid eſt* primo. Ad propoſitum ergo Philoſophi dico, quod in non conſtitutis cum materia (hoc eſt cum non entitate individuali contrahente quidditatem) idem eſt *quod quid eſt* primo, cum eo *cujus eſt*, quia tale *cujus eſt*, nullam rationem includit extra rationem ejus quod eſt primo, *quod quid eſt*; in conſtitutis autem cum materia (hoc eſt cum entitate individuali contrahente quidditatem) non eſt idem primo *quod quid eſt* rei, cum eo, cujus eſt: quia ſic acceptum primo non habet, *quod quid eſt* ex ſe, ſed tantum per partem, ſcilicet per naturam, quæ contrahitur, ſcilicet per illam entitatem individualem. Non igitur ex illo habetur, quod materia, quæ eſt altera pars compoſiti, ſit extra rationem per ſe quidditatis: immo vere pertinet ad quidditatem. & ſpecies habens formam in univerſali habet primo *quod quid eſt*, & primo eſt idem ſibi, & idem non ſequitur quod materia, quæ eſt altera pars compoſiti ſit individuans, ſed tantum ſequitur de materia, quæ eſt entitas contrahens, quod conceſſi. Utrum autem carentia materiæ, quæ eſt altera pars, inferat carentiam hujus entitatis individualis ſecundum Philoſophum; de hoc in quæſt. ſequent. Ad illud Ariſtotel. quod generans generat aliud propter materiam; dico, quod intentio Philoſophi eſt ibi, quod ideæ non ſunt neceſſariæ ad generationem: quia tam diſtinctio generantis a genito, quam aſſimilatio geniti cum generante (quæ duo requiruntur ad generationem univocam) poſſunt haberi ſine eis: agens enim particulare ex forma ſua habet unde aſſimilet ſibi paſſum, & generans genitum: & ex materia habet, quod ſit diſtinctum a genito, non principaliter; licet tamen ſequatur, neceſſa-

a *Tex. 20.* b *Tex. 13. & inde.* c *De hoc in* [illegible]

ceſſario, quod diſtinguitur per materiam a genito, quia materiam non ſuam, ſed aliam pertrahit per formam terminantem generationem: ſua enim materia jam perfecta eſt forma, & ex hoc, quod aſſimilat per formam, pertrahit aliam materiam, quam ſuam; & ita ſua alia eſt ab illa, quæ privatur forma tali: cujuſcunque autem eſt alia materia, ex quo materia eſt pars eſſentialis rei, ipſum eſt aliud ab eo. Dico tunc, quod aſſimilationis, vel ſimilitudinis principalis ratio eſt ipſa forma inter generans, & genitum, & hoc non ſecundum unitatem, vel identitatem individualem inquantum forma hæc, ſed ſecundum unitatem, vel identitatem illam minorem, inquantum forma eſt, & ſecundum hoc, eſt ratio gignendi. Forma autem eſt principalior ratio diſtinctionis, quam materia; quia ſicut forma eſt illud principalius quo compoſitum eſt, quam materia; ita eſt principalius, quo compoſitum eſt unum, & per conſequens in ſe indiſtinctum, & ab alio diſtinctum: appropriate tamen, diſtinguendo aſſimilativum contra diſtinctivum, forma eſt aſſimilativa, (a) ita quod non materia proprie, quia non eſt qualitas ſubſtantialis vel accidentalis; materia autem eſt diſtinctiva appropriate loquendo, quia neceſſario ex hoc, quod caret forma, diſtinguitur ab illa materia, quæ præhabet formam, & ita compoſitum a compoſito. Poteſt etiam alio modo compoſitum intelligi aliud propter materiam, ſicut propter cauſam alietatis præexiſtentem. Forma enim geniti, licet ſit cauſa alietatis in compoſito, principalior, quam materia, non tamen eſt cauſa præexiſtens hujus alietatis, ſed materia, & hoc quia ipſa præexiſtit privata, & ideo non poteſt eſſe eadem cum materia informata.

QUÆSTIO SEPTIMA.

Utrum plures Angeli poſſint eſſe in eadem ſpecie?

QUod non, quia Philoſoph. 7. (b) *Met. cap. de partibus diffinit.* dicit quod in his, quæ ſunt ſine materia, *idem eſt, quod quid eſt, & illud cujus eſt*, igitur cum Angelus ſit ſine materia, *quod quid eſt* ejus, eſt idem ipſi Angelo: ergo impoſſibile eſt Angelum diſtingui ab Angelo, niſi *quod quid eſt* ejus diſtinguatur a *quod quid eſt* alterius; ergo non poteſt eſſe diſtinctio individuorum in Angelis, manente eodem *quod quid eſt*. Præterea, Avicen. 9. *Metaph.* ponit ordinem Intelligentiarum, ubi videtur velle, quod Intelligentia inferior producitur a ſuperiore quaſi ipſam creante, illa cauſalitas non eſt in aliquo reſpectu alterius ejuſdem ſpeciei. Præterea, arguo per rationem. Omnis differentia formalis eſt differentia ſpecifica, Angeli autem cum ſint plures, & formæ differunt aliqua differentia formali:

a *Aver. 2. de Ani. c. 2. & 3.*
b *Tex. 20. 21. & 43.*

ergo ſpecifice. Propoſitio major. ſumitur ex 8. *Metaphyſicæ* (a), ubi formæ comparantur numeris, in quibus quodcunque additum, vel ſubtractum variat ſpeciem, ita in formis: igitur, &c. Item 10. Metaphyſic. (b) *Maſculus, & fæmina non differunt ſpecie: quia maſculinitas, & fæmineitas ſunt differentiæ materiales formæ humanitatis*, ex hoc innuens quod differentiæ formales omnes diſtinguunt ſpecie: quia formæ, & ſpecies idem ſunt. Præterea, omnis forma ſeparata a materia in ſe habet totam perfectionem ſpeciei illius: ergo ſi ponatur aliqua talis forma in ſpecie, ut forma iſtius Angeli, & illius, illa erit iſta, & iſta erit illa, quia uterque Angelus eſt forma ſeparata a materia; & per conſequens quilibet habet perfectionem totius ſpeciei. Probatio antecedentis, quia quod forma non habet totam eſſentiam ſpeciei, hoc eſt, quia participat eam: non autem habet eſſentiam formæ per participationem, niſi ut eſt in materia: igitur, &c. Præterea, in entibus perfectis nihil eſt, quod non intendatur a natura, ſed pluralitas numeralis non per ſe intenditur a natura: quia differentia numeralis, quantum eſt ex ſe, poteſt intendi in infinitum: infinitas autem non intenditur per ſe ab aliquo agente, quæ autem ſunt in Angelis, tanquam in perfectiſſimis entibus univerſi, ſunt per ſe intenta: ergo non eſt in eis differentia numeralis, ſed ſolum ſpecifica, in qua principaliter conſiſtit pulchritudo univerſi. Præterea 2. *de Anima* (c), videtur haberi, quod multitudo individuorum non eſt niſi propter ſalvationem ſpeciei, ſed in incorruptibilibus ſalvatur ſufficienter natura in uno individuo: ergo, &c. Confirmatur, ex primo Cæl. & mun. quia in corporibus ſuper cæleſtibus (d), non eſt niſi unum individuum unius ſpeciei, ſicut unus Sol, & una Luna: ergo, &c. Oppoſitum arguitur per Damaſc. in Elementario cap. 12. *ſecundum unamquamque ſpeciem fecit Deus Angelos.*

Qui dicunt ad quæſtiones præcedentes de individuatione, principium individuationis eſſe quantitatem, vel materiam (e), dicunt conſequenter ad iſtam quæſtionem negative, ſcilicet quod non poſſunt eſſe plures Angeli in eadem ſpecie, quia non poteſt in Angelis ratio propria talis differentiæ inveniri, & habent dicere, quod non tantum hoc eſt impoſſibile ex proprietate intrinſeca, ſed etiam ex proprietate extrinſeca; quia ſimpliciter eſt incompoſſibile: ita quod nullo modo naturæ iſti poteſt competere diſtinctio individualis, ex quo ſibi repugnat illud, quod præciſe poteſt eſſe principium talis diſtinctionis, ſicut impoſſibile eſſet ſub animali eſſe plures ſpecies, ſi repugnaret animali alia, & alia actualitas, per quas ſpecies diſtinguerentur. Fundamenta autem iſtius opinion. in aliis quæſtionibus præcedentibus dicta ſunt. Tenenda eſt ergo concluſio ſimpliciter oppoſita, quod ſcilicet ſimpliciter poſſibile eſt plures Angelos eſſe in eadem

a *Tex. 10.* b *Tex. 25.* c *Tex. 34. & 35.*
d *Tex. 92. & ind.* e *Ægi. quodl. 2. quæſt. 7. Goff. & D. Th. 1. d. 3. q. 4.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ceſſario, quod diſtinguitur per materiam a genito, quia materia non ſequitur, ſed aliam recipit per formam terminantem generationem: ſua enim materia jam perfecta eſt forma, & ex hoc, quod aſſimilat per formam, perficit aliam materiam, quam ſuam; & ita ſua alia eſt ab illa, quæ privatur forma tali: cujuſcunque autem eſt alia materia, ex quo materia eſt pars eſſentialis rei, ipſum eſt aliud ab eo. Dico tunc, quod aſſimilationis, vel ſimilitudinis principalis ratio eſt ipſa forma inter generans, & genitum, & hoc non ſecundum unitatem, vel identitatem individualem inquantum forma hæc, ſed ſecundum unitatem, vel identitatem illam minorem, inquantum forma eſt, & ſecundum hoc, eſt ratio gignendi. Forma autem eſt principalior ratio diſtinctionis, quam materia; quia ſicut forma eſt illud principalius quo compoſitum eſt, quam materia; ita eſt principalius, quo compoſitum eſt unum, & per conſequens in ſe indiſtinctum, & ab alio diſtinctum: appropriate tamen, diſtinguendo aſſimilativum contra diſtinctivum, forma eſt aſſimilativa, (a) ita quod non materia proprie, quia non eſt qualitas ſubſtantialis vel accidentalis; materia autem eſt diſtinctiva appropriate loquendo, quia neceſſario ex hoc, quod caret forma, diſtinguitur ab illa materia, quæ præhabet formam, & ita compoſitum a compoſito. Poteſt etiam alio modo compoſitum intelligi aliud propter materiam, ſicut propter cauſam alietatis præexiſtentem. Forma enim geniti, licet ſit cauſa alietatis in compoſito, principalior, quam materia, non tamen eſt cauſa præexiſtens hujus alietatis, ſed materia, & hoc quia ipſa præexiſtit privata, & ideo non poteſt eſſe eadem cum materia informata.

QUÆSTIO SEPTIMA.

Utrum plures Angeli poſſint eſſe in eadem ſpecie?

Quod non, quia Philoſoph. 7. (b) *Met. cap. de partibus diffinit.* dicit quod in his, quæ ſunt ſine materia, *idem eſt quod quid eſt, & illud cujus eſt*, igitur cum Angelus ſit ſine materia, *quod quid eſt ejus*, eſt idem ipſi Angelo: ergo impoſſibile eſt Angelum diſtingui ab Angelo, niſi *quod quid eſt* ejus diſtinguatur a *quod quid eſt* alterius; ergo non poteſt eſſe diſtinctio individuorum in Angelis, manente eodem *quod quid eſt*. Præterea, Avicen. 9. *Metaph.* ponit ordinem Intelligentiarum, ubi videtur velle, quod Intelligentia inferior producitur a ſuperiore quaſi ipſam creante, illa cauſalitas non eſt in aliquo reſpectu alterius ejuſdem ſpeciei. Præterea, arguo per rationem. Omnis differentia formalis eſt differentia ſpecifica, Angeli autem cum ſint plures, & formæ differunt aliqua differentia forma-

li:

a *Aver. 2. de An. c. 2. & 3.*
b *Tex. 20. 21. & 43.*

li: ergo ſpecifice. Probatio majoris ſumitur ex 8. *Metaphyſica* (a), ubi formæ comparantur numeris, in quibus quodcunque additum, vel ſubtractum variat ſpeciem, ita in formis: igitur, &c. Item 10. Metaphyſic. (b) *Maſculus, & fœmina non differunt ſpecie: quia maſculinitas, & fœmineitas ſunt differentiæ materiales formæ humanitatis*, ex hoc innuens quod differentiæ formales omnes diſtinguunt ſpecie: quia formæ, & ſpecies idem ſunt. Præterea, omnis forma ſeparata a materia in ſe habet totam perfectionem ſpeciei illius: ergo ſi ponatur aliqua talis forma in ſpecie, ut forma hujus Angeli, & illius, illa erit illa, & illa erit illa, quia uterque Angelus eſt forma ſeparata a materia; & per conſequens quilibet habet perfectionem totius ſpeciei. Probatio antecedentis, quia quod forma non habet totam eſſentiam ſpeciei, hoc eſt, quia participat eam: non autem habet eſſentiam formæ per participationem, niſi ut eſt in materia: igitur, &c. Præterea, in entibus perfectis nihil eſt, quod non intendatur a natura, ſed pluralitas numeralis non per ſe intenditur a natura: quia differentia numeralis, quantum eſt ex ſe, poteſt intendi in infinitum: infinitas autem non intenditur per ſe ab aliquo agente, quæ autem ſunt in Angelis, tanquam in perfectiſſimis entibus univerſi, ſunt per ſe intenta: ergo non eſt in eis differentia numeralis, ſed ſolum ſpecifica, in qua principaliter conſiſtit pulchritudo univerſi. Præterea 2. *de Anima* (c), videtur haberi, quod multitudo individuorum non eſt niſi propter ſalvationem ſpeciei, ſed in incorruptibilibus ſalvatur ſufficienter natura in uno individuo: ergo, &c. Confirmatur, ex primo Cæl. & mun. quia in corporibus ſupercæleſtibus (d) non eſt niſi unum individuum unius ſpeciei, ſicut unus Sol, & una Luna: ergo, &c. Oppoſitum arguitur per Damaſc. in Elementario cap. 12. *ſecundum unamquamque ſpeciem fecit Deus Angelos*.

Qui dicunt ad quæſtiones præcedentes de individuatione, principium individuationis eſſe quantitatem, vel materiam (e), dicunt conſequenter ad iſtam quæſtionem negative, ſcilicet quod non poſſunt eſſe plures Angeli in eadem ſpecie, quia non poteſt in Angelis ratio propria talis differentiæ inveniri, & habent dicere, quod non tantum hoc eſt impoſſibile ex proprietate intrinſeca, ſed etiam ex proprietate extrinſeca; quia ſimpliciter eſt incompoſſibile: ita quod nullo modo naturæ iſti poteſt competere diſtinctio individualis, ex quo ſibi repugnat illud, quod præciſe poteſt eſſe principium talis diſtinctionis, ſicut impoſſibile eſſet ſub animali eſſe plures ſpecies, ſi repugnaret animali alia, & alia actualitas, per quas ſpecies diſtinguerentur. Fundamenta autem iſtius opinionis in aliis quæſtionibus præcedentibus dicta ſunt. Tenenda eſt ergo concluſio ſimpliciter oppoſita, quod ſcilicet ſimpliciter poſſibile eſt plures Angelos eſſe in eadem

a *Tex. 10.* b *Tex. 25.* c *Tex. 34. & 35.*
d *Tex. 92. & ind.* e *Ægi. quodl. 2. quæſt. 9. Gerſ. &*
D. Th. 2. d. 3. q. 4.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

eadem ſpecie, quod probatur: primo, quia omnis quidditas quantum eſt de ſe communicabilis eſt, etiam quidditas divina, quia nec ex perfectione repugnat ſibi, ut patet in eſſentia divina, nec ex imperfectione repugnat, quia convenit generabilibus, & corruptibilibus [illegible] ſit infinita: ergo quælibet alia eſt communicabilis, & hoc cum diſtinctione numerali, & ita propoſitum.

Præterea, quælibet quidditas creaturæ poteſt intelligi (a) ſub ratione univerſalis abſque contradictione: ſi autem ipſa de ſe eſſet hæc contradictio eſſet intelligere eam ſub ratione univerſalis: ſicut eſt contradictio intelligere eſſentiam divinam ſub ratione univerſali, vel univerſalitatis; quia ratio intelligendi, repugnat omnino ſub objecto intellecto, quod eſt intellectum eſſe falſum. Præterea, ſi Deus poteſt hunc Angelum in hac ſpecie annihilare, illo annihilato, poteſt illam ſpeciem de novo producere in aliquo alio individuo, non autem in iſto ſecundum illos, qui ſunt illius opinionis, quia homo ſecundum iſtos, non poſſet reſurgere idem numero, niſi anima intellectiva maneret eadem numero. Item, animæ intellectivæ diſtinguuntur numero in eadem ſpecie, & tamen ſunt formæ puræ, licet perfectivæ materiæ; igitur non eſt impoſſibilitas a parte formarum, quod diſtinguantur numero in eadem ſpecie, quidquid enim concluderet iſtam impoſſibilitatem ratione formæ in Angelis, concluderet in animabus. Quod ſi dicas, quod animæ habent inclinationem ad diverſa corpora: igitur per hæc diſtinguuntur. Contra, inclinatio non eſt entitas abſoluta, quia non poteſt aliquid inclinari ad ſe: ergo [illegible] & diſtinctam, quia enim [illegible], ideo habet talem [illegible] ergo hecceitas iſto non eſt [illegible] veniens, quod aliqua ſpecies ſimul tota ſit damnata naturæ intellectualis ſimpliciter: multæ autem ſpecies eſſent Angelorum, in quibus nulla eſſet ſalvata ponita iſta poſitione; igitur non eſt vera. Et perſuadetur prima poſitio per hoc, quod dicit Auguſtin. in Enchir. cap. 28. (b) *Placuit itaque univerſitatis creatori, atque moderatori Deo, ut quoniam non tota multitudo Angelorum Deum deſerendo perierat, illa quæ perierat in perditione perpetua remaneret: quæ autem cum Deo, illa deſerente perſtiterat, de ſua certiſſime cognita, ſemper futura felicitate, gauderet: alia vero creatura rationalis, quæ in hominibus erat, quoniam peccatis, atque ſuppliciis, & originalibus, & propriis, tota perierat, ex ejus parte reparata, quod Angelicæ ſocietati ruina illa diabolica minuerat, ſuppleretur*, iſta totalitas, & partialitas in Angelis non videtur eſſe rationabilis, niſi ponatur, quod nulla ſpecies Angelica quantum ad omnia individua totaliter perierat, & ita aliqui de quacum-

a D. Tho. in 4. d. 44. q. 1. b Durand. D. Th. in 3. d. 20. & Mag. in 2. d. 2.

cumque ſpecie corruerunt; & aliqui perſtiterunt: igitur, &c. Præterea, ſi conceditur, quod quidditas Angeli ex ſe in plura ſit diviſibilis, vel pluribus communicabilis, & per conſequens, quantum eſt de ſe in infinitum, quia non eſt ratio finitatis ex parte multitudinis numeralis, ſi per hoc quod ipſa natura producta, eſt in iſto individuo, auferetur poſſibilitas ejus eſſendi in pluribus: eſt ergo in hoc individuo ſecundum totam communicabilitatem ſuam, & per conſequens infinite, quia eſt infinite communicabilis ſecundum quidditatem ſuam: igitur ille unus Angelus eſſet formaliter infinitus: conſequens autem eſt inconveniens, igitur antecedens.

Dico igitur, quod omnis natura, quæ non eſt de ſe actus purus, poteſt ſecundum illam realitatem, ſecundum quam eſt natura, eſſe potentialis ad realitatem illam, qua eſt hæc natura, & ſicut de ſe non includit aliquam entitatem quaſi ſingularem, ita non repugnant ſibi quæcumque tales entitates; & ita poteſt in quocumque talium inveniri. In eo tamen, quod eſt neceſſe eſſe ex ſe, eſt determinatio in natura ad eſſe hoc; quia tantum eſt, quantum poteſt eſſe; quia quicquid poteſt eſſe in natura, eſt ibi, ita quod determinatio non poteſt eſſe per aliquod extrinſecum ad ſingularitatem ſi poſſibilitas ſit in natura per ſe ad infinitatem, ſecus eſt in omni natura poſſibili, ubi poteſt cadere multitudo.

Ad primum argumentum dico, quod licet Philoſophus intelligat ibi per ſe de materia, hoc eſt de entitate contrahente per ſe, quidditatem; tamen applicando ad habens materiam, quæ eſt altera pars compoſiti, & non habens, concedo intellectum Philoſophi fuiſſe, quod omne non habens materiam pro aliqua natura componente, eſt idem ſuo, *quod quid eſt*, primo, quia omne tale, *quod quid eſt*, ponit per ſe *hoc*, & ratio ad hoc eſt, quia omne tale, quod non habet materiam partem ſui, poſuit formaliter neceſſarium; quicquid autem poteſt eſſe in natura formaliter neceſſaria, eſt in ea: ergo quodlibet, quod poteſt habere illam quidditatem, habet eam, quia non eſt potentia diſtans ab actu: igitur omnem poſſibilitatem, quam poſuit in tali natura ad ſuppoſita, voluit in actu, ſi autem ibi eſſet poſſibilitas ad plura individua, eſſet poſſibilitas ad infinita: igitur eſſent infinita in actu; quare cum infinitas ſit impoſſibilis in aliqua natura: igitur & in hac natura ſecundum eum eſt impoſſibilitas ad infinitatem: ideo eſt de ſe hæc ſecundum ipſum.

Sed diſcordamus ab eo in hac propoſitione: *Omnis quidditas non habens materiam eſt formaliter neceſſaria*: & ideo in concluſione, rationabile enim eſt Theologo diſcordanti a Philoſopho in principio, propter quod tenet aliquam concluſionem, conſequenter diſcordare in concluſione, quam errare cum eo in concluſione, & diſcordare ab eo in principio; propter quod ipſe erravit. Ita enim concordare cum eo, nec eſt philoſophari, nec Theologice ſentire: quia talis non habet rationem, quæ valeat apud Philoſophum, quia nec Philoſophus concederet concluſionem niſi propter principium illud: nec ad concluſionem ſuam habet principium Theologicum, quia præ-

præciſe ad ea eſt principium philoſophicum, quod ipſe negat. Per idem patet ad Avicen. dico, quod intentio ejus fuit, quod tantum ſit unus Angelus in una ſpecie. Sed propoſitio cui hæc concluſio innititur, ſcilicet, quod Angelus ſuperior creat inferiorem a nullo Theologo, vel Catholico conceditur: quare nec ejus concluſio debet concedi ab aliquo Theologo (a). Ad rationem primam alias fuit dictum, quod differentia formalis poteſt accipi pro differentia in forma: & hoc videtur proprie ſignificare hoc, quod dicitur *differentia formalis*: vel poteſt accipi: *differentia formalis*, pro differentia formarum, licet non ſit in forma, ut in ratione differendi. Primo modo poteſt concedi major, & ſic eſt minor falſa. Probatio autem minoris, ſcilicet, quod Angelus differt ab Angelo, qui eſt forma, ergo habent differentiam formalem, includit fallaciam Conſequentis, non enim ſequitur, formæ differunt, ergo formaliter differunt, vel differunt in forma: ſicut non ſequitur, homines plures differunt, igitur in humanitate differunt. Aliud enim eſt aliquid diſtingui, & aliud ipſum eſſe primam rationem diſtinguendi, vel diſtinctionis: quia cum hoc, quod ipſum ſit diſtinctum, ſtat quod ipſum non ſit ratio diſtinguendi; cum hoc autem quod ipſum ſit prima ratio diſtinguendi, non ſtat ipſum non eſſe diſtinctum. Et ratio Logica eſt ad hoc, quia negatio incluſa in nomine *differentia*, non tantum confundit terminum hujus relationis confuſe, & diſtributive, ſed etiam illud, quod ſpecificat differentiam, ut in quo notatur eſſe differentia. Hoc quippe confunditur quantum ad negationem incluſam in hoc nomine *differentia*, quia ſi Sortes differt a Platone in albedine, non eſt idem ſibi nec in hac albedine, nec in illa albedine. Si autem accipiatur major improprie, ſcilicet juxta ſecundum intellectum, nego majorem. Ad probationem dico, quod Philoſophus loquitur *in 8. Metaphyſ.* de forma, prout indicat quidditatem: quod apparet ex prima comparatione formarum ad numerum, dicit enim. *Si enim* (inquit) *ſunt aliqualiter numeri ſubſtantiæ, ſic ſunt, nam diffinitio numerus quidam diviſibilis eſt, etiam in indiviſibilia, non enim infinitæ rationes, & numerus autem tale*: hoc eſt reſolutio diffinitionum ſic ſtat ad indiviſibile, ſicut reſolutio numerorum ad indiviſibile: & talis diffinitio eſt ejus, quod vocat *ſubſtantia*, hoc eſt quidditatis, non formæ, quæ eſt altera pars ejus. Hoc autem modo dico, quod nihil additur formæ, quin variet ſpeciem: vel ſimpliciter, hoc eſt de una ſpecie aliam faciat contrariam, vel diſparatam: vel ſecundum *quid*, hoc eſt de non tali ſpecie faciat talem ſpeciem, puta ſi addatur differentia pertinens ad *eſſe* quidditativum generi, faciet ſpeciem ſpecialiſſimam, & non præfuit talis ſpecies ſpecialiſſima, ſed tantum præfuit ſpecies intermedia. Et hoc modo dico, quod quicquid eſt citra naturam in inferioribus, nihil addit formæ: ſive ſit proprietas individualis, ſive magis, vel minus, vel quodcumque aliud, quod non reſpicit naturam, & eſt in ſuo *eſſe* quidditativo; non auferre, nec addit aliquid ſubſtantiæ hoc modo. Exemplum hujus eſſet,

ſi unitas

a *Ad hæc Capreo q. 4. a. 4. contra. opinio n.* [illegible] *Metaph.* [illegible]

ſi unitas inquantum pars ternarii eſſet pars præciſe inquantum differentia numeralis, vel individualis, & tamen ipſa poſſet in ſe intendi, & ternarii: iſta differentia eſſet ejus per ſe, & per accidens inquantum eſt pars ternarii: ideo non eſſet alius ternarius unitate intenſa, & remiſſa. Quando ergo dicis, quod quæcumque diſtinctio formarum, eſt ſicut diſtinctio numeri; falſum eſt, niſi ſit earum ſecundum *eſſe* formale, quod pertinet ad quidditatem per ſe: & talis non eſt hic. Ad illud de 10. *Metaph.* dico, quod eſt fallacia Conſequentis, intelligendo ex textu omnes formas differre ſpecifice, vere enim Philoſophus vult ibi, quod differentia non formalis non eſt ſpecifica: ſed ex hoc non ſequitur, quod omnis differentia formalis ſit ſpecifica: ſed illud eſt, quod iſti volunt habere, ſicut non ſequitur in affirmativis æquipollentibus iſtis; quia univerſalis affirmativa non convertitur terminis eodem modo ſe habentibus: a Philoſopho igitur accipi poteſt, quod ſola differentia formalis eſt ſpecifica, non quod omnis differentia formalis eſt ſpecifica, quia licet excluſiva inferat affirmativam de terminis tranſpoſitis: non tamen eodem modo de terminis non tranſpoſitis: ſed eſt fallacia Conſequentis, ſicut convertendo indefinitam in univerſalem affirmativam: immo ex illo loco magis videtur accipi oppoſitum hujus propoſitionis: *Omnis differentia formarum eſt ſpecifica*. Differentia enim hominis albi, & equi nigri eſt differentia formarum, & aliquo modo per formas: non tamen ſpecifica differentia ſecundum eum ibi; quia illæ formæ reſpectu naturarum, in quibus ſunt, non ſunt formales, immo conſequentes individua non autem per ſe conſequentes, vel per ſe determinantes *eſſe* quidditativum. Ad aliud dico, quod ſi aliquod individuum ex hoc ſolo, quod eſt ſine materia, habet in ſe totam ſpeciei perfectionem, quæ ex ſe nata eſt eſſe in infinitis, quantum eſt ex ſe: igitur videretur habere perfectionem infinitam ex ſola carentia materiæ: quicquid autem poteſt habere perfectionem infinitam, habet eam: & ita in qualibet ſpecie eſſet perfectio infinita, & per conſequens perfectio ſpeciei non eſſet finita, vel determinata per determinationem, vel ſpecificationem, vel limitationem differentiæ ultimæ, quæ ultimate ſpeciem conſtituit, addita generi, quod eſt falſum, & contra omnes Philoſophos. Falſa eſt ergo iſta propoſitio, quod ſcilicet illud individuum, quod poteſt eſſe ſine materia ex hac ſola cauſa privativa, quia eſt ſine materia, habet totam perfectionem ſpeciei. Quia ſi cum hoc ponatur, quod nihil poſitive ſiat circa ipſum, ſed ſola ſeparatio materiæ, nihil ponitur, quod non præfuit. Si autem intelligatur, prout habet aliquam probabilitatem, quod ſcilicet forma ſi eſſet ſeparata a materia, ipſa haberet totam perfectionem ſpeciei: quia non participabilis a materia; illa eſſet falſa, & petit principium, niſi intelligatur prout materia dicit illam entitatem individualem contrahentem formam. Hoc modo intelligendo æquivocationem illius propoſitionis aſſumptæ, omnis forma habet totam perfectionem ſpeciei, & eſt de ſe *hæc*, quæ non eſt participabilis a materia, & tunc eſt minor ſubſumpta de Angelo, ſimpliciter falſa, quia licet iſta eſſentia non ſit participabilis a materia, quæ eſt altera pars compoſiti: eſt

tamen

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ta non participabilis a pluribus materialibus, id eſt a pluribus individuis habentibus quidditates materiales: quæ dicuntur materiales, ſicut ſæpe dictum eſt, reſpectu quidditatis contractæ, prout quidditas dicitur forma. Ad aliud dico, quod in forma arguendi eſt fallacia Conſequentis: infinitas non intenditur, igitur nec pluralitas numeralis. Non enim pluralitas numeralis eſt de ſe infinita, ſed tantum ſtare poteſt infinitas, ipſa non repugnante: licet ergo nullus intendat infinitatem per ſe, tamen aliquis poteſt intendere multitudinem numeralem, quæ de ſe non eſt infinita: quia ſicut compatitur ſecum infinitatem, ita & finitatem. Et ſic poteſt intelligi illud communiter dictum verum. Et ſecundum veritatem, licet in toto univerſo principaliter ordo attenditur ſecundum diſtinctionem ſpecierum, in quibus eſt imparitas pertinens ad ordinem: tamen quia ſecundum Auguſt. de Civit. lib. 19. c. 13. *Ordo eſt parium impariumque rerum unicuique loca ſua diſtribuens congrua diſpoſitio*. Ab illo autem agente, qui principaliter intendit ordinem univerſi, ſicut principale bonum intrinſecum ſibi, non tantum intenditur ibi imparitas, quæ eſt unum requiſitum ad ordinem, ſcilicet ſpecierum: ſed etiam paritas individuorum in eadem ſpecie, quæ eſt aliud concurrens ad ordinem. Et ſimiliter individua intenduntur ab ipſo primo, prout ipſum intendit aliquid aliud a ſe, non ut finem, ſed ut aliquid aliud ad finem. Unde propter bonitatem ſuam communicandam, & propter ſuam beatitudinem, plura in eadem ſpecie produxit, in principalibus autem entibus, eſt a Deo intentum individuum principaliter, & cum hoc modo ſumitur, non intenditur differentia numeralis, talſum eſt: & cum probatur, hoc modo poteſt eſſe infinitas; non ſequitur, poteſt eſſe infinitas, & iſta infinitas non intenditur: ergo nulla differentia numeralis intenditur; non ſequitur. Poteſt enim eſſe aliqua differentia numeralis finita (a), & eſt, & iſta poteſt intendi, & intenditur. Ad ultimum, licet Philoſophus dicat, quod generatio eſt perpetua ad ſalvandum eſſe divinum: & hoc in corruptibilibus. Unde iſta eſt una cauſa multitudinis individuorum, in eadem ſpecie, ſed non præcipua cauſa, ſed illa, quæ dicta eſt.

Et quod additur, de corporibus cœleſtibus, quod tantum in una ſpecie eſt unum ſingulare corpus.

Reſpondeo, ſua ratio fuit, quod tale corpus ſingulare fuit ex tota materia illius ſpeciei, & hoc non tantum actuali, ſed etiam potentiali ſecundum eum: quia ſecundum eum nulla erat materia poſſibilis manente ſpecie tali, quæ non erat tota in uno ſingulari in tali ſpecie, nihil enim poſuit poſſe produci novum in immobilibus ſeu in ſempiternis, ſecundum quod talia ſunt, ſcilicet immobilia, & ſempiterna, & quia non concordant cum eo Theologi in hac propoſitione, omne corpus ſempiternum eſt ex tota materia illius ſpeciei actuali, & potentiali: ideo non eſt concordandum cum eo in concluſione.

QUÆ-

a 2 *de Anima t. c. 35. vide 2. de gen. t. c. 55.*

QUÆSTIO OCTAVA.

An Angelus poſſit ſe cognoſcere per eſſentiam ſuam?

Circa ſecundum principale, ſcilicet cognitionem Angelorum, quæruntur. Primo, (a) *Utrum Angelus poſſit ſe cognoſcere per eſſentiam ſuam*; ita quod eſſentia ſua ſit ratio cognoſcendi ſine aliquo repræſentante præcedente actum naturaliter? Quod non, quia hoc non eſſet, niſi quia ejus eſſentia eſt actu intelligibilis, & præſens, ſecundum Auguſt. in pluribus locis: ergo ipſa eſſet ratio intelligendi ſeipſam reſpectu ſui ipſius. (b) Sed hoc eſt contra Philoſophum tertio de Anima, qui vult, *quod anima intelligat ſe ſicut alia, & quod nihil eorum eſt, quæ ſunt ante intelligere*. Et quod non poteſt ſe intelligere, aliis non intellectis.

Præterea, eſſentia Angeli eſt ſingularis: ſingulare autem non eſt per ſe intelligibile, (c) nec per ſe ratio intelligendi: ergo &c. Præterea, omnem cognitivam potentiam oportet ſecundum ſe denudari ab illo, quod eſt ratio cognoſcendi: ſed Angelus inquantum cognitivus non denudatur ab eſſentia ſua: ergo non eſt ratio cognoſcendi ſeipſum. Probatio majoris, tum ſecundum Philoſophum ſecundo de Anima. *Oportet*, (d) inquit, *oculum eſſe extra omnem colorem, ad hoc ut omnem colorem poſſit videre*. Tum ex tertio de Anima, ubi vult, quod intellectus eſt immixtus, & immaterialis, ad hoc, ut omnia poſſit intelligere. Præterea, nihil idem patitur a ſeipſo, quia idem eſſet in actu, & in potentia: eſſentia Angeli eſt idem ſibi: non ergo eſt objectum imprimens immediate in ipſum intellectum. Item, ſi ita eſſet, tunc iſta intellectio eſſet eadem, vel idem cum Angelo, vel eſſentia ſua; conſequens eſt falſum, quia hoc proprium eſt ſoli Deo, quod ſua intellectio ſit idem cum eſſentia ſua: ergo & antecedens eſt falſum. Probatio conſequentiæ, quia medium inter extrema magis ineſt utrique extremo, quam alterum extremum alteri extremo: intelligere mediat inter potentiam, & objectum: ergo ſi idem eſt potentia, & objectum, multo magis erit idem actus cum objecto. Confirmatur, quia intellectio non habet diſtinctionem, niſi ab objecto, & potentia. Contra, aliqua forma materialis eſt ratio agendi ſecundum eſſentiam ſuam, ſicut calor in igne ad calefaciendum: aut ſaltem aliqua forma in communi; aliter eſſet proceſſus in infinitum in rationibus agendi: ergo cum immaterialia magis ſint activa, quam materialia, forma immaterialis erit per eſſentiam ſuam ratio agendi actionem ſuam ſibi competentem: talis eſt ratio objecti ad actum cognoſcendi.

Hic

a *Mag. C. Quære Var. hic.* b [illegible] c [illegible] d *Tex. 71. & 121. Text. 4.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Hic dicitur, (a) quod licet in actione tranſeunte, objectum ſit ſeparatum ab agente; tamen in actione immanente oportet eſſe unitum ipſi operanti: & ut unitum eſt ratio formalis talis operationis immanentis, ſicut ſpecies viſionis in oculo. Ex hoc ultra cum eſſentia Angeli de ſe ſit unita intellectui ſuo, poteſt eſſe principium intellectionis, quæ eſt operatio immanens. Et ſi objicitur, quod oportet formam talem ineſſe illi, cui ineſt talis operatio. Videntur reſpondere, quod forma exiſtens in alio eſt principium operandi, & ſi per ſe eſſet, nihil minus eſſet ratio agendi: ſicut calor ſeparatus eſſet principium caloris quantum ex ſe eſt: ergo ita eſt de eſſentia Angeli, quod licet per ſe ſubſiſtat, poteſt tamen eſſe ratio operandi iſtas operationes immediate.

Ratio igitur opin. formatur ſic: Quod eſt per ſe ratio agendi alicui, ſi ſit ſeparatum, poteſt eſſe principium agendi, ut patet de calore: ſed objectum unitum activo actione intrinſeca, ſive immanente eſt ratio agendi: igitur, licet ſit ſeparatum, eſt principium illius actionis: igitur eſſentia Angeli, licet non uniatur intellectui per informationem, ſive aliam rationem uniendi, erit ſibi ratio intelligendi ſe.

Et ſi objicis iterum, quod oportet paſſum aliquid recipere ab agente; hic autem intellectus nihil recipit ab ipſa eſſentia: quia non ponitur aliqua ſpecies præcedens actum. Reſpondent, quod potentia cognitiva aliqua quandoque eſt cognoſcens in potentia, quandoque in actu: alia autem non ſic. Quod autem oportet eam recipere, hoc non eſt, quia potentia cognitiva, ſed tantum quia eſt quandoque in potentia ad actum, non ſic hic: quare, &c.

Contra hæc opin. ponit, ut videtur, quod intellectus ſit in potentia eſſentiali ad operationem, vel intellectionem, quam ponit immanentem: & quod tota ratio operationis ſit objectum unitum ſibi in ſua operatione, ſicut calor eſt in ligno tota ratio calefaciendi. Ex hoc arguo: Nihil poteſt habere principium operationis alicujus immanentis, niſi ſit in actu per illud, quod eſt principium talis operationis: intellectus autem non eſt in actu per iſtam eſſentiam, in hoc, quod per ſe ſubſiſtens, quia non informat, nec activitatem aliquam tribuit ipſi intellectui: ergo per hoc, quod talis eſſentia per ſe exiſtens eſt præſens ipſi intellectui, non poteſt intellectus habere operationem, cujus eſſentia, vel ſimilitudo nata eſt eſſe ratio. Confirmatur iſtud per exemplum ſuum contra ipſum: quia licet calor ſeparatus eſſet calefaciens, vel ratio calefactionis, non eſſet tamen ratio calefactionis ligno, a quo eſſet ſeparatus: ita quod ſi calere dicatur operatio immanens, impoſſibile eſt calore ſeparato a ligno, lignum habere iſtam operationem immanentem, quæ eſt calere: ita in propoſito. Item ſecundo contra illud, quod dicit, quod potentia co-

gni-

a *D. Th. 1. p. q. 56. ar. 1. & 54. ar. 2. & in hoc 2. In aliquibus originalibus op. Hen. ponitur hic primo loco & D. Tho. in ſecundo, in aliquibus e contra.*

gnitiva nihil recipit, quia non eſt in potentia quandoque, quandoque in actu. Contra, objectum reſpectu ejus, quod eſt in intellectu de eo, ſcilicet reſpectu intellectionis, non eſt tantum cauſa in *fieri*, ſicut eſt ædificator reſpectu domus; ſed eſt cauſa tam in *fieri* quam in *eſſe*. Alioquin ſicut ædificatore corrupto manet domus, ita objecto quantumcumque abſente, vel corrupto in ratione objecti remaneret illud, quod eſt ejus, ut objecti, apud intellectum, quod eſt falſum, ſicut in viſu apparet. (a) Cauſa autem in *eſſe* & in *fieri* ſemper æque cauſat, ut patet de Sole reſpectu radii: ergo ſi objectum reſpectu cujuslibet ſui, eſt apud intellectum ſine receptione ſuæ ſpeciei, quia ponitur principium intellectionis: & cum objectum ſemper æque cauſet, & per conſequens intellectus ſemper æque recipit. Non igitur ſolum ab objecto recipit intellectus, quia recipit actum novum, quem quandoque non recipit: ſed quia ipſum eſt cauſa in *eſſe* reſpectu ejus, quod habet, ſemper recipit illud ab eo.

Ideo dicit Gandenſis aliter *quodlibeto 5. quæſt.* 14. quod Angelus non cognoſcit ſe per eſſentiam ſuam, ſed per habitum ſcientialem; in quo intellectui ſuo repræſentatur ſua eſſentia, ſicut eſſentiæ aliorum: ita quod ſi per ſe in nuda ſubſtantia ſua per impoſſibile poneretur abſque omni habitu ſcientiali, a nullo omnino immutaretur ad actum intelligendi, neque a ſua eſſentia propria, neque ab alia. Ratio autem, quæ ibi innuitur, eſt hæc: Intellectus Angelicus per ſe, & primo nullam eſſentiam particularem per ſe intelligit, ſicut nec intellectus noſter: quia eſſentiæ non repræſentantur intellectui, niſi ut ſunt abſtractæ ab omnibus conditionibus particularibus, quia ſcientia non eſt niſi eorum, quæ neceſſaria ſunt, & incommutabilitatem ſuæ eſſentiæ ſortiuntur, ſecundum Boet. in ſua Arithmetica, quales ſolum ſunt eſſentiæ, (b) ut abſtractæ a conditionibus ſingularibus. Sed eſſentia per ſeipſam in actuali exiſtentia, non præſentatur intellectui, niſi ſub ratione particularitatis; in habitu autem præſentatur, & relucet ſub ratione univerſalis: igitur primo intelligit ſuam eſſentiam, ut relucet in habitu: & illa cognita in univerſali ab intellectu Angeli, eſt medium cognoſcendi ſuam eſſentiam ſingularem: ſicut & quælibet alia ſpecies, eſt ſibi ratio cognoſcendi quæcumque ſingularia ſub ipſa.

Contra iſtam opinionem arguo, inconveniens eſt, quod intellectus creatus perfectus, ex toto ordine cauſarum naturalium, non poſſit in actum intelligendi intelligibile ſibi proportionatum: quia hoc poteſt intellectus imperfectior, ut humanus, cum ordine cauſarum naturalium, ut cum phantaſmatibus, & cum intellectu agente, ſed hoc ſequitur, ſi Angelus nihil poſſit intelligere niſi per iſtum habitum, quia ille habitus a ſolo Deo eſt: & ita omnes cauſæ naturales activæ, & paſſivæ, non poſſunt iſtum habitum cauſare.

Præterea, ſi non poteſt intelligere eſſentiam ſuam, niſi ut relucet in habitu, aut hoc eſt, quia objectum non eſt intelligibile, niſi ſe

ſo-

a *d. quæſt. ad ult.* b *Lib. 1. c. 1. in princ.*

relucens in habitu; aut quia non eſt huic intellectui intelligibile, niſi ut ſic ut relucens, aut quia requiritur præſentia objecti per informationem. Non primo modo, quia tunc Deus non poſſet illam cognoſcere niſi per habitum, vel niſi in habitu: quia non poteſt cognoſcere aliquid, niſi ſit intelligibile. Nec ſecundo modo, quia huic intellectui eſt ſumme proportionata, & non eſt objectum magis adæquatum, & proportionatum alicui intellectui, quam ſuo. Nec tertio modo, quia non requiritur præſentia per informationem ad hoc, ut aliquod intelligibile ſit præſens intellectui: quia tunc Deus non cognoſceret eſſentiam ſuam. Unde ſufficit, quod ſit præſens ſub ratione, qua poteſt ad eadem redire reditione completa: ergo eſt proportionatum intellectui ejus præſentatum præterquam per habitum: igitur alio modo eſt ab ipſo intelligibilis, quam per habitum. Præterea ſecundum ſic opinantem eadem eſt ratio intellectivitatis, & intelligibilitatis: quia immaterialitas ſecundum ipſum: ſed eſſentia Angeli eſt immaterialis ſecundum ſe, igitur ſecundum ſe eſt intelligibilis: ſed tanta eſt intelligibilitas uniuſcujuſque, quanta eſt ejus immaterialitas; ergo Angelus ſecundum ſe ſine habitu tali eſt intellectivus, & intelligibilis. Præterea, ſi Angelus non poteſt intelligere niſi per talem habitum, ſequitur, quod non poteſt cognoſcere exiſtentiam rei. Probo, quia illud cognoſcens non poteſt præciſe cognoſcere exiſtentiam rei, quod cognoſcit per rationem indifferentem ad exiſtentiam, & non exiſtentiam; ſed talis habitus ſi ponatur, indifferenter ſe habet ad repræſentandum exiſtentiam, & non exiſtentiam: quia quidquid repræſentat, naturaliter repræſentat: aut igitur ſibi repræſentat A. fore, & non fore: & tunc nihil repræſentat, quia contradictoria: aut tantum A. eſſe: & ſic non cognoſceret illum quando non eſt: aut tantum A. non eſſe, & ſic e converſo: igitur, &c. Confirmatur, quia impoſſibile eſt, quod aliquid ſit repræſentativum alicujus ſecundario, niſi primum objectum repræſentatum determinetur ad illud: quidditas autem, quæ primo per iſtum habitum repræſentatur, non determinatur ad exiſtentiam, ergo, &c. Præterea, contra hoc, quod dicitur, quod non intelligit per ſe particulare, niſi per univerſale: quia ſingularitas non impedit quin intelligatur, aliter Deus non poſſet ſeipſum intelligere; nec etiam limitatio, quia ſic quidditas Angelica non eſſet per ſe ab ipſo intelligibilis: nec eſt ibi materialitas, aut alia conditio impediens: ergo, &c. Præterea, rationes quas facit contra ſpeciem, ſunt æque contra habitum, ut patet intuenti.

Ad quæſtionem igitur dico, quod Angelus poteſt intelligere ſe per (a) eſſentiam ſuam, ſecundum intellectum expoſitum in principio quæſtionis. Quod probo primo, quia objectum habet aliquam cauſalitatem partialem reſpectu intellectionis, & hoc inquantum eſt actu intelligibile, & intellectus habet ſuam cauſalitatem reſpectu ejuſdem actus, ſecundum quam concurrit cum objecto ad talem actio-

nem

a De iſto actu. in 1. d. 3. q. 7. n. 20.

[illegible]

a Aug. 15. Tri. c. 4. ſuper Gen.

ſincta in effectu, & ita idem effectu erit corporalis, & ſpiritualis; quod eſt inconveniens. Tum ſecundo quia omne agens eſt præſtantius patiente: corporale autem, ſive ſenſibile nullo modo eſt præſtantius ſpirituali: igitur non poteſt eſſe agens reſpectu ejus, niſi virtute alicujus alterius præſtantioris agentis, & ita erit movens, & motum. Tum tertio; quia tunc unum poſſet ita intendi, quod virtus tota amborum eſſet in altero, & tunc illud poteſt cauſare illum effectum ſufficienter ſine alio: quod eſt inconveniens de talibus duobus agentibus: (a) Ad primum dico ſicut dictum eſt *diſt. 3. primi*, ideo poſita eſt ſpecies intelligibilis differens ab actu, quia objectum, ſive ut in ſe exiſtens ſive in quacunque ſpecie citra intellectum poſſibilem, non habet rationem actu intelligibilis, & tunc conceditur hoc, quod ubicunque eſt aliquid exiſtens ſecundum *quid* tale, & poteſt aliquid facere ſimpliciter, ſi eſſet ibi ſimpliciter tale in actu, poſſet ſimpliciter idem facere: Objectum autem tale ſecundum *quid* eſt in ſpecie intelligibili: & non eſt citra illam actu intelligibile: & ideo licet in iſto ubi eſt ſecundum *quid*, poſſit cauſare diminutam intellectionem: nunquam tamen extra illam poteſt cauſare nec diminutam, nec perfectam: quia non eſt extra illam actu ens tale, ſed potentia tantum, quale eſt ſuum activum: eſſentia autem Angeli eſt diminute ens tale in ſpecie: eſt autem in ſe ſimpliciter ens tale, ſcilicet actu intelligibile: quare, &c. Ad ſecundum dico, quod contra illam opin. (quæ non ponit intellectum habere activitatem aliquam aliam ab illa, quam habet formaliter ab objecto vel per ſpeciem objecti, ſicut nec lignum habet aliquam actionem in calefaciendo aliam ab illa, quæ eſt caloris) neceſſario ſequitur, quod intellectus non habens aliquid formaliter, non moratur formaliter: & ita arguitum eſt contra * primam (b) opinionem quæ hoc idem videtur ſentire de intellectu: ſed ſicut dictum fuit in primo lib. intellectus habet activitatem ſuam propriam, ſive objecto præſente in ſe, ſive in ſpecie ſua concurrente ſecum ad cauſandum effectum communem amborum, ita quod ſufficit unio, & approximatio iſtarum partialium cauſarum: nec tamen requiritur; quod altera alteram informet, quia neutra dat alteri actum pertinentem ad ſuam cauſalitatem partialem. Ad tertium dico, quod movens motum, poteſt intelligi duobus modis, vel quod recipiat a movente non moto formam aliquam qua moveat, ſicut actum primum: vel quod ipſa forma habita ſicut actus primus, recipiat ab eo aliam formam ulteriorem ſicut actum ſecundum qua agat. Primo modo eſt in quibuſdam cauſis ordinatis, quod prima dat virtutem ſecundæ; hoc modo non eſt in propoſito, quia nec intellectus ut agens cauſalitate ſua partiali, dat ſpeciei objecti illum actum, quo operatur ad intellectionem: nec multo magis e converſo, quia ſpecies nullam activitatem dat intellectui pertinentem ad cauſalitatem ejus. Secundo modo videtur eſſe in quibuſdam moventibus localiter, ſicut manus movet baculum, & baculus movet pilam: non autem manus dat baculo qualitatem,

a *Qu. 6.* b *ad. ſecundam a. 3. q. 7.*

per quam expellit corpus extra locum, ſed dat præciſe baculo motionem localem, quæ ſcilicet applicatur ad illam expulſionem propter incompoſſibilitatem corporis duri ad aliud corpus, quod non cedit ei: hoc modo videtur eſſe in agentibus ad aliquem effectum productum per generationem, vel per alterationem: quia licet ibi cauſæ ordinatæ habeant aliam rationem cauſandi, & inferior non cauſet niſi in virtute ſuperioris; iſta tamen virtus, ſive aſſiſtentia: ſive influentia (quocunque nomine) non eſt impreſſio alicujus formæ, vel alicujus inhærentis in cauſa inferiori; ſed tantum eſt ordo, ſive actualis conjunctio talium cauſarum activarum, ex quibus ſic conjunctis, & ſuis propriis activitatibus præſuppoſitis conjunctioni, ſequitur effectus communis amborum cauſarum. Ad propoſitum igitur dico, quod non ſolum illa non ſunt movens, & motum primo modo; ſed nec ſecundo modo proprie, ſicut ſe habet Sol, & pater in generatione: ſed tantum ſunt duæ cauſæ, quaſi ex æquo ſe habentes, quantum ad hoc, quod neutra per ſe totaliter movet: & tamen una habet priorem cauſalitatem reſpectu effectus, quam altera. Forte enim cauſa inferior nunquam agit in virtute cauſæ ſuperioris proprie loquendo, niſi in forma ſua qua agit, aliquo modo dependeat a ſuperiori forma; licet non tunc quando agit recipiat eam ab illo, ſed prius duratione, vel natura. Nec enim objectum dependet ab anima, ſaltem ut eſt intellectus poſſibilis, quantum ad illam formam, qua actualiter operatur ad illam intellectionem: nec multo magis e converſo: & ideo nullo modo eſt objectum movens motum reſpectu animæ, ut operatur ad intellectionem. Poteſt tamen eſſe movens reſpectu ejus inquantum ipſa recipit ſpeciem intelligibilem; ſed tunc non movet animam quantum ad cauſalitatem, quam habet anima per ſe, ſed per accidens quantum ad illam formam, quam habet reſpectu cauſæ partialis inquantum operatur ad illam. Et hoc modo dictum fuit in primo; *diſtinct.* 3. (a) quod intellectus agens, & phantaſma ſunt una cauſa totalis ſpeciei intelligibilis: ulterius ſpecies intelligibilis, & aliquid animæ, ſive ſit intellectus agens, ſive poſſibilis, ſunt una cauſa totalis intellectionis; ita quod in primo ſigno objectum, ſive phantaſma movet animam ad intellectionem, & non ad actum primum, qui ſit animæ, ut anima eſt, ſed ad illum, qui eſt reliqua cauſa partialis ſibi prævia; in ſecundo autem ſigno, objectum omnino non movet animam, neque ad actum primum, neque ad [illegible] quam aliam cauſam concurrentem, ſed præciſe agit ad effectum communem: & tunc anima per ſuum actum, quem habuit, agit in [illegible] ad eundem effectum, ita quod nulla eſt ibi motio animæ ad agendum prior naturaliter effectu producto. Ad [illegible] movetur anima non inquantum activa, ſed inquantum receptiva illius effectus: & licet ſit mota, non tamen eſt movens mota, quia non movetur ad movere active, ſed ad recipere. Ad quartum dico, quod illa propoſitio prima eſt falſa de cauſis partialibus quemadmodum

 cum

a *qu. 6. 7. & 8.*

UANL UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cumque ordinatis ad eundem effectum: hoc eſt, quod ſit ordo eſſentialis earum. Et non ſunt omnino ejuſdem rationis, tales enim, quæ ſunt alterius rationis, non ſunt tantum diſtinctæ ſpecie, quia hujuſmodi non concurrunt communiter ut cauſæ ordinatæ ad eundem effectum; nec tantum diſtinctæ numero, quia tunc non eſſent alterius rationis, vel generis: igitur diſtinctæ genere. Et ſi accipias, quod non ex ratione diſtinctionis generis, non poteſt [illegible] quare in tali genere. Ex ratione diſtinctionis generis, non poteſt quæri magis hoc, in hoc genere, quam [illegible].

Ad argumenta principalia. Ad primum, concedo, quod anima de ſe actu intelligibilis eſt, & præſens ſibi: & ex hoc ſequitur, quod poſſit intelligere ſe, ſi non eſſet impedita. Nihil enim deheſt actui primo, neque ex parte unius cauſæ, neque ex parte ambarum, neque a parte unionis earum: & ita totus actus primus de ſe perfectus eſt, ad quem debet ſequi iſte actus ſecundus, qui eſt intellectio, & forte propter hoc dicit frequenter Auguſtin. (a), quod *anima no* [illegible] nbi [illegible] nulla eſt imperfectio in actu primo. Hoc autem modo anima non ſemper novit lapidem, quia etſi ſemper habeat actum perfectum intelligendi lapidem, ratione ſuæ propriæ cauſalitatis partialis: non tamen ſemper habet aliam cauſam partialem in actu præſentem. Et ideo poteſt dici, quod quandoque eſt in potentia eſſentiali ad intelligendum lapidem, quando ſcilicet caret iſta forma, qua tanquam alia partiali cauſa, nata eſt eſſe in actu, & in actu unire ſibi. Et hoc [illegible]

ſub ratione intelligibilis, quod pertinet ad memoriam, ſed in hoc eſt intellectio virtualis objecti illius, quæ pertinet ad intelligentiam, & hoc modo cum voluntas ſit præſens ut actus primus perfectus ad habendum actum ſecundum, reſpectu ſui, eſt quodammodo actus ſecundus, ſicut effectus in cauſa efficiente, ut in voluntate, & in eo ſine quo non, ut in intellectione: ſed quia nihil eſt de iſto toto in actu, niſi ſolum, quod pertinet ad memoriam, ideo tota iſta trinitas, quæ ſcilicet nata eſt eſſe trinitas, tantum eſt in memoria, quantum ad realitatem ejus actualem. Sed quare non exit iſte actus totalis primus in actum ſecundum, cum ſit per ſe ſufficiens principium eliciendi actum ſecundum? Reſpondeo, quia eſt impedimentum, quod illa cauſa vincere non poteſt: ſicut quantumcumque poneretur cauſa naturalis perfecta, nunquam tamen poſſet agere propter impedimentum vincens. Sed quod eſt iſtud impedimentum? Reſpondeo [illegible] intellectus noſter pro ſtatu iſto non eſt natus moveri immediate, niſi ab aliquo imaginabili, vel ſenſibili extra prius moveatur. Et quare hoc? Forte propter peccatum, ſicut videtur Auguſt. dicere 15. Trin. cap. ult. *Hoc tibi fecit infirmitas. Et* [illegible] *cauſa infirmitatis, niſi iniquitas?* Idem dicit Commentator 6. *Ethic.* & Lincolnienſis

a 7. *Tri. c.7.* & 10. *Trin. c.10.* & 14. *Trin. c.4.*
b *De Imagine hac vide Scot. d.3. qu. ult.*

nienſis ibidem, & ſuper *primo Poſteriorum* ſimiliter (a). Vel forte iſta cauſa eſt natura is, prout natura iſto modo inſtituta eſt non abſolute naturalis, puta ſi ordo iſte potentiarum, de quo dictum eſt in primo diſtule, neceſſario hoc requirat, quod quodcumque univerſale intellectus intelligat, oportet phantaſiam actu phantaſiare ſingulare ejuſdem: ſed hoc non eſt ex natura, nec iſta cauſa eſt abſolute naturalis, ſed eſt ex peccato, & non ſolum ex peccato, ſed etiam ex natura potentiarum pro ſtatu iſto, quicquid dicat Auguſt. Ad formam ergo rationis igitur dico, quod iſta cauſa, quæ eſt ex parte Angeli, eſt ſufficiens ad hoc, quod eſſentia Angeli ſit ſufficiens ratio intelligendi ſeipſam. Etiam ipſa talis eſt ex parte animæ, ſed in anima ſunt impedimenta, in Angelo non. Non enim intellectus Angeli habet talem ordinem ad imaginabilia, ſicut habet intellectus noſter pro ſtatu iſto. Et propter iſtam impotentiam intelligendi immediate intelligibilia in actu (quæ impotentia non eſt ex impoſſibilitate intrinſeca, ſed extrinſeca, quam etiam experiebatur Philoſophus, & non aliquam poſſibilitatem) dixit ipſe Philoſophus, quod *intellectus non eſt aliquod intelligibilium ante intelligere*, ideſt, non eſt poſſibile intelligi a ſe, ante *intelligere* aliorum. Quæ propoſitio multiplex eſt ſecundum compoſitionem, & diviſionem, ſicut iſta 6. *topic. hoc nunc eſt primo immortale, vel incorruptibile*; ex eo, quod præpoſitio cum ſuo caſuali æquipollet adverbiali determinationi, & poteſt conſtrui cum infinitivo illo ſignificante terminum potentiæ, & eſt ſenſus compoſitionis, vel cum ipſa compoſitione ſignificata per terminum, vel per verbum indicativum, & eſt ſenſus diviſionis, ut primus ſenſus ſit iſte, non eſt poſſibile intellectum intelligi a ſe ante *intelligere* aliorum: & iſte ſenſus verus eſt ſecundum eum. (b) Alius ſenſus eſt, quod ante *intelligere* aliorum intelligibilium a ſe, non poteſt intellectus intelligere ſe, & ſic falſa eſt ſicut iſta, *hoc nunc primo eſt immortale*, falſa eſt pro homine in ſtatu innocentiæ; & hoc modo Philoſophus dicit, quod anima intelligit ſe, ſicut alia. Et ſecundum iſtum modum expoſitionis movetur ab objectis imaginabilibus: & eis cognitis, poteſt ex eis cognoſcere rationes communes immaterialibus, & materialibus: & ita reflectendo cognoſcit ſe ſub ratione communi ſibi, & imaginabilibus, non autem poteſt ſtatim intelligere ſe nullo alio intellecto, quia non poteſt ſtatim moveri a ſe, propter ordinem potentiarum ejus neceſſariarum, pro ſtatu iſto ad imaginabilia (c). Ad ſecundum, unus Doctor dicit, quod ſingulare poteſt per ſe intelligi, licet non ſingulare materiale: quia ſingularitas non prohibet, ſed materialitas; alioquin Deus non eſſet intelligibilis, cum ſit ſingulare, quod falſum eſt. Et tunc patet reſponſio, quod propoſitio aſſumpta de non intelligendo ſingulare, non eſt vera, niſi de ſingulari materiali. (d) Alius

N 3 dicit,

a *Diſp.3.q.3. de anima tex.c.32.* b *Cap.1.q.3.q.7.n.3*
c *Ad 1. D Tho.1.p qu.56 ar.1. ſolu. a g.* d *Henr. quodl.5. q.15. & 16. & quodl.8.* [illegible] *Vide 14. q. quodl.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

dicit, quod non, ſcilicet nec ſe, nec alia intelligit ſub ratione ſingularis materialis, vel immaterialis, ſed ſub ratione univerſali, quod eſt per ſe objectum intellectus, quod etiam relucet in habitu intelligibili. Et ſecundum hoc patet reſponſio ad argumentum. Neutrum credo eſſe verum, niſi forte loquendo de intellectu, qui propter imperfectionem ſui non poteſt forte quodcunque intelligibile intelligere: non ſic intellectus Angelicus.

Ad tertium dico, quod ratio iſtius propoſitionis majoris in potentiis ſenſitivis eſt vera, eo quod omnis potentia ſenſitiva requirit determinatum organum: unde ex determinato numero potentiarum organicarum, concludit Philoſophus (a) *ſecundo de Anima* determinatum numerum actionum, vel objectorum, illud autem organum oportet ita eſſe diſpoſitum, ut poſſit recipere ipſum ſenſibile ſine materia, & in corporalibus, quicquid eſt receptivum formæ ſine materia, non eſt receptivum formæ communiter cum materia: ideo dico communiter, quia non eſt modo ſermo de organo tactus, de quo eſt difficultas ſpecialis. Organum igitur ſenſus oportet eſſe non tale, hoc eſt carens objecto ſecundum ſuum *eſſe* materiale, & ſenſibile, non tantum in actu, ſed etiam potentia, quod non ſit receptivum illius ſecundum *eſſe* materiale, ſecundum quod *eſſe*, ipſum eſt objectum ſenſus, ſicut bene apparet de colore, cujus receptivum ſecundum eſſe materiale eſt ſuperficies corporis terminati: receptivum autem ejus ſine materia eſt corpus perſpicuum, ſive non terminatum, & ita oppoſitæ diſpoſitiones requiruntur in organo ſenſus, quod debet eſſe receptivum ſenſibilis ſine materia, & in eo quod debet recipere objectum ſecundum *eſſe* materiale: ideo oportet organum denudari illa forma, quam recipit, & per conſequens ſenſum, qui eſt in tali organo. Ex hoc ſequitur propoſitum Philoſoph. 3. *de Anima* (b), quod ſcilicet intellectus non ſit potentia organica, & ideo ſeparatur ab omni materia, ſicut ab omni organo, quo operatur: ſi enim requireret aliquod, illud eſſet determinatæ diſpoſitionis, ſicut eſt omne organum corporeum: & ideo ſi eſſet hoc, quod eſſet receptivus aliquorum ſecundum *eſſe* materiale determinatum, propter determinatam diſpoſitionem corporis) non eſſet receptivus omnium formarum corporalium ſecundum *eſſe* immateriale, & ita intellectus non poſſet recipere formas omnium materialium, ut objectorum, ſi eſſet virtus materialis, & organica, tamen hoc habito, quod ſit non organica, non oportet ipſum eſſe non tale realiter, quale illud, cujus debet eſſe receptivus intellectualiter: non enim oportet oppoſitam eſſe diſpoſitionem in receptivo alicujus realiter, & intellectualiter, ſuppoſito quod intellectus non ſit virtus organica, quod tamen requireretur, ſi eſſet virtus organica: idem enim intellectus poteſt eſſe ipſemet realiter, & in actu per habitum realiter: & tamen receptivus intellectualiter, & ſui, & habitus, & cujuſcumque informantis eum

rea-

a *Text. 128. Vide 2. de Anima t. 141. & t. 38. Vide* in 4. 44.
b *Tex. com.* 4. 11. 14. 16. 15.

realiter. Et eſt tota ratio, quia talia ſic recepta intellectualiter, non requirunt in recipiente determinatam diſpoſitionem oppoſitam enti intelligibili reali. Iſta igitur propoſitio, quæ dicit, quod oportet cognoſcens eſſe non tale, vel eſſe denudatum ab eo, quod cognoſcit, vel recipit, & a ratione cognoſcendi, ſi generaliter accipiatur, concludit omnem intellectum eſſe nihil: quia omnis intellectus ſecundum ſe eſt totius entis, & ita ipſe nihil erit entium, & intellectus iſte eſt falſus. Sed tantum non eſt materiale, vel organicum ut ſit capax omnium, quia ſi eſſet materiale vel organicum, eſſet tantum capax aliquorum ſine materia, quorum talis receptio non repugnaret ſuæ entitati materiali: ſuæ autem entitati intellectuali non repugnat receptio intellectualis quorumcunque (a). Ad quartum reſponſum eſt frequenter, quod idem poteſt ſe movere, non tantum motione corporali, ſed etiam ſpirituali: & etiam univerſaliter quæcunque actio virtualis univoca poteſt ſtare cum potentia ad actum ſuum formalem, & tunc quodammodo idem non ſit in potentia, & in actu, prout ſunt differentiæ entis oppoſitæ, neque per ſe, neque denominative: & tamen idem eſt in potentia, hoc eſt principium paſſivum, & in actu, hoc eſt principium activum ejuſdem, hoc frequenter dictum eſt.

Ad ultimum, etſi aliqui concedant concluſionem illam ibi illatam, videtur impoſſibilis, quia tunc ſequeretur, quod illa intellectio eſſet actu infinita. Poteſt enim intellectus quicunque eſſe infinitorum intelligibilium, & ſi tunc haberet intellectionem eandem ſibi, pari ratione intellectio ejus cujuslibet eſſet eadem ſibi, & ita haberet intellectionem eandem ſibi, quæ eſſet, vel eſſe poſſet infinitorum intelligibilium. Nego igitur conſequentiam. Et ad probationem dico, quod intellectio illa ſecundum veritatem eſt extremum tam reſpectu potentiæ, quam reſpectu objecti, quia effectus eſt amborum: ſicut quando a diverſis cognoſcente, & cognito paritur notitia, notitia illa eſt effectus communis iſtorum duorum, 9. *de Trin. cap. ult.* ita etiam, quando gignitur ab eodem habente rationem tam potentiæ, quam objecti, eſt effectus illius unius habentis realiter illam duplicem cauſalitatem, & non medians inter idem, & ſe ſecundum naturam rei, quomodo mediat medium inter contraria, & de tali medio prout ex natura rei, vera eſt iſta propoſitio, quod plus convenit cum extremo quocunque, quam extrema inter ſe. Ad confirmationem dico, quod intellectio ab alia intellectione diſtinguitur per objectum: ab objecto vero, & potentia, diſtinguitur per ſeipſam formaliter. Quod autem ab eis diſtinguitur cauſaliter, habet a cauſis extrinſecis, ut a potentia, & ab objecto, ſicut radius habet cauſaliter a Sole, quod ab eo diſtinguitur.

N 4 QUÆ-

a *Ad arg. 42. d. 2. qu. 10. & 3. d. 1. qu. 3. & alibi. Quære 3. de Anima t. 5. & 15. & 12. Met. t. 51.*

QUÆSTIO NONA.

An Angelus habeat notitiam naturalem diſtinctam eſſentiæ divinæ?

SEcundò quæritur [illegible] Angeli [illegible] An Angelus habeat notitiam naturalem diſtinctam eſſentiæ divinæ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] eſſentiæ eſſet in inte[illegible] Angeli [illegible]

Præterea, ſi illa ſpeci[illegible] poſſet alius Angelus naturali acumine intellectus ſui, illam ſpeciem videre: & cum illa ſit repræſentativa eſſentiæ, & eorum, quæ ſunt in eſſentia: tunc naturaliter ille Angelus videns ſpeciem, omnia hæc videret, quod eſt impoſſibile, quia tantum ipſe tunc videret naturali [illegible]

Iſtam negativam tenendo ſi quæris per quid affirmative cognoſcit? Reſpondetur, quod Angelus non cognoſcit eſſentiam divinam naturaliter (*a*) per aliquam ſpeciem, neque per aliquam ſpeciem inferiorem, neque per alienam ſuperiorem, ſed per eſſentiam ſuam propriam: quia ipſa eſſentia Angeli eſt imago Dei, & ſimilitudo. Unumquodque autem cognoſcitur per ſuam ſimilitudinem: igitur Angelus per eſſentiam ſuam cognoſcit eſſentiam divinam. Eſt enim Angelica natura quoddam ſpeculum divinam ſimilitudinem repræſentans, &c.

Contra primum, qui poſuit iſtas rationes ad illam concluſionem negativam, arguitur ſic, Quia ex eiſdem poſſet probari, quod per nullum repræſentativum creatum Angelus cognoſcit naturaliter eſſentiam divinam. Et per eſſentiam non cognoſcit ſecundum eum: quia nulla creatura poteſt naturaliter videre illam eſſentiam, & ex hoc videtur ſequi, quod nullam notitiam naturalem potuit Angelus habere de illa eſſentia. Non enim de ea diſtincte, & in particulari aliquid videtur: quia hoc non videtur poſſibile, niſi per eſſentiam, vel per aliquod repræſentativum diſtincte, quorum utrumque negatur. Non autem indiſtincte, ſive in aliquo priori conceptu communiori, qui non ſit proprius iſti eſſentiæ, quia omnem conceptum communem univocum illi eſſentiæ, & alii. Negat iſte. Præterea, eſſentia divina, ſecundum iſtum, nata eſt tantum facere conceptum unum realem in intellectu divino, ita quod nullus alius habetur de ea, niſi per intellectum negotiantem: igitur iſta eſſentia nata eſt facere tantum per ſe conceptum unum realem in quocumque intellectu. Probatio conſequentiæ, omnis conceptus, qui natus eſt haberi, & etiam cauſari virtute hujus eſſentiæ in aliquo intellectu, eſt natus habere virtute ejus in intellectu comprehendente ipſam: talis eſt divinus intellectus; igitur. Et ultra ſequitur, quod conceptus nullus realis poſſit haberi, de iſta eſſentia, niſi unus. Probatio iſtius conſequentiæ, quia omnem conceptum realem, quem poteſt aliquis intellectus habere de iſta eſſentia, ipſa poteſt cauſare: alioquin non eſſet perfecta in ratione objecti: quia illud, quod eſt in ratione objecti imperfectiſſimum, poteſt cauſare omnem conceptum de ſe cauſabilem. Et tunc ſequitur ultra, quod vel intellectus Angeli habebit illum unum conceptum, undecunque cauſetur: vel omnino nullum habebit. Illum autem habere non poterit, niſi vel cogno-

a [illegible]

ſtere per eſſentiam, vel per propriam rationem repræſentantem: quare nullam habebit.

Contra ſecundum, qui ponit, quod Angelus intelligit illam eſſentiam per ſeipſum, inquantum eſt imago Dei, licet imago, quæ eſt tantum ratio cognoſcendi repræſentet non ut cognita: ſicut eſt de ſpecie viſibili in oculo, & de ſpecie intelligibili in intellectu, quæ repræſentat objectum immediate abſque diſcurſu: tamen illa imago, per quam non cognoſcitur illud, cujus eſt, niſi ut per ſpeciem cognitam, non eſt ratio cognoſcendi illud; niſi tantum per diſcurſum, ſicut diſcurritur a cognito ad incognitum, ſed eſſentia Angeli tantum poteſt poni imago ſecundo modo, & non primo modo: non igitur per illam imaginem cognoſcit Angelus eſſentiam divinam, niſi diſcurrendo; quod eſt inconveniens, quia ſecundum nos Angelicus intellectus non diſcurrit (a). Præterea, omnis diſcurſus præſupponit notitiam illius ſimplicis, ad quod diſcurritur: igitur ſi per illam eſſentiam cognitam habetur notitia de eſſentia divina per diſcurſum, oportet præhabere conceptum ſimplicem de eſſentia divina: & tunc illius quærenda eſt ratio alia prior. Confirmatur etiam, quia nullum objectum facit diſtinctam notitiam alterius objecti, niſi includat in ſe virtualiter illud aliud objectum, quia unumquodque ſicut ſe habet ad *eſſe*, ſic ad *cognoſci*: quod igitur non includit aliud virtualiter in entitate, non includit illud in cognoſcibilitate: ſed eſſentia Angeli non includit virtualiter eſſentiam divinam ſub illa ratione diſtincta: igitur non eſt ratio cognoſcendi eam diſtincte ſub aliqua ratione.

Ad quæſtionem igitur reſpondeo aliter. Primo diſtinguendo de duplici cognitione. Poteſt enim aliqua eſſe cognitio objecti ſecundum quod abſtrahit ab omni exiſtentia actuali: & poteſt eſſe aliqua ejus, ſecundum quod exiſtens: & ſecundum quod præſens in aliqua exiſtentia actuali (b). Iſta diſtinctio probatur per rationem, & per ſimile. Primam patet ex hoc, quod poſſumus habere notitiam de aliquibus quidditatibus: ſcientia autem eſt objecti, ſecundum quod abſtrahit ab exiſtentia actuali; alioquin ſcientia poſſet quandoque eſſe, & quandoque non eſſe; & ita non eſſet perpetua, ſed corrupta re, corrumperetur ſcientia illius rei: quod falſum eſt. Secundum probatur, quia quod eſt perfectionis in potentia inferiori, videtur eminentius eſſe in ſuperiori, quæ eſt ejuſdem generis; in ſenſu autem, quæ eſt potentia cognitiva inferior intellectu, perfectionis eſt, quod eſt cognitiva rei ſecundum quod in ſe exiſtens eſt, & ſecundum quod eſt præſens ſecundum exiſtentiam ſuam: igitur hoc eſt poſſibile in intellectu, qui eſt ſuprema vis cognitiva: igitur poteſt habere cognitionem rei ſecundum quod præſens. Et ut brevibus utar verbis, primam voco abſtractivam, quæ eſt ipſius quidditatis ſecundum quod abſtrahitur ab exiſtentia actuali, & non exiſtentia. Secundam, ſcilicet quæ eſt quidditatis rei ſecundum ejus exiſtentiam actualem, vel quæ eſt rei præſentis ſecun-

a 1. p. qu. 58. ar. 3. *De hac 1. diſt. 3. q. 1. & d. 8. q. 2.*
b *3. & 7. Met. 1. Poſt. & 2. de Anim.*

[illegible]

a *De hac diviſ. Scot. 1. diſtin. 1 qu. 2. & diſtin. 8. qu. pen. & 4. diſt. 49. q. 12. 1. Cor. 13.* b *Diſt. 49. qu. 11.* c *Vide 8. diſt. 1. & 14. qu. quodl.*

aliquo modo non naturaliter; Naturaliter, inquantum iſta non eſt principium gratuiti actus, aut gloriosi; Non naturaliter autem, quatenus ad illam non poſſet pertingere ex naturalibus, neque aliqua actione naturali. Quod autem talis ſpecies poni debeat diſtinctè repræſentans eſſentiam divinam, licet abſtractive: perſuadetur primo ſic; quia beatitudo naturalis Angeli excedit naturalem, beatitudinem hominis, etiamſi fuiſſet in ſtatu innocentiæ, tam Angelus, quam homo per quantumcumque tempus: igitur cum homo pro ſtatu naturæ lapſæ poſſit habere cognitionem de ultimo fine in univerſali, & volitionem conſequentem; ex pro ſtatu innocentiæ habere potuerit aliquo modo notitiam diſtinctam: & volitio ſummi boni ſequatur cognitionem ultimi veri; ſequitur, ut ſic, quod in tali cognitione, & volitione ſummi boni diſtinctè, poſſit haberi major beatitudo ab Angelo, quam ab homine.

Secundo modo perſuadetur per hoc, quod aliquis raptus videns tranſitorie eſſentiam divinam, ceſſante iſto actu videndi, poteſt habere memoriam objecti, & hoc ſub ratione diſtincta, ſub qua erat objectum viſionis, licet non ſub ratione præſentis actualiter: quia talis præſentia non manet poſt actum in ratione cognoſcibilis: igitur per aliam rationem permanentem intellectam talem, quod eſt objectum illud iſto modo objective eſſe præſens. Et ita non eſt contra rationem eſſentiæ, quod ſpecies illius ſit in aliquo intellectu diſtinctè repræſentans eam: igitur nec videtur talis ſpecies neganda ab intellectu perfectiſſimo creato. Nihil enim videtur debere negari ab intellectu ſummo creato, quod non repugnat alicui intellectui creato in naturalibus, quia non eſt perfectio excellens nimis. Aſſumptum poteſt probari per raptum Pauli (a), qui tranſeunte iſto raptu, recordabatur illorum viſorum, ſecundum quod ipſe ſcribit ad Corinth. *Scio hominem in Chriſto ante annos 14. (b) ſive in corpore, ſive extra corpus neſcio, Deus ſcit, &c. & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.* Quod autem poſt raptum poſſet ſpecies objecti diſtinctè manere, videtur, quia hoc eſt perfectionis in intellectu, quia poteſt conſervare ſpeciem objecti, ceſſante præſentia objecti.

Tertio perſuadetur propoſitum, quia ſecundum Auguſtin. 4. *ſuper Gen.* 28. (c) dies illi ſex non erant in ſucceſſione temporis, ſed in cognitione Angelica creaturarum ordinem naturalem habentium, ita quod prius naturaliter novit Angelus creaturam in Verbo, ſecundo in genere proprio: & non ſtando ibi, rediit in Verbum laudans ipſum ex opere ſuo: & in illo iterum vidit rationem ſequentis creaturæ naturaliter: ita quod quando Deus dixit: *Fiat lux*, vidit Angelus le in Verbo æterno; cum *facta eſt lux*, & cum *factum eſt veſpere*, vidit ſe in genere proprio: & cum *factum eſt veſpere, & mane dies unus*, ex ſe exurrexit in laudem Dei, in quo vidit ſecundam creaturam; ita quod illa viſio erat terminus præcedentis diei (inquantum ex cognitione

a [illegible] b 2. *Cor.* 12. c *Vide Auguſt. ſup. Ge. & Com. c. 7.*

[illegible] in Verbo, [illegible] Verbi, [illegible] in principio [illegible] *Angeli ſemper videant faciem Dei*, [illegible] *Patri æqualis eſt*, [illegible] *in ipſo Verbo Dei* [illegible] beatitudinem. (b) Similiter [illegible] Angeli [illegible] *hac peregrinatione liberati* [illegible] in. Poteſt tamen probari ex [illegible], quod [illegible] cognitio, quæ vocatur communiſſime cognitio [illegible] beatifica: quia ſecundum eum, iſte ordo erat in cognitione Angelica, creaturæ poſt creaturam; quod prius naturaliter præceſſit cognitio Angelica creaturarum in Verbo cognitionem earum in genere proprio; factis autem creaturis in genere proprio, ſtatim potuit Angelus cognitionem earum habere in genere proprio: igitur omnes iſtæ cognitiones in Verbo præcellerunt naturaliter cognitionem creaturarum in genere proprio; omnes igitur ſecundum eum erant ſimul productæ: (c) igitur cognitio iſta in Verbo naturaliter præceſſit productionem earum in genere proprio: ſed tunc erant Angeli in ſtatu innocentiæ, & non beati, cum aliqua morula fuit inter creationem, & lapſum eorum: erat igitur aliqua cognitio Angelorum matutina, ſcilicet creaturarum in Verbo exiſtentium in naturalibus, aut ſaltem non beatorum. Et ita videtur, quod oporteat dare diſtinctam cognitionem Angeli ſtantis in cognitione naturali, vel in gratia: quia aliter in ipſa cauſa præciſe cognita non poſſet prius cognoſcere creaturas, & effectus ordinatos, quam in genere proprio. Nam ratio cognoſcendi rem confuſe, non eſt ratio cognoſcendi eam diſtinctè, & effectus ordinatos. Et ſi objiciatur quomodo potuit in Verbo non intuitive, ſed abſtractive cognito, alia cognoſcere. Reſpondeo, tota ſcientia naturaliter eſt nunc de paſſionibus abſtractive per intellectum, ita quod non tantum ſubjectum intuitive cognitum, ſed etiam abſtractive, eſt illud, in quo cognoſcitur paſſio.

Dico igitur breviter ad quæſtionem, quia non habemus regulam de intellectu Angelico. Neque enim poſſumus attribuere illi omnem perfectionem, quæ eſt in intellectu ſimpliciter; neque tantam imperfectionem, quantam experimur in intellectu noſtro; quia rationabile eſt

a *Al.* 29. b *Cap.* 30. c *Vide Eccl.* 8. *De* [illegible] *d.* 5.

ALERE FLAMMAM VERITATIS UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

eſt illi attribuere omnem perfectionem, quæ convenit intellectui creato, & nulla repugnantia occurrit, quod intellectus creatus habeat talem cognitionem per ſpeciem diſtincte repræſentantem divinam eſſentiam, dum tamen non intuitive; ideo hoc videtur rationabile concedere. Si objiciatur quod Deus poteſt immediate cauſare illam intellectionem ſine ſpecie.

Reſpondeo. Concedo quod Deus poteſt immediate cauſare intellectionem, (a) ſed quia Angelus non poteſt ſimul plures intellectiones habere, vel illa intellectio, quam Deus cauſaret, ſemper ineſſet ſibi actualiter, & per conſequens non intelligeret aliud, vel oporteret quod Deus de novo cauſaret iſtam, poſtquam Angelus intellexit alia, & utrumque eſt inconveniens; Melius igitur ponitur ſpecies cauſari, ut ſit habitus, & cognitio per ſpeciem & ſic poteſt ſe reducere ad actum quando placet. Reſpondeo ſic: (b) Deus res miniſtrat quas condidit, &c. 7 de Civ. poſſet enim cauſare iſtum actum immediate, ſed tunc iſte actus, non eſſet in Angeli poteſtate. Quære reſponſionem formaliter ad finem hujus quæſtionis.

Ad rationes pro prima opi. quæ improbant illam ſpeciem. Ad primam dico, quod non videtur eſſe proprium vocabulum, loquendo de Deo, hoc vocabulum effigies. Forte enim effigiatum non dicitur aliquid proprie, niſi quod eſt figuratum: ſed utendo propriis verbis, ſi accipiatur iſta propoſitio, *nimis propria ratio intelligendi aliquod objectum per adæquationem, repræſentat illud ab actum*: Dico, quod hic poteſt intelligi adæquatio ſimpliciter entitatis ad entitatem, vel adæquatio ſecundum proportionem repræſentantis ad repræſentantem abſolute. Vel tertio modo per adæquationem ſecundum proportionem, non abſolute, ſed per comparationem ad actum talem. Sicut materia dicitur adæquari formæ ſecundum proportionem, licet non ſecundum entitatem, pro eo, quod eorum entitates ſunt inæquales: tamen iſta eſt ita perfectibilis, ſicut illa eſt perfectiva, hoc eſt, quod tantum iſta repræſentat, quantum illa eſt repræſentabilis, puta quod iſtud repræſentat objectum ita perfectum, & ita perfecte, ſicut ipſum apprehenditur a potentia per talem actum, per quem repræſentatur. Primo modo univerſaliter nullum per ſe repræſentans (quod eſt ratio repræſentandi, & non cognitum) adæquatur illi, quod repræſentat, ſed deficit, ſicut patet de albedine, & ſpecie albi. Secundo modo aliqua ratio repræſentat per adæquationem, ſicut ſpecies perfectiſſima albi repræſentat illud album, & ipſa eſt ratio quaſi comprehenſive videndi album illud. Tertio modo quæcunque albi ſpecies, etiam in oculo cæcutiente, licet non ita perfecte repræſentet album ſicut eſſet repræſentabile: tamen perfecte repræſentat illud per comparationem ad actum ſequentem, quia ita perfecte repræſentat ſicut requiritur ad habendum talem actum circa objectum. Ad propoſitum igitur dico, quod nulla ſpecies per adæquationem poteſt repræſentare eſſentiam divinam ſecundo modo, nec etiam primo modo; quia illa eſſentia, quæ incompre-

a *Addit.* b *a. l. 8. reſponſ. l. c. 30.*

henſibilis eſt ab intellectu ſuo, non poteſt comprehendi niſi per eſſentiam, ut per rationem: ſed tertio modo, comparando ad intellectum creatum, aliquo modo poteſt habere ſpeciem, quæ ſcilicet ita perfecte illam eſſentiam repræſentat, ſicut actus talis intellectus attingit. Cum probatur minor, primo per illam infinitatem; dico, quod ſicut actus finitus poteſt habere objectum ex parte ſui infinitum, & tamen actus immediatius attingit objectum, quam ſpecies, ita ſpecies poteſt repræſentare objectum infinitum ſub ratione infinita: non tamen ipſa eſt adæquata in eſſendo, nec in cognoſcendo ſimpliciter, quia ipſa non eſt principium comprehendendi. Ad aliam probationem de ſpecie unius creaturæ reſpectu alterius, dico quod ſimilitudo naturalis in eſſendo, non eſt per ſe ratio repræſentandi unius reſpectu alterius: quia hoc album quantumcumque ſimile ſit alteri albo, non eſt ratio repræſentandi illud: ſpecies autem, quæ multo minus eſt in entitate naturali, ſimilis huic, eſt repræſentativa: ita hic, licet ſpecies propter ſuam finitatem in entitate, & in eſſendo, plus conveniat cum eſſentia creata quam cum eſſentia divina: non tamen plus convenit cum ea convenientia proportionis, quæ eſt repræſentantis ad repræſentatum. Ad ſecundum dico, quod determinatio in objecto, poteſt intelligi duobus modis uno modo ad ſingularitatem per oppoſitum indeterminationis univerſalis: alio modo determinatio ad certum gradum participatum per oppoſitum ad illimitationem iſtius, quod participatur. Primo modo determinatio in objecto non impedit intellectionem ſummi boni, quod Deus eſt, imo eſt ipſum ſummum bonum; quod de ſe ſingularitas quædam eſt. Secundo modo impedit, quia non eſt bonum ſecundum aliquem gradum determinatum, ſed abſolute bonum participabile ab omnibus gradibus. Et licet Auguſtin. dicat de hoc bono, & illo bono, ſorte ſingularibus bonis, quæ occurrunt animæ, *Tolle hoc, & tolle illud, & vide ipſum bonum, ſi potes, &c.* Non tamen intelligit hic, niſi quia iſta bona particularia includunt limitationem: qua limitatione remota, & ablata ſtatur in illimitatione boni in communi & in hoc intelligitur Deus in univerſali, ut dictum fuit *in primo lib. diſt. tertia*: (a) vel ulterius ſtatur in bono univerſaliſſimo ſecundum perfectionem: & tunc intelligitur Deus magis in particulari: & illud bonum nec eſt hoc, nec illud per ablationem gradus boni limitantis.

Ad tertium dico, quod *imago* uno modo accipitur pro ſimilitudine præciſe imitante, ſive repræſentante: quia non repræſentat quia cognita, ſed præciſe quia ratio cognoſcendi. Alio modo *imago* accipitur pro imitante aliquid, quod eſt aliud a ſe, & repræſentat, quia cognitum. Primo modo ſpecies albi in oculo eſt imago. Secundo modo ſtatua Herculis eſt imago ejus. Primo modo iſta ſpecies Dei in Angelo magis eſt imago, quam Angelus: ſecundo modo, Angelus eſt imago, & ad illam imaginem pertinet ſimilitudo aliquo modo naturalis in exiſtendo. Et conſiſtit in propoſito aliqualiter in hoc, quod anima habet trinitatem, & unitatem aliquo modo; ſicut eſſentia divina habet: & illi ſimi-

a *D. 3. & 3. & d. 8. pr. q. 2. a. l. l. ai.*

ſimilitudo concurrit ad rationem beatificabilis. Licet igitur ſpecies divina repræſentet diſtinctius eſſentiam divinam, quam Angelus (a); tamen Angelus eſt magis imago, ſicut imago eſt aliquid ſimile magis in natura, habens actus ſimiles illis actibus, qui ponuntur in trinitate, cui, ex hoc quod habet tales actus, convenit eſſe capax illius, cujus eſt imago: & hoc per iſta media, ſcilicet ſimilitudinem naturalem in actibus convenit imagini Dei, prout Auguſtinus loquitur de ea, quod ſit capax ejus, & particeps eſſe poſſit. (b) Ad aliud poſſet dici, quod licet illa ſpecies in intellectu Angeli ſit ratio diſtincte cognoſcendi eſſentiam divinam, non tamen eſt ratio diſtincte cognoſcendi modum illius eſſentiæ in ſuppoſitis: ſicut etiam in nobis diſtincte cognoſci poteſt aliqua quidditas creata, licet non cognoſcatur in quibus ſuppoſitis ſit, vel qualiter ſit in eis. Et ſi objicitur contra illud, quod quando ſuppoſita ſunt in natura ex naturali neceſſitate intrinſeca, quod eſt ratio diſtincta cognoſcendi naturam, erit ratio diſtincte cognoſcendi ſuppoſita illa in natura: & tunc videretur, quod Angelus poſſet cognoſcere naturaliter eſſentiam divinam in tribus ſuppoſitis, propter hoc quod poſſet naturaliter cognoſcere in primo ſuppoſito eſſe memoriam infinitam productivam alterius ſuppoſiti, & in duobus eſſe voluntatem infinitam productivam alterius ſuppoſiti. Poſſet dici, quod illa cognitio non eſſet mere naturalis, quia ad eam non poſſet Angelus naturaliter attingere ex naturalibus ſuis, neque ex cauſis neceſſariis alicujus naturaliter agentis, ita quod licet Angelus habens ſpeciem eſſentiæ divinæ poſſet naturaliter uti ea: tamen ipſa ſpecies eſt a cauſa ſupernaturali, & ſupernaturaliter agente. Contra iſtud objicitur, quia quodlibet etiam aliud a Deo naturaliter cognoſcit, licet illas alias ſpecies recipiat a Deo ſupernaturaliter imprimente. Poſſet dici, quod illas alias ſpecies poſſet habere ab illis objectis in ſe, nullis aliis ab ipſis agentibus, requiſitis: ſed nullo modo poſſet habere illam ſpeciem diſtinctam reſpectu eſſentiæ divinæ, niſi ab ipſo imprimente, & hoc non naturaliter, ſed ſupernaturaliter. Ad ultimum dico, quod ſi teneatur, quod Angelus beatus non videt per iſtam ſpeciem, tunc nec alius videns eam in intellectu ejus, videbit per eam ſupernaturalia. Si autem ponatur, quod iſta ſit ratio ipſi intellectui in quo, videndi Trinitatem: poteſt concedi, quod etiam alii videnti ſit ratio, quia etiam & alius habet in ſe ſimilem ſpeciem videndi: & tunc oportet dicere, quod viſio eſt naturalis uno modo, & non alio modo, ſicut eſt expoſitum in reſponſione præcedente. Ad aliud pro opinione ſecunda, quod Angelus eſt imago; dico quod non vocatur ibi imago: quia non eſt talis imago, quæ ſit præciſe ratio cognoſcendi, non ut cognita; ſed eſt imago habens ſimilitudinem naturalem aliquo modo in cognoſcendo, & in ratione cognoſcendi, ut cognita, & præter omnem talem cognoſcendi rationem: quæ eſt ratio incognita, oportet ponere aliam præſuppoſitam diſcurſui ab ipſa.

Ad

a [illegible] b 14. Trin. 8.

Ad rationes principales, patet quomodo Angelus poteſt per ſpeciem diſtinctam cognoſcere eſſentiam divinam. Et cum objicitur, quod eſſentia ſecundum ſeipſam, eſt intimior intellectui, quam ipſa ſpecies. Dico, quod propter iſtam intimitatem, poſſet cauſare immediate illum actum, quem cauſat ſpecies: non tamen ille actus eſſet in poteſtate Angeli, ſicut nec ipſa cauſa cauſans ipſum, & ſi quandoque ceſſaret ab actu, non poſſet illum actum iterum habere, niſi ab eſſentia illa cauſante illum actum, quod non eſſet in poteſtate ipſius Angeli. Ut igitur ille actus, non neceſſario perpetuus, ſit in poteſtate operantis, ponitur ſpecies, per quam poſſit perpetuo diſtincte cognoſcere Deum. Per hoc patet ad ſecundum, ſcilicet quod non tantum propter hoc, quod objectum ſit præſens animæ, eſt ſpecies in anima; ſed etiam ut actus ſit in poteſtate operantis.

QUÆSTIO DECIMA.

Utrum ut Angelus cognoſcat quidditates creatas alias a ſe, requiratur neceſſario, ut habeat proprias diſtinctas rationes cognoſcendi eas?

Quod non 8. Metaphyſicæ, (a) *formæ ſe habent ſicut numeri*: igitur perfectior includit virtualiter imperfectiorem, & per conſequens erit ſufficiens ratio cognoſcendi eam, ſicut major numerus eſt ratio cognoſcendi minorem. Confirmatur per Philoſophum 2. *de Anima* (b), ubi vult, quod ſenſitiva eſt in intellectiva, ſicut trigonum in tetragono, & talis videtur eſſe ordo formarum ordinatarum in univerſo, tetragonum autem, poteſt eſſe ſufficiens ratio cognoſcendi trigonum: igitur, &c. Item rei materialis perfectior eſt ſua ſpecies, quia illa ad rem materialem, cujus eſt, habet habitudinem menſurati ad menſuram: ſed menſuratum eſt naturaliter poſterius, & imperfectius ſua menſura: nihil autem imperfectius re materiali, videtur perfectio rei immaterialis: igitur nulla ſpecies rei materialis, erit intellectui Angeli propria ratio cognoſcendi; ſed illud quod eſt ei ratio intelligendi quodcunque intelligibile, eſt ei perfectio naturalis: vel inquantum intellectualis eſt: igitur, &c. Item Angelus intelligit ſe per eſſentiam ſuam, *ex prima quæſtio*: igitur, & alia. Conſequentia patet: quia eodem modo eſt quidditas ejus intelligibilis, ſicut aliæ quidditates creatæ ſunt intelligibiles: igitur ſi alicui intellectui eſſentia ipſius eſt immediata ratio cognoſcendi ſeipſam, pari ratione quidditas alterius, erit ratio cognoſcendi ſe: & ita non erunt propriæ rationes reſpectu quidditatum propriarum aliæ ab ipſis. Item ex prima propoſitione de Cauſis, omnis cauſa primaria plus influit in cauſatum, quam cauſa ſecunda: igitur. Illud confirmatur, quia intellectus humanus perſpicacior, plura intelligit in una ratione intelligendi, vel cognoſcendi, quam minus perſpicax: igitur ita videtur intelle-

a Tex. 10. b Tex. 31.

ſimilitudo concurrit ad rationem beatificabilis. Licet igitur ſpecies divina repræſentet diſtinctè eſſentiam divinam, quam Angelus (a) tamen Angelus eſt magis imago, quia imago eſt aliquid ſimile magis in natura, habens actus ſimiles illis actibus, qui ponuntur in trinitate, cui, ex hoc quod habet tales actus, convenit eſſe capax illius, cujus eſt imago: & hoc per iſta media, ſcilicet ſimilitudinem naturalem in actibus convenit imagini Dei, prout Auguſtinus loquitur de ea, quod ſit capax ejus, & particeps eſſe poſſit. (b) Ad aliud poſſet dici, quod licet illa ſpecies in intellectu Angeli ſit ratio diſtinctè cognoſcendi eſſentiam divinam, non tamen eſt ratio diſtinctè cognoſcendi modum illius eſſentiæ in ſuppoſitis: ſicut etiam in nobis diſtinctè cognoſci poteſt aliqua quidditas creata, licet non cognoſcatur in quibus ſuppoſitis ſit, vel qualiter ſit in eis. Et ſi objicitur contra iſtud, quod quando ſuppoſita ſunt in natura ex naturali neceſſitate intrinſeca, quod eſt ratio diſtincta cognoſcendi naturam, erit ratio diſtinctè cognoſcendi ſuppoſita iſta in natura: & tunc videretur, quod Angelus poſſet cognoſcere naturaliter eſſentiam divinam in tribus ſuppoſitis, pro eo quod poſſet naturaliter cognoſcere in primo ſuppoſito eſſe memoriam infinitam productivam alterius ſuppoſiti, & in duobus eſſe voluntatem infinitam productivam alterius ſuppoſiti. Poſſet dici, quod illa cognitio non eſſet mere naturalis, quia ad eam non poſſet Angelus naturaliter attingere ex naturalibus ſuis, neque ex cauſis neceſſariis alicujus naturaliter agentis, ita quod licet Angelus habens ſpeciem eſſentiæ divinæ poſſet naturaliter uti ea: tamen ipſa ſpecies eſt a cauſa ſupernaturali, & ſupernaturaliter agente. Contra iſtud objicitur, quia quodlibet etiam aliud à Deo naturaliter cognoſcit, licet illas alias ſpecies recipiat a Deo ſupernaturaliter imprimente. Poſſet dici, quod illas alias ſpecies poſſet habere ab illis objectis in ſe, vel ab aliis ab ipſis agentibus, requiſitis: ſed nullo modo poſſet habere illam ſpeciem diſtinctam reſpectu eſſentiæ divinæ, niſi ab ipſo imprimente, & hoc non naturaliter, ſed ſupernaturaliter. Ad ultimum dico, quod ſi teneatur, quod Angelus beatus non videt per iſtam ſpeciem, tunc nec alius videns eam in intellectu ejus, videbit per eam ſupernaturalia. Si autem ponatur, quod iſta ſit ratio ipſi intellectui in quo, videndi Trinitatem: poteſt concedi, quod etiam alii videnti ſit ratio, quia etiam & alius habet in ſe ſimilem ſpeciem videndi: & tunc oportet dicere, quod viſio eſt naturalis uno modo, & non alio modo, ſicut eſt expoſitum in reſponſione præcedente. Ad aliud pro opinione ſecunda, quod Angelus eſt imago; dico quod accipiatur ibi imago: quia non eſt talis imago, quæ ſit præciſe ratio cognoſcendi, non ut cognita; ſed eſt imago habens ſimilitudinem naturalem aliquo modo in cognoſcendo, & in ratione cognoſcendi, ut cognita, & præter omnem talem cognoſcendi rationem: quæ eſt ratio incognita, oportet ponere aliam præſuppoſitam diſcurſui ab ipſis.

Ad

a Lib. 14. c. 8. & lib. 15. c. 24. b 14. Trin. 8.

Ad rationes principales, patet quomodo Angelus poteſt per ſpecies diſtinctè cognoſcere eſſentiam divinam. Et cum objicitur, quod eſſentia ſecundum ſeipſam, eſt intimior intellectui, quam ipſa ſpecies. Dico, quod propter iſtam intimitatem, poſſet cauſare immediate illum actum, quem cauſat ſpecies: non tamen ille actus eſſet in poteſtate Angeli, ſicut nec ipſa cauſa cauſans ipſum, & ſi quandoque ceſſaret ab actu, non poſſet illum actum iterum habere, niſi ab eſſentia illa cauſante illum actum, quod non eſſet in poteſtate ipſius Angeli. Ut igitur ille actus, non neceſſario perpetuus, ſit in poteſtate operantis, ponitur ſpecies, per quam poſſit perpetuo diſtinctè cognoſcere Deum. Per hoc patet ad ſecundum, ſcilicet quod non tantum propter hoc, quod objectum ſit præſens animæ, eſt ſpecies in anima; ſed etiam ut actus ſit in poteſtate operantis.

QUÆSTIO DECIMA.

Utrum ut Angelus cognoſcat quidditates creatas alias a ſe, requiratur neceſſario, ut habeat proprias diſtinctas rationes cognoſcendi eas?

QUod non 8. Metaphyſicæ, (a) *formæ ſe habent ſicut numeri*: igitur perfectior includit virtualiter imperfectiorem, & per conſequens erit ſufficiens ratio cognoſcendi eam, ſicut major numerus eſt ratio cognoſcendi minorem. Confirmatur per Philoſophum 2. *de Anima* (b), ubi vult, quod ſenſitiva eſt in intellectiva, ſicut trigonum in tetragono, & talis videtur eſſe ordo formarum ordinatarum in univerſo, tetragonum autem, poteſt eſſe ſufficiens ratio cognoſcendi trigonum: igitur, &c. Item res materialis perfectior eſt ſua ſpecie, quia illa ad rem materialem, cujus eſt, habet habitudinem menſurati ad menſuram: ſed menſuratum eſt naturaliter poſterius, & imperfectius ſua menſura; nihil autem imperfectius re materiali, videtur perfectio rei immaterialis: igitur nulla ſpecies rei materialis, erit intellectui Angeli propria ratio cognoſcendi; ſed illud quod eſt ei ratio intelligendi quodcunque intelligibile, eſt ei perfectio naturalis: vel inquantum intellectualis eſt: igitur, &c. Item Angelus intelligit ſe per eſſentiam ſuam, *ex prima quæſtione*: igitur, & alia. Conſequentia patet: quia eodem modo eſt quidditas ejus intelligibilis, ſicut aliæ quidditates creatæ ſunt intelligibiles: igitur ſi alicui intellectui eſſentia ipſius eſt immediata ratio cognoſcendi ſeipſam, pari ratione quidditas alterius, erit ratio cognoſcendi ſe: & ita non erunt propriæ rationes reſpectu quidditatum propriarum aliæ ab ipſis. Item ex prima propoſitione de Cauſis, omnis cauſa primaria plus influit in cauſatum, quam cauſa ſecunda: igitur. Illud confirmatur, quia intellectus humanus perſpicacior, plura intelligit in una ratione intelligendi, vel cognoſcendi, quam minus perſpicax: igitur ita videtur intelle-

a Tex. 10. b Tex. 31.

ctus Angelicus propter majorem perfectionem intellectualitatis ſuæ, quod poſſit plura intelligere diſtincte, per unam rationem. Contra, intellectus divinus, ſecundum multos, plura intelligit diſtincte per plures rationes reſpectu plurium intelligibilium, & propter hoc ponitur ab aliquibus idearum neceſſitas: & intellectus nobilior præciſe intelligit plura per plures rationes: igitur hoc, quod eſt habere plures rationes reſpectu plurium intelligibilium, nec eſt ex imperfectione intellectus, quia convenit ſupremo; nec ex perfectione intellectus, quia convenit infimo: igitur eſt abſoluta perfectio intellectus &c.

Hic dicitur (a), quod Angelus omnes quidditates cognoſcit per unum habitum ſcientialem. Modus ponendi eſt iſte, quod licet habitus ſit in intellectu, ſicut forma in ſubjecto, ſive impreſſive: tamen objectum, quod reſplendet in ipſo habitu non eſt niſi objective. Et ſi quæratur, qualiter per habitum poſſit objectum eſſe præſens tanquam reſplendens? Dicitur, quod habitus ſcientiales, licet ſint habitus de prima ſpecie Qualitatis: tamen ſuper ipſam ſcientiam fundatur reſpectus eſſentialis ad ſcibile, qui ab ea abſolvi non poteſt, tanquam ad aliquid, a quo in eſſentia, & *eſſe* ſuo, dependet: ita quod intellectus capere eam non poteſt, (b) niſi capiendo ſcibile, reſpectu cujus eſt, propter naturalem colligantiam correlationis, quam habet ad illud, & licet ibi ſit divinitus indita, non minus habet reſpectum illum eſſentialem ad ſcibile: ita quod ex natura habitus ſcientialis reſplendet ſemper ſcibile ab eo cujus eſt in ipſo intellectu, multo naturalius, quam poſſibile eſſet fieri per ſpeciem, quanto eſſentialius dependet ſcientia a ſcibili, quam ſpecies a re, a qua habet cauſari. Et ſi quæratur quomodo per unum habitum ſunt plura objecta præſentia? Reſpondetur, quod unicus habitus ſcientiæ continet virtualiter multa intelligibilia, circa quæ eſt ſcientia; & tanto magis actualiter, quanto ſimplicior eſt: ita quod ſi eſſent infinitæ ſpecies creaturarum, ille unus habitus ſufficeret ad intelligendum omnia illa, etiam in infinitum procedendo unam poſt aliam: & hoc tanto facilius, & limpidius ſingula intelligendo, quanto habitus fuerit magis indeterminatus, & minus determinatus in natura, & eſſentia ſua, ſecundum quod Angeli ſuperiores ponuntur intelligere per habitus univerſaliores, & ſimpliciores, quam inferiores. Si autem quæratur; quomodo iſte habitus reducit intellectum Angeli de potentia intelligendi ad actum intelligendi? Dicitur, quod intellectus Angeli habitu illo ſibi concreato, naturaliter inclinatur ad intelligendum rerum ſimplicium quidditates: quemadmodum grave non impeditum ſtatim ſua gravitate inclinatur deorſum; & tanto magis inclinatur illo habitu naturaliter ad intelligendum hoc, quam illud, quanto ille habitus eſſentialius ordinatur ad unum, quam ad aliud, ut ad intellectionem ſui ipſius, vel creaturæ magis perfectæ, quæ

a Opinio Henr. quodl. 5. q. 14. Vide Far. q. præſenti. Vt ing. Ari. 5. Met. t. 20. b Al. aliud.

habet plus intelligibilitatis, & tunc cum intellectus ſit factus in actu primo ad intelligendum primum, libero arbitrio voluntatis ex hoc diſcurrit ad ſingula tam complexa, quam incomplexa cognoſcenda; diſcurſu dico cognoſcendo hoc, poſt hoc, non cognoſcendo hoc ex hoc: & ſecundum quod ex imperio voluntatis ad aliquid tendit determinate, ad illud idem habitus inclinat determinate: habitus enim determinate movet ad aliquid, ſecundum quod impellitur erga illud ex imperio voluntatis. Pro iſta opin. ex dictis ſic opinantis poſſunt elici quinque rationes; quarum prima eſt, quia ſecundum Philoſophum *ſecundo Ethicorum*, in anima non ſunt niſi tria, potentia, habitus, & paſſio: ſed ratio intelligendi in Angelo, non poteſt eſſe ſola potentia ſua; quia aliquid ſic naturale eſſet ſufficiens principium repræſentandi omnia intelligibilia; nec paſſio: certum eſt, ergo &c. Secunda talis eſt, in intellectu non habente habitum, poteſt generari habitus per frequentes actus elicitos: ergo ſi Angelo non eſſet concreatus habitus ſcientialis ad cognoſcendum, poſſet in ſe generare talem habitum, & ſic eſſet in potentia eſſentiali ad actum, non ſolum ſecundum, ſed primum, ſicut intellectus noſter, quod eſt inconveniens. Tertio, quia dicit Dionyſ. *de Divin. nomin. cap. 7.* quod connexio univerſi conſiſtit in hoc, quod ſupremum inferioris conjungitur cum infimo ſuperioris: ſed ſupremum in cognitione humana eſt quod prompte cognoſcat per habitum ſcientialem hujus; ergo hæc cognitio ponenda eſt in Angelo. Quarto, ſi nulla eſſet ratio niſi quod ſpecies ſine habitu non ſufficit ad perfectam cognitionem, & habitus perfectus ſine ſpecie ſufficit; fruſtra ponitur ſpecies propter actum intelligendi. Quinto, in voluntate non ponuntur aliqua plura, ut principia volendi diverſa objecta; igitur nec in intellectu ponuntur diverſa principia intelligendi; ſed ſufficit unus habitus, in intellectu perfecto ad repræſentandum quæcunque ſibi naturaliter cognoſcenda.

Alia opinio dicit (a), quod non oportet ponere in Angelo proprias rationes reſpectu quidditatum creaturarum ſingularum, quia Angelus inferior, licet per plures rationes cognoſcendi cognoſcat plures quidditates; ſuperior tamen poteſt cognoſcere per aliquam unam rationem, ſecundum quod probatur per Dionyſ. cap. 12. Angel. Hierarch. *Angeli*, inquit, *ſuperiores habent univerſaliorem ſcientiam, quam inferiores* (b): & per rationem, quia priora ſunt primo propinquiora, ſicut in entitatibus, ita & in intellectionibus; igitur cum intellectus primus intelligat omnia per rationem unam, intellectus ſuperior per pauciores rationes intelliget, quæ intellectus inferior intelligit per plures. Præterea, ad hoc etiam arguitur, quia quanto aliqua ratio cognoſcendi eſt in aliquo immaterialiori, ſive actualiori, tanto univerſalius repræſentat. Major iſta patet de ſpecie in ſenſu, phantaſia, & intellectu; ratio hujus eſt, quia receptum eſt in recipiente per modum recipientis: igitur ratio illa, quæ eſt in

O 2 Ange-

a Opin. D. Tho. 1. p. q. 55. a. 3. b 4. Met. t. 16. 2. Met. t. 1.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Angelo ſuperiori actualiori, erit ratio cognoſcendi plura in ſuperiori [illegible].

Iſta opinio videtur coincidere cum præcedente in hoc (a), quia ſicut illa præcedens ponit, quod infinitæ quidditates poſſunt cognoſci per illum unum habitum, quantum eſt ex ſe: ita iſta habet ponere quod in aliquo uno Angelo, erit aliqua ratio una, quæ eſſet ratio repræſentandi, non tot quidditates, quin plures. Procedendo enim ſecundum multitudinem quidditatum in univerſo, & ſpecierum intelligibilium in Angelis, quarum ſemper eſt minor numerus in ſuperiori devenitur tandem ad aliquam unam ſpeciem in aliquo Angelo, quæ poterit eſſe ratio cognoſcendi omnia inferiora, vel ſaltem ad aliquas paucas ſpecies: & ita quotcunque quidditates inferiores poſſent fieri, poſſent cognoſci per tot ſpecies, & ita attribuendo uni ſpeciei aliquam certam multitudinem quidditatum cognoſcibilium, non eſſet ex parte ejus invenire, unde eſſet ratio cognoſcendi tot, & non plura: & licet illa opin. ſecunda, poſſet aliquo modo vitare hanc concluſionem; tamen contra ipſam, licet non ſit prima ratio, quam ponam, erunt tamen contra eam aliæ tres, ſicut contra primam. Probo igitur primo, quod una ratio creata non poteſt eſſe ratio cognoſcendi infinitas quidditates, ſive non tot, quin plures: quia ubi pluralitas numeralis requirit majorem perfectionem, ibi infinita pluralitas, ſive numeralis infinitas, requirit infinitam perfectionem, & virtutem. Exemplum, ſi poſſe portare ſimul plura pondera, concludit majorem virtutem, poſſe ſimul portare infinita, ſive non tot quin plura, concludit infinitatem intenſivam; ſed aliquid eſſe rationem diſtincte cognoſcendi plures quidditates, concludit majorem perfectionem in ipſo, quam eſſe rationem cognoſcendi tantum unam: igitur ſi in Angelo, aliquid poteſt eſſe ratio cognoſcendi infinita, ſive non tot quin plura, illud erit infinitum; quod eſt impoſſibile. Aſſumptum probo, quia accipiatur propria ratio repræſentativa iſtius quidditatis, quæ aliquam perfectionem includit, inquantum eſt ratio repræſentativa iſtius. Similiter propria ratio illius quidditatis aliquam perfectionem includit: & illæ perfectiones in propriis rationibus repræſentativis, ſunt alterius rationis; igitur illa una quæ repræſentat diſtincte ambo illa ut objecta, includit in ſe virtualiter plures perfectiones alterius rationis: & ita eſt quid perfectius in ſe, quam ſit tantum alterum illorum; hoc confirmatur ex hoc, quod dictum eſt *lib. 1. diſt. 2.* ubi probatum eſt Deum eſſe infinitum ex infinitate repræſentatorum per eſſentiam ſuam. Secundo probo, quod nulla una ratio creata, poteſt eſſe ratio diſtincte cognoſcendi plures quidditates. Primo, quia omnis una ratio cognoſcendi, habet objectum unum adæquatum ſibi, in quo objecto includuntur perfecte omnia cognoſcibilia per rationem illam, ſi plura ſunt cognoſcibilia per illam; Patet per ſimile de eſſentia divina, ut ratio, &

ut

a *Boet. 5. de Conſ. Philoſ. proſa 4.* & *Themiſt.* atque *Ave.* 3. de *Anim. com.* 14.

ut objectum: ipſa enim, ut ratio, eſt reſpectu infinitorum objectorum diſtincte repræſentativa, quia eſt prima unitas objecti, quod perfecte includit omnia illa inquantum cognoſcibilia: ſed illa una ratio, quæ ponitur, non habet aliquod primum objectum includens virtualiter omnes alias quidditates, ſecundum totam cognoſcibilitatem ſuam. Ponitur enim præciſe habere pro objecto omnia creata; & nulla creatura ſic includit omnes. Major etiam probatur per rationem, quia unitas poſterioris naturaliter dependet ab unitate prioris: quia ad diſtinctionem in priori, ſequitur diſtinctio in poſteriori, & non e contra: omnis autem ratio cognoſcendi, quæ eſt in intellectu creato, (hoc eſt, quæ non eſt participata ſicut eſt eſſentia divina) ſe habet ad ipſum cognitum, ſicut menſuratum ad menſuram, & ita ſicut poſterius naturaliter ad prius: quare unitas ejus naturaliter dependet ab unitate objecti menſurantis. Igitur neceſſe eſt aliquod unum objectum eſſe menſuram ejus, ſed objectum, quod eſt menſura ejus, eſt ei adæquatum: igitur non eſt ratio cognoſcendi alia, niſi quia virtualiter continentur in primo objecto, quod eſt menſura. Tertio probatur major ſic, nihil eſt ratio cognoſcendi alterum perfecte niſi ſit propria ratio ejus, vel virtualiter contineat propriam rationem ejus cognoſcendi, ſed non primo modo, cum ſit ratio cognoſcendi diſtincte plura alia: igitur oportet quod contineat virtualiter rationes cognoſcendi plurium, ſi ſit ratio diſtincte cognoſcendi illa: minor patet, quia quidditas iſtius objecti eſt creata, & ita non poteſt continere diſtincte in cognoſcibilitate alias quidditates; quia aliqua eſt entitas in inferiori, quæ non continetur in ſuperiori: igitur ſimiliter in cognoſcibilitate: quare, &c. Præterea ſecundo, omnis ratio una cognoſcendi, poteſt habere aliquem unum actum intelligendi adæquatum ſibi: ſed iſta, quæ ponitur eſſe ratio reſpectu plurium quidditatum cognoſcendarum, non poteſt habere aliquem unum actum adæquatum ſibi; quia ſecundum iſtos, intellectus iſte non poteſt ſimul cognoſcere diſtincte plures quidditates, quarum eſt illa ratio: quare, &c. Probatio major. quia omnis memoria perfecta, poteſt habere intelligentiam adæquatam ſibi, quo ad hoc, quod ipſa ſecundum actum ſuum primum, & totalem, poteſt producere actum ſibi adæquatum, quod patet, quia etiam memoria infinita Patris, poteſt eſſe principium producendi notitiam actualem infinitam. Probatio minor. per rationem: non enim poteſt habere unum actum adæquatum ſibi intenſive, quia tunc iſte actus contineret virtualiter actum intelligendi omnium aliarum quidditatum, quod non poteſt eſſe; nec extenſive, quia tunc poſſet ſimul, & diſtincte intelligere omnes iſtas quidditates: quod non eſt verum, nec illi concedunt: igitur, &c. Contra iſtas duas rationes inſtatur, quia aliqua forma plurium productiva, non oportet quod habeat unum objectum primum, in quo continentur omnia alia objecta virtualiter, ſicut patet de forma Solis reſpectu formarum generabilium, & corruptibilium: nec etiam oportet, quod poſſit habere unum actum ſibi adæquatum, ſed plures: ſic in propoſito. Reſpondeo, vis productiva illimitata, aliquo modo ad aliquos effectus ſuos

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

eſt æquivoca: & ideo ſimpliciter nobilior, & ſuperior quolibet ſuo effectu, propter quod unitas ejus non dependet ab unitate effectus, ſed effectus dependet a cauſa illa: & effectus poſſunt eſſe plures, hac cauſa exiſtente una, quia in poſterioribus poteſt eſſe pluralitas, cum unitate naturaliter prioris. In operationibus autem, quæ non ſunt productiones, objectum habet ibi rationem prioris naturaliter reſpectu ejus, quod eſt proxima ratio operandi, loquendo in creaturis: & unitas poſterioris naturaliter dependet ab unitate prioris. Similiter, etiam talem formam productivam non oportet habere neceſſario paſſum adæquatum ſibi, tam ſecundum intenſionem, quam ſecundum extenſionem, ita quod poſſet agere actionem adæquatam: ſed memoria ipſa inquantum operativa, habet intelligentiam naturalem in eadem natura, tanquam paſſum, vel quaſi paſſum ſibi adæquatum: quod ſcilicet poteſt recipere actionem, ſive actum ſecundum omni modo adæquatum: tam intenſive ſcilicet, quam extenſive actui primo ipſius memoriæ; alioquin eſſet in memoria aliqua ratio cognoſcendi, quæ omnino excederet virtutem gignendi ipſius memoriæ, ut eſt patens, & ita non caperent ſe partes imaginis mutuo, quod eſt contra Auguſtin. 9. *de Trinitate*, ideo enim æquantur comparando ad objecta, quia omne objectum eo modo, quo poteſt eſſe in memoria, poteſt eſſe in intelligentia actualiter, & in voluntate ſecundum actum ejus amabiliter, vel odibiliter, & Magiſter *diſt. 3. primi lib.* adducit auctoritates Auguſtin. ad hoc dicentis, quod *quidquid ſcio, memini*. Tertio arguo ſic, ille intellectus non eodem formaliter novit habitualiter plura, qui ſine contradictione poteſt noſſe hoc habitualiter, & non noſſe illud, quia contradictio eſt, quod habeat idem formaliter, & non habeat, & quod habeat aliquid quo ſit formaliter tale, & non ſit tale: igitur ſi poteſt non noſſe A. habitualiter, & noſſe B. habitualiter; non eodem novit A. & B. habitualiter: ſed omnis intellectus creatus, poteſt noſſe unum objectum, non noto alio: igitur nullus talis novit eodem habitualiter plura objecta. Probatio minoris, quia ſi non poſſet noſſe habitualiter A. abſque hoc, quod cognoſceret B. ſine contradictione, aut hoc eſſet ex parte intellectus talis, quod falſum eſt, quia poteſt utrumque noſſe habitualiter, & non aliud; aut ex parte neceſſariæ colligantiæ objectorum, quod falſum eſt, quia unum illorum intelligi poteſt ab intellectu noſtro, non intellecto alio, ſi ergo non propter neceſſariam connexionem objectorum, nec objecti ad potentiam: ergo nullo modo.

Præterea in ſpeciali contra primam opinionem de habitu arguo quadrupliciter. Primo contra id, quod ponunt de reſpectu eſſentiali, videtur contradicere Auguſt. 9. de Trinit. cap. 1. (a) *omne, quod relative dicitur, eſt aliquid excepto relativo*, & probatum eſt *diſtin. 1. hujus ſecundi, quæſt. de relatione creaturæ ad Deum*, quod nulla relatio eſt formaliter, vel eſſentialiter eadem fundamento: licet per identitatem ſit quandoque eadem res: ſi igitur ille habitus eſt quædam qua-

a *Quæ.* num. 17.

litas, & entitas abſoluta, non habet reſpectum ita eſſentialem; quin poſſit ſine ipſo intelligi.

Reſpectus non ponitur eſſe idem alicui (a), niſi reſpectu illius, ad quod eſſentialiter dependet: ſed ad plura æquè primò, non poteſt aliquid eſſentialiter dependere, quia tunc uno terminante dependentiam ejus, aliud non terminaret, & ſic eſſet, licet illud ad quod eſſentialiter dependet, non eſſet, quod eſt inconveniens. Si autem ponatur talis habitus, omnes quidditates ſub eodem ordine repræſentabit, ita quod nulla mediante alia, ſed omnes immediate: igitur, &c.

Præterea, ſi reſpectus ponatur idem alicui abſoluto, non eſt niſi ad prius naturaliter, ſicut patet ex quæſt. præalleg. ille autem reſpectus habitus in intellectu Angelico ad lapidem, non eſt ad prius naturaliter, quia lapis in nullo genere cauſæ, ſe habet reſpectu talis habitus (b). Secundo contra hoc, quod poſuit objectum præſens ſub ratione intelligibilis per habitum, & primo per rationem ſuam. Probat enim, quod ſpecies intelligibilis non poteſt eſſe ratio præſentiæ objecti, quia perficit intellectum, ut ens quoddam eſt, ſicut forma materiam, & per conſequens, non perficiet intellectum, ut intellectus eſt, nec per ſe erit a ſpecie, intelligibile præſens inquantum intelligibile: multo magis poteſt hoc argui de habitu, quia habitus, inquantum habitus, eſt perfectio potentiæ. Præterea ſecundo, ſequeretur multo magis in habitu noſtro, qui cauſatur ab objecto, quod habitus noſter ſcientialis eſſet reſpectus, vel illud, per quod objectum intelligibile præſens eſſet: & ita adepto habitu ſcientiali, non requireretur converſio ad phantaſmata, ad actualem intellectionem, quod ipſe negat. Reſpondetur, quod intellectio noſtra dependet a ſenſibus: non ſic intellectio Angeli. Contra, ſi neceſſaria colligatio, ſive reſpectus eſſentialis in habitu eſt ratio propter quam objectum eſt ſufficienter præſens per habitum, & ille reſpectus eſt eſſentialior in habitu noſtro, quam in habitu Angeli, quod videtur, quia cauſatur ab objecto, non autem ille: igitur propter iſtum reſpectum eſſentialem, magis erit habitus noſter ratio talis præſentiæ, quam habitus Angelicus. Tertio contra hoc, quod dicit quod omne objectum intelligibile creatum eſt præſens per iſtum habitum. Hoc enim videtur inconveniens, quia ſi Angelus in puris naturalibus crearetur ſine aliquo tali habitu, quod eſt poſſibile, quia nullam contradictionem includit, cum ille habitus differat, ſicut qualitas ab eſſentia Angeli, iſte Angelus non poſſet ſe cognoſcere, & ita eſt imperfectior in intellectualitate natura Angeli de ſe, quam natura hominis, quia natura hominis quantumcunque nuda facta, habet unde acquirat cognitionem intellectualem aliquorum objectorum; Angelus autem non poſſet acquirere iſtum habitum, nec ſine iſto poſſit aliquid intelligere, ergo.

Præterea, habitus, ſecundum iſtum adeo non repræſentat ſingulare, ſicut repræſentaret ſpecies; quia non eſt natus generari immedia-

a *Addit.* b *Vide 3. diſt. 1. q. 6. ad hoc.*

te ab ipſa re, ſed tantum per actum intellectus conferentis ſimplicia: ſed ipſe arguit contra ſpeciem, quia quando aliquid genitum a ſua cauſa naturali, natum eſt ſic repræſentare illud ſub illa ratione, ſub qua gignitur ab eo, a quocumque imprimatur, ſemper ſic repræſentabit, igitur habitus, qui ſi gigneretur a ſua cauſa naturali, ſequeretur naturaliter apprehenſionem ſimplicium; a quocumque etiam imprimatur, ſequetur, & præſupponet illam apprehenſionem ſimplicium: igitur non poteſt eſſe propria ratio apprehendendi ſimplicia. Præterea quarto, quod dicitur, quod iſte habitus eſt principium cognoſcendi quæcumque diſtincta objecta, videtur eſſe contra hoc prima ratio contra opinionem primam, quia ſequeretur, quod eſſet naturaliter infinitus. Quod etiam dicit, quod naturaliter inclinat in id, ad quod voluntas imperando determinat, videtur eſſe irrationabile; quia illius habitus ut formæ naturalis eſt inclinatio determinata naturalis: & ſi ſint multæ inclinationes ad diverſa, ſunt ordinatæ, ita quod ſaltem una eſt prima: & per conſequens uti eo ad aliquid ad quod non inclinatur, primo videtur eſſe contra primam inclinationem ejus naturalem, & ita non mere naturaliter ad hoc inclinabitur. Nec videtur rationabile, quod una forma naturalis, quantum ad inclinationem ſuam naturalem ſubſit voluntati creatæ, ſi enim grave manens actu grave, moveretur ſurſum a Deo, etſi grave ſit in perfecta potentia obedientiali ad Deum: non tamen videtur moveri paſſive naturaliter ex parte ſua. Et quidquid ſit ibi, non videtur, quod aliqua forma naturalis in inclinatione ſua naturali, ſubſit omnino in omni actu ſuo, voluntati creatæ; ita quod ad hoc naturaliter inclinetur, ad quod voluntas creata vult eam inclinari. Præterea, quomodocumque ipſa poterit dicere, quod per imperium voluntatis habitus repræſentet aliud, & aliud, multo melius poteſt poni, quod habens multas ſpecies intelligibiles, poſſet uti nunc una ſpecie, nunc alia, & erit naturalitas in qualibet ſpecie repræſentante, & inclinante ad ſuum objectum; & libertas in utendo hac ſpecie, vel illa.

[a]Ad quæſtionem igitur concedo concluſiones quatuor primarum rationum, quæ probant, quod Angelus ad cognoſcendum diſtinctas quidditates, habeat diſtinctas rationes cognoſcendi. Et ſi quæratur, quæ ſunt illæ rationes cognoſcendi? Dico, quod habet rationes cognoſcendi alias ab eſſentiis cognitis, repræſentantes eas, quæ rationes proprie, & vere dicuntur ſpecies intelligibiles, & ſi ab aliquibus dicantur habitus, per hoc exprimuntur accidentaliter, ut per accidens ſpeciei, & in univerſali. Nam ratio habitus accidit ſpeciei, prout ſpecies eſt in intellectu, a quo non de facili deletur: & ideo habet rationem habitus, quia rationem intimæ permanentis, ſed hoc non dicitur in *quid* de hac qualitate, ſicut habitus non dicitur in *quid* de ſpecie; eadem enim eſſentia abſoluta in genere Qualitatis poteſt eſſe habitus, & diſpoſitio. Similiter habitus eſt univerſale ad talem ſpeciem intelligibilem fixam, quia licet omnis talis firmata ſit habitus: non tamen e converſo. Immo nec omnis habitus intellectualis eſt ejuſdem ſpeciei cum ſpecie intelligibili ejuſdem objecti. Quod

patet, tum, quia ſpecies primi objecti, quod ana eſt præſens naturaliter per eſſentiam, præcedit naturaliter actum cognoſcendi illud, habitus autem reſpectu illius objecti, ſequitur naturaliter illa, ex quibus generatur; idem autem eſſentialiter non ſequitur naturaliter, & præcedit naturaliter; quia non eſt circulus in eventualiter ordinatis, nec in cauſis, nec in cauſatis. Tum, quia habitus poteſt eſſe intenſior, cujus ſpecies intelligibilis eſt remiſſior, & e converſo, nam habens intellectum imperfectum, in quo recipitur ſpecies intelligibilis imperfecta, habet ſpeciem intelligibilem remiſſiorem, quam alius habens perſpicaciorem intellectum. Quod patet, quia cauſæ naturales, in illo, & in alio ſunt inæquales, ſcilicet intellectus agens, & phantaſma. & cauſæ naturales agunt ſecundum ultimum ſuæ potentiæ; ergo ſpecies intelligibilis in iſto imperfecto intellectu, eſt remiſſior, quam in illo perfectiori, ubi eſt intenſior, & tamen ille tardior poteſt frequentius conſiderare illud intelligibile, cujus habet ſpeciem, & ex hoc habere intenſiorem habitum reſpectu illius objecti, qui habitus ſit quantitas facilitatis ad conſiderationem illius objecti. Sic igitur per accidens, & in univerſali dicitur iſta ratio intelligibilis habitus; per ſe autem, & eſſentialiter dicitur eſſe ratio talis, ſpecies intelligibilis; quia in hoc propriiſſime exprimitur: magis proprie etiam, quam in ratione ſimilitudinis. Quod autem tamen rationem cognoſcendi aliam ab eſſentia ſua, habeat Angelus reſpectu aliarum quidditatum a ſe, probat[a], quia cognoſcit per aliquid, per quod illas quidditates cognoſceret, etiam ſi illæ quidditates non eſſent in ſe exiſtentes. Hæc enim eſt perfectionis in intellectu noſtro, quod habemus cognitionem actualem de re ipſa non exiſtente: igitur multo magis convenit intellectui Angelico: ſed talis cognitio de re, quæ poteſt haberi de ipſa non exiſtente in ſe, non poſſet haberi, niſi per rationem repræſentantem ipſam, igitur. Et ex hoc ſequitur ulterius, quod etiam de quidditate ſua habeat rationem cognoſcendi, quia nulla cognitio ex ſuo genere imperfecta convenit ſuperiori Angelo, quin inferior poſſet habere de eodem imperfectiorem ſecundum genus: ſed ſuperior poteſt habere de inferiori cognitionem, ex jam probato per ſpeciem, & per eſſentiam: cognitio autem per ſpeciem, eſt imperfectior ex ſuo genere, cognitione per eſſentiam: igitur Angelus inferior poteſt habere de ſe cognitionem per ſpeciem. Et ſi objicitur, quod hoc contradicit dictis in *prima q.* quod Angelus cognoſcit ſe per eſſentiam ſuam; Dico, quod Angelus quamlibet quidditatem aliam a ſe, & ſuam, & ſeipſum poteſt cognoſcere per eſſentiam, quando cognoſcit cognitione intuitiva, ſcilicet ſub ratione, qua præſens eſt in exiſtentia actuali: & poteſt cognoſcere per ſpeciem, quando cognoſcit eam cognitione abſtractiva; de qua aliquantulum tangetur *diſt. 9. quæſt. de locutione Angelorum.*

Ad argumenta principalia. Ad primum dico, quod intentio Philoſophi 2. *Metaphyſic.* eſt de ſpeciebus ſubalternis, patet ex prima

pro-

a *Vide Scot. 1. d. 3 q. 6.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

proprietate numeri, ubi vult, quod ſicut numerus ſtat ad indiviſibilia, ita, reſolutio diffinitionum, ſtat ad indiviſibilia; igitur quidditates iſtæ ſunt ordinatæ in univerſo, ſicut numeri ſunt ordinati reſolubiles in unitatem, loquitur ergo de ſpeciebus ſubalternis; & ita non eſt ad propoſitum, loquendo de ſpeciebus ſpecialiſſimis in univerſo, tamen ſi de illis accipiatur, non ab authoritate, ſed tanquam aliquid in ſe verum: dico, quod ſuperior Angelus habet perfectiorem entitatem, quam inferior, non tamen includit totam entitatem inferioris, ita quod inferior non differat ab eo, niſi per negationem: non enim ſpecies in univerſo diſtinguuntur per negationes, ſed per proprias rationes. Veruntamen eſſentia divina, quæ infinita eſt, includit eminenter omnes perfectiones; & ideo nulla ſuperior eſt ſufficiens ratio cognoſcendi inferiorem, ſed ſola eſſentia divina. Ad illud ſecundi de Anima, dico, quod Philoſophus loquitur ibi ſpecialiter de ſenſitiva, & vegetativa, & intellectiva: nec eſt ſimile de ſpeciebus numerorum, & figurarum, & ſpeciebus ſpecialiſſimis in univerſo: quia numeri, & figuræ majores, includunt minores, ſicut partes ſecundum totam entitatem eorum: & ex hoc ſunt rationes ſufficientes cognoſcendi eos: non ita ſpecies in univerſo ſuperiores includunt inferiores.

Ad ſecundum dico, quod ſpecies rei materialis eſt perfectio Angeli in *eſſe* intelligibili, non quidem ſubſtantialis, vel eſſentialis, ſed accidentalis, & talis non ſemper excedit ſuum perfectibile ſimpliciter; immo omne accidens eſt ſimpliciter minus ens, quam ſubjectum [illegible]. Et ſi dicatur: qualiter poteſt eſſe perfectio accidentalis naturæ ita perfectæ, ſi eſt inferior infima natura, ſcilicet ſubſtantiæ corporalis? Dico, quod non eſt omnino inferior illa natura, quia non eſt effectus ejus, ut cauſæ totalis; ſed eſt effectus ejus, & intellectus Angeli tanquam aliquorum integrantium unam cauſam totalem. Poſſibile autem eſt effectum alicujus cauſæ partialis excedere ſuam cauſam partialem: quia aliquid perfectionis poteſt habere ab alia cauſa partiali, propter quam perfectionem, poteſt excedere illam cauſam partialem: ita quod ſpecies albedinis in intellectu Angeli, eſt perfectio intellectus ejus, non quidem perfectior entitas, entitate quæ eſt albedo, ſecundum quod eſt genita ab albedine, quia ut ſic, deficit aliquo modo ab entitate ſimpliciter, quia eſt accidens genitum ab albedine: ſed quia eſt etiam genita ab intellectu Angeli, eſt perfectio vitalis, & quodammodo perfectior ipſa albedine, ſed iſte exceſſus perfectionis, non eſt niſi ſecundum [illegible]. Ad ultimum patet, quod ſimul ſtant, quod intelligat ſeper ſpeciem, & per eſſentiam, ſicut quæcunque alia a ſe: & hoc naturaliter, excepta ſola eſſentia divina.

Ad argumenta pro prima opin. Ad primum de 2. Ethicorum, procedendo per diviſionem eorum, quæ ſunt in anima: concedo, quod ſpecies vere poteſt dici habitus. Unde habitus poteſt prædicari de ipſa

tan-

a *Tex, com, 4.*

ſpecie, tanquam prædicatum univerſale, & per accidens: quod ſi debeat per ſe, & in particulari exprimi, recte dicitur ſpecies intelligibilis talis: non autem intelligit Philoſophus, quod nihil ſit in anima, niſi quod eſt habitus per ſe: immo illud, cui convenit ratio [illegible], eſt ſic prædicatum univerſale. Ad ſecundum dico, quod Angelus non poteſt generare in ſe habitum ex actibus (habitum dico qui ſit alia res a ſpecie) quia habitus non generatur in naturaliter inclinatis, ſive in ſuis ne determinatis ad unum: ſicut non generatur in gravi per quotieſcunque deſcendere, ratione deſcenſus, nec generatur in [illegible] lente motis per quotieſcunque tale moveri aliqua ratio, vel habitus facilitans, vel habilitans ad talem motum violentum: ſicut patet de lapide moto ſurſum: ſed generatur in potentiis de ſe indeterminatis ad actum, per actum frequenter elicitum: non autem eſt imperfectionis aliquem intellectum creatum, eſſe ſumme habilitatum ad intellectionem, quod ſi aliquis eſt talis, erit Angelicus: & ita in illo ſicut in ſumme habilitato ad actum, non poteſt generari habilitas aliqua, quæ dicatur habitus illo modo. Aut ſi careat tali habitu, quia ſit habilitas quædam ad conſiderandum hoc intelligibile, & intellectus ejus erit capax; tunc dico, quod non eſt inconveniens, quod poſſit in ſe generare talem habitum. (a) Et cum dicis, ergo eſt potentialis ſicut noſter, non tantum ad actum ſecundum, ſed ad primum. Nego conſequentiam, quia actus primus in intellectu eſt ille, qui [illegible] habitus autem ille, [illegible] pot [illegible] accidentali quia potentia eſſentialis proprie eſt ad actum primum, præcedentem ſecundum actum. Per hoc patet ad illud Dionyſ. Dico enim quod ſupremum in inferiori eſt infimum in ſuperiori, ubi non repugnat ſuperiori illud, quod ponitur ſupremum in inferiori: hic autem repugnat, quia in nobis habitus ſcientiæ eſt perfectio ſupplens [illegible] ctionem. Ita poſſet dici in multis aliis: quia ſi ſupremum in elemento, ſit generare ſibi ſimile, non oportet quod ſit infimum in quolibet mixto proximo: quia aliqua mixta non generant ſibi ſimile, quia repugnat eis talis perfectio ſupplens imperfectionem in inferiori: ita etiam inferiori poteſt repugnare, quod eſt infimum in ſuperiori; & tunc non valet e converſo, ſcilicet, quod infima ſuperiorum ſint ſuprema inferiorum. Ad quartum dico, quod ſi non eſſet alia ratio

ali-

a *De hac 1. d. 3. q. 6. & 7.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

niſi quod ſpecies quando eſt perfecta, ſufficit ad perfectam intellectionem ſine aliquo alio habitu a ſe: & in Angelo forte neceſſario ſufficit ſine aliquo habitu, quia habitus in eo, vel eſt impoſſibilis ut diſtinguitur a ſpecie; vel ſi eſt impoſſibilis, non ſufficit ſine ſpecie, hoc ſolum ſufficit ad negandum habitum in Angelo alium a ſpecie, tanquam principium neceſſarium ad actum intelligendi. Ad ultimum dico, quod ſi obj ctum appetibile eſſet præſens appetitui præſentia propria, alia ab illa, quæ eſt præſens potentiæ cognitivæ illius appetitus, requirerentur in appetitu propriæ rationes, quibus diverſa objecta eſſet præſentia: ſed ſuppoſitum eſt falſum, quia objectum præſens alicui potentiæ cognitivæ, per idem eſt præſens appetitivæ correſpondenti illi cognitivæ. Et tunc ſi arguas, voluntas non requirit diverſas rationes; igitur nec intellectus. Dico, quod antecedens eſt falſum, ſi intelligatur de illis rationibus, quibus objectum eſt præſens intellectui, quia illæ ſunt diverſæ, & illis eiſdem ſunt objecta præſentia voluntati. Sed ſi intelligas, quod non requiruntur in ipſa voluntate rationes, per quas objecta ſunt præſentia: Dico, quod conſequentia non valet, quia appetitiva non eſt nata habere objectum in ſe, eo modo, quo eſt præſens potentiæ cognitivæ. Nec valet inſtare contra hoc de potentiis cognitivis ordinatis, non enim eſt ſimilis ordo earum inter ſe, quæ ſunt ejuſdem generis, cujuſmodi ſunt potentiæ cognitivæ ordinatæ: & earum, quæ ſunt alterius generis, cujuſmodi ſunt potentiæ cognitivæ, & appetitivæ eis correſpondentes: & ideo diverſæ cognitivæ ordinatæ habent diverſas rationes, quibus objecta ſunt eis præſentia: non ſic autem cognitiva, & appetitivæ ſibi correſpondentes.

Ad argumenta alterius opinionis. Ad Dioniſium patet per aliam tranſlationem, quæ adducit totalem, &c. quære Linconienſem, qui exponit univerſalitatem ſpeciei, id eſt ſcientiæ per totalitatem; illa autem totalitas eſt perfectionis, ut limpiditatis, & intenſionis: non autem, quod una ratio ſit uni ratio cognoſcendi plura, quam alii, quia hoc eſt æquale in omni intellectu finito: quia quilibet reſpectu plurium cognoſcendorum requirit proprias rationes. Cum arguitur ſecundo, quod priora ſunt propinquiora primo; concedo: ſed non oportet in hoc eſſe propinquiora, quod per pauciora cognoſcat, ſed quia poteſt limpidius cognoſcere: in hoc enim eſt propinquitas perfectionis per ſe, & non in altero ſi eſſet. Perfectior enim intellectus ſimpliciter eſt, qui limpidius cognoſcit: nihil autem deperit ſibi, ſi per aliud, & aliud cognoſcat: & tamen limpidius cognoſcat: ſi enim per idem cognoſceret, & non limpidius, non perfectius cognoſceret, quod eſt falſum: in iſta enim limpiditate eſt per ſe propinquitas, non autem in paucitate rationum cognoſcendi, quia abſolute hoc non eſt ratione alicujus naturæ creatæ, quod una ſit plurium. Et per hoc patet (a) ad illud argumentum, quod factum eſt de ingenioſiori, & tardiori, quod cognoſceret per pauciora, &c. falſum eſt:

ſed

a [illegible] *princip. ſeu confirmatio ejus*.

ſed non ſpecies cognoſcibilium habet ingenioſior, quod & tardior: tamen clarius poteſt cognoſcere ea ſola, & citius utitur eis componendo hoc objectum cum illo, & diſcurrendo ab uno cognito ad aliud: ſed ex limpiditate majori, & velocitate non poteſt concludi, quod per pauciores rationes intelligat, ſic in propoſito (a). Ad illud, quod dictum fuit illi de auctoritate auctoris de cauſis, non eſt curandum; & etiam intelligi habet illud de cauſa ſimpliciter prima tantum. Ad ultimum pro illa opinione dico, quod non eſt una ſpecies in ſenſu, imaginatione, & intellectu; ſed alia, & alia: nec ex hoc ſolum, quod eſt in ſubjecto immaterialiori, repræſentat univerſalius: quia ſi per impoſſibile illa ſpecies, quæ eſt in ſenſu, eſſet in phantaſia, & illa, quæ eſt in phantaſia eſſet in intellectu non repræſentaret perfectius neque ſecundum quidditatem, neque ſecundum intenſionem, ſcilicet, quod eſſet ratio plurium: non igitur ex ſola immaterialitate, vel majori actualitate recipientis, poteſt concludi major actualitas ſpeciei receptæ in repræſentando: ſed hoc tantum erit ex natura ipſius ſpeciei in ſe. Tamen iſtæ conditiones ſpecierum receptarum proportionantur receptivis juxta illud Boetii, *Receptum eſt in recipiente per modum recipientis*, &c. (b) ſed abſolute, ſicut nulla eſſentia recipientis eſt univerſalis reſpectu omnium eſſentiarum, nec etiam perfecta continens omnem aliam eſſentiam a ſe; ita nec aliquid receptum in ea, poteſt eſſe ratio univerſalis repræſentandi omnia alia perfecte: ſed talis univerſalis repræſentatio competere poteſt eſſentiæ divinæ infinitæ, & eminenter, & nulli alteri eſſentiæ.

QUÆSTIO UNDECIMA.

An Angeli poſſint proficere accipiendo cognitionem a rebus?

ARguitur quod non, quia oportet receptivum denudari a toto genere receptibilis. *3. de Anima*. ſed Angelus non denudatur a ſpeciebus, immo eſt plenus formis, quia nona propoſitione de cauſis, dicitur, quod omnis Intelligentia eſt plena formis. Item Auguſt. 12. ſuper Geneſ. ad literam, *agens eſt præſtantius patiente*: ſed corpus non eſt præſtantius ſpiritu per ipſum ibidem: igitur corpus non poteſt agere in Angelum, qui eſt ſpiritus: igitur non poteſt Angelus accipere cognitionem a rebus. Item Dionyſ. 7. c. Angelicæ Hierar. *Angeli non congregant divinas illuminationes, vel notitiam divinam ex rebus ſenſibilibus*. Item; Angelus eſt medium inter Deum, & hominem, vel animam; ſed Deus non intelligit per aliquas ſpecies: anima autem intelligit per ſpecies receptas a rebus ſenſibilibus, & intelligibilibus: igitur Angelus, medio modo intelligit, ſcilicet per ſpecies non acceptas ab aliis rebus, ſed ſibi concreatas, & iſte modus arguendi patet per Philoſoph. *1. de Gen.* & per Ricar. *1. de*

Trin.

a *d. l. auctore de cauſis.* b *5. de conſol. Philoſ. proſa 5.* c *Aver. ut ſupra.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Trin. (a) Contra, omne quod cognoſcitur, cognoſci videtur per ſimilitudinem ipſius: ſed Angelus cognoſcit ſingulare: igitur per ſimilitudinem ſingularis: ſed ſimilitudo ſingularis non eſt ſibi concreata; quia qua ratione ſimilitudo unius, & alterius: & cum ſingularia poſſint eſſe infinita, haberet infinitas rationes, vel ſpecies ſibi concreatas.

Una opinio dicit, (b) quod non accipit cognitionem a rebus, nec proficit in accipiendo, vel recipiendo cognitionem ab eis: quia tunc Angelus haberet intellectum cauſativum illarum ſpecierum, & intellectum receptivum, ſive intellectum agentem, & poſſibilem: ſed non habet intellectum agentem, quia intellectus agens ſolum requiritur in illis intelligentibus, ubi ſcilicet primum objectum intellectus eſt intelligibile in potentia, ut ſcilicet per intellectum agentem reducatur ad actum: ſed primum objectum intellectus Angelici eſt actu intelligibile, quia immateriale. (c) Item, non habet intellectum poſſibilem; quia intellectus poſſibilis, quandoque eſt in potentia; intellectus autem Angeli ſemper eſt in actu, quare, &c. Confirmatur quoad utrumque, quia ſecundum Auguſt. 2. & 4. *ſuper Geneſ.* res iſtæ prius fuerunt in cognitione Angelica, quam in proprio genere: igitur nunc non recipit ab eis cognitionem, ut ſunt in proprio genere. Item, corpora ſuperiora, ſcilicet cœleſtia, habent qualitates, & perfectiones ſuas ſibi poſſibiles non receptas ab aliis, ſed ſibi concreatas: igitur ſimiliter erit in ſpiritibus ſuperioribus, & inferioribus, quod ſuperiores, cujuſmodi ſunt Angeli, ſuas qualitates, & perfectiones non recipiunt a rebus inferioribus: ſed illas habebunt ſibi concreatas, ſpiritus autem inferiores, & humanæ animæ habent illas receptas a rebus. Item, ſicut ſe habet modus eſſendi animæ noſtræ ad modum eſſendi Angeli, ſic modus operandi, ad modum operandi: ſed intellectus noſter ex hoc accipit notitiam a rebus corporalibus, quia quoad *eſſe* compoſiti dependet a corpore, & unitur corpori: ſed Angelus quoad *eſſe* non unitur corpori, nec dependet a corpore: ergo nec quoad receptionem notitiæ. Item, intellectus agens, & poſſibilis non diſtinguuntur, niſi per comparationem ad phantaſmata: ſed in Angelo non ſunt phantaſmata: ergo nec illorum intellectuum diſtinctio: igitur nec a rebus receptio (d). Item, non convenit tranſire de extremo in extremum, niſi per medium: ſed inter ſenſibile, & intelligibile eſt medium imaginabile: igitur ab eſſe ſenſibili, non convenit tranſire ad intelligibile, niſi per imaginabile: ſed in Angelo non eſt imaginatio: igitur nec talis tranſitus. Dicit tamen iſta opin. quod (e) Angelus cognoſcit ſingularia, & arguitur hic contra Avic. ſic, quia Angelus habet providentiam de ſingularibus, quod non eſſet niſi cognitionem haberet de eis. Item, quod continetur ſparſim, & diviſim in inferioribus continetur unitive in ſu-

a Tex. 8. 41. b D. Tho. 1. p. q. 55. 54. 57. & 56. & in 2. dist. 3. c 3. de Anima t. c. 4. & 5. & 14. d 5. Phyſ. & 10. Met. e D. Tho. 1. p. q. 57. a. 2. & quodl. 7. art. 3.

perioribus: ſed in inferioribus eſt ſparſim cognitio rerum, ſcilicet particularium, vel ſingularium per ſenſum, & univerſalium per intellectum: ergo in intellectu ſuperiori unitive continentur iſtæ duæ cognitiones. Item 3. *Metaph.* (a) contra Empedoc. habet Ariſtot. pro inconvenienti, quod Deus non cognoſcit litem: modus autem cognoſcendi videtur eſſe talis. Sicut res effluunt a Deo quoad *eſſe* eſſentiæ, & exiſtentiæ, ſuperiores, & inferiores quoad materiam, & formam, ſic etiam fluunt in intellectu Angeli quoad cognitionem ſingularis, & univerſalis, ita quod nihil accipiunt ab iſtis inferioribus, & corporalibus, ſed fluit ab ideis illa cognitio.

Contra, ex eiſdem principiis arguo contrarium, Angelus habet intellectum agentem, & poſſibilem: ergo poteſt habere notitiam a rebus. Conſequentiam concederet ipſe ſecundum dicta ſua ſupra. Probo antecedens: potentia activa, quæ non eſt imperfectionis, immo perfectionis in creatura aliqua, non eſt neganda a ſuperiori creatura, quæ eſt ſuperior quantum ad hoc: ſed Angelus eſt ſuperior homine in intellectualitate: intellectus autem agens, qui eſt potentia activa in homine non eſt imperfectionis in ipſo, immo perfectionis: ergo non debet negari Angelo, qui eſt creatura ſuperior, quare, &c. Tunc ad rationem, quando dicis, quod nulla natura habet intellectum agentem, niſi cujus intellectus objectum primum eſt intelligibile in potentia; dico, quod eſt ibi æquivocatio de *primo*. Si enim loquaris de *primo*, id eſt, adæquato, hoc non eſt aliquod unum ſingulare immateriale, quia nihil eſt unum intelligibile adæquatum intellectui creato, niſi in illo contineantur eminenter, vel virtualiter omnia cognoſcibilia ab illo intellectu. Probo, quia nihil eſt objectum adæquatum intellectus, niſi in quo ſalvatur ratio omnis illius, ad quod poteſt ſe extendere: ſed ſecundum eum intellectus poteſt ſe extendere ad omnia ſingularia: ergo objectum ejus adæquatum, oportet quod contineat virtualiter rationes omnium ſingularium cognoſcibilium ab ipſo, ſed tale quid non poteſt eſſe eſſentia Angeli, nec aliqua eſſentia immaterialis creata ſingularis, ſive quæ de ſe eſt hæc: niſi eſſentia increata, quæ eſt objectum adæquatum intellectus divini; & non Angelici: ergo oportet intelligere quod objectum adæquatum intellectus Angelici ſit aliquod commune communitate prædicationis, vel analogiæ, reſpectu omnium cognoſcibilium ab ipſo: & ideo oportet quod ſit commune per prædicationem ad intelligibilia omnia, & ad ſenſibilia, quia etiam iſta conſiderantur, & intelliguntur ab Angelo, cum ergo ſenſibilia ſint intelligibilia in potentia, oportebit quod habeat intellectum agentem reducentem illa ad hoc, quod actu intelligantur ab eo. Item, habet intellectum poſſibilem, ergo & agentem. Patet conſequentia. Probo antecedens. In omni, quod formam recipit, neceſſe eſt dare potentiam receptivam ipſius formæ, etiamſi recipiens non præcedat duratione receptionem formæ ipſius; ſed Angelus recipit ſpeciem aliam a ſe: ergo habet potentiam intel-

a Tex. 1. Idem: de animat. 80.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

lectualem receptivam illius, dato, quod non præceſſerit duratione receptionem ejus: igitur in Angelo eſt intellectus poſſibilis.

Confirmo utrumque per exemplum, quia ſi Deus concreaſſet animæ noſtræ ſpecies omnium intelligibilium, adhuc eſſet in ea intellectus agens, quia eſt perfectio naturalis ejus, & etiam intellectus poſſibilis: ergo, &c. Conſimiliter etiam patet in Chriſto, cui licet omnia ſciverit in Verbo ab inſtanti ſuæ nativitatis in utero: tamen fuit in eo intellectus agens, & poſſibilis, alias non fuiſſet perfectus: Eodem modo ſi viſſi, omnia in genere proprio, habuiſſet intellectum agentem, & poſſibilem: Item ſimiliter poſito quod Angelus ſpecies omnium receperit ab inſtanti ſuæ creationis; & non poſſit non eſſe in actu, cum ſit præventus ab agente ſuperiori, tamen eſt perfectionis naturalis ſuæ, quod habeat potentiam, qua poſſit in operationem ſuam, ſi non eſſet præventus à ſuperiori agente. Exemplum etiam de igne qui calefacit paſſum ſibi approximatum, niſi illud paſſum præveniatur a Deo calefaciente: ſic in propoſito. Item ad illud, cum dicitur intellectus agens, & poſſibilis, non diſtinguuntur, niſi per comparationem ad phantaſmata, falſum eſt: imo diſtinguuntur inter ſe formaliter, vel etiam extrinſece per comparationem ad objecta, vel ad illa, in quibus objecta relucent. Ad argumentum de corporibus cœleſtibus dico, quod eſt ad oppoſitum, & arguitur ſic: Illam perfectionem neceſſe eſt a ſolo Deo cauſari, et eſt adminiſtrator totius naturæ (dico neceſſitate ordinata) quam non poteſt tota natura creata cauſare: ſed qualitas cœli a tota natura creata non poteſt cauſari: ergo a Deo debuit ſibi concreari: ſed qualitates aliorum, quæ poſſunt cauſari a natura creata, Deus permittit illas habere ſuas cauſalitates proprias: quia ſic *Deus res, quas condidit adminiſtrat*, &c. virtus autem creata poteſt cauſare cognitionem alicujus incogniti in intellectu Angeli, ut patebit infra *diſt.* 9. de locutione Angelorum: nam intellectus Angeli cum objecto poteſt cauſare perfectam cognitionem objecti: ex quo igitur poſſibile eſt Angelum recipere cognitionem a rebus, non eſt neceſſe Deum cauſare illam cognitionem. Dices, iſta cognitio eſt perfectio Angeli: ergo non poteſt cauſari a creatura inferiori. Verum eſt principaliter, vel ut a cauſa totali, iſta autem cauſalitas principaliter eſt in Angelo, vel habet perfectionem in Angelo ex parte intellectus agentis non autem ex parte intellecti, vel objecti. Ex tertia ratione eorum, arguo ſic contra eos; Neceſſe eſt omnem intellectum non habentem in ſe objectum, dependere ab ipſo aliqualiter: ſed hic Angelus non habet objectum in ſe cujuſcunque corporis, vel rei corporalis: ergo dependet ab eo in intellectione, & tunc patet, quod ratio eſt ſophyſtica, quia non ſequitur, non dependet a corpore, ut ſubjectum corporis: ergo non dependet a corpore, ut ab objecto: anima autem dependet a corpore ut actus ejus. Si enim concludat modus eſſendi animæ in corpore, quod recipiat a corpore: non tamen incorporeitas Angeli concludit, quod non recipiat, niſi concederes, quod Angelus eſſet infinitus ſicut quidam Deus; habens in ſe omnium ſingularium rationes. Et ad illud

lud de imaginabili medio, arguo ſic contra eos. Quod eſt medium virtuti minori, non eſt, vel non oportet eſſe medium majori. Exemplum, ſi aliquod calidum aliquid calefaceret, poſſet eſſe ita debile in calefaciendo, quod nunquam induceret decem gradus caloris, niſi prius induceret unum, vel quatuor: vel ſic, aliud vero poſſet eſſe ita virtuoſum, quod induceret in primo actu calorem in decimo gradu: & tunc non eſſet ſibi medium aliquis gradus intra decem, qui tamen erat medium virtuti minori, ſed intellectus perfectior eſt in Angelis, quam in nobis: ergo non oportet, quod ſi imaginabile eſt in nobis medium, quod etiam ſit in Angelo ſimiliter. Item, ſi eſſe imaginabile eſt per ſe medium: vel ergo ex parte rei in ſe: vel ex parte potentiæ; ſi primo iſte ſic tenet ex parte rei, vel objecti intelligibilis, vel intellecti, tunc ſequeretur, quod Deus non poſſet intelligere niſi mediante phantaſmate, vel imaginatione. Si ex parte potentiæ, licet eo, quod Angelo non eſt medium: tamen eſt mihi medium, propter naturam meam, quam habeo compoſitam ex corporali, & ſpirituali. Aliter poteſt dici, quod non eſt medium mihi eſſe imaginabile, ſed eſt extremum: ita quod eſſe imaginabile, & eſſe ſenſibile ſunt duo extrema, vel quaſi unum extremum ad eſſe intelligibile. Et dato, quod ſit medium nobis, non tamen Angelo, ut dictum eſt. (a) De iſto autem modo cognoſcendi ſingulare, quem ponit per effluxum a Deo: dico, quod poſito, quod res quoad materiam, & formam fluant a Deo, non tamen ſequitur; ergo quoad cognitionem ſingularitatis effluunt in intellectu Angeli, præcipue ſecundum eum: quia ipſe tenet contra Comment. 7. *Metaphyſicæ*, quod materia pertinet ad *quod quid eſt*: non individualis tamen ut patet: ergo licet res effluant a Deo ſecundum formam, & materiam, ut ſunt partes quidditatis: non oportet tamen ex hoc arguere cognitionem ſingularis. Item, ſecundum eos, Deus non influit niſi ſpecies: ſed ſpecies eſt ratio cognoſcendi quidditatem non ſingulare, ut probatum fuit ſupra de cognitione Angelorum: ergo per hanc ſpeciem, non cognoſcet ſingulare. Et cum dicit, quod eſſentia divina eſt ratio cognoſcendi ſingulare, & univerſale, vel quidditatem; ergo & ſpecies infuſa in mente Angeli. Dico, quod in conſequentia eſt fallacia Accidentis, procedendo a magis perfecto ad minus perfectum affirmative.

Alii dicunt, quod ſi Angelus non haberet habitum concretum, nihil intelligeret, (b) nec ſingulare, nec univerſale: ſed per habitum, qui repræſentat quidditatem, intelligit primo ipſum univerſale, ſecundo ſingulare: quia ſingulare non addit ſecundum eum ſuper univerſale in eſſendo, niſi dualitatem negationem, & ideo etiam nec in cognoſcendo: non tamen ſicut nos, ſcilicet ſecundum lineam reflexam. Hoc probatur primo ſic, (c) *ſicut res ſe habet ad eſſe, ſic ad cognoſci*, ſecundo Metaphyſicæ: ſed ſingulare non addit quoad *eſſe* ſuper univerſale; ergo cognitio ejus non addit etiam aliquid ſuper

a [illegible] b [illegible] ſup. q. præc. c Text. 4.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ret cognitionem univerſalis. (a) Præterea, inter illud, quod objicitur alicui virtuti primo, & ipſam virtutem: oportet eſſe proportionem determinatam: ergo ſi intellectus Angeli ex natura ſua eſt primo apprehenſivus ſingularis, & directe cognoſcit ſingulare, tunc eſt determinatior, quam noſter intellectus, qui non eſt ſic determinatus ad ſingulare, ſed ſenſus: & tunc videtur, quod intellectus Angeli eſſet magis limitatus, quam noſter intellectus, ſicut ſenſus videtur reſpectu intellectus noſtri: & ſi intelligeret per ſpeciem ſingularis: ergo eſſet magis determinativus, quam intellectus noſter, quia ſic determinatio tali ſpeciei, videtur proprie eſſe ipſius ſenſus. Item, iſta determinatio cognitionis ſingularis ſub propria ratione impediret cognitionem univerſalis; quia enim ſingulare impedit cognitionem, propter hoc fit abſtractio: ergo &c. Item, ſi intelligeret ſingularia primo, poſſet de eis acquirere proprium habitum, quia proprius habitus ex propriis actibus generatur, & per conſequens ſcientiam acquireret a rebus: quod videtur inconveniens. Item, ſi ſingulare eſſet primo cognitum, eſſet primo præſens intellectui Angelico: hoc autem non eſſet per eſſentiam Angeli, quia illa eſt tantum ratio cognoſcendi ſeipſam; nec per illum habitum prædictum, quia habitus eſt ratio cognoſcendi tantum univerſalia: ergo per ſeipſum, quod eſt falſum, quia quod ſic cognoſcitur, verius cognoſcitur, quam univerſale, quod cognoſcitur per habitum. Contra iſtam viam de illo habitu eſt mihi valde improbabile, quia ponere talem naturam perfectiſſimam, ſicut eſt Angelica, & tamen quod nihil poſſit cognoſcere ſine habitu concreato, ita quod ſine influxu ſpeciali talis habitus, vel ſpeciei a Deo, non poſſet acquirere cognitionem, ſed ſine habitu tali, ſtaret ſicut truncus: videtur mirabile. Talis etiam natura præciſe ſine tali habitu, non videretur de ſe magis intellectualis, quam ſubſtantia, vel natura lapidis. Alia argumenta contra iſtam opinionem quære infra: *diſt.* 9. hujus, quæſtione *de locutione Angelorum*. Ad primam rationem dico, quod tota entitas ſingularis non continetur ſub univerſali: & hoc ſuppono modo ſicut ſupponit ipſe: ergo ſimiliter nec tota cognoſcibilitas ſingularis continetur ſub cognoſcibilitate univerſalis. (b) Ad aliud dico, quod non eſt imperfectionis cognoſcere ſingulare, quia hoc convenit intellectui divino: non tamen eſt tanta perfectio, quod tantum ſibi conveniat ſed etiam aliis: quia ſicut ſenſus eſt alicujus ſenſibilis, ſic intellectus eſt omnis intelligibilis: ſed ſingulare eſt intelligibile; ergo &c. non igitur impedit cognitionem Angeli ſingulare, ex quo eſt intelligibile. Et cum dicis, quod intellectus noſter non intelligit ſingulare. Primo dico, quod hoc eſt imperfectionis pro ſtatu iſto. (c) Ad aliud dicendum, quod ſi habitus accipitur prout habilitat potentiam; ſic non oportet ponere in intellectu Angeli aliquem habitum, eo quod intellectus ejus ex ſua natura eſt habilitatus ad intelligendum, ſicut grave ad movendum, vel

ad

a *Quære ſolutionem hujus arg. infra diſt. 9. & 3. d. 1.*
De quo ſupr. 21. & 6. c *De hoc q. præced. n. 18.*

ad motum deorſum, præter hoc quod ſpecies, & intellectus ſubſunt libere inclinationi, & motioni voluntatis, quod ſi non eſſet, æque naturaliter inclinarent, ſicut grave inclinat deorſum: ſi tamen ibi ponitur habitus iſte, ita poteſt poni ſingularis, ſicut univerſalis, nec iſte pertinet ad diffinitionem: & ſecundum hoc non eſt habitus ſcientificus, nec pertinet ad ſcientiam per ſe: quia ſcientia eſt quid ſtatum. Ad aliud, quod ibi dicunt, nihil movet intellectum niſi in ratione primi objecti, ſed primum objectum intellectus creati eſt univerſale: ergo. &c. Reſpondeo, hic eſt æquivocatio *de primo*, & *per ſe*: quia uno modo dicitur per ſe objectum, quod tamen in ſua formali ratione non includit rationem formalem primi objecti, per quam movet potentiam: ſicut patet de ſenſibili communi, quod eſt per ſe objectum viſus ſicut magnitudo, & figura, licet ſint per ſe objectum potentiæ viſivæ, non tamen includunt rationem formalem primam motivam viſus, ſine qua non eſt videre, ſicut eſt color, & lux. (a) Alio modo ſumitur objectum, ſolum primum adæquatione, & non includit in ſe, vel ſub ſe multa per ſe objecta: quæ tamen eſſentialiter includunt rationem primi objecti, & addunt reſpectu primi objecti aliquas differentias perficientes: ſecundum quem modum albedo, & nigredo ſe habent ad colorem; & iſto modo quodlibet moveret potentiam ſub ratione primi objecti communis, inquantum includitur in eo, & etiam ſub ratione propria, quoad hoc, quod addit perfectionem pertinentem ad illud genus, & hoc modo ens eſt objectum commune adæquatum, & hoc potentiæ intellectivæ, ens dico in communi, & quodlibet ens ſpeciale quacunque differentia entis contractum ſub eadem ratione movet, ſive hoc ſit ratio individui, ſive ratio ſpeciei.

Reſpondeo ergo ad quæſtionem, quod Angelus poteſt proficere in cognitione rerum, & hoc accipiendo notitiam actualem aliquam a rebus. Et dico, quod tribus modis poteſt acquirere a rebus notitiam. Prima notitia eſt ſingularis ut ſingulare; quod probo, quia Angelus poteſt cognoſcere hoc ſingulare ut hoc, quia hæc cognitio non eſt improportionata, nec repugnat intellectui creato: ſed non poteſt cognoſcere ſingulare, ut hoc, ex ratione univerſalis. Probo, quia hæc natura ut hæc non continetur determinate, ſcilicet ut hæc ſub univerſalitate: ergo cognoſcitur ſingulariter hoc ut hoc, hoc eſt, per propriam ſpeciem, ſed non eſt probabile quod ſint concreatæ omnes ſpecies ſingularium omnium poſſibilium ſibi cognoſcere: quia cum talia ſint infinita, haberent ſpecies infinitas actu, quodlibet enim individuum poteſt cognoſcere. Præterea, ſecundo dico, quod ſi haberet notitiam ſingularis, ut ſingulare eſt, non acceptam a rebus: adhuc neceſſario haberet accipere notitiam exiſtentiæ actualis rei, vel non exiſtentiæ, & etiam accidentium notitiam, quæ requiruntur ad exiſtentiam, vel non exiſtentiam in rebus. Probo, quia ex notitia quidditatum, & univerſalium; quæ ſcilicet ſunt neceſſaria, non poteſt cognoſci comple-

F 2 xe

a *Vide de hoc in 3. d. 1. q. 2. & 14. q. quodl.*

ſit contingens, ſed exiſtentiæ rerum, vel non exiſtentiæ ſunt contingentes: ergo non ſufficit habere notitiam quidditatum, & univerſalium ad hoc, quod cognoſcat hoc ſingulare eſſe, puta hunc Sortem currere: ſed oportet quod iſtam notitiam accipiat a rebus. Confirmatur, quia ſi habet rationes terminorum complexionis contingentis ſibi concreatas, aut illæ rationes iſtorum, ſcilicet terminorum, *me ſedere cras*, repræſentant determinate hanc veritatem, me ſedere cras: vel non determinate; ſi determinate, igitur impoſſibile eſt per ipſos terminos ipſum habere notitiam, quod hoc ſit contingens, ſi non determinate, ergo nunquam per hos terminos habebit, quod determinate, ſedeam: igitur oportet, quod accipiat aliunde certam notitiam hujus. Item, ideæ divinæ non ſunt rationes repræſentandi contradictoria: ergo nec contingentia, non enim repræſentant nunc unam rem, nunc oppoſitum, vel contradictorium illius: ſed notitia contingentium dependet ex voluntatis determinatione, vel determinet ea ponere in effectu, vel non: igitur nec rationes terminorum exprimunt ex ſua evidentia, nec faciunt notitiam contingentium in Angelis. Tertio dico, quod quantumcumque haberet concreatam ſibi notitiam ſingularis, & notitiam exiſtentiæ contingentis, tamen cognitionem intuitivam ſingularium neceſſario recipit a rebus. Non enim omnis cognoſcens exiſtentiam alicujus, cognoſcit ipſam intuitive, quia poteſt ipſam cognoſcere abſtractive. Nam cognitionem intuitivam ſingularium, non poteſt habere in Verbo, ubi tamen cognitionem exiſtentiæ habet: & ideo ad cognitionem intuitivam rei neceſſario concurrit objectum reale, vel ipſa res ut præſens. Item, impoſſibile eſt cognitionem intuitivam eſſe per aliquam rationem, quæ ſit in eadem diſpoſitione, & eodem modo repræſentans re manente, & etiam non manente: ſed univerſale, quod eſt ſpecies vel habitus, vel quidquid ponitur in intellectu Angeli (a), eodem modo ſe habet re exiſtente, vel non exiſtente: igitur nullum eorum poteſt eſſe ratio cognoſcendi rem intuitive: ergo oportet, quod Angelus accipiat ipſam a re ipſa ſingulari, ſi habet eam, vel ad hoc, quod poſſit eam habere. Probo, quod poſſit eam habere, quia poſſibile eſt imperfectiori potentiæ: ergo & perfectiori. Eſt enim poſſibilis potentiæ ſenſitivæ. Quarto dico, quod ſpecies univerſales poſſent accipere a rebus ſi non eſſent ſibi concreatæ: quia probatum eſt ſupra, quod habet intellectum agentem, & poſſibilem: & utrumque perfectiorem habet, quam habemus nos, ſicut etiam eſt perfectioris naturæ: cum ergo intellectus noſter agens poſſit abſtrahere, ergo & ſuperior, & etiam modo perfectiori: vel cum ſenſibile non repræſentat univerſale ſicut imaginabile, impoſſibile eſt ipſum recipere ſpecies a ſenſibili, & ſi nulla ratio eſſet alia: adhuc ſufficeret mihi concedere hoc: quia non oportet removere ab aliqua natura nobiliori, quod non poſſit acquirere perfectionem ſuam, ſi non habet eam: ergo nec ab Angelo, cum hoc poſſit ſenſitiva.

Ad rationes principales. Ad primam rationem, ſi velim tenere au-

a *De hoc Scot. 4. diſt. 49. q. 11.*

ctoritatem iſtam de cauſis: dico, verum eſt, quod plena eſt formis univerſalibus: non tamen ſingularium. Alium proceſſum concedo in argumento. Ad aliud dico, quod ratio Auguſt. bene concludit, quod nullum corporale poteſt agere in ſpiritum ut totale agens, & ut totalis cauſa, vel principalis: non tamen ut partialis, & minus principalis: intellectu enim Angeli agente, ut cauſa magis principali, poteſt corporale cauſare notitiam illam. Ad Dionyſium dico, quod auctoritas illa ſolvit ſeipſam: quia concedo quod divinas illuminationes, vel notitiam divinam, quia illam a ſolo Deo habent, non congregant ex ſenſibilibus, bene tamen aliam notitiam poſſunt habere ex ſenſibilibus. Ad aliud de ſimili modo arguendi Philoſophi, & Ricardi, ſcilicet de medio, Angelus tenet medium, &c. Iſte modus arguendi fundatur in iſta propoſitione, quod ſcilicet in ente omnis gradus poſſibilis eſt, & hoc concedatur. Et ego concedo, quod Angelus habet aliquam cognitionem, quam non recipit a rebus, ut eſt cognitio univerſalium, in qua differt ab anima, & aliquam in qua cum anima convenit, ut iſtam, quam accipit a rebus.

POST HÆC VIDENDUM EST &c.

DISTINCTIO IV.

Circa Diſtinctionem quartam, ubi Magiſter tractat quales Angeli creati fuerunt perfecti, vel imperfecti; beati, an miſeri. Quæro.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum inter creationem, & beatitudinem Angeli boni fuerit aliqua mora?

Quod non, quia ſine mora habuit beatitudinem naturalem: ergo & ſupernaturalem. Probatio antecedentis: ſtatim enim creatus Angelus habuit ſpeciem illam, de qua dictum eſt *diſtinctione tertia*, in qua fuit objectum beatitudinis naturalis præſens, & potentiam, & per conſequens non impeditus potuit uti illa ſpecie, conſiderando eſſentiam divinam ſub illa ratione (neque enim erat impeditus) & etiam illa ſpecies movebat ſuper omnes alias: in conſiderando autem eſſentiam divinam, ſub illo modo eſſentiam divinam intelligendo, & eam diligendo erat beatitudo naturalis. Probatio conſequentiæ, quia cauſa naturalis non eſt perfectior ad producendum ſuum effectum, quam cauſa ſupernaturalis ad producendum ſuum: ſed cauſa naturalis ſtatim habuit effectum ſuum, ſcilicet beatitudinem naturalem: ergo & ſupernaturalis ſuum, ſcilicet ſupernaturalem beatitudinem. Præterea, Aug. 12. de Civ. c. 9. *Simul condens naturam, & largiens gratiam*: ergo ſtatim [illegible] creatus gratiam: ſed ſimul habuit gratiam, & beatitudinem. Probatio, quia ſimul in malis fuit culpa, & pœna; alioquin culpa [illegible] eſſet remediabilis. Contra Aug. ſuper Gen. *Angelus primo eſt factus*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſic contingens, ſed exiſtentiæ rerum, vel non exiſtentiæ ſunt contingentes: ergo non ſufficit habere notitiam quidditatum, & univerſalium ad hoc, quod cognoſcat hoc ſingulare eſſe, puta hunc Sortem currere: ſed oportet quod iſtam notitiam accipiat a rebus. Confirmatur, quia ſi habet rationes terminorum complexionis contingentis ſibi concreatas, aut illæ rationes iſtorum, ſcilicet terminorum, *me ſedere tunc*, repræſentant determinate hanc veritatem, me ſedere tunc: vel non determinate; ſi determinate, igitur impoſſibile eſt per ipſos terminos ipſum habere notitiam, quod hoc ſit contingens, ſi non determinate, ergo nunquam per hos terminos habebit, quod determinate ſedeam: igitur oportet, quod accipiat aliunde certam notitiam hujus. Item, ideæ divinæ non ſunt rationes repræſentandi contradictoria: ergo nec contingentia, non enim repræſentant nunc unam rem, nunc oppoſitum, vel contradictorium illius: ſed notitia contingentium dependet ex voluntatis determinatione, vel determinet ea ponere in effectu, vel non: igitur nec rationes terminorum exprimunt ex ſua evidentia, nec faciunt notitiam contingentium in Angelis. Tertio dico, quod quantumcumque haberet concreatam ſibi notitiam ſingularis, & notitiam exiſtentiæ contingentis, tamen cognitionem intuitivam ſingularium neceſſario recipit a rebus. Non enim omnis cognoſcens exiſtentiam alicujus, cognoſcit ipſam intuitive, quia poteſt ipſam cognoſcere abſtractive. Nam cognitionem intuitivam ſingularium non poteſt habere in Verbo, ubi tamen cognitionem exiſtentiæ habet: & ideo ad cognitionem intuitivam tui neceſſario concurrit objectum reale, vel ipſa res ut præſens. Item, impoſſibile eſt cognitionem intuitivam eſſe per aliquam rationem, quæ ſit in eadem diſpoſitione, & eodem modo repræſentans re manente, & etiam non manente: ſed univerſale, quod eſt ſpecies vel habitus, vel quidquid ponitur in intellectu Angeli (a), eodem modo ſe habet re exiſtente, vel non exiſtente: igitur nullum eorum poteſt eſſe ratio cognoſcendi rem intuitive: ergo oportet, quod Angelus accipiat ipſam a re ipſa ſingulari, ſi habet eam, vel ad hoc, quod poſſit eam habere. Probo, quod poſſit eam habere, quia poſſibile eſt imperfectiori potentiæ: ergo & perfectiori. Eſt enim poſſibilis potentiæ ſenſitivæ. Quarto dico, quod ſpecies univerſales poſſent accipere a rebus ſi non eſſent ſibi concreatæ: quia probatum eſt ſupra, quod habet intellectum agentem, & poſſibilem: & utrumque perfectiorem habet, quam habemus nos, ſicut etiam eſt perfectioris naturæ: cum ergo intellectus noſter agens poſſit abſtrahere, ergo & ſuperior, & etiam modo perfectiori: vel cum ſenſibile æque repræſentat univerſale ſicut imaginabile, impoſſibile eſt ipſum recipere ſpecies a ſenſibili, & ſi nulla ratio eſſet alia: adhuc ſufficeret mihi concedere hoc: quia non oportet removere ab aliqua natura nobiliori, quod non poſſit acquirere perfectionem ſuam, ſi non habet eam: ergo nec ab Angelo, cum hoc poſſit ſenſitiva.

Ad rationes principales. Ad primam rationem, ſi velim tenere au-

cto-

a De hoc Scot. 4. *diſt. 49. q. 11.*

ctoritatem iſtam de cauſis: dico, verum eſt, quod plena eſt formis univerſalibus: non tamen ſingularium. Alium proceſſum concedo in argumento. Ad aliud dico, quod ratio Auguſt. bene concludit, quod nullum corporale poteſt agere in ſpiritum ut totale agens, & ut totalis cauſa, vel principalis: non tamen ut partialis, & minus principalis: intellectu enim Angeli agente, ut cauſa magis principali, poteſt corporale cauſare notitiam illam. Ad Dionyſium dico, quod auctoritas illa ſolvit ſeipſam: quia concedo quod divinas illuminationes, vel notitiam divinam, quia illam a ſolo Deo habent, non congregant ex ſenſibilibus, bene tamen aliam notitiam poſſunt habere ex ſenſibilibus. Ad aliud de ſimili modo arguendi Philoſophi, & Ricardi, ſcilicet de medio, Angelus tenet medium, &c. Iſte modus arguendi fundatur in iſta propoſitione, quod ſcilicet in ente omnis gradus poſſibilis eſt, & hoc concedatur. Et ego concedo, quod Angelus habet aliquam cognitionem, quam non recipit a rebus, ut eſt cognitio univerſalium, in qua differt ab anima, & aliquam in qua cum anima convenit, ut iſtam, quam accipit a rebus.

POST HÆC VIDENDUM EST &c.

DISTINCTIO IV.

Circa Diſtinctionem quartam, ubi Magiſter tractat quales Angeli creati fuerunt perfecti, vel imperfecti; beati, an miſeri. Quæro.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum inter creationem, & beatitudinem Angeli boni fuerit aliqua mora?

Quod non, quia ſine mora habuit beatitudinem naturalem: ergo & ſupernaturalem. Probatio antecedentis: ſtatim enim creatus Angelus habuit ſpeciem illam, de qua dictum eſt *diſtinctione tertia*, in qua fuit objectum beatitudinis naturalis præſens, & potentiam, & per conſequens non impeditus potuit uti illa ſpecie, conſiderando eſſentiam divinam ſub illa ratione (neque enim erat impeditus) & ex illa ſpecie movebat ſuper omnes alias: in conſiderando autem eſſentiam divinam, ſub illo modo eſſentiam divinam intelligendo, & eam diligendo erat beatitudo naturalis. Probatio conſequentiæ, quia cauſa naturalis non eſt perfectior ad producendum ſuum effectum, quam cauſa ſupernaturalis ad producendum ſuum: ſed cauſa naturalis ſtatim habuit effectum ſuum, ſcilicet beatitudinem naturalem: ergo & ſupernaturalis ſuum, ſcilicet ſupernaturalem beatitudinem. Præterea, Aug. 12. de Civ. c. 9. *Simul eis condens naturam, & largiens gratiam*: ergo ſtatim habuit Angelus creatus gratiam: ſed ſimul habuit gratiam, & beatitudinem. Probatio, quia ſimul in malis fuit culpa, & pœna, alioquin culpa eorum eſſet remediabilis. Contra Aug. ſuper Gen. *Angelus primo eſt factus*

in-

informis, ſecunda lux: ergo, & cætera. Et quia ſolutio hujus quæſtionis dependet ex ſolutione quæſtionis ſequentis: ideo ſolvetur poſt illam.

POST HÆC CONSIDERATIO &c.

DISTINCTIO V.

CIrca diſtinctionem quintam quæro,

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrum Angelus primus meruerit beatitudinem, quam eam acceperit?

QUod non, quia aliquis ſolum meretur aliquid ex obſequiis impenſis homini: non autem meretur aliquid quod expectet, quia *ſpes quæ differtur, affligit animam* (a). Igitur illud quod meretur, jam habet: hoc autem non eſſet niſi jam haberet illam beatitudinem, quam meretur pro obſequio. Præterea, majus præmium requirit majus meritum, ſecundum rectam regulam: ſed Angeli majorem gloriam habent multis hominibus electis: ergo requiritur majus meritum in eis. Homo autem eſt viator magno tempore, & habet multa opera bona, & meritoria, & opera difficilia: ergo ſic iſta requirit præmium Angelorum. Sed tanta mora non fuit ante beatitudinem Angelorum: ergo, &c.

Item, meritum requirit difficultatem. Eſt enim opus laudabile: in Angelis autem non fuit aliqua difficultas ad bonum: igitur, &c. Ad oppoſitum eſt Auguſt. de correptione & gratia *Angeli ſancti, qui perſiſterunt, meruerunt illius vitæ mercedem recipere*: ſed non meruerunt illud recipere poſtquam receperunt: ergo prius, &c. quære ibi.

In iſta quæſtione ſecunda, non tenetur Magiſter, qui in fine hujus quintæ diſtinctionis magis illam opinionem approbat, quæ dicit ipſos fuiſſe beatos, antequam ipſi eam meruerunt; ſed merentur eam modo per obſequia impenſa electis, ſicut miles meretur equum bene militaturus per eum. Sed non tenetur hoc. Primo, quia ſi homo non fuiſſet creatus, Angelus non habuiſſet beatitudinem, quia non habuiſſet actum extrinſecum, per quem mereretur ſibi ſecundum iſtos. Hoc autem videtur inconveniens, quia Angelus non dependet ab homine in merendo. Similiter actus intrinſecus eſt meritorius circumſcripto actu extrinſeco; igitur per illum potuerunt mereri.

Præterea, per hoc, quod aliquis prævidetur bene uſurus accepto, non meretur accipere illud. Tunc enim poſſet homo mereri primam gratiam, quia prævidetur a Deo dante eam, bene uſurus ea: & tunc gratia non eſſet gratia, quia eſſet ex meritis, licet non poſitis in effectu,

a *Prov.* 13.

ctu, tamen prævîſis: igitur Angelus non meruit beatitudinem, ſi tantum habuit eam propter bonum uſum prævîſum ipſius in obſequendo circa electos.

Item, nunc ſtatus beatitudinis non eſſet ex ſe certus. Nam licet de facto mundus finietur, & ex hoc numerus obſequiorum ſit finitus qui impenduntur a quibuſcunque Angelis electis; tamen poſſet mundus divinitus durare plus quam per mille annos, vel quantumcunque duret, non propter hoc ſtatus beatitudinis eſſet minus certus: ſed hoc poſito, non eſſet certitudo meriti quantum eſſet: ergo iſtud præmium de ſe certum, non correſpondet illi merito, quod de ſe non eſt certum, inquantum meritum.

(a) Ideo tenetur quod Angeli meruerunt beatitudinem ſuam: & prius, quam receperunt eam. Primum declaratur, quia omnis natura conſequitur ſuam perfectionem per operationem propriam. Sed perfectio, & finis cujuslibet creaturæ rationalis, eſt beatitudo, quæ ſoli Deo eſt naturalis. Omnis autem operatio talis in finem ducens, vel eſt factiva finis, quando ſc. licet finis non excedit virtutem operantis propter finem, ſicut medicatio reſpectu ſanitatis: vel eſt meritoria finis, quando ſcilicet finis excedit virtutem operantis propter finem, & tunc expectatur finis ex dono alterius: beatitudo autem excedit omnem naturam creatam: ideo tam Angelus, quam homo, meruit ſuam beatitudinem. Secundum declaratur ſic, non poteſt idem eſſe ex gratia perfecta, & imperfecta (b): meritum autem eſt ex gratia imperfecta, præmium ex gratia perfecta. Sed iſta ratio non videtur cogere, quia eſt poſſibile aliquam animam habere tantam gratiam in via, quantam habet in patria, licet non modo poſſit habere ita perfectum uſum ejus, ſicut habebit in patria: unde idem habitus manebit, & poſſet æqualis manere (c): ſed non idem actus. Ideo aliter declaro ſecundum, quia voluntas non ſimul vult mutabiliter, & immutabiliter, ſive fixe, ita quod nunc inquantum elicit actum, non poſſet velle oppoſitum: & non fixe, ita quod nunc inquantum elicit actum, poſſet velle oppoſitum: quando autem præmiatur, vult immutabiliter, hoc eſt, inquantum conſideratur ut jam eliciens actum, & per conſequens ut prius naturaliter ipſe actu comparatur ad illam: ſed quando meretur non ſic immutabiliter vult, ſed ut eliciens actum, contingenter videtur elicere. Ad hoc etiam adducentur congruentiæ, quia diſpoſitio debet præcedere illud ad quod eſt, & via terminum: meritum eſt diſpoſitio, & via reſpectu beatitudinis, ergo, &c.

Ad argumenta. Ad primum conceditur, quod per illa obſequia meretur aliquam beatitudinem accidentalem. Immo obſequia ſunt quædam opera redundantis ex perfectione beatitudinis, & non ſunt ordinata ad ulteriorem perfectionem: ſicut eſt de actibus generatis,

 & pro-

a *qu. 1. prol. & quodl. 14. 2. coel. & 9. Met.*
b *D. Th. 1. p. q. 62. art. 4.*
c 1. d. 1. q. 4. 4. 4. 49. q. 6. 1. *dico ergo.* & 3. d. 10. 20.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

[illegible]

naturalibus: in ſecunda mali peccaverunt, & boni perſtiterunt: in tertia, quod bonis apparata ſit gratia, & meruerunt: in quarta boni præmiati ſunt, & mali ſimiliter condemnati. Alio modo, quod in prima mora omnes fuerunt in naturalibus: in ſecunda omnes in gratia: in tertia boni ſteterunt, & meruerunt in gratia, & mali deliquerunt; in quarta, & hi, & illi in termino.

Ad inquirendum de iſtis viis, ſupponendæ ſunt ſex propoſitiones probabiles, quarum prima eſt hæc. Merentes uſque ad *nunc* præmiationis, in illo *nunc*, præmiati ſunt. Hoc probatur, quia in illo *nunc* non ſunt in via, quia illud *nunc*, eſt *nunc* præmii: ergo in iſto *nunc*, nullus poteſt demereri; quia illud non poteſt impedire quin reddatur ſibi præmium debitum pro merito pro tota duratione meriti protracta uſque ad illud *nunc*. Confirmatur: homo enim in tota vita ſua exiſtens in merito in inſtanti mortis non poteſt demereri, nec ponere obicem quin præmietur. Meruit enim, ut tunc daretur ſibi impeccabilitas, ne tunc poſſet ponere obicem: & ideo de merentibus per totam moram vitæ, non poteſt dici, quod ille in inſtanti remunerationis ponat obicem, & ille non. Hoc enim videtur ponere, quod inſtans præmii non ſit terminus; ſed quod tunc ſit in via, aut ſaltem ille, qui poteſt ponere obicem eſt in via, & irrationabiliter videtur ponere obicem. Et ex hoc improbatur ſtatim prima opinio, quod non poſſunt tantum poni duæ moræ, ſicut illa ponit. Secunda propoſitio eſt iſta, quod meritum præceſſit durationes præmium, quæ probatur ex probatione præcedentis quæſtionis. Item ex hoc improbatur prima via ponendi tres moras: Tertia propoſitio eſt iſta, quod tota mora viæ præfixæ quibuſcumque Angelis erat eis æqualis. Hoc enim eſt veriſimile, quia ſicut tota mora præfixa homini eſt uſque ad inſtans mortis: ita etiam illis, & illis præfixa eſt æqualis mora eſſendi in via. Et ex iſtis ſequitur quarta, quod quando boni ultimate meruerunt in eodem inſtanti, tunc mali demeruerunt. Nam ſi non demeruerunt, aut tunc meruerunt, & per conſequens cum bonis præmiati fuiſſent, ex propoſitione prima; aut tunc fuiſſent in termino, & hoc eſt contra tertiam propoſitionem: quia tunc boni erant in via: aut tunc fuiſſent in puris naturalibus, & ita adhuc in mora ſequente fuiſſent in via, in qua tamen boni erant in termino, & hoc eſt contra tertiam propoſitionem. Quinta propoſitio eſt, quod omnes creati ſunt uniformes. Et ex iſtis propoſitionibus ſequitur, quod neceſſe ſit ponere ad minus tres moras, unam ſcilicet, in qua omnes in termino ſunt, & aliam, in qua boni ultimate merentur, & mali demerentur: tertiam, in qua omnes creati ſunt uniformes, ex quinta propoſitione, & tunc ſi ponatur, quod omnes fuerunt creati in gratia, tenetur ultimus modus ponendi tres moras. Poſſunt etiam poni probabiliter quatuor moræ ſecundum ponentes quatuor moras.

Sed ad inquirendum utrumque de diſpoſitione eorum in moris illis, videtur ponenda propoſitio ſexta probabilis, & eſt. Quod quilibet Angelus aliquando fuerit in gratia, ſive in inſtanti creationis, ſive poſtea

poſtea. (a) Nam etſi non ſit neceſſe, (ſicut alias forte diceretur) quod ad hoc, quod aliquis peccet, prius habuit gratiam, tamen congruum eſt, quod illi non ſolum non fuerunt injuſti, quia acceperunt libertatem naturalem, per quam potuerunt ſalvare juſtitiam naturalem, ſed quod acceperunt juſtitiam gratuitam ſecundum Anſelm. de Caſu diaboli 12. & 16. Similiter videtur illa ſexta propoſitio probari ex propoſitione quadam ſeptima, quod Deus non diſcrevit inter iſtos, & illos, antequam ipſi ſe per actus ſuos diſcreverint: quia ſecundum Auguſt. 11. ſuper Gen. l. quære ibi. Et ponitur *diſtinct. 2. hujus ſecundi*, quare illi diſcernebantur, & non illi, quære ibi. *Non enim Deus eſt prius ultor, quam al[illegible] is ſit peccator*. Igitur uſque ad inſtans meriti, & demeriti, erant omnes uniformes. Et ſi [illegible] : videtur etiam tunc, quod [illegible] tunt. Quare igitur non debuit eis apponi gratia ſicut aliis, qui meruerunt? Si autem illi non fuiſſent demeriti: igitur prius eam habuerunt, quia gratia, & culpa non ſunt ſimul. Igitur ſi concedatur iſta propoſitio ſexta, quod quilibet peccans aliquando fuit in gratia, ſequitur ergo neceſſario, quod illæ tres moræ ſi ponantur, erunt illæ. Prima mora eſt omnium in gratia: & ſecunda illorum bonorum in merito, & illorum malorum in demerito: in tertia, omnes in termino. Vel ſi dicatur eos aliquando fuiſſe in puris naturalibus, neceſſe eſt tunc ponere quatuor moras, ita quod omnes in prima mora fuerunt in puris naturalibus: in ſecunda, omnes in gratia, & meruerunt boni, & mali demeruerunt: in tertia boni perſeveraverunt in bono, & mali in malo: in quarta, & iſti, & illi in termino. Et iſta ultima via de quatuor moris ſalvat plures ſtatus in eis, & plures affirmativas auctoritates. Quæ pluralitas ſi non placeat, quia non habet neceſſitatem evidentem, ſaltem ad minus tres iſtas moras prius aſſignatas probabile eſt ponere.

(b) De ſecundo articulo, ſcilicet, quantæ fuerunt iſtæ moræ, quamvis aliqui ponant eas eſſe diverſa inſtantia temporis diſcreti: tamen *ex diſt. 2.* patet, quod propter nihil in Angelis oportet ponere tempus diſcretum, ſed diverſa nunc ævi.

Sed quibus correſpondebant iſta nunc ævi in tempore noſtro continuo? Dico, quod ultima mora ſcilicet exiſtendi in termino, correſpondet toti tempori poſt inſtans primum beatitudinis bonorum, & damnationis malorum. Mora tamen prima, in qua erant uniformes, poteſt poni coextitiſſe inſtanti noſtro, vel parti temporis noſtri: & ſecundum hoc conſequenter oportet ponere de ſecunda mora. Si enim prima mora coextitit tempori, & ultimo inſtanti ejus: igitur ſecunda mora non habuit aliquod primum inſtans in tempore noſtro correſpondens ſibi. Et licet videatur quibuſdam, quod neceſſe fuit Angelum primo peccaſſe in inſtanti, vel cum inſtanti temporis noſtri;

a *In 4. d. 1. q. 6. & d. 14. & ſeq. & hic infr. q. ſeq. ratione 7. opin. & alibi ſæpe.* b *D. Th. Her. q. 4.*

ſtri; & aliis videtur, quod neceſſario oportet ipſum peccaſſe cum tempore noſtro. Primi habent pro ſe, quia inter privative oppoſita circa ſubjectum aptum natum non eſt medium, & quando eſt ſubjectum indiviſibile, nulla eſt cauſa ſucceſſionis a termino in terminum, neque ex parte terminorum, neque ex parte mobilis. Secundi autem habent pro ſe, quod nulla virtus creata agit in inſtanti, quia tunc major virtus ageret in minori, quam in inſtanti. Neutræ tamen rationes concludunt. De prima patebit [illegible] 3. *diſt. 3.* [illegible] reſpondebitur ad iſtas rationes, ſuſtinendo, quod anima B. Virginis potuit præciſe eſſe in peccato per inſtans, & poſtea fuiſſe munda. Nec etiam ſecunda concludit, & reſponſum eſt ad eam prius *diſt. 2. hujus 2.* utroque ergo modo potuit eſſe, & quod [illegible] innocentiæ coexiſteret tempori, & non ultimo ejus inſtanti, & tunc ſecunda mora habuit primum inſtans temporis coexiſtens ſibi, vel quod prima mora coexiſteret tempori, & ultimo inſtanti ejus, aut ſoli inſtanti uni temporis: & tunc ſecunda mora non habuit aliquod primum inſtans ſibi correſpondens, ſicut non eſt dare primam mutationem in motu continuo, ex 6. *Phyſ*.

Sed qualis erat ſecunda mora in ſe? Numquid inſtantanea, vel indiviſibilis? Videtur quod non, propter duo. Primo, quia Angeli mali peccaverunt pluribus peccatis diverſæ ſpeciei, & non habuerunt ſimul omnes actus illos: igitur habuerunt unum poſt alium. Et in tota mora, in qua habuerunt actus iſtos, fuerunt in via: alioquin actus eorum poſteriores non fuiſſent eis demeritorii, ſed quaſi pœna exiſtentium in termino. Secundo, quia Angelis bonis pro magno merito adſcribitur, quod vicerunt prælium tentationis, Apoc. 12. *Factum eſt prælium magnum in Cœlo, Michael, & Angeli ejus præliabantur cum dracone, &c.* Si enim præciſe eſſet unum inſtans, in quo mali demeruerunt, & boni meruerunt; in illo non fuiſſet iſta pugna, nec victoria tentationis: & ita non aſcriberetur iſta victoria eis in laudem, & excellens meritum eorum. Aſſumptum probatur, quia ſi tantum fuiſſet unum inſtans, ſimul peccaſſent mali, & boni meruiſſent: ſed in illo inſtanti naturæ, in quo mali peccaverunt, peccatum eorum non tentavit bonos; nec enim tentavit eos niſi poſterius * natura, quam fuit commiſſum a malis: poſterius igitur vicerunt boni tentationem, quam mali peccaverunt. Ex quo concluditur, quod mora demeriti malorum non erat indiviſibilis. Et ex hoc ſequitur, quod nec mora meriti bonorum; quia erant æquales, ex propoſitione tertia. Et ſecunda via hoc ſpecialiter concluſit de mora meriti bonorum.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod conſequentia non valet. Ad probationem conſequentiæ dico, quod Deus potuiſſet eis dediſſe beatitudinem in inſtanti creationis, ſi voluiſſet: ſed glorioſius eſt eam habere ex merito, & ita diſpoſuit ſua ſapientia: meritum autem iſtud, non potuit eſſe ſuppoſita liberalitate divina, quæ creavit omnes æquales, niſi ad minus duabus moris præcedentibus ipſam beatitudinem. Ad aliud, licet negetur ſimilitudo de gratia, & glo-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ria ad culpam, & pœnam; tamen dico, quod non ſimul erant mali demeritorie, & culpabiliter damnati, quia non ſimul erant ipſi in via, & in termino: ſicut nec boni. Et licet modo ſint in culpa, non tamen demerentur ut viatores, eliciendo actum, quem elicere imputatur eis ad demeritum. Ad probationem, quæ innuitur pro opinione, quæ ponit duas moras tantum, ſcilicet quia intelligunt ſine diſcurſu, & ita acquirunt perfectionem ſuam. Reſpondeo, ſi ex hoc fuiſſent ſtatim beati poſt unum actum, ſequeretur, quod mali qui ſecundum eum meruerunt in primo inſtanti, fuiſſent beati, & nunquam peccaſſent, & ideo illud aſſumptum eſt falſum de perfectione Angelorum naturali, ſicut tactum eſt *diſt. 1. part. 1. q. 3. hujus libri*, & multo falſius de perfectione ſupernaturali, quam acquirunt merentes. Illa enim eſt ſecundum acceptationem præmiantis, cujus lex eſt, quod *qui perſeveraverit uſque ad finem, hic ſalvus erit, & qui ceciderit condemnabitur*: & ideo ſi aliquando meruerunt, & non perſeveraverunt pro tota mora deputata viæ, non ſufficienter ad beatitudinem æternam meruerunt.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum Angeli boni fuerunt beati in primo inſtanti creationis ſuæ, & Angeli mali miſeri?

QUod ſic videtur. Nam in primo inſtanti fuerunt beati beatitudine naturali: ergo & beatitudine ſupernaturali. Probatio conſequentiæ; Cauſa efficiens beatitudinis ſupernaturalis eſt efficacior cauſa efficiente beatitudinis naturalis: ergo æque cito, vel citius poteſt producere effectum ſuum. Probatio antecedentis, quia Angeli in primo inſtanti ſuæ creationis habuerunt, vel habere potuerunt intellectum perfectum, & voluntatem, & objectum utriuſque præſens: ergo fuerunt, vel eſſe potuerunt beati beatitudine naturali in primo inſtanti. Item, boni fuerunt in primo inſtanti in gratia: ergo in primo inſtanti fuerunt beati. Probatio antecedentis per Auguſt. 12. *de Civit. cap. 9.* dicentem, quod *Deus fuit ſimul condens naturam Angelorum, & largiens gratiam*. Probatio conſequentiæ, quia Angelus ſine diſcurſu ſtatim conſequitur ſuam perfectionem naturalem, habita diſpoſitione naturali requiſita: ergo & habita diſpoſitione ſupernaturali, quæ eſt gratia, ſtatim ſine diſcurſu conſequitur ſuam perfectionem ſupernaturalem: quia diſpoſitio ſupernaturalis, quæ eſt gratia, non magis repugnat: vel non minus convenit perfectioni ſupernaturali ad illam inducendam, quam diſpoſitio naturalis perfectioni naturali ad quam diſponit. Item, quod mali ab initio fuerunt miſeri, probatio Auguſt. ſuper Geneſ. lib. 11. cap. 16. & habetur diſt. 3. cap. illo *putaverunt quidam*, &c. & probatur ibi, ut videtur hoc per illam auctoritatem Joan. 8. *Ille homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit* (a). Item Auguſt. ubi ſupra,

a *cap. 29.*

& ponitur diſtinct. 3. eod. cap. quo prius allegat auctoritatem. Job. 40. ubi dicitur de diabolo. *Hic eſt*, inquit, *initium figmenti Dei*, & noſtra translatio habet, *ipſe eſt principium viarum Dei*, & ibidem allegatur auctoritas. Pſal. (a) *Draco iſte, quem formaſti ad illudendum ei*: ergo in principio fuit malus. Oppoſitum de bonis. Auguſt. lib. 1. cap. 1. ſuper Geneſ. & ponitur diſtinct. 3. cap. illo, aliis autem videtur, &c. *Angelicam*, inquit, *naturam primo informatam creatam, & cælum dictam, poſtea formatam, & lucem appellatam, quando ſcilicet ad creatorem eſt converſa perfecta dilectione ſibi inhærens* (b). Item de malis, quod non ſtatim fuerunt mali probatur per auctoritatem Origen. in Gloſ. ſuper Ezechiel. & ponitur diſtinct. 3. cap. *adhuc autem videtur*, &c. ubi dicitur. *Serpens hoſtis contrarius veritati: non tamen a principio ſuper pectus ſuum, & ventrem ambulavit, ſicut nec Eva, nec Adam ſtatim peccaverunt*, & loquitur de diabolo ſub nomine ſerpentis. Item Ezech. 28. dicitur. *Tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapientia, & perfectus decore in deliciis paradiſi Dei fuiſti*: ergo non ſtatim in miſeria.

Reſpondeo, primo videndum eſt de poſſibili, ſequendo rationem: ſecundo de facto, ſequendo auctoritatem. Primo ergo videndum eſt an in primo inſtanti, potuerunt eſſe beati, vel miſeri. Et dico, quod boni potuerunt in primo inſtanti eſſe beati, cujus ratio eſt iſta, quia beatitudo non poteſt ineſſe alicui creaturæ capaci beatitudinis, niſi a Deo: ergo pro quocunque inſtanti eſt beatitudo poſſibilis dari a Deo, & ineſſe creaturæ capaci illius, pro illo inſtanti eſt ſimpliciter poſſibilis. (c) Sed pro quocunque inſtanti Deus potuit illam dare, ita bene in primo, ſicut in ſecundo, vel in tertio inſtanti: & Angelus bonus pro quocumque inſtanti fuit capax: quia per naturam eſt imago Dei, quæ eſt capax Dei, & illam plenam habuit naturam, & perfectam in naturalibus, quare, &c.

Utrum autem in primo inſtanti potuerunt eſſe miſeri, diſtinguitur de miſeria: eſt enim duplex, ſcilicet pœnæ, & culpæ. De miſeria pœnæ quantum ad illud, quod eſt, ſcilicet, quantum ad illud incommodum, quod nunc infligitur, vel infligetur pro culpa, potuerunt eſſe miſeri in primo inſtanti, quia non videtur contradictio, quod in primo inſtanti inſit, vel infuiſſet naturæ Angeli; potuit etiam immediate dari a Deo pro illo primo inſtanti, ſicut & beatitudo, dicente Auguſt. 3. de lib. arb. *Si Deus ab initio feciſſet hominem in pœna, non eſſet propter hoc vituperandus Deus, nec injuſtus, ſed ſi ab initio non fuiſſet in pœna, & poſtea feciſſet eum in pœna ſine ſuo demerito, vituperandus eſſet.*

(d) De miſeria culpæ dicitur, quod non potuit in primo inſtanti peccaſſe. Et ratio unius Doct. prima eſt hæc, quia illud peccatum in

a *Pſ. 103.* b *vide in ſua lib. Periar. cap. 2. & 3.*
c *Aug. 14. Trin. cap. 8.* d *D. Th. 1. p. q. 63. ar. 5. & eſt opin. Henr. vide ſup. hic & Auguſt. 83. q. 3.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

in primo illo inſtanti, aut eis ineſſet a Deo creante, quod non eſt verum, quia Deus non eſt auctor mali culpæ, nec poteſt eſſe cauſa defectiva reſpectu culpæ: aut ineſſet eis per proprium actum voluntatis ſuæ, ſed hoc non poteſt eſſe. Probatio, quia omnis operatio, quæ ſimul incipit cum *eſſe* rei, eſt effective a cauſa producente rem in *eſſe*. Exemplum, quia deſcenſus gravis ſimul incipit cum *eſſe* eius, ideo deſcenſus ille cauſatur a generante grave. Ponitur etiam exemplum de [illegible] clauda. Cum igitur nec a *Deo* effective, quia Deus non poteſt eſſe cauſa, vel auctor mali; nec a proprio actu ſuæ voluntatis, vel a propria voluntate effective in primo inſtanti, potuerunt habere peccatum, vel actum talem vitioſum: ſequitur, &c. Sed hæc ratio non valet, quia ſecundum Auguſt. 11. de Civit. Dei cap. 13. ubi dicit, *qui dicunt Angelos a principio fuiſſe malos, non ſentiunt cum Manichæis, qui ponebant unum Deum malum immediate eſſe cauſam mali, & alterum eſſe immediate cauſam boni*: ergo ſecundum Auguſt. non ſequitur, ipſi fuerunt mali a principio: ergo eorum malitia fuit cauſata a Deo. Item, defectus cauſæ ſecundæ in agendo in quantum defectus eſt, non eſt effectus cauſæ primæ: ergo defectus procedens a voluntate Angeli in illo primo inſtanti, ſi fuiſſet, non fuiſſet a Deo, vel a cauſa prima, ſicut nec [illegible].

[illegible] ſecunda cauſa, [illegible] ſemper [illegible] conſtituta a Deo [illegible] ſed [illegible] ad cauſam, ſecundum Auguſt. 8. *ſuper Gen.* volentem, [illegible] habet lucem in aere, quod aer ſemper ſit lucidus a [illegible] ergo defectus [illegible] voluntatem [illegible]

primum velle a ſe habet, aut hoc eſt nolens, aut volens. Si volens, igitur illud non eſt primum velle, ſi nolens, idem ſequitur, quia ante illud velle, noluit illud: igitur voluit illud non eſſe, igitur aliquid voluit. Cum igitur per poſitum, peccatum fuerit in primo inſtanti, non fuit ab actu voluntatis propriæ, nec a Deo: igitur nullo modo. Dico ad illud argumentum, ſuppoſito, quod voluntas poſſit eſſe cauſa activa ſuæ volitionis, obiecto ſibi præoſtenſo, & præſente: Dico tunc, quod poteſt eſſe cauſa primæ volitionis, ſicut & ſecundæ, cum ſint eiuſdem rationis: immo ſecundum ſic ponentes, eſſet proceſſus in infinitum, niſi haberet primum *velle* a ſe primo. Nam quæro a quo primum habet *velle*: aut a ſe, & habetur propoſitum: aut ab alio, & tunc hoc erit per aliud *velle*: & de iſto quæro a quo habet? ſi a ſe, habetur propoſitum, ſi ab alio, erit proceſſus in infinitum. Ad Anſel. dico, quod ipſe finxit unum Angelum, qui

prius eſſet una eſſentia nuda, non habens formaliter potentiam volitivam, quam ipſe vocavit inſtrumentum. Iſte Angelus ſic imaginatus ſecundum Anſel. non poteſt habere primum *velle* a ſe, quia oporteret ipſum reduci ad actum primum, ſcilicet, quod habeat voluntatem, antequam eliciat volitionem: & hoc non poteſt a ſe eſſe. Et tunc cum dicitur, ſi habet a ſe, aut volens, aut nolens; Dicendum, quod nec volens, nec nolens, habet primum *velle*. Vel ſi dicamus illum Angelum habere inſtrumentum, ſcilicet potentiam volitivam: tamen ſi ponamus, cum ſine affectione commodi, vel incommodi, vel iuſti, vel iniuſti, tunc non poteſt habere *velle* a ſe, ſed a Deo ſecundum primam affectionem commodi, vel incommodi, quæ ſuperadditur naturæ ſuæ, ſed habita affectione commodi, primam volitionem elicit a ſe. Et iſto modo intelligit Anſel. Arguitur tertio ad iſtam concluſionem ſic: Si voluntas Angeli peccat in primo inſtanti: ergo non peccat. Probatio conſequentiæ, quia ſi in primo [illegible] peccavit.

Probatio illius conſequentiæ, quia ſi potuit non peccare, aut potentia ante actum; quod falſum eſt: nam ante primum inſtans non fuit potentia in ipſo; nec potentia cum actu: quia in iſto inſtanti, in quo peccavit, non potuit non peccare; & ideo per illam potentiam non potuit non peccare. Sed hoc argumentum non valet: ſolutum enim eſt *diſt.* 1. *lib.* 2. (a) in quæſtione de æternitate mundi, & in primo libro de prædeſtinatione, quia, ut dictum eſt ibi, cauſa non cauſat effectum, niſi ut prior natura, non prior duratione: nam etſi non ſit duratione prior cauſa, quam cauſans; tamen prior fuit natura; ergo ſi omnis cauſa dum cauſat, neceſſario cauſat, omnis cauſa neceſſario cauſat; & tunc nihil contingenter evenit, quia cauſa non eſt contingenter cauſans antequam cauſet. Item, omnis libertas arbitrii tollitur: nam voluntas in iſto inſtanti, non elicit actum libere, & non elicit illum libere antequam eliciat: ſi ergo nunc elicit de neceſſitate per te, quia pro nunc non poteſt non elicere, ergo nunquam libere eliciet. Hoc etiam eſſet contra eos, qui dicunt, quod voluntas neceſſario vult finem, non autem ea, quæ ſunt ad finem, ſi ergo neceſſario vult quando vult, tunc ita neceſſario vult ea, quæ ſunt ad finem ſicut finem: quia neutrum vult antequam velit, & ideo utrumque velet, vel vult neceſſario, ut dictum eſt. Ideo dico, quod potentia contradictionis, non neceſſario eſt potentia ante actum, nam cuilibet contingenti propoſitioni de futuro, correſpondet ſua de præſenti contingens ſimiliter, ſic iſta, *Tu ſedes*, eſt vera contingens de præſenti, ſicut ſua illa ſibi correſpondens contingens de futuro; *Tu ſedebis*: ſed de præſenti eſt magis determinata, illa de futuro minus (b). Unde Ariſt. *primo Periherm.* dicit in propoſitionibus de præſenti eſſe veritatem determinatam, & non neceſſariam. Cum ergo dicis, aut potuit potentia ante actum: aut potentia cum actu: Dico, quod potuit peccaſſe potentia ante actum antonomaſtice; vel ordine na-

a [illegible] b *De [illegible]* [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

naturæ: non prius duratione neceſſario. Et ſi iſta gloſſa non valet, Deus nullum contingenter, ſed neceſſario prædeſtinavit, quia non eſt dare inſtans, vel tempus durationis ante prædeſtinationem: ideo ſecundum illud non potuit non prædeſtinaſſe, quod falſum eſt. Sufficit enim ad hoc, quod cauſa contingenter producat, quod prius ordine naturæ ſit, quam effectus productus; nec requiritur neceſſario prius duratione ad hoc, quod contingenter Deus aliquid producat extra ſe. Arguitur etiam quarto ſic ad dictam concluſionem. Angelus non potuit in primo inſtanti habere deliberationem: ergo nec peccare. Conſequentia patet. Probatio antecedentis, quia in primo inſtanti non potuit ſimul multa intelligere diſtincte; quod tamen oportebat, ſi deliberaſſet. Nec iſta ratio valet, nam volitio quando elicitur à voluntate non requirit niſi unam intellectionem, & ſic volitio una; intellectionem dico unicam diſtinctam: quia plures intellectiones diſtinctæ ſimul non poſſunt eſſe in intellectu, & ſi poſſent eſſe, tamen una ſufficeret ad unam volitionem eliciendam; ita poſſet eſſe una intellectio diſtincta, etiamſi deliberatio non præcederet, ſicut ſi multæ præceſſiſſent: ergo deliberatio reſpiciens plures intellectiones, non requiritur ad unam volitionem: ſed in una ſola volitione poteſt eſſe obliquitas, & peccatum: quare, &c.

Rationes etiam prædictæ ſunt contra ipſos, quia ponunt, quod Angelus in primo inſtanti potuit mereri. Maior enim primæ rationis eorum ad illam opinionem fuit iſta; prima operatio rei ſimul exiſtens cum re, eſt à producente rem: tunc ſubditur minorem ſub iſta ſic; ſed operatio Angeli non ſua, non poteſt ſibi eſſe meritoria: ergo non potuit mereri in primo inſtanti. Item tertia ratio eſt contra eos, quia in illo inſtanti non poteſt mereri; in quo non poteſt peccare: quia in quocunque inſtanti potuit peccare, in eodem potuit mereri, & e contra, ſed per illam rationem, ſi in primo inſtanti non eliciat actum meritorium, vel bonum, non poteſt peccare, ſecundum eos: quia non potentia ante actum, &c. Item, alia ratio videtur adduci contra eos: æqualiter enim videtur requiri deliberatio, vel magis ad bene operandum, ſicut ad male. Bona enim operatio non poteſt eſſe niſi concurrentibus circumſtantiis debitis omnibus, ſed mala, quacunque deficiente: ergo ſi ſine deliberatione poſſet meritorie agere, multo fortius male: Si inſtetur de Chriſto, qui potuit mereri: & tamen non potuit peccare, patebit de hoc lib. 3. Videtur autem ille Doct. concedere, quod Chriſtus potuit peccare denominative, non autem effective. Arguitur etiam quinto ſic ad concluſionem. Motus naturalis voluntatis Angeli in primo inſtanti fuit rectiſſimus: ergo in illo inſtanti non potuit eſſe malus actus, vel motus mali liberi arbitrii. Si enim fuiſſet malus, remiſſum, & per conſequens minus rectum feciſſet motum, vel actum naturalem voluntatis: & tunc non fuiſſet voluntas rectiſſima, vel actus ejus naturalis. Nec iſta ratio valet, quia ſemper dum manet integra natura voluntatis, manet inclinatio, vel motus naturalis integer rectus, ita bene in primo inſtanti ſicut in ſecundo, ſed ſecundum Dionyſ. naturalia in damnatis Angelis manent ſplen-

ſplendidiſſima: ergo & inclinationes rectiſſimæ. Dico igitur, quod in primo inſtanti fuit natura rectiſſima, & tamen potuit ſeipſa obliquitatem in actu elicito à voluntate libera quia rectitudo naturæ ſtat cum voluntate non recta.

Nec illa ratio valet; quia ſequitur, quod ſicut non poſſet peccare in primo inſtanti, ſic nec in ſecundo, vel tertio, ſicut etiam peccatum nihil naturæ adimit, alioquin tota poſſet conſumi per peccata: ſic etiam nihil inclinationis naturalis adimit. Aliter arguitur, & probabiliter ſic: In habitu concreato ipſi Angelo primo relucent quidditates intelligibiles ab Angelo. Cum igitur intellectus Angelicus non intelligat alia, niſi ut præſentata in illo habitu, intelliget primo iſtas quidditates, & deinde ſpecialia ſingularia, ideo in primo inſtanti non potuit habere cognitionem practicam: igitur nec peccare, quia quidditates iſtæ relucentes in tali habitu ſcientiali, ad quas primo habitus inclinat, ſola ſpeculativa cognitione intelliguntur.

Præterea, iſtarum conſiderationem quidditatum conſequitur primo quædam complacentia naturalis: ſicut enim conſidero Lunam, complacet mihi: igitur & in primo inſtanti, quando iſta complacentia naturalis fuit, non potuit demereri, vel peccare. Hoc poteſt ſolvi, quia *velle* concupiſcentiæ, præſupponit *velle* amicitiæ. Nullus enim concupiſcit niſi magis amet illud, cui concupiſcit bonum concupitum, quam amat ipſum concupitum, & prius aliquo modo: ergo prius amat quis ſe amore amicitiæ, quam aliquod bonum ſibi, & in iſto priori poteſt, vel potuit eſſe inordinata volitio amicitiæ, plus ſcilicet amando ſe, quam juſte debuiſſet amare, ſecundum rectam rationem: ſed illa volitio inordinata potuit eſſe in primo inſtanti creationis Angeli, quia in primo inſtanti potuit ſibi oſtendi bonum diligibile ſibi, & æque primo, vel prius natura potuit amare ſe in ſe: ergo potuit inordinate amare ſe in primo inſtanti, prius etiam natura poteſt objectum bonum eſſe cognitum in ſe, & etiam amabile in ſe, quam ut relucet in habitu; quia non quietat amantem, niſi ut in ſe. Illud confirmatur per Auguſtinum qui dicit, 14. *de Civitate Dei, cap. ultimo,* quod civitatem diaboli fecit inordinatus amor ſui; iſte autem potuit eſſe in primo inſtanti, ut dictum eſt. Quod autem dicitur, de quidditate primo relucente in habitu illo, improbatum eſt ſupra. Septimo arguitur, pro concluſione ſic: Nullus poteſt peccare, niſi debitor juſtitiæ; ſed in primo inſtanti non fuit Angelus debitor juſtitiæ: ergo, &c. Major patet, quia juſtitia, & peccatum ſunt ſicut habitus & privatio. Probatio minoris, quia ſicut patet per Anſelmum *in libro de caſu diaboli* 12. & 14. in primo inſtanti non accepit juſtitiam. Nec iſtud valet: duplex enim eſt Juſtitia, ſcilicet acquiſita, & infuſa: & de neutra concludit ratio. Juſtitia enim infuſa, ſtatim amittitur unico actu peccati; ergo iſta amiſſa, non poſſet iſte amplius peccare, quia non eſt debitor juſtitiæ, cum non habeat juſtitiam. Similiter Saracenus, qui nunquam habuit juſtitiam infuſam, non eſſet debitor juſtitiæ, & per conſequens non poſſet peccare, ideo de illa juſtitia non valet argumentum. Sicut ma-

[illegible]

eſſet diviſibile: ergo contingeret dare menſuram minorem.

Teneo igitur, quod potuit in primo inſtanti habere potentiam volitivam perfectam, & non limitabatur ad rectam operationem: Non enim habuit in ſecundo inſtanti magis determinans, quam in primo: ergo, &c., & hoc potuit eſſe, ut dictum eſt, quia in illo inſtanti potuit ſe amare amore amicitiæ, ultra rectam rationem.

Teneo igitur, quod Angelus in primo inſtanti potuit fuiſſe miſer, miſeria culpæ, cujus ratio eſt talis potentia potens habere operationem perfectam, & non limitatur ad aliquam operationem rectam, poteſt habere ipſam non rectam; ſed Angelus in primo inſtanti habuit potentiam volitivam perfectam, & ideo volitivam perfectam potuit habere, & non limitabatur ad operationem perfectam; & ideo in primo inſtanti potuit non recte operari, & ita peccare, quia illa bonitas intelligibilis potuit immoderate amari.

De ſecundo articulo. Utrum boni de facto beati, in primo inſtanti fuerunt, & mali damnati, vel miſeri. Dico primo de malis, quod illi non fuerunt beati in primo inſtanti. Probatio, quia tunc non fuerunt certi de beatitudine ſua: ſic enim poſtea non cecidiſſent, ſed ſi non fuerunt certi de beatitudine, non fuerunt beati. Similiter ſicut dicit Auguſtin. 4. ſuper Geneſ. *Non prius diſcernebat Deus bona a malis, quam eſſent diſcreti inter ſe.* Non ergo, qui mali modo ſunt, in primo inſtanti fuerunt beati, quia fuerunt creati uniformes boni, & mali: nec erant in primo inſtanti miſeri, vel mali, ut patet in littera iſta 4. *diſtinct. cap.* ſed hoc magis, ut etiam dicit Auguſtinus 11. ſuper Geneſ. ubi dicitur, quod *Deus non eſt prius ultor, quam aliquis peccator.* Item Iſa. 14. dicitur de malo Angelo: *Quomodo cecidiſti Lucifer, qui mane oriebaris?* & ponitur diſtinctione 6. cap. 1. ergo prius oriebatur, & luxit, quam caderet. Item Ezech. 28. & ponitur ubi ſupra. *In deliciis Paradiſi fuiſti;* ergo non ſtatim cecidit. Ideo concluditur, quod mora fuit inter principium creationis, & damnationis. Et eodem modo, patet de bonis in littera diſtinctione iſta 4. c. 1. & ſimiliter diſt. 1. c. illo, *Alias autem videtur. &c.* Vide ibi.

De tertio articulo, quot fuerunt moræ, & quantæ; communiter dicitur duas fuiſſe moras: una eſt in via, & alia in termino. Nam ponitur, quod non ſimul præmiabantur, & ruerunt, nec boni, nec mali. Sed utrum prima mora in via fuiſſet unica; Dicit unus doctor, quod unicuique omnes Angeli in primo inſtanti temporis diſcreti habuerunt gratiam, per quam in eodem inſtanti potuerunt elicere actum meritorium & per conſequens in ſecundo inſtanti temporis diſcreti, potuerunt præmiari, & præmiati ſunt boni: ſed mali in illo ſecundo inſtanti temporis diſcreti poſuerunt obicem; ideo non fuerunt præmiati. Ratio ad hoc eſt, quia gratia non tollit naturam, ſed perficit eam: ſed natura Angeli acquirit ſuam perfectionem naturalem ſine diſcurſu: ergo & perfectionem, [illegible] gratiam, quæ eſt beatitudo, acquirit [illegible] [illegible] qui [illegible] &c. mali autem non acquiſierunt illam beatitudinem in ſecundo inſtanti, quia poſuerunt obicem. Contra illud, quicunque

pro

[illegible] ceſſario in termino erit beatus [illegible] ubi dicitur. *Qui perſeveraverit* [illegible] In ultimo enim inſtanti viæ [illegible]

[illegible]

& tunc ipſi demeruerunt, & boni meruerunt, omnes adhuc in ſtatu viæ exiſtentes: & in termino iſti erant beati, mali vero obſtinati; ita quod non credo, quod omnino pares in via, fuiſſent diſpares in termino. Sed quomodo ſunt iſtæ moræ, dicit unus doctor, quod dicuntur eſſe inſtantia diſcreti temporis, dictum eſt autem, quod nulla eſt neceſſitas ponendi tempus diſcretum, *tractatu in diſt. 2. hujus libri quæſt. prima, & quarta*, quære ibi. Ad primum principale dico, quod cauſa efficacior non neceſſario producit effectum æque cito ſicut cauſa minus efficax, ſi illa efficacia ſit agens voluntarium, quale eſt Deus reſpectu beatitudinis. Ad ſecundum dico, quod dubium eſt utrum boni fuerunt in primo inſtanti in gratia. Et ad auctoritatem Auguſt. poteſt dici, quod intelligit de gratia gratis data, quæ non facit ad propoſitum. Vel aliter, quod fuerint in gratia gratum faciente in primo inſtanti, adhuc non valet conſequentia. Quia licet ſine diſcurſu ſtatim Angeli habeant beatitudinem naturalem: tamen non oportet, quod ſtatim habeant, habita illa gratia, ſupernaturalem: quia diceretur, quod eſt quædam diſpoſitio in fieri tantum, non in *facto eſſe*, tamen, requiſita ad beatitudinem ſupernaturalem: & hujuſmodi diſpoſitio eſt actus meritorius reſpectu beatitudinis ſimpliciter: ideo non ſimul inſunt Angelo: in naturali autem beatitudine non eſt hujuſmodi diſpoſitio requiſita. Ad aliud de auctoritate Joan. 8. reſpondet Auguſt. 11. ſuper Gen. cap. 21. & ponitur diſt. 3. cap. ult. Deinde qualiter verba dominica, ubi dicit, &c. *Quia ab initio homicida fuit, & in veritate non ſtetit. Vita ex qua homo conditus fuit, ipſum per invidiam in mortem præcipitavit.* Unde poſt initium temporis cecidit, ut & ibi dicitur, patet, quod homicida non fuit in primo inſtanti ſuæ creationis, reſpectu hominis, quem tentavit. Et quamvis etiam in primo inſtanti ſuæ creationis malus non fuit, ſed ſatis cito ceſſit; tamen bene nunc dicitur, quod in veritate non ſtetit ſimpliciter loquendo. Ad rationem factam in tertio articulo, poſſet negari, quod Angelus ſequatur omnem ſuam perfectionem naturalem ſine diſcurſu. Non eſt enim neceſſe, quod ſimul cognoſcat principium, & omnes concluſiones virtualiter contentas in principio: licet non ponat annum, vel diem, vel non tantum ſicut intellectus noſter, pro ſtatu iſto. Vel aliter, quod non diſcurrat, ſi unus actus meritorius ſufficit in uno inſtanti tantum, ad hoc, quod Angelus ſequatur ſuam beatitudinem ſupernaturalem, quare ergo, Angeli mali non habuerunt beatitudinem, ex quo omnes, in illo primo inſtanti eliciebant unum actum meritorium, ſecundum illum doctorem? Non enim videtur congruum, ſecundum juſtitiam commutativam, quod viatores eliciant actus æquales pro eodem ſtatu viæ, & quod unus præmietur in termino, & alius non. Ideo dico, quod unum opus ſupernaturale, & unus actus meritorius, non eſt ſufficienter inductivus ex congruo beatitudinis ſupernaturalis. Si enim diſpoſitio naturalis eſt, quod operando hoc poſt hoc, acquiratur beatitudo naturalis: multo magis requiritur in gratia, quæ eſt diſpoſitio reſpectu beatitudinis ſupernaturalis, operatio hujus poſt hoc, in acquirendo beatitudinem ſupernaturalem.

PRÆTER. SCIRE OPORTET, &c.

DISTINCT. VI.

Circa iſtam Diſtinctionem ſextam in qua Magiſter agit de Angelorum malorum averſione, quæruntur duo. Primum eſt.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum Angelus malus potuerit appetere æqualitatem Dei? [a]

Quod non, quia intellectus intelligendo ſummum verum, non errat: ergo nec voluntas amando ſummum bonum, peccat: ergo appetens æqualitatem Dei non peccaret: ergo Angelus in primo actu peccandi, non potuit appetere ſummum bonum. Contra Magiſter in litera (a). Dicitur, quod non potuit æqualitatem iſtam appetere, ad quod videntur eſſe quatuor rationes. Prima, quia non peccavit ex paſſione. Patet: nec ex ignorantia: quia pœna non præceſſit culpam: igitur ex electione; ſed electio non eſt impoſſibilium, ex 3. *Ethic.* Angelum autem eſſe æqualem Deo, eſt impoſſibile: ergo, &c.

Præterea, Angelum eſſe æqualem Deo includit contradictionem: ergo non includit aliquam rationem entis: ergo non continetur aliquo modo ſub primo objecto voluntatis, vel Intellectus: ergo non aliquo modo volibile. Præterea, nihil poteſt voluntas velle, niſi quod eſt præintellectum: ergo Angelum eſſe æqualem Deo oportuit eſſe præintellectum, vel præoſtenſum ab intellectu: aut igitur ab intellectu errante, & tunc pœna fuiſſet ante culpam: vel ab intellectu non errante; & hoc eſt impoſſibile, quia intellectus non errans non poteſt oſtendere illud, quod includit contradictionem. Præterea cum hoc, & videtur eſſe ratio Anſelmi *de caſu diaboli, cap.* 4. Angelum eſſe æqualem Deo includit Angelum non eſſe: quia Angelus non poteſt eſſe Angelus, niſi ſit inferior Deo; ſed nullus poteſt appetere ſe non eſſe, per Auguſtin. 3. *de libero arbitrio*, ergo nullus inferior Deo, poteſt appetere æqualitatem Dei.

Anſelm. etiam de ſimilitudinibus, capitulo ſexto (b). Si beato Petro par eſſe volueris, eris in gloria Dei, quia ut Petrus ſit in perſona ſua, non poteris. Nam hoc ſi velles, teipſum nihil eſſe velles, quod velle nequibis.

Quia tamen iſtæ rationes non cogunt, poteſt aliter ad quæſt. reſpondere, ſcilicet, quod Angelus potuit appetere æqualitatem Dei, quod perſuaderet primo ſic: quia voluntas habet duplicem actum amandi, ſcilicet amorem amicitiæ, & actum concupiſcendi aliquid amato, & ſecundum utrumque actum, habet totum ens pro objecto, ita quod ſicut

a *D. Thom. 1. par. quæſt. 63. art. 3. Vide Var. art. 3.*

b *Addit.*

ſicut quodcunque ens poteſt ipſe amare amore amicitiæ, ita quodcunque ens poteſt concupiſcere ipſi amato. Igitur cum Angelus potuerit ſe amare amore amicitiæ, potuit ſibi concupiſcere omne bonum concupiſcibile, & ita cum æqualitas Dei ſit bonum quoddam concupiſcibile ſecundum ſe, ſibi potuit illud bonum concupiſcere. Præterea, ſi æqualitas Dei eſſet poſſibilis Angelo, poſſet Angelus iſtam concupiſcere ſibi, planum eſt; ſed impoſſibilitas hujus non prohibet, quia poſſet Angelus hoc velle, quia voluntas poteſt eſſe impoſſibilium ſecundum Philoſophum 3. *Ethic.* & Damaſc. Hoc etiam probatur, quia damnati odiunt Deum, ex illo Pſalm. *Superbia eorum, qui te oderunt*, &c. odiens autem vult odiuum non eſſe, ſecundum Philoſophum 2. *Rhet.* ergo volunt Deum non eſſe. Sed hoc eſt impoſſibile in ſe, & incompoſſibile, ergo impoſſibilitas iſtius appetibilis non prohibet, quin poſſet appeti a voluntate peccante. Hoc etiam confirmatur, quia voluntas peccans potuit velle Deum non eſſe; & potuit etiam cum hoc, velle illum gradum, & illam eminentiam Dei eſſe in aliquo: ergo potuit velle eam eſſe in ſe ſicut in alio: & ita potuit velle ſibi eminentiam Dei. Præterea ſecundum Auguſt. 83. quæſt. 30. *Voluntas poteſt uti fruendis, & frui utendis*; ergo poteſt frui ſe. Cum ergo non debeat frui niſi ſummo bono, & poteſt frui ſe, poteſt ſibi concupiſcere tantum bonum, quantum bonum poteſt concupiſcere ſummo bono; & hoc eſt æqualitas divina. Reſpondeo ad quæſtionem, & dico quod actus volendi duplex eſt: ſimplex, & ſub conditione: vel ſub aliis verbis, quod eſt volitio efficax, & volitio complacentiæ. Exemplum, alio modo infirmus ſperans ſanitatem vult ſanitatem: & alio modo infirmus deſperans de ſanitate: vult enim ſanitatem primus, quia ſperat ſanitatem ſibi poſſibilem, & habet reſpectu ejus volitionem efficacem, & imperativam mediis inducentibus ſanitatem. Sed deſperans vult volitione complacentiæ, ſed non volitione efficaci: quia non quærit media inducentia ſanitatem pro eo, quod non exiſtimat illam poſſe ſibi acquiri. Et iſta volitio ſecunda, quæ eſt ſolum complacentiæ; poteſt eſſe impoſſibilis; & hoc ſufficit ad meritum, & demeritum, quia etſi ſit impoſſibile, tamen poteſt conſentire illi pleno conſenſu: & iſta volitione potuit Angelus appetere æqualitatem divinam. Sed de prima volitione, quæ efficax eſt; dico, quod Angelus non potuit appetere: ſimplici tamen volitione potuit ſibi concupiſcere tantum bonum, & tanto deſiderio, quanto concupiſceret, ſi eſſet ſibi poſſibile.

Ad argumenta pro opinione. Ad primum dici poteſt, quod electio æquivoce accipitur. Uno modo pro actu voluntatis conſequente plenam apprehenſionem intellectus, quomodo dicitur quis peccare ex electione, quando non eſt paſſio perturbans intellectum, nec eſt ignorantia. Alio modo pro actu voluntatis conſequente concluſionem ſyllogiſmi practici, quæ electio non eſt niſi volitio efficax objecti, quæ eſt ad inquirendum medium, per quod poſſit objectum attingi. Primo modo electio, eſt impoſſibilium, ſicut dicit Philoſophus tertio Ethic. quod *voluntas eſt impoſſibilium*, non tantum voluntas errans, ſed voluntas præſuppoſita plena apprehenſione intellectus. Secundo modo electio non eſt impoſſibi-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſibilium, quia nullus de impoſſibilibus ſyllogizat practice. Syllogiſmus enim practicus ex hoc concludit illud, quod eſt ad finem, ut per illud, quod eſt ad finem, deveniatur ad finem; & talis diſcurſus nunquam habetur de impoſſibili. Vel planius dici poteſt, quod electio uno modo accipitur pro volitione conſequente plenam apprehenſionem. Alio modo pro volitione efficace ſequente ſyllogiſmum practicum: primo modo poteſt eſſe cujuſcunque, cui præſupponitur notitia perfecta objecti. Secundo modo non poteſt eſſe alicujus, niſi ad cujus eſſe operatur voluntas quantum poteſt; quia nihil vult efficaciter, niſi ad quod diſponit media per quæ poteſt deduci: & talis volitio efficax nunquam eſt alicujus impoſſibilis: Nullus enim conſiliatur de impoſſibilibus, nec præcipit intellectum practicum ad inquirendum media ad illud: & hoc modo habet intelligi verbum Philoſophi (a). *Electio non eſt impoſſibilium.* Hoc etiam modo Angeli non peccaverunt ex electione, hoc eſt, ex volitione efficaci, per quam vellent niſi ad conſequendum propoſitum impugnando, & ſurripiendo ſibi eminentiam Dei: potuerunt tamen peccare ex electione, hoc eſt, ex non ſurreptione, ſed ex perfecta volitione illius æqualitatis. Ad ſecundum dico, quod ſicut eſt duplex intellectio, ſcilicet abſoluta, & comparativa: & abſoluta quidem non eſt niſi alicujus objecti ſimplicis contenti ſub objecto intellectus, & comparativa, ſive collativa poteſt eſſe ad quodcunque, & hoc ſive iſta comparatio ſit poſſibilis, ſive impoſſibilis: non enim intellectus tantum componit propoſitiones poſſibiles, ſed impoſſibiles: ita etiam aliqua volitio eſt abſoluta, & illa non eſt niſi alicujus objecti ſimplicis contenti ſub primo objecto volibili. Alia autem eſt comparativa, & ita poteſt comparare quodcunque volibile ſimplex ad quodcunque, licet in illa comparatione includatur contradictio. De prima volitione loquendo, hoc complexum non eſt volibile, quia non eſt aliquid ſimplex includens in ſe rationem primi objecti: ſed tantum eſt quædam habitudo objecti ſimplicis ad aliud objectum, quorum utrumque objectum ſimplex eſt per ſe volibile. Nam & illud, quod vult, & illud cui vult, eſt per ſe volibile. Quando ergo dicis, quod hoc totum non includit in ſe rationem primi objecti ſui; falſum eſt loquendo de partibus totius; utraque enim pars ſcilicet *quod*, & *cui*, per ſe includit in ſe objectum voluntatis: & hoc ſufficit ad hoc, quod voluntas velit unam partem in ordine ad aliam, ſicut ad hoc, quod intellectus componat quodcunque ſimplex cuicunque ſimplici, ſufficit quod utrumque ſimplex poſſit per ſe apprehendi ab intellectu. Ad tertium dico, quod intellectus ſimplex poteſt apprehendere æqualitatem Dei ſine errore, & ſufficit ſola ſimplex apprehenſio ad hoc, quod appetitus appetat illud apprehenſum alteri; ſicut intellectus apprehendens albedinem, & apprehendens corvum, poteſt velle albedinem corvo. Æqualitas autem Dei poteſt apprehendi ſine errore, quia in aliquo eſt ſine errore: nam Filius Dei eſt æqualis Patri, & ille poteſt apprehendi: vel ſi nihil eſſet æquale, adhuc æqualitas poſſet apprehendi abſolute. Nec

a 3. Ethic.

[illegible] ſimplici eſt error, nec aliqua falſitas: & tamen [illegible]

plicia ſit [illegible] quod voluntas [illegible] velle conſequenter ſe non eſſe, quia quilibet pec- [illegible] Deo. & in hoc [illegible] ex conſeque[illegible]

Tamen ad tertium argumenti poteſt dici, quod non oportet, quod [illegible] iſta (a), quia ſicut [illegible] niſi ſciatur conſequentia hujus ex [illegible] ita ex *velle* antecedentis, non ſequitur *velle* conſequentis, niſi ſit *velle* hujus conſequentiæ. Si enim vel neſciatur conſequentia, vel non ſit *velle* conſequentiæ, non oportet propter velle antecedens, velle conſequens. Nunc autem in propoſito, conſequens non eſt de intellectu antecedentis: nec ſi eſſet, eſſet per ſe iſta habitudo cognita, vel volita: & ita poteſt non velle conſequens.

Ad illud Anſelm. & de ſimilitudinibus dicitur (b), quod non poteſt quis ordinate velle ſe non eſſe: quia ordinata voluntas non eſt [illegible]

Ad [illegible] [illegible] non tamen errat intelligendo lapidem in ſe intellectione ſimplici, vel intellectione collativa intelligendo illud, cui ipſum convenit, ita voluntas volendo primum bonum volitione ſimplici, complacendo, non errat, nec volendo illud alicui, cui illud bonum convenit: Non autem congruit niſi ipſi ſoli, & illud volendo illud cuicunque alii a ſe, quaſi volitione collativa, errat.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum primum peccatum Angeli formaliter ſit ſuperbia?

Quod ſic. Auguſt. 14. *de Civitate Dei cap. 13. Malæ voluntatis initium quid potuit eſſe niſi ſuperbia?* (c) & probat per illud Scri-

ptura

a *Vide 4. Diſt.* [illegible] b *De hoc late 4.* [illegible]
c *Eccle. 10.*

pitulo, *Initium omnis peccati ſuperbia*, &c. Præterea in eodem capit. *Elationis vitium in Diabolo, maxime damnari, ſacris literis edocemur.*

Præterea, in Can. Joan. *Omne quod eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ.* Non peccaverunt concupiſcentia oculorum, nec concupiſcentia carnis: ergo, &c. Præterea, per viam diviſivam, quia non potuit primo peccare per aliquod *nolle*. & per conſequens non primo per iram, nec per avaritiam. & probatur antecedens, quia omne *nolle* præſupponit aliquod *velle*. Nec peccaverunt aliquo *velle* inordinato circa temporalia. Nec peccato carnis, quia talia non ſunt eis appetibilia, ergo per diviſionem excluſis aliis, ſequitur quod peccaverunt per ſuperbiam. Præterea, Pſalm. (a) *ſuperbia eorum, qui te oderunt*, &c. ſed non peccaverunt niſi unico peccato, quia alias, peccatum eorum fuiſſet remediabile, quia nec peccaverunt ſimul pluribus peccatis, quia voluntas non poteſt habere ſimul duos actus perfectos, ſicut nec intellectus, igitur ſi peccaverunt pluribus peccatis, peccaverunt uno poſt alterum, & ita in illo inſtanti ſecundo, potuerunt pœnitere, & ita peccaverunt poſt primum inſtans, quod tenetur communiter pro inconvenienti, quia tenent communiter, quod peccatum eorum fuerit irremediabile. Oppoſitum. Peccatum eorum fuit maximum, quia irremediabile: Superbia non eſt maximum peccatum, quod patet per ejus oppoſitum, quod non eſt maximum bonum; tum, quia humilitas poteſt eſſe informis, charitas autem non; ergo eſt humilitas minus bona. Tum, quia loquendo de virtutibus moralibus, humilitas eſt quædam temperantia. Omnis autem temperantia eſt minus perfecta virtus, quam amicitia, quæ eſt perfectiſſima virtus ſub juſtitia, 8. Ethic. Præterea, ſuperbia conſiſtit in iraſcibili; nullus autem actus iraſcibilis, poteſt eſſe primus ſimpliciter, quia iraſcibilis eſt propugnatrix concupiſcibilis, ideo paſſiones iraſcibilis oriuntur ex paſſionibus concupiſcibilis.

Præterea ſuperbia videtur eſſe appetitus excellentiæ, quia ſecundum Auguſtin. decimoquarto de Civitate Dei. *Quid eſt ſuperbia, niſi perverſæ celſitudinis appetitus?* & per conſequens excellentia reſpectu aliquorum, quibus aliis excellat, ſed non primo appetebat aliquid in ordine ad alios, ſed primo appetebat aliquid in ſe, quam in comparatione appeteret ad alios: ſicut nihil eſt ad alterum, niſi quod prius eſt ad ſe: ita nullus appeteret aliquid in ordine ad aliud, niſi quia primo appetit ſibi, & per conſequens primo appetebat ſibi illum. Præterea, inferiores dæmones non videntur appetiviſſe dominium diſconveniens: nec etiam conſenſiſſe dominio Luciferi, quia magis videtur probabile, quod magis appetierunt ſubeſſe Deo, quam Lucifero: igitur primum peccatum eorum, non fuit ſuperbia.

In iſta quæſtione tenetur communiter pars affirmativa, propter argumentum diviſivum ad primam partem. Sed ad videndum veritatem quæ-

---

a *Pſ.* 73.

quæſtionis, primo eſt oſtendendum, quæ fuit malitia in primo Angelo peccante; & ſecundo ad quod genus peccati pertinebat illa malitia. Circa primum videndum eſt de ordine actuum voluntatis. Et circa hoc dico, quod eſt in communi duplex actus voluntatis, ſcilicet velle, & nolle. *Nolle* enim eſt actus poſitivus voluntatis, quo fugit diſconveniens, ſeu reſilit ab objecto diſconveniente: *velle* eſt actus, quo acceptat objectum aliquod conveniens. Et eſt ulterius duplex *velle*, quod poteſt nominari amicitiæ, & concupiſcentiæ: & dicatur *velle amicitiæ* & eſſe iſtius objecti, cui volo bonum: & *velle concupiſcentiæ* eſſe iſtius objecti, cui volo alicui alii amato. Iſtorum autem actuum patet ordo, quia omne *nolle* præſupponit aliquod *velle*, a nullo enim refugio, niſi quia non poteſt ſtare cum aliquo, quod accepto, tanquam conveniens. Et hoc dicit Anſelmus, *de caſu diaboli, capitulo tertio*, ponens exemplum de avaro, nummo, & pane. Et iſtorum duorum *velle*, patet ordo, quia concupiſcentia præſupponit aliud *velle* amicitiæ. Cum enim amatum ſit reſpectu concupiti, quaſi finis, cui volo bonum; nam propter amatum, concupiſco ſibi bonum, quod ſibi volo, & cum finis voluntatis habeat primam rationem objecti voliti, patet, quod *velle* amicitiæ, præcedit *velle* concupiſcentiæ. Ex iſto probato ſequitur ulterius, quod ſimilis eſt proceſſus in *velle*, & *nolle* deordinatis. Nullum enim *nolle* eſt primus actus deordinatus voluntatis, quia non poſſet habere *nolle* niſi reſpectu, vel in virtute alicujus *velle*. Et ſi *velle* eſſet ordinatum acceptando objectum cum circumſtantiis debitis, *nolle*, quod habetur conſequenter, ſimiliter eſſet ſibi ordinatum. Nam ſi ordinate amo, ordinate odio nociva amati: eodem modo ſi *velle* amicitiæ eſſet ordinatum, *velle* concupiſcentiæ conſequens ad illud eſſet ordinatum. Nam ſi ordinate amo illud, cui volo bonum; ordinate concupiſco ſibi bonum. Sequitur igitur, quod ſimpliciter actus primus inordinatus voluntatis, fuit primum *velle* amicitiæ reſpectu ejus, cui voluit bonum. Hoc autem objectum non fuit Deus: quia non potuit Deum inordinate ex intenſione amare amore amicitiæ. Nam Deus eſt tale amabile, quod ex ſola ratione ſui, ut objectum eſt, dat completam rationem bonitatis actui perfecte intenſo. Nec eſt veriſimile, quod aliquid aliud a ſe, nimis intenſe dilexerit, actu amicitiæ: tum quia inclinatio naturalis magis inclinavit ad ſe, quam ad aliquid aliud creatum ſic amandum: tum quia non videtur, quod aliquid aliud creatum a ſe, ſic intellexerit ſicut ſe: ergo primus actus inordinatus fuit actus amicitiæ reſpectu ſui ipſius: & hoc eſt, quod dicit Auguſtinus 14. de Civitate Dei, quod *Duo amores fecerunt duas Civitates: civitatem Dei amor Dei, uſque ad contemptum ſui; civitatem diaboli, amor ſui uſque ad contemptum Dei.* Prima igitur radix civitatis diaboli fuit inordinatus amor amicitiæ ſui, quæ radix germinavit uſque ad contemptum Dei, in quo eſt conſummata iſta malitia, ſic patet de inordinatione ſimpliciter prima, quæ fuit ſimpliciter in primo *velle* inordinato.

Reſtat nunc videre de inordinatione ipſius *velle* concupiſcentiæ. Et videtur ibi dicendum, quod primo concupierunt ſibi immoderate beatitu-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

titudinem. Quod probatur primo ſic. Nam primum *concupiſcere* inordinatum, non proceſſit ex affectione juſtitiæ, ſicut nec aliquod peccatum proceſſit ex illa affectione: ergo proceſſit ex affectione commodi; quia omnis actus voluntatis elicitus, aut elicitur ſecundum affectionem juſtitiæ, aut commodi, ſecundum Anſelmum. Maximum igitur commodum maxime appetitur a voluntate non ſequente regulam juſtitiæ, & ita primo, quia nihil aliud regulat illam voluntatem non rectam, niſi inordinatus appetitus, & immoderatus illius maximi commodi: maximum autem commodum eſt beatitudo perfecta. Et hæc ratio habetur ab Anſelmo *de Caſu diaboli, ut ſignatur in textu*. Secundo probatur hoc, quia primum peccatum in concupiſcendo, fuit aliquod velle nihil enim refugit a ſe, hoc eſt, ne aliquid ſibi contingat, niſi quia concupiſcit oppoſitum ſibi. Aut igitur illud concupivit amore honeſti, vel utilis, aut delectabilis: quia non eſt niſi iſte triplex amor, quo aliquid amatur. Non amore honeſti; quia tunc non peccaſſet; nec amore utilis, quia ille non eſt primus amor. (a) Ex quo enim utile, eſt ad aliquid utile, nullus prius concupiſcit utile, quam illud, ad quod eſt utile: ergo primo peccavit amando aliquid exceſſive tanquam delectabile ſummum: delectabile autem ſummum eſt bonum honeſtum inquantum honeſtum, ut ipſa beatitudo unde talis: igitur, &c. Iſta ratio poteſt accipi a Philoſopho 8. Ethic. & ex illa diſtinctione boni utilis, honeſti, & delectabilis. Tertio hoc perſuadetur ſic, quia omnis potentia appetitiva conſequens in actu ſuo actum apprehenſivæ, primo appetit delectabile convenientiſſimum ſuæ cognitivæ; vel delectationem in tali delectabili; quia in tali appetibili maxime quietatur. Quod patet de appetitu conſequente apprehenſionem guſtus, vel auditus, vel tactus; quia quilibet talis maxime appetit objectum convenientiſſimum potentiæ cognitivæ, cujus actum ſequitur in appetendo. Igitur voluntas ſeparata ab omni appetitu ſenſitivo, primo omnium appetit illud, quod eſt convenientiſſimum intellectui, cujus convenientiam ſequitur illud appetere: (b) vel primo appetit delectationem in tali objecto, & per conſequens beatitudinem includentem tale objectum, & actum, & delectationem conſequentem. Quarto hoc perſuadetur ſic. Illud enim primo appetitur a voluntate non regulata per juſtitiam, quod ſi eſſet ſolum, appeteretur, & nihil aliud ſine eo, talis eſt delectatio. Non enim excellentia, vel quodcunque aliud, ſi eſſet triſte, appeteretur, ſed delectatio, vel aliquid tale appeteretur. Quantum igitur ad iſtum ſecundum gradum, ſcilicet quantum ad peccatum Angeli: videtur quod primo concupivit beatitudinem. Quia ſicut peccatum primum appetitus viſivi, eſſet in appetendo pulcherrimum viſibile convenientiſſimum ſuæ cognitivæ, & ſibi, in quo perfectiſſime delectaretur; ita voluntatis conjunctæ appetitui ſenſitivo, quando ipſa non ſequitur juſtitiam, nec regulam rationis, videtur primum appetibile, eſſe aliquid ſumme delectabile illi appetitui, cui voluntas maxime conformatur in agendo. Et ideo in hominibus

a [illegible] 4. d. 46. q. 10. b [illegible] 4. d. 46. q. 4.

ſecundum diverſitatem complexionum eſt dominium appetituum ſenſitivorum: & ſiquidem quælibet cognitiva habet proprium appetitum, tunc ſecundum diverſitatem complexionum, eſt diverſitas dominii in cognitivis diverſis, & in eorum appetitivis: in quolibet, inquam, voluntas ſecundum prædominium appetitus ſenſitivi maxime inclinatur ad actum ejus. Et ideo quidam ſequentes inclinationem primam ſine regula juſtitiæ primo inclinantur ad luxuriam, quidam primo ad ſuperbiam. Voluntas ergo ſeparata ab omni appetitu ſenſitivo, & per conſequens ad nihil inclinata propter inclinationem appetitus ſenſitivi, ipſa deſerta a juſtitia, ſequetur abſolutam inclinationem voluntatis unde voluntas eſt: & iſta videtur ad maximum conveniens voluntati, ſive potentiæ cognitivæ.

Nam in qua perficitur maxime cognitiva, in illo perficitur maxime appetitiva correſpondens illi cognitivæ (a): fuit igitur immoderata concupiſcentia beatitudinis; quia beatitudo eſt objectum voluntatis.

Et ſi arguas contra illud primo, quia ſecundum Auguſtinum 13. de Trin. c. 5. *Beatitudo ab omnibus appetitur*: quod autem in omnibus eſt uniformiter videtur eſſe naturale; igitur beatitudo naturaliter appetitur, appetitus autem naturalis ſemper eſt rectus, quia a Deo. igitur. & voluntas ſibi conſona ſemper eſt recta: quia quod conſonum eſt recto, eſt rectum: ergo in appetendo beatitudinem nullus peccat. Præterea, nullus intellectus errat circa prima principia, (b) 2. Metaphyſicæ. ergo nec voluntas circa ultimum finem. Conſequentia probatur per illam ſimilitudinem Philoſophi ex 7. Ethic. & 2. Phyſ. (c) *ſicut principium in ſpeculabilibus, ita finis in agibilibus, vel operabilibus.* Præterea, boni habuerunt affectionem commodi ſicut mali, ſecundum Anſel. *de concor.* voluntas commodum non velle nequit: igitur ita volunt commodum boni, ſicut mali: igitur omnes æqualiter peccaverunt, ſi ex affectione commodi peccaverunt, ergo.

Ad videndum ſolutionem iſtarum rationum, diſtinguo, quid poſſit intelligi per iſtas affectiones juſtitiæ, & commodi: de quibus loquitur Anſelm. *de Caſu diaboli*. Juſtitia poteſt intelligi, vel infuſa, quæ dicitur gratuita, vel acquiſita, quæ dicitur moralis, vel innata, quæ eſt ipſa libertas voluntatis. Si enim intelligeretur ſecundum illam fictionem Anſel. *de Caſu diaboli*, quære ibi: quod eſſet Angelus tantum habens affectionem commodi, & non juſtitiæ, hoc eſt habens appetitum intellectivum mere, ut appetitum talem, & non ut liberum, talis Angelus (d) non poſſet non velle commoda, nec etiam non ſumme velle talia, nec imputaretur ſibi in peccatum: quia iſte appetitus ſe haberet ad ſuam cognitivam, ſicut modo appetitus viſivus ad viſum neceſſario conſequendo oſtenſionem iſtius cognitivæ, & inclinationem ad optimum oſtenſum a tali potentia: quia non haberet unde ſe refrænaret. Illa igitur affectio juſtitiæ, quæ eſt prima moderatrix affectionis com-

a *Addit.* b *Tex.* 1. c *Tex.* 8. 9. t. 12. d *De hac dupliciaffect.* 3. d. 18. q. 1.

commodi, & quantum ad hoc, quod non oportet voluntatem actu appetere illud, ad quod inclinat affectio commodi, nec etiam ſumme appetere; illa, inquam, affectio juſtitiæ eſt libertas innata voluntati: quia ipſa eſt prima moderatrix affectionis talis.

Et licet Anſelmus frequenter loquatur, non tantum de actu juſtitiæ, quæ eſt infuſa, ſed acquiſita; tamen ibi videtur loqui de infuſa, quia illam dicit amitti per peccatum mortale, quod non eſſet verum niſi de juſtitia infuſa. Tamen diſtinguendo ex natura rei duas rationes primas iſtarum rationum: inquantum altera inclinat voluntatem naturaliter, & ſumme ad commodum: altera autem quaſi moderatur eam nec in eliciendo actum oportet eam ſequi inclinationem ejus, nihil aliud ſunt iſta, quam eadem voluntas, inquantum eſt appetitus intellectivus nude, & ultra hoc, inquantum libera: quia ſicut dictum eſt, inquantum eſt mere appetitus intellectivus ſumme inclinaretur actualiter ad optimum intelligibile, ſicut eſt de optimo viſibili & viſu: tamen inquantum libera eſt, poteſt ſe refrænare in eliciendo actum, ne ſequatur iſtam inclinationem, nec quantum ad ſubſtantiam actus, nec quantum ad intenſionem, ad quam potentia naturaliter inclinatur. Potentia autem aliqua ſi fuiſſet appetitiva præcise, ſequens in actu ſuo inclinationem ejus, ſicut appetitus viſivus ſequitur viſum, & ejus inclinationem: tunc licet illa non poſſet appetere, niſi intelligibile, ſicut appetitus viſivus non poteſt appetere niſi viſibile: tamen non poſſet tunc peccare, quia non eſſet in poteſtate ejus aliud, nec aliter appetere, quam cognitiva oſtenderet, & inclinaret. Ipſa eadem facta jam libera (quia nihil aliud eſt, niſi quod una res includat virtualiter plures rationes perfectionales, quam includeret, ſi eſſet ſine ratione libertatis) per rationem libertatis poteſt ſe moderari in volendo, & quantum ad hoc, quod eſt non velle illud, ad quod inclinat affectio commodi: & quantum ad hoc, quod eſt non ſumme velle illud, & ex quo poteſt moderari, tenetur moderari ſecundum regulam juſtitiæ, quæ accipitur ex voluntate ſuperiore. Secundum hoc ergo patet, quod voluntas libera non tenetur omni modo velle beatitudinem, quo voluntas ſi eſſet tantummodo appetitus intellectivus ſine libertate, vellet eam: ſed tenetur in eliciendo actum, moderari appetitum, unde eſt appetitus intellectivus: quod eſt moderari affectionem commodi, ne ſcilicet immoderate vellet. Poteſt autem voluntas ſeipſam potens moderari, immoderate beatitudinem velle, quæ ſibi congruit tripliciter: vel quantum ad intenſionem, puta volendo eam majori conatu, quam ſibi conveniat, vel quantum ad accelerationem, puta volendo eam ſibi citius, quam ſibi conveniat: vel quantum ad cauſam, puta volendo ſibi eam, aliter quam ſibi congruat, puta ſine meritis, vel forte modis aliis, de quibus omnibus non oportet hic curare. Aliquo iſtorum modorum eſt probabile, quod exceſſerit voluntas ejus, ſcilicet, vel plus appetendo ſibi beatitudinem inquantum eſt bonum ſibi, quam amando illud bonum in ſe: vel plus appetendo illud bonum ut objectum beatificum eſſe bonum ſuum tanquam ſibi bonum, quam

quam appetendo illud ineſſe alii, ut Deo ſuo: & in hoc eſt ſumma perverſitas voluntatis, quæ eſt *uti fruendis, & frui utendis*, ſecundum Auguſtin. 83. q. quæſt. 30. Vel ſecundo modo potuit appetere habere ſtatim eam, cum tamen Deus velit eum illam habere poſt morulam viæ. Vel tertio modo appetendo eam ex naturalibus habere, non habendo eam gratioſe; cum tamen Deus velit eam haberi ex meritis. Debuit ergo libera voluntas moderari affectionem, quantum ad illas circumſtantias, quas recta ratio habuit oſtendere: quia beatitudo debuit minus appeti ſibi, quam Deo, & debuit appeti pro tempore, pro quo Deus voluit: & ex meritis, pro quibus Deus voluit eam debere appeti. Ergo ſi aliquo iſtorum modorum ſequebatur affectionem commodi, non moderando eam per juſtitiam, hoc eſt per infuſam, ſi habuit, vel acquiſitam, vel innatam, ſive naturalem, quæ eſt ipſamet libertas, peccavit. Per hoc ergo ad argumenta. Ad primum, voluntas naturalis non eſt de ſe immoderata, ſed tantum inclinat per modum naturæ; & in hoc non eſt immoderatio, quia inclinat ſicut accepit inclinari, nec eſt in poteſtate ſua aliud. In poteſtate autem voluntatis, ut libera eſt in eliciendo actum, eſt tantum inclinari, vel minus. Quando ergo accipis, quod voluntas naturalis eſt reſpectu beatitudinis; concedo: ſed non actualiter immoderata actu elicito: non eſt enim inclinatio appetitus naturalis, aliquis actus elicitus, ſed eſt ſicut perfectio prima, & hæc non eſt immoderata, ſicut nec natura, cujus eſt, cum ita inclinetur affectione commodi in objectum ſuum (a). Quod ſi haberet ex ſe actum elicitum, non poſſet illum moderari, quin eliceretur ſumme quantum poſſet elici. Sed voluntas, ut habens ſolam affectionem commodi naturalem, non eſt cauſa alicujus actus eliciti, ſed tantum, ut libera, & ideo ut eliciens actum habet unde moderetur paſſionem. Quando ergo accipitur, quod voluntas conſona voluntati naturali ſemper eſt recta: quia, & illa ſemper eſt recta. Reſpondeo, & dico, quod ſi conſonat ſibi in eliciendo actum (ſicut illa eliceret ſi ex ſe ſola ageret) non eſt recta: quia habet aliam regulam in agendo, quam illa non haberet ſi ex ſe ſola ageret. Tenetur enim ſequi voluntatem ſuperiorem in moderando illam inclinationem naturalem, ex quo in poteſtate ejus eſt moderari, vel non moderari, quia in poteſtate ejus eſt, non ſumme agere, vel non tantum, quantum poteſt.

Ad ſecundum dico, per idem, quod non eſt in poteſtate intellectus moderari aſſenſum ſuum veris, quæ apprehendit. Nam quantum oſtenditur veritas principiorum ex terminis, vel concluſionum ex principiis, tantum oportet aſſentire propter carentiam libertatis. Sed voluntas poteſt in ſe, & in potentiis inferioribus moderari ne iſta inclinatio omnino dominetur in eliciendo actum, vel ſaltem, ne actus eliciatur. Poteſt enim avertere intellectum, ne ſpeculetur talia ſpeculabilia, circa quæ inclinaretur, & tenetur avertere, ſi ſpeculatio

a. De quo [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

eſtatio ſit peccatum materialiter intellectui, & formaliter voluntati, ſic ex alia parte voluntas reſpectu finis ultimi, tenetur moderari inclinationem ſui ad ipſum, ne immoderate velit aliquo prædictorum modorum. Aliter poteſt dici, quod ſicut actus intellectus, conſiderando principium in ſe non poteſt eſſe falſus, ita nec actus voluntatis; amando finem in ſe, poteſt eſſe malus: & ille actus eſt actus amicitiæ, non actus concupiſcentiæ. Tamen ſicut actus intellectus poſſet eſſe falſus (a) attribuendo veritatem primæ cauſæ alicui principio creato, cui non convenit illa veritas; ita actus voluntatis poteſt eſſe malus concupiſcendo bonitatem ultimi finis alicui alii ab ultimo fine, eo modo, quo non congruit alicui alii. Ad tertium dico, quod in bonis erat inclinatio naturalis ad beatitudinem tanta, quanta erat in malis, & major ſi habebant meliora naturalia: quia inclinatio iſta eſt ſecundum perfectionem naturalium. Tamen boni in eliciendo actum, non utebantur voluntate ſecundum ejus rationem imperfectam, inquantum ſcilicet eſt tantum appetitus intellectivus, agendo ſcilicet tali modo, quo competeret appetitui intellectivo agere: ſed utebantur voluntate ſecundum perfectam ejus rationem, quæ eſt libertas, agendo ſcilicet ſecundum voluntatem, eo modo, quo congruit agere libere, inquantum liberum agit. Hoc autem erat ſecundum regulam ſuperioris voluntatis determinantis, & hoc juſte. Et cum dicitur commodum non velle nequit. Reſpondeo, boni, nec potuerunt nec voluerunt nolle ſibi beatitudinem, etiam ſibi concupiſcendo; ſed illam non voluerunt plus ſibi, quam Deo bene eſſe in ſe, ſed minus: quia illud *velle* ita potuerunt moderari per libertatem. Et ſi objicias, ergo nullo modo appetebant bene ſibi beatitudinem, ſed tantum bene moderabantur illud appetere. Reſpondeo, appetere actum perfectum, ut per illum magis amatur objectum in ſe, eſt ex affectione juſtitiæ. Quia unde amo aliquid in ſe, inde volo aliquid ei: & ita boni potuerunt appetere beatitudinem, ut habentes illam perfectius amarent ſummum bonum, & ille actus concupiſcendi beatitudinem, eſſet meritorius, quia non utitur fruendo, ſed fruitur eo: quia bonum, quod concupiſco mihi, ad hoc concupiſco, ut plus amem illud bonum in ſe. Viſo igitur de primo inordinate concupito, poteſt poni quod inordinate ulterius concupivit ſibi aliquod bonum, ſcilicet excellentiam reſpectu aliorum, & habuit inordinatum *nolle*, nolendo, ſcilicet oppoſita eorum, quæ concupivit, puta nolendo beatitudinem ſibi minus ineſſe, quam Deo in ſe, ſive quam Deum eſſe: vel nolendo expectare beatitudinem uſque ad terminum viæ: vel nolendo eam habere ex meritis, ſed ex ſe, & ex conſequenti, nolendo ſubeſſe Deo: & tandem nolendo Deum eſſe; In iſtio tanquam in ſummo malo, conſummata videtur malitia. Sicut enim formaliter nullus actus eſt melior, quam Deum diligere: ita nullus pejor eſt, quam Deum odire (b). Sed hic eſt unum dubium,

a *Scot. prol. qu. ult. & 1. d. 1. q. 4. n. 16.*
b *De hoc infra d.* 41. q. 1.

ſcilicet aliquis poſſit appetere Deum non eſſe? Quia ſicut nihil poteſt eſſe objectum volitionis, niſi ſub ratione boni, ſic nec nolitionis niſi ſub ratione mali. In Deo autem nulla apprehenditur ab Angelo ratio mali: nec poteſt dici, quod propter juſtitiam poſſit odiri; quia in ſua juſtitia non apprehenditur aliqua ratio mali, ſicut nec in ſeipſo, licet enim in effectu ejus appareat ratio mali aliqua, non tamen in ipſo. Et ſi hoc eſt verum, tunc eſt dicendum, quod odium non eſt reſpectu Dei in ſe, nec reſpectu juſtitiæ ejus: ſed quantum ad effectum appropriatum perfectioni juſtitiæ, & per hoc poteſt dici ad illud Pſalm. (a) *Superbia eorum, qui te oderunt*, &c. non quantum ad ipſum in ſe; ſed volendo juſtitiam ejus non eſſe vindicantem, & ſic nolunt juſtitiam ejus quantum ad effectum vindicantem. Sed ſi hoc verum ſit, tunc eſt dicendum, quod odium Dei non eſt maximum peccatum, quia non reſpicit Deum in ſe: ſed eſt contra ipſum in comparatione ad effectum. Similiter tunc ſequitur, quod amare Deum non habeat actum directe contrarium, ſed tantum contrarium dilectioni effectus.

Quantum ad ſecundum articulum, reſtat videre de immoderato amore amicitiæ, quale peccatum fuit, & de immoderata concupiſcentia beatitudinis, quam concupivit ſibi ſecundum aliquem trium modorum expreſſorum, & de immoderato *nolle* conſequente; & hoc qualecunque *nolle* inordinatum prædictorum fuerit. Quantum ad primum dicitur, quod fuit ſuperbia, & videtur eſſe intentio Auguſt. 14. (b) *de Civitate Dei cap.* 13. ubi vult, quod præſumptio eſt nimis placere ſibi: & ideo ſuperbi in Scriptura dicuntur ſibi placentes: ergo iſta immoderata dilectio ſui proprie fuit præſumptio, & ita ſuperbia. Sed hoc videtur dubium, quia ſi ſuperbia proprie ſit immoderatus appetitus propriæ excellentiæ, & immoderata complacentia ſui, non videtur eſſe proprie immoderatus appetitus propriæ excellentiæ: quomodo igitur ſuperbia? (c) Item ſecundo, * præſumptuoſus videtur præferre ſe aliis, vel in bonis, quæ habet vere vel in his, quæ reputat habere de ſe. Amor autem ſui immoderatus non videtur eſſe talis prælatio ſui, quia ejuſdem rationis videtur eſſe in malitia immoderate ſe amare amore amicitiæ, & alium, ut proximum: ſed amando alium immoderate, nullus dicitur ſuperbus, vel præſumptuoſus, ſed magis luxurioſus: ergo nec ſic amando ſe. (d) Item non peccavit primo in appetendo excellentiam reſpectu aliorum, ut tanquam Dominus: quia bonum ſibi, & ad ſe, eſt præcedens: nec appetendo excellentiam in opinione aliorum; quia tunc talem excellentiam appetiviſſet. Ideo dico, quod primum peccatum ejus non fuit ſuperbia proprie dicta, ſed propter delectationem, quam importabat, magis videtur reduci ad luxuriam; ſicut peccatum, in quo inordinate delectatur quis in ſpeculatione concluſionis geometricæ, ad luxuriam reducitur. Ad iſta dico, quod

a *Pſ.* 73. h *Bon. lib. 2. diſp. 5. a. 1. qu. 2.*
c [illegible] d *Non ponitur in antiquis originalibus* [illegible]

[illegible] bonum immoderate, vult illud immoderate eſſe magnum [illegible] bonum, immo maximum [illegible]; quod velit aliquid advenire, per quod creſcat, vult illud majus eſſe in ſe, quam ſit, & quando non poteſt ad hoc attingere, ut illud in ſe ſit majus, quam eſt, quia hoc eſt impoſſibile, vult ex conſequenti illud eſſe maximum, ſicut poteſt eſſe maximum, vel in comparatione, ut ſcilicet præſit bonis aliorum, vel in opinione, [illegible] ut bonum ſuum eſſe maximum: ideo voluntas [illegible] dominandi ſuper alios omnes, ſequitur illud vel[illegible], quo quis vult immoderate bonum ſuum. Dico igitur ad pri[illegible], quod præſumens (ut præſumptio eſt prima ſpecies ſuperbiæ) non vult bonum ſuum præeminere bonis aliorum ſecundum aliquam ſuperioritatem, nec etiam vult præeminere illud ſecundum famam, ſicut eſt de illo, qui appetit laudem: ſed vult illud magnum eſſe ſecundum ſe magnum, & ita magnum, quod [illegible] vult illud eſſe majus omnibus aliis, [illegible] poteſt concedi, [illegible] quæ non ita dilig[illegible] dilectio ſui, quæ eſt radix civitatis diaboli, eſt præſumptio: quia quilibet immoderate ſe diligens vult ſe eſſe tantum bonum, quantum poſſet proportiona[illegible] Auguſt. 12. de Civit. Dei, & bene, quod ſibi placens im[illegible], eſt ſuperbus, & hoc prima ſpecie ſuperbiæ: & hoc non [illegible] petendo excellentiam, quæ eſt quædam relatio, ſed appetendo excellentiam, id eſt, magnitudinem [illegible], ex qua magnitudine ſequitur ejus excellentia ad alios. Ad ſecundum dico: quod præ[illegible] non eſt peccatum intellectus, quaſi intellectus præſumptuoſi [illegible] vel oſtenderet, ſe eſſe tantum, quantum non eſt, ſed eſt peccatum voluntatis immoderate appetentis bonum ſuum eſſe tantum, quantum non eſt: ex hoc ſequitur excæcatio intellectus. Sed quando additur, quod etiam illud *velle* fuit immoderatum, non videtur ſuperbiam, ſicut nec *velle* immoderatum alterius. Reſponſio [illegible].

Reſpondetur (a), ut Doctor reſpondet ad principale argumentum, [illegible] fuit præſumptio, & ſuperbia communiter dicta, qua quis vult [illegible] eſſe excellens in ſe, & abſoluto. Vel dicitur, [illegible]

Quantum vero ad deordinationem *velle* concupiſcentiæ videtur, quod ille appetitus beatitudinis non fuerit proprie ſuperbia. Non quidem quantum ad ejus primam ſpeciem: patet, quia præſumptio, ſecundum quod expoſitum eſt in præcedenti articulo, ſi pertinebat ad primum *velle* inordinatum amicitiæ, non pertinet ad aliquod *velle* inordinatum concupiſcentiæ: & ſi ad aliquod debeat reduci, videtur magis conſonare cum peccato luxuriæ. Licet enim proprie luxuria ſit in actibus carnis; tamen omne delectabile immoderate appe-

a *Addit.*

titum, inquantum delectabile, poteſt dici luxuria, ſi non eſt excellentia appetita, qualis non fuit iſta appetitio beatitudinis. Quantum ad deordinationem tertii, ſcilicet *nolle*, ſatis patet: quia quodlibet illorum nolle inordinatorum, fuit ira, vel invidia. Et ſi objiciatur de ipſo *concupiſcere* ſe inordinate, quod non fuit peccatum luxuriæ: ergo fuit proprie aliquod aliud peccatum, & non videtur per diviſionem, quod fuerit aliud, quam ſuperbia: & probatur diviſio per illam famoſam, & communem diviſionem peccatorum mortalium in ſeptem. (a) Reſpondeo, ſive peccata mortalia diſtinguantur per habitus malos oppoſitos bonis, quales ſunt ſeptem habitus boni, quatuor ſcilicet morales, & tres Theologici: ſive quod magis videtur, per actus bonos: quales ſunt actus decem præceptorum: ſive ſic, non eſſet illa diviſio ſeptenaria peccatorum capitalium ſufficiens: quia primo modo deberent eſſe ſeptem peccata capitalia alia ab iſtis. Siquidem infidelitas, & deſperatio ſunt proprie oppoſita illi ſeptenario, & non ſunt contenta ſub aliquo iſtorum ſeptem. Secundo modo deberent eſſe decem capitalia ſecundum tranſgreſſionem Decalogi. Hæc ergo diviſio non oportet, quod teneatur ſufficiens in omnibus malis actibus, ſive quoad omnes malos actus: quia iſta non ſunt primæ radices, nec ſorte principalia peccata; ſed forte multum communes ad alia peccata, ſicut occaſiones peccandi.

Ad argumenta principalia. Ad primum dico, quod Auguſt. loquitur de ſimpliciter primo peccato, quod fuit inordinatum *velle* amicitiæ: & illud fuit præſumptio, & concedo, quod illa præſumptio fuit ſimpliciter primum peccatum, ſed non, ut eſt prima ſpecies ſuperbiæ, ſecundum quod proprie ſumitur.

Ad aliud de illa diviſione Joannis patet per hoc, quod præmittit, *omne, quod eſt in mundo*: ita quod peccata, quibus communiter peccant homines, continentur ſub illo trinario. Sed non oportet primum peccatum ſpirituale Angeli, quo Angeli primitus peccaverunt, ſub iſto peccato carnali contineri. Immo illud peccatum concupiſcendi, in ſecundo gradu, ſi deberet reduci ad aliquod iſtorum, magis deberet reduci ad concupiſcentiam oculorum. Sicut enim in nobis ad concupiſcentiam oculorum, ſpectant immoderati appetitus alicujus viſibilis pulchri, ita & in eis ad concupiſcentiam oculorum, debet ſpectare immoderatus appetitus delectabilis. Ad tertium patet, quod iſta diviſio per ſeptenarium iſtud de peccatis capitalibus, non eſt ſufficiens, comparando ad actum concupiſcentiæ, niſi per quandam reductionem; & ſic poteſt concedi, quod reducetur ad luxuriam, ſicut omnis inordinatus appetitus delectabilis, ut eſt delectabile, ad concupiſcentiam oculorum. Ad quartum dico, quod non fuit unicum peccatum tantum; quia fuerunt multa peccata, ſicut dictum fuit *diſtinct.* 5. Et cum dicis, quod primum fuit irremediabile. Dico, quod quando peccavit ſecundo peccato, adhuc fuit

a *Vide infra d. 42. & q. 18. quodl.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

via. & per conſequens quando peccavit ſecundo peccato, potuit poenitere de primo peccato: & ita primum peccatum ex ſe, non fuit irremediabile, quia ſi poenituiſſet, inveniſſet veniam, & miſericordiam, tamen ex quo in illo peccato devenit ad terminum, omnia peccata ejus facta ſunt irremediabilia: omne enim peccatum alicujus peccatoris perdurans uſque ad terminum viæ, eſt irremediabile: & qualiter illa irremediabilitas ſit tantum ex lege Dei, nulli habenti gratiam cum fuerit in termino, dicetur *diſtinct.* 7. Nego igitur, quod aſſumitur ibi tantum eſſe unum peccatum, unde incoepit malitia Dæmonis ab immoderato amore ſui, quod non erat maximum peccatum, & conſumabatur in odio Dei, quod eſt maximum peccatum, quod ſequebatur ex hoc, quia non potuit habere volita manente Deo; & ideo ex inordinato appetitu prius potuit Deum velle non eſſe, & ita odire. Ad primum argumentum in oppoſitum, dico, quod primum peccatum non fuit maximum. Sicut enim in bonis proceditur a magis bonis ad minus bona, ſcilicet a dilectione finis ad dilectionem eorum, quæ ſunt ad finem: ita e contra in malis, a minus malo proceditur ad magis malum, juxta illud Auguſt. 14. de Civit. Dei cap. ultimo *amor ſui, uſque ad contemptum Dei.* Alia duo argumenta, ſcilicet de paſſione iraſcibilis reſpectu concupiſcibilis, & de appetitu excellentiæ. loquendo de excellentia, prout dicit comparationem excellentis ad alios, poſſent concedi, quia quantum ad actum concupiſcentiæ, non primo concupivit excellentiam, quæ eſt paſſio iraſcibilis, vel concupiſcibilis: ſed perfectiſſimam beatitudinem, tamen ſi loquamur de primo velle inordinato amicitiæ, poteſt dici, quod iſte non erat actus, nec paſſio iraſcibilis, ſed concupiſcibilis. Si enim concupiſcibilis eſt. concupiſcere bonum amato, ejus etiam eſt amare bonum amatum, cui concupiſcit illud bonum.

SUPRA DICTUM EST &c.

DISTINCTIO VII.

Circa iſtam diſtinctionem ſeptimam, in qua Magiſter agit de confirmatione bonorum, & obſtinatione malorum, Quæritur.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum malus Angelus velit neceſſario male?

Quod non. Jacob 2. *Dæmones credunt, & contremiſcunt.* Iſti autem, ut videtur, ſunt actus boni: ergo &c. Præterea, in eis manet imago ſecundum illud Pſalm. (a) *In imagine pertranſit homo*, &c. In hoc ergo ſunt capaces ejus. In hoc enim imago Dei

a *Pſalm.* 38.

eſt in anima, quo capax Dei eſt: & particeps ejus eſſe poteſt, ſecundum Auguſt. 14. *de Trinit.* 8. non poſſunt autem Deum capere, nec participes ejus fieri, niſi per actum bonum: ergo in illis poſſunt eſſe actus boni. Præterea, Dionyſ. 4. de Divin. nominibus, in dæmonibus manent naturalia integra: ergo liberum arbitrium integrum: ſed *poſſe peccare, nec eſt libertas, nec pars libertatis*, ſecundum Anſelm. *de Lib. arb. cap.* 10. liberum enim arbitrium eſt poteſtas ſervandi rectitudinem propter ſe: ergo habent libertatem liberi arbitrii, quantum ad illud, quod eſt per ſe, quod eſt bene velle: ergo poſſunt bene velle.

Præterea, (a) *Nullum violentum eſt perpetuum.* Primo Coel. & Mund. quod eſt contra inclinationem ejus, cui ineſt, & ideo ſi ipſum ſibi dimittatur: redit ad oppoſitum ejus: ſicut aqua calefacta, ſi dimittatur ſibi, redit ad frigiditatem. Sed malitia eſt contra naturam, ſecundum Damaſc. ergo non eſt perpetua, non igitur neceſſario ineſt voluntati.

Præterea, nullus intellectus eſt ita averſus, quin poſſit intelligere aliquod verum: quia prima principia omni intellectui ſunt nota ex terminis, ergo nulla voluntas eſt ita averſa ab ultimo fine, quin poſſit velle ultimum finem. Conſequentia patet per illam ſimilitudinem Philoſophi 2. Phyſic. & 7. Ethic. (b) *Sicut principium in ſpeculabilibus, ſic finis in moralibus.* Probatur etiam aliter conſequentia, quia *omnis malus eſt ignorans* 3. Ethicor. ergo non eſt malitia in voluntate, ſine errore in intellectu: ergo ubi non poteſt intellectus excæcari circa objectum, ut intelligibile, ibi nec voluntas poterit obliquari circa idem, ut appetibile, vel amabile.

Item, ſi neceſſario male volunt, & ſemper ſunt in actu volendi: quia non habent aliquod impedimentum: ergo ſemper male volunt, & ita in infinitum augent malitiam ſuam: ſed ex lege juſtitiæ divinæ augmento culpæ correſpondet augmentum poenæ: ergo in infinitum creſceret poena eorum: ergo numquam erunt in termino malitiæ quod eſt inconveniens.

Sequitur etiam aliud inconveniens, quod pari ratione poſſet augeri charitas in infinitum in bonis, ſi in iſtis poſſet augeri malitia, & ita ſequitur, quod boni numquam eſſent in termino beatitudinis: & cum nec mali in termino malitiæ, quod eſt inconveniens.

Ad oppoſitum in Pſal. (c) *Superbia eorum, qui te oderunt*, &c. ſed hoc non poteſt intelligi intenſive, quia ita non eſſet aliquod malum intenſive, quo non eſſet majus malum: ergo debet intelligi extenſive, & ita ſemper peccant.

Hic ponitur duplex ratio (d) continuationis malitiæ in eis: primo ſic, Appetitus proportionatur ſuæ apprehenſivæ a qua movetur, ſicut mobile motori: Angelus autem apprehendit immobiliter ſine diſcurſu,

R 3 quod

a *Tex.* 15. & 2. c. 18.
b 1. *Poſt.* t. 6. *Tex.* 89. *cap.* 12. *cap.* 3.
c *Pſ.* 73. d *D. Tho.* 1. *p. qu.* 64. a. 2.

tia. & per conſequens quando peccavit ſecundo peccato, potuit pœnitere de primo peccato: & ita primum peccatum ex ſe, non fuit irremediabile, quia ſi pœnituiſſet, inveniſſet veniam, & miſericordiam, tamen ex quo in illo peccato devenit ad terminum, omnia peccata ejus facta ſunt irremediabilia: omne enim peccatum aliquius peccatoris perdurans uſque ad terminum vitæ, eſt irremediabile: & qualiter illa irremediabilitas ſit tantum ex lege Dei, nolis habenti gratiam cum fuerit in termino, dicetur *diſtinct.* 7. Nego igitur, quod aſſumitur ibi tantum eſſe unum peccatum, unde incoepit malitia Dæmonis ab immoderato amore ſui, quod non erat maximum peccatum, & conſumabatur in odio Dei, quod eſt maximum peccatum, quod ſequebatur ex hoc, quia non potuit habere volita manente Deo; & ideo ex inordinato appetitu prius potuit Deum velle non eſſe, & ita odire. Ad primum argumentum in oppoſitum, dico, quod primum peccatum non fuit maximum. Sicut enim in bonis proceditur a magis bonis ad minus bona, ſcilicet a dilectione finis ad dilectionem eorum, quæ ſunt ad finem: ita e contra in malis, a minus malo proceditur ad magis malum, juxta illud Auguſt. 14. de Civit. Dei cap. ultimo *amor ſui, uſque ad contemptum Dei*. Alia duo argumenta, ſcilicet de paſſione iraſcibilis reſpectu concupiſcibilis, & de appetitu excellentiæ, loquendo de excellentia, prout dicit comparationem excellentis ad alios, poſſent concedi, quia quantum ad actum concupiſcentiæ, non primo concupivit excellentiam, quæ eſt paſſio iraſcibilis, vel concupiſcibilis: ſed perfectiſſimam beatitudinem, tamen ſi loquamur de primo actu inordinato amicitiæ, poteſt dici, quod iſte non erat actus, nec paſſio iraſcibilis, ſed concupiſcibilis. Si enim concupiſcibilis eſt, concupiſcere bonum amato, ejus etiam eſt amare bonum amatum, cui concupiſcit illud bonum.

SUPRA DICTUM EST &c.

DISTINCTIO VII.

CIrca iſtam diſtinctionem ſeptimam, in qua Magiſter agit de confirmatione bonorum, & obſtinatione malorum, Quæritur.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum malus Angelus velit neceſſario male?

QUod non. Jacob 2. *Dæmones credunt, & contremiſcunt*. Iſti autem, ut videtur, ſunt actus boni: ergo &c. Præterea, in eis manet imago ſecundum illud Pſalm. (a) *In imagine pertranſit homo*, &c. In hoc ergo ſunt capaces ejus. In hac enim imago Dei eſt

a *Pſalm.* 38.

eſt in anima, quo capax Dei eſt: & particeps ejus eſſe poteſt, ſecundum Auguſt. 14. *de Trinit.* 8. non poſſunt autem Deum capere, nec participes ejus fieri, niſi per actum bonum: ergo in illis poſſunt eſſe actus boni. Præterea, Dionyſ. 4. de Divin. nominibus, in dæmonibus manent naturalia integra: ergo liberum arbitrium integrum: ſed *poſſe peccare, nec eſt libertas, nec pars libertatis*, ſecundum Anſelm. *de Lib. arb. cap.* 10. liberum enim arbitrium eſt poteſtas ſervandi rectitudinem propter ſe: ergo habent libertatem liberi arbitrii, quantum ad illud, quod eſt per ſe, quod eſt bene velle: ergo poſſunt bene velle.

Præterea, (a) *Nullum violentum eſt perpetuum*. Primo Coel. & Mund. quod eſt contra inclinationem ejus, cui ineſt, & ideo ſi ipſum ſibi dimittatur: redit ad oppoſitum ejus: ſicut aqua calefacta, ſi dimittatur ſibi, redit ad frigiditatem. Sed malitia eſt contra naturam, ſecundum Damaſc. ergo non eſt perpetua, non igitur neceſſario ineſt voluntati.

Præterea, nullus intellectus eſt ita averſus, quin poſſit intelligere aliquod verum: quia prima principia omni intellectui ſunt nota ex terminis, ergo nulla voluntas eſt ita averſa ab ultimo fine, quin poſſit velle ultimum finem. Conſequentia patet per illam ſimilitudinem Philoſophi 2. Phyſic. & 7. Ethic. (b) *Sicut principium in ſpeculabilibus, ſic finis in moralibus*. Probatur etiam aliter conſequentia, quia *omnis malus eſt ignorans* 3. Ethicor. ergo non eſt malitia in voluntate, ſine errore in intellectu: ergo ubi non poteſt intellectus excæcari circa objectum, ut intelligibile, ibi nec voluntas poterit obliquari circa idem, ut appetibile, vel amabile.

Item, ſi neceſſario male volunt, & ſemper ſunt in actu volendi: quia non habent aliquod impedimentum: ergo ſemper male volunt, & ita in infinitum augent malitiam ſuam: ſed ex lege juſtitiæ divinæ augmento culpæ correſpondet augmentum pœnæ: ergo in infinitum creſceret pœna eorum: ergo numquam erunt in termino malitiæ quod eſt inconveniens.

Sequitur etiam aliud inconveniens, quod pari ratione poſſet augeri charitas in infinitum in bonis, ſi in iſtis poſſet augeri malitia, & ita ſequitur, quod boni numquam eſſent in termino beatitudinis: & cur nec mali in termino malitiæ, quod eſt inconveniens.

Ad oppoſitum in Pſal. (c) *Superbia eorum, qui te oderunt*, &c. ſed hoc non poteſt intelligi intenſive, quia ita non eſſet aliquod malum intenſive, quo non eſſet majus malum: ergo debet intelligi extenſive, & ita ſemper peccant.

Hic ponitur duplex ratio (d) continuationis malitiæ in eis: primo ſic, Appetitus proportionatur ſuæ apprehenſivæ a qua movetur, ſicut mobile motori: Angelus autem apprehendit immobiliter ſine diſcurſu,

a *Tex.* 15. & 2. c. 18.
b 1. *Poſt.* t. 6. *Tex.* 89. *cap.* 12. *cap.* 2.
c *Pſ.* 73. d *D. Tho.* 1. *p.* *qu.* 64. *a.* 2.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible] voluntas Angeli immobiliter [illegible] completum: voluntas autem [illegible] [illegible] ſactus eſt bonus impeccabilis [illegible] via ponitur ſic (a), quod voluntas [illegible] immergit ſe in volibili: voluntas [illegible] elica, eſt omnino perfecte libera: [illegible] conjuncta, habet libertatem diminutam; & ideo licet noſtra habeat libertatem illa tamen maxime habet libertatem, quæ eſt omnino ſeparata a corpore. Voluntas etiam noſtra ſeparata, vel exiſtens in corpore incorruptibili immobiliter, ſe immergit in objectum, ita ut ab illo reſilire non poſſit. Modus aſſignatur ex illo Prov. *Peccator cum in profundum pervenerit contemnit:* quando eſt (b) ergo voluntas perfecte libera, præcedente electione perfecta, efficaciter currit in volitum ponendo ibi finem. Veniens autem ad obſtaculum videtur non ibi ſiſtit, ſed contemnendo impingit: & in illum etiam retunditur, ut ſe retrahere, nec velit, nec poſſit velle: ut ſi ferrum impingatur oſſi retunditur, nec retrahi poteſt, nec eadem virtute, qua immittitur, nec majori.

Contra concluſionem iſtam (in qua conveniunt iſtæ duæ opiniones, videtur (c) eſſe authoritas Auguſt. de fide ad Pet. cap. 5. ubi ſic ait: *Si poſſibile eſſet ut humana natura, quæ poſtquam a Deo averſa eſt bonitatem perdidit voluntatis, ex ſeipſa rurſus eam habere poſſet, multo poſſibilius hoc haberet natura angelica, quæ quanto minus gravatur corporis terreni pondere, tanto magis hac eſſet prædita facultate, & hoc habere poſſet.* Arguitur igitur ſic, voluntas humana ex ſe poſſet redire ad juſtitiam, multo magis voluntas Angelica: ergo illa, nec propter immobilitatem ſuæ potentiæ cognitivæ (qualis non eſt cognitiva voluntatis noſtræ) nec propter plenam libertatem ejus, ex hoc, quod eſt ſeparata a corpore, eſt impoſſibilis redire ad juſtitiam, poſtquam peccavit: immo ſecundum eum magis videtur poſſibilis, quam noſtra. Præterea, contra concluſionem iſtam arguo primo ſic. Non tantum voluntas Angeli damnati eſt obſtinata, ſed etiam hominis damnati: & oportet utriuſque aſſignare cauſam communem; ſecundum quod videtur Auguſt. dicere *de fide ad Pet.* paulo poſt litteram prææallegatam, ubi vult, quod ſit una cauſa communis: quare Deus judicabit ſimul ſpiritus humanos, & Angelos damnatos. Et idem videtur velle *de Civit. Dei*, ſed neutra illarum poteſt poni cauſa obſtinationis hominis damnati: ergo nec Angeli. Probatio aſſumpti, quia

ani-

a 2. *Eth.* c. 10. *Henr. quodl.* 8. q. 11. b *G. 1. 2. infr. diſt.* 35. q. 1. c *Auguſt. contra D. T. a. & He* [illegible]

anima conjuncta non habet cognitionem immobiliter apprehendentem, ſicut Angelus, ſecundum primam viam: nec ut ſe immergat in volitum & immobiliter ſecundum perfectam libertatem, juxta ſecundam viam: ergo oportet aſſignare cauſam iſtius obſtinationis in anima, quando eſt ſeparata, aut ergo tunc ante omnem actum elicitum, eſt obſtinata, & per conſequens neutra prædictarum cauſarum eſt cauſa obſtinationis ſuæ: quia nequam velit aliquid ſecundum actum intellectus immobiliter apprehendentis, vel ex plena libertate, quam habet ſeparata, eſt obſtinata: aut ſit obſtinata per aliquem actum, quem elicit ſeparata; qui ſecundum primam viam, ſequitur apprehenſionem intellectus ſeparati immobilem: vel juxta ſecundam viam, ex ſua libertate immergit ſe in volitum. Sed hoc ſecundum videtur inconveniens; quia ſeparata non demeretur: ſed tantum per actus, quos habuit in via, recipit quod meruit, vel quod demeruit: ergo nullum actum habet præcedentem obſtinationem, per quem reddatur obſtinata.

Vel ſic oſtenditur (a); *anima peccatoris in inſtanti ſeparationis eſt obſtinata, quia eſt in termino, & non per actum, quem tunc elicit, quia in eodem inſtanti in quo ſeparatur, totum compoſitum corrumpitur, & in illo non intelligit: nec etiam per actum præcedentem illud inſtans eſt obſtinata, quia tunc fuit viator: igitur, &c. Vel ſic, ſi voluntas hominis propter hoc quod habet apprehenſionem immobilem reddit ſe obſtinatam, vel hoc eſt dum eſt in corpore, vel dum eſt extra corpus, non dum eſt in corpore, quia tunc non habet apprehenſionem immobilem, cum ſit viator, nec ſecundo modo: quia in inſtanti ſeparationis, anima obſtinatur, & damnatur, non habet autem tunc apprehenſionem, quia illud eſt inſtans corruptionis: igitur, &c.*

Et poſſet confirmari de Lazaro, quo mortuo intellectus habuit apprehenſionem animæ ſeparatæ, & ejus voluntas habuit plenam libertatem, quia tunc ſeparata, & tamen ex neutro iſtorum immobiliter voluit: quia tunc fuiſſet impeccabilis ſi bonus, vel obſtinatus ſi malus: quorum utrumque eſt falſum, quia adhuc erat viator; niſi fingatur, quod Deus miraculoſe ſuſpendit eum ab operatione: quaſi conſequitur animam ſeparatam, pro tanto, quia præordinaverat eum reſurrecturum, ſed hoc non videtur probabile: quia multa dicitur narraſſe quæ viderat. Præterea ſecundo, cauſa totalis non aliter cauſat, niſi ipſa ſecundum quod cauſa, aliter ſe habeat: & hinc quando non ponitur aliqua diverſitas ex parte paſſi, vel aliquorum impedimentorum extrinſecorum.

Voluntas non eſt cauſa ſuæ volitionis (b), *niſi ut prior ea naturaliter: igitur ſi non aliter ſe habet ut eſt prior ea naturaliter, non aliter ſe habet ut eſt cauſa ejus: ſed ut eſt prior naturaliter, non aliter ſe habet per hoc, quod eſt ſub actu volendi, quia ſic ſe habet in actu primo: ergo per iſtum actum non aliter ſe habet in cauſando: igitur per actum, ſub quo ponitur non ſit peccabilis impœnitens.*

 Con-

a *Addit.* b *Addit.*

Confirmatur, quia cauſa, quæ ſecundum ſe uniformiter ſe habet ad plures effectus, per hoc quod unum ejus agit, non aliter ſe habet reſpectu alterius, ut patet de calore reſpectu plurium calefactionum; ſed voluntas eſt cauſa reſpectu plurium volitionum: igitur per hoc, quod unam elicit, non aliter ſe habet ad eliciendum aliam. Igitur ſi primam libere eliciebat, ita quod reſpectu illius non fuit impeccabilis; nec per iſtam reſpectu alterius eſt impeccabilis. Confirmatur ſecundo, voluntas Angeli reſpectu illius actus, quem ponunt eam ſic obſtinaſſe, contingenter ſe habet, & ſolum neceſſario, neceſſitate ſecundum quid: quia eſt cauſa illius, ut prior naturaliter, & ut ſic contingenter elicit: ſed talis actus non magis neceſſitat voluntatem reſpectu alterius, quam reſpectu ſui: igitur &c.

Sed voluntas ut prior naturaliter actu ſuo, non ut exiſtens actualiter ſub actu, eſt cauſa actus ſui, quod eſt manifeſtum ex hoc: quod eſt cauſa libera actus ſui: quæ libertas non eſt ejus, niſi ut prior actu ſuo: quia ut eſt ſub actu, habet actum, ut formam naturalem. Patet etiam, quia aliquid, ut eſt ſub effectu tanquam forma ejus, poſterius eſt: ſicut compoſitum eſt poſterius forma ſua. 7. *Metaph.* (a) Voluntas ergo non aliter ſe habet in eliciendo actum, niſi aliter ſe habeat inquantum eſt prior illo: ſed per hoc, quod ponitur habere actum inhærentem ſibi, ipſa non aliter ſe habet inquantum eſt prior naturaliter actu. Quia licet aliter ſe habeat inquantum eſt ſub actu, quantum videlicet ad aliquod accidens: non tamen quantum ad formam naturam ſecundum quam eſt talis actus primus, qui eſt voluntas: Ergo ipſa ſub quocunque actu intelligatur, non aliter ſe habebit in eliciendo actum quemcunque: ergo per nullum actum, vel habitum, qui poteſt poni in ea ſeparata (qui non poteſt poni in ea conjuncta) erit ipſa oppoſito modo eliciens actum bonum, vel malum, illi modo, quo prius eliciebat: & ita ſi prius contingenter egit, per nihil tale in ea poſitum neceſſario eliciet.

Et confirmatur ratio, quia nulla cauſa ſecunda poteſt eſſe ratio principalis cauſæ agendi, oppoſito modo illi, qui convenit principali agenti ex ſua cauſalitate. Sic enim cauſa principalis non eſſet principalis, quia determinaretur ad oppoſitum modum a cauſa ſecunda ad agendum ſuo proprio modo agendi: ergo cum voluntas ſit cauſa principalis ſui actus, quodcunque ponatur in voluntate reſpectu actus ejus, vel non, erit cauſa actus ſic eliciendi: vel ſi ſit cauſa, eſt ſecunda cauſa reſpectu voluntatis, & non cauſa principalis. Sequitur ergo, quod voluntas per nihil aliud determinatur ad agendum. Præterea, ſicut fuit dictum *diſtinct.* 4. & 5. tam bonus, quam malus Angelus habuit tempus viæ; ita quod non tantum per inſtans fuit viator; ſed habuit malus Angelus diverſa peccata ordinata, puta ex actu amandi ſe eliciebat actum concupiſcendi ſibi ſummum commodum (b): & ex illo, actum excellentiæ, quo voluit habere illud commodum non ſub

a *Text. v.* b *Ex D. Thom. & Henr. Angelus* [illegible] *niſi primo peccato.*

regula voluntatis ſuperioris, ſed contra eam: & tandem actum odiendi Deum, qui reſiſtit ſibi in illud appetendo, & non habuit omnes iſtos actus diſtinctos ſimul: ergo quando demerebatur ſecundo peccato, adhuc fuit in via, & tamen peccaverat jam primo peccato ex prima electione: ergo non qualiscunque immobilis apprehenſio, vel quæcunque primum peccatum, vel plena inhæſio in objectum, fecit ipſum impœnitentem. Quandocunque enim aliquo iſtorum peccatorum peccavit, ſtabat in via, & non fuit idem peccatum cum peccato præcedenti. Præterea (a), contra primam viam arguitur ſpecialiter, primo, quia ipſa ſupponit falſum, ſcilicet, quod intellectus ut ſufficiens movet voluntatem, ſicut declarabitur *diſt.* 25. *hujus* 2. ſecundo hoc falſum repugnat dictis eorum in illa poſitione, dupliciter. Primo, quia cum intellectus Angelorum ante primum peccatum fuit rectus in apprehendendo (non enim pœna præceſſit culpam) ergo movit voluntatem ad aliquid recte appetendum, nec potuit aliter movere, quia intellectus movet per modum naturæ, & per conſequens non poteſt movere niſi ſecundum modum cognitionis, quam habet: ergo movit voluntatem ad recte volendum: ergo voluntas illa nunquam potuit peccare. Secundo contradicit illud falſum poſitioni eorum: quia ſi ex ratione motoris, & mobilis, ſit talis proportio, voluntas non tantum eſſet immobilis poſt primam electionem voluntatis: ſed in ipſa prima, vel ante primam, quia intellectus eorum ſicut immobiliter oſtendit aliquid poſt primam electionem, ita & ante eam. Et ſi ipſe immobiliter apprehendens moveat appetitum immobiliter: ergo in primo actu movebitur immobiliter, & per conſequens non tantum poſt primum actum. Præterea, ex illa via videtur ſequi, quod cum ſecundum eos, Angelus fuerit creatus in gratia, & ſic habuit aliquem actum in gratia (quia non eſt veriſimile, quod in primo inſtanti fuerit otioſus, quia non fuit impeditus. Et ſi fuiſſet tunc otioſus, peccaſſet ſaltem peccato omiſſionis) nec ſimul cum gratia peccavit. Planum eſt: ergo aliquando ſecundum gratiam habuit bonam electionem, & plenam, quia ſequeretur perfectam apprehenſionem intellectus: quia ſecundum eos non eſt niſi talis apprehenſio in eis, & hoc immobiliter, & non per diſcurſum: ergo quilibet in illa electione prima bona firmavit ſe, & factus eſt impeccabilis. Præterea, differentia de voluntate hominis, & Angeli, non valet. Quia etſi intelligat Angelus ſine diſcurſu, quod ſecundum eos, homo intelligit per diſcurſum: tamen intellectus hominis non mobiliter adhæret illi, ad quod diſcurrit. Ita enim certitudinaliter, hoc eſt, non dubitando, tenet concluſionem, ad quam diſcurrit, ſicut Angelus tenet eam videndo eam in principio ſine diſcurſu: ergo iſta immobilitas intellectus humani, hoc eſt, certitudo, haberet æque immobilem voluntatem, ſicut iſta alia, quæ ponitur in Angelo. Quod etiam negatur ab Angelis omnis diſcurſus (b), non videbitur probabile, ſicut probatur ſupra in pro-

a *Ex D. Thom. Angelus non potuit peccare.* b *Quæſt.* [illegible] *art. num.* 8.

procemio primi libri quæſtione illa, *Vtrum Theologia ſit ſcientia. & alibi quære.*

Contra ſecundam viam arguitur (a) ſpecialiter, quia ſicut agens naturaliter non dominatur actui, ſic nec modo agendi: & per oppoſitum ſicut agens liberum dominatur ſuæ actioni, ſic & modo agendi; & per conſequens in poteſtate ejus eſt intenſe, vel remiſſe agere, igitur non oportet, quod ex hoc, quod voluntas eſt perfecte libera, quod cum ſummo conatu ſe immergat in objectum, immo ipſa magis dominatur ſibi ipſi, cum quantocumque conatu tendat in objectum: & ita libere ſertur in quodcumque objectum fertur, & poſſet etiam de abſoluta ejus libertate non ſic ferri in illud. Hoc etiam confirmatur, quia non videntur omnes Angeli mali ex ſummo conatu peccaſſe, ſicut nec omnes boni ex ſummo conatu meruiſſe: (b) aut ſaltem poſſibile fuit non ſecundam totam facultatem naturæ ſuæ elicere actum. Præterea, eodem principio tendit aliquid, vel movetur in terminum, & quieſcit in termino: ergo ſi voluntas perfecte libera ex perfecta libertate ſua, tendit in objectum, ex eadem libertate quieſcit in objecto: ergo ex tali plena libertate tendendi in objectum, quali Angeli mali peccaverunt, non neceſſario ſequitur quietatio ejus in illo, ſed tantum voluntatis, & contingens; ſicut contingenter tendit in illud. Præterea, ſicut tactum fuit ſupra contra ambas vias, non poteſt dici, quod voluntas animæ ſeparatæ per aliquem actum, quem tunc elicit, reddat ſe obſtinatam: quia prius naturaliter, quam ipſa ſeparata aliquem actum eliciat, eſt obſtinata, quia eſt in termino: ergo per aliquem actum, quem eliciebat in corpore, reddit ſe obſtinatam impingendo tunc in ſynderesim. Sed hoc eſt falſum: tum, quia viator: tum, quia poteſt aliquis ex minori conatu peccare illo peccato, propter quod damnetur, ſi non ſequatur pœnitentia, quam quo alius peccat, vel ipſemet alio peccato, quod deletur per pœnitentiam. Præterea, contra exemplum ejus de ferro acuto impingendo in os, quamvis videatur exemplum illud, & tota poſitio ſimilis poſitioni Heſiodi 3. *Metaphyſic.* (c) quia immortales facti ſunt, qui guſtaverunt nectar, & manna, quos ibi deridet Philoſophus, quia deſpexerunt intellectum noſtrum. Non enim poteſt intelligi, ſecundum Philoſophum ibi, qui dicitur per tales ſermones parabolicos, vel metaphoricos, nec eſt modus Philoſophi, vel ſcientifice loqui, tamen accipiendo exemplum, pro quanto poteſt eſſe ad propoſitum, poteſt reduci ad oppoſitum. Quare enim ferrum acutum infixum duro corpori, non poteſt extrahi a cauſa, vel virtute illa, quæ ipſum infixit; ratio eſt, quia partes corporis magis concurrunt in quas impinxit. & ideo magis coarctant illud infixum, quam in principio, quando infigebatur: ſed ſi augmentaretur virtus motiva, ſecundum augmentationem, quam addit illa coarctatio partium, & illud infixum remaneret in ſua natura æque rectum, poſſet jam extrahi: ergo cum voluntas impingens in quodcumque, remaneat recta in naturalibus, licet

a *Vide ſupr. d. 1. hujus q. 6. & 1. d. 1. quæſt. 4.*
b *Vid. ſup. q. 3. hujus D. ſ.* c *Tex. 15.*

non habeat curvitatem, hoc eſt quandam deformitatem, quaſi præcisionem inhærentem, & illud cui ſe immergit, non habeat majorem virtutem includendi ipſam, cum in ſe immergit, quia non eſt in objecto aliquis talis concurſus, ſequitur, quod voluntas activa poteſt ſe retrahere.

Ad ſolutionem iſtius quæſtionis, duo ſunt videnda. Primo, ſcilicet de gradibus bonitatis, & malitiæ. Secundo quæ bonitas poſſit ineſſe volitioni Angeli damnati, vel ſi aliqua malitia neceſſario inſit. De primo dico, quod ultra bonitatem naturalem volitionis, quæ competit ſibi inquantum eſt ens poſitivum, quæ etiam competit cuicunque enti poſitivo, ſecundum gradum ſuæ entitatis magis, & minus, præter illam eſt triplex bonitas moralis, ſecundum ordinem ſe habens: prima dicitur bonitas ex genere: ſecunda poteſt dici bonitas virtuoſa, ſive ex circumſtantia: tertia bonitas meritoria, ſive bonitas gratuita, ſive bonitas ex acceptatione divina in ordine ad præmium. Prima competit volitioni ex hoc, quod ipſa tranſit ſuper objectum conveniens tali actui, ſecundum dictamen rectæ rationis, & non ſolum, quia eſt inconveniens tali actui naturaliter, ut Sol viſioni: & hæc eſt prima bonitas moralis, quæ ideo poteſt dici ex genere, (a) quia eſt quaſi materialis reſpectu omnis boni ulterioris, in genere moris. Nam actus tranſiens ſuper objectum, eſt quaſi formalis per quamcumque aliam circumſtantiam moralem: & ita quaſi potentiale non omnino exit genus moris (ſicut fuit ipſe actus in genere naturæ) ſed in genere moris: quia jam habet aliquid de illo genere, puta objectum conveniens actui. Secunda bonitas convenit volitioni ex hoc, quod ipſa elicitur a voluntate cum omnibus circumſtantiis dictatis a recta ratione, debere ſibi competere in eliciendo ipſam. Bonum enim eſt ex cauſa integra, ſecundum Dionyſ. 4. *de Divin. nomin.* & illud eſt quaſi bonum in ſpecie moris, quia jam habet quaſi omnes differentias (b) morales contrahentes bonum ex genere. (b) Tertia bonitas convenit actui ex hoc, quod præſuppoſita duplici bonitate jam dicta, ipſa elicitur conformiter principio merendi, quod eſt gratia, vel charitas, ſive ſecundum inclinationem charitatis. Exemplum de primo, dare eleemoſynam. Exemplum de ſecundo, dare eleemoſynam de proprio pauperi, qui eget: & in loco, quo melius poteſt ſibi competere, & propter Dei amorem. Exemplum tertii, illud opus facere non tantum ex inclinatione naturali (ſicut potuit fieri in ſtatu innocentiæ, vel forte modo poteſt fieri a peccatore, ſi adhuc peccator exiſtens, & non pœnitens, ex pietate naturali moveretur ad proximum) ſed ex charitate, ex qua faciens eſt amicus Dei, inquantum reſpicit opera ejus. Hæc triplex bonitas eſt ita ordinata, quod prima præſupponitur ſecundæ, & non e converſo, ſecunda tertiæ: & non e converſo. Huic triplici bonitati opponitur triplex malitia. Prima quidem malitia ex genere, quando ſcilicet actus, qui tantum habet bonitatem naturæ, ex quo deberet conſti-

a *Vide 16. quodl.* b *al. formale.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tui in genere moris, habet malitiam: quia tranſit ſuper objectum diſconveniens, puta ſi odire tranſit ſuper Deum. Secunda eſt malitia ex aliqua circumſtantia deordinante actum: licet tranſeat ſuper objectum conveniens ſecundum rectam rationem, actui. Tertia eſt malitia in demerito. Quælibet iſtarum malitiarum poteſt accipi contrarie, vel privative reſpectu ſuæ bonitatis: & ut privative accipitur, tantum privat ipſam bonitatem: ut accipitur contrarie, ponit aliquid ultra carentiam illam, repugnans tali bonitati; hæc diſtinctio apparet per Boetium ſuper Prædicamenta, *c. de qualitate*. Sed malitia ex genere contrarie accepta, & privative convertuntur: & ideo ſicut inter privationem, & habitum immediatum, non eſt medium; ita bonum ex genere, & malum ex genere ſunt contraria immediata. Ratio eſt, quia actus non poteſt eſſe, quin tranſeat ſuper objectum, & illud neceſſario eſt conveniens, vel diſconveniens actui: & ita neceſſario actus bonus ex genere, ex objecto convenienti; vel actus malus ex genere, ex objecto diſconvenienti. Malitia privative accepta in ſecundo modo, & contrarie non convertuntur. Poteſt enim aliquis actus carere circumſtantia requiſita ad perfectionem actus virtuoſi: & tamen non elici cum circumſtantia repugnante, quæ redderet illum actum vitioſum; puta, ſi det eleemoſynam pauperi non ex circumſtantia finis: quia non conſiderat, nec ſecundum alias circumſtantias requiſitas ad actum virtuoſum. Iſte quidem actus non eſt bonus, vel virtuoſus moraliter, quia non eſt circumſtantionatus: nec tamen malus contrarie, quia non ordinatur ad finem indebitum: ſicut ſi eſſet, qui daret eleemoſynam pauperi propter vanam gloriam, vel propter aliquem alium finem indebitum. Malitia tertio modo contrarie, & privative accepta, non convertuntur: quia actus poteſt eſſe malus privative, ita quod non eliciatur ex gratia, & tamen non erit demeritorius. Quod patet ex ſecundo membro, quia ille actus, qui eſt bonus ſimpliciter in genere moris, non eſt meritorius: & tamen non omnis actus talis eſt demeritorius. Et ita tam in ſecundo membro, quam in hoc tertio, videtur poni actus indifferens, qui licet ſit malus privative, non tamen contrarie, quia indifferens, & de hac indifferentia dicetur alias. (a) Similiter non ſolum propter neutralitatem actus in ſecundo modo, poteſt eſſe neuter in tertio modo, id eſt, nec bonus, nec malus, accipiendo ſic contrarie: ſed propter diſpoſitionem ipſius operantis. Puta ſi in ſtatu innocentiæ abſque gratia aliquis recte egiſſet, fuiſſet quidem ille actus perfecte bonus ſecundo modo: & tamen non bonus tertio modo, quia non habuiſſet principium merendi, nec malus contrarie, forte tamen in ſtatu iſto non eſt aliquis actus neuter inter bonum, & malum, ſumptum, tertio modo, niſi in uno caſu, quando ſcilicet actus eſt bonus ex circumſtantia, ad quem non inclinat charitas. Et ratio eſt, quia modo quilibet vel eſt in gratia, vel in peccato. Si in gratia, & habet actum bonum ſecundo modo: ergo gratia inclinat ad illum, & ita

a *Infr. d.* [illegible]

ita eſt meritorius. (a) Si autem habet actum malum, ſecundo modo planum eſt, quod ille eſt demeritorius. Semper enim malitia prima infert ſecundam, non e converſo. Si eſt malus, & habet actum malum ſecundo modo, peccat illo actu. Si eſt malus, & habet actum bonum ſecundo modo, ille non eſt bonus tertio modo, nec malus tertio modo: ergo neuter quantum ad bonum, & malum ut ſunt contraria tertio modo, nec tamen eſt neuter loquendo de ſecundo modo.

De ſecundo dico; quod Angelum malum non poſſe habere volitionem bonam, poteſt intelligi de iſta triplici bonitate, & de illa prima, quæ eſt ex genere, non eſt dubium quin habere poſſit, & habeat multas volitiones tranſeuntes ſuper objectum conveniens tali actui, puta amando ſe, odiendo pœnam, & ſic de aliis multis. Sed de aliis duobus modis bonitatis, ſcilicet virtuoſæ, & meritoriæ, eſt difficultas. Et primo videndum eſt de bonitate meritoria. Ubi dico, quod non poteſt habere volitionem ſic bonam, intelligendo in ſenſu compoſitionis: quia non ſtant ſimul, quod ſit malus, & habeat volitionem ſic bonam: ſicut nec album poteſt eſſe nigrum in ſenſu compoſitionis: quia tunc idem ſimul eſſet album, & nigrum. Sed in ſenſu diviſionis poteſt ibi negari, aut potentia logica, aut potentia realis. (b) Si realis, aut illa, quæ dicit rationem principii, aut illa, quæ eſt differentia entis, quæ dicit ordinem ad actum.

De potentia igitur reali videndum eſt quomodo non habet potentiam, quæ eſt principium ad ſic volendum. Ubi dico, quod hoc principium, [illegible] intelligitur eſſe paſſivum, aut activum. Si paſſivum, dico, quod illud habet: quia voluntas eſt quoddam receptivum rectæ volitionis. Quod enim de ſe eſt receptivum alicujus rectæ volitionis, quamdiu idem in ſe manet, non eſt non receptivum illius. Illa autem voluntas fuit aliquando receptiva bonæ volitionis: quia ante damnationem potuit meruiſſe, & fuiſſe beatus.

De principio activo reſpectu rectæ volitionis poſſumus loqui, aut de principio totali volitionis, aut principio partiali. Voluntas quidem reſpectu rectæ volitionis, eſt principium activum partiale, ſicut tactum fuit diſt. 17. *primi*, & tangetur infra *diſt.* 24. & illam habet integram ſecundum Dionyſ. & eandem, quam habuit in ſtatu innocentiæ: & per conſequens non eſt verum negare ab eo potentiam, hoc eſt, principium activum partiale volitionis meritoriæ. Sed iſtud principium non eſt totale, quia non ſufficit ſola voluntas ad meritorie volendum: ſed requiritur gratia tanquam principium cooperans. Nec iſta voluntas eſt partiale principium principale, vel ſufficiens ad ponendum partiale principium, ſcilicet gratiam in *eſſe*. Quamvis enim gratia jam habita, voluntas utens, ſit principale agens reſpectu actus, tamen gratia, non habita, ipſa non eſt ſufficiens ad ponendum gratiam in *eſſe*: quia gratia non poteſt ineſſe niſi a ſolo Deo crean-

a *infr. d. 41. & d. 25. & 4. d. 6. q. 6.* b *De hac duplici potentia 1. d. 2. p. q. 3. n. 10. & d. 7. & infr. d. 12. & 16.*

creante. Et ita Angelus non habet totale principium activum ad agendum talem actum, nec eſt principale partiale principium activum, in cujus poteſtate ſit producere reliquum principium activum partiale in eſſe, & amovere impedimentum uſus ſui, & ſui comprincipii ad eliciendum actum, & effectum communem eorum. Exemplum iſtius eſſet, ſi quis habens viſum, eſſet in tenebris, licet tunc habeat principium partiale actus videndi, & principale principium videndi, quando concurrunt lumen, & potentia viſiva: non tamen habet tunc totale principium, nec principium principale ſufficiens ad ponendum illud, quod requiritur ad effectum aliorum duorum principiorum partialium: nec etiam poſſet amovere impedimenta, & ideo licet iſte habeat potentiam viſivam, & in quanto habet principium diminutum reſpectu viſionis, non tamen in poteſtate ejus eſſet videre. Ita dico, quod in poteſtate Angeli non eſt meritorie velle; quia non eſt in poteſtate ejus habere gratiam, nec per conſequens uti gratia: nec etiam uti voluntate ſua cum gratia iſta, ad actum ſuum eliciendum, & omnes hæ negativæ ſunt veræ; quia non eſt in poteſtate ejus, habere formam, qua utatur, nec amovere impedimenta. Sed hic eſt dubium, quia quod dictum eſt de principio activo, etſi verum ſit comparando ad effectum principalem, qui eſt meritorie agere ex gratia, quia meritorie velle, reſtat dubium de principio diſpoſitivo, ſive activo ad diſpoſitionem, reſpectu principalis agentis, an ſcilicet habens voluntatem tanquam principale principium activum, poſſit ſe diſponere ad gratiam, & ſi hoc videtur, quod in poteſtate ejus ſit bene velle, ſicut in poteſtate peccatoris viatoris. Non plus enim poteſt peccator viator malus niſi ſe diſponere, & tunc dabitur ſibi gratia a Deo, qua bene poſſet agere. (a) Utrum autem viator poſſit habere aliquem motum attritionis ex puris naturalibus, exiſtente influentia generali: vel requiratur aliqua operatio ſpecialis, de hoc in quarto. Sed ſuppoſito, quod ſic, negaret aliquis iſtam potentiam diſpoſitivam ab Angelo damnato; & diceret eam convenire poſſe peccatori viatori. Sed huic videtur obviare auctoritas Auguſt. ſupra allegata *de fide ad Petrum*, quæ magis concedit poteſtatem Angelo lapſo redeundi ad bonum ex puris naturalibus, quam homini lapſo: ergo ſi homo viator poteſt ex naturalibus ſuis habere iſtam potentiam diſpoſitivam, multo magis Angelus.

Secundum hoc ergo, quantum ad omnia membra de potentia, ut eſt principium, non videtur negandum ab Angelis poſſe meritorie velle, niſi quia non habet principium merendi totale: nec principale partiale reſpectu volitionis bonæ: nec reſpectu gratiæ ſpecialis, quæ requiritur ad bonam volitionem; nec tamen eodem modo poteſt ipſi bene velle, quo viator peccator, ſicut poſtea dicetur. Si autem intelligatur de potentia, quæ eſt differentia entis, quæ ſcilicet ordinatur ad actum; concedi poteſt de potentia remota, quæ ſcilicet conſequitur rationem potentiæ activæ, & paſſivæ, licet partialis ſecundariæ, & diminutæ: non tamen poteſt concedi de potentia propinqua, quia illa non exit in actum, niſi amotis omnibus impedimentis, ita quod habens eam, ſtatim poſſet exire in actum: qualis non eſt ea illa potentia paſſiva ſola, quam habet Angelus: nec ex illa cauſa partiali, quæ eſt voluntas, deficit enim una cauſa partialis, quæ requiritur ad agendum. Si intelligatur de potentia Logica, quæ dicit modum compoſitionis formatæ ab intellectu, hoc modo impoſſibilitas poteſt eſſe in compoſitione, vel ex repugnantia intrinſeca extremorum inter ſe, vel ex aliquo extrinſeco, quod requiritur ad hoc, quod extrema ſint unita. Exemplum primi, homo eſt irrationalis; exemplum ſecundi, ſi oculus eſſet in tenebris; & impoſſibile eſſet illud opacum cauſans tenebras amoveri; impoſſibile eſſet talem oculum videre: non quidem ex repugnantia intrinſeca terminorum, quæ eſt oculi ad *videre*: ſed ex repugnantia alicujus extrinſeci ad alterum extremorum, ſcilicet illius opaci ad *videre*. Ad propoſitum ergo applicando, dico quod non eſt hic impoſſibilitas ex repugnantia intrinſeca extremorum: immo in ſubiecto non eſt repugnantia intrinſeca ad prædicatum. Si qua ergo ſit impoſſibilitas, erit ex repugnantia alicujus extrinſeci ad unionem iſtorum extremorum. Illud extrinſecum non poteſt eſſe niſi cauſa, cujus actio requiritur ad hoc ut extrema uniantur: talis cauſa reſpectu unionis gratiæ ad aliquod ſubjectum, non eſt nata eſſe alia, niſi ſolus Deus: Igitur erit impoſſibile Angelum bene velle, vel gratiam habere, quia impoſſibile eſt Deum ſibi gratiam dare. Impoſſibilitas autem ex parte Dei aſſignatur duplex, ſcilicet ex parte potentiæ Dei abſolutæ, & potentiæ ordinatæ. Abſoluta eſt reſpectu cujuslibet, quod non includit contradictionem, & patet, quod ſic non eſt impoſſibile Deum dare gratiam illi naturæ. Cum enim illa natura ſit capax gratiæ, ſicut tactum fuit ſupra in materia de potentia paſſiva, ſequitur, quod nulla ſit contradictio in hoc, quod eſt gratiam actu informare illam naturam. Potentia ordinata Dei ſicut tactum fuit *in primo lib. diſt. 44.* eſt illa, quæ conformis eſt in agendo regulis prædeterminatis a divina ſapientia, vel magis a divina voluntate. Et quantum ad creaturam rationalem beatificandam, vel puniendam, ſunt regulæ juſtitiæ ordinatæ. Hæ regulæ ex ſcriptura colliguntur, inter quas eſt illa auctoritas Eccleſiaſt. 11. *Ubicunque ceciderit lignum, ibi erit.* Hoc eſt, in cujuſcumque creatura rationalis amore permanſerit, in illo permanebit. & Iſa. *Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur,* & Matth. 25. *Ibunt hi in ſupplicium æternum; juſti autem in vitam æternam.* Et ex talibus regulis ſcripturæ concludit Auguſt. 21. *de Civitate Dei cap. 23. & 24.* quod certum eſt Deum nunquam daturum eis gratiam. Secundum hoc ergo impoſſibile eſt eos bene velle: quia impoſſibile eſt Deo (de potentia dico ordinata) eis gratiam dare.

Sed contra iſtud arguitur: quia tunc videretur eodem modo eſſe im-

a d. 14. q. 2. & 3.

a cap. 66.

impoſſibile de peccatore viatore, qui tamen finaliter non pœnitebit. Nam Deus non prædinavit dare illi gratiam. Et ſi tantum ſit impoſſibilitas ex parte iſta propter talem ordinationem, non videtur impoſſibilius dæmonem pœnitere, quam talem viatorem pœnitere.

Reſpondeo, potentia ordinata Dei non reſpicit actus particulares diverſos, de quibus non ſunt leges univerſales: ſed reſpicit leges, vel regulas univerſales operabilium. Talis eſt lex de damnatis, non autem de malis dum ſunt in via, licet finaliter remaneant mali. Exemplum hujus, ſi quis ſtatuiſſet, quod omnis homicida occideretur; non poſſet de potentia ordinata ſecundum illum ordinem jam poſitum, ſalvare iſtum homicidam. Si tamen ipſe poſſet illum occidere, non propter aliquam talem legem univerſalem: illum poſſet ſalvare, ſive non occidere, etiam de potentia ordinata. Ita viator, qui non ſalvabitur, poteſt ſalvari, quia contra hoc non eſt aliqua lex univerſalis jam ſtatuta, qualis eſt contra ſalvationem damnati.

Si objiciatur contra hoc, quod ſicut lex eſt de univerſali, ita judicium conforme legi eſt de univerſali: & illud judicium ſequitur ex lege: ergo qua ratione non poteſt contra legem, pari ratione nec contra judicium ex lege. Sed iſte viator, ſi damnabitur, erit ſecundum judicium conſonum legi: ergo, &c.

Reſpondeo, lex eſt de illo, qui eſt malus in termino: & ideo quando ad aliquem particularem applicatur illa lex, puta ad hunc, vel illum jam judicatum, quia eſt in termino, non magis revocatur judicium, quam lex: ſed de iſto malo adhuc exiſtente in via, non eſt judicium per legem aliquam, ſicut nec lex illa in communi ſe extendit ad viatorem. Aliud dubium eſt (a), ſi illa obſtinatio voluntatis malæ ſit a Deo, vel ab ipſa voluntate mala? Si enim ſit a voluntate, videtur quod ipſa poſſit reſilire ex ſe ab ea, ſicut ipſa potuit ex ſe illud malum male velle. Qua enim virtute movet ſe ad aliquid, eadem quieſcit in illo, & æquali poteſt ſe retrahere ab illo, & movere in aliud magis inclinans, quale eſt oppoſitum illius. Si autem iſta obſtinatio ponatur a Deo, ergo iſta malitia erit a Deo: & ſic Deus eſt cauſa peccati, quod videtur inconveniens. De iſto quamvis videatur Auguſtin. dicere *de fide ad Petrum* (b) auctoritate ſupra allegata, quod Deus ordinavit averſionem voluntatis in malum ſemper manere, & obſtinatio ſit ſignificativa voluntatis malæ: tamen quia actus, dum manet, habet quaſi continue cauſam, (quia ejus *eſſe*, eſt quaſi continuo *cauſari*) ſicut Deus non poteſt eſſe cauſa mali inquantum malum in prima electione ſui: ita nec in *eſſe* ſuo continuato, quod eſt continue elici: ergo ſola voluntas erit cauſa, a Deo tamen eſt illa pœna ignis, quod eſt malum puniens. Hæc etiam obſtinatio ut dicit malitiam peccati in voluntate, poteſt dici eſſe a Deo (c), non poſitive volente eam, ſed deſerente, & nolente dare gratiam. Sicut enim illum gratificat, qui diſpoſuit dare

a *Vide D. Bonav. d. praſ. q. 2. 1.* b *Scot. 1. diſtin. 34. & 41.*
c *Infr. diſt. 37. qu. 2.*

re gratiam: ita illum non gratificat, quem derelinquit, hoc eſt reſpectu gratificationis ejus, habet *nolle*.

Cum ergo arguitur, quod ſi illa eſt a voluntate ſola, ergo voluntas ſola poteſt in oppoſitum reſilire, ſcilicet ab illo objecto, in quod ordinate ſe inclinavit. Reſpondeo, & dico, quod ad reſiliendum meritorie, requiritur aliud principium a voluntate, puta gratia, quam Angelus malus non poteſt ex ſe habere, & Deus, ſecundum quod deſeruit [illegible] ſibi eam non dare. Sed ſi arguas, quod ſaltem poteſt habere [illegible] circumſtantionatum circa illud, quod inordinate voluit, licet illud *velle* non ſit ſibi meritorium; hoc pertinet ad membrum ſe[illegible]. Ex dictis ergo videtur, quod non ſit negatio potentiæ, hoc eſt, principii activi, niſi accipiatur activum principium totale, vel partiale principale; nec potentiæ, quæ eſt ordo ad actum, niſi propinquæ, nec potentiæ Logicæ, niſi ex extrinſeco, ex cujus parte non eſt impoſſibilitas ad uniendum extrema, loquendo de de potentia ejus abſoluta: ſed de potentia ordinata, quæ colligitur [illegible] ſcriptura, ſicut prius dictum eſt de Aug. [illegible] quod non diſpoſuit Deus illa extrema unire, & quod non ſit aliqua cauſa permanentiæ eorum in malo, niſi derelictio divina, ſive quod diſpoſuit eis, non dare [illegible] in termino: quomodo non diſpoſuit de viatoribus ma[illegible] etiam hoc poſſe probari, per auctoritates Sanctorum. Primo per Damaſc. cap. 18. *Quod eſt Angelis caſus, hoc eſt hominibus mors*. Secundo per Auguſt. 21. de Civit. Dei. *In ſcriptura nihil eſt certius, quam ſententia ſcripturæ*.

Reſtat nunc dicendum de bonitate morali, & malitia, ſibi oppoſita. Ubi dicitur, quod non poſſunt habere volitionem moraliter bonam: [illegible] omnem volitionem deformant ex aliqua circumſtantia inordinata, referendo illud inordinate ad amorem ſui. Similiter habitus in e[illegible] eſt [illegible] in termino: & ideo perfectiſſime inclinat in malum. Nunquam ergo bene [illegible] propter primum: ſed ſemper male volunt propter ſecundum, videlicet propter vehementem inclinationem in malum. Ad primum iſtorum, adducitur Auguſt. ſuper Pſalm. *Deduc me Domine in [illegible] tuorum*. Contra primum, habent (b) naturalia integra, ſecundum Dionyſ. *de divin. nomin.* ergo eſt in eis inclinatio naturalis ad bonum: ergo ſecundum illam inclinationem poſſunt aliquid conformiter velle: quia potentia, ut natura [illegible] ergo poſſunt habere actum non malum, quia non eſt contrarium naturæ eorum. Præterea, habent vermen, qui eſt remorſus, de peccato eorum: remorſus iſte, eſt aliqua diſplicentia, hæc diſplicentia non eſt [illegible] circumſtantiam inordinatam: tamen ſiſtendo in hoc, quod eſt nolle ſe [illegible] moralis. Præterea, ſi no[illegible] pœnam inquantum eſt læſiva naturæ, ſiſtendo tantum in hoc abſque

a *Vide* [illegible]
b *Pſal.* [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

que aliqua circumſtantia, non [illegible] ita poteſt odire, cui poteſt amare [illegible] am ſuam non male moraliter, ita poteſt odire contrarium ſibi. Contra ſecundum, arguo tripliciter. Primo, quia [illegible] quod voluntas, ex libertate ſua poſſet non velle, & ita nullum [illegible]

[illegible]

quia quantum ad [illegible] ſed intelligitur, quantum ad operari, ergo [illegible] quantum ad oper[illegible] [illegible] am inferiorem ſub[illegible] [illegible] omni actu ergo ſeipſam, ergo [illegible] lectio vult malum. Præterea quod etiam adducitur de habitu, improbatur dupliciter. Primo, quia omnis habitus inclinat ad aliquem actum, [illegible] peccandi, aut [illegible] rum ad actum ſuperbiendi, aut tantum ad [illegible] videtur probabile, quod poſſit aliquando [illegible]

nullius unus actus [illegible] & per conſequens, nec in communi neceſſario inclinat [illegible]

di potentiæ, modo oppoſito proprio modo ipſius potentiæ: quod probatur, ſicut fuit ſupra probatum, contra duas opiniones in illa ratione, de prioritate cauſæ, inquantum cauſa: quia cauſa ſecunda non determinat modum agendi cauſæ primæ, ſed e converſo. ergo ſi voluntas non habituata poſſit non neceſſario velle hoc, & hoc eſt libertatis in ea: ergo voluntas habituata non neceſſario velle hoc. Et tunc quod dicit Ariſt. 9. *Ethic.* quod malus eſt impœnitens: oportet, quod exponatur, idest, de difficili pœnitens, quia nullus actus poteſt ita eſſe intenſus in voluntate, quod tollat omnino ejus potentiam ad oppoſitum.

Quantum ergo ad illum articulum (*b*), videtur poſſe dici, quod non neceſſario habent aliquem actum malum, nec loquendo de aliquo actu determinato, vel indeterminato, ſive vago; & de determinato videtur ſatis patere, quia ſi tantum habeant habitum determinatum, ille inclinat ad certum actum, unum in ſpecie. Et patet, quod poteſt habere aliquem alium actum ab illo in ſpecie: & pro tunc non habere illum, & per conſequens, non habere quemcumque actum, ad quem non eſt talis habitus inclinans. Si etiam habeat plures habitus inclinantes ad diverſos actus in ſpecie; aliquis tamen habitus non vehementiſſime inclinat, & poteſt non habere actum illius habitus, non maxime inclinantis: ergo poteſt non habere actum, cujuſcumque alterius. De indeterminato, ſive vago, probatur idem, vel quod poſſit ſe ſuſpendere

a *Idem cap. 9. ejuſdem 1. lib.* b *Hoc dicit D. Bon. ubi ſup.*

dere ab omni volitione, ſicut proceſſit una ratio, quæ tamen aſſumit dubium; quia non videtur, quod poſſit ſe ſuſpendere ab omni actu, ſine volitione, vel quia aliquando poteſt habere volitionem non malam malitia contraria bonitati morali, licet non habeat bonam bonitate morali completa, quæ eſt ex omnibus circumſtantiis, licet in hoc non appareat tanta habilitas, quin poſſit habere complete bonum moraliter; tamen hoc videtur probabile, quod actum bonum ex genere poteſt habere, hoc eſt, tendendo ibi, non determinando per circumſtantias contrarias circumſtantiis bonæ volitioni, vel ſi habeat illum actum circumſtantiatum quibuſdam bonis, & deordinatum quibuſdam malis; non tamen oportet, quod ille ſit ſemper malus. Mirum enim videtur negare potentiam naturalem, in natura illa excellente, ubi non apparet aliquid, propter quod ſit neganda: probabile eſt tamen, quod ſecundum hanc potentiam non exeant in actum, propter vehementem malitiam, ſecundum quam magis probabile eſt, quod agunt, quam ſecundum poteſtatem naturalem, ſecundum quam poſſent in actus aliquo modo oppoſitos.

Ad primum argumentum dicitur (*a*), quod licet credant: ille tamen actus credendi, eſt in eis malus, quia odiunt illud creditum. Sed contra hoc, actus intellectus, ut præcedit actum voluntatis, non habet deformitatem ab actu voluntatis ſequente: ſed in illo priori poſſunt aliquod verum concipere, & hoc tam ſpeculabile, puta Deum eſſe trinum quam agibile, puta, Deum eſſe diligendum. Poteſt ergo dici, quod hoc argumentum probat verum, ſcilicet, quod habent aliquem bonum actum diminute bonitate morali: quia non malum malitia contraria puta non habentem aliquam circumſtantiam contrariam circumſtantiæ debitæ, licet careat aliqua circumſtantia debita. Non enim credunt propter illum finem, propter quem credendum eſt: & circumſtantia finis eſt neceſſaria ad bonitatem moralem. Ad ſecundum dico, quod Angelum, vel voluntatem ejus eſſe capacem, vel participem, ſonat in potentiam remotam, loquendo de potentia ad actum, vel loquendo de potentia, quæ eſt principium, ſonat, in principium paſſivum, vel activum partiale diminutivum.

Ad tertium concedo, quod in eis ſit liberum arbitrium, & cum [illegible], quod poſſe peccare, non eſt pars libertatis, ſecundum Anſelm. dico, quod aliud eſt, loqui de poſſe peccare, aliud de potentia ad peccandum. Primum dicit ordinem ad actum difformem: ſecundum dicit [illegible]

[illegible] vero non eſt ejus, unde liberum arbitrium, ſed unde tale, ſcilicet deficiens. ita quod ſicut in communi liberum arbitrium eſt, quo q[illegible] is poteſt

S 2

a *Adarg. D. Bon. ſup.* b *De quo inf. diſt. 44.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

teſt velle, & hoc accipiendo, ita in communi, ſicut Anſel. accipit, ſcilicet velle, & hoc accipiendo ita liberum arbitrium hoc, ſcilicet viatorem ut convenit Deo, & Beatis ita liberum arbitrium hoc, ſcilicet viatorum ... quantum ad aliquid ria eſt, quo quis poteſt velle defectibiliter, & tamen quantum ad aliquid poteſt non diſſimile: quia ad abſolute velle, tota entitas poſitiva hoc ri arbitrii. & ſola ... eſt principium: ad illam autem difformitatem in [illegible] mamor ..., quod [illegible] ... qua poteſt in actum poſitivum, qui actus eſt ... [illegible] liberum arbitrium non eſt peccatum, tamen ex defectu concomitan... Poteſt tamen concedi totum ... unum actum, poteſt eſſe peccatum. ... ſcilicet quod ipſi habent potentiam non peccandi, quia ... quæ non eſt formaliter peccatum, licet non habent potentiam, quæ ... habeant potentiam non peccandi, hoc eſt non eſſe in peccato: quomodo peccator dicitur eſſe in peccato, poſtquam tranſivit ... & privatus gratia, remanet reatus uſque ſcilicet ad pœnitentiam de peccato commiſſo, hoc modo, non poſſunt ex ſe non peccare. ideſt non eſſe in peccato: nec oportet liberum arbitrium eſſe potentiam ad non peccandum, hoc eſt, ad non eſſe in peccato. Et ſi arguas, ſecundum Anſelm. *liberum arbitrium eſt poteſtas ſervandi rectitudinem propter ſe*: ergo ex ipſa habent eam poteſt ſervare rectitudinem: & ita non eſſe in peccato. Reſpondeo, quod ſervare eam cum ineſt, poteſt quis per liberum arbitrium non aliter; & hoc modo exponitur Anſelm. Ad aliud dico, quod in agentibus mere naturalibus ceſſantibus impedimentis, reditur ad diſpoſitionem naturalem, non prohibente actione violenta. Et ratio eſt, quia principium intrinſecum, eſt neceſſarium reſpectu bonitatis naturalis, quantum eſt ex ſe, & ideo ſemper cauſat eam, niſi vincatur per dominans. Hoc modo voluntas non eſt cauſa reſpectu ſuæ bonitatis in actu ſuo: ſed tantum habet inclinationem quandam naturalem, quaſi paſſivam ad bonitatem in actu: quam licet poſſet dare actui, non tamen inclinatur ad dandum eam neceſſitate naturali, ſicut grave ad deſcendendum deorſum. Aliter poteſt dici, quod peccatum eſt contra naturam, hoc eſt, contra illum actum, qui natus eſt elici concorditer, & conformiter inclinationi naturali: ſed ex hoc non oportet, quod contrarietur voluntati, ſecundum ſe; ſicut non oportet illud, quod contrariatur effectui, vel accidenti, contrariari cauſæ, vel ſubjecto; maxime quando talis cauſa non eſt cauſa naturalis effectus, ſed libera. Ad aliud de ſimili dico, quod licet concluderet illud contra illos, qui dicunt intellectum eſſe motivum ſufficiens voluntatis; quia oportet eos dicere intellectum primi Angeli, nullum principium practicum recte concipere: quia ſi recte conciperet, moveret voluntatem conformiter ſibi, & ita recte, tamen credo hoc eſſe falſum, quia ſicut principia ſpeculabilia ſunt vera ex terminis, ita & principia operabilia, & per conſequens intellectus, qui poteſt concipere quidditates terminorum primi principii practici, & illos componere, habet ſufficiens motivum; & per modum naturæ moveret

ad

ad aſſentiendum illi principio: ergo per voluntatem, cujus actus eſt perfectior, non poteſt impediri, vel ſaltem, non ſequetur in contrarium. Quomodo autem hoc ſit verum, quod dicitur 3. Ethicor. quod *omnis malus eſt ignorans*, habet alias tractari. Poteſt tamen dici ad argumentum, quod ſimile nihil valet, quia intellectus poteſt cogi ad aſſentiendum, ita quod non poteſt eſſe ita cæcus, quin apprehendens aliquos terminos, ex evidentia eorum, poteſt concipere veritatem complexionis ... voluntas autem non cogitur ex bonitate objecti ... non movet ... [illegible] dum termi... [illegible]

Quemadmodum actus Angeli boni non augent habitum charitatis ejus, nec effective, nec meritorie, quia ille eſt in termino, vel ſecundum naturam habitus, vel ſecundum capacitatem ſubjecti, vel ſaltem ſecundum terminum ſibi præfixum a Deo, ſed omnes illi actus procedunt ex plenitudine illius habitus, ſic perfecti; ita in propoſito perfectio illius habitus eſt in termino ſecundum regulam divinæ ſapientiæ, quæ non permittit eos creſcere in malitia intenſive, & ideo actus ſequentes tantum ſe habent, ſicut effectus habitus mali, & non ſicut cauſæ agentes. Per idem, ad illud, de pœna: nam ſicut præmium ſubſtantiale, in primo inſtanti, in quo aliquis Angelus eſt beatus, eſt determinatum, nec ex tunc creſcit, quia actus boni, qui ſequuntur, non ſunt meritorii, licet ſint boni: ita etiam in Angelo damnato, in primo inſtanti ſuæ damnationis determinatur ad certam pœnam, quæ non creſcit intenſive, nec tamen erunt mali actus ejus, quos elicit, impuniti, ſicut nec boni Angeli boni actus, erunt irremunerati. Illi quidem boni actus includuntur in primo actu, quia procedunt ex perfectione actus beatifici. Sed quantum ad accidentale præmium, quod poſſunt habere, quilibet actus eſt ſibi præmium: ita etiam iſti mali actus, quos elicit damnatus, includuntur in prima pœna, ſibi correſpondenti, determinata, & quilibet, ſicut poſſet habere pœnam accidentalem, & propriam, habet ſeipſum pro pœna. *Juſſiſti Domine* (inquit Auguſt. libro Confeſſionum) *& ita eſt, ut ſit ſibi pœna omnis peccator*. Potiſſima enim, & maxima pœna eſt privatio maximi boni, qualis eſt formaliter in actu malo, malitia ejus peccatorem avertente a Deo. (a) Creſcit ergo pœna eorum ... extenſive, ſicut & malitia, & neutrum intenſive. Et ſi objicias, quod ſecundum malum eſt actus demeritorius: ergo correſpondet ſibi propria pœna. Reſpondeo, etſi concedi poſſit eſſe culpa; non tamen proprie demeritoria, quia non elicitur a viatore, cujus ſtatus eſt mereri, & demereri, qui magis proprie poteſt dici eſſe actus damnatorius, ſive damnati: ſicut ex alia parte

actus

a [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

actus beati, licet ſit acceptabilis Deo, non tamen proprie eſt meritorius, ſed magis actus beatificus, vel actus beati, vel ex beatitudine procedens.

SOLET ETIAM IN QUÆSTIONE VERSARI. &c.

DISTINCT. OCTAVA.

Circa Diſtinctionem octavam, in qua Magiſter agit de poteſtate Angelorum per comparationem ad creaturam corporalem, Quæritur.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Angelus poſſit aſſumere corpus, in quo exerceat opera vitæ?

Quod non videtur, quia ſi aſſumat, ergo habet majorem unitatem ad corpus aſſumptum, quam ad non aſſumptum: quia aſſumere, eſt ad ſe ſumere. Sed hoc non videtur poſſibile, quia non poteſt eſſe illius corporis forma: patet quia eſt forma ſeparata naturaliter. Nec illud poteſt ſumi ab eo in unitatem ſuppoſiti, quomodo Verbum aſſumpſit naturam noſtram: ergo erit tantum unitas, ſicut motoris ad mobile: ſed talis unitas poteſt eſſe ejus ad corpus non aſſumptum ut ad coelum, quod movet: ergo, &c. Præterea ſecundo, ſi aſſumeret corpus, aut aſſumeret corpus elementare, quod non apparet: quia illud non habet accidentia, ut colorem, & hujuſmodi qualitates, quæ apparent: aut corpus mixtum, quod non videtur, tum, quia non poteſt habere virtutem activam, ad miſcendum elementa omnia ſecundum commixtionem talis corporis; tum, quia a tota natura agente non poteſt generari corpus mixtum ita perfectum ſicut eſt corpus humanum: nec aſſumit corpus coeleſte, planum eſt, (a) quia illud non recipit peregrinas impreſſiones, & per conſequens nec operationes vitales. Præterea tertio, ſi poteſt in corpore aſſumpto exercere opera vitæ: igitur eſt ibi aliquid vivum, conſequens eſt falſum, quia corpus non eſt vivum niſi per formam ut talem informantem: talis autem non eſt ibi. Conſequentia probatur, quia operationes vitales ſunt compoſiti, (b) *primo de Anima, & de Senſu, & Senſato*. Probatur etiam, quia forma ſeparata a materia, non poteſt tranſmutare materiam, ſecundum Comment. (c) 7. *Metaphyſic.* in iſtis actibus vitæ: ſaltem in actibus vitæ vegetativæ, tranſmutatur materia, ergo, &c. Ad oppoſitum Geneſ. 18. de tribus Angelis apparentibus Abrahæ, & Tobiæ per totum de Raphaele, & in pluribus aliis locis Scripturæ.

In iſta quæſtione (ſicut tangunt tria argumenta) tria ſunt videnda.

a 1. *Cæ*, t. 20. & *inde*. b t. c. 14. & 64. c *Com*. 28. & 31.

da: Primo quid ſit Angelum aſſumere corpus. Hoc quidem non eſt informare corpus, nec etiam hypoſtatice ſibi unire: ſed tantum eſſe intrinſecum motorem corporis. (a) *Et ita ibi eſſe diffinitive, quia eſt alius modus eſſendi ibi, quam per operationem, ut ſupra de locatione Angeli*, diſt. 2. quæſt. 6. *Et etiam quia probatur Deum eſſe ubique, quia ubique operatur: quod ſi eſſet idem modus eſſendi in aliquo, eſſet petitio, & argueretur ab eodem ad idem, & ideo ſecundo hoc dicitur aſſumere.* Nam tunc aſſumit, id eſt, ad ſe ſumit: quia ad operationes proprias ibi explendas utitur illo, ſicut inſtrumento. Nec dicitur iſta aſſumptio fieri, quando corpus aſſumptum movetur motu progreſſivo, quia talis motus non congruit fini, propter quem aſſumitur tale corpus. Secundo dico, quod non aſſumit corpus coeleſte, nec corpus elementare, in quibus appareat, quia in elementari non viſibiliter appareret: nec corpus elementare eſt ſuſceptivum illorum accidentium, in quibus apparet. Corpora autem mixta jam a natura generata poteſt aſſumere, ſicut eſt cadaver mortui, vel lapis, vel aliquid tale ut quando aſſumit aliquod corpus, quod non videtur prius cauſatum, vel formatum a cauſis naturalibus, ſed quaſi fit nunc, & ſubito completa operatione diſparet, ſicut fuit de Raphaele, & Samuele, tunc videtur probabile (b), quod illud ſit corpus mixtum propter accidentia, quæ apparent in corpore, ſed non mixtum plena mixtione, tum quia ex generatione, tale mixtum non poſſet ita ſubito formari, quia non eſſet natum generari, niſi ſecundum determinatum proceſſum naturæ, qui non eſt ibi, puta ſi appareat in corpore hominis non prius geniti per naturam, illud corpus non eſſet natum, vel aptum generari niſi in matrice. Nec poteſt dici, quod Angelus ſubito inducat illam formam in materia, quia non poteſt natura eam formam inducere, ſed tantum elementa activa, & paſſiva poteſt convenienter ſimul adhibere, & corporibus coeleſtibus, in ſitu convenienti approximare, ut inducatur forma particularis, qualis nata eſt a talibus agentibus particularibus induci. Itaque corpus, quod ita quaſi ſubito formatur, & reſolvitur, eſt mixtum imperfecta mixtione, qualis poteſt induci ab agentibus naturalibus, quaſi ſubito facta approximatione elementorum: ita quod magis tale corpus aſſimilatur imperfecti, quæ eſt imperfecte mixta, & ſignum hujus eſt, quia quando diſparet tale corpus, non remanet aliquid talis corporis, in quod naturaliter eſſet immediate reſolubile corpus illud aſſumptum, ſi perfecte fuiſſet mixtum. Corpus enim humanum ſi eſſet perfecte mixtum, non eſſet natum redire niſi ad cadaver: ſed tale imperfecte mixtum, reſolvitur ſtatim in elementa, ſicut ex eis potuit ſtatim generari, propter eorum imperfectam mixtionem. De tertio dico, quod motum localem poteſt cauſare in corpore aſſumpto, & ita motum, qui videtur eſſe progreſſivus: motum etiam, qui eſſet inſpirationis, & reſpirationis, motionem palpebrarum, & manuum,

a *Addit.* b *Tob*. 5. 1. *Reg* 18.

& ſimilium. Et ratio eſt, quia non eſt aliquod corpus ita imperfectum in univerſo, cujus habeat in virtute ſua activa aliquod uti (patet de gravi reſpectu centri) ergo multo magis habet hoc Angelus reſpectu corporis. Sed operationum naturalium, quæ conſiſtunt in agere, & pati; cujuſmodi ſunt operationes ſenſuales, in illas non poteſt, quia illæ non ſunt natæ recipi, niſi in compoſito ex organo, ſcilicet perfecte mixto, & ex anima, inquantum habet potentiam perfectivam; quorum neutrum eſt ibi, nec ſcilicet talis mixtio, nec anima perficiens, & inde ſimpliciter in tali corpore compoſito, quod aſſumitur, nulla eſt ſenſatio. (a) Operationes etiam, quæ conſiſtunt in vere agendo, cujuſmodi ſunt operationes vegetativæ, non competunt illi compoſito: quia, vel illæ operationes natæ ſunt eſſe compoſiti animati, quod non eſt ibi: vel natæ ſunt eſſe corporis perfecte mixti, puta ſi cato generaret carnem: neutrum autem eſt ibi. Quantum autem ad cognitionem, quam videtur habere de particularibus factis, audiendo, vel videndo, nihil aliud eſt, quam intellectio: & illam intellectionem ſuam poteſt exprimere formando verba, & movendo linguam localiter. Quantum etiam ad actus vegetativæ, quæ apparent; ſi loquamur de vera nutritione, nihil ibi poteſt nutriri: ſed ſi loquamur de comeſtione, quæ præcedit nutritionem, illa non eſt niſi diviſio cibi, per motum localem maſticationis, & trajectio ejus in ventrem, per motum localem: & tunc poteſt fieri exhalatio, & reſolutio in humores, vel elementa: & iſti motus locales poſſunt fieri circa corpus, virtute activa Angeli. Sicut autem dictum eſt de nutritiva, ita dicendum eſt de augmentativa, quia ibi nulla eſt nutritio, vel augmentatio. Poteſt tamen eſſe vera juxta poſitio, ſi ipſe velit ſubito alia elementa, quæ poſſunt imperfecte miſceri ad talem imperfectam mixtionem, apponere corpori ſuo, ut videatur creſcere. (b) Et ſi dicas, ſi comeſtio non ſit operatio vitalis: ergo non valet argumentum ad probandum veram Chriſti reſurrectionem, de comeſtione ejus cum diſcipulis ſuis: quod eſt contra ſanctos. Reſpondeo, ad probandum reſurrectionem ejus, ſunt multa alia argumenta in Evangelio efficaciora iſto, & ita cum aliis bene probat, etſi non per ſe tantum. Vel dico, quod erat comeſtio ordinata ad veram nutritionem: quia non eſt inconveniens, quod corpus glorioſum poſſit convertere corpus non glorioſum in ipſum, ſicut eſſe ſimul poteſt cum corpore non glorioſo: nec propter hoc eſt corruptibile, quia poteſt aliud convertere in ſe. Poſſet enim Deus facere corpus glorioſum, in minima quantitate, & illud augere per comeſtionem: nec tamen aliquid corrumperetur de nutrito, & aucto: in corporibus autem talibus aſſumptis, non eſt nutritio, ſed tantum additio, vel appoſitio. Sed quantum ad generationem, dicendum, quod illa ſit virtute ſe[illegible] [illegible] ſervatur virtus patris [illegible] [illegible] ſemen ab aliquo ſuccumbendo

---

a *De hoc 4. d. 15. & a. q. 3. y. 1.* b *Luc. 24. & Jo. 21.*

bendo recipere, & ſervare illud in ſua naturali qualitate, convenienti ſuæ generationi naturali, quouſque illud transfundat: ipſe nihil facit ibi, niſi quia primo recipit in corpore illo aſſumpto illud, quod poſtea movet localiter in aliquam, cui eſt incubus: & ſi illud ſemen, antequam ſit receptum in matrice, non amittat ſuam qualitatem naturalem; poteſt per ipſum fieri generatio, ſicut ſi immediate transfunderetur a primo decidente, in eandem matricem. Et hoc modo attribuitur, non quidem Angelo bono, (quia abſit, quod talibus vilibus ſe immiſceat:) ſed dæmoni generare, quia idem primo ſuccubus, & poſtea incubus, ſemen a decidente primo transfuſum recipit: & deinde transfundit illud in matricem.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod cœlum non dicitur aſſumi, quia ad nullam ſpecialem aſſumptionem, vel formam, & maxime in qua Angelus intendat apparere viſibiliter nobis; ad ſe aſſumit cœlum. Similiter, qui movet cœlum, perpetuo movet: & ita non temporaliter aſſumit corpus: Hæc enim aſſumptio appropriata eſt corpori, quod ad tempus movetur: & movetur propter aliquem effectum viſibiliter appariturum hominibus. Ad ſecundum dico, quod jam apparet per ea, quæ dicta ſunt, quod aſſumit corpus imperfecte mixtum: quod quidem ipſe non producit ad *eſſe*, virtute propria; ſed tantum naturaliter miſcibilia, unit inter ſe, & reſpectu cœli, in tali proportione, in qua, virtute cœli, & miſcibilium, poſſit talis forma induci. Ad tertium patet, quod nullus actus vegetativæ, vel cognitivæ competit proprie Angelo in corpore, vel etiam corpori aſſumpto, ſed tantum actus potentiæ motivæ: non quidem actus potentiæ motivæ organicæ (qualis eſt potentia motiva animati) quia ejus actus eſt actus compoſiti, ſicut & actus cognitivæ, ſenſitivæ, & vegetativæ, ſed potentiæ motivæ ſuperioris: qua Angelus poteſt corpus movere de loco ad locum, quod non improportionabiliter excedit ipſius virtutem motivam.

POST PRÆDICTA, &c.

DISTIN. NONA.

Circa Diſtinctionem nonam, ubi Magiſter tractat de ordinibus Angelorum, ubi dicit, quod ad Superiores Angelos pertinet inferiores illuminare; Quæro primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum Angelus ſuperior poſſit illuminare inferiorem?

Quod non; illuminare, vel eſt lumen cauſare, vel lumen cauſatum [illegible], neutrum autem poteſt aliquis Angelus. Probatio [illegible], quia lumen cauſare in alio non poteſt niſi per creationem: Angelus autem non poteſt creare, ut dicit Damaſc. lib. 2, cap. 3.

Sp-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

& ſimilium. Et ratio eſt, quia non eſt aliquod corpus ita imperfectum in univerſo, cum habeat in virtute ſua activa aliquod ubi (patet de gravi reſpectu centri) ergo multo magis habet hoc Angelus reſpectu corporis. Sed operationum naturalium, quæ conſiſtunt in agere, & pati; cujuſmodi ſunt operationes ſenſuales, in illas non poteſt, quia illæ non ſunt natæ recipi, niſi in compoſito ex organo, ſaltem perfectè mixto, & ex anima, inquantum habet potentiam perfectivam; quorum neutrum eſt ibi, nec ſcilicet talis mixtio, nec anima perficiens, & inde ſimpliciter in tali corpore compoſito, quod aſſumit, nulla eſt ſenſatio. (a) Operationes etiam, quæ conſiſtunt in recè agendo, cujuſmodi ſunt operationes vegetativæ, non competunt illi compoſito: quia, vel illæ operationes natæ ſunt eſſe compoſiti animati, quod non eſt ibi: vel natæ ſunt eſſe corporis perfectè mixti, puta ſi caro generaret carnem: neutrum autem eſt ibi. Quantum autem ad cognitionem, quam videtur habere de particularibus factis, audiendo, vel videndo, nihil aliud eſt, quam intellectio: & illam intellectionem ſuam poteſt exprimere formando verba, & movendo linguam localiter. Quantum etiam ad actus vegetativæ, qui apparent; ſi loquamur de vera nutritione, nihil ibi poteſt nutriri: ſed ſi loquamur de comeſtione, quæ præcedit nutritionem, illa non eſt niſi diviſio cibi, per motum localem maſticationis, & trajectio ejus in ventrem, per motum localem: & tunc poteſt fieri exhalatio, & reſolutio in humores, vel elementa: & iſti motus locales poſſunt fieri circa corpus, virtute activa Angeli. Sicut autem dictum eſt de nutritiva, ita dicendum eſt de augmentativa, quia ibi nulla eſt nutritio, vel augmentatio. Poteſt tamen eſſe vera juxta poſitio, ſi ipſe velit ſubito alia elementa, quæ poſſunt imperfectè miſceri ad talem imperfectam mixtionem, apponere corpori ſuo, ut videatur creſcere. (b) Et ſi dicas, ſi comeſtio non ſit operatio vitalis, ergo non valet argumentum ad probandum veram Chriſti reſurrectionem, de comeſtione ejus cum diſcipulis ſuis: quod eſt contra ſanctos. Reſpondeo, ad probandum reſurrectionem ejus, ſunt multa alia argumenta in Evangelio efficaciora iſto, & ita cum aliis bene probat, etſi non per ſe tantum. Vel dico, quod erat comeſtio ordinata ad veram nutritionem: quia non eſt inconveniens, quod corpus glorioſum poſſit convertere corpus non glorioſum in ipſum, ſicut eſſe ſimul poteſt cum corpore non glorioſo: nec propter hoc eſt corruptibile, quia poteſt aliud convertere in ſe. Poſſet enim Deus facere corpus glorioſum, in minima quantitate, & illud augere per comeſtionem: nec tamen aliquid corrumperetur de nutrito, & aucto: in corporibus autem talibus aſſumptis non eſt nutritio, ſed tantum additio, vel appoſitio. Sed quantum ad generationem, dicendum, quod illa ex virtute ſe- [illegible] tervatur virtus patris [illegible] ſemen ab aliquo ſuccumbendo

a *De hoc 4. d. 15. & d. 43.* [illegible] b *Luc. 24. & Jo.* [illegible]

bendo recipere, & ſervare illud in ſua naturali qualitate, convenienti ſuæ generationi naturali, quouſque illud transfundat: ipſe nihil facit ibi, niſi quia primo recipit in corpore illo aſſumpto illud, quod poſtea movet localiter in aliquam, cui eſt incubus: & ſi illud ſemen, antequam ſit receptum in matrice, non amittat ſuam qualitatem naturalem; poteſt per ipſum fieri generatio, ſicut ſi immediatè transfunderetur a primo decidente, in eandem matricem. Et hoc modo attribuitur, non quidem Angelo bono, (quia abſit, quod talibus vilibus ſe immiſceat:) ſed dæmoni generare, quia idem primo ſuccubus, & poſtea incubus, ſemen a decidente primo transfuſum recipit: & deinde transfundit illud in matricem.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod cœlum non dicitur aſſumi, quia ad nullam ſpecialem aſſumptionem, vel formam, & maxime in qua Angelus intendat apparere viſibiliter nobis; ad ſe aſſumit coelum. Similiter, qui movet coelum, perpetuo movet: & ita non temporaliter aſſumit corpus: Hæc enim aſſumptio appropriata eſt corpori, quod ad tempus movetur: & movetur propter aliquem effectum viſibiliter appariturum hominibus. Ad ſecundum dico, quod jam apparet per ea, quæ dicta ſunt, quod aſſumit corpus imperfectè mixtum: quod quidem ipſe non producit ad *eſſe*, virtute propria; ſed tantum naturaliter miſcibilia, unit inter ſe, & reſpectu coeli, in tali proportione, in qua, virtute coeli, & miſcibilium, poſſit talis forma induci. Ad tertium patet, quod nullus actus vegetativæ, vel cognitivæ competit propriè Angelo in corpore, vel etiam corpori aſſumpto, ſed tantum actus potentiæ motivæ: non quidem actus potentiæ motivæ organicæ (qualis eſt potentia motiva animati) quia ejus actus eſt actus compoſiti, ſicut & actus cognitivæ, ſenſitivæ, & vegetativæ, ſed potentiæ motivæ ſuperioris: qua Angelus poteſt corpus movere de loco ad locum, quod non improportionabiliter excedit ipſius virtutem motivam.

POST PRÆDICTA, &c.

DISTIN. NONA.

CIrca Diſtinctionem nonam, ubi Magiſter tractat de ordinibus Angelorum, ubi dicit, quod ad Superiores Angelos pertinet inferiores illuminare; Quæro primo.

QUÆSTIO PRIMA.

[illegible]

QUod non; [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible] , quia ab eodem [illegible] , & [illegible] , ſic conſtat Philoſ. 2. Ethic. Præterea ſecundo , [illegible] oppoſita : ergo [illegible] illud , quod illuminatur , [illegible] : In Angelis autem beatis non eſt aliqua [illegible] : ergo , &c. Præterea tertio , Angelus ſuperior , eſt lumine ſuperior reſpectu inferioris , ſed in corporibus , major [illegible] lumen , vel [illegible] impedit effectum [illegible] , ſicut patet : quia [illegible] videntur ſtellæ in præſentia Solis : ergo a ſimili in propoſito , Angelus [illegible] [illegible] ab [illegible] : ergo non [illegible] , [illegible] illuminando . Contra Damaſcen. lib. 2. cap. 17. & 18. &c.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum unus Angelus poſſit intellectualiter loqui alteri?

Quod non , eſſentia Angeli eſt ſibi intimior , quam ſua intellectio , & tamen non obſtante illa intimitate , unus Angelus videt eſſentiam alterius : ergo & ſuam intellectionem , ſed fruſtra eſt locutio de hoc , quod ante locutionem fuit manifeſtum : ergo , &c. Præterea ſecundo , ſi Angelus poſſet loqui , ita poſſet alicui diſtanti , ſicut præſenti , quia hoc convenit hominibus , in quibus eſt imperfectio [illegible] , ſed conſequens eſt falſum , propter duo (a) . Primo , quia tunc oporteret , quod primo immutaret medium , & poſtea Angelum : quia omni actione in extremum , prior eſt actio in medium ; Sed hoc eſt inconveniens , quia nec ab intellectuali gignitur aliquid in medio corporali , nec ulterius a medio corporali , poteſt aliquid gigni in ipſo Angelo . Secundo , quia tunc oporteret eum loqui omnibus Angelis æque præſentibus , & prius oporteret eum loqui Angelo propinquiori , quam diſtantiori , in eadem linea recta : quorum utrumque videtur inconveniens . Videtur enim quod poſſit unicuique loqui ſine alio . Præterea tertio , Angelus non intelligit niſi per ſpecies innatas : ſed illas habet quilibet Angelus , de quocunque ſibi intelligibili : ergo quilibet Angelus , quodcunque intelligibile habet ſibi præſens , eo modo quo poteſt eſſe præſens : ergo ſuperflua eſt locutio . Probatio primæ propoſitionis multipliciter . Primo , quia ſi poſſent intelligere per ſpecies acquiſitas : ergo haberent intellectum agentem , per quem potentia intelligibilia , fieret in eis actu intelligibilia : ſed hoc eſt falſum , quia cum objectum eorum ſit de ſe actu intelligibile , non oportet , quod fiat de potentia intelligibili , actu intelligibile . Similiter non videtur in eis eſſe intellectus poſſibilis : ergo nec intellectus agens . Probatur antecedens , quia intellectus eorum non eſt aliquando in actu , aliquando in potentia ad actum primum . Secundo ; ſicut ſe habent ad eſſe , ſic & ad operari : ſed Angeli non dependent in eſſe a corpore , ergo nec in operari : ergo non accipiunt aliquam ſpeciem a corpore . Confirmatur ratio , propter hoc enim anima intelligen-

a 3. de anima text. [illegible]

do dependet a corpore , quia unitur corpori , & hæc eſt ratio unionis ejus cum corpore : quia recipit perfectionem ſuam a corpore . Tertio , quia ab extremo ad extremum non tranſitur niſi per medium : *eſſe* autem imaginabile eſt medium inter *eſſe* ſenſibile , & *eſſe* actu intelligibile : ergo cum Angelus non poſſit habere aliquid in *eſſe* imaginabili , quia non habet phantaſma , nec poteſt aliquid de *eſſe* ſenſibili , ad *eſſe* intelligibile tranſire in Angelo , quare , &c. Quarto , quia ſicut ſe habent corpora cæleſtia ad alia corpora ; ſic intellectus Angelicus ad alios intellectus ; ſed illa corpora habent perfectionem ſibi concreatam , & non acquirunt eam per motum , ergo a ſimili , intellectus illi habent perfectiones ſuas ſibi concreatas . Quinto , quia ſi poſſunt habere ſpecies acquiſitas , ergo objectum extra ageret ad generationem illius ſpeciei ; & oporteret ponere , quod intellectus Angeli etiam ageret , alioquin intellectus Angeli eſſet vilior , quam intellectus noſter ; ſimul igitur iſta concurrerent ad generationem ſpeciei acquiſitæ alicujus objecti , intellectus ſcilicet , & objectum : ſed hoc falſum eſt , quia agentia diverſi generis , non poſſunt producere eundem effectum ; talia autem ſunt iſta ; ergo , &c. Probatio majoris , [illegible]
ergo correſpondet eis in effectu aliqua diverſitas proportionabilis , & ſic effectus non eſſet ſimplex , & homogeneus , ſed heterogeneus . Si non , igitur ſine tali diſtinctione , poterit eſſe virtus ita intenſa , quod alterum coagentium ſufficeret ad talem actionem producendam . Hoc probatur , ubi aeriunt diſtinctio in cauſis moventibus , poteſt virtus in uno ita intendi , quod poteſt ſupplere vicem utriuſque : ergo objectum corporale poſſet ita intendi in actione ſua , quod ipſum ſolum poſſet gignere illam ſpeciem in intellectu Angeli , ſed hoc eſt falſum . Tum , quia agens eſt præſtantius patiente , ſecundum Auguſtinum 12. *ſuper Geneſ.* (a) Nullum autem corpus eſt præſtantius ſpiritu : ergo nullum corpus agit in ſpiritum , ſecundum eum . Hoc videtur verius poſſe intelligi de agente virtute propria , quam de agente virtute alterius : ergo corpus non agit in intellectum Angelicum , virtute ſua , ſed virtute intellectus Angeli : non ergo illa duo erunt duæ cauſæ partiales , quarum neutra agat virtute alterius . Præterea , ſimile cognoſcitur per ſuum ſimile , Singulare igitur ſi gigneret ſpeciem ſuam in intellectu Angeli : ergo intellectus Angeli informatus per illam ſpeciem , cognoſceret ſingulare per rationem propriam , quod eſt abſurdum : ergo , &c. Oppoſitum vult Damaſcen. ubi prius , quaſi cum .

Circa iſtas quæſtiones , primo videndum eſt de locutione (b) Angelorum , & prætermiſſis multis opinionibus , una opinio tantum recitatur , ubi quatuor ſunt videnda . Primo videlicet quomodo loquens cognoſcat illud , de quo loquitur , quod primo eſt ſignificare , ſecundum illam opinionem . Secundo , quomodo illud ab uno

a Cap. 16. & 17. b Vide Aug. 15. Trin. c. 10.

cognitum, poſſit alium latere. (a) Tertio, quomodo ſit ei pateat per aliquam rationem, quando loquendo ei exprimit illud. Et quarto de illuminatione. Quantum ad primum, dicitur, quod Angelus cognoſcit ſingulare. Non primo, nec per aliquam rationem propriam, ſed per univerſale concreatum ſuo intellectui. Quod probatur quadrupliciter. Primo, *quia unumquodque ſicut ſe habet ad eſſe, ita ad cognitionem*. (b) ſecundo Metaphyſ. forma autem ſingularis nihil addit ſuper *eſſe* univerſalis, niſi negationem: ergo nec in cognitione. Secundo, quia ſi non cognoſceret ſingulare ſub ratione ſui univerſalis, cum non ſit alia ratio ſibi intrinſeca, qua cognoſcatur: quia nec eſt ratio Angeli, nec habitus, quia habitus eſt primo reſpectu univerſalis, ſequitur quod ipſum ſingulare præſentatur ipſi intellectui Angeli ad movendum ipſum, tanquam primum & per ſe objectum ejus, ſub ratione ſingularitatis, quod eſt falſum: quia quæ ſunt per ſe objecta, & non primo, non movent niſi per rationem eorum, quæ ſunt per ſe, & primo objecta ſicut magnitudo, & figura, non movent viſum, niſi ſimul cum colore. Singulare autem non eſt primum objectum intellectus, quia nihil eſt objectum primum intellectus, niſi univerſale (c).

Tertio ſic, omnem virtutem cognitivam oportet in apprehendendo eſſe determinatam proportionabiliter illi, quod debet apprehendere: ergo intellectus intelligens ſingulare, eſt determinatus proportionabiliter determinationi illius ſingularis; & tunc, vel ex natura ſua eſt determinatus, vel determinabilis ex ſpecie, quam recipit, ut per ſpeciem illius ſingularis: & tunc intellectus ille eſſet magis determinabilis, quam intellectus noſter; immo utroque modo ſequitur determinatio, vel determinabilitas intellectus Angelici, magis quam ſenſus noſtri: quia ſenſus noſter, nec ex natura ſua eſt limitatus, vel determinatus, vel determinabilis ex ſpecie quam recipit. Species enim ſingularis, non recipitur in ſenſu primo, ſed in organo. Ul- [illegible] ſicut per apprehenſionem [illegible] intellectu noſtro habi- [illegible] Angeli, ſi primo cognoſceret ſingularia, [illegible] tur, præter ſcientiam univerſalium ſuorum: quod eſt contra Ariſtot. 7. *Metaph.* ubi [illegible]

[illegible] Angelo [illegible]. Intellectus Angeli apprehendit formam [illegible] a ſuo habitu: ſed poſtquam ſuppoſitum habet *eſſe* in re, [illegible] ſtatim apprehendit formam in illo, ſub rati[illegible] ſalis primo, & per ſe, eadem apprehen-

a Henric. quodl. 5. q. 15. & quodl. 2. q. 4. b Text. [illegible]
c [illegible]

prehenſione, qua eam apprehendit antequam fuit participata in illo: [illegible] accidit intellectui Angelico, quod eam apprehendat in illo, ſicut accidit eſſentiæ rei, quod ſit in illo, quod eſt inferius. Primo ergo & per ſe, cognoſcit in ſingulari formam ſub ratione univerſalis, id eſt, ſub ratione indeterminata, & confuſa, & indeſignata: ſed quia ipſa eadem forma, ut eſt in ipſa re, determinata eſt, & deſignata; intellectus ſecundario intelligit hanc deſignationem: & eſt eadem cognitio univerſalis, & ſingularis, addito ſolo reſpectu, & negatione; quia intelligitur, ut in hoc deſignata. Non enim differunt ex parte rei cognitæ, neque ex parte actus cognoſcendi, ſed solummodo in modo cognoſcendi indeſignate, & deſignate, quorum unum ſuper aliud non apponit, niſi rationem negationis, ut dictum eſt. Et ex hoc apparet, quomodo intellectus Angelicus, quaſi ſecundum lineam proceſſam intelligit ſingulare. Primo quidem eſſentia in habitu movet, non ſub ratione objecti, ſed ſub ratione alicujus inhærentis: terminat autem actum cognoſcendi ſub ratione cogniti, & non alicujus inhærentis: & ita ab objecto in habitum, non eſt circumflexio propria, ſed quaſi linea protracta a puncto in punctum; deinde ab objecto in univerſali cognito, procedit intellectus ad univerſale in ſuppoſito, ſub ratione univerſalis; & tandem ab eodem cognito in ſuppoſito ſub ratione univerſalis, procedit ad cognoſcendum idem, ſub ratione ſingularis; ita quod eſt quaſi linea recta ab objecto in habitum, quaſi a primo puncto, ad ſingulare, quaſi ad ultimum punctum, per duo puncta media.

Et ex hoc etiam apparet ſecundum, quomodo ſcilicet poteſt Angelum aliquem latere intellectio hujus Angeli de ſingulari. Nam ſecundum iſtam poſitionem, eadem apprehenſio antiqua, qua apprehendebat prius quidditatem ſibi objectam, in habitu abſolute, comprehendit eam modo in quocumque fuerit, ſive exiſtens, ſive revelata, quia in nullo poteſt eum latere, ſed ſolum prius conceptum, modo concipit ſub novo reſpectu.

Exemplum, ſi in omnibus eſſet unus intellectus numero, a cujuſcunque phantaſmate abſtraheret univerſale, poſtquam ſemel haberet abſtractum illud. Et in illo, a quo abſtraxit illud, intelligeret, ſi ſtante illo intellectu, in alio incipit illud intelligere; non novo intellectu, novum univerſale perciperet: ſed ſolum antiquum, quod prius perceperat ſub antiquo reſpectu, modo perciperet ſub novo reſpectu, ut in hoc phantaſmate. Sic eſt de intellectu Angelico, quod non innovando aliquid ſub conceptu univerſali, ſed renovando conceptum, diverſis concipiendo univerſale in diverſis particularibus, concipitur hoc ſingulare, & illud: & quia iſte videt ſingulare, quod prius non vidit, ſine omni innovatione conceptus: Ideo licet alius videat in iſto formas univerſales, quæ ſunt rationes cognoſcendi particularia; per illas tamen non videt particularia, quæ ille videt, ſive exiſtentia, ſive revelata: aut ſaltem ſi exiſtentia poſſet videre per habitum ſuum: & per univerſalia coluceria in illo, non tamen revelata; nec etiam poſſet videre, quod ille videt ſingularia [illegible], quia

videtur ſine omni innovatione conceptus. Breviter igitur quantum ad iſtum articulum, ideo ponitur ſingulare intelligibile ab illo, & latere alium; quia licet intellectio hujus, & univerſale, quod eſt ratio intelligendi hoc, pateat illi, non tamen patet ei conceptus hujus, ut eſt de illo ſingulari, quia per hoc, quod ille utitur forma univerſali, ad concipiendum ſingulare; nihil innovatur in intellectu illius; & ſi ſingulare non ſit exiſtens, non poteſt alius videre, etiam ipſum cognitum per habitum ſuum, nec per habitum alterius. Si autem ſit exiſtens, & poſſit illud videre per habitum ſuum proprium, non tamen poteſt videre actum illius propter ſingulare cognitum, vel non cognitum, & ideo vel eſt neceſſaria locutio, propter ſingulare cognitum, quod latet, licet quando eſt ſingulare revelatum, non exiſtens; vel propter ipſum actum cognoſcendi, latentem alium Angelum, & hoc ſive de ſingulari revelato, ſive naturaliter cognito.

De tertio dicitur, quod ſicut ſignata ſingularia a nobis cognita, nos alteri loquendo, exprimere non poſſumus, niſi exprimendo ſingularia vaga: cum quibuſcumque proprietatibus, & accidentibus deſignantur; ſic nec poteſt unus Angelus, ſub eadem ſignatione, ſub qua ei revelatum eſt, alteri loquendo manifeſtare; ſed format alteri conceptum novum realiter alium, de ſingulari vago, circa quidem conceptum, alius intellectus Angelicus videt in intellectu illius Angeli, quaſi legens in libro, quo immutatur intellectus Angeli videntis, ad percipiendum illud; non tamen ut eſt aliquid in ſe, ſed ut eſt aliquid latens, ſicut eſt in ſermone noſtro: unde & Angelus format ſimilem conceptum vagum in ſuo intellectu, de illo particulari, ſub ratione univerſali; & per hoc ille dicitur audire, quia in Angelo videre, & audire non differunt; & quia ille ſecundus conceptus non ordinatur, niſi ad videndum conceptum occultum mentis, ideo non dicitur proprie intelligentis ſed loqui, hoc intelligere in ſe, ſit quoddam loqui.

De quarto articulo dicitur, quod poteſt quadrupliciter intelligi Angelum ſuperiorem illuminare inferiorem, videlicet, lumen infundendo, vel luminoſum offerendo, vel obſtaculum amovendo, vel aliquid faciendo, quo facto, cauſetur lumen in receptivo. Primo modo, Sol illuminat medium. Secundo modo, deferens candelam illuminat domum de nocte. Tertio modo aperiens feneſtram de die. Quarto modo, ſanans oculum, qui prius infirmus, non erat capax luminis, & modo eſt capax dicitur illuminare oculum. Primo modo dicitur, quod ſolus Deus illuminat: & hoc ſive cauſando lumen naturale, ſive imprimendo lumen ſupernaturale creatum gratiæ, vel gloriæ, vel increatum: ſive dicat rationem videndi, ſive objectum viſum: & hoc, vel tranſitorie, ſicut in raptus, vel permanenter, ſicut in beatis. Secundo modo, unus Angelus illuminat alium, de vero perfectivo intellectus, loquendo ei modo prædicto. Tertio modo etiam illuminat, ſicut probatur per Auguſt. ſuper illud (a) Pſalm. *Da*

a *Pſ.* 118.

Da mihi intellectum. *Poteſt*, inquit, *Angelus agere aliquid in mentem hominis, ut ſit capax Dei, quemadmodum quiſque dicitur illuminare domum, qui feneſtram aperit.* Quarto etiam modo, poteſt Angelus illuminare: & probatur per Auguſt. ibidem. *Deus*, inquit, *Angelum talem facit, ut operari tale aliquid poſſit, unde ad capiendum lumen Dei, mens reparetur humana.* Et hoc etiam probatur per rationem, quia omnia ſunt ordinata, & ad invicem connexa, ſecundum Philoſophum *duodecimo Metaphyſic.* & Dionyſ. *de Divin. nomin.* (a) & attenditur iſte ordo, non tantum ſecundum eſſentias, ſed etiam ſecundum operationes. Ex hoc arguitur, Angelus inferior, per naturalem influentiam Angeli ſuperioris in ipſum, reducibilis eſt in ſtatum ſuæ ultimatæ perfectionis naturalis. Ultima autem perfectio ejus, eſt opus ultimum, ſive in opere ultimo: ultimum autem, & perfectiſſimum opus Angeli, eſt intelligere aliquid, ut opus divinum ſupra communem curſum intelligendi lumine intellectus naturalis; ergo per influentiam ſuperioris Angeli, reducitur inferior, de potentia ad actum: ergo aliquid facit in eo, ut quo, reſpectu talis cognitionis, illuminetur.

Contra iſta, & primo contra primum articulum, (b) *ſicut unumquodque, ſe habet ad eſſe, ſic ad cognitionem.* Secundo Metaphyſic. ſed ſingulare addit aliquam entitatem, ſupra entitatem univerſalis, ex *diſtinctione tertia hujus ſecundi, quæſt. de individuatione*; ergo univerſale cognitum, non eſt ratio perfecte cognoſcendi ſingulare, ſecundum totam cognoſcibilitatem ſingularis: quod eſt contra opinantem. Præterea, ubi pluralitas numeralis concludit majorem perfectionem, infinitas numeralis concludit infinitam perfectionem; ſic autem eſt in rationibus repræſentativis, quia poſſe repræſentare plura, concludit majorem perfectionem (concludit enim hanc unam rationem, includere perfectionem duarum propriarum rationum repræſentativarum) poſſe igitur repræſentare infinita diſtincte; concludit rationem repræſentantem eſſe infinite perfectam, vel eſſe infinitæ perfectionis.

Præterea, ratio repræſentans uniformiter in ſe, & in intellectu, non repræſentat difformiter aliquid: (c) immo nec ideæ divinæ, quia ſunt rationes naturaliter repræſentantes, poſſunt repræſentare intellectui divino aliquam diverſitatem in objectis, niſi ipſam naturaliter neceſſario repræſentent, ſicut tactum fuit *diſtinct. 39. primi*, de futuris contingentibus, ergo iſta ratio una, quæ ponitur, vel repræſentabit ſimul oppoſita pertinentia ad exiſtentias rerum, & hoc naturaliter: & tunc ſemper repræſentabit oppoſita, & ita Angelus intelliget oppoſita, & ita nihil: vel repræſentabit alterum iſtorum determinate, & ita nunquam reliquum. Si igitur quandoque habebit certam, & determinatam cognitionem de uno oppoſito, quantum ad exiſtentiam nunquam per eandem rationem habebit notitiam determinatam, & certam de alio oppoſito.

Præ-

a *Text. 51.* b *Text. 4. De hoc ſup. 1. q. 1. & 6.*
c *Sup. d. 3. q. 10. & q. 8. & 1. d. 2. q. 1.*

Præterea, quarto arguitur ſpecialiter, quod non poteſt Angelus per iſtum habitum cognoſcere ſingulare revelatum. Ponitur enim, quod ſingulare non cognoſcatur per univerſale relucens in habitu, niſi quia ipſum univerſale participatum eſt ab ipſo ſingulari: hoc ſuppoſito arguo ſic: Prius naturaliter, ſingulare eſt in revelatione, quam habitus ſit ratio cognoſcendi illud: ergo prius naturaliter ſingulare cognoſcitur diſtincte, quam habitus ſit ratio cognoſcendi illud: ergo habitus non eſt ratio primæ cognitionis diſtinctæ, ipſius ſingularis: & ita propoſitum. Probatio antecedentis ex dictis eorum: quia univerſale relucens in habitu, non eſt ratio cognoſcendi ſingulare, niſi per hoc, quod univerſale eſt in ſingulari, vel exiſtente in ſe, vel in revelatione: prius ergo naturaliter ſingulare habet *eſſe* tale, vel tale, & ita univerſale in eo, abſtractum ab eo, quam habitus ſit ratio cognoſcendi illud ſingulare. Probatio primæ conſequentiæ, *eſſe* in revelatione, non eſt niſi *eſſe* actu cognitum in eo, cui fit revelatio. Non enim eſt *eſſe* in intellectu revelantis, quia hoc eſt æternum, & perpetuum: nec eſt *eſſe* in aliqua exiſtentia alia a cognitione illius, cui fit revelatio: quia tunc per hoc, quod eſſet in tali *eſſe* fieret naturaliter cognitum cuilibet alii: ſicut ponit iſta opin. quod de quolibet exiſtente, poteſt quilibet per habitum ſuum habere diſtinctam notitiam.

Præterea, ex iſta poſitione ſequitur, quod quodlibet ſingulare exiſtens, ſtatim eſſet naturaliter notum cuilibet alteri Angelo; & iſta diſtantia localis non impediret intellectionem Angeli, quod a multis negatur, & videtur eſſe contra Auguſt. *lib. de cura pro mortuis agenda.*

Præterea, rationes ſuæ, quibus probat non poſſe ſingulare intelligi ab Angelo, videntur procedere ex hoc, quod imperfectionis eſt in intellectu cognoſcere ſingulare. Sed hoc eſt falſum: quia tunc intellectus divinus non intelligeret ſingulare, ergo rationes illæ non concludunt, nec concluſio eſt concedenda: niſi rationes neceſſariæ inducantur. Probabile enim eſt, quod ſicut ſenſus communis aliquis, poteſt ſentire omne ſenſibile: quod ſic intellectus creatus aliquis, poteſt intelligere omne per ſe intelligibile, cujuſmodi eſt ſingulare.

Contra ſecundum articulum, arguitur ſic: Ipſemet improbat ſpeciem in beatitudine, per hoc, quod unus beatus videret eam naturaliter in intellectu alterius beati; & per conſequens videret naturaliter objectum illud, quod repræſentat illa ſpecies: ita arguitur in propoſito. Si habitus eſt ratio naturaliter cognoſcendi ſingularia, cum unus Angelus videat eum naturaliter in alio, non poterit eum latere objectum, quod per iſtum habitum cognoſcit ille Angelus.

Præterea, quando duo intelligibilia comparantur ad eundem intellectum, non alligatum virtuti phantaſticæ, magis actuale, & perfectius, non excedens facultatem naturalem illius naturæ, magis eſt intelligibile ab illo intellectu: ſed per eum, conceptus vagus formatur in intellectu Angeli loquentis, eſt intelligibilis ab Angelo alio virtute naturali: ergo multo magis ille conceptus determinatus, quem

ex-

exprimit ille conceptus vagus: quia ille determinatus eſt perfectior, & magis intelligibilis; & intellectus cujuſcumque Angeli habet conceptum creatum quemlibet pro intelligibili non excedente ſuam virtutem, nec alligatus eſt virtuti phantaſticæ, ut patet: er[illegible]

Præterea tertio, aut eſt unus actus intelligendi omnium ſingularium, aut alius, & alius. Si idem, & ille eſt naturaliter omnium, ipſe eſt enim eorum inquantum præcedit actum voluntatis ipſius intelligentis, quia per actionem intelligendi, præcedentem omnem imperatam intellectionem, & volitionem: ergo non poteſt ille actus eſſe unius ſingularis, quia ſit alterius ſingularis; ſicut enim aliqua cauſa naturalis, quantum eſt de ſe, eſt unius effectus, ad quem ordinatur naturaliter, & non alterius, & ſi una actione eſt omnium effectuum in univerſali, neceſſario eſt omnium ſimul. Si ergo ille actus non poteſt eſſe ſimul omnium, non poteſt inquantum naturalis, eſſe unus, & idem omnium; quia tunc inquantum talis poſſet eſſe ſimul omnium. Si eſt alius, & alius: ergo unus videns illum, & illum aliquem eſſe alium, & alium, in intellectu Angeli, poteſt diſtincte videre, cujus objecti eſt ille actus, & cujus ille: & ſic non latebit eum, quod tu ponis conſiderat iſte propter identitatem actus, in iſto non variati, eſſet enim alius, & alius.

Contra tertium articulum; primo ſequitur, quod in intellectu Angeli loquentis ſunt conceptus duo de eodem, unus vagus ſignans, & alius ſignatus determinatus. Tunc enim eſt determinatus ſignatus, quando eſt ratio gignendi illum vagum ſignantem. Præterea, ſuperfluum videtur ponere illum conceptum vagum. Nos enim exprimimus ſingulare determinatum nobis notum, per ſingulare vagum: quia ſcimus nos non poſſe cauſare conceptum diſtinctum in intellectu illius, cui loquimur, & ſcimus eis notas eſſe conditiones univerſales particularis vagi, ſed ſi poſſemus facere conceptum diſtinctum de illo, de quo loqueremur, non exprimeremus ſingulare determinatum nobis notum, per vagum particulare: ergo cum Angelus poſſit immediate facere conceptum diſtinctum ſingularis ſibi diſtincte noti, in intellectu alterius, ut patebit ſolvendo: fruſtra ponis conceptum vagum indeterminatum.

Contra quartum articulum, primo non videtur quod diſpoſitio illa ad formam mere ſupernaturalem, poſſit cauſari ab Angelo: quia licet ad formam immediate producibilem a Deo, tamen cooperante communi curſu naturæ, poſſit aliqua cauſa naturalis diſponere, ſicut de corpore organico, reſpectu animæ intellectivæ: ad formam tamen omnino ſupernaturalem, id eſt, non cooperante communi curſu naturæ, quod diſpoſitionem immediatam agens naturale poſſit producere, videtur inconveniens.

Præterea, ratio adducta ad illum articulum concluderet, quod Angelus ſuperior poſſet facere Angelum inferiorem aliquid videre in Verbo revelatum. Hæc enim eſt perfectio ultimata intellectus, in-

telligere Verbum, multo magis, quam intelligere aliquod verum revelatum, ultra communem curſum intellectionis naturalis. Præterea, contra totam illam opinionem ſunt duo difficilia. Primo, quomodo loquens, non cuilibet loquitur: ſi enim loqui eſt præciſe exprimere conceptum, qui in ipſo videtur, ſicut in libro, & hoc expreſſum a quolibet poteſt videri æqualiter: ergo exprimens illud, cuilibet æqualiter loquitur. Aliud eſt, quo modo iſte loquitur illi, in quo nihil cauſat, ſed tantum in ſe? Nulla enim videtur ratio, quare alius nunc magis intelligat, quam prius, ſi nihil aliud fiat in eo.

Et ſpecialiter videtur abſurdum hoc in illuminatione, nam conſtat primum Angelum illuminari a Deo immediate, & Deus illuminans nihil facit in ſe: ſed primum, quod facit eſt in intellectu, vel in Angelo illuminato: ergo ita verſimile eſt in aliis illuminantibus inferiores, quod illuminans non cauſat aliquid in ſe, per hoc quod eſt illuminans, ſed primum cauſatum eſt in illuminato.

Ad quæſtionem iſtam de locutione: primo reſpondeo, quod Angelus loquitur Angelo, cauſando in eo conceptum immediate illius objecti, de quo loquitur: ad quod pono duas rationes. Prima eſt talis; Omnis loquens intellectualiter, cauſaret immediate in eo, cui loquitur de eo, de quo loquitur, conceptum, ſi poſſet: Angelus autem hoc poteſt reſpectu alterius Angeli: ergo, &c. Probatio majoris: quia quodlibet agens naturale ſtatim induceret, ſi poſſet, illud quod principaliter intendit: & loquens principaliter intendit exprimere conceptum illi intellectui, cui loquitur. Probatio minoris, illud quod ſufficienter eſt in actu primo, reſpectu alicujus effectus, poteſt illum cauſare in receptivo proportionato approximato: Angelus autem habens notitiam habitualem alicujus objecti, quod ſit A. eſt ſufficienter in actu primo, ad cauſandum intellectionem actualem illius A: ergo poteſt illum effectum cauſare, quocunque intellectu receptivo illius effectus: intellectus autem alterius Angeli non concipientis A. diſtincte, receptivus eſt: ergo in illo intellectu, poteſt Angelus talis cauſare talem conceptum. Probatio majoris, quia prima extrema proportionis activi, & paſſivi, ſunt univerſaliſſima abſtracta, a quocumque activo, & a quocumque paſſivo: & ita proportio ineſt particularibus ſub utroque extremo, per rationem communem, & per conſequens extremis. Probatio minoris; Angelus in ſe habet actum primum cognoſcendi A. & ſpeciem, & quæcunque ponuntur neceſſaria ad cognitionem, & per conſequens per illud, quod habet poteſt facere intellectum ſuum in actu ſecundo, cauſando in ſe intellectionem A. ſicut effectum. Sequitur igitur, quod in intellectu alterius paſſivo, qui eſt ejuſdem rationis cum intellectu ſuo: poteſt hoc cauſare.

Inſtatur contra rationem, quia non videtur concludere, niſi de Angelo, & Angelo, abſolute ſumptis; quia ſi diſtent ab invicem, diſtantia erit impedimentum, propter quod non poteſt unus agere in alium. Non enim poteſt diſtans agere in diſtans, niſi prius agat in medium. Medium autem non eſt locutionis Angeli receptivum, nec auditivum Angeli loquentis; ergo, &c. Confirmatur illud per Ariſtot. 2.

de Anima. Ubi vult (a), quod ſi eſſet vacuum, nihil videretur: quia ſpecies viſibilis non poſſet pertingere ad oculum. Item vult 7. *Phyſicor.* quod *movens, & motum ſint ſimul* (b); & hoc loquendo de moto immediato, quod oportet prius moveri a movente, quam moveatur motum medium.

Ad iſta excludenda (c): primo oſtendo, quod Angelus etiam diſtans, poteſt cauſare conceptum in Angelo diſtante. Nam ſi non eſſet prioritas naturæ actionis in medium, ad actionem in terminum: actio in terminum non dependeret ab actione in medium. Patet ex ratione (d) prioritatis naturalis; quia cauſa ſufficiens duorum, quorum neutrum eſt prius naturaliter alio, poteſt utrumque ſine altero cauſare: ſed in propoſito non eſt talis prioritas: ergo poteſt Angelus agere in terminum diſtantem, nihil agendo in medium. Probatio minoris, actio in medium non præcedit naturaliter actionem in terminum, niſi duplici de cauſa: aut quia eſt ejuſdem rationis medium, & terminus, & tunc prius naturaliter recipitur in medio (ſicut paſſum propinquius naturaliter prius patitur, quam paſſum remotius) aut ſi ſit alterius rationis, agens habet duas formas activas, quarum una eſt prior naturaliter reliqua, & ſecundum illam formam, quæ eſt prior activa, natum eſt agere in medium, & ſecundum aliam in terminum. Exemplum primi eſt, ut quando Sol illuminat partes medii. Exemplum ſecundi, ut quando Sol generat mineram in viſceribus terræ, vel vermem in terra, & illuminat medium interpoſitum: ergo excluſa utraque harum cauſarum, ſcilicet quod nec medium ſit receptivum ejuſdem actionis cum termino, nec agens habet aliam formam activam realiter, vel virtualiter, per quam ſit natum agere in medium, actione alterius rationis ab actione in terminum: nullo modo præcedit actio in medium: actionem naturalem in terminum: & ita eſt in propoſito. Medium enim corporale, quod eſt inter Angelos diſtantes, neque eſt natum recipere actionem ejuſdem rationis, cum Angelo diſtante audiente, nec aliam alterius rationis, priorem illam: quia Angelus loquens, nec habet formam virtualiter, nec formaliter activam actionis prioris ad illam, quæ eſt locutio.

Confirmatur illud ultimum tripliciter. Primo, ponendo unum impoſſibile, ſcilicet quod Deus non eſſet ubique ſecundum eſſentiam: eſſet tamen omnipotens, ſecundum ſuperius dicta, *diſtinct. 37. primi libri*, & tunc poſſet immediate aliquid cauſare alicubi, ubi tamen non eſſet præſens per eſſentiam, nec tamen ageret in medium, actione ejuſdem rationis, nec alterius: quia cauſatum eſt immediate ab eo.

Secundo, ſi non admittatur iſta poſitio impoſſibilis, remota impoſſibili poſitione, facile habebitur propoſitum: quia Sol immediate cauſat vermem, vel aliam ſubſtantiam generabilem, & corruptibilem, & tamen actione illius rationis, ſcilicet generationis, non agit in medium: nec actione alterius rationis, niſi quia Sol habet aliam formam

a [illegible] b *Tex. 8. & 9. & inſ.* c [illegible]
d [illegible] *ſup. diſt. 2. qu. 11.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

actiuam, ſcilicet qualitatem, per quam natus eſt agere prius aliquo modo, quam per ſuam formam ſubſtantialem, ſicut alteratio præcedit generationem.

Præterea tertio (a), ſi hoc non concedatur: patet, quod omne corpus generans generat corpus naturale, non tantum ſuperficiem: & tamen non eſt immediatè præſens, niſi ſecundum ſuperficiem. & in ſuperficie ipſius geniti agit; ergo generans ubi non eſt, nec per eſſentiam, nec per contactum Mathematicum præſens agit: eſt tamen ibi per contactum virtualem, & hoc ſufficit ad agendum, ſicut ſi eſſet præſens per eſſentiam, vel Mathematicè. Et quod agat prius in medium inter ipſum, & illud, cui eſt ita præſens, non requiritur abſolutè ad hoc, quod agat in illud: ſed hoc eſt, quia medium eſt capax actionis ejuſdem rationis cum termino.

Poſt hæc tria (b), aptius exemplum ad propoſitum eſt de viſu cognoſcendi: quia cognitio intuitiva viſus non eſt ejuſdem rationis in medio, cum illa, quæ eſt in organo, & ſi actio alterius rationis ſit in medio, quam in organo, viſus tamen accidit viſioni, inquantum eſt effectus viſibilis, per hoc, quod viſibile eſt natum gignere & ſpeciem, & viſionem, ſicut duos effectus ordinatos. Hic igitur receptivum remotum recipit aliquid, cui nihil ejuſdem rationis recipitur in medio, ſed receptum alterius rationis recipitur in medio: & hoc accidit, quia receptum in medio, non eſt cauſa recepti in termino: ſed eſt ſicut effectus prior illo, comparando illa ad eandem cauſam.

Per hoc patet ad inſtantiam de ſecundo de Anima, quod non videretur aliquid niſi eſſet medium. Non quod de per ſe ratione coloris viſibilis ſit aliquid cauſare in medio, ad hoc quod videatur, ſed quia ſpecies viſibilis, & viſio, ſunt effectus ordinati ejuſdem objecti, ut coloris: ita quod ſpecies prius nata eſt gigni, quam viſio: ſicut actus primus, quam actus ſecundus: & prius eſt ſpecies in medio, vel organo propinquiori, quam in medio, vel organo diſtantiori: ſicut & univerſaliter forma ejuſdem rationis prius cauſatur in propinquiori, quam in remotiori.

Et per idem patet ad illud 7. *Phyſ.* Agens enim eſt immediatum paſſo proximo, & hoc immediatione correſpondente tactui Mathematico, quando medium eſt receptivum actionis ejuſdem rationis, vel alterius rationis, reſpectu cujus agens habet formam, vel immediatione correſpondente tactui virtuali, quia ita eſt agens præſens diſtanti Mathematicè, ad effectum cauſandum in eo, ſicut ſi eſſet præſens ſibi ſecundum eſſentiam ſuam, & hoc modo eſt præſens per potentiam ſuam, eſt ſic, non quod potentia ſua ſit ibi, ſed quod potentia ſua poſſit cauſare ibi effectum, ac ſi eſſet ibi: licet nec ipſum, nec potentia ſua ſit ibi. Sed contra hoc objicitur, quia tunc diſtantia localis non impediet locutionem Angeli. Si enim Angelus diſtans immediatè cauſaret illuminationem in alio diſtante, nihil cauſando in medio, illud medium erit in actione ſua ſibi tanquam eſſet indiſtans, perinde enim eſt quantum ad actionem ejus,

ac

a 8. *Phyſ.* c. & 1. *de Gen.* t. 1. b *Scot.* 1. d. 3. q. 4. & 6.

[illegible] ergo ita eſt, quod loci diſtantia non impedit locutionem. Reſpondemus [illegible] Mathematicum [illegible]

Poſſet reſpondere (a), ſicut [illegible] ponit Doctor in Reportatis, quod nimia diſtantia impedit Angeli locutionem: ideo debet eſſe moderata diſtantia: ſed quanta ſit [illegible]: Dico quod Deus novit.

Secundo principaliter [illegible] (b) ergo [illegible] in omne objectum cognoſcibile [illegible] ri, poteſt eſſe cognoſcibile à ſuperiori, æquè perfectè, vel perfectius: nulla autem cognitio abſtractiva alicujus objecti perfectior eſt cognitione intuitiva, quia cognitio abſtractiva per ſpeciem, poteſt eſſe de re non exiſtente in ſe præſentialiter, & ita non perfectiſſimè cognoſcitur, nec attingitur: non autem oportet Angelum eſſe immediatè ſibi localiter, ad hoc ut ſuperior intelligat inferiorem intuitivè: ergo dato, quod diſtent localiter, ſuperior intuitivè cognoſcit inferiorem, ſed illa cognitio non eſt per aliquam ſpeciem, vel habitum, qui poſſit eſſe re non exiſtente.

Ergo agit in Angelo intuente (c) illam cognitionem intuitivam, & tamen illa exiſtente cognitio nihil ejuſdem rationis, vel alterius rationis gignit in medio, quia medium nec eſt capax intellectionis, nec ſpeciei mere intelligibilis.

Ergo à ſimili ſi in illo Angelo ponatur aliquid actu intelligibile, natum gignere aliquam cognitionem, licet intuitivam, in quolibet intellectu paſſivo, & receptivo, poteſt illud actu intelligibile gignere ſuam notitiam, ſed intellectus Angeli diſtantis, eſt receptivus talis notitiæ: ergo illud intelligibile actu in intellectu Angeli exiſtens, poteſt cauſare in intellectu Angeli diſtantis notitiam actualem ſui.

Ad ulteriorem autem declarationem propoſiti, reſtant duo intelligenda. Primò quid gignatur in intellectu audientis ab Angelo loquente. Secundò, qualiter Angelus poteſt loqui uni, & non alteri: ſi ſint æquè præſentes. De primo dico, quod poteſt cauſare actum tantum, ita quod non ſpeciem: & poteſt cauſare ſimul actum, & ſpeciem: & poteſt cauſare tantum ſpeciem. Probatio primi. Locutio poteſt eſſe de aliquo, habitualiter noto audienti, quia ſicut nos poſſumus perfectè loqui de eo, quod perfectè ſcimus, communicando conceptus noſtros aliis, licet ſciremus illos eoſdem alios ſcire: ita poſſibile videtur ibi locutionem eſſe de habitu licet noto utrique: ſed tunc non gignitur ſpecies ab Angelo, alia ab illa, quæ habetur, quia tunc eſſent duæ in eodem, reſpectu ejuſdem objecti: nec etiam præhabita illa intenditur, quia ponamus, quod præhabeatur perfectiſſima. Similiter, locutiones, ut plurimum ſunt de complexis, pertinentibus ad actualem exiſtentiam rerum: tales autem complexiones non ſunt evidentes ex terminis: licet ergo aliquis habeat ſpecies extremorum, non propter

T 3 hoc,

a *Addit.* b *Quæſt.* 2. c *Addit.*

hoc, eſt intellectus ſuus minus capax alicujus intellectionis, ſive cognitionis complexæ, de illis extremis, quæ videlicet eſt determinate de altera parte contradictionis, ut de exiſtentia rei, vel non exiſtentia: poteſt ergo tunc cauſari aliquis actus cognoſcendi tale complexum, ſine cauſatione alicujus ſpeciei. Secundum probo, quia ſi Angelus audiens, non habet ſpeciem illius ſingularis, de quo loquens loquitur: intellectus ſuus eſt receptivus tam ſpeciei, quam actus, & capere utroque: & intellectus Angeli loquentis (a), eſt in actu primo ſufficienti, ad genitionem utriuſque quod patet de ſpecie, quia ſpecies intelligibilis poteſt gignere ſpeciem intelligibilem ejuſdem rationis, ſicut ſpecies rei ſenſibilis in medio, poteſt gignere ſpeciem ſenſibilem ejuſdem rationis. Similiter de actu patet, quia illa ſpecies, quæ eſt in loquente principium cognoſcendi illud cujus eſt, poteſt etiam eſſe ratio gignendi actualem intellectionem illius objecti, in intellectu alio capac[illegible]

Tertium probo, quia minor virtus activa non poteſt majorem virtutem impedire a ſua actione: ergo ſi ſuperior conſideret aliquid in genere proprio, puta A. inferior volens loqui ſibi de B. non poterit impedire ſuam intellectionem actualem: ergo tunc non cauſabit intellectionem actualem ipſius B. quia non poſſunt duæ ineſſe ſibi, & aliquid cauſabit quantum poterit; quia vult conceptum ſuum alii communicare, quantum poteſt: ergo cauſabit ſpeciem illius B. ſi non præhabeatur in intellectu ſuperioris. Ex eadem etiam majore, quæ prius, & iſta minore. quod ſcilicet ſuperior, & inferior poſſunt ſimul loqui eidem, ſequitur quod ſuperior faciet illum actu intelligere illud, de quo vult loqui, inferior autem non: ſed tantum facit aliquid compoſſibile cum intellectione ſua, ſcilicet ſpeciem illius, de quo vult loqui. In iſtis duobus caſibus, ita poteſt loquens gignere ſpeciem, quod nullum poteſt tunc gignere actum. Dato etiam, quod nullum ſit impedimentum ex parte audientis, quia utrumque poſſit, & ſpeciem, & actum recipere: loquens ex quo voluntarie cauſat (ſicut dicetur poſtea) poteſt cauſare unum, & non alterum, ſcilicet prius, non cauſando poſterius, ex quo ſe non neceſſario concomitantur: & in iſto ultimo membro, loquens loquitur, & tamen audiens non audit perfecte: quia auditio non eſt aliqua intellectio actualis illius, quod exprimitur a loquente. Et eſt ſimile, ſicut ſi homo loqueretur homini diſtracto per ſtudium, in cujus aure acciperetur ſpecies ſoni: & tamen non audiret, id eſt, non conciperet illud diſtincte ſub ratione ſigni, nec haberet intellectionem de illo expreſſo. Sed tantum iſta ſpecies ſoni gigneret in memoria, vel phantaſia, aliam ſpeciem remanentem: & poſſet poſtea rediens a diſtractione conſiderare illud, cujus eſt ſignum: & ita locutio præcedens, eſſet ſibi occaſio illius intellectionis, etiam licet prius per eam nihil diſtincte audiſſet. Sed in aliis duobus primis membris, in quibus intellectio actualis exprimitur a loquente, quando aliquis loquitur, tunc ille cui loqui-

a *Una ſpecies ſenſibilis generat aliam, de quo ſupra diſtinct. 3. qu. 12. ad 2.*

[illegible]

[illegible] b *De hoc ...* [illegible]

nem ipſius objecti, poſſet ſequi locutio Gabrielis de eodem; tamen tunc non cauſat cognitionem alicujus non prius noti, nec tunc eſt locutio ita neceſſaria, ſicut quando præceſſit utramque viſionem illam. Quando enim Gabriel novit aliquid in genere proprio, vel revelatum, quod non novit Michael in particulari, poteſt ille in intellectu ipſius cauſare conceptum, qui proprie dicitur auditio, quo cauſato, poteſt Michael convertere ſe ad intellectum Gabrielis videndum, & in eo videbitur illa intellectio, quam Gabriel habet; & etiam in iſta intellectione, videbitur aliquo modo objectum ipſius intellectionis; & ſi illud objectum non poſſit ulterius videri, nec in ſe, nec in in Verbo; ultima perfectio, quam poteſt Michael de hoc cognito habere, eſt videre illud in intellectu Gabrielis. Sic igitur inquantum auditio ordinatur ad cognitionem habendam alicujus incogniti, ipſa præcedit omnem viſionem tam rei in ſe, quam rei in intellectu alterius videntis, quam etiam rei per ſpeciem habitualem: quæ triplex viſio dicta eſt diſtingui ab auditione. Dicitur etiam auditio differre ab omni viſione, quantum ad certitudinem, quæ differentia forte poteſt concludi ex ratione effectuum ordinatorum, quorum poſterior eſt perfectior, &c.

De ſecundo principali, ſcilicet quomodo poteſt loqui uni, & non alteri. Dico, quod hoc in poteſtate Angeli eſt quantum ad primam intellectionem, ut hac ſpecie in memoria, vel illa ad illam intellectionem actualem illius, vel illius: ita ſi haberet plures intelligentias, eſſet in poteſtate ejus, quod notitia gigneretur in iſta intelligentia, vel in illa: non enim magis determinatur paſſivum naturale ad patiendum, quam activum naturale ad agendum. Sicut ergo illud activum, quod de ſe ſubeſt voluntati, poteſt ex ſe agere, & non agere propter ejus imperium, ita poteſt illud activum determinari ad agendum in hoc paſſivum, & non in illud, & ſicut fieret determinatio ad intelligentias intrinſecas ipſi Angelo, ſi eſſent plures, ſic poteſt fieri determinatio ad intellectum hunc, vel illum extrinſecum: qui quoad hoc, ſunt paſſiva ejuſdem rationis cum illo paſſivo intrinſeco, in quod ageret activum intrinſecum per imperium voluntatis. Ex hoc ſequitur corollarium, quod tot ſunt locutiones, quot audientes, quia quantumcunque ſunt præſentes, vel unus propinquior, alius remotior, ſicut memoria non gignit in intelligentia Michaelis, niſi ex imperio voluntatis ſuæ: ita non gignit in intellectu unius, & non alterius, niſi ex determinatione ipſius loquentis. (a) Sed tunc eſt dubium, quot poteſt ſimul loqui, quia agens naturale non poteſt quotcunque effectus adæquatos ſimul habere, & ita una gignitio non ſufficit, ad hoc ut plures audiant, quia una gignitio eſt unius intellectionis in uno, quam ille ſolus audit. Reſponſionem quære.

Poteſt dici, ſicut haberi poteſt ex Reportatis, quod non poteſt loqui infinitis, quia agens finitum, & limitatum non poteſt habere acti-

a [illegible] diſt. 2. quæſt. 7. ſupr. diſt. 3. qu. 8.

ones, vel actiones infinitas: ſi autem loqueretur infinitis, cum cuilibet correſpondeat propria intellectio, cauſaret infinitas intellectiones. Si autem quæras: quot igitur Angelus poteſt loqui? Dico, quod hoc ſolus Deus ſcire novit. Sufficit ex dictis probabiliter [illegible], quod tantum uni poteſt loqui. Sed refert an eodem, aut de diverſis loquatur, diſtantia etiam, & imperium voluntatis, & an ſuperiori, an inferiori loquatur ponderentur. M.

Ad aliam quæſtionem de illuminatione, dico, quod illuminatio in Angelo, eſt quædam locutio de vero, perfectiva in eſſe ſecundo. Sicut enim non omnis intellectio eſt ſimpliciter perfectio Angelici intellectus, ſed viſio Verbi, & non viſio quidditatum, ſive per ſpecies habituales, ſive intuitive: ſic nec omnis cognitio ſingularium, alia a viſione Verbi, & a cognitione quidditatum, atque perficit intellectum Angelicum, quaſi ſecundario, ſed viſio veri revelate perficit in *eſſe ſecundo*; non autem ſic cognitio ſingularis in genere proprio. Dico tunc, quod Angelus ſuperior, cui ſecundum communem curſum revelatur primo aliquid particulare, cauſat in inferiori conceptum quemdam de illo revelato, qui dicitur auditio, & hoc cauſare, quod eſt quoddam ſpeciale loqui, eſt illuminare. Probabile enim videtur, quod Angelus illuminans, aliquid cauſet in illuminato, & non in ſe, quia ipſe Deus illuminans primum Angelum, nihil cauſat in ſe ipſo, ſed in Angelo illuminato. Sed eſt dubium, utrum ſuperior illuminans, poſſit facere inferiorem aliquid videre in Verbo. Et an inferior poſſit illuminare ſuperiorem. Videtur enim, quod ſic, ſi ſibi ſit prius revelatum. Ad primum, videtur, quod ſicut cognitio Verbi eſt mere ſupernaturalis, ita quod non ſubeſt cauſalitati alicujus cauſæ: ſic nec etiam viſio alicujus in Verbo; tamen ſuperior, modo prædicto, illuminando inferiorem, poteſt diſpoſitive agere ut videat aliquid in Verbo: Nam illa auditio diſponit, ut audiens convertat ſe ad intellectum loquentis, & ibi videat illud, de quo loquitur loquens, & iſta viſio eſt aliquo modo perfectior illa auditione, & ulterius diſponit ad hoc, ut Angelus videns prius in Angelo, videat idem in Verbo, quia ſi deſideret illud, quod ibi vidit ſicut in ſpeculo imperfecto videre, in ſpeculo perfecto videbit gaudens, & tunc perfecte illuminatur: perfectius quidem a Verbo, diſpoſitive autem ab Angelo ſuperiore. Ad ſecundum dubium dico, quod Deus de potentia ſua abſoluta, poſſet aliquid revelare Angelo inferiori, quod non eſſet revelatum, vel notum ſuperiori: & tunc ille inferior poſſet loqui aliquo modo ſuperiori de hoc, quod ſuperior ignoraret, & illa locutio eſſet aliquo modo illuminatio: tamen non poteſt habere tantam efficaciam ſuper intellectum ſuperioris, ſicut ſuper intellectum inferioris, & ideo non poſſet iſte neceſſario facere ſuperiorem audire, ſicut e converſo, quia ſi ſuperior conſideret aliquid in genere proprio, iſte inferior non faceret ipſum audire ſimpliciter. Simpliciter autem ſuperior poteſt facere inferiorem audire, & poteſt impedire intellectionem ejus de aliquo intelligibili. De facto tamen veriſimile eſt, quod Deus ordinate

nate diſtribuat ſuas illuminationes, ſicut diſtribuit Angelos in ordinibus ſuis. Primo quidem ſuperioribus, deinde inferioribus.

Ad argumenta primæ quæſtionis. (a) Ad primum dico, quod Angelus poteſt cauſare illam auditionem: id eſt, viſionem perfectivam ſine ſecundo. Et cum dicitur, igitur creabit; non ſequitur: ſicut patebit in quæſt. de rationibus ſeminalibus. Creatio enim eſt actio non concurrente alia cauſa alicujus generis, niſi tantum primo efficiente, & primo fine, & talis nulla eſt actio creaturæ. Ad ſecundum dico, quod viſio in Verbo eſt perfectiſſima illuminatio, & ideo intellectus habens illam, dicitur perfectiſſime notus, vel illuminatus, quæ cumcunque non habeat illam cognitionem, quæ reſpectu iſtius dicitur ſe habere ad lumen, ſicut tenebræ: & ideo nec carentia cujuslibet alterius intellectionis, in habente illam, dicitur facere intellectum tenebroſum. Poteſt tamen concedi, quod ſicut in potentia ſunt ad aliquid, quod eſt lumen; ita ſunt in potentia ad aliquid, quod eſt tenebroſum. Ad tertium, quod accipitur de lumine corporali, quantum ad aliquid, falſum eſt. Non enim Sol impedit alias ſtellas multiplicare radios ſuos ad ſuperficiem terræ. Quod patet, quia exiſtens in profundo puteo, in meridie videret ſtellas. Non enim ad oculos ejus pertingerent radii, niſi prius attingerent ad ſuperficiem medii illuminati: ipſe tamen Sol luminaria minora impedit ab aliqua actione: ſcilicet ab illa, quam haberent in viſum, quia non poſſunt videri in præſentia Solis. Et ratio eſt, quia excellens viſibile prius agit in viſum excellenter; ita quod actuat ipſum ſecundum totam ejus capacitatem: & forte aliquo modo immutat cum dolore ſecundum Alacem primo perſpectivæ, ſed ad hoc non eſt ſimile de lumine intelligibili, reſpectu intellectus; ſicut patet per Ariſtot. 3. *de Anima* t. 7. Nam poſt excellentia intelligibilia, non minus intelligimus alia, ſed magis; ſed poſt excellentia ſenſibilia, minus ſentimus alia ſenſibilia, quia potentia, vel organum debilitatur.

Ad argumenta ſecundæ quæſtionis. Ad primum, licet, aliqui dicant, quod Angelus poteſt intellectionem ſuam per actum voluntatis ſuæ occultare, & non occultare; & illud non occultare, eſt loqui; tamen non videtur, quare aliquid actu intelligibile eſſet præſens intellectui paſſivo, & non poſſet ipſum immutare: nec videtur major ratio, quare per voluntatem ſuam poſſit occultare magis intellectionem ſuam, quam eſſentiam; quare etiam alius Angelus, cui vult occultare intellectionem ſuam, non poteſt videre illam volitionem, ſi ponatur illa occultari; ergo per aliam volitionem, & ſic in infinitum. Et ideo ſi concedatur, quod cognitio hujus Angeli eſt præſens alii, ſicut eſſentia ſua: tamen locutio poteſt eſſe, qua exprimitur illa cognitio, vel cogitatio; non propter hoc, quod ſine tali expreſſione non poſſit videri, ſed quia ſine expreſſione, non cognoſceretur cognitione illa, quæ eſt auditio; & etiam frequenter ſine auditione prævia, non eſſet viſio hujus cognitionis.

Et

a *Inſi. d. 18. vide ſupr. d. 1. q. 1. & q. d. 1. q. 1.*

Et ſi dicat, quod tunc ſaltem poteſt fruſtra loqui, ex quo poſſet illud eſſe manifeſtum, de quo vult loqui ſine locutione. Dico, quod licet Angelus alius videret intellectionem alterius Angeli, quam haberet auditionem ab eo, non tamen fruſtra eſſet auditio: quia eſſet per ſe perfectio communicata Angelo, ab alio Angelo liberaliter, & ad hoc potiſſime eſt locutio in intelligentibus, ut liberaliter, & libere communicent ſibi invicem conceptus ſuos. Si autem cogitatio hujus videretur in hoc, iſte liberaliter non communicat ſuum conceptum alteri. Sic enim habet iſte in iſta viſione, ſicut non intelligens, & non volens; quia iſta cogitatio eſt naturaliter viſibilis. Naturaliter autem activum, & motivum ad ſui viſionem, ſimili modo ageret, ſi non eſſet in intelligente, & volente. Similiter etiam auditio quando præcedit, excitat ad intellectionem viſionis Angeli loquentis: ita quod licet illa viſio poſſet eſſe ſine excitatione, non tamen eſt ſine. Confirmatur illud, ſcilicet, quod non ponatur fruſtra iſta locutio; quia Angeli conceduntur loqui Deo, & tamen non poſſunt aliquid ſibi facere manifeſtius, quam prius, nec etiam aliud, vel alio modo manifeſtum, quam prius, & tamen hæc poſſunt eſſe in Angelo, ſed tantum ex liberalitate, velle hoc eſſe patens Deo appetunt omnino quantum poſſunt; ita quod ſi poſſent cauſare in eo conceptum illum, cauſarent: & hoc eſt loqui Deo; magis ergo neceſſaria eſt hæc locutio.

Ad ſecundum argumentum, (a) patet ex dictis, quomodo poteſt unus Angelus alii diſtanti Angelo loqui, nihil agendo in medium: & quomodo uni, & non alteri, ſive propinquiori, ſive magis diſtanti. Ad tertium dico, quod etſi verum ſit, Deum communicaſſe Angelo ſpecies omnium quidditatum, tamen ſi non eſſent illæ ſpecies communicatæ, ſive concreatæ, non eſſet inconveniens Angelum acquirere illas; quia illud, quod eſt perfectionis in inferiori intellectu, non eſt negandum ab intellectu ſuperiori, & perfectiori. Perfectionis autem in intellectu noſtro eſt, quod habeat aliquid quo active poſſit acquirere ſpecies omnium quidditatum, ita quod licet poſſe recipere tales ſpecies ſit imperfectionis, tamen active poſſe eas acquirere perfectionis eſt, ſupplentis imperfectionem; quales ſunt communiter perfectiones creaturarum.

Similiter etiam, dato quod Deus communicaverit ſpecies quidditatum; non oportet tamen dicere, quod communicaverit ſpecies omnium ſingularium intelligibilium ab Angelo. (b) Non enim eſt veriſimile, quod poſſibile eſſet aliquid ſingulare fieri, cujus non poſſet Angelus habere diſtinctam notitiam, & tamen ſi mundus duraret in infinitum, ſicut eſt poſſibile durare, eſſent infinita ſingularia, quorum quodlibet poſſet Angelus diſtincte cognoſcere, & tamen non haberet ſimul infinitas ſpecies concreatas: ergo poſſet ſpeciem alicujus de novo acquirere. Dato etiam, quod tam ſpecies ſingula-

a *In ſec. 2. a. a n. 16. ſup. d. 3. o. 10 & 11.*
b *Sup. 1. q. 11. n. 15.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible]

vere [illegible]

Angelus non indigeret abſtrahere aliquas ſpecies, ſed haberet omnes tales concreatas, non minus haberet potentiam abſtrahendi: quia potentia activa, quæ eſt perfectionis in natura inferiori, non debet negari in natura ſuperiori, licet cauſa ſuperior præveniret actionem inferioris illius potentiæ activæ: ſicut non negatur in nobis intellectum agens, dato quod agens noſter non poteſt habere actum aliquem abſtrahendi: non ratione ſui, ſed quia præveniretur ab aliquo agente ſuperiori producente effectum, qui poſſet per eum produci. Ad ſecundam, ſi arguitur uniformiter, concedo totum. Angelus enim eſt ſine corpore, quod ſit pars ejus, vel organum ejus in operando, & ita concludo, quod non dependet a corpore, vel ut a parte, vel organo ejus, mediante quo operetur, ſed non ſequitur, quod non dependeat a corpore, ut objecto. Omnis enim intellectus paſſivus, qui non poteſt in ſe habere totam perfectionem objecti, dependet ab objecto, circa quod operatur, & proportionabiliter, ſecun-

a *Suar. [illegible]* b *Vide [illegible] 14 [illegible]*

dum proportionem objecti. Et cum dicitur de unione animæ ad corpus: dico, quod non tantum unitur ut operetur circa corpus, ut objectum ſed unitur, ut totum compoſitum ſit, cujus ipſa eſt pars: ita quod totum operans habet corpus (a) non tantum pro objecto; ſed pro parte [illegible]

[illegible] bere objectum in illo *eſſe* medio, ſcilicet imaginabili: ideo dico, quod medium agenti inferiori, alii agenti perfectiori non eſt medium, ſicut dictum eſt *in qu. de motu Angeli.* (b) licet ſit poſſibilis ſucceſſio in medio, non tamen actualis ſucceſſio, niſi comparando ad virtutem ſuam totam, cui illud medium eſt, quod eſt ex ſe medium inter extrema, nec poteſt ſtatim ſimul mobile, ſub medio, & termino: nec ſtatim ſub termino, quaſi non eſſet medium, ſecus autem de virtute infinita. Similiter ſi oporteret calorem imperfectum procedere per multos gradus, uſque ad gradum A. omnes illi gradus calori perfecto non eſſent gradus medii: quia ſtatim inciperet ab ipſo A. Ita dico, quod intellectus agens perfectior, poteſt ſtatim ab objecto ſenſibili cauſare ſpeciem intelligibilem, in qua res habeat *eſſe*, ut actu intelligibile, Virtus autem imperfectior poteſt requirere *eſſe* imaginabile, ſicut diſpoſitionem mediam ad *eſſe* intelligibile.

Aliter poſſet reſponderi dicendo, quod *eſſe* imaginabile non eſt medium in propoſito, ſed extremum, quia duo extrema ſunt hic intelligibile in actu, & non intelligibile in actu, & licet hoc extremum, quod eſt *non intelligibile in actu*, poſſet habere multa extrema; puta *eſſe ſenſibile*, *eſſe imaginabile*, &c. accidit tamen in quo illorum ſit illud extremum; quia omnia illa habent illud extremum, & ab illo extremo, ut in uno illorum, poteſt aliqua virtus immediate agere ad aliud extremum: aliqua autem non. Ad quartam dico, quod illa congruentia, de corporibus cœleſtibus non concludit. Nam ſi qualitates illæ non eſſent concreatæ corpori cœleſti, cum nihil ſit ſuum ei, unde poſſet illas qualitates acquirere, ſemper eſſet non perfectum, comparando ad ſe, & ad omnem cauſam, quia nulla cauſa naturalis poteſt illas qualitates producere in corpore illo. Univerſaliter autem omnem perfectionem, quam non poteſt natura ſupplere, ſupplet Deus immediate. Non ſic autem eſt in propoſito, quia Angelus habet, unde cum aliis cauſis naturalibus concurrentibus poſſit talem perfectionem acquirere, ſcilicet omnium rerum cognitionem: dato quod ſibi non eſſent concreatæ, ſpecies; poſſet enim cujuſcunque objecti, ex naturali virtute intellectus, & objecti, habere intellectionem. Nam actione intellectus, & objecti ut cauſarum partialium, poteſt habere ſpeciem quidditatis, cujuſcumque objecti: & poſtea uti illa ſpecie ad intellectionem abſtractivam:

Et cum poſtea accipitur, quod tunc objectum ageret ad intellectionem Angeli; concedo quod verum eſt, cum intellectu Angeli. (c) Et cum

a *De hoc 2. d. 44. q. 2. & 1. d. 3. q. 6.* b *d. 2. q. ult.*
c *probat Objectum agit partialiter 1. d. 3. q. 7. & Metaph. 11*

cum accipitur, quod duo diverſa genere, non poſſunt eſſe cauſa ejuſdem effectus. Dico, quod hoc eſt univerſaliter falſum: Nam eſſentialis ordo cauſarum non eſt individuorum ejuſdem ſpeciei. Patet per Avic. 6. *Metaph.* Individua enim ejuſdem ſpeciei non ſunt ad invicem ordinata, neque ordo eſſentialis cauſarum eſt diverſorum ſpecie. Talia enim ſunt contraria, vel media, quæ non ordinantur eſſentialiter ad cauſandum idem: ergo omnes cauſæ efficientes diverſæ, eſſentialiter ordinatæ, ſunt diverſæ genere. Et cum probatur ulterius, quia aut requiruntur inquantum eodem genere, &c. Dico, quod utrumque membrum poteſt dari, propter argumentum, (*a*) quod fit contra ipſum. Si enim dicatur, quod requiruntur, inquantum ſunt altera genere, non ſequitur, quin effectus ſit homogeneus, & ſimplex effectus. Effectus enim ſimpliciſſimus poteſt cauſari a cauſis eſſentialiter ordinatis, quæ differunt genere. Patet hoc de calore, qui gignitur a corpore cœleſti, & igne, vel a ſubſtantia & qualitate, quorum prima duo, differunt genere Phyſico; alia autem duo, genere prædicamentali, & tamen effectus eſt ſimplex, non compoſitus ex rebus diverſis genere. Sic hoc eſt univerſaliter falſum quod effectus ordinati ab aliqua cauſa, requirant duas naturas in effectu, quarum una ſit cauſata a ſuperiori, & alia ab inferiori. Tunc enim non eſſent effectus ordinati, reſpectu unius, nec alterius. Nam hoc eſſet immediate cauſatum ab una cauſa, & hoc immediate ab alia. Si autem detur aliud membrum, quod non requiruntur inquantum altera genere, non ſequitur, quod tunc tantum poſſet unum ſufficienter, quod ſufficeret ad agendum. Aliqua enim perfectio cauſalitatis requiritur in duobus, licet non oporteat eſſe diverſa genere, quæ perfectio non poteſt eſſe in altero eorum, quantumcumque intenſo; ita nec effectus eorum.

Sed non curando de conſequentiis, quæ non valent ad veritatem: dico, [illegible] ſe, inquantum diverſa genere, diverſitate abſoluta. Bene enim requiruntur duæ cauſalitates ad intellectionem, quarum una cauſalitas ſit ex parte intellectus, & alia ex parte objecti: ſed quandoque iſtæ duæ cauſalitates poſſunt concurrere in una natura: ſicut quando intellectus intelligit ſe. Nam altera cauſalitas, eſt communis cuicunque illa ſcilicet, quæ eſt ex parte objecti: [illegible] determinatam naturam, ſcilicet in[illegible] ſe talem, & ſic in natura intellectuali concurrit iſta cauſalitas communis cum illa ſpeciali: non ergo requiruntur per ſe ad cauſandum inquantum differentes genere, diverſitate abſoluta, & concedo non propter argumentum in ſe, quia ſecundum veritatem, in eodem poteſt concurrere utraque cauſalitas. Nam ubi eſt illa entitas, quam [illegible] illa entitas, quam conſequitur cauſalitas intellectus, idem poteſt eſſe totalis cauſa ſecundum utramque cauſalitatem, reſpectu intellectionis.

Sed adhuc objicitur, quia licet diverſa genere poſſint cauſare idem, non tamen ſic diverſa genere, ut intelligibile, & ſenſibile: aut ſaltem non

a 1. d. 3. q. 8.

non poſſunt ita cauſare, quin unum agat in virtute alterius, & ita vel objectum ageret in virtute intellectus: vel e converſo: & non erunt duæ cauſæ agentes ad effectum ex æquo.

Reſpondeo. Dico, quod ſi arguatur ex ratione diverſitatis generis, & applicetur ad intelligibile, & ſenſibile; quaſi magis hoc concludat in illis, quam in aliis; receditur a medio, unde arguitur; quia hic non eſt maior diverſitas generis, quam in aliis. Magis enim ſunt diverſa ſubſtantia, & accidens, quæ ſunt diverſa genera generaliſſima, quam ſubſtantia ſenſibilis, & intelligibilis, quæ ſunt ejuſdem generis generaliſſimi. Poſſunt enim ſubſtantia, & accidens eſſe cauſæ agentes, reſpectu ejuſdem effectus etiam ſimplicis, ut caloris: & in propoſito etiam dico, quod ad actionem illam, quæ conſequitur omne ens, neceſſe eſt ſenſibile operari, ſicut & intelligibile. Senſibile enim eſt quoddam ens. Talis autem actio eſt immutare intellectum, & ideo accidit ſenſibili iſta differentia generis, quam habet ad intelligibile, inquantum ſenſibile convenit immutare intellectum: quia illud non competit ſibi præciſe, inquantum non eſt intelligibile; ſed competeret ſibi ſi eſſet intelligibile, nec poteſt aliquid ita differre genere ab intelligibili, quaſi ſit in genere diſparato: quia qualecumque ens quantumcumque ſenſibile, eſt tamen intelligibile. Quidquid enim poteſt virtus inferior per ſe, & non primo: hoc poteſt virtus ſuperior per ſe, & primo. Quando ergo dicitur, quod iſta diverſa genere, ſicut ſunt intelligibile, & ſenſibile, non poſſunt cauſare idem, nec concurrere ad eandem actionem, falſum eſt de illa actione, in qua ſenſibile eſt quoddam intelligibile.

Et cum addis, quod unum agit in virtute alterius. Dico, quod A. agere in virtute B. poteſt intelligi dupliciter; vel quod A. recipiat ab ipſo B. formam, qua agat; vel, quod habita forma, recipiat ab ipſo ipſam actionem, vel motum ad actionem. Secundo modo cauſa habens non agit in virtute alterius. Nam ignis habens formam activam qua agit; non accipit actionem calefaciendi a Sole, ſive ſpecialem motionem ad calefaciendum: tantum igitur dicitur ibi, ignis agere in virtute agentis ſuperioris, quia formam illam aliquo modo accipit a ſuperiori: ſic agentia naturalia ordinata, habent formas ſuas ordinate; ita quod elementum recipit formam ſuam aliquo modo a corpore cœleſti; ut a ſuperiori agente. In propoſito autem, nec alterum primum, nec ſecundum accipit una cauſa partialis ab alia; & ideo neutro modo in propoſito dicitur una cauſa agere in virtute alterius, nec etiam hoc eſt de ratione cauſarum ordinatarum agentium, quod ſcilicet una agat in virtute alterius, ſed ſufficit, quod una principalius agat, quam alia. Ad illud Auguſt. 12. *ſuper Geneſ.* reſponſum fuit *q.* 3. *primi libri*. Ibi enim probat Auguſt. quod corpus non poteſt eſſe totalis cauſa alicujus actionis in ſpiritum, quod concedo. Poteſt tamen eſſe cauſa partialis, quia partialis poteſt excedere in nobilitate cauſam partialem agentem. Nam illa propoſitio 12. *ſuper* Gen. ut alias dictum fuit, dependet ab iſta: cauſa, vel agens præſtantior eſt effectu; & effectus ut actus, præſtantior eſt receptivo actus, ut poten-

tia

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

tia. Quarum prima [illegible] eſt vera, [illegible] de virtute agente totali: nec ſecunda, niſi de perfectione ſimpliciter: ergo nec illa, quæ infertur de activo comparato ad paſſivum concreta, loquendo de agente partiali; & ita non oportet, quod illud agat, niſi in virtute partialis agentis.

Ad ultimum, cum arguitur, quod ſimile cognoſcitur per ſuum ſimile, in Angelo non concludit inconveniens; quia Angelus poteſt habere cognitionem tam abſtractivam, quam intuitivam, de ſingulari ſecundum rationem propriam. Non enim neganda eſt perfectio aliqua illi intellectui, ad quam negandam non habetur ratio manifeſta. Perfectionis autem eſt in intellectu, poſſe diſtincte cognoſcere ſingulare, alias non competeret intellectui divino. Sed ſi arguatur de intellectu noſtro, quod phantaſma in nobis, quod eſt objecti ſingularis, gignit ſpeciem intelligibilem: ergo reducit intellectum ad actum, reſpectu ſingularis. Dico, quod in illatione eſt fallacia conſequentis. Non enim ſimilitudo concludit omnem ſimilitudinem. Phantaſma quidem gignit ſpeciem ſibi ſimilem, & repræſentat idem objectum, ſimilitudine naturali, ſed non ſimilitudine determinationis, vel indeterminationis. Nam iſta ſimilitudo poteſt auferri ratione intellectus agentis concauſantis, qui poteſt tribuere effectui majorem indeterminationem, quam poſſit habere a ſolo phantaſmate; ita quod ſimilitudo eſt naturæ repræſentatæ, ſive phantaſma ſit cauſa totalis, ſive partialis, ſed de ſimilitudine determinationis, vel indeterminationis, non eſt omnino ſimile, concurrente agente potente tribuere majorem indeterminationem.

Ad argumenta pro prima opinione recitata, (a) quæ poſita fuerunt pro primo articulo: ad primum patet, quod minor eſt falſa, & improbata in quæſt. de individuatione *diſt. 3. hujus ſecundi q. 1. 6.* & 11. Ad ſecundum dico, quod æquivocat de objecto primo, & per ſe. Nam uno modo dicitur objectum primum, illud quod habet per ſe rationem movendi potentiam; & per ſe, illud quod non habet quod moveat, ſed tantum cum alio movet: & hoc modo loquitur Philoſophus 2. *de Anima* (b), de ſenſibili primo, quale eſt ſenſibile proprium, & de ſenſibili per ſe, quale eſt ſenſibile commune. Alio modo dicitur quandoque objectum primum adæquatum, & hoc potentiæ, vel actus; & contentum ſub primo adæquato potentiæ, dicitur per ſe objectum: incluſum autem in primo adæquato actus, dicitur per ſe objectum actus. Licet igitur objectum per ſe non primo eo modo, quo loquitur de eo Ariſtotel. 2. *de Anima*, non poſſit movere, niſi virtute primi objecti, vel cum primo objecto: ſecundo autem modo objectum per ſe, non adæquatum potentiæ, ſed contentum ſub primo objecto adæquato, illud poteſt movere potentiam ſub propria ratione, etiam inquantum addit aliquid ſupra primum objectum. Cum autem accipitur, quod univerſale eſt primum objectum intellectus Angelici, falſum eſt de primo objecto, id eſt adæquato, loquendo de univerſali, inquantum univerſale eſt: quia licet

a *Ad arg. 1. opin.* b Tex. 63

per illud, cui accidit univerſalitas: ut ens, ſic hoc modo primum objectum tamen ipſum æque ſalvatur in ſingulari, ſicut in univerſali; & ita ipſum (a) ſub ratione qua univerſale, non eſt objectum adæquatum, ita quod univerſalitas includatur in adæquato. Similiter univerſale non eſt primum, illo alio modo quo loquitur Philoſophus 2. *de Anima*, & ſingulare per ſe illo modo, ſicut ſenſibile commune reſpectu ſenſus; quia eandem rationem motivam includit ſingulare, quam includit univerſale; & tamen non procedit argumentum ſine æquivocatione, niſi gloſſando, vel ſumendo majorem de hoc modo primo.

Ad tertium dico, quod proportionalitas non ſemper includit ſimilitudinem, ſed multoties diſſimilitudinem magis; *quatuor* enim ſunt duplum ad *duo*, & eſt ſibi proportionale, ſecundum proportionem duplam. & agens eſt proportionale paſſivo, quia hoc eſt actus, & illud potentia, & materia eſt proportionalis formæ: & tamen in iſtis omnibus requiritur diſſimilitudo magis, quam ſimilitudo. Ita dico in propoſito, quod potentiam oportet proportionari objecto, non autem aſſimilari; quia nec ſi objectum eſt indeterminatum, ſeu infinitum; oportet potentiam eſſe infinitam, (b) quia intellectus finitus cognoſcit finite infinitum, ut infinitum, neque oportet potentiam eſſe determinatam, id eſt finitam, ſi objectum ſit determinatum. Nam intellectus infinitus infinite cognoſcit finitum, ut finitum. Quando igitur accipitur potentiam eſſe determinatam, quia objectum eſt determinatum, ſi intelligatur, quod oportet eam ſic eſſe determinari objecto, & in hoc proportionari objecto determinato verum eſt, & tunc cum in minore accipitur, quod intellectus Angeli non poteſt eſſe determinatus, hoc eſt, non habet proportionem ad objectum ita determinatum, falſum eſt. Et cum quæris per quid eſt ſic determinatus, aut ex natura ſua, aut per ſpeciem? Dico, quod utroque modo. Nam ſine ſpecie poteſt cognoſcere ſingulare, ut ſingulare, cognitione intuitiva; & per ſpeciem poteſt cognoſcere ſingulare, ut ſingulare, cognitione abſtractiva.

Et cum concluditur contra primum membrum, quia tunc eſſet magis intellectus Angeli determinatus, quam intellectus noſter. Et contra ſecundum, quia tunc eſſet magis determinabilis, quam ſenſus noſter. Dico, quod determinatio iſta, non eſt intrinſeca potentiæ, nec de ſe, nec per ſpeciem, ſed eſt ad determinatum objectum, & hoc modo intellectus divinus eſt ad determinatum ſingulare, & non eſt inconveniens intellectum perfectiorem eſſe determinatum, & determinabilem, reſpectu objecti, quomodo intellectus imperfectior non eſt determinatus, vel determinabilis, reſpectu ejuſdem. Sed ſi concludatur; igitur eſt limitatio, quaſi iſta determinatio inferat imperfectionem: Nego conſequentiam illam, quia iſta determinatio non eſt limitationis, ſed perfectionis. Omnino enim intellectus eſt

 deter-

a *De quo* [illegible] b [illegible] *in 3. q. prol.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

determinatus, ad objectum omnino determinatiſſime cognoſcendum. Et ſi objicitur, quod magis paſſivus eſt intellectus Angelicus, quam noſter, quia a pluribus objectis. Reſponſionem quære.

Concedo intellectum Angelicum (cum ſit magis activus, (a) & operativus) eſſe etiam magis paſſivum. Nam, ubi intellectus agens eſt magis activus, ibi poſſibilis eſt magis receptivus, & paſſivus; ita de operantibus dicendum eſt. Vel diſtinguendum de duplici paſſione, ut ſecundo, & tertio de Anima habetur (b). Vel poſſet negari, quod infertur, quia idem objectum, utrobique eſt ex majori potentia; Pati namque a pluribus paſſione perfectiva, eſt perfectionis, ſupponentis tamen imperfectionem; quære in prologo, & tertia, & trigeſimanona priori, & alibi.

Ad quartum dico, quod habitus, vel non poteſt eſſe in intellectu Angelico, accipiendo *habitum* pro illa qualitate conſequente actum, quæ diſtinguitur contra primum actum, per quem talis eſt præſens, ſub ratione actu intelligibilis, & hoc ſi ille intellectus de ſe eſſet ſummè habilitatus. Vel ſi ille intellectus eſt capax, & non eſſet talis habitus concreatus ſibi, tunc concedo, quod poſſet generare in ſe talem habitum ex actibus, ſicut dictum eſt *diſt. 9. hujus* quod ſimile accidit, de generatione habitus in intellectu Angelico. Et cum adducitur Ariſt. qui vult, quod non ſit aliud habitus univerſalium, quam ſingularium; dico, ſicut dictum eſt *in quæſt. de individ.* quod ſingulare non habet (c) proprias paſſiones, quæ ſint de ipſo ſcibiles, & ideo, nec de ipſo eſt proprie ſcientia, & ita nec habitus aliquis, loquendo de illo habitu, quo ſcibilia ſunt præſentia intellectui, quæ apud Philoſophum dicuntur proprie ſcibilia, ſcilicet continentia paſſiones demonſtratas de eis, ut ſubjectis. Tamen habitus, qui eſt facilitas conſiderandi, derelicta ex actibus bene poteſt eſſe alius de ſingulari, quam univerſali: Poteſt enim intellectus diſtincte cognitivus ſingularis, hoc conſiderare frequenter, & non frequenter conſiderare illam naturam in univerſali, & in illo fieret qualitas habilitans ad actus conſimiles conſiderandi hoc; non autem univerſaliter inclinans ad conſiderandum naturam in univerſali. (d) Et ſi ergo ſit alius habitus ſequens actus ſingularis, quam univerſalis, qui ſcilicet eſt qualitas habilitans ad conſiderandum, reſpectu objecti, non tamen eſt alius habitus ſcientialis, eo modo quo Philoſophus loquitur ibi, de habitu ſcientiali.

HOC ETIAM &c.

DISTINCTIO X.

Circa Diſtinctionem decimam, ubi quærit Magiſter de miſſione Angelorum, Quæro.

QUÆ-

a Tradit. q. 13.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum omnes Angeli mittantur?

Quod non, Danielis ſeptimo capite. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei*: ergo, &c.

Contra ad Hebr. 1. *omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus.*

Reſpondeo: abſolute concedenda eſt auctoritas Apoſtoli: ſed diſtinguendum eſt, de miſſione intra, & extra: ſecundum enim communem proceſſum, & ordinem, revelantur majora Dei myſteria ſuperioribus prius, quam inferioribus, & ita ſuperiores mittuntur ad inferiores, loquendo, & illuminando eos interius; & alii inferiores mittuntur exterius, ad illa revelata nuncianda hominibus, vel explenda, & ita non omnes communiter mittuntur extra, & ſic poſſunt exponi omnes auctoritates dicendo, quod omnes mittuntur extra, vel intra. Videtur tamen, quod ſupremi, vel aliqui de ſupremis mittuntur quandoque ad extra. Nam incarnationem neſcierunt multi Angeli ante tempus Incarnationis, vel paſſionis Chriſti: ſicut patet [illegible] Iſa. 63. ubi quæritur in perſona inferiorum Angelorum. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom tinctis*, &c. & per illud Pſal. *Quis eſt iſte Rex gloriæ?* Et reſpondit, (a) *Dominus fortis*, &c. Apparet etiam per Apoſtolum ad Epheſios tertio, *Ut innoteſcat principibus, & poteſtatibus per Eccleſiam, &c.* Ubi gloſſa Hieronymi Angelicas poteſtates, vel dignitates præfatum dicit myſterium Incarnationis ad plenum neſciſſe, donec completa eſſet paſſio Chriſti, & Apoſtolorum prædicatio fuiſſet gentibus dilatata; quod tamen uſque tunc non latuit majores, ſecundum gloſſam Auguſt. ibidem dicentis; *conſtat autem, quod Angelum miſſum, ad beatam Virginem, ad hoc annunciandum, non latuit*; ergo ille, cui hoc patuit, erat de ſuperioribus: & non de infimis, quos latuit illum ſacrum myſterium. Per hoc patet ad illud Daniel 7. diſtinguendum enim eſt de communiter aſſiſtentibus, & de communiter miniſtrantibus. Auctoritas autem Apoſtoli concedenda eſt ad litteram; ſed indiſtincte de miſſione ad intra, & ad extra.

ILLUD QUOQUE &c.

DISTINCTIO XI.

Circa diſtinctionem undecimam, ubi Magiſter tractat de cuſtodia hominum ab Angelis, Quæro.

a Pſal. 23.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Angelus cuſtodiens poſſit effective aliquid cauſare in intellectu hominis cuſtoditi?

QUod ſic, quia aliter fruſtra cuſtodiret, niſi poſſet ipſum dirigere in actibus humanis, & revera inquantum homo, quoad ea quæ ſunt ipſius, quantum ad intellectum, & voluntatem: nec aliter poſſet aliquod circa ipſum facere, inquantum rationalis eſt, ex quo nec circa voluntatem, vel intellectum aliquid facit. Præterea, Angelus poteſt effective aliquid cauſare in intellectu alterius Angeli, ſicut dictum eſt *ſupra diſt. 9.* ergo & in intellectu hominis. Probatio conſequentiæ, quia activum, quod poteſt aliquid cauſare in paſſivo excellentiori, poteſt etiam aliquid cauſare in paſſivo minus excellenti. Tum quia omne agens habens actum primum poteſt cauſare actum ſecundum in quocunque receptivo: per hoc enim probatum eſt propoſitum *diſt. 9.* Angelus autem actu cognoſcens eſt habens actum primum, & intellectus noſter eſt in potentia ad actum ſecundum: ergo, &c. Præterea, ſenſibile poteſt immediate aliquid agere in intellectum noſtrum, ſicut patet de phantaſmate: ergo & multo magis illud, quod eſt actu intelligibile, quale eſt illud, quod eſt in intellectu Angeli. Contra, gloſſa Auguſt. ſuper illud Matth. *Angeli eorum*, &c. dicit: *Homines non ſunt contemnendi, quia ad illorum cuſtodiam mittuntur Angeli* (a).

Hæc eſt opinio Avicen. (6. Naturalium parte 4. cap. 6. Quære ibi) quod ſuperior intelligentia eſt cauſa inferioris (b), quantum ad eſſe, & quantum ad cognitionem, & ſic deſcendendo a ſuprema intelligentia, tandem Intelligentia quædam ſeparata ſuperior anima intellectiva, cauſat in ipſa notitiam actualem, & ſuam ſpeciem, & intelligit per converſionem intellectualem actualem ad illam intelligentiam. Vult ergo dicere, quod ſpecies rerum fluunt ab Intelligentia ſeparata ſuperiore, ad notitiam naturalem hominum habendam. Itaque ſecundum eum, naturale eſt intellectui noſtro converti ad Intelligentiam ſeparatam, ad hoc, quod intelligat. Quod ſit verum, ſic patet, *diſt. 3. primi libri qu. 4.* (c).

Contra opinionem Avic. arguitur, quod tunc fruſtra anima uniretur corpori, quia propter nullam perfectionem ipſius animæ unitur: non enim propter perfectionem ipſius in ſe, quia forma non eſt propter materiam, ſed e converſo 2. *Phyſic.* nec propter perfectionem ipſius in operando, quia non unita poſſet habere ſpeciem ab Intelligentia ſicut prius.

Iſta ratio videtur peccare (*d*), quia videtur concludere, quod fruſtra unitur anima beata corpori, quia non propter perfectionem aliquam ne-

a *Cap. 18. al. Pſal. 90. Angelis ſuis.* b *1. diſt. 1. & in repert. & D. Tho. 1. par. qu. 79. ar. 6.* c *Tex. 13.* d *D. Tho. in 4. diſt. 50. qu. 10. vide eum 1. p. qu. 89. ar. 1.*

neceſſariam ad ſuam operationem, quia operationem habet, in qua nihil recipit a corpore. Præterea ſecundum aliquos, anima intelligit inquantum eſt ſupra corpus: ergo non convenit ſibi intelligere, inquantum unitur corpori: ergo nec unitur per ſe propter aliquam perfectionem, quæ ſit quaſi neceſſaria propter operationem eius, ut propter intelligere. Aliter improbatur dicta poſitio, primo, quia omnis noſtra cognitio oritur a ſenſu 1. & 2. *Poſteriorum, prima Metaph. in proœm. & ſecundo Phyſicorum Text. 6.* (a) cæcus enim natus non poteſt habere perfectam notitiam de coloribus. Hæc autem omnia eſſent falſa, ſi ſpecies illæ intelligibiles imprimerentur in anima ab ipſa Intelligentia. Præterea, ſi nulla maneret notitia habitualis, non manente actu intelligendi, ſequeretur, quod ſemper eſſet intellectus æque in potentia eſſentiali ad intelligendum. Licet enim ex actibus generaretur aliqua habilitas ad faciliter convertendum intellectum ad intelligendum, quia tamen nunquam haberetur forma, qua poſſet intelligere, quæ eſt actus primus faciens ipſum eſſe in potentia accidentali, ſed ſemper de novo oporteret recipere talem formam, per quam poſſet operari ſemper in intellectu non intelligente: eſſet potentia eſſentialis ad actum intelligendi: quia potentia ad formam illam, quæ eſſet principium intellectionis. Licet enim intellectus habens illum habitum acquiſitum ſequentem actum, poſſet facilius acquirere illam formam, quam alius non habens eum; unde licet unum paſſivum ſit magis diſpoſitum ad patiendum, quam aliud, utrumque tamen eſt in potentia eſſentiali, antequam formam recipiat: ſicut ſi lignum quando non calefieret eſſet non calidum, & unum eſſet ſiccum, & aliud humidum, quamvis ſiccum eſſet faciliter receptivum caloris, humidum autem difficilius: utrumque tamen, quando non calefieret, eſſet in potentia eſſentiali ad calefaciendum: ita hic.

Ad quæſtionem ergo reſpondeo primo, quid non poteſt Angelus effective cauſare in intellectu hominis cuſtoditi. Secundo, quid poſſit. De primo dico, quod nullam intellectionem actualem, nec ſpeciem intelligibilem, poteſt Angelus cauſare in intellectu noſtro, ut totalis cauſa. Ratio autem non eſt ex aliqua impotentia ex parte Angeli, quia ſufficienter eſt in actu primo, & poteſt cauſare in alio Angelo actum ſecundum. Sed ratio eſt ex intellectu noſtro, qui pro ſtatu iſto, eſt paſſivum determinatum, ad determinatum activum, ut ad phantaſmata, & intellectum agentem: & ideo impeditur, ne poſſit recipere immediate immutationem ab aliquo actu intelligibili ſine phantaſmate: quia phantaſmata ſe habent pro ſtatu iſto ad intellectum noſtrum (*b*), ſicut ſenſibilia ad ſenſum; quoad hoc, ſcilicet ut ſicut ſenſus non immutatur primo, niſi a ſenſibili extra: ſic nec intellectus noſter prima immutatione immutatur, niſi a phantaſmate. Unde autem hoc ſit, tactum eſt *diſtinct. 3. primi*, ſcilicet ex ordine potentiarum, qui ordo non eſt mere ex natura hominis, unde homo: quia tunc non eſſet alius ordo in beatitudine. Vel igitur ex culpa, vel ex iſto ſtatu

 pro-

a 4. 33. & 2. t. 19. b *3. de Anim. tex. 39. q. 3. & 5.*

propter aliquid pertinens ad culpam, cujus cauſa quæratur. Ex hoc ſequitur quoddam corollarium, ſcilicet quod Angelus non poteſt aliquem intellectum rapere ad intellectualem viſionem, & quod cum [illegible] ad aliquid [illegible] imaginandum, quia intenta ima- [illegible] cognitione cujuſcumque actualis intellectionis, quod videtur ipſum intellectualiter videre, & concomitanter forte illam intentam imaginationem alicujus rei, intellectio illius imaginabilis, ſed nulla eſt ibi intellectio alicujus mere intelligibilis, non imaginabilis. Ita etiam omnis ſapiens, ad quem poteſt homo ſe ſtudio diſponere in hac vita, per conſuetudinem: non eſt ad aliquam viſionem mere intellectualem, ſed ſolum imaginariam, & intellectionem concomitantem illam imaginariam: licet tamen talis quietatio in homine ab omnibus extrinſecis, per talem viſionem quandoque diſponat, ut Deus animum ſic tranquillum rapiat ad viſionem intellectualem.

De ſecundo, ſcilicet quid poſſit Angelus facere in intellectu, etiam patet dicta Sanctorum, præcipue Dionyſ. *4. Cæleſt. Hierarch.* dicentis revelationes fieri hominibus per Angelos: manifeſtum eſt, quod Angelus poteſt docere hominem, ſicut homo facit: ſed perfectius, quia homo docet proponendo quædam nota audienti, quibus propoſitis, audiens circa illa ſola, quam plurimum occupatus eſt, & ita in ſe unitus: qualis unio non eſt in adinveniente ſcientiam, quia inveniens ſcientiam circa multa diſtrahitur. Similiter ex illis ſignis ordinate componit ad invicem conceptus ſimplices, ſicut componit loquens, & docens: & conceptus complexos ordinate conjungens ſicut ſunt ſigna ordinata conjunctionis, apud loquentem: & ex talibus ſignis percipit veritatem complexorum ex terminis, & habitudinem complexi ad complexum, a quo habet veritatem ſuam, & ita addiſcit. Quam veritatem, vel complexionem per ſe non haberet, nec diſceret ſine omni docente, licet haberet ſpecies omnium incomplexorum: Non enim habens multorum incomplexorum conceptus, novit qualiter componantur, & quæ complexa inferant incomplexa, qualitercumque ordinata. Si enim hoc facere poſſit, cito ex terminis cognoſceret veritates multarum complexionum, & ex quibuſdam complexionibus veritatem aliarum complexionum: & ſic addiſcunt ingenioſi per ſe adinveniendo, ſed tardioribus oportet proponi ab alio aliqua ſigna nota, ut addiſcant per doctrinam, & hoc modo certum eſt Angelum poſſe docere, ſive utendo ſignis ad placitum inſtitutis, & hoc in corpore aſſumpto, vel modo alio, formando talia ſigna: vel utendo ſignis naturalibus, ſcilicet ipſis rebus adhibendo eas præſentes ſenſibus, a quibus ſenſus ordinate moventur, & ex eis phantaſmata ordinate generantur, & ſic ulterius ex eis ſpecies intelligibiles ordinate abſtrahantur. Dubium autem eſſet, utrum citius poſſet Angelus uti ſignis naturalibus, quam ipſe, vel homo, poſſet uti ſignis ad placitum inſtitutis. Mirum enim videretur, ſi citius poſſet immutare viſum multis ſenſibilibus, vel viſibilibus, a quibus abſtrahentur ſpecies neceſſariæ ad veram imaginem argumentationum hominis, quam poſſet ipſe,

vel homo, uti ſignis illis ad placitum inſtitutis, repræſentantibus illa eadem.

Sed de aliis affirmativis, quod ſcilicet poſſit Angelus circa virtutem phantaſticam hominis agere, vel cauſare; Utrum poſſit novum phantaſma cauſare effective, vel afferendo novum imaginabile, vel tranſportare, ſive tranſponere phantaſmata jam habita; dubium eſt. Conceditur tamen communiter, quod phantaſma novum non poſſet cauſare, ſine cauſa naturali, puta objecto nato cauſare tale phantaſma. De tranſlatione phantaſmatis, etiam de uno organo ad organum alterius, dubium eſſe videtur, utrum ſpiritum, vel humorem informatum phantaſmate in organo Sortis poſſit tranſferre ad organum Platonis, manente eodem phantaſmate. Non enim poteſt aliter phantaſma tranſferre, niſi tranſferat ſubjectum. Et tunc diceretur, quod tranſlato humore ab organo Sortis, non remaneret in eo phantaſma, quia non eſſet in eadem proportione ad ſuam cauſam, a qua gignebatur. Sed iſta ratio non concludit; quia ſenſus particularis reſpectu phantaſmatis, eſt tantum cauſa in fieri, & non in facto eſſe. Si etiam talis tranſlatio fieret a Sorte informato phantaſmate manente, negaretur ille ad cujus organum fieret tranſlatio, poſſe uti tali phantaſmate, quia nullius phantaſia nata eſt uti phantaſmate, niſi genito a ſenſibili præſenti ſuo ſenſui. Sed nec iſta ratio cogit, quia ſi Deus imprimeret cæco nato phantaſma de coloribus, poſſet uti eo vigilans ad imaginandum colores, quod enim non eſt cauſa formæ in *eſſe*, ſed tantum in *fieri*, non videtur eſſe neceſſaria cauſa formæ, quantum ad actum ejus ſecundum. Ad neutrum iſtorum duorum, videtur eſſe ratio neceſſaria pro una parte, vel pro alia.

Tertio modo, de tranſlatione phantaſmatum in eodem, dicitur, quod poteſt facere motum localem humorum, & ſpirituum, ad quem motum ſequitur tranſpoſitio phantaſmatum, & ordinata immutatio intellectus poſſibilis ab eis. Sed hoc videtur difficile ad intelligendum. Non enim quodlibet phantaſma habet ſpiritum, vel humorem pro ſubjecto, quia tot poſſent ſimul phantaſmata eſſe in virtute phantaſtica, quot eis non poſſent aſſignari propria ſubjecta: nec etiam motus aliquis localis ſpirituum, vel humorum, videtur facere aliquod phantaſma movere magis, quam prius, niſi aliquid faciat circa illud phantaſma per alterationem. Hoc tandem coacte conceditur, quod poſſit circa virtutem phantaſticam amovere impedimentum, puta ſi impedimentum ordinatæ immutationis a phantaſmatibus, erat perturbatio ſpirituum, vel humorum, Angelus poteſt illam ſedare, qua ſedata occurrent ordinate. Poſſet etiam dici, quod præter illam viam, qua poteſt docere per ſigna ſenſibilia excellentius, quam homo: & præter quamcunque viam, circa virtutem phantaſticam, ubi non eſt aliqua via multum certa, niſi ultima de amotione impedimenti: aliquid poſſet operari circa intellectum poſſibilem: non immediate cauſando ſpeciem intelligibilem, ut totalis cauſa: ſed ut cauſa partialis, per intellectum ſuum agentem coagens intellectui agenti hominis: ita quod illi duo intellectus agentes Angeli, & hominis, qui ſunt ejuſdem ra-

ſitates, poſſent cum phantaſmate efficacius operari, quam ſolus intellectus agens hominis, & ita producere ſpeciem intelligibilem perfectiorem, & diſtinctius repræſentantem quidditatem.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod non fruſtra cuſtodit hominem, quia poteſt circa intellectum ejus, docendo per ſigna ſenſibilia, efficacius aliquid facere, quam homo, & forte aliquid operando circa phantaſiam, & forte circa intellectum poſſibilem, ſecundum ultimum modum. Dato etiam, quod nullum iſtorum poſſit eſſe, adhuc non fruſtra eſſet cuſtodia eorum: quia cuſtodiunt nos a multis impugnationibus dæmonum, ſecundum quod dicit Hieronymus in homil. ſuper illud Matth. 18. *Angeli eorum ſemper vident &c. neque etiam tunc poſſet eſſe vita mortalium, quare eum ſibi.*

Ad ſecundum, conſequentia non valet, quia iſtud paſſum infectum, non eſt capax pro ſtatu iſto ab illo agente: & hoc, quia paſſum eſt impeditum pro ſtatu iſto, ne aliquid tale recipiat, unde iſta impotentia non eſt ex defectu potentiæ activæ Angeli, vel ex impotentia virtutis paſſivæ intellectus noſtri, abſolute in recipiendo; ſed ex impedimento, pro ſtatu iſto. Per hoc patet ad utramque probationem conſequentiæ. Activum enim poteſt agere in paſſivum, quando non eſt impeditum a receptione formæ, ad quam agit tale agens, ſed dum eſt impeditum, non poteſt agere potentia propinqua, licet poſſit agere potentia remota. Et ſi dicat, tunc non poſſet Deus pro ſtatu iſto, immediate agere in intellectum noſtrum ſine phantaſmate. Dico, quod conſequentia non valet, quia illud impedimentum pro ſtatu iſto, ſcilicet ordo inter potentias iſtas, ſubeſt cauſalitati Dei, non autem cauſalitati alicujus creaturæ, & ideo cuilibet creaturæ, quæ præſupponit illum ordinem, eſt impedimentum; non autem Deo, vel ad Deum, qui eſt ſuper iſtum ordinem. Ad ultimum patet, quod ſenſibilia poſſunt immutare intellectum pro ſtatu iſto: non autem mere intelligibilia. Non quia illa non ſunt activa, nec quia intellectus noſter non eſt paſſivus, reſpectu eorum abſolute, ſed quia pro ſtatu iſto impeditur ne patiatur; vel recipiat a talibus immediate. Amoto autem tali impedimento, tunc recipit, ſicut eſt in beatitudine: tunc loquetur Angelus homini beato, & homo beatus alii homini beato, ſicut dictum eſt prius Angelum loqui intellectualiter Angelo, quia tunc ſecundum promiſſum Salvatoris, in Matthæo, (a) *Erimus ſicut Angeli Dei:* cui laus & gloria, &c. Et ex hoc patet quare Doctor non poteſt cauſare ſcientiam in diſcipulo. Non propter defectum virtutis activæ in ſcientia docentis, ſed propter capacitatem intellectus diſcipuli pro ſtatu iſto, pro quo habet impedimentum, ne ſic immutetur, quia pro ſtatu iſto determinatur ad phantaſmata, ſicut ad ipſum immutantia, ſicut dictum eſt.

HÆC

---

a *Matth. 22. & Marc. 12.*

HÆC DE ANGELICÆ NATURÆ CONDITIONE, &c.

DISTINCT. DUODECIMA.

Circa Diſtinctionem duodecimam, in qua Magiſter agit de creatura pure corporali, quæruntur duo de principio materiali. Primo

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum in ſubſtantia generabili, & corruptibili ſit aliqua entitas poſitiva, & realiter diſtincta a forma?

Arguitur, quod non. Philoſ. 7. Metaphyſ. (a) *Materia non eſt quid, nec quale,* & ſic de aliis Prædicamentis: ergo non continetur ſub aliquo illorum, quibus ens dividitur, & diſtinguitur: ergo non diſtinguitur a forma: forma enim ſubſtantialis eſt ſubſtantia. Sed dices, quod non eſt ens actu, ſed tantum eſt ens in potentia. (b) Contra, materia non eſt materia in potentia, quia materia non eſt in materia; nec eſt forma, ut dictum eſt: nec compoſitum, & ſic de aliis: ergo nihil.

(c) *Confirmatur, ſi materia eſt ens in potentia, aut eſt in potentia materiæ, aut in potentia formæ, aut in potentia compoſiti, non eſt in potentia formæ, nec compoſiti, quia utrumque poſito in eſſe, non eſſet materia: ſimiliter poſito in eſſe, quod eſſet alterum iſtorum, nullum ſequeretur impoſſibile, quia poſſibili poſito in eſſe, &c. Eodem modo materia, non eſt in potentia materiæ, quia tunc materia non eſſet materia, & ens per ſe non dicitur pluribus modis, patet ſecundo de Anima: igitur materia non eſt ens in potentia, &c.*

Præterea, 5. Phyſ. (d) *Quod movetur eſt, ſed quod generatur non eſt* (per hoc volens probare differentiam generationis a motu) igitur oportet, quod intelligatur ibi eodem modo eſſe, in ſecundo negative, & in primo affirmative, ſed *eſſe*, quod affirmatur de eo, quod movetur, eſt *eſſe* in potentia, quia *motus eſt actus entis in potentia ſecundum quod hujuſmodi,* 3. Phyſicorum: ergo *eſſe*, quod negatur de eo, quod generatur, eſt *eſſe* in potentia: igitur materia, quæ eſt ſubjectum generationis, non eſt ens in potentia, quia argumentum non procedit de termino generationis, ſed de ſubjecto; quia de termino motus non eſt verum dicere, quod ſit, ſicut nec generationis, dum eſt in *generari*. Cum igitur materia non ſit ens in actu, nec ens in potentia: ergo eſt nihil. Præterea, 1. *Phyſicor.* (f) materia non eſt ſcibilis, niſi in analogia ad formam. Sed ſi eſſet

---

a *Text. com. 8.* b *Ricard. ubi Inf.* c *Addit.*
d *Tex. 1. Tex. 8.* e *Tex. 10.* f *Tex. 69.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

jinctis, poſſent cum phantaſmate efficacius operari, quam ſolus intellectus agens hominis, & ita producere ſpeciem intelligibilem perfectiorem, & diſtinctius repræſentantem quidditatem.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod non fruſtra cuſtodit hominem, quia poteſt circa intellectum ejus, docendo per ſigna ſenſibilia, efficacius aliquid facere, quam homo, & forte aliquid operando circa phantaſiam, & forte circa intellectum poſſibilem, ſecundum ultimum modum. Dato etiam, quod nullum iſtorum poſſit eſſe, adhuc non fruſtra eſſet cuſtodia eorum: quia cuſtodiunt nos a multis impugnationibus dæmonum, ſecundum quod dicit Hieronymus in homil. ſuper illud Matth. 18. *Angeli eorum ſemper vident &c. neque etiam fruſtra poſſet eſſe vita mortalium*, quære cum ſuis.

Ad ſecundum, conſequentia non valet, quia illud paſſum inferius, non eſt capax pro ſtatu iſto ab illo agente: & hoc, quia paſſum eſt impeditum pro ſtatu iſto, ne aliquid tale recipiat, unde iſta impotentia non eſt ex defectu potentiæ activæ Angeli, vel ex impotentia virtutis paſſivæ intellectus noſtri, abſolute in recipiendo; ſed ex impedimento, pro ſtatu iſto. Per hoc patet ad utramque probationem conſequentiæ. Activum enim poteſt agere in paſſivum, quando non eſt impeditum a receptione formæ, ad quam agit tale agens, ſed dum eſt impeditum, non poteſt agere potentia propinqua, licet poſſit agere potentia remota. Et ſi dicat, tunc non poſſet Deus pro ſtatu iſto, immediate agere in intellectum noſtrum ſine phantaſmate. Dico, quod conſequentia non valet, quia illud impedimentum pro ſtatu iſto, ſcilicet ordo inter potentias iſtas, ſubeſt cauſalitati Dei, non autem cauſalitati alicujus creaturæ, & ideo cuilibet creaturæ, quæ præſupponit illum ordinem, eſt impedimentum: non autem Deo, vel ad Deum, qui eſt ſuper iſtum ordinem. Ad ultimum patet, quod ſenſibilia poſſunt immutare intellectum pro ſtatu iſto: non autem mere intelligibilia. Non quia illa non ſunt activa, nec quia intellectus noſter non eſt paſſivus, reſpectu eorum abſolute, ſed quia pro ſtatu iſto impeditur ne patiatur: vel recipiat a talibus immediate. Amoto autem tali impedimento, tunc recipit, ſicut eſt in beatitudine: tunc loquetur Angelus homini beato, & homo beatus alii homini beato, ſicut dictum eſt prius Angelum loqui intellectualiter Angelo, quia tunc ſecundum promiſſum Salvatoris, in Matthæo, (a) *Erimus ſicut Angeli Dei*: cui laus & gloria, &c. Et ex hoc patet quare Doctor non poteſt cauſare ſcientiam in diſcipulo. Non propter defectum virtutis activæ in ſcientia docentis, ſed propter capacitatem intellectus diſcipuli pro ſtatu iſto, pro quo habet impedimentum, ne ſic immutetur, quia pro ſtatu iſto determinatur ad phantaſmata, ſicut ad ipſum immutantia, ſicut dictum eſt.

HÆC

a Matth. 22. & Marc. 12.

HÆC DE ANGELICÆ NATURÆ CONDITIONE, &c.

DISTINCT. DUODECIMA.

Circa Diſtinctionem duodecimam, in qua Magiſter agit de creatura pure corporali, quæruntur duo de principio materiali. Primo

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum in ſubſtantia generabili, & corruptibili ſit aliqua entitas poſitiva, & realiter diſtincta a forma?

Arguitur, quod non. Philoſ. 7. Metaphyſ. (a) *Materia non eſt quid, nec quale*, & ſic de aliis Prædicamentis: ergo non continetur ſub aliquo illorum, quibus ens dividitur, & diſtinguitur: ergo non diſtinguitur a forma: forma enim ſubſtantialis eſt ſubſtantia. Sed dices, quod non eſt ens actu, ſed tantum eſt ens in potentia. (b) Contra, materia non eſt materia in potentia, quia materia non eſt in materia: nec eſt forma, ut dictum eſt: nec compoſitum, & ſic de aliis: ergo nihil.

(c) *Confirmatur, ſi materia eſt ens in potentia, aut eſt in potentia materia, aut in potentia forma, aut in potentia compoſitum, non eſt in potentia forma, nec compoſitum, quia utroque poſito in eſſe, non eſſet materia: ſimiliter poſita in eſſe, quod eſſet alterum iſtorum, nullum ſequeretur impoſſibile, quia poſſibili poſito in eſſe, &c. Eodem modo materia, non eſt in potentia materia, quia tunc materia non eſſet materia, & ens per ſe non dicitur pluribus modis, patet ſecundo de Anima: igitur materia non eſt ens in potentia, &c.*

Præterea, 5. Phyſ. (d) *Quod movetur eſt, ſed quod generatur non eſt* (per hoc volens probare differentiam generationis a motu) igitur oportet, quod intelligatur ibi eodem modo eſſe, in ſecundo negative, & in primo affirmative. Sed *eſſe*, quod affirmatur de eo, quod movetur, eſt *eſſe* in potentia, quia *motus eſt actus entis in potentia ſecundum quod hujuſmodi*, (e) 3. Phyſicorum: ergo *eſſe*, quod negatur de eo, quod generatur, eſt *eſſe* in potentia: igitur materia, quæ eſt ſubjectum generationis, non eſt ens in potentia, quia argumentum non procedit de termino generationis, ſed de ſubjecto; quia de termino motus non eſt verum dicere, quod ſit, ſicut nec generationis, dum eſt in generari. Cum igitur materia non ſit ens in actu, nec ens in potentia: ergo eſt nihil. Præterea, 1. *Phyſic.* (f) materia non eſt ſcibilis, niſi in analogia ad formam. Sed ſi eſſet

a *Text. com. 8.* b *Ricard. ubi inf.* c *Addit.*
d *Tex. 1. Tex. 8.* e *Tex. 10.* f *Tex. 60.*

aliter per ſe ens ſine entitate formæ, ſive ent diſtinctum a forma: eſſet per ſe intelligibilis, ergo.

Præterea, ſi materia eſſet aliquid, eſſet aliquis actus, quia omne poſitivum extra animam, actus quidam eſt: (a) ſed non eſt actus, quia actus diſtinguit, & dividit: materia autem, nec dividit, nec diſtinguit, quia in fundamento naturæ nihil eſt diſtinctum, 7. *Metaphyſic.* &c. (b) Præterea, ſi eſſet actus, compoſitum non eſſet per ſe unum, quia ex duobus entibus in actu, non fit per ſe unum. Nec poteſt eſſe compoſitum, quia compoſitum non eſt principium, ſed principiatum. (c) Si autem eſſet actus, eſſet vel actus, qui eſt forma, vel actus ut compoſitum. Cum igitur non ſit, nec hoc, nec illud; eſt nihil, vel non eſt aliqua entitas diſtincta a forma. Contra Philoſoph. 5. Phyſicor. & 2. Metaphyſicor. (d) *Materia eſt ex qua fit res cum inſit*, & ponitur, *cum inſit*, ad differentiam termini oppoſiti, ex quo fit res: non tamen ineſt. Forma autem eſt terminus factionis, vel per hoc, quod eſt: ex quo patet, quod non eſt forma, quia illud ex quo fit compoſitum, præcedit formam. Per hoc, quod dicitur: *cum inſit*: excluditur privatio, ergo.

(e) Hic dicit una opinio, tam generabilem, & corruptibilem habere in ſe tantum unam realitatem poſitivam, & quidam dicunt illam eſſe materiam, & quidam formam; & different opiniones iſtæ ſolum in voce, & non in re. Nam dicentes illam realitatem eſſe materiam, dicunt materiam procedere in gradu entitatis, non per aliquid extrinſecum, ſed per ſuum intrinſecum. Exemplum de quantitate interminata, quæ terminatur non per aliquid extrinſecum, ſed per terminum intrinſecum. Sic (ut dicunt) forma.

(f) *Sicut enim dimenſio interminata proficit uſque ad terminum, & non eſt quantitas terminata, res alia ab interminata, & eſt terminus intrinſecus, tamen aliquo modo dicitur quantitas compoſita ex interminata, & termino.*

(g) Sic forma non eſt terminus extrinſecus, ſed intrinſecus materiæ, quæ licet ſit terminus, non tamen eſt aliud a materia, & ipſa ut aliter, & aliter terminatur, dicitur aliud, & aliud compoſitum: & tamen omnes illi gradus ſunt idem materiæ identice. Alii vocant illud formam.

Poſitio iſta non videtur rationabilis, nec videtur eſſe ſecundum intentionem Philoſophi. (h) Arguo enim ſic; In generatione naturali, ſecundum Philoſophum primo de Generatione, ſemper aliquid corrumpitur, & aliquid generatur. Sed tunc accipit Philoſoph. quod in generatione, ex oppoſito fit oppoſitum: non quod oppoſitum maneat,

a 7. Metaph. 49. b Tex. 17. c 8. Metaph. 15.
d Tex. 8. Tex. 2. & 8. idem 1. Phyſ. 1. 82.
e Ric. de Media villa quodl. 4. q. 5. ar. 1. tangit idem quodl. 2. q. 1.
f Addit. g Alb. M. vide ad hæc 22. d. 1.
h Tex. c. 13. Idem 1. Phyſ. t. com. 60. & 63. & 7. Met. t. c. 18, [illegible]

erat, ſed aliquod commune utrique terminus, quod vult eſſe materiam, quæ non poteſt eſſe idem cum aliquo oppoſitorum, quia unum oppoſitorum non manet cum alio. Sed reſpondetur, quod agens naturale requirit aliquid in quod agat, & hoc eſt terminus corrumpendus. Tunc igitur quando dicitur, quod hoc fit illud, verum eſt; non tamen dicitur, quod aliquid maneat ejus, quod præfuit quod ut commune illi: ſed ita ſit ex oppoſito, quod hoc totum, fit hoc totum, & illa videtur intentio Philoſophi 1. de Gener. (a) [illegible] in generatione totum convertitur in totum: non ſic in alteratione, propter hoc, quod generabilia, & corruptibilia, ſunt per ſe entia ſimplicia. Contra, nihil prohibet effectum produci ab agente ſine illo, quo præſente virtus agentis magis debilitatur, quam fortificetur; ſed præſentia contrarii in aere, quod debet corrumpi ab igne, magis debilitat virtutem ignis, ad producendum ignem, quam fortificet, ergo ignis agens, cui præhabet in virtute ſua totum ignem generandum, quia ignis generandus non eſt niſi quid ſimplex, ſecundum illos, non habens partem, & partem realiter diſtinctas, poterit ignem generare, nullo contrario præſuppoſito. Ex hoc idem arguitur aliter ſic. Agens naturale potens in aliquem effectum totum, de neceſſitate producit eum, ſi non prohibetur; (b) quia agens naturale non impeditum, de neceſſitate agit in quodlibet, quod eſt in virtute ejus activa, ut patet de forma, quam producit, & inducit neceſſario agens non impeditum, nec ab aliquo agente, nec ex parte paſſi. Si igitur agens naturale habet aliquem totalem effectum in virtute ſua activa, neceſſario ponet ipſum, ſi non fuerit impeditum: ſed non impeditur, niſi per contrarium corrumpendum. Si autem in corrumpendo, non ſit aliquid non contrarium, quod de [illegible], ſed totum eſt contrarium, agens non indiget oppoſito in producendo, nec oportet, quod corrumpat: quia non corrumpit, niſi ut aliquid quod eſt in corrupto, ut ipſius geniti, quia tamen ex ejus præſentia magis impeditur, quam promoveretur in actione ſua. Ideo enim agens non poteſt producere, niſi corrumpendo, quia non habet totum effectum in virtute ſua; & ideo oportet corrumpere aliquid, ut quod fuit aliquid alterius, ſcilicet corrupti, ſit aliquid ipſius geniti, ergo, &c.

Præterea ſecundo ſic, Aliqua ſubſtantia eſt corruptibilis per aliquid intrinſecum ſibi, per Philoſophum, 7. *Metaphyſic.* c. 4. (c) ſed nulla ſubſtantia, quæ eſt forma ſimplex eſt corruptibilis, per aliquid ſui extrinſecum: ergo cum aliqua ſit corruptibilis, hoc erit per aliquid intrinſecum, aliud a forma, hoc non eſt, niſi materia, quod dicit Philoſophus in eodem ſeptimo, quod (d) *materia eſt, qua poteſt eſſe, & non eſſe.* Dices, quod ideo eſt corruptibilis, quia habet contrarium. Sed hoc non valet, quia non habet contrarium

a Tex. c. 10. & 23. b 9. Met. 10. c Tex. 22. Idem 8. Met. t. 12. d Tex. com. 22. Idem 2. de gen. t. c. 32.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſitum alicui, ratione cujus ſit corruptibile, niſi quia habet aliquid intrinſecum, ratione cujus habet poſſe non eſſe, quia ſcilicet per hoc poteſt recipere ſuum contrarium; & hoc inſinuat Philoſophus dicens ibi, quod *materia eſt illud, quo res poteſt eſſe, & non eſſe.* Et ratio eſt, quia eſt capax alicujus formæ, quam non habet, quæ opponitur illi, ſub qua eſt. Præterea. Si materia non eſt diſtincta a forma, non eſt poſſibilis aliqua mutatio ſubſtantialis. Probo per Philoſophum 5. *Phyſicorum* (a) mutatio quædam eſt de non ſubjecto in ſubjectum: alia a ſubjecto in non ſubjectum: alia de ſubjecto in ſubjectum: de non ſubjecto autem in non ſubjectum, eſt impoſſibilis, ſed omnis mutatio eſt aliter ſe habentis, tunc ſic; (b) Generatio eſt mutatio de non ſubjecto in ſubjectum: igitur eſt ibi aliquid aliter ſe habens. Sed ſi non eſt ibi materia, quæ ponitur ſubjectum commune, igitur generatio non eſt a non ſubjecto in ſubjectum, nec corruptio a ſubjecto in non ſubjectum: hoc eſt, non erit in corruptione mutatio a forma in privationem, nec in generatione, a privatione ad formam, ſi ibi non eſt ſubjectum materia, quia privatio non eſt niſi in ſubjecto apto nato. Et ſi dicas, quod ignis, qui generatur, vel corrumpitur, aliter ſe habet, non valet, quia nihil ignis manet, ergo nec ignis aliter ſe habet: quia aliter ſe habere eſt conditio entis, ut patet 4. *Metaphyſic.* (c) Et ſi dicas, quare non poteſt converti totum in totum, ut ex toto generetur totum? Dico, quod bene poteſt hoc fieri, ſed non generando, ſed magis tranſubſtantiando: ſicut panis convertitur in Corpus Chriſti, (d) & iſta converſio non eſt mutatio, ut dicitur in 4. Et tunc reſpondeo ad auctoritatem, quæ eſt vocalis, cum dicitur: Generatio eſt mutatio totius in totum. Sciendum eſt enim, quod in aliis mutationibus extra ſubſtantiam, ſicut in alteratione, non eſt mutatio totius in totum; quia ibi non eſt proprie aliquod totum. Tamen eo modo, quo eſt ibi totum quaſi per accidens, & quadam aggregatione, eo modo eſt ibi mutatio totius in totum. Unde in 7. *Metaphyſic.* (e) dicit Philoſophus quod non generatur albedo, ſed lignum album: tamen lignum album non eſt vere totum, niſi ſecundum quid, ſicut nec acervus lapidum eſt proprie totum, ſed partes, vel lapides; ſed lignum eſt, quoddam per ſe totum, & generatur totum per ſe, quod eſt per ſe unum, quorumcumque formæ ſint in tali per ſe uno. Quia enim ignis eſt aliquod totum per ſe unum ens, quod eſt generatum, & aqua ſimiliter eſt quoddam totum, habens partes realiter diſtinctas, quæ vere faciunt unum per ſe; ideo tota dicitur corrumpi, vel eſſe corrupta, quando ex ea fit ignis, & hinc eſt, quod totum dicitur converti in totum: quia totum per ſe unum fit, poſt corruptionem alicujus totius, quod vere fuit unum, & per conſequens vere totum corruptum: quamvis ſubjectum maneat commune, [illegible]

in

a *Tex. 7.* b 4. & 6. *Phyſ.* c *Tex.* [illegible] *Idem* [illegible] d *Tex.* [illegible] & [illegible] *Vide* [illegible] e *Tex. 22. 27. & 32. Idem 8. Met. c. 4.*

In omni enim genere, eſt reperire per ſe ordinem & ſtatum, 2. *Metaph.* (a) ſicut patet in genere cauſæ efficientis, in genere igitur cauſæ materialis erit ordo eſſentialis, & ſic in receptivis materialibus erit dare primum receptivum eſſentialiter. Sed primum receptivum non eſt niſi ad primum actum: ſed primus actus eſt ſubſtantialis. Idem autem non recipit ſeipſum, ſed oportet quod realiter diſtinguatur ab illo: ergo primum compoſitum, erit compoſitum ex primo receptivo, & actu primo, realiter diſtincto ab illo (b). Præterea, aliquod cauſatum, eſt cauſatum a quatuor cauſis, quia ſi non, ſequitur, quod aliqua cauſa ultima, cauſabit ſine priori, vel erit dare, quod materia non erit cauſa per ſe alicujus. Probatio, nullum cauſatum eſt, quin habeat formam: igitur ſi non eſt ex omnibus quatuor cauſis, ſequitur quod vel non habeat efficientem, ſive finem, quæ ſunt cauſæ priores, quam ſit forma, vel ſi habet illas, ſequitur, quod materia nullius erit cauſa: tunc arguo ſic; ſi aliquod cauſatum eſt vere cauſatum, vere eſt a quatuor cauſis, ſed materia non eſt idem cauſato: ergo cauſatum habet in ſe materiam, & formam, quæ ſunt duæ cauſæ.

(c) *Aliquod cauſatum, eſt cauſatum a quatuor cauſis: ergo ſequitur, vel quod cauſa aliqua ultima cauſabit ſine aliqua priore, utpote ſine efficiente, vel fine, vel quod cauſa materialis non ſit cauſa: quorum utrumque eſt impoſſibile. Primum quidem, quia in eſſentialiter ordinatis, non eſt ultimum ſine primo: ſecundum etiam, quia non habet formam pro cauſa, habet ſimiliter neceſſario materiam pro cauſa; ſed hoc eſt propoſitum, quia cauſa, & cauſatum realiter diſtinguuntur: ergo oportet ponere in compoſito generabili, & corruptibili materiam aliam a forma.*

Præterea, ſubſtantia per ſe exiſtens, dividitur in ſubſtantiam ſimplicem, & compoſitam; ſed compoſita non poteſt eſſe per ſe diviſa contra ſimplicem, niſi habeat partem realiter differentem, & realiter diſtinctam a forma, ergo.

Præterea, Auguſt. lib. Confeſſ. *Duo feciſti Domine: unum prope te, & aliud prope nihil*, quod vocat materiam; forma autem non poteſt eſſe prope nihil. Similiter 7. *ſuper Geneſ.* ad litteram dicit [illegible].

(d) Præterea, Auguſt. probat ibi materiam eſſe notam per mutationem, quia oportet aliquid moveri, ſicut dicit Philoſophus: propter quod dicit Comment. quod tranſmutatio fecit ſcire materiam. Ad rationes oppoſitas (e), dico, quod ſi forma ſubſtantialis non eſſet, niſi gradus intrinſecus materiæ; ſequeretur tunc, quod per illos gradus, generabilia non diſtinguantur ſpecie: quia iſti gradus ſunt eſſentialiter idem tertio, ſcilicet materiæ, nec eſt alterius rationis, ſecundum illos gradus.

Præterea certum eſt, quod anima intellectiva non poteſt eſſe gradus

a *Text. 5.* b 2. *Phyſ. t. 27.* & 5. *Met. t. 5.* & 6.
c *Addit.* d 12. *cap.* 32. e 4. *Phyſ. com.* 38. & 8. *Met. c. 1.*

duc intrinſecus materiæ, quia ipſa eſt terminus creationis.

Eſt igitur videndum primo, quale ens ſit materia. Ad quod præmitto quandam diſtinctionem de potentia. Aliquid enim poteſt eſſe in potentia dupliciter. Uno modo, ut terminus; alio modo, ut ſubjectum; quod eſt in potentia ad terminum: & forte eſt eadem potentia, ſed ut comparata ad diverſa dicitur objectiva, vel ſubjectiva, ita quod ſubjectum exiſtens dicitur in potentia ſubjectiva, & eadem ut reſpicit agens, dicitur objectiva, poſſunt tamen ſeparari, ut in creabili, ubi eſt in potentia objectiva, (a) & non ſubjectiva: quia ibi non ſubjicitur aliquid. Dicunt ergo aliqui, quod materia eſt in potentia objectiva tantum, ſicut albedo eſt in potentia objectiva, quando non eſt; quæ tamen ſecundum quid eſt; quia eſt in virtute cauſæ, vel cauſarum ſuarum. Contra hoc, concludunt omnes rationes factæ ſuperius.

Et iterum arguo ſic, (b) qui habet totum ignem generandum in virtute ſua activa, poteſt totum ignem generare, ex quo non ſupponit aliquid per ſe ens in potentia ſubjectiva: ergo. Similiter etiam, nec ignis, nec quodcumque generatum, vel generandum, erit realiter compoſitum ex diverſis entibus, ſed ſimplex quoddam. Non ſalvatur etiam mutatio ſubſtantialis, ſecundum hanc viam: quia nihil aliter ſe habet in mutatione ſubſtantiali: quod enim aliter ſe habet nunc, quam prius, oportet manere & eſſe; & ſecundum hanc viam, materia non eſt niſi in termino, vel terminis generationis, ut videtur. Similiter patet, quod hæc via negat compoſitionem, ſicut enim quando albedo de potentia objectiva tranſit ad actum, non propter hoc fit in albedine reali compoſitio, ſic cum ex igne in potentia, fit ignis in actu, nulla erit ibi compoſitio; & ideo ponens materiam ſolum in potentia objectiva, & non ſubjectiva, negat omnem rationem Philoſophi de materia.

Dico igitur, quod materia eſt per ſe unum principium naturæ, ut dicit Philoſophus 1. Phyſic. tex. 4. (c) Quod eſt per ſe cauſa, ut dicit 2. Phyſic. & Metaph. Quod eſt pars alicujus compoſiti, 7. Metaph. Quod eſt per ſe fundamentum prim. Metaph. Quod eſt per ſe ſubjectum mutationis ſubſtantialis, 5. Phyſic. Quod eſt per ſe cauſa compoſiti, 2. Phyſic. Quod eſt terminus creationis: igitur ſequitur, quod eſt aliquid, non in potentia objectiva tantum, ut probant omnes rationes ſupradictæ; ſed oportet tunc, quod ſit in potentia ſubjectiva exiſtens in actu, vel actus (non tamen quocumque dicatur) ſecundum quod omne illud dicitur eſſe actu, vel actus, quod eſt extra cauſam ſuam. Cum enim ſit principium, & cauſa entis, oportet neceſſario, quod ſit aliquod ens: quia cum principiatum, & cauſatum

a Scot. 1. Phyſ. q. 20. b Eſt hic varias in aliquibus originalib. quia videntur quædam deſumpta ex repor. & ex Met.

c Tex. 51. & in 1. 7. & inde Tex. 28. Tex. 7. Tex. 24 & 14 & 17. Tex. 7. & 8. Tex. 28. de Gen. Tex. 1. & 25. 1. Phyſ. t. 60. & 82. & 8. Met. t. 6. & 10. ad propoſitum ſup.

ſatum dependeat a cauſa ſua, & a principio ſuo; ſi eſſet nihil, vel non ens, dependeret ens a nihilo, vel non ente, quod eſt impoſſibile.

Præterea, manet ſub terminis oppoſitis eadem, & ſub potentiis numero diverſis, quæ in ipſa corrumpuntur, & eſt terminus creationis: patet, & ſecundum hoc eſt realiter diſtincta a forma, ex eiſdem cauſis, & eſt quid poſitivum, quia receptivum formæ. Tamen dicitur ens in potentia, quia quanto aliquid habet minus de actu, tanto magis eſt in potentia: & quia materia eſt receptiva omnium formarum ſubſtantialium, & accidentalium; ideo maxime eſt in potentia reſpectu earum: & ideo diffinitur per eſſe in potentia, ſecundum Ariſtot. Non enim habet actum diſtinguentem, vel dividentem, vel receptum, vel informantem, & dantem ſibi eſſe ſpecificum, ex quo tamen eſt receptivum illius actus per ſuppoſitum, & eſt cauſa compoſiti, non poteſt eſſe nihil: quia nihil, non eſt alicujus receptivum. Sed contra hoc objicitur, quod ſcilicet materia non habeat tale eſſe in actu. Philoſophus enim 1. de Generat. arguit contra illos, qui ponebant ſubjectum generationis, eſſe materiam aliquod corpus in actu; quia tunc generatio, ſecundum Philoſophum, non eſſet niſi alteratio, quia omne quod advenit enti in actu, eſt accidens: igitur eodem modo hic, ſi materia ſit de ſe aliqua entitas in actu, vel actualitas diſtincta contra formam, & ſolum diceretur ens in potentia, quia receptiva actus completivi ſpeciei. Quicquid igitur adveniret, conſtitueret unum ens per accidens tantum, tolleretur igitur omnis mutatio ſubſtantialis per hunc modum.

Præterea, potentiale in omnibus aliis generibus a ſubſtantia, non eſt actu illius generis. Patet in omni genere accidentis: nam ſuſceptivum coloris nihil eſt in genere ſubſtantiæ, receptivum iſtius generis. nihil erit generis ſubſtantiæ; igitur ſuſceptivum formæ ſubſtantialis, non eſt realiter diſtinctum a forma ſubſtantiali, quia illud receptivum non ponitur in aliquo genere, nec reducitur ad aliquod aliud genus, quam ad Subſtantiam: nec igitur realiter diſtinguitur a forma. (a) Præterea, ex duobus entibus in actu, non fit per ſe unum: igitur ex materia, quæ ſecundum iſtum modum eſt in actu, non fieret per ſe unum cum forma: nec reſultaret unum compoſitum, quod eſſet per ſe unum. Reſpondeo ut prius, quod materia dicit entitatem aliquam poſitivam extra intellectum, & cauſam ſuam ſecundum quam entitatem, eſt capax formarum ſubſtantialium, quæ ſunt actus ſimpliciter. Unde oportet, vel quod res generabilis, & corruptibilis, ſit omnino ſimplex, ut forma: vel componatur ex aliquo, & nihilo: vel ſit compoſitum ex aliquo, & aliquo. Primum eſt abſurdum, ſcilicet quod generabile ſit ſimplex, & contra hoc ſunt rationes ſuperius factæ. Secundum etiam eſt impoſſibile, ſcilicet quod aliquid componatur ex nihilo & aliquo: igitur ſequitur neceſſario tertium, ſcilicet quod aliquid componitur ex aliquo,

a 7. Met. t. 49.

quo, & aliquo: ſicut ex materia, & forma. Non eſt autem inconveniens, quod in compoſito ſit aliquid, & aliquid: ſicut non eſt inconveniens, quod aliquid ſit compoſitum. Et tunc ad argumentum tertium dico, quod ſicut non repugnat per ſe uni, quod ſit compoſitum, ita non repugnat ei, quod ſit ex aliquibus actualibus entitatibus, realiter diſtinctis.

Sed dices, quod ita ex albo & ligno, poteſt fieri unum per ſe, quia quoddam compoſitum. Reſpondeo, in ente communi, unitas, vel eſt idem, quod ens, vel eſt paſſio immediate conſequens ens; & ideo non poteſt demonſtrari de ente, quia ſi demonſtraretur, aut hoc eſſet ex diffinitione ſubjecti, ſcilicet entis, vel unius: ſed iſta ſunt tranſcendentia, & non habent diffinitionem, & ideo unitas in communi, vel paſſio immediata entis, quæ eſt eſſe unum, non poteſt demonſtrari de ente; vel ſi eſſe unum ſit paſſio mediata, illud tamen, per quod ineſt enti, non eſt nobis notum. Sic etiam dico, in ſpeciali, unitas entis ſpecialis, vel eſt paſſio immediata ejus, & ſecundum hoc cuilibet enti ſpeciali immediate ineſt ſua unitas, vel ſi ineſt ex natura alterius, illud non eſt nobis notum. Quando ergo quæritur, quare hoc compoſitum eſt per ſe unum? non eſt reddenda alia cauſa, niſi quia habet talem formam, quia eſt per ſe ens: ideo per ſe unum, & ita de compoſito, non eſt alia cauſa reddenda, & ideo ſicut ens per ſe, poteſt eſſe ſimplex, & compoſitum: ſic nec repugnat per ſe paſſioni entis, ſcilicet ſuæ unitati, eſſe ſimplex, vel compoſita.

Sed dices, tu here aſſignas rationem unitatis ex parte totius, quia ſcilicet, totum ideo eſt per ſe unum, quia habet talem formam, & aliud eſt per accidens unum, propter talem formam. Sed quæro de partibus compoſiti, unde habent, quod iſtæ dant *eſſe* per ſe unum, & aliæ non? Reſpondeo. *Phil. 8. Met.* (a) quærit, quare aliquid eſt unum: & dicit, quod ſimplex eſt unum, quia ſtatim eſt id, quod eſt. Sed in compoſitis eſt dare aliquam rationem; & neſcivit Philoſophus aliam dare, niſi quia hoc eſt actus, & illud potentia: ita quod hoc eſt potentia eſſentialiter receptiva ſecundum totum genus ſuum, & illud, actus eſſentialiter perficiens aliud, & ideo ex his fit unum per ſe, ſcilicet ex materia, & forma. Non ſic eſt de ſubjecto, & accidente, quia enim tam materia, quam forma ſunt cauſæ intrinſecæ entis compoſiti, ideo faciunt per ſe unum: albedo vero, & homo non ſunt cauſæ intrinſecæ, quia homo in ultima actualitate ſua, poteſt eſſe ſine albedine, & ideo nec per ſe habet potentialitatem ad albedinem, & ideo tantum faciunt unum per accidens. Aliqua etiam conſtituunt unum tantum aggregatione, ideo poſſet eſſe unum aggregatione. Aliqua etiam ſunt unum unitate ordinis, quia ſcilicet ordinantur ad unum. Et ſi fiat altercatio, ſicut arguitum eſt ſupra, quod ex actu, & actu non fit unum per ſe, nec ex *eſſe*, & *eſſe*: Dico, quod ſi accipias *eſſe actu* ut diſtinguitur contra potentiam,

a Tex. 15. & 16.

tiam, ſecundum quod actus, & potentia dividunt totum ens, ſic dico, quod materia poteſt dici in actu, & licet non dicatur actus, quia actus habet eam diſtinguere, & determinare: poſſet tamen dici actus, ſecundum quod Ariſt. accipit actum in 6. & 8. *Metaph.* Si autem actus (a) dividitur contra illud, quod recipit actum, ſic materia non eſt actus, quia eſt primum receptivum actus: tale autem oportet, ſic denudatum (b) ab omni actu, quia eſt diſtinguibile per omnem actum, ut ſic poſſit eſſe pars omnis entis. Cum igitur dicis, quod ex duobus entibus non fit unum, dico, quod falſum eſt, quando unum eſt in potentia ad aliud, & ſimiliter dicendum eſt de *eſſe*, & *eſſe*. Ad aliud argumentum primum, cum dicis, quod generatio eſſet alteratio, ut probatur per Ariſt. contra antiquos. (c) Dico, quod antiqui ponebant corpus habens formam ſubſtantialem, eſſe materiam, & ſubjectum generationis, ut patet *primo de Generatione*: alii ſcilicet terram, &c. & ſequitur, quod faciebant omnem generationem alterationem, ſed in propoſito non pono, quod materia ſit actuata, & diſtincta, per aliquam formam ſubſtantialem. Ad aliud de receptivo in genere ſubſtantiæ, & accidentis. Dico, quod ſi albedo poneretur compoſitum ex partibus eſſentialibus, ſecundum quod Philoſophus videtur ponere, 12. *Metaph.* principia proportionabilia, in omni genere, tunc eſt ad oppoſitum. Et ſi hoc non ponatur, pono tunc in accidentis receptivum aliquorum accidentibus, non eſſe ejuſdem generis cum recepto, nec per ſe, nec per reductionem, & tunc etiam ſequitur oppoſitum, quia potentiale, & receptivum accidentis alicujus in uno genere, alicujus generis prioris eſt actuale, ut receptivum in genere coloris, & univerſaliter in genere qualitatis, eſt aliquod actuale de genere priori, ſcilicet de genere quantitatis, ut ſuperficies reſpectu colorum: igitur potentiale, & receptivum in primo genere, non poteſt eſſe de aliquo alio priori genere: ideo oportet eſſe de eorum genere, ſcilicet de genere ſubſtantiæ.

Sequitur ſecundo videre, quomodo materia realiter diſtinguitur a forma. Et dico, quod ſunt omnino alterius rationis, & primo diverſa. Quod probo ſic. Actus, & potentia, quæ ſunt principia entis, ſunt primo diverſa: materia, & forma ſunt hujuſmodi; ergo: Si enim forma eſſet ejuſdem rationis cum materia, non competeret ſibi dare *eſſe*, & ſi materia eſſet ejuſdem rationis cum forma, non competeret ſibi recipere *eſſe*. Si etiam aliquid formæ includeretur in materia, forma quantum ad hoc non eſſet apta nata recipi, ſed magis recipere, & ſic forma non eſſet primum receptum, ſed aliquid ejus eſſet non receptum; ſed receptivum. Eodem modo, ſi aliquid materiæ eſſet incluſum in forma, ipſa non eſſet primo receptiva, ſed recepta, quantum ad aliquid ſui. Sic igitur ſunt omnino alterius rationis, & primo diverſa inter ſe. Quomodo igitur ex eo quod ſunt duo principia diſtincta, & primo diverſa, poſſunt conſtituere aliquid

a Tex. 4. b Idem 9. Met. in princ. & 1. 2. & 5. Met. 14. c pri. & ind.

unum ſimpliciter? Dico, quod quanto aliqua ſunt magis diſtincta, & diverſa formaliter, tanto ſunt magis diſpoſita ad faciendum per ſe unum; quia in illa conſtitutione non requiritur ſimilitudo in natura, ſed proportio conveniens, quæ poteſt eſſe inter primo diverſa. Dico igitur, quod mihi eſt contradictio, quod materia ſit ter minus generationis, & pars compoſiti, & quod non habeat aliquod *eſſe*, cum tamen ſit aliqua eſſentia. Quod enim aliqua eſſentia ſit extra cauſam ſuam, & quod non habeat aliquod *eſſe*, quod ſit eſſentiæ: eſt mihi contradictio. Objicitur etiam ab aliis contra dicta, per Comment. 8. *Metaph.* [illegible] ubi dicit, quod generans non facit aliud, quam extrahere illud, quod eſt in potentia ad actum. Unde dicit, quod non largitur multitudinem, ſed perfectionem. Sed ſi produceret aliquam actualitatem, quæ prius non fuiſſet in materia, jam largiretur multitudinem, quod eſt contra eum: oportet ergo, quod ſicut fuit unum tantum in potentia, ita ſit unum tantum in actu, & ſic non erunt duæ entitates abſolutæ in generato.

Reſpondeo, in generationibus, & corruptionibus, communiter concurrunt potentia objectiva, & ſubjectiva: & ex potentia objectiva trahit agens ad actum, illud quod eſt in tali potentia, puta totalem terminum generationis, qui includit formam, & materiam, dum eſt in potentia objectiva, ſicut quando eſt in actu, habet utrumque, & hoc modo agens non largitur multitudinem, (a) ſed perfectionem ſolum. Sicut enim totum ipſum eſt factum in actu, ſic totum fuit in potentia; & hæc eſt prima extractio ejus, quod fuit in potentia objectiva. Secunda extractio eſt ſecundum quod agens de potentia materiæ præexiſtentis, & quæ in fine generationis eſt pars compoſiti, educit formam, quæ eſt altera pars compoſiti, quæ prius non fuit in actu, nec in re extra, ſicut materia, & ſic agens, vel generans largitur multitudinem, loquendo de multitudine in actu. Sic igitur generans largitur perfectionem, prout accipit totum terminum generationis, quod erat in potentia objectiva. (b) Alio autem modo, accipiendo potentiam ſubjectivam, ut de qua extrahit formam, ſic largitur aliquam multitudinem actualem.

Ad argumentum primum, dico, quod illa propoſitio non facit ad propoſitum; quia Ariſtot. non dicit eam ex intentione, ſed arguendo ad partem falſam pro opinione antiquorum. Quod patet primo ex proceſſu literæ, quia poſtquam dixit, quod *nec eſt quid, nec quale*; *&c.* ſubdit. *Sic quidem intendentibus accidit materiam ſubjectum eſſe*, *ſed impoſſibile*. Sed non eſt modus Ariſt. ſubjungere, *ſed impoſſibile*, ſuæ determinationi. Eſto tamen quod ſit verum; auctoritas tamen ſolvit argumentum: ponit enim illa, quibus res determinatur, & diſtinguitur: diſtinctio autem, vel determinatio, ſit ab actu actuante, & diſtinguente, quale eſt forma; & nihil hujuſmodi eſt materia. Sed dicitur ultra, quod materia præ-

[illegible]

[illegible] 12. *Metaph.* 18. b *Vid.* 12. *Metaph.* [illegible] *hoc ſequitur.*

dicatur de omnibus denominative: unde 7. *Metaph.* dicit Philoſ. quod *arca non eſt lignum*, *ſed lignea*: (a) ergo de nullo prædicatur eſſentialiter: etiam ſi nullum eſt eorum, quæ ſunt, erit nihil. Dico, quod ex hoc, quod materia prædicatur denominative de aliquo, patet, quod non eſt nihil, ſed aliquid, quia *nihil* non denominat *aliquid*. Dico igitur, quod denominativa proprie dicuntur, quæ differunt cadentia ab alio. Patet in Prædicamentis: caſus autem iſte poteſt eſſe, vel ſicut accidentis ad ſubjectum, vel ſicut formæ ad ſuppoſitum ejuſdem naturæ, & ſecundum hoc, eſt duplex prædicatio denominativa. Una accidentis denominantis ſubjectum; alia formæ, non acceptæ in abſtracto, nec ſecundum rationem quiddi tatis abſolutæ, ſed quaſi in concreto per cadentiam formæ ad ſuppoſitum naturæ propriæ, ſecundum quod dicimus *homo eſt animatus*, non *homo eſt anima*. Et iſto modo omnia ſuperiora dicuntur de ſuis inferioribus, ut *Sortes eſt homo*, *homo eſt animal*: non *homo eſt animalitas*, vel *Sortes eſt humanitas*. Et ſic etiam in propoſito dicitur, quod materia eſt informata: non tamen, quod materia ſit forma. Ad aliud 5. Phyſicor. *quia movetur*, *&c.* Dico, quod licet entitas actualis mobilis, non ſit mobili ratio recipiendi motum, ſed magis ut eſt ens in potentia, eſt tamen actus neceſſario requiſitus ad hoc, quod moveatur. Et ſic loquitur Philoſophus dicens, *quod movetur eſt*. Non quod hæc ſit conditio mobilis per ſe, ſed per accidens, requiſita tamen neceſſario ad motum: per ſe autem conditio mobilis eſt eſſe in potentia. Bene tamen poteſt eſſe aliquid conveniens alicui per accidens, & tamen neceſſario per accidens, quia non includitur in ratione formæ illius, neceſſario tamen requiſitum ad illud, quia ſine illo, illud non eſſet: ſicut privatio eſt principium per accidens naturæ, 1. *Phyſicor. tex.* 66. (b) Ad probandum igitur, quod generatio non ſit motus, ſufficit Ariſtotel. quod ſubjectum generationis non neceſſario eſt ens actu, ſed eſt ens in potentia: ſubjecto autem motui, ſive ei quod movetur, neceſſario conjungitur, quod eſt ens actu, licet per accidens, ut dictum eſt. Ad aliud de materia, quod *non eſt ſcibilis*, &c. Dico, quod Philoſophus indiſtincte, & in univerſali loquitur de motu, uſque ad quintum librum, & ideo conſideratio ejus de materia, ſe extendit ad ſubjectum, tam mutationis, quam motus. Loquitur enim ibi de materia, ut eſt ſubjectum, non ſolum in generatione, ſed etiam in alteratione, & ut habet ordinem ad tranſmutationem. Sic nec ſubjectum motus, (c) nec mutationis eſt ſcibile per ſe, nec ſcitur per ſe, ſed in comparatione ad aliud. Sed non ſequitur, quod non ut alio modo ſcibile per ſe, & ſecundum ſe: ſicut igitur ut tranſmutatur localiter, non poteſt cognoſci: niſi per comparationem ad locum: poteſt tamen cognoſci alio modo, & perfectiori, quam per comparationem ad locum. Intentio autem Philoſophi eſt ibi, quod quantumcunque materia, vel ſubjectum co-

[illegible]

a *Text. com.* 25. b *Scot.* 1. *Phyſ. q.* 20. c *Scot.* 1. *Phyſ. q.* 20. d *Scot.* 1. *Phyſ. q.* 20.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

gnoſcatur, & ſic cognoſcibile in ſe, & per ſe: eſt tamen cognoſcibile: in comparatione ad animam. Dico igitur, quod materia, ſecundum ſe in ſua eſſentia eſt cognoſcibilis, ſed non a nobis. Primum patet, quia omnis entitas abſoluta in ſe, eſt cognoſcibilis: materia eſt hujuſmodi: ergo. Habet enim ideam in Deo, vel ex parte objecti, vel ſecundum rationem ex parte eſſentiæ, ſecundum aliam opin. Secundum patet, (a) nam forma eſt magis cognoſcibilis a nobis, quam materia: ſed forma non cognoſcitur, niſi ex operationibus: igitur nec materia. Quanto enim eſt aliquid magis remotum a ſenſibus, tanto minus eſt a nobis cognoſcibile: cognoſcimus igitur materiam, ut dicit Comment. per tranſmutationem. Videmus enim unam formam novam poſt aliam, quia videmus novam operationem, quæ arguit novam formam: igitur ſubjectum tranſmutationis commune manet: hoc eſt materia. Non igitur ſequitur, eſt cognoſcibilis in analogia ad formam, igitur alio modo, vel in ſe, vel ſecundum ſe non eſt cognoſcibilis. Ad aliud de actu, dico, quod, ſi accipis actum pro actu informante, materia non eſt actus: ſi autem accipias actum pro omni eo, quod eſt extra cauſam ſuam, ſic materia poteſt dici ens actu, vel actus. Sed ſecundum communem modum loquendi eſſe actu attribuitur, & appropriatur formæ. Ad ultimum, in oppoſitum patet, quomodo materia eſt ens actu, & quomodo non.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum per aliquam potentiam materia poſſit eſſe ſine forma?

VIDETUR, quod non. Quanto aliqua ſunt magis unum, tanto ſunt minus ſeparabilia: ſed materia eſt magis unum cum forma, quam paſſio propria cum ſubjecto, & paſſio non poteſt ſeparari a ſubjecto: ergo nec materia a forma. Major eſt manifeſta. Minorem probo, quia materia facit unum eſſentialiter cum forma, & per ſe: ſed propria paſſio non ſic facit unum cum ſubjecto: quia facit unum ſecundo modo dicendi per ſe tantum.

Item omni eo, quod poteſt per ſe eſſe, poteſt aliquid fieri inferius. Probo, illud quod non poteſt per ſe eſſe, eſt inferius eo, quod poteſt per ſe eſſe, ergo Deus id poteſt facere: ſed nihil poteſt eſſe inferius materia: quia cum materia ſit ens in potentia, & prope nihil, tunc illud inferius, eſſet nihil. Item, privationes ſunt oppoſitæ, ſicut & formæ quibus ſunt oppoſitæ: ſed formæ oppoſitæ, nunquam ſunt ſimul in materia: ergo nec privationes oppoſitæ: ſed privationes oppoſitæ non ſunt ſimul, nec poſſunt eſſe, quia forma oppoſita uni, actu eſt in materia: Si igitur materia non habet aliquam formam, ſunt in ea oppoſitæ privationes ſimul, quod eſt impoſſibile,

er

a *Vide d. 35. & 36. pri. & in repor. & 2. de ani. t. c. 9. & 8. Met. c. 12.*

ergo, &c. Contra, non minus dependet accidens a ſubſtantia, quam materia a forma: ſed accidens poteſt fieri ſine ſubjecto: ergo & materia ſine forma.

Reſponſio ſecundum illos, qui dicunt, quod materia non eſt aliud a forma, (a) non ſequitur, ſi non poteſt eſſe ſine forma, idem enim non poteſt fieri ſine ſeipſo: ſed hoc eſt falſum, ut probatum eſt ſupra, quia omne generabile eſt compoſitum ex re, & re.

Alii dicunt materiam habere realitatem diſtinctam a forma, (b) non tamen poteſt eſſe ſine forma: quia non eſt actus, nec habens actum, quia eſt tantum ens potentiale, vel poſſibile; Cum enim dividatur ens per actum & potentiam, materia non cadit ſub primo membro, ſed ſub ſecundo eſt enim potentia: nihil ergo habet actus, vel actualitatis, ſed tantum habet *eſſe* potentiale; quod tamen *eſſe*, eſt aliqualis realitas diſtincta a forma, & per hoc ſalvant compoſitionem realem. Implicat autem contradictionem, quod aliquid habeat *eſſe* tantum potentiale, & ſit actualiter.

Si iſti intelligant per realitatem materiæ aliquam entitatem, vel realitatem extra cauſam ſuam, non video, quod ſit contradictio, ſi ponatur virtute divina, ſine forma.

Alii habent aliam imaginationem (c) de materia, quia ponunt eam eſſe terminum creationis, alium abſolute a forma; tamen dicunt, quod non poteſt eſſe ſine forma: quod probant, quia ſi fieret ſine forma, eſſet actus, ſed materia non eſt actus, ergo, &c. Item, ſecundum Boetium (d), omne *eſſe* eſt a forma: ergo ſi materia ſit ſine forma, erit ſine *eſſe*, quod eſt contradictio. Præterea, quod non habet ideam, non poteſt fieri ſine alio: materia eſt hujuſmodi: ergo, &c. Præterea, illud, in quod Deus non habet actionem, non poteſt fieri per ſe. ſed ſecundum doctores peritiſſimos, Deus non habet actionem in materiam: ergo, &c. Item, quæ analogantur in aliquo primo, illud eſt realiter in uno primo, & in aliis non, niſi per attributionem ad illud. Patet de ſanitate, quæ eſt realiter in animali, & in urina, non niſi per attributionem ad illud aliud; ſed *eſſe*, eſt a forma, ergo materia non eſt niſi in analogia ad formam, cui primo attribuitur. Item arguitur, ſi materia haberet *eſſe* per ſe ſine forma, tunc compoſitum non eſſet vere unum, quia haberet in ſe plura *eſſe*.

Reſpondeo ad quæſtionem, tenendo ut in priori quæſtione, dictum eſt, rem materialem eſſe compoſitam ex duobus, quæ ſunt partes rei compoſitæ: & quod ſemper aliquid generati præexiſtit generationi, ſub forma corrumpendi. Dico, quod non eſt contradictio materiam eſſe ſine forma quacunque ſubſtantiali, & accidentali, quod probo: Abſolutum diſtinctum, & prius alio abſoluto, poteſt eſſe ſine contradictione ſine illo: materia eſt ens abſolutum diſtinctum, & prius forma qua-

X 3 cum-

a *Albert. Ægid.* b *D. Th. 1. p. q. 66. art. 1. quære Aver. 1. Phyſ. com. 70. & 76. 9. Met. c. 3. & alibi quære. Henric. ubi inf.* c *Thom. Anglic.* d *1. Tri. c. 3. vide Aver. 2. Phyſ. c. 12.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cunque (*a*), ſubſtantiali ſcilicet, & accidentali: igitur poteſt eſſe ſine alio abſoluto, ſive ſine forma ſubſtantiali, vel accidentali abſoluta. Major declaratur. Nam ideo ponitur ibi *abſolutum*, ad excludendum correlativum, quia in his eſſet inſtantia. *Prius* ponitur ibi ad excludendum ſimultatem originis, quæ includit etiam ſimultatem correlativorum. Minor etiam probata eſt ſupra *in quæſt. præcedenti*. Quod enim materia ſit quid abſolutum, ſatis patet: quia facit compoſitionem realem, & abſolutam. Quod autem ſit prior forma, ſaltem natura, & origine, patet, quia eſt receptivum formæ, & fundamentum ejus: ſed receptivum, & fundamentum formæ eſt prius forma. [illegible] per Auguſtinum, [illegible] *Confeſſ.* [illegible] [illegible] licet ſecundum eum, [illegible] fuerit creata cum forma. Item, quidquid Deus abſolutum facit in creaturis mediante cauſa ſecunda, poteſt facere ſine illa cauſa ſecunda, quæ non eſt de eſſentia cauſati: ſed forma eſt cauſa ſecunda, quæ non eſt de eſſentia materiæ, inquantum materia eſt, mediante qua Deus dat *eſſe* materiæ: ergo Deus ſine illa, poteſt facere materiam. Quod autem forma non ſit de eſſentia materiæ, patet, quia aliter adveniente alia, & alia forma, eſſet alia, & alia eſſentia materiæ. Item, quod Deus immediate creat, immediate conſervat, vel poteſt conſervare: ſed materia eſt terminus creationis etiam ſecundum alios, & ſic immediate creatur a Deo, ut probabo: ergo, &c. Quia ex quo materia eſt aliquid primum in entibus, non poteſt fuiſſe cauſalitati alicujus creaturæ: ſimiliter cum non poſſit produci niſi per creationem, & nulla creatura poteſt creare, ut probabitur *in prima quæſt. quarti*, ſequitur neceſſario, quod ſolus Deus eam creat: ſed entitas abſoluta, quæ eſt a ſolo Deo, ſine alia aliqua entitate abſoluta poſteriore poteſt conſervari a Deo, quia Deus ſine omni abſoluto, quod non eſt de eſſentia rei, & quod eſt poſterius ipſa re, poteſt rem conſervare. Item (*b*), non eſt neceſſe Deum velle aliquid aliud a ſe abſolute, & de neceſſitate: ergo ſi vult neceſſario formam eſſe, ad hoc, quod velit materiam eſſe: hoc non eſt ſimpliciter, ſed propter neceſſariam connexionem materiæ ad formam. ſed non eſt talis neceſſitas abſoluta connexionis materiæ ad formam. Probo, quia ſi eſt neceſſitas abſoluta connexionis materiæ ad formam, ut tu dicis; igitur materia ſibi determinat aliquam formam de neceſſitate. Probatio conſequentiæ. Quod determinat ſibi aliquod genus, determinat ſibi aliquam ſpeciem in genere illo, & omne quod determinat ſibi ſpeciem, de neceſſitate determinat ſibi *eſſe* in aliquo uno individuo illius ſpeciei: ut omne quod de neceſſitate eſt homo, eſt hic homo, vel ille: ſed materia non determinat ſibi de neceſſitate hanc formam, vel illam: manifeſtum eſt: ergo nec totum genus formæ. Confirmatur, quidquid contingenter (*c*) ſe habet ad quodlibet cujuſlibet generis abſoluti, habet ſe contingenter ad illud genus abſolutum, hoc patet: ſed materia

a *Vide Henric. quodl.* 1. *q.* 10. b *De qua* 1. *d.* 8. *quæſt.* ult.
c 1. *Phyſ.* t. c. 63. & 69.

ria contingenter ſe habet ad quamlibet formam. ergo [illegible] ſe habet ad totum genus formæ. Probo etiam, quod ſi de neceſſitate ſe habet ad totum genus formæ abſoluta, materia determinat ſibi genus formæ, quod nec ſtat o determinat ſibi unum ſolum illius generis: quia unum eſſentialiter unum, & ſingulare eſt impoſſibile dependere eſſentialiter, a pluribus ejuſdem generis. Si ergo materia neceſſario determinat ſibi totum genus formæ; hoc eſt, quia neceſſario determinat ſibi aliquod unum illius generis; quod falſum eſt. Si igitur contingenter ſe habet ad totum genus [illegible], poteſt virtute divina eſſe ſine forma. Et ſi quæras ubi eſſet illa materia ſine forma? Dico, quod ſicut Angelus qui [illegible] eſt in loco aliquo diffinitive, non circumſcriptive, ſuppoſito quod ſit in univerſo, ſi tamen fieret extra univerſum, ubi locus non eſt, non eſſet in loco diffinitive, ſic materia, ſi fieret [illegible] eſſet diffinitive alicubi: ſi autem fieret extra univerſum, [illegible] localiter, vel diffinitive: tamen eſſet natura quædam abſoluta. Si quæras etiam, an habeat partes? Dico, quod partes ſubſtantiales [illegible]: illas enim non habet per quantitatem. Si dicas, quod eſt ens in potentia. ergo ſi conſervetur ſine forma, *eſſe* erit ſibi accidens. Dico, quod falſum eſt, quia ſicut homo eſſentiam propriam habet extra omnem intellectum, ſic & *eſſe*, & tunc etiam haberet illud *eſſe*, ſicut & tunc eſſentiam. Si etiam dicas, materia ſic exiſtens ſine forma, habet ſaltem reſpectum ad Deum conſervantem, igitur habet aliquam formam. Dico, ſicut dictum eſt ſupra *diſtinct.* 1. (*a*) quod ille reſpectus eſt idem realiter cum materia, nec eſt forma addita, quælibet enim eſſentia creata non eſt aliud, quam dependentia ſui ad Deum.

Ad argumenta principalia. Ad primum, *quando aliqua ſunt* [illegible]. Dico, quod procedit de unitate identitatis, qua aliqua dicuntur unum, quia idem realiter: non de unitate [illegible] in tertio ſicut ex materia, & forma ſit unum tertium, ſcilicet compoſitum. Si intelligitur primo modo, tunc major propoſitio eſt vera: ſi ſecundo modo eſt falſa. Vel ſic, ſi major intelligatur de unione identitatis aliquorum inter ſe, minor eſt falſa, ſi autem intelligatur [illegible] de unione aliquorum in tertio, ſic major eſt falſa, quia illo modo in maxime dependentibus, non poteſt eſſe ordo ad aliquod unum, & in quibus eſt minima dependentia poſſunt ordinari ad aliquod unum, ſive ad unionem totius. Ad aliud dico, concedendo majorem, quia non video quin eſſe in alio ente, ſit inferius, quam eſſe in ſe, & quin ſit magis imperfectionis dependere, quam non dependere. Et ideo dico, quod omne eſſe cujuſcunque alterius generis a ſubſtantia, ſcilicet accidentis, eſt imperfectius quocunque quod eſt pars ſubſtantiæ, ſicut eſt materia. Et tunc ad Auguſt. (*b*) qui communiter hic allegatur. *Duo feciſti Domine, unum prope te*, &c. Dico, quod loquitur de ordine entium in genere ſubſtantiæ, & ibi eſt Angelus ens ſupremum, & materia ens infimum. Sed dices: Nihil alterius generis poteſt eſſe ſuperius Angelo: ergo nihil alterius generis poteſt eſſe inferius materia

a *Q.* 4. & 5. b 1. *Conf.* c. 32.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

teria prima. Dico, quod non eſt ſimile (a). Ideo enim non eſt ſuperius, quia nullum genus eſt ſuperius genere Subſtantiæ: ſed alia genera ſunt inferiora. Utrum autem poſſet fieri in genere Subſtantiæ aliquid inferius; de hoc eſt dubium. Ad tertium dico, quod nullæ privationes ſunt oppoſitæ in eodem: niſi ſint privationes formarum oppoſitarum immediatarum, circa idem de neceſſitate ſequentium. & ſi ſic ſit, tunc dico, quod privationes ſic ſunt incompoſſibiles, ſic enim ſe habent formæ oppoſitæ, quod ſi ſuſceptivum habet unam, caret alia, & e converſo; alias eſſet contradictio. ſi formæ conſequerentur ſuſceptivum de neceſſitate: & tamen poſſet eſſe ſine eis. Sed circa materiam nullæ formæ ſic ſunt ſimpliciter immediatæ, licet aliquæ ſint immediatæ reſpectu agentis naturalis, quod non agit, niſi in quanto, & per conſequens ſimpliciter, & immediate non poteſt attingere ad nudam eſſentiam materiæ. Nec etiam Deus poſſet facere materiam ſine forma ſecundum Ariſtotel. (b): Sed hoc fuit pro tanto, quia ipſe poſuit neceſſariam connexionem cauſarum, ita quod impoſſibile eſt ſecundum eum primas cauſas agere ſine ſecundis, ſive cauſam omnino primam, ſine ſecunda cauſa: ſed ſi hoc negaſſet habuiſſet ponere ſecundum ea, quæ potuit de materia, quod potuiſſet eam Deus feciſſe ſine forma.

Ad primam rationem alterius opinionis dico, quod ſi accipiatur actus, prout diſtinguitur contra potentiam ſecundum quæ, ſcilicet actum, & potentiam, totum ens dividitur; ſic actus non convertitur cum forma. Secundum hoc enim, omne quod eſt extra cauſam ſuam, eſt in actu: & ſecundum hoc, etiam privationes dicuntur eſſe actu: unde cæcitas dicitur eſſe actualiter in oculo carente viſu, ſicut dicitur in quarto, & ſeptimo *Metaphyſicorum* (c). Si autem loquaris de actu, ſecundum quod loquitur Philoſophus *ſeptimo Metaphyſicorum*, ſcilicet ſecundum quod eſt actus receptus, & informans, & diſtinguens: ſic diſtinguitur contra receptivum: & materia eſt receptivum illo modo, & non eſt actus. Ad auctoritatem Boetii, omne *eſſe* eſt a forma, verum eſt *eſſe* ſpecificum, & perfectum (d). Vel dicendum, quod loquitur de facto, & non de poſſibili fieri per potentiam Dei, & *eſſe* etiam formale, licet ſit communicatum materiæ a forma; tamen eſt communicatum materiæ *eſſe* proprium, quod eſt idem cum ejus eſſentia, non ſibi communicatum a forma, ſicut nec ejus eſſentia. Ad aliud dico (e), ſive idea accipiatur pro objecto cognito, ſive pro ratione cognoſcendi, falſum eſt, quod materia non habeat ideam: immo quocunque modo idea accipiatur; Dico, quod materia ipſa habet ideam. Sicut enim materia eſt quid creabile diſtinctum a forma, ſic eſt [illegible] quod habet ideam diſtinctam: ſive etiam idea ponatur ratio imitandi eſſentiam Divinam in tali gradu, adhuc habet ideam, quia illum gradum imitandi habet materia eſſentiam Divinam, quam forma, vel aliud

a *Vide Ricard. de med. villa quodl. 4. q. 4.* b *Vide in 4. d. 11. ad propo.* c *Text. c. 4. & 19. Tex. 22. & 23.*
d *Vide 9. Met. tex. 7. & 10. Met.* e *Quale eſſe eſt a forma. De hoc 1. d. 3. q. 4. & d. 35. & 36.*

aliud quodcunque. Ad aliud, quod ipſi dicunt, quod Deus non habet actionem in eam: Dico quod falſum eſt: & ſi dicunt hoc Doctores periti, non tamen in hoc ſunt periti: immo ſecundum eos, habet eam pro termino actionis ſuæ: ergo poteſt aliquid circa eam agere: & hoc concedunt alii, quod nullum agens naturale poteſt attingere eſſentiam materiæ. Deus tamen poteſt, ut illi dicunt in *quarto Sententiarum*, & hoc neceſſario habent dicere ſui ſequaces. Ad aliud de analogia, quod illud recipitur tantum in uno realiter, & in aliis per attributionem: Dico, quod hoc eſt falſum, quia ſi ita eſt in uno exemplo, in centum eſt contrarium, nulla enim major eſt analogia (a), quam ſit creaturæ ad Deum in ratione eſſendi, & tamen ſic eſſe, primo & principaliter convenit Deo, quod tamen realiter, & univoce convenit creaturæ. Simile eſt de bonitate, & ſapientia, & hujuſmodi. Gradus etiam ſunt in perfectionibus ſpecierum, & per attributionem ſe habent ad aliquam perfectionem, & tamen non eſt tota perfectio in una, nec etiam tota entitas in ſubſtantia, ita quod accidens non ſit ens, nec habeat formalem entitatem, quamvis per attributionem ſe habeat ad ſubſtantiam. Nec etiam exemplum multum valet: quia non eſt idem conceptus ſanitatis, qui dicitur de urina, & de animali, & de diæta: nam non eſt idem formalis conceptus ſanitatis, ut eſt æqualitas humorum, & ut eſt quid cauſativum ſanitatis, vel ſignificativum ſanitatis, licet in utroque materialiter includatur formalis conceptus ſanitatis: & tunc dico, quod hujuſmodi conceptus ſunt formaliter diverſi in illis, de quibus dicuntur. Nam cauſativum ſanitatis eſt formaliter in diæta, vel in tali potione, vel herba: ſignificativum, in urina eſt: & hi conceptus formaliter diverſi, ordinantur ad illum conceptum ſanitatis, qui eſt æqualitas, vel proportio humorum, quæ ut ſic formaliter eſt ſolum in animali.

Ad aliud reſpondet unus Doctor, quod materia poteſt intelligi habere triplex *eſſe*. Primo *eſſe* ſuum (b), quod debetur ſibi ſecundum quod eſt aliqua eſſentia diſtincta a quacumque alia. Aliud *eſſe*, quod communicatur ſibi a forma. Tertium *eſſe*, quod communicatur ſibi ſupernaturaliter a Deo: & illud *eſſe* communicatum ſibi a Deo, non habet, quando eſt in compoſito (c): quia repugnaret per ſe unitati ſuppoſiti: ſed illud haberet, ſi Deus faceret ipſam ſine forma. Sed hoc eſt falſum, quia hoc non eſt aliud dicere, quam materiam, ſine omni actu non poſſe eſſe ſine forma. Item, ſicut accidenti, poſtquam panis tranſubſtantiatur, non communicatur aliud *eſſe*, quam habuit, quando fuit actu informans panem (d), ſed idem ſibi conſervatur (ſicut probabitur in quarto libro) ergo ſimiliter in propoſito non communicaretur materiæ aliud *eſſe* ab illo, quod habet dum eſt ſub forma. Et eædem rationes, quæ ibi poſitæ ſunt de accidentibus, concludunt de materia. Si vero intelligit ſic, quod materiæ ſeparatæ a forma, & ſine forma communicatur *eſſe* a Deo, non aſſerit aliquis: ſed negat in ipſius *eſſe* com-

a *D. Tho.* b *Henr. quodl. 1. q. 10.* c *1. conneſſit.*
d *diſt. 11. quæſt. 1.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

communicati a forma, id eſt, quod materia ſit per ſe exiſtens, ſine *eſſe* ſibi communicato a forma, ita quod per ſe eſſe, ſit quædam ne-ario talis *eſſe* communicati a forma, quia in iſto *eſſe* per ſe, non recipit *eſſe* a forma: ſi, inquam, ſic intelligit, poteſt concedi, quod materia ſe- [illegible] nt dictum eſt. Et conſequenter etiam poſſet dici, quod tale *eſſe* non convenit ſibi in compoſito, & eadem ratione, ſicut ſupra dictum eſt: quia compoſitum, ſecundum hoc, non eſſet unum, oportet enim ad unitatem per ſe compoſiti, materiam recipere formam. Et ſubeſſe formæ, non quod tunc materiæ detur aliqua actualitas nova quando non eſt ſub forma. Poſſet etiam fieri una ratio contra concluſionem principalem ſic: Materia videtur plus dependere a forma, quam forma quæcumque a materia: ſed formæ naturales aliquæ non poſſunt ſeparari a materia, ergo nec materia a forma. Minorem probo, quia ſi eſſent ſeparatæ, eſſent ſpirituales, & ſic intellectuales, & per conſequens immateriales: ſed formam talem eſſe intellectualem, vel formam materialem eſſe immaterialem, videtur includere contradictionem: ergo nec materia poteſt ſeparari a forma. [illegible] ex dici uno modo, quod licet entitas materiæ ſit minus perfecta, quam formæ, non tamen plus eſt dependens, imo minus, & ideo poteſt fieri ſine forma, & non e converſo. Alio modo poteſt dici, quod forma eſt magis ens; nec tamen eſt cauſa conſtituens *eſſe* materiale, ſed eſt cauſa concurrens ad *eſſe* compoſiti conſtituendi: & ideo poteſt ſeparari forma a materia, ſicut e converſo. Et ad probationem, iſtæ formæ eſſent ſpirituales: Dico, quod non oportet: quia ſicut quantitas eſt forma ejuſdem naturæ, quando ſeparatur, & quando eſt in ſubjecto, ſic etiam iſtæ formæ eſſent ejuſdem naturæ, ſi ſepararentur, ſicut cum ſunt conjunctæ, ſive cum informant materiam, nec eſſent intellectuales, quia hoc repugnat eis ſecundum ſe.

PRIMA AUTEM &c.

DISTINCTIO XIII.

Circa iſtam diſtinctionem decimam tertiam quæro ſimul de luce, & lumine, & primo quæro.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum lux gignat lumen tanquam propriam ſpeciem ſenſibilem ſui?

Quod non: Auguſtinus ſeptimo ſuper Geneſ. ad literam: *Anima illuſtrat corpus per [illegible], & aerem, &c.* Præterea lumen gignit ſubſtantiam, ut patet de igne: ergo eſt ſubſtantia. Præterea, lumen frangitur, & reflectitur: ergo eſt corpus, quia iſtæ ſunt paſſiones corporis. Præterea, quod non ſit ſpecies, quia denominat medium, non ſic ſpecies coloris. Excludit etiam oppoſitum, ſcilicet

cet tenebram, non ita ſpecies: ſimul enim ſunt ſpecies oppoſitorum, ut ſimul ſunt ſpecies albi, & nigri in medio. Tertio, quia habet effectum realem in medio, & organo, ſcilicet viſum corrumpere, & gignere calorem: effectus realis non convenit ſpeciei, &c. Contra, lux eſt de ſe ſenſibilis, *ſecundo de Anim.* (a) ergo habet aliquam ſpeciem ſenſibilem, non aliam a lumine: ergo, &c.

Hic tria ſunt videnda. Primo, quid ſit lux. Secundo, quid lumen. Tertio, qualiter lumen a luce gignatur.

De primo dico, quod lux non poteſt poni ſubſtantia, quia eſt per ſe ſenſibilis, non ſic ſubſtantia, ergo, &c. *Lux* etiam in aliquo eſt accidens: ergo in nullo eſt ſubſtantia; quod enim vere eſt, nulli accidit; (b) *ex primo Phyſ.* Antecedens patet, quia ſi in igne eſſet lux forma ſubſtantialis; vel eſſet ultima differentia ſpecifica, vel aliqua imperfectior: quæ eſſet in potentia ad formam ſpecificam: non primo modo, quia tunc quæcumque haberent lucem, eſſent ejuſdem ſpeciei. Non ſecundo modo, quia tunc iſta forma eſſet imperfectior forma ſpecifica ignis, & ita non eſſet forma ſubſtantialis alicujus corporis cœleſtis, in quo nulla eſt forma ſubſtantialis imperfectior forma elementari. Tertio eſt probabile formam ſubſtantialem corporis cœleſtis, conſequi aliquam formam activam, ſicut formas ſubſtantiales generabilium, & corruptibilium conſequuntur qualitates activæ. Non eſt autem alia qualitas conſequens formam ſubſtantialem corporis cœleſtis quam lux: confirmatur per Damaſcen. *lib. 2. cap. 8.* quare.

De ſecundo dico, (c) quod lumen non eſt ſubſtantia completa, hoc eſt, per ſe ſubſiſtens, quia nec ſpiritualis, cum ſit extenſibilis: nec corporalis, quia tunc duo corpora eſſent ſimul; eſt enim lumen cum toto aere. Nec oportet aerem moveri localiter adveniente lumine, & non moveri recedente, vel non adveniente lumine: quia tunc in medio illuminato non eſſet reſpiratio aeris, ſi illud corpus eſſet localiter motum propter lumen. Nec etiam lumen eſt forma ſubſtantialis, quia illud, cui advenit, manet perfectum in ſpecie, illo recedente: ſicut apparet de aere quandoque illuminato, quandoque tenebroſo. Nec eſt materia: patet. Nec aliquid pertinens ad genus Subſtantiæ; nec eſt veriſimile, quod ad aliquod aliud genus pertineat præterquam ad genus Qualitatis. Cum autem quantum ad tertiam ſpeciem, diſtinguatur qualitas in qualitatem ſenſibilem, & in qualitatem, quæ eſt ſpecies, ſive intentio qualitatis ſenſibilis. Notandum eſt, quod *intentio* non dicitur hic illud, in quod tendit ſenſus, quia hoc modo ipſum objectum eſſet intentio, ſed intentio hic dicitur illud, per quod, tanquam per principium formale, in objectum tendit ſenſus: & ſicut quidquid eſt ſignum, eſt res, ſecundum Auguſtin. *de Doct. Chriſtiana*, licet non e converſo, & ideo in diſtinctione rei, & ſigni *res* accipitur pro illa re, quæ non eſt ſignum,

a *Tex. 68. Vide Avic. 6. natur. p. 3. c. 1.*
b *Tex. 27.* c *2. de Anima tex. 69.*

ſignum, licet illa, quæ eſt ſignum ſit etiam res: ita in diſtinctione rei, & intentionis, licet intentio ſit res, & forte ſenſibilis res, in quam poſſit ſenſus tendere: tamen illa dicitur intentio, quæ non eſt tantum res, in quam tendit ſenſus, ſed eſt ratio tendendi in alterum, cujus eſt propria ſimilitudo. Hoc modo dico quod lumen proprie eſt intentio, ſive ſpecies ſenſibilis ipſius Lucis. Quod probatur, quia ſi non eſſet intentio, tunc poſitum ſupra ſenſum prohiberet ſenſum: quia quod eſt tantum ſenſibile, & non ratio ſentiendi, ſi ponatur ſupra ſenſum, impedit ſenſationem, quia ſenſibile ſupra ſenſum poſitum, non ſentitur; & ita lumen ſuppoſitum oculo, impediret ipſum videre: hoc autem eſt falſum, & contra Comm[illegible] [illegible] lumen proximum in oculo eſſe, ad hoc ut recipiat ſpecies colorum, & videat. Modus ponitur iſte, quod ſicut lux, ut viſibile, eſt prius naturaliter colore, ita & ſpecies ejus eſt naturaliter prior ſpecie [illegible] tamen perficiendo medium, ita quod [illegible] luminatum, non ſit capax ad percipiendum colores, quam in perficiendo viſum, ita quod organum non illuminatum, non ſit viſivum proxime.

(a) Quantum ad tertium articulum, qui declarat iſtum ſecundum, notandum eſt [illegible] *ſpectiva ſua*, [illegible] radius eſt, qui diffunditur a luminoſo in medio ejuſdem diaphaneitatis, quantum durat virtus luminoſi. Radius reflexus eſt, qui occurrente opaco, antequam terminetur [illegible] va luminoſi, diffunditur in partem oppoſitam, non ex electione [illegible] quia naturale agens, cujus virtus activa non eſt totaliter exhauſta, in directum agit quantum poteſt, & quod non poteſt in directum, agit in obliquum. Radius fractus eſt, qui occurrente medio alterius diaphaneitatis, non tamen omnino opaco, multiplicatur in illo medio, ſed non ſecundum lineam rectam; ſed incidit ibi angulus. Quando autem occurrit medium denſius, frangitur radius ad perpendicularem, quia ex quo eſt perpendicularis, eſt fortiſſimus in agendo. Unde cum frangitur ad agendum in medium denſius, requiritur ſitus propinquior perpendiculari radio: talis eſt ſitus radii [illegible] propter oppoſitam cauſam.

Dico tunc, quod lumen multiplicatum ſecundum iſtos tres radios, [illegible] De radio patet. [illegible]

[illegible] ſta-

a [illegible]
b [illegible] *ponunt 4. radium: quære Perfect. abbrev. in q. di-* [illegible] *Io. Pecheam. 1. p. perſpectiv. concluſ. 14 & ſequent.* [illegible] *de radio cadente oblique, & non perpendiculariter.*

fractum, videtur ipſa res multiplicans te, & non ſpecies aliqua ipſius rei viſæ. Et ſicut iſta lumina primaria multiplicatione diffuſa, ſunt immediate ſpecies lucis gignentis; ſecta ita immediate gignuntur ab ea, loquendo de immediatione ad cauſam; non excludendo ordinem eſſentialem ordinatorum, reſpectu ejuſdem cauſæ. Sed præter iſta, eſt aliud lumen ſecundarium, quod dicitur lumen accidentale, quale eſt ubi eſt umbra; In hoc enim diſtinguitur umbra in actu, a tenebra, quia tenebra eſt privatio luminis tam primarii, quam ſecundarii: umbra eſt privatio luminis primarii. Illud autem ſecundarium lumen, licet quandoque diffundatur per reflexionem, non tamen a corpore polito: aliquia reflexio a tali corpore, eſt gignentis radii primarii, quia eſt immediata ſpecies ipſius lucis gignentis [illegible] non autem ſic illud lumen ſecundarium, imo gignitur ab ipſo lumine primario. Ita quod ſi eſſet impoſſibile, reflexio remaneret hoc lumine radii imprimentis, gigneret ſphærice, vel hemiſphærice illud lumen ſecundarium: non ſic autem gigneretur lumen reflexum a radio primario, qualis eſt reflexio a corpore polito: eſt ergo omne lumen ſpecies, ſed lumen primarium eſt ſpecies lucis gignentis, lumen ſecundarium ſpecies luminis primarii. Et ex hoc patet ad argumenta, quæ poſſunt fieri contra iſtam partem: quia cum lumen videatur, non erit ſpecies viſibilis. Reſpondeo, ſpecies aliqua intenſa, non obſtante quod ſit intentio, & ſpecies alterius viſibilis, poteſt tamen in ſe eſſe viſibilis, ſicut dicit Commentator *ſuper de Senſu & Senſato, cap. primo*: quia quando lumen reflectitur ad virides planeas, colorantur parietes. Similiter ſpecies non ſunt viſibiles, niſi quando terminantur ad opaca; ita quod non contiguatæ opaco, non poſſunt gignere ſpecies ſui, quibus videantur: ſicut ſpecies coloris dum eſt in medio, non videtur, ſed quando contiguatur opaco, tunc videri poteſt: ſicut patet de radio tranſeunte per vitrum coloratum, apparet color in pariete, ubi terminatur radius ille, & videtur coloratus ſimiliter ſicut vitrum, & tamen in medio non erit ille radius coloratus viſibilis: nec tamen propter hoc negatur ille rubor eſſe ſpecies, qui apparet in pariete, quia oculus ibi exiſtens, cui ſi ſupponeretur ille rubor, videret rubeum vitrum, vel ruborem vitri. Unde hæc eſt falſa, illud quod eſt intentio objecti viſibilis, non eſt viſibile: ſed iſta eſt vera, omnis intentio non tantum eſt viſibilis, ſed eſt etiam ratio videndi. Unde forma illuminans Lunam lumen eſt, & non lux, quia non eſt corpus terminatum in Luna: & tamen eſt ſenſibilis, (b) & ſpecies lucis: ſimiliter per Ariſtotelem in de *Senſu, & Senſato*, fulgor emiſſus ab oculo moto in tenebris, viſibi-

a *Vide in concl. 14. primæ partis perſpectiv. ad hoc. Inſtantia 4. concl. 1. p. perſpectiv. Vide concl. 6. 1. p. perſpect. Species viſibilis eſt viſibilis per ſe. Vide in conc. 15. 1. p. perſpect. Species non ſunt viſibiles niſi quando contiguantur opacis.*

b *Forma illuminans Lunam non eſt lux tom. 24. Vide* [illegible] *q. 4. Quare radii ſolares noſtu non videntur?*

a *De actione in distans supr. d.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

genitum ab ipſo, dato quod poſſet cauſare aliud lumen, tamen illuminare præſens eſt majoris virtutis quam lumen genitum, & ita prævenit ipſum lumen, in agendo in partem remotam.

DIXIT QUOQUE DEUS FIAT FIRMAMENTUM, &c.

DISTINCTIO XIV.

Circa iſtam diſtinctionem, in qua Magiſter agit de opere ſecundæ diei, ſcilicet de natura cœleſti, quæruntur tria. Primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum corpus cæleſte ſit eſſentia ſimplex?

Reſpondeo, alia videtur reſponſio danda ſecundum Theologos, (a) alia ſecundum Philoſophos. Secundum intentionem Philoſophi, cum omnis potentia paſſiva materiæ, ſit potentia contradictionis, ex 9. *Metaph.* & *ibidem*, cum quodcumque ſempiternum ſit neceſſarium, & ita nullo modo in potentia contradictionis: & cœlum, ſecundum ipſum, ſit ſempiternum, ſequitur, ſecundum ipſum, quod nihil ſit in ipſo, quod ſit in potentia contradictionis, vel corruptionis, & per conſequens nec habens materiam, quia ſi haberet materiam eſſet formaliter corruptibile, ſicut ignis. Dato enim, quod non eſſet aliquod agens extra, quod poſſet ipſum corrumpere, quia non haberet contrarium, hoc non tolleret quin intra ſe haberet principium corruptionis, ſcilicet materiam, qua res poteſt eſſe, & non eſſe, ſicut ignis: & in hoc videtur Aver. in *tractatu de ſubſtantia orbis* (b), melius habere intentionem Philoſophi, quam alii ponentes in Cœlo materiam.

Ad oſtendendum tamen incorruptibilitatem Cœli ex ſe, quæ hic ſupponitur, oportet procedere ſecundum viam Ariſt. *primo Cœli*, & *Mundi* (c), & in hoc oſtendere, quod non ſit alicujus naturæ elementaris: qua incorruptibilitate oſtenſa, oſtenditur carentia materiæ: niſi forma incorruptibilis poſſet neceſſario actuare materiam potentialem, & de ſe poſſibilem carere illa forma: ita quod habitudo non eſſet utrinſque neceſſaria, ſed tantum ex parte formæ: e converſo, quantum eſt ex parte materiæ, eſſet contingens; quia te non eſt ſimile de neceſſaria inhærentia alicujus accidentis ſubjecto, ubi neceſſitas eſt ex parte utriuſque extremi. (d) Quod ſi dicatur materiam illam non eſſe ejuſdem rationis cum materia recipiente diverſarum formarum: & ideo non poſſe quantum ex ſe, tranſmutari

a *Tex. com. 17. 8. Phyſ. 2. & 1. cœl. & 12. Metaph.*
b *9. Met. t. c. 22. c. 1. & 2.* c *Tex. c. 20. & 101.*
d *Godf. quodl. 1. q. 2. Henr. quodl. 4. q. 16. D. Thom. 1. p. q. 46. &* [illegible] *& 6.*

ab una forma ad aliam. Hoc videtur inconveniens, & primo quidem, quia tunc eſſent duæ materiæ primæ, alterius, & alterius rationis; conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Probatio falſitatis conſequentis. Non ſunt duo fines primi, nec duo efficientes primi, alterius, & alterius rationis. Item videtur difficile aſſignare, unde ſit illa alteritas rationis in hac materia, & in illa. Secundo, data hac alteritate, ſaltem illa materia de ſe, eſt in potentia ad hanc formam, & ad privationem hujus formæ, ita quod illa materia de ſe, eſt in potentia contradictionis, licet non ponatur, in qua potentia formæ eſt: nunc autem non eſt materia per ſe ratio corruptibilitatis, inquantum eſt in potentia ad formam aliam ab ea, quam habet, ſed inquantum eſt in potentia ad privationem formæ, quam habet. Similiter Philoſophus non ponit materiam, niſi propter potentialitatem ad mutationem: in Cœlo non eſt potentialitas mutationis niſi ad ubi. (a) Si dicatur, quod materia in Cœlo non eſt in potentia contradictionis, quia forma ejus complet totum ſuum appetitum: contra, nulla forma complet totum appetitum materiæ ſuæ, reſpectu alterius formæ, niſi det actum oppoſitum privationi illius formæ: forma cœli non dat actum oppoſitum privationi cujuſcunque formæ alterius a ſe, puta formæ ignis: ergo privatio formæ ignis ibi manet. Probatio minoris, nulla forma dat actum oppoſitum privationi cujuſcunque formæ, niſi in ſe contineat omnes formas ſaltem virtualiter, ſed forma cœli non ſic continet omnes formas, quia non animam intellectivam.

Ex hoc ſequitur alterius, (b) quod ſecundum Philoſophum Cœlum non poſſet eſſe animatum formaliter: quia tunc, vel Cœlum erit eſſentialiter anima tantum, & hoc intellectiva, quia ipſi non poſuerunt ibi animam, niſi intellectivam, & ita ſolus intellectus erit quantus, quod non eſt intelligibile: quia Cœlum, ut patet, eſt quantum formaliter. Vel præter animam, quæ eſt de eſſentia Cœli, erit aliquid aliud per ſe perfectibile per animam: & ita erit ibi potentia paſſiva, & potentia contradictionis: & ita Cœlum non erit ſempiternum, & neceſſarium. Unde ſive Philoſophi ſive Commentator ponat Cœlum animatum formaliter anima, quæ ſit per ſe de eſſentia Cœli; videtur ſtatim recedere a prima poſitione probabili. Quicquid ſit de Averr. non dicamus Ariſtot. receſſiſſe a poſitione prima, nec verba ejus cogunt hoc ſibi imponere, quia ubicunque vocat animam Cœli, exponatur quantum ad conditionem, qua anima eſt motrix: non qua eſt forma, & illa anima eſt Intelligentia propria motiva hujus orbis conjuncta huic, ut motrix propria. Talis non eſt niſi unica unius. Improbaretur ab Avicenn. (c) hoc, qui plane diſtinguit inter primam Intelligentiam productam, & animam

a *Ægid. in tract. de materia cœli.*
b *Vide 1. cœli t. c. 15. & com. 12. Met. c. 29. & in de ſubſtantia orbis. Cœlum ſecundum Avicen. non eſt animatum.*
c *9. Metaph.*

primi orbis. Sed nulla eſt neceſſitas tantæ pluralitatis. Pro hoc eſt Philoſophus 8. *Phyſicor* (a) qui motum ex ſe diſtinguit in duo, quorum unum eſt motum tantum, & reliquum movens tantum: illud diſtinguibile eſt compoſitum ex duobus unitis, ſcilicet movente, & mobili, & hoc vere movet, & illud vere movetur, ſed in cœlo anima non movet, ſed eſt ratio movendi tantum: ideo movetur per accidens, quia eſt forma moti: ibi autem movens, nec per accidens, nec ſecundum ſe movetur.

Secundum Theologos ponenda eſt materia ibi, quia illud chaos, quod ponitur ab eis attigiſſe, uſque ad Cœlum Empyreum, erat materia omnium corporalium contentorum a Cœlo Empyreo, & etiam ponetur materia ſecundum ſe; & quantum eſt ex ſe ejuſdem rationis in quocunque, & ita habent ipſi diſcordare a Philoſopho in hac propoſitione; *Cœlum eſt neceſſarium, & incorruptibile*. Quantum enim eſt ex natura ſua, eſſet ſimpliciter corruptibile, quia ſibi ineſſet illa potentia ad contrarium: quia tamen forma Cœli non habet contrarium, potens vincere iſtam formam, ideo non poteſt corrumpi ab agente naturali, a quo recipit illam formam, vel etiam corrumpi in ignem, vel aquam. Sed tunc videtur, quod ſaltem Cœlum poſſet corrumpere, & convertere ignem in Cœlum: quia virtus activa Cœli excedit formam ignis, & materia ignis eſt etiam capax formæ Cœli; ergo poteſt tranſmutari ad eſſe tale, ab agente tali. Forte Cœlum non poteſt alterare elementum, ad qualitates convenientes tali corpori cœleſti, & tamen forma illa intantum dominatur illi materiæ, ut non poſſit ab aliquo alio alterari, recipiendo peregrinas impreſſiones, & per conſequens, nec corrumpi. Quantum ad animationem, videtur eſſe dubium, quia Auguſt. in Enchirid. cap. 42. loquitur dubitative; (b) *Nec illud certum habeo, utrum ad civitatem ſupernam pertineant Sol, & Luna, & alia ſidera; quamvis nonnullis corpora lucentia, non tamen intelligentia videantur.* Similiter 2. *ſuper Geneſ.* & 1. *retract. cap.* 8. (c) quære, ubi facit mentionem de eo, quod dicitur, *cap.* 5. videtur dicere Cœlum habere animam; quod *cap.* 10. & 11. dicit non retractatum tanquam falſum; ubi dicit, *Animal eſſe mundum iſtum, nec auctoritate, nec ratione indagare potui: non tamen propter hoc negat.* Unde videtur manifeſte, quod in nullo libro ſcripto, quæ lib. Retract. aſſeruit, quod in lib. Retract. retractet: ergo illa auctoritas, quæ adducitur de lib. Auguſt. de agnitione veræ vitæ, nihil valet, ſcilicet, *Qui autem dicunt Cœlos eſſe rationales, ipſi merito ſunt irrationales.* Oſtendit etiam illum librum non eſſe Auguſt. vel quod illum fecerit poſt librum Retractationum, quia nuſquam videtur Auguſtinus aſſeruiſſe, quod in lib. Retractationum eſt negatum. Sed Hieronymus ſuper Pſalm. *Audite Cœli* (d), dicit, quod loquitur ad animata. Sed alius Græcus, ſcilicet Damaſcen. aſſeruit Cœlos non

a *Tex.* 40. b 2. *Cœl. t.* 21. c *Cap.* 8.
d *Damaſc.* 32. *D. Th.* 1. *p. q.* 70. *ar.* 3.

non eſſe animatum. Ratio ad hoc ponitur, quia illa anima ſtatim [illegible] tali corpori, ex quo non habet [illegible]; nec per conſequens aliquam perfectionem ex corpore acquirit. Sed illud non videtur [illegible], ut forma uniatur materiæ, ut perfectionem accipiat a materia; ſed magis, ut perfectionem communicet materiæ, & [illegible] principaliter, ut ex ea totum compoſitum ſit perfectum. Reſpondeo, forma unita materiæ, ubi ex ea [illegible] perfectionem [illegible] corpori, ex quo ex corpore non acquireret perfectionem. Breviter, ſi Cœli non ſunt animati, hoc eſt tradendum, & non [illegible]: quia nulla eſt [illegible] in corpore illo ita perfecto, [illegible] corporis. Hæc de illo.

QUÆSTIO SECUNDA

Utrum aliquod ſit Cœlum mobile, aliud a Cœlo ſtellato?

Quod non *Gen.* 1. dicitur de ſtellis, quod poſuit eas Deus in firmamento Cœli: ergo omnes ſtellæ ſunt in uno firmamento. Similiter per rationem: Continuum eſt, cujus motus eſt unus. Secundum Philoſophum 5. *Metaph.* (a) motus autem cujuſcumque Cœli inferioris, unus eſt in Cœlo ſuperiori, quia quodcumque Cœlum inferius, ſi ponatur, movetur motu diurno, & etiam aliis motibus propriis Cœlis ſuperioribus, ſi ponantur alii: ergo quodlibet inferius, ſi ponatur, eſt continuum cum toto Cœlo ſuperiori.

Item, totum Cœlum præter ſtellam, ſecundum ſe eſt uniforme: ergo propter ipſum, non eſſet ponere aliquem motum; quia idem facit una pars præſens, quod alia. Non eſt ergo neceſſarius motus, niſi motus ſtellæ. Sed motus ſtellarum proprii videntur poſſe ſalvari in uno Cœlo, ſicut & multi motus proprii poſſunt ſalvari in aqua, vel aere: ergo, &c. Oppoſitum: ſtellæ diverſimode moventur: ergo habent diverſos Cœlos: quia ſi non, ſtellæ moverentur proprio motu ſuo, ſive motu orbis: & ita vel eſſet in Cœlo vacuum, vel ſciſſio orbis, vel duo corpora ſimul.

Ad videndum de numero Cœlorum, primo oſtendendum eſt illud, in quo omnes Aſtrologi concordant. Secundo, videndum eſt de illo, in quo alii ab aliis diſcordant. Quantum ad primum, hic ſupponendum eſt quod nulla ſtella habet proprium motum localem, ideſt, quod non movetur motu alio, quam motu orbis, in quo locatur: ſi enim ipſe partem illam orbis, in qua eſt, relinqueret aliquando, & ad aliquam aliam partem moveretur, vel ſibi nihil ſuccederet, & ita eſſet vacuum; vel aliquid aliud ſibi ſuccederet, & ita corpus cœleſte eſſet rarefactibile, & condenſabile; vel poſſet ſcindi, & recedente corpore ſcindente, rurſum continuari: vel ſi nullum iſtorum concedatur: ſequitur quod ſtella mota ſemper ſit ſi-

 non

a *Text.* 8.

moti cum illo corpore movente. Hæc eſt intentio Ariſtotelis 2. *de Cœlo, & Mundo (a)*, ſi natura dediſſet virtutem progreſſivam, &c. Hoc ſuppoſito ſequitur, quod quæcunque ſtellæ non ſunt inter ſe æque diſtantes, non ſunt in eodem Cœlo: nam diſtant ab alia, & alia, diverſis temporibus non poteſt eſſe per proprium motum ſtellæ, ſed tantum per motum Cœli, in quo ipſa eſt, & ſi differt difformiter ſtella a ſtella, ergo Cœlum hujus difformiter movetur a Cœlo illius: & ita aliud eſt Cœli hujus, & illius. Moventur autem ſeptem ſtellæ difformiter, ita quod non ſemper æque diſtant a ſtellis illis fixis, (quæ ideo dicuntur fixæ, quia ſemper inter ſe æque ſunt diſtantes, & eundem ſitum, & figuram ſervantes) & ideo reſpectu omnium illarum fixarum non oportet ponere niſi unum Cœlum: nec illæ ſeptem inter ſe, ſemper æque diſtant. Iſta duo de inæquali diſtantia Planetarum inter ſe, & ad alias, quæ dicuntur fixæ, ſupponuntur, ſecundum conſiderationem Aſtronomorum. Poſſibile eſt enim de locis Planetarum certificari per inſtrumenta, de quorum uno, ſcilicet Armilla, tractat Ptolemæus *in Almageſto diſt. 5. c. 2.* Et ſi objiciatur, quod radius viſualis frangitur propter diverſitatem mediorum, (b) & ideo non certificat de vero loco ſtellæ; ſaltem certificabit de loco viſibili ſtellæ: & ſi ſtellæ ſecundum locum viſibilem eorum æqualiter diſtent, ergo & ſecundum locum verum: quia loca viſibilia nunc, & tunc, proportionabiliter ſe habent ad loca eorum vera nunc, & tunc: aut ſaltem non ita improportionabiliter, ut poſſit eſſe tanta diſtantia locorum viſibilium ſine aliqua diſtantia locorum verorum: & iſta diſtantia ſufficit ad propoſitum. Ad minus ergo præter Cœlum, quod ponitur omnium ſtellarum fixarum, quæ ſemper uniformiter diſtant, ſeptem Cœli propter ſeptem Planetarum, qui difformiter moventur, & in iſtis, & inter ſe ſunt: ergo octo Cœli. Ulterius etiam, communiter conceditur nonum Cœlum ſuperius Cœlo ſtellato, quia unius corporis cœleſtis tantum eſt unus motus proprius: motus autem diurnus non eſt motus proprius Cœli ſtellati, cum illud Cœlum moveatur alio motu, ſicut probatum eſt ex conſiderationibus. Nec enim quæcunque ſtella fixa ſemper æque diſtat a polis immobilibus: nec etiam ſemper in temporibus æqualibus æque diſtat a capitibus Arietis, & Libræ: ergo iſte motus diurnus eſt proprius alicujus alterius corporis; & non niſi ſuperioris, quia hoc motu movetur Cœlum octavum; non autem movetur aliquod Cœlum motu proprio alterius, niſi illud alterum ſit ſuperius; erit ergo aliquod mobile, quod uniformiter movetur motu diurno, ſuperius Cœlo ſtellato. Hoc dicit Avicenna *9. Metaph. cap. 2.* & Ptolemæus *in Almag.* (c) quære.

De ſecundo, in quo non concordant omnes tractantes de iſta materia, dubium eſt, an ſufficiat unum Cœlum unicuique Planetæ, & ſic ſufficiat tantum ponere novem Cœlos. Triplex quippe in motibus Planetarum apparet differentia. Una in latitudine, quia non

ſemper

a *Tex. 50. & 59.*

b *Joan. de Monte regio l. 5. in princ.* c *Lib. 9.*

ſemper Planeta æque diſtat a polis immobilibus. Alia in longitudine eſt, quia diverſimode, & non æqualiter percurrunt Zodiacum. Tertia in elevatione, & depreſſione, quia idem Planeta, quandoque plus appropinquat ad centrum terræ, quandoque plus diſtat: ſicut probat Ptolemæus in *Almageſto*, quia cujus circuli Diameter viſualis in longitudine longiore eſt longior, in longitudine breviore eſt brevior. Apparet etiam de Marte, qui quando eſt in Auge apparet notabiliter parvæ quantitatis reſpectu illius, quam habet, quando eſt in oppoſito Augis. Probatur etiam de Luna; quia ipſa, & Sole exiſtentibus æque prope caudam, & caput Draconis, non ſemper Eclipſis æque durat: ſed quandoque diutius, quandoque minus: hoc eſt impoſſibile, niſi quia Luna quandoque plus, quandoque minus in umbram terræ intrat, ita quod ubi tranſit Diameter Lunæ, diutius moratur umbra, pro eo, quod ibi eſt Diameter umbræ longior, quam alibi juxta conum. Si etiam univerſaliter negaretur iſta elevatio, & depreſſio Solis, & Lunæ: nec ex parte unius, nec ex parte alterius poſſet aſſignari diverſa quantitas umbræ: ſemper enim umbra æque in altum porrigeretur, & ibi eſſet æqualis quantitas; & ſemper Luna, quando æqualiter eſſet prope conum, æque eſſet juxta, & prope umbram. Ex his, & aliis conſiderationibus Ptolemæi, ſupponatur elevatio, & depreſſio.

Primas duas differentias, ſcilicet longitudinis, & latitudinis, poſſet quis forte ſalvare, attribuendo Planetæ unum Cœlum per exitum polorum illius Cœli (a), quomodo nixus eſt Alpetragius ſalvare, in libello ſuo de qualitate motuum cœleſtium: qui ponens polos Cœli ſtellati, extra polos noni Cœli, & per conſequens circa illos polos immobiles deſcribere parvos circulos, ponit Cœlum octavum ſuper ſuos polos: ſed non contrario motu moveri, motui Cœli noni, ſed ad eandem partem: & quod polus octavi Cœli minus efficaciter recipit influentiam, quam ipſum Cœlum nonum: & ideo ipſe polus non complet circulum, dum punctus aliquis in Cœlo nono complet circulum: & quod polus inferioris Cœli deficit a completione circuli, vocat interciſionem primam, quam ſecundum eum, ſupplet motus Cœli inferioris ſuper illum polum: & in Cœlo octavo perfecte ſupplet, quantum ad longitudinem; ſed quantum ad latitudinem neceſſario eſt differentia; nam polus exit polum. Nam motus factus ſuper polum Cœli inferioris, licet compleat motum Cœli illius, circa polum ſuperiorem, quantum ad longitudinem, tamen non poteſt eſſe verus circulus alicujus ſtellæ motæ in Cœlo inferiore, ſed Sphæra, quia non redit ad eundem punctum, a quo incepit motus. Ita univerſaliter propter diverſitatem polorum quorundam Cœlorum, ab aliis, & per interciſionem primam, & ſuppletionem ejus, & ſpecialiter in quibuſdam ſtellis, per hoc, quod non ſituantur in medio ſui Cœli: nititur dare fundamenta ad ſalvandum differentias longitudinis, & latitudinis, in motibus Planetarum: & hoc, non ponendo ali-

a *Quære Aver. 2. Cœ. c. 35 & Thebit. in tract. de mo. ſtell.*

aliquod Cælum inferius moveri contra motum Cæli ſuperioris, quia talis; ſed ponendo Cælum ſuperius moveri ad eandem partem, ad quam inferius, ſed tamen minus efficaciter: quia naturale eſt, quod virtus recepta in aliquibus ad invicem ordinatis, efficacius recipiatur in proximioribus. Iſta traditio ſatis videtur convenire cum principiis naturalibus, ſi poſſent per eam ſalvari omnia apparentia ſecundum longitudinem, & latitudinem: forte enim per eam poſſent ſalvari ſtationes, & retrogradationes, & proceſſiones Planetarum, ſicut & ipſe nititur ſalvare in quibuſdam polis, in libro ſuo.

Sed tertiam differentiam, videlicet elevationis, & depreſſionis, impoſſibile eſt ſalvare, (a) ponendo omnes Cælos eſſe concentricos, quia tunc ſi Planeta non exit Cælum ſuum, ſed tantum partem ſui Cæli; & illa pars Cæli ſui qualitercunque moveatur, ſemper æque diſtat a centro: pro eo, quod totum illud Cælum circulariter rotatum, eſt concentricum mundo; ideo ubicunque ſtella fuerit, ſemper æque elevabitur, & æque deprimetur per reſpectum ad ſuum Cælum: licet non eſſet neceſſarium, propter duas primas differentias, ponere eccentricos, & epicycles, ſecundum Ptolomæum (b), & alios Aſtronomos, tamen propter tertiam differentiam eſt neceſſarium. Et hoc ſupponendo, ad propoſitum concluditur, nulli Planetæ ſufficere ad motum ſuum unicum Cælum. Accipiatur ergo, exempli gratia, Cælum Saturni; ſi ponatur concentricum mundo, dum Cælum octavum ſit concentricum mundo, moveatur Cælum Saturni: ſuccedit ergo Aux illius Cæli, Augis oppoſito: ſed Aux illius non intravit Cælum ſtellatum: quia duo corpora eſſent ſimul, ſed tantum attingebat oppoſitum Augis: ergo ſi minus eſt diſtans a centro terræ, quam Aux, non attinget ſuperficiem concavam Cæli ſtellati: & ita erit ibi vacuum: ergo non poteſt vitari inconveniens, de inciſione, vel ſimultate corporum, vel vacuo, niſi attribuendo cuilibet Planetæ ad minus tres Cælos circundantes terram, quorum duo extremi, videlicet ſuperior, & inferior, habeant ſuperficies ultimas concentricas, videlicet ſuperius convexam, & inferius concavam: habeant autem illæ duæ ſuperficies alias duas, videlicet ſuperius concavam, & inferius convexam eccentricas mundo: & inter illas duas ſuperficies ſit tertius orbis, qui dicitur *deferens*, eccentricus quidem terræ; concentricus autem illis duabus ſuperficiebus deferentibus: [illegible] quod illi duo revolventes ad quacunque partem moveantur, non ſequitur vacuum, ſemper enim ſpiſſior pars unius eſt contra partem minus ſpiſſam alterius: & e converſo. Similiter qualitercunque moveatur deferens inter iſtos duos revolventes, ſuperiorem, & inferiorem, ex motione ejus non ſequitur vacuum, nec ſciſſio: quia ſuperficies ſunt ambæ concentricæ illis ſuperficiebus, inter quas continetur, & movetur: & ita ſtella fixa in parte una illius deferentis, quandoque erit in Auge, quando ſcilicet illa pars deferentis, in qua eſt ipſa, directe ſupponitur ſpiſſiori parti inferioris revolventis, & ſu-

a *Vide Ave. 12. Met. c. 45.* b *2. Cæli tom. 35.*

pponitur minus ſpiſſæ parti ſuperioris revolventis: quia tunc maxime diſtabit a centro terræ. Erit autem illa in oppoſito Augis, quando [illegible] ipſa fixa eſt, ſupponitur minus ſpiſſæ parti inferioris revolventis: & ſupponitur ſpiſſiori parti ſuperioris revolventis: quia tunc minime diſtabit a centro terræ. Illius imaginatio patet expreſſius, in figura tali.

Aux

Ulterius, cum Mercurius habeat deferens, cujus centrum movetur, & non circa terram, (a) ſicut centrum Lunæ, ſed ex una parte, deſcribendo circulum parvulum: ſicut patet in Almageſto, ſequitur quod orbis deferentis, non ſit concentricus revolventibus, ſupremo ſcilicet, & infimo: & ideo neceſſe eſt ad minus, ibi ponere quinque orbes, quatuor revolventes, & orbem quintum deferentem, ut patet in figura.

Præter iſtos autem, neceſſe eſt ponere epicycos, qui non ſunt orbes circumdantes terram, ſed parvi orbes ſituati in determinata parte orbium circumdantium terram. Et hoc, quia major eſt elevatio ſtellæ quandoque, quam alias, quæ elevatio non poſſet eſſe ex ſolo deferente. Proceſſio etiam, & ſtatio, & retrogradatio, facilius ſalvantur per epicyclum. Sed quidquid ſit de epicyclis, ſaltem Cæli mobiles circumdantes terram, erunt viginti quinque, ſcilicet viginti tres Planetarum, & præter hoc cælum octavum, & cælum nonum.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod Scriptura accipit *firmamentum*, pro toto Cælo inter Empyreum, & elementa. Ad ſecundum dico, quod illa conformitas motuum non concludit continuitatem. Ad tertium dico, quod non poteſt Cælum cedere ſtellæ motæ, ſicut poteſt aqua, vel aer corpori impoſito, moto per illam: quia corpus naturaliter incorruptibile, eſt naturaliter indiviſibile, ſi ſit incorruptibile tam ſecundum partes, quam ſecundum totum, quale ponitur eſſe Cælum: & ita non poteſt eſſe motus alicujus in Cælo, non moto, per aliquod agens naturale.

 QUÆ-

a *Diſt. 9. cap. 7. & p. 10. & 11. Vid. 10. de Monte ve. l. 9. ſuorum opiſcu.*

QUÆSTIO TERTIA.

An Cœlum agat in hæc inferiora?

Circa tertium, ſcilicet, utrum ſtellæ agant in hæc inferiora: arguitur quod non, ſecundum Philoſophum 7. Phyſic. *oportet movens, & motum eſſe ſimul*, (a) vel immediate, vel mediante medio: ſed ſtellæ, & hæc inferiora non ſunt ſimul. Patet, quia multum diſtant, nec poſſunt eſſe, quarum ad agere mediante medio, quia illud medium eſſet aliquis orbis, vel aliqui orbes: hujuſmodi autem orbes non recipiunt impreſſiones tales, quibus ſcilicet hæc inferiora alterantur, & generantur, & corrumpuntur: ergo, &c.

Præterea, ſi ſtellæ agerent in hæc inferiora, cum ipſæ determinate agant, & non contingenter in iſtis inferioribus, quantum ad motum, & alterationem, [illegible] ſequens ſtante Cœlo, & ceſſante motu, poſſent eſſe alterationes, & hujuſmodi mutationes, & motus, in iſtis inferioribus: quod eſt contra Ariſtotelem, (b) qui vult, quod primo motu ceſſante, impoſſibile eſt eſſe aliquem alium inferiorem. Contra, *Geneſis primo*, dicitur de ſtellis, quod poſitæ ſunt in firmamento, ut ſint in ſigna, & tempora: & non ſolum aeris, & terræ ut exponit Magiſter. (c) Præterea, 2. *Phyſic.* dicit Ariſtoteles *Homo generat hominem, & Sol.* Et ſecundo de Generatione, dicit quod motus Solis in circulo obliquo eſt cauſa perpetuæ generationis, & corruptionis in iſtis inferioribus. Præterea, ratione ſic: ſi ſtellæ non haberent aliquam actionem in hæc inferiora, fruſtra poneretur varius motus in orbibus: nam orbis in ſe uniformis eſt, & motus orbis uniformis: & ideo oportet varietatem effectuum reduci in varietatem naturæ ſtellarum.

Dico ad quæſtionem, quod ſtellæ habent actionem in hæc inferiora, elementa, in mixta inanimata, & irrationalia. In elementa habent actionem dupliciter, & quoad alterationem, & quoad generationem. Accedente enim Sole, & aliis calidis ad zenith alicujus regionis, elementa ſuperiora, ſcilicet ignis, & aer, augentur: & inferiora, ſcilicet terra, & aqua, minuuntur, & convertuntur in ſu-

a Text. com. 8. 9. & inde. b 8. Phyſ. & 2. de Gen. in fine. c Diſt. 9. reſ. 2. fin. Text. 26. Text. 56.

periora: & e converſo recedente Sole, & accedentibus ſtellis effective frigidis, ut eſt Saturnus, & Mercurius, accidit generatio elementorum aquæ, & terræ. Et ſi dicatur quod tunc ſphæra aquæ erit aliquando minor, aliquando major: & etiam videtur eſſe vacuum, ſi non tantum augmentatur unum elementum, quantum aliud minuitur. Dico, quod ſicut accedente Planeta, puta Sole ad zenith unius regionis, generatur ibi per ejus acceſſum plus de igne, & minuitur de aqua: ita per receſſum ab alia regione, generatur plus proportionaliter de elementis frigidis, & minuitur de calidis, & ſic generatur ibi æqualitas quoad totum. Præterea ſecundo, ſtellæ habent actionem quoad loci mutationem: ſuperior enim pars aeris fertur circulariter ad motum Cœli, quod patet, quia impreſſiones ignitæ, ut cometæ, & hujuſmodi, quæ in illis locis generantur, videmus transferri circulariter: & multo magis ſphæra ignis, quæ eſt propinquior Cœlo, movetur motu circulari ad motum corporis cœleſtis. Præterea, corpora cœleſtia non ſolum cauſant motum in iſtis elementis ſibi propinquis, ſed in remotioribus, ut in aqua: nam Luna cauſat motum in mari, qui vocatur fluxus, & refluxus: & ex hoc ſupponunt Aſtrologi per experimentum, quod Luna habet dominium ſuper humida, ſicut Sol ſuper ſicca, ſuper quamcunque enim regionem elevatur Luna, aqua maris aſcendit directe tanquam verſus cauſam ſuam: ita quod aqua maris in illo loco, qui directe ſupponitur centro Lunæ, eſt altior, quam in quocunque alio loco, iſte autem locus habetur per lineam ductam a centro terræ, ad orbem Lunæ: illa enim linea neceſſario tranſibit per locum, qui eſt eminentior in aqua, & vocatur tumor aquæ. Quomodo autem iſta elevatio fiat effective a Luna diverſimode dicitur. Uno modo ponitur, quod Luna habet virtutem quandam, ſibi connaturalem ad attrahendum ad ſe aquas maris, ſicut magnes trahit ferrum. Alio modo dicitur, quod hoc fit propter diverſitatem angulorum, quos faciunt radii Lunæ ſuper aquas in principio ortus Lunæ, & in medio Cœli exiſtentis. Ponitur exemplum de pulmento in olla ſuper ignem, & de vapore reſoluto a cibo faciente animal dormire, de hoc nihil ad præſens. Prima opinio fuit Albumaſar. 2. *lib. majoris introductorii in Aſtronomia*, ſed ſequendo viam illam, quæ communis eſt utrique, ſcilicet quod tumor ille ſemper eſt in directo Lunæ, ubicunque ſit Luna, ſequitur, quod ille tumor circuit totam terram, in tanto tempore, quanto Luna circuit ſuum orbem per motum firmamenti, ſcilicet 24. fere horis; quia Luna ab ortu ejus, uſque ad ejus iterum ortum conſumit plus temporis, quam ſit dies naturalis habens 24. horas per ſpatium temporis, in quo oriuntur 12. gradus æquinoctiales; quia in una revolutione firmamenti, tantum pertranſit Luna de ſpatio, motu ſuo proprio, qui eſt ad Orientem contra motum firmamenti; ſed elevatio 5. graduum æquinoctialis facit unam horam: ideo ſervat, quod Luna percurrit orbem ſuum in 25. horis, minus duobus gradibus; & tumor aquæ in eiſdem horis circuit totum Oceanum regulariter: eſt tamen irregulariter accidentibus

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

fluxus in maribus mediterraneis, & fluvis; ratio eſt, quia inundatio aliarum marium venit in iſto tumore Oceani, in directo alicujus regionis: & tumore Oceani in directo motus Lunæ: pars autem aquæ ejuſdem tumeſcentis in Oceano fluit ad locum, & alveos humiles vicinos, propter naturam gravitatis aquæ, & fluunt tunc maria mediterranea. Recedente autem Luna ab illo aſpectu, vel ſitu, recedit tumor prædictus: & per conſequens in loco Oceani, ubi prius fuit aqua eminentior, quam in mari, & in fluminibus mediterraneis, jam per receſſum illius tumoris, fit aqua ibidem humilior terra: & ideo aquæ inundantes ad loca illorum fluviorum propter loci humilitatem, ex eadem lege naturæ fluunt ad Oceanum: & hæc eſt cauſa in generali fluxus, & refluxus maris. Sed mare mediterraneum magnum, quod decurrit ab Occidente, in Orientem, dividens Italiam ab Ægypto, & ab aliis regionibus Africæ, & Aſiæ, non fluit ex illa cauſa ita ſenſibiliter: quia Oceanus ingreditur mare illud per anguſtum introitum, ex parte Orientis verſus Hiſpaniam, qui vocatur anguſta maris: regulariter tamen non procedit in aliis maribus, ſicut in Oceano: quia maria quanto propinquiora ſunt Oceano, tanto citius fluunt, ſicut maria Septentrionalia; præcipue mare inter Norvegiam, & Sueciam, & inter Hiberniam, & Hiſpaniam: maria autem diſtantia tardius. Sed quare bis in die fluit, & refluit? Albumaſar *ubi ſupra* dicit, quod Luna in quartis cæli, habet effectum conſimilem in quartis terræ oppoſitis; ita quod ſicut in quarta Orientali, inter Orientem, & meridiem, dum Luna eſt in aſcendendo ſuper hemiſphærium, tunc habet fluxum, in hac quarta: & deſcendente Luna a puncto meridiei ad Occidentem, continue incipit mare decreſcere in illa quarta, in qua prius crevit, & fluit in alia quarta Occidentali: & deſcendente Luna ab Occidente, ſub terram uſque ad angulum mediæ noctis, fluit mare in quarta Orientali ſuper terram, illi quartæ oppoſitam, in qua tunc eſt Luna; & ita jam bis in illa die fit fluxus in illa quarta, & ita de aliis: Sed quæ ſit cauſa hujus, ipſe non dicit: nam videtur quod radii Lunæ, non poſſint penetrare terram: & ideo videtur quod eundem effectum, quem cauſavit per radios incidentes; dum eſſet in quarta Orientali ſub terra, eundem cauſet tunc per radios ſuos reflexos a firmamento, dum eſt in quarta Occidentali ſub terra.

Secundo dico, quod Planetæ, & ſtellæ habent actionem ſuper miſta: nam miſta imperfecta, ut impreſſiones quædam, generantur ab illis: nam materia illarum impreſſionum, quæ eſt vapor, non elevatur ad locum generationis illarum, niſi per calorem incorporatum, vel virtute alicujus ſtellæ: & hoc maxime patet in ſtellis cometis, quæ non tantum moventur ab Oriente in Occidentem, ſequendo motum Cœli: ſed ab Aquilone in Auſtrum ſequendo ſcilicet determinatum motum alicujus Planetæ, a quo generantur. Sed dices, ex quo habent talem cauſalitatem ſtellæ, & orbes ſupra inferiora, quæ quidem cauſalitas eſt determinata, & neceſſaria, quare non judicant determinate Aſtrologi de effectibus eorum? Dico, quod cauſa hujus eſt, quia non ſciunt

per-

perfecte qualitates, & virtutes Cœlorum, & ſtellarum concurrentium ad talem effectum, quas ſi cognoſcerent, poſſent de his judicare: & ideo credo, quod Angeli habent harum perfectam notitiam, ita quod poſſunt de his bene judicare, & quoad tempus quando venturi ſunt illi effectus, & quoad qualitatem eorum, vel quantitatem, & etiam ſi talis effectus ſit impedibilis per aliam ſtellam. Poterunt enim ſcire, quod non elevabitur, niſi tantum de materia, vel ſic, & poſſunt ſcire ſi erunt venti diſſipantes, & in quo ſitu, & ubi diſſipantur, & cadent. Hæc vero omnia, quia non plene noverunt Aſtrologi, ideo nec plene, nec perfecte, nec ſecure de his poſſunt judicare, tot enim cauſas oportet ibi concurrere, quod nimis eſt difficile judicare de talibus.

Tertio dico, quod habent actionem in mixta perfecta inanimata, ut ſunt metalla, quæ in quibuſdam regionibus generantur ex conſtellatione habente reſpectum ad illam regionem, & non aliam, nam terra non eſt activa hujus diverſitatis.

Quarto dico, quod habent actionem ſuper animata, alterando ſcilicet corpora mixta ad qualitatem convenientem, vel diſconvenientem animæ perficienti tale corpus, & ita poſſunt agere ad generationem, & corruptionem, & ita ſimiliter in ſenſitivis: nam organa ſenſuum, quæ ſunt corpora mixta, poſſunt immutari, & alterari ad aliquem gradum convenientem illis (a), ut nata ſunt eſſe organa ſenſuum, & etiam ad diſconvenientem ſenſui, & ita poſſet organum corrumpi, & lædi, & per conſequens poſſunt habere aliquam actionem quoad intellectionem quodammodo: quia ſi deordinatur ſenſus in actu ſuo, per conſequens, deordinatur intellectus, ut puta in freneticis, & lunaticis, in quibus eſt imaginatio confuſa: & etiam quo ad hoc poteſt eſſe cauſa deordinationis in voluntate. Poſſunt enim appetitum ſenſitivum alterare, ut magis inclinetur ad hoc, quam ad illud: & quia in virtute voluntas rationalis inclinatur ad proſequendum, quod efficaciter appetitur ab appetitu ſenſitivo, ideo hoc modo inclinant voluntatem Planetæ, & alia corpora cœleſtia. In nullo tamen neceſſitatur abſolute voluntas propter hoc: ſed ex ſua libertate poteſt contraire: & propter illam pronitatem ad ſequendum appetitum ſenſitivum contra dictamen rationis, quam cauſant corpora cœleſtia, accidit frequenter Aſtrologos vere prognoſticare de moribus hominum, puta, quod erunt luxurioſi, vel per hujuſmodi conſtellationes nativitatis: non quod ita eveniat neceſſario, quod non poſſet aliter eſſe de his, quæ dependent a voluntate rationali, ſi homo vellet magis ſequi per voluntatem, legem rationis, quam ſenſum: ſed *Cogitationes hominum pronæ ſunt ad malum.* Geneſ. 8. & Eccleſ. 1. *Perverſi difficile corriguntur, & ſtultorum infinitus eſt numerus.*

Ad primum argumentum (b), dico, quod ſufficit quod agens, &

pa-

a 1. de Anima t. c. 66. *Vide infra diſt. 29. & 4. diſtinct. 11.*

b *De hoc ſup. d. 9. q. 16. & d. 2. q. 11 de quo etiam Scot. 7. Phyſ. q. 3. Torpedo ſtuporem cauſat. Ariſt. 9. de ani. 37.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

patiens ſunt ſimul, vel ſecundum contactum, vel mediante aliquo medio: ſed hic eſt ſimul ſecundum medium. Et ad probationem in oppoſitum, dico, quod non oportet quod medium ſit capax actionis, ſecundum eandem rationem cum extremo, in quo perfectè dicitur eſſe alteratio: ſed ſecundum aliam rationem hujus actionis, alterius rationis, puta ſub ratione luminis bene eſt capax Cœlum: omnis enim pars Cœli, quæ poteſt eſſe ſub ſeptem pyramidibus poteſt eſſe tenebroſa. Patet de Luna, & aliis quæ patiuntur tenebras, & hujuſmodi. Et patet per exemplum commune de piſce, qui per rete medium, facit ſtuporem: qui tamen ſtupor non eſt in rete. Ad ſecundum dico, quod circumſcripto omni libero arbitrio humano, Angelico, & Divino, omnia evenirent de neceſſitate, & nihil contingenter eveniret, & nihil eſſet in entibus in potentia ad contradictoria: ſi enim aliqua cauſa nata eſſet elevare vaporem, de neceſſitate generaret pluviam; ſi vero fortior cauſa in oppoſitum eveniret, de neceſſitate impediretur: & hoc notum eſt Angelo: & ſecundum hoc, quicquid ex talibus cauſis evenit pro illo inſtanti, in quo evenit, & in ſenſu diviſionis, non evenit contingenter, ita quod poſſit non evenire.

Sed quid de infirmitatibus? agunt ne ad hoc? Dico, quod ſic. Habent enim aliquam actionem diſpoſitivam in remittendo, & intendendo qualitates, & hujuſmodi: & ſic eſt conveniens & neceſſarium, quod bonus medicus habeat ſcientiam Aſtronomiæ: poſſunt enim propinare aliquo tempore medicinam, quæ interficit, quæ tamen alio tempore liberaret. Ad tertium dico, quod non poſſunt agere per motum localem: quia omnis forma abſoluta eſt perfectior reſpectiva: ergo oportet, quod ſit per formam abſolutam ſubſtantialem, vel accidentalem: quod concedo. Tu dicis contra, quia tunc ſi Planeta, vel corpus cœleſte ſtaret, cauſaret: Concedo, cauſaret quantum de ſe eſſet; nec ejus motus localis facit ad actionem ſuam, licet enim, vel motus Solis requiritur ad hoc, ut adducat agens, patet 2. *de Gen.* (a) nec valet illud, ceſſante primo motu, &c. quod enim eſt primum, ſolum ſecundum eminentiam, & non eſſentialiter reſpectu aliorum, non oportet, quod ipſo deſtructo, alia deſtruantur.

DIXIT ETIAM DEUS PRODUCANT AQUÆ REPTILE, &c.

DISTINCTIO XV.

Circa iſtam Diſtinctionem, in qua Magiſter agit de opere quintæ diei, ſcilicet de productione animalium quæritur.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum in corpore animalis, vel in quocunque mixto remaneant elementa ſecundum ſubſtantiam in actu?

Quod non (b) videtur. Nam animalia aliqua producebantur, ſive generabantur ex aqua. Patet hoc Gen. 1. *producant aquæ repti-*

a *Scot. 4. diſt. 44. quæſt. Text. 56. & 58.* b *Vide Gen. 1. c...* *& ibidem.*

le, & viventis ſuper terram: ſed generatio unius eſt corruptio [illegible] ergo aqua corrumpitur, cum ex ea generatur piſcis: ergo & ſimiliter alia elementa corrumpuntur, & non manent. Item, ſi aliquod elementum, ſecundum ſubſtantiam maneret in mixto, eadem ratione & omne elementum maneret, & tunc cum inclinatio illorum [illegible] ad loca contraria, mixtum ex illis violenter moveretur, & quieſceret in [illegible] loco. Item, omne habens in ſe contraria, neceſſario corrumpitur [illegible] cauſa intrinſeca, ut patet [illegible] corrumpuntur a cauſa intrinſeca [illegible] Gen. cap. de mixtione, *Mixtio eſt miſcibilium alteratorum unio.* Ex hoc dupliciter arguo, ſi eſt alteratorum, ergo non eſt [illegible]. Similiter ſi mixtio eſt unio miſcibilium, & unio non eſt [illegible] in mixto; ergo, &c. Probatio major, ſecundo de Anima, [illegible] aqua. [illegible] ſecundum naturam elementi prædominantis: ſed ſi effectus eſt [illegible] ſi grave mixtum movetur deorſum, in eo eſt terra actu [illegible]. Item Ariſtot. *lib. de morte & vita* (b). In omnibus corruptibilibus duplex eſt corruptio, marcedo, quæ eſt corruptio interior, & extinctio, quæ eſt corruptio exterior: ſed non eſſet corruptio intrinſeca, niſi a contrariis intra exiſtentibus: ergo quoad primam corruptionem neceſſarie eſt dare aliquid intrinſecum activum, quod agit ad [illegible] eſt dare duas ſubſtantias in actu, unam corrumpentem, & aliam, quæ corrumpitur: ergo, &c.

Hic eſt una opinio Avicen. quam recitat Commentator 3. *Cœl. & Mun. com. 67. & primo de Gener. cap. de mixtione*, [illegible] manent in mixto ſecundum ſubſtantiam, non remiſſa, ſed ſecundum qualitates ſunt remiſſa. Contra illud arguit Comment. quod ſi elementa (c) remittantur ſecundum qualitates, quod etiam remittantur ſecundum ſubſtantiam. Primo, idem eſt judicium de toto, & de parte: ergo ſi qualitas poteſt remitti ſecundum partem, [illegible] elementi omnino non remiſſa, eadem ratione poteſt elementum remanere ſecundum ſubſtantiam, amiſſa tota qualitate: & ſic poſſet eſſe ignis, & non calidus, ideo ponit ipſe ſubſtantiam elementi ſemper [illegible] manere, & qualitatem, probat autem, quod elementum aliqualiter ma-

a Tex. 50. b Tex. 13. c 3. Cœl. ubi ſup.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

patiens ſent ſimul, vel ſecundum contactum, vel mediante aliquo medio: ſed hic eſt ſimul ſecundum medium. Et ad probationem in oppoſitum, dico, quod non oportet quod medium ſit capax actionis, ſecundum eandem rationem cum extremo, in quo perfecte dicitur eſſe alteratio: ſed ſecundum aliam rationem hujus actionis, alterius rationis, puta ſub ratione luminis bene eſt capax Cœlum: omnis enim pars Cœli, quæ poteſt eſſe ſub ſeptem pyramidibus poteſt eſſe tenebroſa. Patet de Luna, & aliis quæ patiuntur tenebras, & hujuſmodi. Et patet per exemplum commune de piſce, qui per rete medium, facit ſtuporem: qui tamen ſtupor non eſt in rete. Ad ſecundum dico, quod circumſcripto omni libero arbitrio humano, Angelico, & Divino, omnia evenirent de neceſſitate, & nihil contingenter eveniret, & nihil eſſet in entibus in potentia ad contradictoria: ſi enim aliqua cauſa nata eſſet elevare vaporem, de neceſſitate generaret pluviam: ſi vero fortior cauſa in oppoſitum eveniret, de neceſſitate impediretur: & hoc notum eſt Angelo: & ſecundum hoc, quicquid ex talibus cauſis evenit pro illo inſtanti, in quo evenit, & in ſenſu diviſionis, non evenit contingenter, ita quod poſſit non evenire.

Sed quid de infirmitatibus, arguitur ad hoc? Dico, quod ſic. Habent enim aliquam actionem diſpoſitivam in remittendo, & intendendo qualitates, & hujuſmodi: & ideo eſt conveniens & neceſſarium, quod bonus medicus habeat ſcientiam Aſtronomiæ: poſſunt enim propinare aliquo tempore medicinam, quæ interficit, quæ tamen alio tempore liberaret. Ad tertium dico, quod non poſſunt tantum per motum localem: quia omnis forma abſoluta eſt perfectior reſpectiva: ergo oportet, quod ſit per formam abſolutam ſubſtantialem, vel accidentalem: quod concedo. Tu dicis contra, quia tunc ſi Planeta, vel corpus cœleſte ſtaret, calefaceret: Concedo, calefaceret quantum de ſe eſſet; nec ejus motus localis facit ad actionem ſuam, licet enim, vel motus Solis requiritur ad hoc, ut adducat agens, patet 2. *de Gen.* (a) nec valet illud, ceſſante primo motu, &c. quod enim eſt primum, ſolum ſecundum eminentiam, & non eſſentialiter reſpectu aliorum, non oportet, quod ipſo deſtructo, alia deſtruantur.

DIXIT ETIAM DEUS PRODUCANT AQUÆ REPTILE, &c.

DISTINCTIO XV.

Circa iſtam Diſtinctionem, in qua Magiſter agit de opere quintæ diei, ſcilicet de productione animalium quæritur.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum in corpore animalis, vel in quocunque mixto remaneant elementa ſecundum ſubſtantiam in actu?

Quod non (b) videtur. Nam animalia aliqua producebantur, ſive generabantur ex aqua. Patet hoc **Gen. 1.** ***producant aquæ reptile***

a *Scot. 2. diſt. 44. qu. 4. Text. 56. & 58.* b *Vide Gen. 1. c. 2. & ibid.*

le, & volatile ſuper terram: ſed generatio unius eſt corruptio alterius: ergo aqua corrumpitur, cum ex ea generatur piſcis: ergo & ſimiliter alia elementa corrumpuntur, & non manent. Item, ſi aliquod elementum, ſecundum ſubſtantiam maneret in mixto, eadem ratione, & omne elementum maneret, & tunc cum inclinatio illorum [illegible] ad loca contraria, mixtum ex illis violenter [illegible] quiesceret in quocunque loco. Item, omne habens in ſe contraria, neceſſario corrumpitur [illegible]: ſed non omne mixtum corrumpitur [illegible] cauſa intrinseca, ut patet [illegible] & metallis, ut auro, & hujuſmodi [illegible] ergo non corrumpuntur a cauſa intrinſeca [illegible] Omnia [illegible] elementa [illegible] ergo non [illegible] ſecundum ſubſtantiam. Contra [illegible] primo [illegible] ſi eſt alteratorum, ergo non eſt vera unio. Ex hoc dupliciter arguo, ſi eſt alteratorum, ergo non eſt [illegible]. Similiter ſi mixtio eſt unio miſcibilium, & unio non eſt [illegible] ſed [illegible] ergo miſcibilia manent.

Item [illegible] in mixto; ergo, &c. Probatio major. ſecundo de Anima [illegible] Ariſtotel. quod corpora non poſſunt ſe tangere in aere, vel aqua [illegible] vel aqua [illegible]. Quod probat, quia [illegible] & [illegible] aqua [illegible] aqua. [illegible] ſecundum naturam elementi prædominantis: ſed ſi effectus eſt [illegible] ſi eſt: ergo ſi grave mixtum movetur deorſum, in eo eſt terra actu [illegible] Ariſtot. *lib. de morte, & vita* [illegible] libus duplex eſt corruptio, marcedo, quæ eſt corruptio interior, [illegible] extinctio, quæ eſt corruptio exterior: ſed non eſſet corruptio intrinſeca, niſi a contrariis intra exiſtentibus: ergo quoad primam corruptionem neceſſario eſt dare aliquid intrinſecum activum, quod agit ad [illegible] & aliquid paſſivum, corruptivum [illegible] actu [illegible] tem dare duas ſubſtantias in actu, unam corrumpentem, & aliam, quæ corrumpitur: ergo, &c.

Hic eſt una opinio Avicen. quam recitat Commentator 3. *Cœl. & Mun. com. 67. & primo de Gener. cap. de mixtione*, quod elementa manent in mixto ſecundum ſubſtantiam, non remiſſa, ſed ſecundum qualitates ſunt remiſſa. Contra illud arguit Comment. quod ſi elementa (c) remittantur ſecundum qualitates, quod etiam remittantur ſecundum ſubſtantiam. Primo, idem eſt judicium de toto, & de parte ergo ſi qualitas poteſt remitti ſecundum partem [illegible] elementi omnino non remiſſa, eadem ratione poteſt [illegible] manere ſecundum ſubſtantiam, amiſſa tota qualitate: & ſic poſſe [illegible] ignis, & non calidus, ideo ponit ipſe ſubſtantiam elementi remitti, ſicut, & qualitatem, probat autem, quod elementum aliqualiter manet

a *Tex. 90.* b *Tex. 33.* c *3. Cœl. ubi ſup.*

net; ſed tamen ſecundum ſubſtantiam remiſſam: primo ſic: Elementum eſt ex quo componitur res, & in ea manet, 5. *Met.* ergo ſubſtantia (a) elementi manet, licet remiſſa. Secundo ſic, ſi elementa non manerent in mixto, ſed omnino corrumperentur, adveniente forma mixti ſequeretur, quod materia prima immediate ſuſciperet omnem formam, ſine ordine. Sed ipſe arguit contra ſe tripliciter, primo ſic: Quia tunc forma mixti adveniret enti, in actu compoſito ex materia, & forma elementi (b): & ſic eſſet forma accidentalis. Item contra hoc, quod dicit formam ſubſtantialem remitti, arguit: quia nulli formæ intendi convenit, & remitti, niſi accidentali: ergo forma elementaris accidentalis eſſet. Item, quod non maneat forma elementaris, probat ſic: quia oportet receptivum denudari a natura recepti: ergo oportet materiam carere omni forma ſubſtantiali, ad hoc, quod poſſit aliam recipere, ut formam mixti. Ad illud ultimum reſpondet Commentator ſic. Quod non oportet ipſum denudari a toto genere recepti: ſed oportet denudari a natura ſpecifica recepti (c). Contra, tunc materia ſub forma aquæ exiſtens, poſſet recipere formam ignis. Sed ad hoc innuit reſponſionem in fine Commenti: quia omnes formæ elementares ſunt ejuſdem ordinis in ſubſtantialitate: ſic autem non ſunt formæ elementares, cum formis mixtorum, & tunc major debet intelligi, quod neceſſe eſt receptivum denudari ab omni forma ejuſdem ordinis, & ejuſdem generis Phyſici, ad hoc, quod aliquam illarum recipiat: ſed non oportet, quod denudetur ab omni forma alterius ordinis. Unde dicit, quod non oportet recipiens denudari a toto genere ejus, quod debet recipere: ſed tantum ab eis, quæ ſunt ejuſdem generis proximi, non autem remoti, & ideo non poteſt materia, manente forma unius elementi, quantumcumque remiſſi, recipere aliam formam elementarem, quia tunc non eſſet mixtio, & ideo dicit quod oportet materiam denudari ab omni forma ejuſdem generis proximi, & ejuſdem ordinis, ſi debeat aliquod eorum recipere; hujuſmodi ſunt formæ elementares inter ſe, non in comparatione ad mixtum. Si hæc reſponſio valet, ſequitur, quod lapis exiſtens lapis, poſſit recipere animam intellectivam. Ad aliam objectionem reſpondet, quod formæ elementares ſunt ſicut mediæ inter formas ſubſtantiales, & accidentales, ideo utriuſque habent proprietates, & ideo poſſunt intendi, & remitti. Utrum autem forma ſubſtantialis poſſit intendi, hoc non tractabitur modo (d). Quod autem neceſſe ſit ipſas intendi ad intentionem qualitatum, vel remitti ad remiſſionem, non concludit ratio Comment. nam cum dicit, quod eadem eſt ratio totius, & partis qualitatis, verum eſt inter ſe comparata: ſed non oportet reſpectu tertii. Nam quantum ad eſſe in ſubjecto neceſſario, vel contingenter, vel concomitari ſubjectum, non eſt eadem ratio totius caloris, & partis caloris; ſubjectum enim, ſive elementum habet talem qualitatem in quadam latitudine: ſed non preciſe

a Tex. com. 4. b 1. & 3 de anima. c Vt inquit 3. de anima com. 4. d Quære ſup. 8. Met. q. 4. 12.

eſt ſub tali, vel tali gradu. Unde ſicut non ſequitur, hoc corpus poteſt eſſe ſine hoc loco, & ſine illo: ergo pari ratione ſine omni: ſic in propoſito, non videtur valere ratio Commentatoris.

Dico ergo ad quæſtionem, tenendo oppoſitum utriuſque, quod elementa non manent in mixto ſecundum ſubſtantiam, ſive remiſſam (ſicut dicit Commentator) ſive non remiſſam, ſicut ponit Avic. (a) cujus ratio eſt, quia non eſt ponenda pluralitas ſine neceſſitate: nihil autem cogit ponere pluralitatem elementorum, vel formarum ſubſtantialium manere in mixto, quia non operatio, quæ maxime concludit formam. Non enim operatio mixti (b) eſt ejuſdem ſpeciei cum aliqua operatione elementi, nec tranſmutatio, nam forma elementi, & forma mixti habent ſufficientem entitatem, ut una ſit terminus unius generationis, & alia alterius, vel ut hæc ſit terminus a quo corruptionis, & illa terminus ad quem generationis: ergo ſicut nihil poteſt eſſe ſub forma aeris, & ignis, ſic nec ſub iſtis, & mixti. Nec etiam qualitas mixti hoc cogit, puta frigiditas carnis; quia illa non eſt frigiditas aquæ, vel terræ. Item, forma elementaris, nata eſt cum materia conſtituere ſuppoſitum per ſe ſubſiſtens in genere Subſtantiæ: ergo ſi ſint plures formæ elementares in mixto, quælibet conſtituet ſuppoſitum: & ſic in omni mixto eſſent plura ſuppoſita, quia ibi erit ſuppoſitum aquæ, & ſuppoſitum ignis, quorum quodlibet natum eſt per ſe ſubſiſtere: quod eſt inconveniens, inconveniens etiam eſt, quod ſubſiſtens poſſit habere duas formas ſpecificas, quarum una non eſt nata perfici ab alia: hoc autem poneretur, ſi elementa ponerentur in mixto ſecundum formas ſuas. Item, omnem ſubſtantiam corporalem conſequitur quantitas, quæ eſt propria paſſio ſubſtantiæ corporeæ: ſed forma elementi, quantumcunque remiſſa cum materia conſtituit ſubſtantiam compoſitam: ergo ipſam conſequitur propria quantitas, ſicut paſſio propria. Sed eadem propria paſſio non eſt plurium ſubjectorum: ergo in uno ſubjecto erunt plures quantitates, ut alia quantitas mixti, & alia elementi: & ita vel duo corpora erunt ſimul, vel quæcunque pars mixti, non erit mixta, & ita non erit mixtio, niſi juxta poſitio. Item, mixtum generatur ex elemento, vel elementis, & corrumpitur in illa: ergo talis incompoſſibilitas eſt inter formam mixti, & formam elementi, qualis eſt inter terminum generationis a quo, & terminum generationis ad quem: ergo non compatiuntur ſe in eodem ſuſceptivo ſimul, forma mixti, & forma elementari. Unde ſicut impoſſibile eſt, quando ex aqua ſit ignis, materiam perfici ſimul forma aquæ, & forma ignis: ita in propoſito.

Sed tamen propter verba Ariſtotel. qui videtur dicere, (c) quod elementa manent in mixto, oportet dicere quomodo manent. Dico ergo, quod in omni genere eſt invenire medium ejuſdem rationis cum extremis, ut patet ex 10. *Metaph.* & medium dicitur compoſi

a 1. Phyſ. & alibi. b 1. Phyſ. & 8. Met. c 1. de Gen. c. com. 84. & circiter Tex. 23.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ni ex extremis, ut rubeus ex albo, & nigro: & iſta compoſitio non eſt niſi convenientia naturalis medii cum extremis, quæ non eſt extremi ad extremum. Non ita, quod media qualitas habeat extrema partes ſui, immo eſt ita ſimplex ſicut extremum: & ideo ſicut qualitates extremæ dicuntur manere, vel habere *eſſe* in medio, & non dicitur, quod extremum ſit in extremo, ita dico de forma mixti; quod in mixto dicuntur manere formæ ſubſtantiales elementorum, propter naturalem convenientiam, quæ eſt formæ mixti cum elementis, quæ non eſt unius elementi ad aliud. Item Ariſtot. (a) vult quod forma generati, ſive mixti, eſt actualior, & perfectior forma elementi, ita quod forma elementi inferior, & potentialior eſt: ideo dicuntur elementa virtualiter manere in mixto, ſicut imperfecta, & inferiora manent in ſuperioribus, in quibus non manent niſi virtualiter. Unde Ariſtot. poſtquam dixit, quod elementa manent in mixto, ſubdit; *Salvatur enim virtus eorum.* Dico ergo, quod elementa non manent in mixto ſecundum ſubſtantiam, ſed oportet dicere, quod manent ſecundum qualitates ſuas, ſicut nec qualitates extremæ manent in medio: manent ergo in mixto, ſicut ſi diceremus, quod ſenſitiva, & vegetativa manent in intellectiva. Sed quomodo generatur mixtum ex elementis? Dico, quod non oportet neceſſario quatuor elementa concurrere ad compoſitionem mixti. Aliquando enim mixtum fuit factum ex uno elemento. Patet per literam Gen. 1. *producant aquæ reptile*, &c. Quando etiam concurrunt elementa ad generationem, non generatur mixtum per actionem illorum corrumpentium ſe mutuo: ſed oportet illa agere in virtute univerſalis agentis. Probo, quia quæro de inſtanti, in quo generatur mixtum, utrum in illo ſint omnia corrupta, vel adhuc manent? Si omnia ſint corrupta, & in illo inſtanti, in quo inducitur forma ſubſtantialis mixti, eſt vera actio, & productio, & generatio: ergo mixtum generatur ex non ente. Si aliquod illorum maneat, ergo non corrumpunt ſe mutuo in generatione mixti: & tunc etiam non generaretur mixtum niſi ex illo unico.

Præterea, cauſa æquivoca nobilior eſt ſuo cauſato, ſed elementa in inſtanti, in quo corrumpuntur, & in quolibet inſtanti ſunt imperfectiora ipſo mixto: ergo non cauſant, nec generant ipſum mixtum per actionem ſuam. Dico ergo, quod quatuor elementa manent in uno mixto, virtualiter habente formam ſubſtantialem, continentem in virtute formas elementorum: non tamen ſecundum ſubſtantiam, ut partes ſui, ſed propter prædictam convenientiam, & continentiam virtualem, & pro hoc videtur eſſe Philoſophus, qui dicit, quod manent potentia, & virtute.

Ad primum in oppoſitum, dico, quod *alterabilium* eſt præteritum paſſivum, & verum eſt quod mixio eſt eorum, quæ fuerunt alterata, ſed quod dicitur, quod eſt unio, debet ſic intelligi, quia omnis mixtio eſt quædam generatio, & per conſequens corruptio

quæ

a Tex. 64.

[illegible] generatione [illegible] formæ mixti, dicuntur elementa [illegible], non ſecundum ſubſtantiam, ita quod aliqua forma producatur ex illis, quæ connectat unitive qualitates [illegible] manent ergo in mixto, ſicut ſi diceremus, quod ſenſitiva, & vegetativa manent in intellectiva. Ad aliud, cum dicitur qualitates elementi non ſunt ſine elemento: dico, quod in mixto ſunt qualitates ſimiles qualitatibus elementi: non eædem. Unde eſt ibi convenientia qualitatis elementaris cum qualitate mixti. In mixto enim animato eſt calor, & alius, quam in igne, licet ſint in aliquo ſimiles. Calor enim ignis alterat ad ignem, & ille alius alterat ad carnem, non ad ignem. Unde qualitas mixti eſt perfectior, quam qualitas elementi.

Ad aliud de prædominante, dico, quod prædominium elementi in mixto, attenditur ſecundum convenientiam in qualitate naturali, quæ qualitas eſt principium motus, ut gravitas movendi deorſum, non quod elementum ſit ſecundum ſubſtantiam. Unde ſecundum [illegible] la, ſcil. quando mixtum magis convenit in forma cum uno elemento, quam cum alio, & ſic in qualitate ſimili, quæ eſt qualitas mixti, & non elementi, & ideo habet ſimilem modum conſequentem, & ſimilem actionem. Ad aliud dico, quod dubium eſt. Utrum iſta corpora, quæ non nutriuntur, nec ſunt aliquid ex illis, ut aurum, & hujuſmodi inanimata, habeant corruptionem intrinſecam, quæ vocatur marcedo; Sed de omnibus vivis manifeſtum eſt, quod habent corruptionem intrinſecam: quia nutriuntur propter reſtaurationem deperditi. Sed hujus cauſa non eſt, quia habent in ſe contraria elementa in actu: quia extrema, ut ſunt in medio, non agunt ad corruptionem ſui, ſicut cum ſunt in ſeipſis. Non enim rubor, in quo dicuntur extrema manere, corrumpit ſe magis, quam albedo, vel aliud extremum. Sed quomodo tunc eſt in animali corruptio? Dico uno modo, quod animalia habent partes multas organicas, & diverſas, & in iſtis partibus organicis diverſis, nihil prohibet eſſe qualitates contrarias alterantes ſe invicem. Cor enim eſt calidum, & cerebrum eſt frigidum, & hepar etiam. Unde calor in corde, poteſt alterare frigiditatem hepatis, ſive cerebri. Quando autem ultra debitam proportionem augetur qualitas activa unius organi, ſupra qualitatem, & virtutem alterius; accidit infirmitas in animali, ſi ſit pars minus principalis, & mors, ſi ſit principalis: niſi ei apponatur medicina juvans partem debiliorem. Alio modo accidit corruptio [illegible] propter contrarietatem partium organicarum. Verum etiam propter corruptionem, quæ poteſt accidere in eadem parte, ut in digito, ſunt diverſæ qualitates. Nam una pars ſluit, & alia reſluit, quæ convertitur in carnem per virtutem caloris naturalis, quæ debilitatur in agendo, cum ſit activum naturale; & caro ſecundo genita non eſt ita pura, ſicut prima; & ideo magis eſt diſpoſita ad iterum ſluendum: & ſic tandem redditur improportionabilis animæ; & ſic ex illa actione contraria, accidit cor-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible]

HIS EXCUSSIS QUOD SUPRA DE HOMINIS. &c.

DISTINCT. XVI.

CIrca iſtam Diſtinctionem, in qua Magiſter agit de creatura compoſita ex corporali, & ſpirituali, ſcilicet, de homine primo, quomodo homo dicitur factus ad imaginem Dei, quæritur.

QUÆSTIO UNICA.

[illegible]

QUod ſic videtur, quia in Trinitate, perſonæ ſunt realiter diſtinctæ: ſed imago Trinitatis eſt in anima hominis: ergo anima hominis habet tria realiter diſtincta, ſed non ſunt actus, quia imago eſt perpetua, cujuſmodi non ſunt actus: ergo ſunt potentiæ, quæ ſunt realiter diſtinctæ. Item, 2. *de Anima* (a) potentiæ diſtinguuntur per actus, ſed actus illarum potentiarum, in quibus eſt imago Trinitatis, ſunt realiter diſtincti: ergo & potentiæ. Item, quorum eſt identitas realis, eorum eſt prædicatio vera, prædicando hoc eſſe hoc. Si ergo intellectus, & voluntas eſſent idem realiter, hæc eſſet vera, intellectus eſt voluntas, quod eſt inconveniens.

Quod

a *Cap. 33.*

Quod ſi non habeatur pro inconvenienti. Contra, ſi intellectus formaliter eſſet voluntas, quicquid formaliter conveniret alicui per unum illorum, conveniret ſibi per alterum. Ergo ſicut aliquis dicitur intelligere per intellectum, ita diceretur intelligere per voluntatem. Et per idem probatur concluſio principalis, quod non ſint idem realiter, quia tunc quod realiter conveniret uni, realiter conveniret alteri. Contra Auguſt. 14. de Trinit. c. 8. *In ea quærenda eſt imago: quo, in anima noſtra nihil eſt melius*: ſed eſſentia animæ nihil eſt melius, ergo potentiæ, in quibus eſt imago, non differunt ab eſſentia realiter, quia ſi ſic, tunc eſſentia animæ, quæ eſt ſubſtantia ſimplex, & indiviſibilis eſſet melior ipſa.

Præterea, anima eſt immaterialis intrinſece, & per eſſentiam ſuam: ergo per eſſentiam eſt intelligibilis, & intellectualis, ſive intelligens, ſecundum illam propoſitionem Proculi famoſam: *Omne immateriale, eſt ſupra ſe converſivum*: & ſic intelligens, & intellectum, ſunt idem realiter in anima: ergo potentia non differt ab eſſentia, & ſic erit de aliis otiare nec inter ſe. Præterea Auguſt. 15. *Trin. cap 6. & 7. de parvis*, dicit, quod memoria pertinet ad imaginem, quæ repræſentat Patrem, & intelligentia ſimiliter, quia repræſentat filium; cujus rationem aſſignat, quia memoria perfecta, eſt principium ſufficiens intellectionis, tanquam actus primus, ſed actus primus eſt principium operationis: ergo memoria, & intelligentia, quæ ſunt principium operationis, non differunt realiter, & ſic erit de voluntate.

Hic eſt unus modus dicendi, (a) quod intellectus, & voluntas, ſunt duæ potentiæ realiter diſtinctæ inter ſe, & ab eſſentia animæ (de memoria modo non loquor) paſſiones enim animæ ſunt illæ duæ potentiæ, & proprietates, & accidentia fluentia ab ipſa: accidens autem realiter differt a ſubſtantia. Alius modus dicendi eſt, quod iſtæ potentiæ non ſunt accidentia animæ: ſed partes eſſentiales ejus. Primus modus tenetur a multis, & probatur ſic ab uno antiquo Doctore. Potentia, & actus pertinent ad idem genus, ſed actus potentiarum iſtarum, ſcilicet intelligere, & velle, ſunt accidentia animæ: ergo & potentiæ animæ. Præterea, ſi anima ſecundum ſuam eſſentiam ſit immediate principium operationis, cum ſemper ſit in actu, quia eſt actus, ſemper ageret, & operaretur: igitur habens animam ſemper intelligit, (b) ſicut habens animam, vel eſſentiam animæ, ſemper vivit. Unus Doctor modernus addit talem rationem. Nullum ſimplex creatum poteſt eſſe immediatum, (c) & totale principium diverſarum operationum. Et hoc probat in illo ubi magis videtur. Nam materia una, & ſimplex, non poteſt ſecundum ſe eſſe principium receptivum diverſarum formarum, alterius rationis, niſi mediantibus perfectionibus,

a *Quære D. Bon. & alios hic & Goffr. D. Tho. 1. p. ſum q. 77. a. 1.*
b *Herv. quodl. 1. q. 9.*
c *Herv. quodl. 1. q. 9.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

minus, & diſpoſitionibus quibuſdam, determinantibus ipſam ad diverſas formas: alias enim quodlibet poſſet fieri ex quodlibet, quod eſt impoſſibile, ut patet (a) *primo Phyſicorum*, & multo minus in potentiis activis: igitur una eſſentia ſimplex, non poteſt eſſe principium immediatum diverſarum operationum, cujuſmodi ſunt intelligere, & velle: ergo hoc erit per potentias realiter diſtinctas. Unus alius modernus, ponit rationem talem. Accidens variabile non ineſt ſubſtantiæ, (b) niſi mediante accidente invariabili: intelligere, & velle, ſunt accidentia variabilia, & conveniunt animæ mediante intellectu, & voluntate; ergo. Major probatur, quia major diſtinctio, vel differentia non procedit ab unitate, niſi mediante aliqua diſtinctione minori. Præterea, apponitur ratio talis. Agens per eſſentiam ſuam, vel ſemper agit, vel ſemper poteſt agere; ſed anima cum in operando, maxime dependeat ab alio agente, non poteſt ſic ſemper agere: igitur quo agit, non eſt eſſentia. Præterea, ſicut *eſſe* ad eſſentiam, ita *operari* ad potentiam: igitur per commutationem proportionis, ſicut *eſſe* ad *operari*, ita eſſentia ad potentiam: ſed in omni creato, *eſſe* realiter differt ab *operari*; ergo & eſſentia a potentia. Præterea hoc oſtenditur per Auguſt. *de Spiritu, & Anima*, per Ariſtot. *in Prædicamentis*, per Simplicium, *ſuper Prædicamenta, cap. de Qualitate*, & per Damaſc. *in Logica ſua*, qui omnes ponunt potentias naturales in ſecunda ſpecie Qualitatis; igitur ſunt accidentia. Præterea, Comment. *de Anima* (c) dicit, quod anima dividitur in has potentias, ſicut pomum in colorem, odorem, & ſaporem; tale eſt in accidentia; ergo. Præterea, quod recipit magis, & minus, non eſt ſubſtantia; ſed iſtæ potentiæ recipiunt magis, & minus; ergo, &c. Major patet in Prædicamentis. Minorem videtur ponere Auguſt. *15. de Trinit. cap.* 23. Præterea, Anſel. *de caſu diab. l. cap.* 8. dicit quod potentiæ iſtæ, & ſi non ſubſtantiæ: non ſunt tamen nihil.

Rationes iſtæ non cogunt, & cum pluralitas non ſit, ſine ratione cogente ponenda; ergo. Ad primam dico, quod ibi eſt æquivocatio de *potentia*. Nam *potentia*, uno modo eſt principium operandi, & ſic dividitur in potentiam activam, & paſſivam 5. & 9. *Metaph.* (d) Alio modo accipitur, ut dividitur contra actum. Et hoc modo potentia, & actus non ſunt tantum ejuſdem ſpeciei, ſed etiam ejuſdem numeri, ut dicitur 9. *Metaph.* Illud enim individuum, quod nunc eſt in actu: illud idem fuit in potentia. Potentia autem primo modo, eſt principium tranſmutandi aliud inquantum aliud, vel ab alio inquantum aliud. Cum ergo dicitur, quod potentia, & actus ſunt ejuſdem generis, falſum eſt de potentia, quæ eſt principium tranſmutationis; quia accidens immediate recipitur in ſubſtantia: aliter eſſet proceſſus in infinitum: ergo potentia paſſiva, vel activa hic

a *Tex.* 37. b *Æ[illegible] 4. quodl. 3. q.* 10. c *Comm.* 92.
d *Tex.* 17. *Tex.* 2. *& [illegible] & inde. Tex.* 13. 3. *Phyſ. t. c.* 8. *vide com.* 8. *Met. c.* 15. *De hoc ſup. d.* 12.

[illegible]

L 3

e *Tex. c.* 31. [illegible] h *Vide* [illegible] b *Tex. com.* 5. *&* 14. *de loc* [illegible]

in homine, quot intellectiones: quia puta potentia eſt variabilis, ſicut actus ſunt varii dicente Ariſtot. 3. Phyſic. quod *poſſe ſanari, & poſſe ægrotare differunt, ſicut ſanari, & ægrotare* (a). Similiter ipſa ponit, quod eſt accidens de ſecunda ſpecie qualitatis: ergo eſt actus: aliter non qualificaret. Ad illud autem Philoſophi 3. de Anim. dico, quod illa propoſitio eſt diſtinguenda, ſecundum amphibologiam [illegible] quod *ly ante*, poteſt conſtrui cum *ly intelligere*; & tunc propoſitio eſt vera in hoc intellectu; intellectus nihil intelligit ante intelligere, et intellectus non eſt potens de propinquo ſeipſum intelligere, ante intelligere aliorum intelligibilium. Si autem conſtruitur cum *ly* [illegible] vel cum *ly* [illegible], tunc eſt propoſitio falſa; quia tunc eſſet ſenſus, quod non eſt poſſibile, quod habeat intelligere. Quod additur de materia: dico, quod hoc non concludit, niſi quod intellectus non eſt primo intelligibile. Ad tertium, idem ſimplex non poteſt eſſe principium diverſarum operationū; Falſum eſt: tunc enim ſubſtantia animæ non poſſet eſſe immediatum receptivum omnium potentiarum (c). Dices, quod verum eſt [illegible] vel prius natura alia. Hæc non valet, quia una forma in corporibus, [illegible] cipiendi calorem, etiamſi prius recipiatur: nec calor in igne, vel in [illegible] levitas niſi eſſet ibi calor, ex quo eſſet per ſe ratio recipiendi ipſam. Sic in propoſito, ſi una prius alia recipiatur: tamen immediate intelligere, & velle, in eodem ſuſceptivo recipiuntur: ſcilicet in eſſentia animæ. Quod dicis de materia, quod non recipit diverſas formas, niſi diverſimode determinata: hoc poſito, habetur propoſitum, quia ſaltem immediate recipit illa abſoluta. Et quod dicis, quod mediantibus [illegible], falſum eſt, quia quod eſt per ſe receptivum, vel per ſe ratio recipiendi formam ſubſtantialem, eſt de ſubſtantia compoſiti: igitur illud abſolutum, quod determinat materiam, vel eſt forma ſubſtantialis: & tunc ſunt plures formæ ſubſtantiales in eodem, quod tu negas [illegible] ſic adveniret enti in actu (d), & ita eſſet accidentalis, vel ſi eſt ſimaliter [illegible] utrum potentia ſit variabilis vel non? ſi non, cum anima ſit ita invariabilis ſicut potentia, ipſa poterit immediate recipere actus variabiles [illegible] ntia. Si autem potentia eſt variabilis, non poteſt per ſe recipere variabile, niſi mediante invariabili, cujuſmodi eſt eſſentia: ergo. Ad aliud dico, quod agere per eſſentiam eſt dupliciter uno modo, idem eſt, quod in agendo non dependere [illegible] per [illegible]: & ſecundum hoc, major eſt vera: ſed minor falſa. Alio modo, idem eſt, quod non per accidens, [illegible] licet

a Tex. c. 16. b *Vide ſup. diſt.* 3. q. 8. c *Vide D. Tho. p.* [illegible] d [illegible] e *Vide* [illegible] cap. [illegible]

licet dependens: Et ſecundum hoc, major eſt falſa. Et hoc patet per Avic. 6 *Metaph. cap.* [illegible] qui dicit, quod virtutes aliquæ ſunt agentes non [illegible] additum. Ad aliud dico, quod major propoſitio eſt falſa, ſicut ſe habet eſſe ad eſſentiam, ita operari ad potentiam: quia eſſe eſt idem realiter cum eſſentia non progrediens ab eſſentia: actus autem, vel operari, eſt progrediens a potentia, nec eſt idem ſibi realiter. Sed ſi [illegible] ſicut eſſentia ad eſſe: ſic potentia ad poſſe: igitur ſicut eſſentia eſt potentia, ſic eſſe eſt poſſe, concederetur argumentum. Auctoritates ſolventur inferius, quia ſolutio earum dependet a ſolutione [illegible]

Alia opinio dicit, quod ſunt partes animæ (a) realiter diſtinctæ inter ſe quamvis non ab eſſentia. Quod confirmatur per Philoſ. 3. de Anima c. 1. *De parte* (inquit) *animæ, &c.* Præterea, per Boet. in lib. diviſionum, *Anima dividitur in potentias, ſicut totum in partes virtuales.* Præterea Auguſt. 15. de Trin. cap. 7. *De tracto etiam corpore, ſi ſola anima cogitetur, aliquid ejus eſt mens tanquam caput [illegible], vel oculus, vel facies*, & ſequitur. *Non igitur anima, ſed quod excellit in anima, mens vocatur.* Præterea, Anſelm. *de Concor. gratiæ, & lib. arb. cap.* 19. dicit, quod potentiæ ſic ſunt in anima, ſicut in corpore membra, ergo. Hoc videtur contra Aug. 9. *de Trin. cap.* 5. ubi dicit, quod quælibet iſtarum complectitur totam eſſentiam animæ: pars autem non complectitur ſuum totum, & ibi etiam concludendo dicit. *Unius, ejuſdemque eſſentiæ, neceſſe eſt hæc tria eſſe.* Nulla autem pars eſt ejuſdem eſſentiæ cum alia. Unde cum iſtæ tres potentiæ ſunt in una eſſentia, una vita: ut in pluribus locis dicit, ſequitur, quod non ſunt partes eſſentiæ. Præterea, pars in eſſe naturali præcedit ſuum totum, origine: ſed intellectus, vel quæcunque alia potentia ſequitur eſſentiam animæ: ergo non eſt pars animæ. Præterea, ſi ſunt partes, aut integrales, aut eſſentiales. Si integrales, igitur oportet dare aliquod tertium præter iſta: quia ſemper partes integrales faciunt aliquod totum, aliud a qualibet partium, per aliquod formale concurrens, ut patet 7. *Metaph.* (b) de hac ſyllaba AB. cujus partes ſunt. A. & B. AB. autem non eſt, nec A. nec B. Si ſunt partes eſſentiales ſubſtantiales, igitur una erit perfectibilis ab alia eſſentialiter, ut intellectus a voluntate: igitur anima non poſſet informare corpus. Probo, quia potentia receptiva, & perfectibilis ab alia potentia, non poteſt eſſe magis dependens, quam materia ignis, vel alterius corporis: ſed materia ignis, vel ignis ipſe, non poteſt eſſe alicui, ſpiritum informando: igitur ſic nec anima poteſt eſſe forma, vel actus primus alicujus: quia ſuæ parti eſſentiali, ſcilicet potentiæ alii repugnat informare, igitur tota anima non poteſt eſſe forma alicujus. Si autem dicatur quod in idem redit, ſcilicet quod una non perficit aliam, ſed ambæ perficiunt materiam animæ, tunc videtur idem, quod prius, ſcilicet, quod toti animæ repugnat eſſe actum primum alicujus, & informare primo: quia parti ſuæ eſſentiali, ſcilicet ſuæ materiæ, repu-

a Bon. in 2. d. 34. ar. 2. q. 1. b Tex. c. 60.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſi non informaret, homo etiam non eſſet unum per ſe, & primo.

Aliter dicunt (a) quod potentiæ animæ ſunt idem eſſentiæ animæ, diſtinctæ tamen inter ſe realitate relativa, ita quod potentia animæ non dicit niſi eſſe cum reſpectu conſumpta: quod probatur, quia ſecundum ſe non dicitur potentia, niſi in ordine ad actum, & objectum, quia anima ſecundum ſe non dicit potentiam, quia 9. *Metaph. t.* 14. dicitur quod potentia diffinitur per actum, & e converſo. Anima autem ſecundum ſe conſiderata, non diffinitur per hujuſmodi actum: ergo nec ſic eſt potentia: ſed eſſentia animæ ſub tali reſpectu, dicitur talis potentia: ſecundum hoc igitur quod anima ſecundum ſe comparatur ad diverſos actus, ſunt in anima diverſi reſpectus, qui dicuntur diverſæ potentiæ: & per hujuſmodi diverſos reſpectus, determinatur ad diverſos actus. Aliter tamen (b), & aliter determinatur his reſpectibus, ſecundum quoſdam. Nam ad potentiarum organicarum actus determinatur anima per organa, ad intellectum autem agentem, & voluntatem, quæ ſunt potentiæ activæ, determinatur anima, ex comparatione ad objectum, ſive determinentur ex ſe, ex eo, quod hujuſmodi potentiæ habent determinatum agere ſcilicet intellectus agens, & voluntas, ſive per ſpecies receptas, ſicut intellectus poſſibilis.

Hæc opinio videtur conſona rationi imaginis, quæ eſt in anima. Nam ſicut in divinis eſt una eſſentia, & diſtinctio perſonalis per tres res relativas: ſic in imagine creata, eſt una eſſentia cum tribus potentiis, ut relativa diſtinctis. Præterea, Auguſt. 9. de Trinit. cap. 4. *Unius ergo ejuſdemque eſſentiæ, neceſſe eſt hæc tria eſſe*: ergo non ſunt tria abſoluta. Item, pro hoc eſt autor de ſpiritu, & anima, cap. 2.

Contra, quia non quærimus hic de potentia, prout dicit reſpectum ad actum: ſed quærimus de fundamento iſtius reſpectus, quaſi de potentia, quæ eſt, vel poteſt eſſe principium operationis, ſive actus, quantum ad potentiam activam: vel principium receptionis alicujus abſoluti, quantum ad paſſivam: quærimus igitur de proximo fundamento relationis principii ad principiatum, ſive de principio immediato actionis, vel operationis. Illud autem principium non poteſt eſſe abſolutum, cum relatione. Probo, quia impoſſibile eſt abſolutum cum relatione facere per ſe unum: ſed unius operationis per ſe, eſt unum principium per ſe: ergo impoſſibile eſt, quod in ratione illius principii includatur per ſe relatio; ſed intelligere eſt actus per ſe unus, & ſimiliter velle; ergo, &c. (c) Præterea, principium per ſe unum prius eſt operatione, & poteſt eſſe abſque contradictione, ſine ipſa: ſed relatio, nec poteſt eſſe, nec intelligi ſine termino, qui in propoſito eſt operatio: ergo. Præterea, reſpectus non eſt per ſe de ratione potentiarum receptivarum, ſive paſſivarum: ergo nec activarum. Conſequentia patet. Antecedens probatur, quia recipiens, cujuſmodi eſt materia, recipit formas per eſſentiam

a *Henr. quodl.* 3. *qu.* 14. b *Ex* 1. *d.* 3. *q.* 7. 8. 9. *idem de voluntate infr. d.* 25. c 1. *d.* 3. *q.* 8.

ſuam, non per relationem. Aliter probatur, quia quod eſt per ſe de ratione principii paſſivi; eſt, per ſe pars compoſiti, faciens per ſe unum cum illo, reſpectus autem non eſt per ſe pars alicujus abſoluti, nec facit per ſe unum cum abſoluto. (a) Præterea, ſecundum ipſum, reſpectus eſt idem eſſentialiter, & realiter cum fundamento: ergo eſſentia animæ non eſt nobilior illo reſpectu nobilitate reali; nec etiam una potentia erit nobilior alia; quæ enim uni, & eidem fundamento reali ſunt eadem realiter, unum non eſt nobilius alio quod eſt contra eum, qui ponit voluntatem nobiliorem intellectu, realiter. Præterea, ipſe ponit, quod intellectus, & voluntas ſunt duo diſtincta, ita quod non eſt talis diſtinctio in aliquo eorum per ſe, ut in voluntate per ſe, vel in intellectu per ſe, qualis eſt inter intellectum, & voluntatem: ſed poſito, quod iſti reſpectus ſint idem fundamento ſuo, non videtur hoc verum. Præterea, ſi potentia includit reſpectum, & diſtinguitur per reſpectum: voluntas erit duæ potentiæ, vel plures. Probo, quia ante relationem ad actum, ut ad velle, non diſtinguitur, vel non eſt diſtincta voluntas contra aliam potentiam: igitur ſecundum multiplicationem reſpectuum ad diverſa velle, erit multiplicatio potentiarum volitivarum: ibi autem ſunt diverſa velle, ſcilicet reſpectu finis, & reſpectu eorum, quæ ſunt ad finem; & ſic etiam erit de intellectu. Præterea, contra illud, quod dicit de potentia organica, eſt Comment. 1. *de anima*, (b) qui dicit, quod membra cervi, non differunt a membris leonis, niſi, quia anima cervi differt ab anima leonis, forma enim determinat ſibi membra convenientia, & diſtinguit, non autem materia reſpectu talium actuum: materia enim non diſtinguit formam, ſed e converſo. Præterea, dicit, quod intellectus poſſibilis determinatur ad actum per ſpeciem: & tamen negat ſpeciem recipi in intellectu, ſed tantum ponit phantaſmata: (c) quomodo autem determinetur intellectus, vel diſtinguatur per phantaſmata non video. Præterea, ſi ſpecies determinat intellectum poſſibilem: igitur ſpecies alterius rationis conſtituet intellectum alterius rationis, ſi enim determinantia aliquorum ſunt alterius rationis, & determinata erunt ſimiliter. Ad primum pro opinione illa, dico, quod neceſſe eſt imaginem creatam in aliquo deficere ab increata: & illud, in quo deficit, eſt, quia principium operandi, & diſtinguendi, non poteſt eſſe relatio. Ad auctoritates dico, quod loquuntur de relationibus potentiarum comparatis inter ſe, non autem ut comparantur ad extra.

Dico igitur, quod potentiæ non diſtinguuntur realiter inter ſe, nec ab eſſentia. Illud enim eſt ponendum in natura, quod melius eſt, ſi ſit poſſibile, ex 2. *de Generatione*, (d) natura enim ſemper deſiderat, quod melius eſt: ſed paucitas, ſine multitudine eſt melior in na-

a *Vide ſup. d.* 1. *q.* 9. b *Com.* 53. c *Vide ſup. d.* 3. *quæſt.* 8.

d *Tex.* 59. *Item* 2 *Phyſ. t. com.* 36. *Tex.* 35. 41. & 50. *Paucit. eſt melio* 1. *d.* 10. *t.* 1.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

natura, ſi ſit poſſibilis. Patet 1. *Poſteriorum*, igitur ſi poſſunt eſſe actus diverſi ab una eſſentia ſimplici animæ, ſine diſtinctione reali potentiarum, hoc eſt ponendum; ſed hujuſmodi paucitas eſt poſſibilis: Patet autem per prædicta, quod non eſt neceſſe, quod iſtæ potentiæ ſint accidentia abſoluta, vel relativa, nec partes animæ eſſentiales, ſive integrales: hæc enim omnia patent per reſponſionem ad argumenta opinionis. Quod autem iſta paucitas ſit nobilitatis, patet, quia aliter non competeret enti nobiliſſimo, cui competit per unicam eſſentiam ſuam operari diverſa. Præterea, quanto ordinatum ad finem, immediatius attingit finem, tanto majoris nobilitatis eſt: ſed eſſentia ordinatur ad finem: igitur quanto immediatiori modo attingit finem, tanto erit nobilior: ſed hoc eſt ſi ſe ipſa immediate, non mediante aliquo accidente realiter differente ab ipſa operetur, & agat: ergo, &c. Et præterea ſequeretur, quod anima non eſſet beata, niſi per accidens. Probatio, illa non eſt perfectio propria alicujus, quæ non recipitur in illo, niſi recipiatur prius in alio realiter differente ab illo, in quo etiam reciperetur ſi eſſet ſeparatum ab illo: verbi gratia, color non eſt propria perfectio ſubſtantiæ corporeæ: quia non recipitur in illa, niſi mediante ſuperficie, quæ realiter diſtinguitur ab ea: & reciperetur in ipſa, ſi eſſet ſeparata ab ipſa, & maneret: ideo ſubſtantia eſt colorata per accidens: ſed viſio, vel intellectio Dei, non recipitur in anima, niſi quia recipitur in intellectu, qui ſecundum te eſt potentia realiter diſtincta ab anima, & reciperetur in ipſo etiam ſi eſſet ſeparatus: igitur anima non eſſet beata, niſi per accidens, & intellectus per ſe. Præterea, aliquis actus, vel aliqua forma inferior anima, poteſt eſſe principium immediatum agendi. Patet de calore, & qualitatibus activis, aliter eſſet proceſſus in infinitum: hoc etiam eſt nobilitatis, aliter non competeret Deo ſic operari, ſcilicet immediate per eſſentiam ſuam; igitur multo magis debet hoc competere animæ intellectivæ. Præterea, neceſſe eſt ſubſtantiam generari a ſubſtantia, tam in generatione univoca, quam æquivoca. Probo, quia neceſſe eſt, quod forma generantis, quæ eſt principium generationis, ſit nobilior, vel æque nobilis, ſicut forma geniti, ſed impoſſibile eſt formam accidentalem quamcunque eſſe perfectiorem forma ſubſtantiali: ergo non poteſt eſſe principium immediatum generandi. Dices, quod forma accidentalis non eſt agens principale, ſed inſtrumentale. Contra, quia ſi ſic, habetur propoſitum. Inſtrumentale enim agens non movet, niſi quia motum: igitur aliqua immediata efficientia datur ſuperiori agenti, ſcilicet ſubſtantiæ. Præterea, principale agens ubi non poteſt habere inſtrumentum, quod attingat terminum vel paſſum, ibi immediate attingit terminum: ſed in generatione ſubſtantiali inſtrumentum non poteſt attingere paſſum, ſcilicet materiam primam: ergo tunc non utitur eo: igitur ſaltem tunc attingit immediate paſſum, ſcilicet materiam primam.

Probatio: Quicquid præſupponitur ab actu primo, (a) inquantum

Altis.

tum ſolus, præſupponitur ab actu ſecundo; ſed forma accidentalis præſupponit neceſſario in materia, formam ſubſtantialem: igitur, & actio formæ accidentalis præſupponit actionem formæ ſubſtantialis, ergo tunc non utitur eo: igitur ſaltem tunc attingit immediate paſſum, ſcilicet materiam primam.

Deducitur ergo, quod poteſt ſuſtineri, quod eſſentia animæ indiſtincta re, & ratione, eſt principium plurium actionum, ſine diverſitate reali potentiarum, ita quod ſint vel partes animæ, vel accidentia ejus, vel reſpectus. Nec non eſt neceſſe, quod pluralitas in effectu, realis, arguat pluralitatem realem in cauſa: pluralitas enim ab uno illimitato procedere poteſt. Dices, quod erit ibi ſaltem differentia rationis, penes diverſa connotata, a quibus imponitur nomen intellectus & voluntatis; Concedo, ſed hoc nihil faciet ad principium operationis realis. Concipere enim Solem, ut eſt principium vermis, vel ranæ, iſte conceptus nihil facit ad hoc, quod Sol producat realiter, vel vermem, vel ranam, & tunc oportet dicere, quod potentiæ, ut diſtinctæ, includunt reſpectus, ſed non ut ſunt principium operandi. Iſta via ſuſtineri poſſet, ſicut ſuſtinetur de Deo, quod omnino idem re, & ratione reali, eſt principium plurium realiter diſtinctorum. Sed quia via hæc non poſſet ſalvare aliquas auctoritates, quæ ponunt, quod potentiæ exeunt, & quod fluunt ab eſſentia, & hujuſmodi,

IDEO DICO aliter, ſecundum Dionyſ. 5. c. *de Div. nom.* continentia unitiva non eſt eorum, (a) quæ omnino ſunt idem; quia illa quæ uniuntur, nec eſt eorum, quæ manent diſtincta, illa diſtinctione, qua fuerunt diſtincta ante unionem; ſed cum ſunt unum realiter, manet tamen differentia formaliter, ſive quæ ſunt idem identitate reali, diſtincta tamen formaliter. Hujuſmodi autem contenta ſunt in duplici differentia: quia quædam ſunt de natura continentis, ut quæcunque ſunt ſuperiora ad contentum, verbi gratia, ab eadem re accipitur ratio albedinis, coloris, qualitatis ſenſibilis, & qualitatis: & hæc ſunt ſuperiora ad hanc albedinem, & ideo omnia ſunt de eſſentia ejus. Alia ſunt contenta in aliquo unitive, quaſi poſteriora, quia quaſi paſſiones continentis, nec ſunt res aliæ ab ipſo continente. Iſto modo ens continet multas paſſiones, quæ non ſunt res aliæ ab ipſo ente, ut probat Ariſtotel. *in prin. 4. Metaph.* diſtinguuntur tamen ab invicem formaliter, (b) & quidditative, & etiam ab ente formalitate, dico, reali, & quidditativa; aliter Metaphyſica concludens tales paſſiones de ente, & illas conſiderans, non eſſet ſcientia realis. Sicut ergo ens continet unitive rationem unius, veri, & boni, aliarum: ſic anima continet potentias iſtas unitive, quanquam formaliter ſint diſtinctæ.

Præterea, accipio hanc propoſitionem poſitam in principio primi Sen-

a *Vide 4. Metaph. q. 2. ad fin. & ejuſdem q. 13. & 46. d. 4.*
b *Tractat. . 5. & 5*

Secundum tertium: (a) *Quæcunque habent aliquam diſtinctionem realem, ſi eſſent ſeparata realiter, illam diſtinctionem habent ſecundum rationem, ubi non ſunt diſtincta realiter:* ſed ens, & unum ſi eſſent ſeparata, eſſent diſtincta diſtinctione quidditativa reali: igitur, & nunc habent illam formalem diſtinctionem, & quidditativam ſecundum rationem. Vel forma ſic rationem: Quæcunque habent aliquem ordinem inter ſe, ubi ſunt diſtincta realiter, eundem ordinem habent ubi ſunt unitive contenta. Unde ſi eſſet *unum* prius quam *verum*, ſi eſſent diſtincta realiter; (b) etiam & in ente, in quo unitive continentur, & habent diſtinctionem rationis, *unum* eſſet prius, quam *verum*. Si ergo *unum*, *verum*, & *bonum*, eſſent realiter diſtincta ab ente, eſſent paſſiones entis, ſequitur etiam quod unitive contenta in ente habent eundem ordinem ad ens, ſcilicet, quod ſunt quaſi paſſiones entis. Sic ergo poſſumus accipere de intellectu, & voluntate, quæ non ſunt partes eſſentiales animæ, ſed ſunt unitive contenta in anima, quaſi paſſiones ejus, propter quas anima eſt operativa; non quod ſint eſſentia ejus formaliter, ſed ſunt formaliter diſtinctæ, idem tamen identice, & unitive, ut *in primo lib.* (c) probatum eſt de attributis divinis. Imaginandum eſt ergo, quod anima, quaſi in primo inſtanti naturæ eſt natura talis. In ſecundo inſtanti eſt operativa, ſive potens operari ſecundum hanc operationem, vel illam: & potentiæ, quæ ſunt principia illarum operationum, continentur unitive in eſſentia. Et ſecundum iſtam viam poſſunt ſalvari omnes auctoritates illæ: quæ dicunt, quod hujuſmodi potentiæ egrediuntur ab eſſentia animæ, ut quædam virtutes. Item quod ſunt mediæ inter formas ſubſtantiales, & accidentales; quia ſunt quaſi paſſiones animæ; & paſſio egreditur a ſubjecto, vel ebullit: ſunt tamen idem eſſentiæ animæ: ut dictum eſt, & poſſunt etiam dici partes, ſecundum quod nulla dicit totam perfectionem eſſentiæ continentis: ſed quaſi partialem. Similiter iſto modo facile eſt concipere, quod una potentia non continet perfectiones omnium, nec totam perfectionem ipſius animæ, licet ſit eadem res propter illam diſtinctionem formalem. Unde ſic contenta non continent ſe mutuo: quia ſunt diſtincta formaliter, & inter ſe a continente primo, cui ſunt idem realiter. Unde duo contenta, inter ſe diſtinguuntur, & reſpectu tertii ſunt idem realiter.

Ex hoc patet, quod relatio in divinis eſt idem eſſentiæ, & continetur ab eſſentia: non tamen continet aliquam relationem, nec eſſentiam formaliter, ſed omnes relationes continentur unitive ab eſſentia. Una tamen perſona in divinis habet intra ſe omnes perfectiones, propter illimitationem eſſentiæ, non ſic autem eſt in imagine creata, vel in anima: quia anima non eſt illimitata. Ex hoc patet ad Aug. qui dicit, quod mens meminit ſui, quia meminit ejus, quod eſt ſibi realiter, non tamen formaliter (d). Similiter ad illud ter-

a *[illegible] prol. report. q. ult. 4.* b *Vide in quodl. q. 3.*
c *Diſt. 8. qu. 7. n. q1. & d. 8. q. 4.* d 14. *Trin. c. 8.*

tertii de Anima, de parte autem animæ. Patet enim, quod ſunt perfectiones partiales. Similiter de Anſel. eſt dicendum, quod ſicut in corpore ſunt diverſa membra quæ reſpondent diverſis potentiis, ſic in anima ſunt diverſæ perfectiones formaliter diſtinctæ, propter quam formalem diſtinctionem, eſt ibi ſimilitudo.

Ex hoc dico ad formam quæſtionis, (a) quod imago non conſiſtit in aliquibus tribus potentiis realiter diſtinctis: ſed conſiſtit in aliquibus tribus realiter diſtinctis, puta in actibus. Ubi ſciendum, quod differt imago a veſtigio (b), ut dictum eſt *in primo lib.* quia imago repræſentat per modum totius primo: Veſtigium autem primo repræſentat partem, licet arguitive repræſentet totum, ut patet de pede in pulvere (c). Trinitas autem in divinis eſt quaſi quoddam totum numerale: & ideo quod repræſentat ipſam totam, dicitur imago. Sed quod repræſentat quaſi partes, dicitur veſtigium. Anima autem repræſentat totam Trinitatem, in quantum enim eſt una eſſentia, habens intellectum, & voluntatem, repræſentat divinam eſſentiam: non ſic autem tres perſonas, quia eſſentia, & intellectus, & voluntas ſunt in qualibet perſona: repræſentat autem tres perſonas, ut potentiæ ſuæ ſunt ſub actibus ſuis: quia unus actus eſt ab alio, per modum originis, ſicut perſonæ inter ſe originantur. Sicut enim a Patre, Verbum, & ab utroque Spiritus Sanctus, ſic quodammodo a memoria, actus intellectus, & velle ab utroque originatur.

Ad primum argumentum, dico, (d) quod imago Trinitatis non eſt complete in anima, abſolute conſiderata ſub potentiis ſuis, niſi in radice: ſed ut eſt ſub actibus ſuis cum unitate ſuæ eſſentiæ, repræſentat Trinitatem: & ſic conſiſtit imago in tribus realiter diſtinctis: non autem in potentiis, quæ realiter non diſtinguuntur. Imago enim ut eſt perpetua, ſolum eſt virtualiter in anima, & formaliter ut eſt ſub actibus. Ad aliud, potentiæ diſtinguuntur per actus; Verum eſt; non tamen oportet, quod ſit tanta diſtinctio in potentiis, ſicut in actibus, licet ſit aliqua: una enim potentia viſiva, eſt plurium colorum. Ad aliud de prædicatione unius de alio; dico, quod quantumcunque iſtæ perfectiones ſint unitive in eſſentia (e), ex quo tamen non ſunt quidditative idem eſſentiæ, non ſequitur in abſtractio, quod hoc ſit illud: ſicut animal eſt de ratione quidditativa hominis, & tamen non ſequitur, quod unum abſtractive, prædicetur de alio. Hæc enim eſt falſa, *humanitas eſt animalitas*. Accipiendo autem concretive, ſic unum prædicatur de alio, ut *homo eſt animal*: ſic etiam poteſt dici, quod intellectivum eſt volitivum. Ad auctoritates pro opin. ponente, quod ſunt accidentia; Dico quod æque probabiles, & apparentes auctoritates ſunt ad oppoſitum. Nam Auguſt. 5. *de Trinit.* dicit, quod ſunt una eſſentia, & una ſubſtantia, &c. Item Tal-

a *Vide* 3. *d.* 1. *q. ult.* b *Diſt.* 3. *q.* 4. c *Item in quodl. q.* 15. d 1. *d.* 3. *qu.* 6. *Ad* 2. e *[illegible] De hoc*, 1. *d.* 3. *q.* 1.

Philoſ. 7. *Metaph.* & 2. *de Anima* t. 8. (a) dicit, quod unumquodque dicitur tale, cum poteſt in operationem ſibi debitam: quod autem non poteſt non dicitur tale, niſi æquivoce. Patet de dolabra, acute remota, & de oculo mortuo: ſed propter amiſſionem accidentis non dici[illegible] Philoſ. 2. *de Anima*, dicit, quod ſi oculus eſſet animal, potentia viſiva eſſet ejus forma, ergo Ad auctoritates in oppoſitum. Ad primam dico, quod potentia [illegible] talis abſolute, non eſt in ſecunda ſpecie Qualitatis: ſed facilitas ad [illegible] illa potentia. Unde poſſe levare feſtucam, vel baculum, non [illegible] ſecunda ſpecie: ſed facilitas levandi. Unde hujuſmodi ag[illegible] dicitur hic potentia naturalis, & patet hoc per ejus exempla de pugillatore, & curſore: & ideo ejus potentia currendi abſolute non eſt in ſecunda ſpecie, ſed agilitas illius potentiæ, ſive in [illegible] ſive potentia, quo ad illam agilitatem. Ad illud Comment. dico [illegible] [illegible] ſubſtantiæ, adhuc haberet intentum ſuum: quia non ſunt nihil, & [illegible] ſufficit ſibi. Ad illud de magis, & minus: dico quod potentia [illegible] ſecunda [illegible] [illegible] magis ingenioſus alteto, non tamen illud, quod vere eſt potentia: ſed habilitates illæ. Vel poteſt aliter dici, quod [illegible] dicit, quod ſunt una mens, una vita. Unde ibi ponit eas æquales. Et tunc quod in 25. ponit eas inæquales, eſt intelligendum. ut ſunt ſub actibus ſuis, & non aliter.

HIC DE ORIGINE &c.

DISTINCTIO XVII.

CIrca diſtinctionem decimam ſeptimam, in qua Magiſter agit de o[illegible] Adæ, & de loco, in quo productus fuit, quæruntur duo. Primo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum Anima Adæ fuerit creata in corpore?

CIrca primum arguitur, quod non, quia eadem productione producitur compoſitum, & forma compoſiti: quia forma non producitur, niſi quia compoſitum producitur. 7. Metaph. *materia non* [illegible] (b) ſed Adam non fuit productus creatione, quia fecit eum Deus de limo terræ: ergo nec ejus forma, ſcilicet anima ſua creata. Præterea, ſicut res ſe habet ad *eſſe*, ita & ad *fieri*: ſed anima Adæ cum ſit pars ejus, non habuit *eſſe*, niſi in materia: ſcilicet in corpore: ergo & in corpore fuit facta. Minor probatur, quia pars alicujus totius non habet *eſſe* niſi *eſſe* totius: ergo anima Adæ, cum eſt pars compoſiti, ut totius, non habet *eſſe*, niſi eſſe compoſiti; & per conſequens nec *fieri*, niſi *fieri* compoſiti. Contra, Magiſter in litera, ubi exponit illud Gen. *Formavit Deus hominem, & inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ*, dicit, id eſt animam in corpore creavit.

Reſponſio. Circa iſtam quæſtionem fuit unus error, quod anima eſſet de ſubſtantia Dei producta. Et ad hoc accipit argumentum ab Auguſt. 7. *ſuper Gen.* ſuper illo verbo *inſpiravit*. Ubi dicit, quod flatus dicitur eſſe de ſubſtantia flantis. Et hoc dicit gloſ. Auguſt. ſuper illud Jo. 20. *Inſufflavit, & dixit, Accipite Spiritum Sanctum*.

Hic error eſt nullus: quia qui concipit ſubſtantiam Dei, concipit eam ut indiviſibilem, & inalterabilem, quæ nullo modo poteſt aliter & aliter ſe habere. Deus etiam non eſt perfectio inhærens alicui ut forma: & ſic anima non eſſet forma corporis: igitur ſi anima eſt de ſubſtantia Dei, eſt tota ſubſtantia Dei: & ſic erit Deus. Præterea, Anima poteſt mutari: & mutatur ab ignorantia ad ſcientiam; a vitiis ad virtutes, & e converſo: Deus autem non ſic mutabilis eſt.

Dimiſſa opinione illa, videndum eſt, Utrum anima ſit ex materia? Ubi dicit una opin. quod ſic: & tamen creatur, quia non eſt ex materia præcedente, vel præexiſtente, ſicut videtur dicere Auguſtin. 7. *ſuper* Geneſ. ſed retractat illud *primo Retractationum*. Et ideo, quia anima, & ejus materia ſimul, non de aliquo producuntur, ideo anima creari dicitur. Quicquid ſit de hoc, Dico, quod poſſibile eſt animam creari ſine corpore. (a) Forma enim, quæ producitur in *eſſe* non niſi productione totius, non producitur niſi per accidens: quia non niſi productione totius. Nec etiam eſt niſi per accidens, loquendo de entitate per ſe, quæ competit compoſito, patet 7. *Metaph.* Forma ergo, quæ poteſt per ſe eſſe, producitur productione propria, vel poteſt produci, anima Adæ eſt hujuſmodi: ergo. Sed quid eſt de facto? Dico, quod non poteſt demonſtrari quod ſit per ſe producta: non enim poteſt demonſtrari, quod ſit immortalis, ut videbitur in *quarto*: igitur nec quod ſit per ſe producta, propria productione. Suppoſito etiam quod ſit immortalis, & quod non ſubſit alicui agenti naturali, nec quantum ad *eſſe*, nec quantum ad *non eſſe*, adhuc Philoſophus non poneret eam creari, quia dicerent Philoſophi, quod ſicut forma Cœli non poteſt produci niſi a ſolo Deo, tamen non dicitur creari, quia Deus non alia productione produxit formam Cœli, quam formam Cœlum, & ideo non prius natura fuit forma Cœli (b) terminus creationis quam Cœlum: ita dicerent, quod poſito exiſtente diſpoſito, crearet, & pro-

a Tex. com. 39. idem 4. Meta. ad fin. Tex [illegible]
b T. c. 22. & 27. idem 8. Meta. [illegible]

a *Vide Aver. 12. Met. cap. 18. declarantem Ariſtot. de loc.* Tex. 12. & 60 *Diſt.* 43. *quæſt.* 2. b *Vide de his clarius* [illegible] d. 43.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

& produceret Deus de neceſſitate animam, non creatione, quæ terminatur ad formam ſed ad compoſitum. Unde non concederent animam creari. Non enim ſunt imaginati ſicut nos, ſcilicet, quod actio Dei, in primo inſtanti naturæ, vel temporis, terminetur ad *eſſe* ipſius animæ: & poſtea in ſecundo inſtanti infundatur corpori; ſed ponerent actionem Dei terminari ad *eſſe* totius in primo inſtanti naturæ.

Sed ſuppoſito, quod fuerit creata, fuitne ſimul creata cum formatione corporis? De hoc videtur ſentire Auguſt. quod non *. ſuper Geneſ. cap.* 24. ſed, (a) quod fuerint creatæ ſimul cum Angelis, & poſtea acceſſiſſe ad corpora. Sed contrarium hujus habetur ab *Auguſt.* de Eccl. dog. cap. 14. ubi dicit ſic, *Animas hominum non eſſe ab initio inter ceteras intellectuales naturas, nec ſimul creatas, ſicut fingit Origen.* vide litteram *in diſt. ſequenti*. Ponitur ad hoc ratio congruentiæ talis, *Dei perfecta ſunt opera*. Deuter. 32. quod etiam eſt rationabile ſi Propheta taceret, quod opera Dei ſint perfecta: anima eſt pars imperfecta, dum actu non informat: igitur non debuit ſic creari. Præterea, non fuiſſet rationabile, ſi fuiſſet creari ante corpus, quin habuiſſet aliquem actum, vel operationem propriam ante corpus; igitur ſimiliter potuit mereri, & demereri, quod eſt contra Apoſtolum Rom. 9. loquens enim ibi de Jacob, & Eſau dicit. *Cum nondum nati eſſent, aut aliquid egiſſent, ut ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus. &c.*

Ad primum argumentum, dico quod illud verum eſt de forma, quæ non producitur alia productione, quam productione totius: quando autem forma producitur productione, quæ ſaltem ordine naturæ præcedit unionem ſui, cum materia; non eſt verum. Et ſecundum hoc, poſſunt aſſignari hic duæ productiones paſſivæ, una ad animam [illegible] ad unum terminum partialem, alia ad totum. Secundum etiam argumentum currit de forma, quæ accipit *eſſe*: quia compoſitum accipit *eſſe*. In hac enim productione, *fieri* totius eſt via, & ratio ad *eſſe* partis. Illa etiam probatio de parte, non eſt vera de parte, cui non repugnat per ſe eſſe, ſi ſeparetur; vel vera eſt quantum ad *eſſe* totius, in quo includitur *eſſe* partis.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum Paradiſus ſit locus conveniens habitationi humanæ?

Circa ſecundam, Utrum ſcilicet Paradiſus ſit locus conveniens habitationi humanæ? arguitur, quod non, quia Magiſter dicit, quod Paradiſus pro altitudine ſui attingebat ad globum lunarem: ſed ſphæra ignis attingit ad illum globum Lunæ: ergo non eſt conveniens habitationi hominum. (b) Præterea, Paradiſus eſt locus ſuperior [illegible]

a [illegible] b Geneſ. 2.

ni mente: quia aquæ diluvii aſcendentes ſuper cacumina montium quindecim cubitis, non aſcenderunt, uſque ad Paradiſum: ſed in aliquibus montibus non eſt conveniens locus habitationi humanæ, propter [illegible]: quod patet per Philoſophos, qui volentes [illegible] de aſtris, aſcendebant altiſſimos montes portantes ſecum ſpongias plenas aqua, ad condenſandum aerem, vel ad hauriendum aerem groſſum. Unde nec ros, nec pluvia, nec ventus ibi [illegible], ſicut dicit Solinus de Monte Olympi. Contra Geneſ. 2. *Tulit Deus hominem, & poſuit eum in paradiſo voluptatis, &c.*

Dico quod ſic, tam pro ſtatu naturæ lapſæ, quam innocentiæ: pro ſtatu naturæ lapſæ, patet de Enoch. *Eccl.* 44. & *Gen.* 5. de Elia 4. *Reg.* c. 2. Nec oportet recurrere ad miraculum, ex quo non eſt neceſſitas, ut patebit: pro ſtatu naturæ rectæ, patet de Adam, & Eva.

De modo altitudinis, dicunt quidam, quod attingit uſque ad globum Lunarem: ſed quantum ad longitudinem, dicunt ipſum eſſe ad Orientem. Unde alia tranſlatio habet: *Paradiſum, quem plantaverat Deus ad Orientem*, ubi noſtra habet, *a principio, &c.* Quantum ad latitudinem dicunt ipſum eſſe ſub æquinoctiali; & dicunt ultra, quod locus æquinoctialis eſt maxime habitabilis: quia licet habitantes ibi habeant Solem bis in anno ſuper Zenith capitum ſuorum, cito tamen recedit ab eis, propter motum, quem habet ibi velociorem: & ideo modicum calorem cauſabit, & temperatum, quia pauciores [illegible] ibi reflexiones. Quod autem ſit motus Solis velocior, patet, quia circulus æquinoctialis eſt major circulus, cum non attingat alterutrum [illegible] firmamenti: igitur ſub æquinoctiali citius movetur, quam ſub altero Tropicorum. Patet per illam regulam: (c) *mobile in æquali tempore, magis tranſiens de ſpatio, velocius movetur.*

Si ratio illa valeret, videtur magis concludere oppoſitum: quia motus facit calorem, & per conſequens major, vel fortior motus majorem calorem cauſabit. Ratio etiam in ſe non valet, ſed eſt falligraphica, propter quod currendum eſt ad ſententiam Avicennæ 1. *ſufficientiæ* 2. *doct.* 2. *ſum.* 1. c. 8. (d) quod inſtituitur de [illegible] & impreſſionibus, & ad Ptolemæum *lib. de diſpoſitione ſphæræ*. Quantum ad hoc, quod dicunt, quod eſt ad Orientem, dico, quod in quocunque ſitu ſit, poteſt intelligi eſſe ad Orientem, quilibet enim punctus in terra, poteſt intelligi eſſe ad Orientem (e) in comparatione ad

a *Vide Auguſt. Steuchium in Coſmopœia. dicx. de* [illegible] *in ſumma Alb. Mag. in ſum. Quære Jo. Pechean. vide* 49. *d.* 4. *quæſt.* 13.
b 6. *Phyſ.* & c. 23. c 3. *Cæl. t.* 42.
c *Vide Auguſt.* 12. *ſuper Geneſ.* & *Ambroſ. in lib. de parad. ad propoſitum* 1. *Paradiſum non eſſe ad globum lunæ, neque in ſuprema vel media aeris regione. Vide* 1. *meteor.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ad Cælum, vel reſpectu diverſorum ſituum terræ, nec aliquam reſpectu duorum polorum, qui ſunt immobiles. Unde per eſſe ad Orientem, non habetur determinatio terræ certa, & præciſa, in qua ſcilicet parte terræ ſit Paradiſus. Quod dicitur de altitudine, & pertingit uſque ad globum Lunarem, vel ſunt verba metaphorica, vel falſa, ſuppoſito quod Paradiſus ſit locus habitabilis, quia experimur ignem moveri ſuper aerem ex motu, ſcilicet elementorum. Licet enim parvus ignis non poſſit aſcendere ſuper aerem, uſque ad ſphæram ignis, hoc eſt propter virtutem parvam ipſius, non potentem reſiſtere corrumpentibus ipſam: igitur oportet locum ignis eſſe uſque ad locum Lunæ: ſed ignis non eſt habitatio conveniens humanæ naturæ, nec naturæ mixtorum, propter calorem ... Nec poteſt dici, quod in ſuperiori parte aeris, quia illa haberet vehementer propter propinquitatem ignis. Nec etiam poteſt attingere uſque ad medium interſtitium aeris, quia in illo eſt frigiditas perpetua ſecundum Philoſophum: cujus cauſa poſitiva eſt frigiditas nubium in eodem locis: cauſa privativa duplex, ſcilicet carentia caloris generati per reflexionem radiorum Solis a terra, & carentia caloris cauſati a Sole directe. Cum igitur Paradiſus ponatur locus conveniens habitationi humanæ, ſequitur quod non ſit in loco aliquo prædictorum, niſi ponant locus ille accidentaliter temperatus, ſicut ſunt loca ſub polo Arctico, ſecundum Martianum in Mundi deſcriptione. & Plinium 2. *Naturalium*, cap. 7. a. Nec valet argumentum de diluvio, quia aquæ diluvii inundaverunt miraculoſe, ſic aſcendentes ad punitionem peccatorum: ubi igitur non inundaverunt, non fuit factum miraculum ibi. In Paradiſo autem cum non eſſent ibi peccatores, non debuerunt per miraculum inundari. Nec ratio iſtorum valet, qui ponunt, quod fuit naturalis aſcenſus ibi, quia ſcilicet per congregationem ſtellarum humiditatem in aliquo ſigno, ſicut alibi patere poterit, quia hic ſatis per Scripturam, & Sanctos, patet oppoſitum. Quod dicitur de æquinoctiali, quod ibi eſt regio temperata; non videtur verum: quia quando hyems eſt nobis frigidiſſima, non removetur ab eis Sol, niſi per viginti quatuor gradus; & tunc eſt eis propinquior, quam nobis in maxima æſtate, in qua diſtat a nobis per viginti quinque gradus: quare plus habent de calore in frigidiſſima hyeme noſtra, quam nos in maxima æſtate noſtra, aliam rationem non poſuit Doctor iſte. Dico igitur ad quæſtionem, quod eſt locus conveniens habitationi humanæ, quia non oportet quod ſit in tanta altitudine ſub æquinoctiali, ſed eſt in regione temperata: nec eſt neceſſarium, quod ſit ad Orientem, & ſi ibi eſt, tamen eſt æqua temperata. Per dicta patet ad argumenta.

IN

a Vide *Abulenſem ſuper Geneſ. Diluvium non pervenit ad paradiſum.*

IN EODEM QUOQUE PARADISO MULIEREM &c.

DISTINCTIO XVIII.

Circa diſtinctionem decimam octavam, in qua Magiſter agit de productione mulieris, quantum ad corpus, & animam principaliter: & de rationibus ſeminalibus incidenter quaſi, quæritur unum.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum in materia ſit ratio ſeminalis ad formam naturaliter educendam de ipſa?

Quod ſic. Quæro enim, aut aliquid formæ præcedit in materia, & habetur propoſitum: aut nihil, & tunc forma creatur: quia de nihilo producitur: & pari ratione per corruptionem annihilatur. A quo (a) enim res incipit, in idem reſolvitur: ergo agens naturale poteſt annihilare, & creare.

Præterea, generatio eſt naturalis: igitur habet principium activum intrinſecum naturale. Antecedens patet (b). Conſequentia probatur, quia ſecundo Phyſicor. *natura eſt principium motus, & quietis:* forma eſt magis natura, quam materia, ut dicitur ibidem: ergo oportet, quod ſit non tantum principium paſſivum, ſed activum. Illud autem principium non eſt forma inducenda, quia illa nondum eſt; igitur oportet, quod ſit inchoativum formæ, quod eſt ratio ſeminalis.

Præterea, 7. *Metaph.* (c) dicit Philoſoph. quod ea, quæ fiunt, vel generantur a caſu, generantur a cauſa æquivoca, ut a corpore cœleſti: igitur oportet, quod in eis pars formæ ſit principium intrinſecum. Sicut in generatione univoca, principium extrinſecum movet materiam. Contra, ſi eſt, aut eſt eadem reſpectu contrariarum formarum: aut ſunt ſingulæ rationes ſeminales ſingularum formarum ſpecificarum. Non eadem, quia tunc idem numero erit pars formarum contrariarum. Illæ etiam formæ contrariæ in aliquo differunt, & non in illa ratione ſeminali univoca, quia illa eſt eadem reſpectu earum, ſecundum te: igitur ex quo conveniunt, & differunt, ſunt compoſitæ ex partibus diverſarum rationum, quod eſt falſum. Si ſunt ſingulæ ſingularum; igitur vel una informabit materiam, & non aliæ; & tunc illæ aliæ erunt ſubſiſtentes exiſtentes partes formarum in materialium, nec informabunt materiam. Aut omnes informant, & ſunt diſtinctæ ſecundum ſpeciem: & tunc illa una materia erit informata diverſis formis ſubſtantialibus ſpecificis, quod eſt impoſſibile: quia non magis repugnat formas ſubſtantiales ſpecie differentes integras, informare ſimul unam materiam, quam remiſſas.

Reſ-

a *Ariſtot. Procul. & Lion.* b *Text. 3. Text. 13.* c *Tex. 19. & inde.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Reſponſio. (a) Hic videndum eſt, quod ſit ratio ſeminalis: & quomodo, & ad quid ponatur in materia. Ubi ſciendum eſt, ſecundum aliquos, quod in materia ſunt tria, ſcilicet materia, potentia receptiva, & actus. Ratio ſeminalis non poteſt eſſe ipſa materia, vel potentia paſſiva materiæ, ſi non differunt realiter: quia Auguſt. 10. *ſuper Geneſ.* dicit, quod Levi fuit in Abraham, & ſimiliter Chriſtus ſecundum Apoſtolum *Hebr.* 7. ſed diverſimode. Nam ſecundum Auguſtin. Levi in Abraham, ſecundum rationem ſeminalem, unde & Apoſt. *ibidem* dicit eum fuiſſe in lumbis patris: ſed Chriſtus non fuit in Abraham ſecundum rationem ſeminalem, ſed tantum ſecundum corpulentam ſubſtantiam: uterque tamen tam Levi, quam Chriſtus, [illegible] potentiam paſſivam materiæ: [illegible] non eſt ratio ſeminalis. Probatur etiam, quod non ſit ratio ſeminalis potentia receptiva materiæ, quia ſecundum Auguſt. 9. *ſuper Geneſ.* (& ponitur in litera hujus diſt.) Deus multa producit in materia, vel de materia, ad quæ non ipſa potentia ſeminalis in ea: ſed Deus nihil poteſt cauſare, vel producere de materia, ad quod ipſa non ſit in potentia receptiva: igitur potentia receptiva non eſt ratio ſeminalis. Relinquitur igitur, quod ſit actus, & hujuſmodi actus ponitur ab eis ejuſdem rationis, vel eſſentiæ, cum forma per generationem inducenda: quæ in perfecta præexiſtens, eſt ratio ſeminalis: quæ licet ſit imperfecta, eſt tamen nata coagere generanti extrinſeco: & in hoc ſalvare volunt, quod ibi non ſit creatio, quia aliquid formæ præſupponitur. In hoc etiam ſalvant, quod eſt generatio naturalis. Si enim principium activum eſſet totaliter ab extrinſeco, non videretur generatio naturalis. Hoc autem confirmant per Ariſt. 2. *Phyſic.* (b) ubi dicit, quod artificialia differunt a naturalibus, quia naturalia habent in ſe principium motus, artificialia non. Sed illud principium non eſt principium paſſivum, quia illud habent artificialia, igitur debet intelligi de principio activo.

Præterea 6. *Metaph.* (a) dicit Philoſophus, quod *principium artificialium eſt in cognoſcente, & principium naturalium in moto.* Cum ergo accipiat ibi principium æqualiter, vel uniformiter (aliter argumentum non valet) & principium artificialium in cognoſcente eſt activum, oportet, &c. Præterea 3. Ethic. *violentum eſt, cujus principium eſt extra, non conferente vim paſſo*: igitur per oppoſitum, paſſum naturale, quod non movetur totaliter ab extrinſeco, ſed ab intra, confert aliquam vim, aliter ſi paſſum naturale totaliter moveretur ab extra, eſſet motus violentus.

Contra primum motivum de creatione arguitur ſic. Quæro enim, utrum illa pars formæ de novo adveniens per generationem præfuerit, aut non. Si non, igitur cum illa pars non ſit a ſe, nec aliquid ejus præ-

a *Albert. Magnus Quare Henr. quodl. 4. quæſt. 14. Vide Magiſtr. in 3. d. 3.* b *al. ratio Vide Vs. 12. diſt. hujus.*
c Tex. 3. d Tex. 1.

fuerit, ergo creatur. Si præfuit, ergo nihil novi per generationem acquiritur, igitur nihil eſt totaliter novum, ſed omnia fuerunt ſimul creata: & quodlibet erit in quolibet, quod Philoſophus improbat 1. *Phyſic. tex.* 27. Præterea, illud præcedens ponitur forma imperfectior, forma inducenda per generationem, aliter ante generationem eſſet in materia, forma perfecta ejuſdem rationis, cum forma inducenda per generationem, & tunc ultra cum in his, quæ ſunt ejuſdem rationis, minus perfectum non agat, niſi in virtute magis perfecti, ſequitur quod ratio ſeminalis, vel illa forma imperfecta præcedens, non aget niſi in virtute formæ inducendæ, quæ nondum eſt. Vel formetur ſic ratio. Oportet, quod forma præcedens, & ſubſequens, quæ ponitur perfectior, ſint ejuſdem rationis, aliter illa forma eſſet ex diverſis rebus diverſarum rationum, tunc ſic: Agens, quod in virtute ſua activa habet formam perfectiorem, habet etiam imperfectiorem ejuſdem rationis: igitur ſicut perfectior ponitur in eſſe per generans, ſic & imperfectior. Non igitur in materia præfuit ratio ſeminalis perpetuo. Præterea, pars formæ, quæ per generationem inducitur, aut educitur immediate de potentia materiæ: & tunc fruſtra ponitur ratio ſeminalis præcedere in materia: aut non immediate de materia, ſed de illa parte formæ præexiſtente, ſive de ratione ſeminali, vel de materia, ut eſt ſub illa parte, vel ratione ſeminali: & utrobique ſequitur inconveniens, ſcilicet, quod aliquid educeretur ad actum, de aliquo ejuſdem rationis cum ipſo. Ad rationem autem, quæ probat creationem ibi eſſe, ratione novi acquiſiti, quod non præfuit: Dico, quod aliquid novi fit ibi naturaliter: quod oportet ponere propter cauſationem cauſarum ſecundarum, & motum, & mutationem earum: quæ ſunt ad illud novum cauſandum: non eſt ibi tamen creatio, quia creatio eſt productio, quæ excludit omnem aliam cauſalitatem, & cauſæ materialis, & ſeminalis, & efficientis creatæ; quodlibet autem agens creatum, requirit aliquid in agendo, ut concauſam efficientem, vel ſaltem ut principium materiale: igitur ejus actio non eſt creatio. Patet igitur ad rationem de creatione, quia licet forma illa perfecta, vel nova non ſit de aliquo: ut *ly de*, dicit circumſtantiam rei materialis ad creationem: tamen requiritur, quod nihil præceſſerit neceſſario requiſitum ad *eſſe* ſuum: & per idem patet ad rationem de annihilatione.

In propoſito autem deficit [illegible] *a materia requiritur præex*[illegible] *& ita agens non poteſt creare aliquid, neque annihilare quia relinquit materiam poſt corruptionem.*

Arguitur etiam contra illud, quod dicunt de naturalitate generationis, vel de ratione tranſmutationis naturalis. Naturalis enim mu[illegible] quando paſſum mutatur, ſicut aptum natum eſt mutari, a quocumque agente [illegible], ſicut dicitur 2. & 8. *Phyſicor.* (b) ſed [illegible] quaſi paſſum eſt ſic aptum propter principium activum intrinſe[illegible] ejus, in quo eſt. Ex quo patet, quod natura eſt principium in-

a Addit. b Tex com. 3. Tex. c. 32.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

intrinſecum motus in eo, quod movetur, inquantum movetur, intrinſecus ibi, ſolum propter principium paſſivum. Præterea, natura ut ſit principium motus, vel mutationis naturalis, eſt principium intrinſecum: ſed natura eſt hujuſmodi ratione principii paſſivi, & non quia eſt principium activum, ergo. Probatur per Ariſt. 2. *Phyſic.* qui vult, quod accidit in homine, qui movetur ad ſanitatem: quod ſit medicus, vel quod habet illam artem, quæ eſt principium activum intrinſecum. Tunc enim ſi per ſe eſſet, quod haberet tale principium, ſanaretur inquantum medicus, quod eſt falſum. Præterea, illa vis activa non agit, niſi agens extrinſecum agat prius. Si enim ageret ante, per unum diem, eadem ratione, & per quatuor, & ſic ſemper aſcendendo: & ita perpetuo illa ratio egiſſet in materia. Agens igitur extrinſecum prius agit, & prius illam excitat: ſed in illo inſtanti, in quo prius agens agit extrinſecum, eſt actio naturalis, aliter nunquam eſſet naturalis, quia non eſt tunc mutatio, niſi cauſata ab illo.

Reſpondetur ad argumentum de artificialibus, & naturalibus, diſtinguendo de *natura*, quod uno modo *natura* diſtinguitur contra agens a propoſito (a): & ſic diſtinguuntur artificialia a naturalibus, ex parte principii *activi*: quia natura eſt principium intrinſecum ſic determinatum, quod agens naturale agit ſic, & non aliter. Sed ars, vel voluntas, vel propoſitum, eſt principium, quo habens illud poteſt ſic & aliter agere, ſicut placet ſibi. Alio modo diſtinguitur *artificiale* contra naturale ex parte principii paſſivi, quia naturalia habent in ſe principium paſſivum inclinans, & tendens in hoc, ad hoc ut ſic agantur. Artificialia autem non habent hujuſmodi principium: ſic inclinativum, vel inclinans ad talem deciſionem, vel erectionem, ut patet in ædificiis; immo inclinantur ad contrarium. Unde artificialia, vel moventur ad formam talem contra inclinationem naturalem, & per conſequens violenter: vel dicerentur, quod ſunt in potentia neutra, ſi talis forma artificialis non inſit eis contra inclinationem principii receptivi. Ad hoc igitur, quod motus ſit naturalis, ſufficit, quod potentia paſſiva rei ſit ad talem formam inclinata: nec requiritur ibi principium activum intrinſecum: ſed a quocunque agente agatur, erit quod acquiritur ſimpliciter naturale, ſolum propter illam inclinationem ex parte principii paſſivi. Unde grave, poſito quod non habeat in ſe principium activum deſcenſus deorſum, a quocunque tamen active deſcendat, movetur naturaliter. Ad illud de diffinitione naturæ, dico, quod natura ut eſt principium paſſivum, dicitur non ſolum de materia, ſed etiam de forma. Motus enim lapidis deorſum, eſt ex forma, ſcilicet ex gravitate lapidis. Nam per eandem formam, per quam res eſt *hæc*, per eandem eſt receptiva paſſionis conſequentis naturaliter naturam ejuſdem rei: ut patet de riſibilitate reſpectu formæ ſpecificæ hominis. Ideo dico, quod natura, ut eſt principium paſſivum motus, dicitur de forma. Ad aliud (b) de differentia artificialium, & naturalium, dictum eſt, quod differunt in principio paſſivo. Paſſivum enim rei artifici-

a *Scot. 2. Phyſ. q. 1.* b *De hoc Scot. 2. Phyſ. q. 4.*

cialis, valde bene recipit formam contra inclinationem ſuam, ut dictum eſt. Non ſic autem paſſivum rei naturalis, ſed ſecundum inclinationem ſuam movetur. Ad aliud 6. *Metaph.* principium rei factibilis eſt in cognoſcente, verum eſt principium activum. Principium autem rei naturalis eſt in moto, verum eſt principium paſſivum: ut dictum eſt ſupra. Ad illud de violento, quod eſt, *ab extra non conferente vim paſſo*. Dico, quod debet exponi *non conferente*, id eſt, non præbente inclinationem, & tendentiam, immo magis contrariam inclinationem, non autem debet exponi *non conferente*, id eſt, non coagente, agenti exteriori. Unde reſpectu nullius formæ poteſt eſſe generatio violenta in materia: quia materia inclinatur naturaliter ad quamlibet formam inducendam in ea: quamvis per comparationem ad qualitates, quæ expelluntur, & corrumpuntur, & ad formam etiam ſubſtantialem, quæ corrumpitur per accidens, poſſet dici violenta. Patet igitur, quod ratio ſeminalis non eſt materia: nec potentia receptiva materiæ: nec actus, ſecundum iſtos. Patet etiam, quod non propter vitandam creationem, vel annihilationem, nec propter naturalitatem generationis ſervandam, ſunt neceſſariæ rationes ſeminales.

Reſtat igitur nunc videre de affirmativa, in quo ſit ratio ſeminalis, & ad id, & qualiter? Ubi ſciendum, quod aliqua producunt ſibi diſſimilia in ſpecie, & in forma: ut Sol producens ranam, & aperula quivecs. Alia ſunt, quæ producunt ſibi ſimilia, & hoc dupliciter, vel immediate, ut ignis ignem: vel mediante propagatione. In primis duobus non requiritur ratio ſeminalis, mediante qua, forma inducatur: ſed in ultimo ſic. Nihil enim eſt dicere, quod ignis in producendo ignem de aqua, primo cauſet ſubſtantionem ſeminalem, quæ ſibi congat: vel agenti univerſali, quia elementa ſunt imperfectiſſima omnia in genere ſubſtantiæ, ſecundum Comment. 1. *Cal. & mund. comment.* 22. *& 61.* ſemen autem cujuſcunque agentis, eſt imperfectius eo. Non ergo ratio illa ſeminalis ageret ad formam perfectam mixti. Præterea, ratio ſeminalis agit abſente agente principali: ſed ceſſante igne a ſua actione, non continuatur caliditas, vel actio caloris, mediante qua generatur ignis, ſed redit aqua ad frigiditatem: ergo.

Præterea, ſemen ponitur, ut ſit medium inter generans, & genitum: ſed hic eſt actio ignis immediata ſine ſemine: quia ignis immediate generat ignem: ergo. Præterea Ariſtot. 7. *Metaph.* (a) dicit, quod ſicut in artificialibus non fit aliquid niſi ab extra; ita in naturalibus fit aliquid tantum ab extra, ut ignis ab igne: igitur non præceſſit in materia ratio ſeminalis, quæ eſt inchoatio formæ. Quid ergo eſt ſemen, & quid ratio ſeminalis? Dico, quod ſemen eſt corpus quoddam, cujus forma non eſt intenta propter ſe, ſed propter aliud, ut ſcilicet ex illo generetur aliquid ſimile generanti. Et ut hoc melius videatur, poteſt diſtingui in natura, duplex proceſſus in forma. Unus aſcendendo, ut a forma ſeminis, ad formam ſanguinis, a forma ſanguinis, ad formam aliam, ſcilicet embrionis, vel alterius: & ille pro-

 ceſſus

a *Tex. com. 23. & 31.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ceſſus eſt ab imperfecto ad perfectum. Alius proceſſus deſcendendo, è converſo, a perfectis ad imperfectiora, reſolvendo, ſcilicet, in cadaver, & in partes: & ſic procedendo uſque ad elementa, vel materiam primam. Illud autem a quo incipit natura in primo proceſſu, eſt ſemen, & conſtat naturam in illo non ſiſtere, ſed ulterius procedere, & aſcendere, uſque ad ultimam formam perfectam: & e converſo eſt in deſcendendo, vel reſolvendo, ſcilicet, quod natura non ſiſtit citra ultimam: & tota natura eſt aſtricta huic ordini, & proceſſui. Semen igitur eſt quoddam corpus imperfectum: productum a generante, ut ſit via aſcendendi ad ulteriores formas perfectas. Quid eſt ratio ſeminalis? Dico, quod eſt aliqua forma ſeminis, inquantum ſemen eſt: & illud, vel eſt forma ſubſtantialis ſeminis, vel qualitas neceſſario conſequens formam ſubſtantialem ſeminis, ſicut forma tritici in tritico: vel qualitas conſequens formam ſubſtantialem ejus. Nec ſemen, nec ratio ſeminis ſunt coæva materiæ; quia ſemen fit ex nutrimento, in quo ſemine eſt ratio ſeminalis, ſicut in ſubjecto: nec ſemper eſt ſemen in ſeminante, cum fiat de ſuperfluo alimenti.

Ad quid eſt ſemen, eſtne propter generationem, ita quod ſit principium generationis activum? Dico, quod non, ſi eſt ſemen uniforme, quod dico pro ſemine maris, quod agit in ſemine mulieris. Semen tamen uniforme, ex quo fit res, quod ſcilicet decitum eſt a generante, ſive ſit patris, ſive matris, ex quo eſt uniforme reſpectu geniti, vel generantis (quæ uniformitas, & unigeneitas, in ſemine poni debet), non poteſt eſſe principium activum generationis, propter duplicem rationem. Primo, quia quod non eſt, non poteſt eſſe principium productivum ſubſtantiæ: ſed ſemen non eſt in inſtanti generationis: ergo tunc non eſt principium inductivum, vel productivum generationis, vel termini generationis: nec etiam dum eſt, poteſt eſſe principium activum tale, quia ſemen eſt aliquid de proximo convertibile in illud, quod debet generari: hoc autem habet rationem paſſivi, non activi. Præterea, imperfectius non eſt cauſa ſufficiens activa perfectioris: ſed ſemen eſt imperfectius, quam res generanda, etiam cum omnibus ſpiritibus ſuis: igitur etiam ſi maneret, non poteſt eſſe principium activum generationis. Reſpondetur, quod ſemen movet, & agit in virtute decidentis: & ideo ſic poteſt agere ad productionem ſubſtantiæ, & geniti. Et hoc patet per Galenum, qui dicit in ſemine eſſe [illegible] divinam. Contra, in virtute non entis, eo modo, quo eſt non ens, nihil agit: ſed generans, vel decidens ſemen, in propoſito, eſt non ens, cum non ſit præſens illi corpori, in quod debet agere ſemen, vel ratio ſeminalis, & poteſt non eſſe ſimpliciter: ergo [illegible] erit virtute alicujus intra ſe contenti. Præterea, cauſæ per ſe, & eſſentialiter ordinatæ, licet ſimul concurrant ad unum effectum cauſandum (ſicut patet de Sole, & homine, in generando hominem) cauſæ tamen accidentaliter ordinatæ, non requirunt ſe in cauſando: ſed licet una ſit ab alia, ex quo tamen eſt, habet, & habere poteſt propriam cauſalitatem reſpectu alicujus effectus, non exiſtente cauſa, a qua eſt, ſicut patet de Platone generato a Sorte, qui poteſt generare Ci-

Ci-

Ciceronem, Sorte non exiſtente, nec cauſante. Unaquæque igitur cauſarum accidentaliter ordinatarum agit, & cauſat propria virtute: ſed generans, & ſeminans, & ſemen, ſunt accidentaliter ordinata, ſicut Sor. & Plat. igitur ad actionem introductivam formæ ultimæ, non concurrit virtus generantis.

Dico igitur, quod nullum ſemen, nec aliquid in ſemine, eſt principium activum generationis, vel ultimæ formæ, nec eſt a patre: quia patre non exiſtente, filius generatur: nec a forma Cœli: quia multa viventia ſunt perfectiora forma Cœli. Vel igitur ab Angelo, vel a Deo, eſt anima dans vitam: vel oportet intelligere aliquam præmiſſarum. Non ab Angelo, quia Angelus non agit niſi mediante motu Cœli. Relinquitur ergo, quod a Deo. Sed eſtne principium alterativum prævium illud ſemen? Videtur, quod non, quia ſi eſt uniforme, non poteſt per aliquem gradum entitatis ſuæ, vel per qualitatem ſuam, ſeipſum corrumpere, vel promovere ad ulteriorem gradum, ſicut patet de igne, & ſuo calore. Iſta etiam qualitas ſi eſſet principium alterandi, ſi alteraret, alteraret ſe.

Præterea, principium uniforme non eſt principium activum difformitatis, niſi paſſivum ſit difforme, ſed ſemen eſt uniforme, & unigeneum, etiamſi eſt activum: & ſimiliter materia: igitur non poteſt alterare ad tantam diverſitatem, quanta apparet in organis ipſius geniti, ſcilicet corporis organici. Quid ergo? Dico, quod recurrendum eſt hic ad virtutem divinam, ſicut & Averroes facit, ut patet in diſſolutione illarum quæſtionum difficilium, 2. *Cœli, & Mundi*, (a), & Galenus etiam virtutes ſeminum vocat divinas. Illa igitur virtus, quæ facit diverſitatem organorum in corpore animalis, oportet quod ſit agens difforme: & hujuſmodi eſt difformis actio caloris, vel corporis cœleſtis, quæ conſona eſt virtuti divinæ. (b) Qualiter ergo ponitur ratio ſeminalis in aliis ab animalibus? Dico, quod omnia mixta poſſunt habere rationes ſeminales, quia a generante recipiunt qualitates, quæ ſunt viæ ad formas ulteriores, & perfectiores. In cadavere enim bovis poteſt induci qualitas aliqua a corpore cœleſti, quæ eſt via ad formam apis: & eſt ſimilis illi, quæ datur a generante univoco, & eſt ratio ſeminalis, poteſt etiam ratio ſeminalis eſſe in non vere mixtis, ſicut in mixtis per juxta poſitionem. Corpora enim cœleſtia non ſemper generant de vere mixtis, ſed de mixtis per juxta poſitionem; & tale mixtum poteſt habere qualitatem, quæ eſt via ad formam perfectiorem. Item unum elementum, poteſt eſſe per potentiam divinam, quaſi ratio ſeminalis reſpectu mixti, ita quod ex uno elemento, poteſt Deus cauſare mixtum, ſicut de aqua fecit piſces, *Geneſ.* 1. Ex dictis patet, quomodo intelligendum eſt illud Auguſtin. *ſerie de Trinit. cap. 9*, quod in elementis mundi hujus ponendæ ſunt rationes ſeminales, quia poſſunt ſic contemperari, vel per ſimplicem mixtionem, vel per illam, quæ eſt per juxta poſitionem, quod cauſa-

bitur

a *Tex. 69. & inde.*

b *al. animalis. Vide Iudicum 14. & 2. Meteo. com. 18.*

bitur ex eis quædam qualitas, vel forma, quæ eſt via ad aliquid perfectius. Et ex hoc poteſt Auguſtin. habere intentum ſuum, * *de Trinit.* ubi oſtendit quomodo magi Pharaonis fecerunt ranas. Nam rationes ſeminales iſtarum, ſunt in elementis contemperatis ad invicem, quæ contemperantia non eſt niſi quædam juxtapoſitio elementi cum elemento, ſecundum proportionatam quantitatem, & qualitatem. Et quia malus Angelus novit illam quantitatem, & proportionem, & corpora hujus mundi talia obediunt ei ad nutum quantum ad motum localem; & ideo poteſt ea infurgere, & potuit elementa activa paſſivis ſecundum debitum contemperamentum, & approximare illa certe corporibus cœleſtibus habentibus influere, ſecundum hujuſmodi contemperamentum, & ſic generata ranas. Ex hoc patet, quod hujuſmodi rationes ſeminales non ſunt perpetuæ cum ipſa materia prima.

Ad argumenta de creatione, & annihilatione, ſolutum eſt jam, & ſimiliter ad alia. Ad illud in oppoſitum, dico, quod ſunt ſingulæ rationes ſingularum formarum, & quod ſunt ibi per inchoationem. Nec hoc eſt inconveniens, quia plures formæ ſimiles, ſub gradu imperfecto non repugnant, ſicut repugnarent ſub eſſe perfecto: patet de frigido, ac calido, & tepido. Ex his, quæ dicta ſunt patet quæſtio, quæ quæritur. Utrum in coſta Adæ, de qua formata fuit Eva, fuerit ratio ſeminalis? Dico enim, quod non, quia ſecundum Ariſtot. 9. *Metaph. cap. 6.* (a) ſemen non eſt potentia quæcunque remota. Sed potentia propinqua, de quo proxime, & per unum proceſſum, poteſt formari res: ſed in coſta Adæ non fuit aliquid hujuſmodi, quia non ſolum per unam tranſmutationem, ſed nec per quamcumque poterat ſic converti naturaliter. Poteſt ergo dici, quod duplici ratione non poterat coſta illa eſſe ſemen, nec in ea ratio ſeminalis. Primo, quia ut dictum eſt, ſemen eſt propinquum convertendum in genitum, cujuſmodi non fuit coſta illa. Secundo, quia per quamcunque tranſmutationem non potuit tranſmutari coſta in totum corpus Evæ, quod fuit in perfecta quantitate formatum ſine materiæ additione: nec etiam aliquid illius corporis fieri potuit ex iſta coſta naturaliter, niſi per multas tranſmutationes. Adducit etiam Magiſter auctoritatem Auguſt. *in ultim. cap. hujus diſt.* quod factura mulieris de coſta Adæ, non habuit cauſam, niſi a Deo ſic dicente mulierem ita fieri, &c.

SOLENT QUÆRI PLURA, &c.

DISTINCTIO XIX.

Circa iſtam diſtinctionem decimam nonam, in qua Magiſter agit de ſtatu hominis ſecundum ſe, & abſolute, quem habuiſſet in vita ſua illa, quæritur unum.

QUÆ-

a Tex. com. 17. & 29.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum in ſtatu innocentiæ, habuiſſemus corpora immortalia?

Quod non, quia corpus, quod indiget alimento, & nutritione, videtur eſſe corruptibile: tale fuiſſet corpus in illo ſtatu. Patet Gen. 2. *de omni ligno paradiſi comedes, &c.* Major ſatis patet, quia omne nutribile habet partes fluxibiles, quæ indigent reſtauratione, ut in ætate debita, & reſtauratione, & augmentatione uſque ad ætatem debitam, quæ quidem reſtauratio non fit ſine deperditione, vel debilitatione humidi radicalis, & caloris naturalis: quia aliter creviſſent uſque ad immenſam quantitatem, ſi nihil fuiſſet deperditum: ſi igitur pars ſit deperdibilis, & totum. Præterea, ſecundum Philoſophum *prim. Cœli, & Mun.* a Omne generabile neceſſario corrumpetur. Cum igitur non ſit majoris virtutis poſſe rem corrumpere, quam poſſe rem generare; ſi poterant generari, per conſequens poterant corrumpi. Confirmatur, quia non eſt majoris virtutis deducere de *eſſe*, ad *non eſſe*, quam de *non eſſe*, ad *eſſe* (b). Præterea, nullum violentum eſt perpetuum, ſed in corpore naturali mixto tali, ſunt elementa extra loca ſua naturalia: ergo violenter detinentur. Sunt etiam ibi qualitates contrariæ ſimul, quod videtur violentum. Contra ad Rom. 5. *Per unum hominem intravit mors in omnes*, & cap. 8. *Corpus propter peccatum mortuum eſt.*

Hic dicitur quod hæc, (c) *corpus in ſtatu innocentiæ fuiſſet immortale* (ratione negationis intellectæ in hoc, quod eſt immortale) æquipollet huic. *corpus in ſtatu innocentiæ non potuit mori.* Hæc tamen diſtinguitur, quia *ly non*, poteſt determinare, vel addi ad hoc verbum *potuit*, in habitudine ad illud infinitivum, *mori*, & ſic eſt falſa. Secundo modo poteſt præciſe determinare, vel addi ad illud infinitivum, *mori*, dicendo ſic, homo in ſtatu innocentiæ potuit non mori; & ſic eſt vera. Ex quo enim modo habet potentiam moriendi, cum per peccatum non ſit facta mutatio in natura, ad hoc, quod dicta propoſitio ſit vera, negatio non debet addi ad *poſſe*, vel ad potentiam, quam ſemper habuit: ſed ad terminum illius potentiæ, qui potuit non eſſe. Conceditur etiam, quod in ſenſu compoſito, hæc eſt vera homo in ſtatu innocentiæ non potuit mori: quia *ly non*, determinat *potuit*, in habitudine ad *mori*, ſtante ſtatu innocentiæ, quo ſtante, homo non potuit mori. In ſenſu diviſionis eſt falſa. Et hoc patet in hac, *album non poteſt eſſe nigrum*. Ratio autem quare non potuit mori, ſtante illo ſtatu, aſſignatur talis: pœna non poteſt eſſe ſine culpa; mors autem eſt pœna peccati, Gen. 3. *Quacunque hora comederetis*, &c. ſtante autem ſtatu innocentiæ, non potuit eſſe peccatum: igitur nec mors. Præterea, in

a Tex. com. 102. & 126. b 1 *cœli. com.* 18.
c *D. Bon. in præſ. diſt. ar.* 2. & 3. q. 1.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

in Paradiſo fuiſſet plenum dominium animæ ſuper corpus; & ideo non poterat fieri reſolutio in corpore: quia vires inferiores obediſſent animæ ad nutum. (a) Alia ratio aſſignatur, ſcilicet, quod fuiſſet hoc propter aliquam qualitatem ſupernaturalem traditam animæ in ſtatu illo, quæ quidem conſervaſſet corpus à corruptione: & hæc dicitur eſſe illa juſtitia originalis. Non tamen video, quod illa qualitas poſſet facere, quod tale corpus non pateretur à contrario; & ſic tantum potuiſſet pati, quod fuiſſet mortuum: nec aliquid meriti repugnans, neceſſario includebatur in innocentia.

Concedo, quod primus parens habuit potentiam ad mori. Sed cum dicitur, quod ſtante ſtatu innocentiæ, non potuit mori: nego, & dico, quod homo in ſtatu, ſeu ſtante ſtatu innocentiæ, potuit mori. Illa tamen potentia non fuiſſet reducta ad actum, & ſic potentia non moriendi, ſicut ſi diceretur de aliquo, & vere; quod poteſt eſſe Epiſcopus, qui tamen nunquam erit Epiſcopus, vel cujus poſſibilitas nunquam reduceretur ad actum. Et hoc patet in propoſito per cauſas mortis poſt lapſum, quæ ſunt duæ in genere, ſcilicet, vel ab intrinſeco, vel ab aliquo extrinſeco. Prima eſt duplex, quia vel corrumpitur ab intrinſeco per actionem mutuam contrariorum inter ſe, & intra corpus, vel propter actionem mutuam unius intrinſeci in aliud, vel corrumpitur propter defectum alterius contingentem, ſcilicet ex ſubtractione nutrimenti, vel hujuſmodi. Primo modo accidit corruptio naturalis in animatis non propter actionem elementi in elementum, vel propter aliquam qualitatem elementarem activam, vel paſſivam: quia nec elementa, nec eorum qualitates manent in mixto, (b) ut dictum eſt ſupra in *quæſt. de mixtione elementorum*: ſed propter actionem unius partis organicæ in aliam partem, corrumpendo ipſam, ut corpus fiat indiſpoſitum, & inhabile ad animationem. Iſta autem actio ponitur caloris naturalis in humidum radicale, corrumpendo, & conſumendo humidum, ad cujus corruptionem, & conſumptionem ſequitur corruptio, & conſumptio propria etiam caloris, & per conſequens animalis, ut patet de igne, & oleo: & hoc modo, quia pars ſecundum ſpeciem habet certam periodum, & determinatam, (c) in qua poteſt convertere in ſe partem nutrimenti appoſitam, & in qua non: hoc autem poteſt quamdiu poteſt agere ſufficienter in nutrimentum, & quia omne agens phyſicum, agendo repatitur, & repatiendo debilitatur, ita tandem, quod non poteſt amplius convertere, nec reſiſtere corrumpenti, & tunc hujuſmodi pars ſecundum ſpeciem, incipit eſſe ſecundum materiam, & fluere in partem ſecundum materiam, deſinendo eſſe ſecundum ſpeciem. Hæc ergo eſt cauſa corruptionis, ſcilicet deperditio paulativa illarum partium: & de illa corruptione dicunt, quod non fuiſſet homo in ſtatu innocentiæ corruptus: quia deperditio paulativa fuiſſet reſtaurata per eſum fructus ligni vitæ, quod

a *D. Tho. 1. p. qu. 97. ar. 1.* b *diſt. 15.* c *1. & 2. de Gen. & alibi. Vide 1. de Gen. c. de augment. text. 35. & circiter.*

quod probatur per illud Gen. 3. *Ne forte ſumat de fructu ligni vitæ, & vivat in æternum.* Sed contra, quidquid fuiſſet principium activum in homine, non potuiſſet continuare actionem quin aliquando debilitaretur: quia omne agens phyſicum in agendo debilitatur. Eſto ergo, quod natura eſſet debilitata, & ſumeret de fructu, non potuit ſuſtentari per illum fructum, niſi convertendo ipſum, ut alimentum in ſubſtantiam, & naturam ſuam: ſed illud converſum non potuit eſſe debilius, quam convertens. Similiter natura convertens, prius fuit debilitata, & in convertendo etiam nutrimentum illius fructus debilitatur magis: ſicut enim in una actione, ita & in alia, & ideo magis, & magis debilitatur, quanto magis, & magis agit in convertendo: ergo ſemper debilitatur, & ideo quandoque deficiet. Exemplum Ariſtot. de aqua mixta vino. Nam vinum primo convertit aquam in ſe (a). Toties autem poteſt apponi aqua, quod deficiet virtus vini in convertendo, unde ſecunda vice minus fortiter operatur . . . . . .

Dico tamen, quod ſtante innocentia, non accidiſſet mors: cujus cauſam aſſigno talem; quia quilibet fuiſſet tranſlatus in Paradiſum, antequam fuiſſet aliqua talis alteratio indiſpoſitionata animæ, ſive formæ: & hæc tranſlatio non fuiſſet miraculoſa, ſed juſta, & regularis, quod quilibet in ſtatu ſuo tranſlatus fuiſſet, & non omnes ſimul. Quod ſic oſtendo, nam illi parentes, aut ſemper continue meruiſſent, quamdiu eſſent in vita illa, vel non. Si ſic, & poſtea omnes ſimul fuiſſent tranſlati, primo natus fuiſſet majoris meriti, quam poſterior natus, quod falſum eſt. Nam ſi manſiſſet ſtatus innocentiæ, Beata Virgo, & multi poſteriores fuiſſent beatiores, quam multi præcedentes, vel quam multi præcedentium. Si dicas, quod in illo ſtatu non ſemper meruiſſent, ſed uſque ad certum terminum vitæ, tunc ſi non fuiſſent tranſlati ad gloriam illo termino adveniente, Deus feciſſet eis injuſtitiam, differendo dare præmium, poſtquam opera meritoria conſummaſſent, quæ ſufficientia erant. Ideo ſequitur, quod in ſtatu innocentiæ, unus fuiſſet tranſlatus, prius alio, & cuilibet fuiſſet redditum præmium ſuorum meritorum, antequam virtus alicujus eſſet intantum debilitata, quod neceſſario ageſſet corruptio. Sed fuiſſet ne ibi corruptio, ſecundo modo ab intrinſeco, ſcilicet per ſubtractionem alimenti poſſibilis, ſtante innocentia? Dico, quod ſtante innocentia particulari, in illo potuit eſſe corruptio, & mors per ſubtractionem, ſive non miniſtrationem nutrimenti convenientis. Cujus ratio eſt, nam parvulus in ſtatu innocentiæ, non habuiſſet uſum membrorum, ut nunc ſuppono: & ideo non potuiſſet ſibi acquirere cibum per potentiam propriam: & per conſequens potuiſſet deficere, ſtante innocentia in ipſo. Sed ſtante innocentia univerſali in omnibus, dico, quod non fuiſſet talis defectus, quia parentes providiſſent filiis ſuis, aliter fuiſſent nocentes; nec etiam adultus innocens, fuiſſet paſſus talem defectum illatum ab alio, ſtante innocentia in omnibus.

a *1. de Gen. c. 42.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ALERE FLAMMAM VERITATIS UANL DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

nibus aliis. Sed quid de cauſa extrinſeca corruptiva? Dico, quod illa eſt duplex, vel ſcilicet propter diſpoſitionem contrariam continentis: vel propter violentiam illatam ab aliquo extrinſeco. Primo modo corrumpi dupliciter, quia uno modo continens directe corrumpit contentum, ut ignis extra, quod continet. Aliud eſt continens, quod non directe corrumpit, ſed prohibet illud, quod eſt neceſſarium ad vitam: cujuſmodi eſt aqua, quæ prohibet inſpirationem, & reſpirationem, & ſimiliter terra: & iſta ſunt duo circa corrumpentia. Eſt etiam continens corrumpens, ſed non ita ſubito, ut aer regionis intemperatus. A prima, & ſecunda corruptione fuiſſent immunes, ſtante innocentia univerſaliter in omnibus quia tunc non expoſuiſſent ſe periculis, aliter ſuiſſent nocentes; nec unus alii intuliſſet violentiam, cum uterque fuiſſet innocens: nec etiam fuiſſet ibi corruptio ex cauſa tertia, quia in Paradiſo fuiſſent, ubi eſt aer temperatiſſimus.

Quid de corruptione per violentiam? Dico, quod illa poteſt fieri vel ab homine, vel ab Angelo malo, vel a beſtia, ſive animali quocunque. Dico igitur, quod a nullo animali recepiſſent nocumentum ſtante ſtatu innocentiæ: quia omnia animalia fuiſſent homini mitia, & amicabilia, vel ſaltem non inimica: nec ab Angelo malo, quia Deus conſervaſſet eum; non quia non potuiſſet corpus innocentis ſcindere, & dividi a malo Angelo, cui obediunt corpora inferiora. Job. 41. *Non eſt poteſtas, quæ ei valeat comparari*: & etiam ab alio malo homine, ſi non fuiſſet innocentia univerſalis; ſed Deus innocentem conſervaſſet. Dico ergo quod ſolum habuit, poſſe non mori per illorum ab his cauſis extrinſecis.

AD PRIMUM argumentum dico, quod habuit tunc, & habuiſſet partes fluxibiles, & deperdibiles: non tamen fuiſſet corruptus, quia fuiſſet tranſlatus ante mortem, ut dictum eſt. Alii autem dicebant, quod fiebat reſtauratio per eſum ligni vitæ (a). Ad ſecundum, patet, per dicta in corpore q. ſcilicet, quod poterant corrumpi: illa tamen potentia non fuiſſet reducta ad actum quia fuiſſet præventa per illam tranſlationem. Ad aliud, poſſet negari aſſumptum: quia non oportet, quod omne violentum aliquando corrumpatur, ut ſi naturaliter loquendo. Vel poteſt dici, quod non ſunt ibi violenter, nec eſt ibi actio, vel paſſio violenta. Nam ſi eſt violentum aquæ, ut aqua per ſe conſideratur, calefieri ab igne, vel moveri ſurſum, non tamen conſiderando aquam, ut eſt pars univerſi. Unde, & aqua aſcendit propter vacuum fugiendum, & ignis movetur circulariter ad motum ſphæræ; cujus tamen motus eſt ſectus, ut ſecundum ſe conſideratur. Elementa enim non ſunt in mixto formaliter, ſed ſolum virtualiter. Ad argumentum, in oppoſitum, dico, quod verum eſt pro tanto, quia propter peccatum fuit potentia illa reducta ad actum: ſi tamen non peccaſſent, nihilominus habuiſſent hujuſmodi potentiam moriendi. Ad argumentum oppo. quod mors eſt pœna peccati, di-

a *Roman. ubi ſupra.*

dico, quod ſtante illo ſtatu, ſi Deus non tranſtuliſſet homines, modo quo dictum eſt, ſi fuiſſent mortui, mors non fuiſſet plus pœna in hominibus, quam in brutis: & fuiſſet conditio, vel paſſio conſequens talem naturam ſic per mixtionem compoſitam, ſicut modo.

POST HOC VIDENDUM QUALITER, &c.

DISTINCTIO XX.

Circa iſtam vigeſimam diſtinctionem, in qua Magiſter agit de ſtatu primi hominis, ſecundum quod erat principium aliorum, quæruntur tria. Primum eſt.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum filii procreati in ſtatu innocentiæ fuiſſent ſtatim confirmati in juſtitia?

Secundum, utrum in ſtatu illo, fuiſſent illi ſoli geniti, qui nunc ſunt electi? Tertium, utrum filii creviſſent in corpore, & ſcientia ſicut modo? Circa primum videtur, quod ſic. Probatio, Anſel. Cur Deus homo lib. 1. cap. 18. dicit; *ſi primi parentes ſic vixiſſent, ut prima tentati non peccaſſent, ita confirmati fuiſſent cum omni progenie ſua, ut ultra peccare non poſſent*. Item Gregor. 4 *Moral.* dicit quod parentes non genuiſſent reprobos in ſtatu innocentiæ: ergo nec potentes peccare: quia tunc potuiſſent eſſe damnati, & per conſequens reprobi: ergo in juſtitia confirmati fuiſſent geniti. Item Dionyſ. 4 cap. de Divin. Nomin. *Bonum eſt potentius malo*; ſed malum peccati originalis in primis parentibus, eſt cauſa, quod filii naſcentur mali, malitia peccati originalis, ergo ſi primi parentes ſteriſſent in juſtitia, & rectitudine in qua confirmati fuiſſent, genuiſſent filios in illa juſtitia confirmatos. Item, ſi unum oppoſitorum eſt alicujus oppoſiti cauſa, & ſuum oppoſitum erit conſimile cauſativum; ſed peccatum in homine eſt cauſa peccati in progenito: ergo & juſtitia fuiſſet cauſa juſtitiæ. Oppoſitum, quia illi filii fuiſſent viatores: ergo peccatores eſſe poterant: non ergo confirmati.

Dico ad quæſtionem, quod aliquis poteſt dici confirmatus in juſtitia, vel quia non poteſt peccare eo modo, quo non poſſe peccare poteſt creaturæ competere, de quo dicetur lib. 4. Alio modo poteſt dici confirmatus, quod non peccat, vel non peccabit: ſicut de matre, & viatoribus ſanctificatis in utero. Et forte omnes peccaverunt venialiter: quia *ſi dixerimus, quod peccatum non habemus, &c.* (a) Non poſſe peccare primo, non poteſt competere viatori, alioquin eſſet contradictio: quia certitudo de beatitudine eſt maxima beatitudinis pars, non poſſe autem peccare, quod fuiſſet tunc ſcibile a quolibet, ſicut

a 1. Joan. 1. *Aug.* 13. Tri. c. 8.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nibus aliis. Sed quid de cauſa extrinſeca corruptiva? Dico, quod illa eſt duplex, vel ſcilicet propter diſpoſitionem contrariam continentis: vel propter violentiam illatam ab aliquo extrinſeco. Primo modo contingit dupliciter, quia uno modo continens directe corrumpit contentum, ut ignis contentum, quod continet. Aliud eſt continens, quod non directe corrumpit, ſed prohibet illud, quod eſt neceſſarium ad vitam: cujuſmodi eſt aqua, quæ prohibet inſpirationem, & reſpirationem, & ſimiliter terra: & iſta ſunt duo cito corrumpentia. Eſt etiam continens corrumpens, ſed non ita ſubito, ut aer regionis intemperatæ. A prima, & ſecunda corruptione fuiſſent immunes, ſtante innocentia univerſaliter in omnibus quia tunc non expoſuiſſent ſe periculis, aliter ſuiſſent nocentes; nec unus alicui intuliſſet violentiam, cum uterque fuiſſet innocens: nec etiam fuiſſet ibi corruptio ex cauſa tertia, quia in Paradiſo fuiſſent, ubi eſt aer temperatiſſimus.

Quid de corruptione per violentiam? Dico, quod illa poteſt fieri vel ab homine, vel ab Angelo malo, vel a beſtia, ſive animali quocunque. Dico igitur, quod a nullo animali recepiſſent nocumentum ſtante ſtatu innocentiæ: quia omnia animalia fuiſſent homini amica, & amicabilia, vel ſaltem non inimica: nec ab Angelo malo, quia Deus conſervaſſet eum; non quia non potuiſſet corpus innocentis ſcindi, & dividi a malo Angelo, cui obediunt corpora inferiora. Job. 41. *Non eſt poteſtas, quæ ei valeat comparari*: & etiam ab alio malo homine, ſi non fuiſſet innocentia univerſalis; ſed Deus innocentem conſervaſſet. Dico ergo quod ſolum habuit, poſſe non mori, per illarum ab his cauſis extrinſecis.

AD PRIMUM argumentum dico, quod habuit tunc, & habuiſſet partes fluxibiles, & deperdibiles: non tamen fuiſſet corruptus, quia fuiſſet translatus ante mortem, ut dictum eſt. Alii autem dicebant, quod fiebat reſtauratio per cibum ligni vitæ (a). Ad ſecundum, patet, per dicta in corpore q. ſcilicet, quod poterant corrumpi: ſed illa tamen potentia non fuiſſet reducta ad actum quia fuiſſet præventa per illam tranſlationem. Ad aliud, poſſet negari aſſumptum: quia non oportet, quod omne violentum aliquando corrumpatur, ut ſi naturaliter loquendo. Vel poteſt dici, quod non ſunt ibi violentes, nec eſt ibi actio, vel paſſio violenta. Nam ſi: t violentum aquæ, ut aqua per ſe conſideratur, calefieri ab igne, vel moveri ſurſum, non tamen conſiderando aquam, ut eſt pars univerſi. Unde, & aqua aſcendit propter vacuum fugiendum, & ignis movetur circulariter ad motum ſphæræ; cujus tamen motus eſt rectus, ut ſecundum ſe conſideratur. Elementa enim non ſunt in mixto formaliter, ſed ſolum virtualiter. Ad argumentum, in oppoſitum, dico, quod verum eſt pro tanto, quia propter peccatum fuit potentia illa reducta ad actum: ſi tamen non peccaſſent, nihilominus habuiſſent hujuſmodi potentiam moriendi. Ad argumentum oppoſitum, quod mors eſt pœna peccati, di-

a *Romæ. ubi ſupra.*

dico, quod ſtante illo ſtatu, ſi Deus non tranſtuliſſet homines, modo quo dictum eſt, ſi fuiſſent mortui, mors non fuiſſet plus pœna in hominibus, quam in brutis: & fuiſſet conditio, vel paſſio conſequens talem naturam ſic per mixtionem compoſitam, ſicut modo.

POST HOC VIDENDUM QUALITER, &c.

DISTINCTIO XX.

Circa iſtam vigeſimam diſtinctionem, in qua Magiſter agit de ſtatu primi hominis, ſecundum quod erat principium aliorum, quæruntur tria. Primum eſt.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum filii procreati in ſtatu innocentiæ fuiſſent ſtatim confirmati in juſtitia?

Secundum, utrum in ſtatu illo, fuiſſent illi ſoli geniti, qui nunc ſunt electi? Tertium, utrum filii crevilſent in corpore, & ſcientia ſicut modo? Circa primum videtur, quod ſic. Probatio, Anſel. Cur Deus homo lib. 1. cap. 18. dicit; *ſi primi parentes ſic vixiſſent, ut prima tentati non peccaſſent, ita confirmati fuiſſent cum omni progenie ſua, ut ultra peccare non poſſent*. Item Gregor. 4 *Moral.* dicit quod parentes non genuiſſent reprobos in ſtatu innocentiæ: ergo nec potentes peccare: quia tunc potuiſſent eſſe damnati, & per conſequens reprobi: ergo in juſtitia confirmati fuiſſent geniti. Item Dionyſ. 4 cap. de Divin. Nomin. *Bonum eſt potentius malo*; ſed malum peccati originalis in primis parentibus, eſt cauſa, quod filii naſcuntur mali, malitia peccati originalis, ergo ſi primi parentes ſtetiſſent in juſtitia, & rectitudine in qua confirmati fuiſſent, genuiſſent filios in illa juſtitia confirmatos. Item, ſi unum oppoſitorum eſt cauſa ſui oppoſiti cauſa, & ſuum oppoſitum erit conſimile cauſativum; ſed peccatum in homine eſt cauſa peccati in progenitis: ergo & juſtitia fuiſſet cauſa juſtitiæ. Oppoſitum, quia illi filii fuiſſent viatores: ergo peccatores eſſe poterant: non ergo confirmati.

Dico ad quæſtionem, quod aliquis poteſt dici confirmatus in juſtitia, vel quia non poteſt peccare eo modo, quo non poſſe peccare poteſt creaturæ competere, de quo dicetur lib. 4. Alio modo poteſt dici confirmatus, quod non peccat, vel non peccabit: ſicut de multis viatoribus ſanctificatis in utero. Et forte omnes peccaverunt venialiter: quia *ſi dixerimus, quod peccatum non habemus, &c.* (a). Non poſſe peccare primo, non poteſt competere viatori, alioquin eſſet contradictio: quia certitudo de beatitudine eſt maxima beatitudinis pars, non poſſe autem peccare, quod fuiſſet tunc ſcibile a quolibet, ſicut

a 1. Joan. 1. *Aug.* 13. Tri. c. 8.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

ſicut & modo poſſe peccare nobis eſt certum: ergo fuiſſet certitudo infallibilis de beatitudine. Hoc autem competere poteſt comprehenſori ſoli, viator autem, & comprehenſor diſtinguuntur, ſicut eſſe citra terminum, & eſſe in termino.

Item voluntas, cujus capacitas non eſt ad plenum ſatiata, non eſt perfecte confirmata: talis fuiſſet voluntas eorum: alioquin habuiſſent pro ſtatu illo quidquid vellent, & nihil mali vellent, & per conſequens eſſent beati: quia beatus eſt ſecundum Auguſtinum, *habet quidquid vult, & nihil mali vult.* (a) Item, quamdiu in objecto voluntatis viatoris eſt defectus boni, poteſt voluntas viatoris deficere a rectitudine, volendo illud non ſecundum debitam circumſtantiam: ſed dum eſt viator, non poteſt voluntas conjungi tali objecto, in quo eſt omnis boni ratio, igitur quamdiu viator eſt, poteſt deficere a rectitudine, & per conſequens peccare.

Secundo modo, accipiendo *eſſe confirmatum*; Dico, quod ſic mere viator poſſet eſſe confirmatus, & fuiſſent filii in ſtatu innocentiæ; in juſtitia ſic confirmati, ſcilicet, poſtquam primam tentationem viciſſent, ſicut patet: primus fuiſſet confirmatus, ſi primæ tentationi reſtitiſſet, in illa juſtitia, quam tunc recepiſſet pro ſe, & ſuis, & tentationi reſtitiſſet, in illa juſtitia, quam omnes illam habuiſſent, & in ipſam Anſelmum, pro tanto: quia omnes illam habuiſſent, & in ipſa confirmati fuiſſent, qui primæ tentationi reſtitiſſent, ſicut primus pater. Sed tranſuudiſſet ne Adam illam juſtitiam? Dico, quod non, cum ſit donum ſupernaturale: ſed ex mera liberalitate divina eſſet datum proli, ſicut fuit datum parenti: qui ſi primæ tentationi reſtitiſſet, confirmatus in illa juſtitia fuiſſet, ſcilicet ſic, ingrato, confirmatus, quia nunquam illam amiſiſſet, nec peccaſſet. Sed habuiſſet ne filius illam per patrem, vel per merita patris, vel parentum? Dico, quod non. Quod enim congruit toti naturæ, non datur uni individuo mediante alio, vel per meritum illius: ſed ſingulis individuis ſingulæ fuiſſent appoſitæ juſtitiæ originales. Sed fuiſſet ne filius confirmatus in illa natus? Dico quod non, quia filius non recepiſſet perfectiorem juſtitiam, quam pater, ſed pater potuit eam perdere, & perdidit, ergo & filius: nec etiam illa juſtitia neceſſitabat eos ad bene agendum. Poteſt etiam ſic perſuaderi. Nam ſi nullum fuiſſet meritum in prole, reſpectu juſtitiæ, ſed in parente ſolum, illud non fuiſſet tantum ſicut meritum Chriſti, qui fuit ſecundus Adam; & tamen gratia, quæ confertur per meritum Chriſti in Baptiſmo, vel in aliis Sacramentis, non confirmat recipientem: ergo multo minus ſufficiſſet meritum cujuſcunque, parentis, vel prolis, ad confirmandum in juſtitia.

Ad primum argumentum dicitur, quod Anſel. hoc dicit opinando: vel hoc dixit, quia mirabiliter fuiſſent adjuti filii ne peccaſſent, tum propter juſtitiam originalem, tum propter ſollicitam doctrinam parentum; qui filii ſi habuiſſent victoriam de prima tentatione, ſic fuiſſent confirmati, ſicut & primus parens, ſi primæ tentationi reſtitiſſet: & victoriam habuiſſet, qui fuiſſet ſic confirmatus, quod nunquam poſtea pec-

a 13. Tri. c. 5.

peccaſſet: ſed peccare potuiſſet occurrente inductivo ad peccandum. Ad aliud concedo, quod reprobi non fuiſſent nati: quia omnes nati ſervaſſent juſtitiam, non quia ſervare non potuiſſent. Ad aliud argumentum dico, quod licet bonum eſt efficacius, quam malum; quia paucum facere de bono eſt majoris potentiæ, & virtutis, quam multa mala facere: tamen malum aliquod poteſt pluribus obeſſe, quam bonum aliquod prodeſſe. Aliter poteſt dici, quod etſi malum in Adam fuiſſet cauſa mali in prole, tamen non fuit cauſa confirmationis in malo in prole: quia tunc unuſquiſque natus fuiſſet obſtinatus in malo: ergo ſimiliter nec juſtitia cauſa confirmationis juſtitiæ fuiſſet in prole. Ad ultimum dico, quod ſi illa duo oppoſita eſſent a cauſa univoca, ſcilicet bonum juſtitiæ originalis, & malum peccati, argumentum concluderet. Sed dico; quod illa regula falli in omnibus, ubi unum oppoſitorum poteſt produci a cauſa univoca, & alterum tantum a cauſa æquivoca. Exemplum, qualitas corporalis poteſt generare qualitatem corporalem, ut calor calorem. Non autem qualitas incorporalis poteſt generare qualitatem incorporalem: qualitas enim incorporalis immediate a Deo creatur. Ita in propoſito.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum in ſtatu innocentiæ fuiſſent illi ſoli geniti, qui nunc ſunt electi?

QUod non, probo, quia aliqui nunc electi ex reprobis, ſunt nati: ſed tunc non fuiſſent reprobi: ergo nec filii eorum, vel oportet dicere, quod unus, & idem filius electus, poſſet eſſe a diverſis parentibus: ita quod iſte electus, qui nunc eſt de patre malo, in ſtatu innocentiæ fuiſſet de patre bono, quod eſt inconveniens. Item, in illo ſtatu fuiſſent tot unius ſexus, ſicut alterius: ſed non probabile eſt, quod nunc ſalventur tot de uno ſexu, ſicut de alio: ergo eædem perſonæ electæ nunc, non fuiſſent tunc. Aſſumptum probatur, quia nulla perſona fuiſſet conjuncta cum alia in linea aſcendente, vel deſcendente: quia hæc contra naturam fuiſſent (unde Adam ſi nunc viveret, non poſſet contrahere) quælibet tamen perſona fuiſſet alii conjuncta per obligationem illius præcepti; *Creſcite, & multiplicamini, &c.* (a) & unum etiam non fuiſſet conjunctus duabus; quia bigamia fuiſſet contra legem naturæ: ergo in linea laterali oportebat tot eſſe fœminas, quot viros. Oppoſitum patet per Greg. 4. moralium in fine. (b) *Si parentem primum nulla peccati rubigo corrupiſſet, nequaquam ex ſe filios gehennæ generaret, ſed illi, qui nunc per redemptorem ſalvandi ſunt, ſoli ab illo electi naſcerentur.*

Dico, quod ſoli nunc electi, (c) fuiſſent in ſtatu innocentiæ nati.

a *Gen. 1.* b *Cap. 26.* c *De* [illegible] *ſignis* 1. d. 41. & 5. d. 19

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Ratio hujus eſt, quia omnis ordinate volens, poſt volitionem finis, immediate vult illud, quod eſt immediatius, vel proximius fini; Deus eſt volens ordinate: ergo primo vult ſe ipſum, vel bonitatem ſuam tanquam finem. Secundo vult bonum creaturæ rationalis ultimatum, quod eſt communicatio creaturæ, ſive communicatio beatitudinis ſuæ bonitatis creaturæ tali, & poſtea vult gratiam, quæ ordinatur ad beatitudinem hujus, vel ad fruitionem ejus: & poſterius vult illum beatum, vel beatificabilem eſſe naſciturum a tali parente, quod eſſe ſupponitur gratiæ.

Sed unumquodque quanto prius, (a) tanto perfectius, & determinatius: igitur magis eſt determinatum in voluntate divina creaturam beatificabilem eſſe fruentem Deo, quam ipſam accipere eſſe a tali parente: igitur propter quodcunque, quod poteſt contingere circa illud, quod eſſet poſterius, non eſſet variata ſua volitio circa beatificationem: igitur cum creaturam rationalem intellectivam capacem beatitudinis vult Deus beatificam, quantum eſt ex parte ſui. Et ſi fuiſſet ſtatus innocentiæ non fuiſſet in perpetuum a parte illa, igitur omnes fuiſſent beatificæ, ſed non plures, quam nunc erunt, quia prædeſtinatio æterna non variatur propter ſtatum naturæ ipſa, nec aliæ perſonæ natæ fuiſſent tunc, niſi quia nunc ſunt electæ.

Cum ergo (ut dictum eſt) prius ſint beatificandi determinati, quam dicuntur naſcantur a talibus parentibus, per quoſcunque parentes naſcantur, ex quo habere rationem poſterioris, hujuſmodi parentes non poterunt variare determinatos beatificandos a voluntate divina, quin iidem in numero naſcantur. Sed dices contra, quantumcunque medicus primo velit ſanitatem ſibi, vel amico ſuo; quia tamen illam non poteſt dare ſine potione amara tali, ideo vult talem potionem amaram: ergo ſimiliter in propoſito, quamvis Deus velit illum beatificare, quia tamen non poteſt generari iſte, niſi per illum parentem, ideo ſicut iſte beatificandus eſt determinatus unus, & idem in numero: ſic ſuus parens: licet poſterius natura, ut ſic conſideratus.

Dico (ſicut dictum eſt) quod idem homo in numero, non ſolum, quoad animam, ſed etiam quoad corpus organicum, potuit eſſe filius Adæ, & Filius Abrahæ: & ex quocunque iſtorum duorum fuiſſet, idem in numero fuiſſet. Quia ſi nihil ſubſtantiæ filii, fit de ſubſtantia patris, ſed totum de menſtruo, ut vult Philoſophus, 2. *de Generatione animalium*: vel ſi ibi concurrat ſemen viri cum iſto ſemine mulieris. Dico tamen, quod eadem materia, ex qua iſte generatur, quæ fuit in ſtatu naturæ lapſæ ſub forma alimenti, talis potuit eſſe in ſtatu innocentiæ, ſub forma alia, puta pani, vel hujuſmodi.

Dices, quod identitas numeralis in effectu; non ſolum requirit identitatem numeralem materiæ: ſed etiam efficientis, ſicut tangit primum argumentum.

a *Addit.* b 2. *Met. c.* 11.

Dico, quod non oportet. Ignis enim A. quantitatis, & virtutis tantæ, ſi ex tali materia, ignem talem generaret, ignis B. ejuſdem virtutis, & qualitatis, pro eodem inſtanti, ſi in iſtam materiam ageret, eundem ignem in numero produceret: non obſtante, quod generans ſit aliud, & aliud numero: quia generatum non ſequitur præciſe unitatem: vel pluralitatem ex generante. Unde corpus organicum ad hoc, quod ſit idem numero, non requirit agens idem numero, licet requiratur ibi materia eadem numero: & tunc materia exiſtente eadem, induceretur a diverſis generantibus eadem forma numero, ita in propoſito. Si ponamus, ergo filios procreari de ſemine, quod eſt ſuperfluum alimenti; idem alimentum in numero, quod etiam potuit eſſe in utroque ſtatu, vel materia nutrimenti, quæ potuit eſſe hic, ſub una forma, & ibi ſub alia inductum, vel induta forma ſeminis, ab uno agente per actum virtutis generativæ, poſſet tranſmutari ad eandem formam ab alio agente, & ſic eſſet idem numero: & ſic, qui modo eſt filius Abrahæ potuit fuiſſe filius dici, & ex hoc patet ad primum argumentum.

Ad ſecundum dico, quod ſi volumus dicere, quod æqualis eſt numerus ſalvandorum virorum, ſicut & mulierum, ſolutum eſt argumentum: ſed eſto, quod non ſint æquales in numero; poteſt dici, ut videtur, quod non fuiſſent in numero æquali in ſtatu innocentiæ, per hunc modum, quod maritus diu vixiſſet, & accepiſſet aliam uxorem, ſua mortua: & ſic fuiſſent in ſtatu illo plures fœminæ; vel ſi e converſo plures viri: ſed quia ſecundæ nuptiæ non ſunt modo multum laudabiles, & multo minus tunc; ideo dico, quod eadem perſona potuit eſſe mas, & fœmina: nam maſculus, & fœmina ſunt differentiæ accidentales, ita quod hujuſmodi ſexus non variant ſpeciem, ſecundum Ariſtotelem 10. *Metaph.* (a) & ſicut ſexus muliebris non variat ſpeciem hominis, ſic nec hic ſexus hanc perſonam, & tunc, qui nunc eſt talis ſexus, potuit fuiſſe tunc alterius, vel e converſo.

N O T A. *Hæc in pluribus editionibus, contra mentem ſubt. Doct. ipſius literam, & veritatem, introducta reperitur Addit. in qua aſſeritur*, quod aliqua perſona Mortua Mulier, reſurgeret vir, *quæ tamen in antiquis, immo antiquiſſimis editionibus minime reperitur: ideo, conſulto auferetur, ne detur occaſio illam attribuendi Subt. Doct. ab iis qui inter Text. & addit. minime* [illegible] *ſeunt.* ***Videat.*** *Noſter Alphon. de Caſtro lib.* 3. *verb.* Reſurectio.

a Tex. 15.

QUÆSTIO TERTIA.

Vtrum filii in ſtatu innocentiæ creviſſent in corpore, & ſcientia, ſicut modo?

Dico, quod fuiſſent primo neſcii: & quod nervi eorum non fuiſſent primo apti ad motum progreſſivum: ideo, &c.

VIDENS IGITUR DIABOLUS HOMINEM, &c.

DISTINCTIO XXI.

Circa Diſtinctionem vigeſimam primam, in qua Magiſter agit de caſu hominis in peccatum ex tentatione Diaboli, quæruntur duo. Primo quæritur.

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrum peccatum hominis primum in ſtatu innocentiæ potuit fuiſſe veniale?

Quod ſic, probatur. Rectitudo innocentiæ magis repugnat peccato mortali, quam veniali: ſed non obſtante ſua rectitudine, potuit peccare mortaliter: igitur multo magis potuit peccare venialiter, ea rectitudine remanente in ſtatu innocentiæ; aliter non videretur minus repugnare rectitudini innocentiæ peccatum veniale, quam mortale, ſi utrumque totaliter corrumperet. (a) Item ab extremo in extremum non fit tranſitus, niſi per medium: peccatum veniale medium eſt inter rectitudinem, & peccatum mortale: ergo, &c. Oppoſitum, peccatum omne eſt deordinatio aliqualis; ſed deordinatio quæcunque quantumcunque modica, non poteſt ſtare cum ſumma rectitudine poſſibili tunc homini in ſtatu innocentiæ, in qua creatus fuit, ergo quodcunque peccatum corrupiſſet illam rectitudinem rationis, & voluntatis, ſed non corrumpitur rectitudo per peccatum veniale; non ergo fuiſſet veniale. Item, omni peccato debetur aliqua pœna; primo peccato non debitur alia, niſi mors. (b) 2. ſed mors non debetur culpæ veniali: ergo ſi Adam peccaſſet, quocunque modo ſibi debebatur pœna, ſed pœna non poterat ſibi deberi ipſo remanente in ſtatu innocentiæ: ergo omne peccatum ut ibi mortale, & nullum veniale: quia non patiebatur ſecum illam innocentiæ rectitudinem.

Dicitur, quod primum peccatum non potuit fuiſſe veniale (a), quia peccatum pure veniale corrumpere non habet (remanens veniale) ſum-

a 3. *Phyſ. &* 10. *Met. Rat. ad opp.* b *Alex. de Ales in* 2. *tractat. de peccatis. Vide D. Th.* 1. 2. q. 89. ar. 3.

mam rectitudinem, quam habuiſſet homo in ſtatu innocentiæ: peccatum autem quodcunque tunc illam corrupiſſet: quare non potuit eſſe niſi mortale. Item quamdiu vires ſuperiores ſunt ordinatæ ad Deum in viribus inferioribus, nulla poteſt eſſe obliquitas: quia ſtante illo ſtatu, non eſt deordinatio in viribus inferioribus, niſi primo ſit in ſuperioribus: peccatum ergo primum oportuit, quod haberet deordinationem virium ſuperiorum, ſed omnis talis deordinatio fuiſſet peccatum mortale: ergo, &c.

Contra. Quia illud donum non coniungebat perfectius ultimo fini, quam quæcunque gratia gratum faciens conjungit nunc viatorem: ſed cum gratia quantumcunque nunc poteſt ſtare veniale, etiam in perfectiſſimis: unde Ioan. in Canonica ſua. (a) *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, &c.* (a) igitur & Adam peccare potuit venialiter. Item ſuppono, quod aliquis actus, ex genere poteſt eſſe peccatum veniale, puta verbum otioſum: ſed Adam potuit talem actum exercere otioſe ſcilicet loquendo: ſed actus de ſe venialis, non fit mortalis, niſi quatenus ſuper ipſum cadit præceptum: ergo cum nullum præceptum habuiſſet Adam de abſtinendo ex neceſſitate ſalutis, a talibus verbis, ad nimis enim difficile obligaſſet viatorem, ſi eum ab illo de neceſſitate ſalutis obligaſſet ad faciendum ſemper, quod fuiſſet melius, vel expedientius, vel ad vitandum quodcunque retardativum ad melius.

Dico ergo, quod potuit peccare venialiter in illo ſtatu. Circa quod ſciendum, quod peccatum mortale non diſtinguitur a veniali in hoc, quod unum eſt reſpectu finis, ut mortale: & aliud eorum, quæ ſunt ad finem, ut veniale: ſed utrumque poteſt eſſe, & circa ea quæ ſunt ad finem, & circa finem. Sed in hoc diſtinguuntur, quia peccatum mortale eſt deordinatio oppoſita ordinationi, ſine qua finis non poteſt ſequi aliquo modo; quæ quidem ordinatio habet præceptum, contra quod deordinatio fit: & ideo omnis deordinatio cadens ſub præcepto, avertit a fine neceſſario. Sed alia eſt ordinatio, quæ poteſt eſſe reſpectu finis ſequendi, quæ non eſt neceſſaria, ſed utilis, quæ non eſt de præcepto, ſed potius de conſilio, & deordinatio oppoſita huic, eſt peccatum veniale, nec facit cadere a fine neceſſario: ſed facit, quod actus non procedat meliori modo, quo poteſt. Dico ergo, quod Adam potuit non tantum exercere actum deordinatum contra præceptum: ſed etiam contra conſilium tantum, ut non faciendo maxime expedienda: vel faciendo aliqua retardativa, licet non faceret directe contra præceptum neceſſarium ad ſalutem.

Ad primum pro opinione oppoſita, dico, quod mortale plus repugnat, & quoad intentionem, & quoad neceſſitatem illi rectitudini, non ſolum habituali, ſed etiam actuali, quam venialis obliquitas. quia illa potuit ſtare cum ſumma rectitudine habituali tunc poſſibili viatori: ſicut cum certitudine intellectus de aliqua concluſione, poteſt ſtare

a 1. *Io.* 1.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ALERE FLAMMAM VERITATIS DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

de alia (a): quia non repugnant: & forte etiam non repugnabat actuali: nunc autem maximum meritorium, & valde excellentem, poteſt nunc ſequi aliena vanagloria, quæ eſt peccatum veniale; nec veniale illud tolleret meritum illius actus, ſic meritorii. Sed dices, quod nunc poſſet eſſe ſimiliter in beato veniale. Dico, quod ſi beatus dimitteretur ſibi, poſſet in illum actum, ſed non eſſet ſibi venialis ratione præcepti, quod habet de ſemper eliciendo illum actum beatificum, & non diverſificando non ſolum ad oppoſitum, ſed nec ad diſparatum: & propter præceptum de ſemper operando optima eſſet ſibi quæcunque deordinatio talis mortale peccatum. Ad ſecundum, etſi, quod verum ſit, quod in inferioribus viribus non potuerit fuiſſe deordinatio, niſi præmiſſet in ſuperioribus tamen dico, quod non omnis deordinatio in virtute ſuperiori, eſt peccatum mortale: nam levis motus per ſurreptionem de opinione aliqua circa articulos fidei, eſt deordinatio in portione, vel in virtute ſuperiori: nam poteſt eſſe circa tale objectum, quod non poteſt conſiderari, niſi per virtutes ſuperiores ut Deum eſſe trinum, & unum, & tamen non omnis motus levis, eſt ibi peccatum mortale, licet in ſuperiori virtute ſit gravius peccatum, quam in inferiori, ut patebit *diſt. 24.*

Ad primum in oppoſitum per dicta patet. Ad ſecundum de pœna, dico, alia pœna, quam mors, poteſt reſpondere veniali, puta diſplicentia aliqua, vel aliquid hujuſmodi. Vel poteſt dici, quod pœna ſibi propria non correſpondet. Sed communiter veniale eſt debitor ferventioris actus voluntatis, quam prius, qui ſuo conſumeret peccatum veniale, de hoc *lib. 4. diſt. 21.* nec obtiniſſet innocentia Adæ habuiſſe pœnam debitam veniali, præter mortem.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum peccatum Adæ fuerit graviſſimum?

QUod ſic, per Auguſtin. in *Ench. (b)* qui vult, quod peccatum ideo eſt malum, quia adimit bonum; ſed peccatum Adæ ademit maximum bonum, quia juſtitiam originalem a ſe, & ab omnibus ſuis poſteris: ergo, &c. Item, ſecundum juſtitiam divinam, pœna correſpondet culpæ, quia in Apoc. *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit &c. (c)* & ibidem, *ſecundum menſuram delicti, erit & plagarum modus*: ſed peccato Adæ maxima pœna fuit inflicta, quia mors, quæ eſt ultimum terribilium, & ſui, & omnium poſterorum: ergo, &c. Item gloſſa Auguſt. ſuper illud verbum Pſalm. 68. *Quæ non rapui, tunc exſolvebam*, dicit, quod *Eva, & Adam rapere voluerunt divinitatem, & perdiderunt felicitatem*: ſed appe-

a *Vide in 4. diſt. 4. ar. 1. qu. 2. & diſt. 9. ar. 2.* b *Hæc quæruntur in aliquib. origin. in princip. ſeq. diſt.* c *Cap. 18. 3. Ench. cap. 14.*

tere divinitatem ſibi voluiſſe ineſſe, fuit (a), ut dicitur, maximum malum in Angelo malo (patet de hoc ſupra) adhuc autem multo magis in homine, quia divinitas multo magis eſt improportionata homini, quam Angelo: ergo magis peccavit Adam, quam Angelus: & ponitur iſta auctoritas in littera. Oppoſitum Auguſt. 11. ſuper Geneſ. cap. ult. & ponitur in diſt. 22. cap. illo, *Ex quo manifeſte*, dicit, quod Adam *non carnali concupiſcentia victus, ſed amicabili quadam compulſus benevolentia, qua plerumque fit ut offendatur Deus, ne offendatur amicus, peccavit*. Eva autem ſecundum eum multo magis peccavit: quia appetivit illam æqualitatem divinam, quam nunquam appetebat Adam.

Hic ſunt tria videnda. Primo, quale fuit primum peccatum Adæ. Secundo, quam grave fuit ejus peccatum. Tertio de comparatione gravitatis peccati Adæ ad gravitatem peccati Evæ.

De primo dico, quod in genere ſunt duo actus voluntatis *velle*, & *nolle*: in *nolle* autem non poteſt primo conſiſtere peccatum, ut dictum eſt ſupra, ſed in *velle*. Eſt autem *velle* duplex, aut eſt velle aliquid amore amicitiæ, qui eſt propter ſe, vel propter amatum: vel amore commodi, qui eſt propter aliud; & ita quod amatur, amore amicitiæ magis amatur, quam quod amatur amore commodi, ut dicit Ariſt. 1. Poſteriorum t. 4. *Propter quod unumquodque, &c.* Primum autem peccatum Adæ, non fuit ex immoderato amore ſui, ſicut fuit primum peccatum Angeli: Angelus autem per eſſentiam ſuam intelligit ſe primo, & homo prius intelligit alia quam ſe, & utitur objecto ſenſibili in ſui cognitione. Primum ergo peccatum hominis non potuit eſſe immoderatus amor ſui, ſed ſecundum quod dicit Aug. *ubi ſupra*, immoderatus amor amicitiæ uxoris. Nam dicit Auguſtin. (b) quod *noluit contriſtare eam, quam credebat ſine ſuo ſolatio contabeſcere, & a ſe alienatam omnino interire*, ut habetur in littera, cap. illo, *Ex quo manifeſte*. Patet ergo, quod non fuit amor concupiſcentiæ, vel libidinis; quia ille nondum fuerat. Ex iſto autem amore inordinato, peccatum gravius ſequebatur, ſcilicet, voluntas explendi illud, quod non licuit: puta præceptum de eſu pomi violare, quod quidem non fuit expreſſe præceptum ex natura rei, vel de lege naturæ, ſicut ſunt præcepta Decalogi: eſus enim illius pomi in ſe, non fuit de genere mali, ſed ſolum fuit malum; quia prohibitum ad experiendum eorum obedientiam.

Unde ſciendum (c), quod peccatum dicitur maximum, vel ex extrinſeca, & formali ratione peccati, & ſic non fuit maximum, quia non opponebatur Deo maxime, quia non erat maximum bonum illud, quod directe, & immediate privavit. Nec fuit peccatum in Spiritum ſanctum ex malitia, cum illud non repugnaret fuiſſe veniale; nec cum maxima libidine factum, nec ex maximo Dei con-

a *Diſtinct. 6.* b *11. in Geneſi cap. 42.* c *Addit.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

contemptu. Sed conſiderando ipſum, quantum ad ſequelam, fuit maximum propter malum multum exinde ſecutum, tum ratione perſonæ, in cujus culpa omnes involvebantur, tum quia non habuit inclinationem, vel impulſum ad cadendum, nec reſiſtentiam ad ſtandum, vel repugnantiam; & præceptum ſibi datum fuit leve ad obſervandum: & quia gravitas peccati conſideratur ex quantitate boni, quod privat, aut immoderato appetitu faciendi; utrumque autem fuit hic: ideo non fuit graviſſimum. Sed ex immoderato appetitu complacendi uxori ſuæ, ſive ſpeciali benevolentia, peccavit, ut dicit Auguſtin. Tamen ſecundum ipſum, gravius fuit peccatum uxoris, quia immoderata amicitia ſua concupivit illud culmen, quod erat Deo aſſimilari. Tamen ſi Adam uxori non conſenſiſſet, veriſimile eſt, malum quod ex peccato ſic conſecutum eſt, non fuiſſe, eo quod in ipſo ſolo propaganda erat natura, ut in radice totius poſteritatis.

Ex iſto patet ſecundum, ſcilicet, de gravitate hujus peccati. Nam gravitas peccati, vel concluditur ex hoc, quod opponitur magis intenſæ bonitati: vel quia bonitas oppoſita eſt magis neceſſaria, ſcilicet, quia peccatum tale, eſt magis contra plura præcepta, & magis ardua, quam aliud peccatum. Neutro autem modo fuit peccatum Adæ maximum, quia non privabat formaliter bonitatem maximam. Non enim fuit directe contra maximum bonum divinum; ſed formaliter contra bonum creatum, quamvis indirecte privaret bonum maximum. Nec etiam fuit illud peccatum directe contra arduiſſimum, vel neceſſarium præceptum quod eſt: *Diliges Dominum Deum, &c.* (a) nec contra ſecundum magis neceſſarium poſt illud, quod eſt de dilectione proximi: exceſſus enim de diligendo eum, minus eſt directe contra illud, quam odium proximi. Idem exceſſus etiam de diligendo proximum minus eſt contra dilectionem Dei, quam eſt odium Dei (ſi tamen Deus poteſt odiri) quia igitur (b) eſus ligni vitæ non fuit peccatum, niſi quia prohibitum; ita enim bene licuiſſet ſumpſiſſe de illo ligno, ſicut de quolibet alio, ſi non affuiſſet præceptum. Peccata autem contra decem præcepta Decalogi ſunt peccata, quæ ſunt contra illud, cujus contrarium præcipitur (c), & quod eſt etiam tenendum, & obſervandum ex lege naturæ; ergo ſequitur, quod peccatum hominis primi, non fuit, quantum ad hoc, graviſſimum. Immo dico, quod multa peccata fiunt modo a multis, quæ ſunt graviora, ita quod ſi Adam debuiſſet fuiſſe damnatus pro illo, multo minorem pœnam ſuſtinuiſſet.

Deinde dico, quod peccatum Evæ fuit gravius multo plus quam peccatum Adæ, pro eo, quod voluit ſibi uſurpare æqualitatem divinitatis, ut dicit Magiſter, & Auguſtin. patet in litera. Unde habens aviditatem æqualitatis Dei, & ſcientiæ divinæ, fuit ſeducta: vir autem non fuit ſeductus, ut vult Apoſtolus ad *Tim. 2. cap.* & ideo ſic appetendo

a [illegible] b *Vide ſup. diſtinct. [illegible] quæſt. [illegible]*
c *Vide* [illegible]

non peccavit, ſed ex inordinato amore, ut dictum eſt, & ideo peccatum mulieris fuit gravius. Item fuit peccati viri cauſa, & ideo gravius addendo, quod prædictum eſt. Dico tamen pro argumentis, quod peccatum poteſt aggravari ex circumſtantia accidentali: propter excellentiam perſonæ, & dignitatem, quæ ex hoc magis debet præcavere peccatum. Item propter fortitudinem, & poſſibilitatem reſiſtendi. Ideo dicit Magiſter in litera, quod quia Adam exteriori tentatione pulſatus cecidit (a), tanto gravius plectendus erat, quanto leviori impulſu erat proſtratus. Tentatio enim carnis difficilius vincitur: quia de noſtro contra nos roboratur. Quia igitur Adam fuit circumſpectior, & nobilior, & fortior ad reſiſtendum: ideo per accidens ſuum peccatum fuit majus. Tradita enim fuit Adæ juſtitia originalis tanquam digniori, & circumſpectiori, & fortiori, ita quod ſi eam perderet, pro ſe, & tota ſua poſteritate perderet. Non ſic autem fuit tradita mulieri, ideo Adæ peccatum accidentaliter, fuit gravius peccato Evæ: formaliter tamen per ſe mere, & preciſe in ſe, peccatum Evæ fuit gravius.

Ad primum argumentum. Illud eſt gravius, quod plus adimit de bono; verum eſt ſi adimit formaliter: quod non fecit peccatum Adæ, ut viſum eſt: ſed nec juſtitiam originalem adimit formaliter, ſed ſolum demeritorie. Ad ſecundum dicendum, quod peccatum illud eſt majus, cui debetur major pœna: dummodo illa pœna ſit formaliter punitio illius culpæ: ſic autem peccato Adæ non debebatur maxima pœna. Immo ſi ipſe damnatus fuiſſet pro illo peccato, non fuiſſet ita graviter punitus pro iſto peccato, ſicut multi alii. Et cum dicis, quod mors indigebatur ſibi pro illo peccato, quæ eſt maxima pœna. Dico, quod non dicebatur immortalis ante culpam, per aliqua intrinſeca, quæ poſtea fuiſſent corrupta per peccatum, ſed per gratuita ſibi collata. Videtur autem aliquando, quod ex parva culpa ſubtrahuntur maxima beneficia: licet pro illa non infligatur maxima pœna, immo modica. Et poteſt dici, quod mors, quæ debetur peccato Adæ, licet ſit pœna generalior, & magis extenſa quam alia quæcunque pœna, homini pro quocumque peccato data, non tamen eſt major pœna, quam illa, quæ debetur peccato mortali. Nam licet Adam per peccatum ſuum amiſerit juſtitiam originalem pro ſe, & pro tota ſua poſteritate non ſequitur ex hoc, quod mors conſequuta per ſubſtractionem illius juſtitiæ, ſit gravior pœna: ſicut nec deshæreditatio, quæ ſequitur deshæreditatum, & poſteritatem totam, eſt gravior pœna, quam decapitatio unius hominis, quam non ſequitur decapitatio alicujus de poſteritate: nec exilatio alicujus, quam ſequitur tota poſteritas, eſt major pœna, quam illa decapitatio. Ad aliud dico, quod Adam non appetebat æqualitatem Dei directe, & formaliter: ſed tantum interpretative; & ſic omnis peccans ſecundum quod dicit Anſelm. *de Caſ. diab.* vult rapere æqualitatem Dei: immo vult eſſe major Deo, in eo, quod voluntatem ſuam vult præterri vo-

a *Diſtinct. 31.*

ALERE FLAMMAM VERITATIS
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

voluntati divinæ non obediendo voluntati ejus. Et hoc eſt ſolum interpretative, & non formaliter appetere æqualitatem Dei: & ſic tantum interpretative, & non formaliter appetierunt tam homo, quam Angeli mali æqualitatem Dei.

HIC VIDETUR DILIGENTER INVESTIGANDUM, &c.

DISTINCTIO XXII.

CIrca Diſtinct. XXII. in qua Magiſter agit de tentatione primorum parentum, ut ex tenet ex parte tentati, quæritur unum.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccatum primi hominis fuerit ex ignorantia, &c.?

QUod ſic, Aug. 14. *de Civ.* c. 11. *& etiam* 11. *ſup. Gen.* c. 4. dicit quod Adam credidit peccatum ſuum fuiſſe veniale. Item omnis peccans, vel peccat ex electione, vel ex paſſione, vel ex ignorantia. Illud peccatum non fuit ex paſſione: quia nulla inordinata paſſio potuit eſſe ante primum peccatum: nec ex electione, quia electio ſequitur conſilium: unde electionis defectus videtur provenire ex ratione, cujus defectus præſupponit peccatum, quod non convenit quantum ad illum ſtatum: ergo ex ignorantia peccavit. Contra 1. ad Timoth. 2. *Adam non eſt ſeductus, ſed Eva.*

Reſpondeo, (a) proprie loquendo, peccatum ex ignorantia eſt triplex, vel ubi ignorantia eſt cauſa, & ſic præcedit peccatum: quia ſi ſciret non peccaret, & ſic eſt quaſi diſpoſitio ad peccatum. Secundo modo concomitatur peccatum: ſic enim dicitur peccare ignorans, vel aliquis peccando ignorare. Tertio modo poteſt ignorantia ſequi ex peccato quaſi pœna ejus. Item diſtinguitur, quod poteſt accipi pro ſimplici neſcientia, vel pro ignorantia erronea. Item diſtinguitur, quod poteſt eſſe ipſius facti in ſe, vel quoad aliquas circumſtantias: vel quoad aliquid conſequens. Loquendo ergo de ignorantia, quæ eſt error, ſic non peccavit ex ignorantia, quia error non præceſſit, ita ſcilicet, quod crederet illud factum eſſe bonum, vel bonum ex hoc ſequi: quia ut dicit Auguſt. 3. de lib. arb. c. *approbare vera pro falſis, eſt naturæ lapſæ, non inſtitutæ.* Contra, ſi offerebatur ſibi quando peccavit bonum verum, in eligendo non peccavit: ſi bonum apparens, erravit. Dico, quod aliquid ſimplex offerebatur ſibi, & ut verum bonum, potuit apprehendi, ſcilicet diligere uxorem: tamen non eſt uſus ſicut apprehendit. Unde ſcivit eſſe melius Deo placere, quam uxori: & volitio qua voluit uxori placere, fuit peccatum: & ante illam non habuit errorem, niſi improprie vocando errorem: & ideo prius peccavit, quam erravit. Cujus probatio eſt, quia ſi ante peccatum erravit, bonum aliquid ergo apparuit ſibi, quod non erat bonum, ſed apparebat: & tunc circa principium potuit eſſe error, quia illud eſt principium, quod apparet de ſe verum. Si autem dicatur, quod non eſt principium, ergo ſi apparuit falſum, ex ſyllogiſmo falſo, in materia, non concluditur, ſibi neceſſario (a), quia non oportet voluntatem adhærere propter ſyllogiſmum ſophiſticum. Si ex ſyllogiſmo falſo in materia, quæro, aut de ſe apparet falſum, & ſic eſſet oppoſitum principii veri, quod nemine̅m deciperet ſi ex aliis appareat falſum; tunc erit proceſſus in infinitum, aut erit devenire ad aliquod, quod de ſe apparet falſum. Ideo dicendum, quod non peccavit ex errore. Similiter ignorantia facti non præceſſit peccatum: ſcivit enim hoc eſſe contra præceptum Dei, comedere de ligno, ſed ignorantia circa multitudinem conſequentium, utpote utrum tanta pœna ſequeretur, bene potuit habere illam ignorantiam ante peccatum. Similiter ignorantia potuit ſequi peccatum primum, inquantum ex immoderato appetitu complacendi uxori ſuæ peccando, credidit oppoſitum, ſcilicet eſſe veniale, quod erat mortale. Ad primam rationem dicendum, quod iſta credulitas erronea, vel concomitabatur, vel ſequebatur primum peccatum. Ad ſecundum dico, quod peccavit ex electione, in eo, quod elegit ſic complacere uxori: non tamen intelligendo electionem, prout eſt ſyllogiſmi practici. Potuit enim quod inordinate appetiit, fuiſſe abſolute apprehenſum, apprehenſione ſimplici, abſque aliquo erroneo judicio præcedente: & hoc ſufficit ad hoc, quod illud inordinate appeteret.

PRÆTEREA QUÆRI SOLET CUR DEUS, &c.

DISTINCT. XXIII.

CIrca Diſtinctionem vigeſimam tertiam, in qua Magiſter agit de caſu primorum parentum, ex parte Dei permittentis, quæritur unum.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Deus poſſit facere voluntatem creaturæ rationalis impeccabilem per naturam?

QUod ſic, probo, Deus poteſt facere aliquod corpus, quod non poteſt deordinari a motu ſuo, ut eſt corpus Cœli; ergo ſimiliter poteſt facere aliquem ſpiritum, qui non poterit deordinari a motu ſuo: ergo erit impeccabilis. Item, Deus poteſt facere voluntatem aliquam, quæ neceſſario tendat in aliquod bonum, puta in ſinem

a *Quare Magiſt. in litt. peccatum ex ignorantia triplex.*

a *Vide* 1. d. 42. & 3. d. 13.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nem : tamen facere poterit, quod neceſſario iſta voluntas tendat in omne ordinatum ad ultimum finem, quare, &c. Antecedens patet per Auguſt. 13. *de Trinit.* (a) qui dicit, quod omnis volunt neceſſario beatitudinem. Conſequentia probatur, eadem enim neceſſitate, qua aliquid tendit in finem, tendit, & in ea, quæ ſunt ad finem. (b) Præterea, Anſelm. dicit, & eſt ſupra dictum, quod poſſe peccare, non eſt libertas, nec pars libertatis, ſed quid non eſt de eſſentia alicujus, poteſt per potentiam Dei (ſaltem ſi eſt abſolutum) ſine illo: ergo liberum arbitrium eſſe ſine potentia peccandi, non includit contradictionem. Item, Deus poteſt facere creaturam impeccabilem per gratiam: ergo & per naturam. Antecedens patet de Angelis confirmatis. Conſequentia probatur, quia Deus poteſt facere in creatura quicquid non repugnat limitationi creaturæ, ſed non repugnat naturæ limitatæ, quod Deus creet aliquam creaturam, in qua unitive contineatur perfectio charitatis, vel gratiæ. Charitas enim eſt quid finitum, ſicut & gratia, & ideo non poſſunt facere creaturam infinitam, licet unitive contineantur in ea: & ita videtur, cum Deus poſſit omni creatura data, nobiliorem creare; quod poſſit creare creaturam in tali gradu entitatis, quod unitive contineat perfectionem charitatis, & gratiæ. Vel proba ſic conſequentiam, quia quod non opponitur alicui creaturæ, poteſt concreari illi, & per conſequens poteſt eſſe connaturale illi: gratia, vel charitas eſt hujuſmodi reſpectu rationalis creaturæ: ergo, &c. Item, aliqua voluntas poteſt eſſe, & eſt impeccabilis in primo inſtanti creationis: quia in primo inſtanti tali, eſt primus voluntatis naturalis, & per conſequens rectus naturaliter, & neceſſario: ergo, & in quolibet inſtanti ſequenti, poteſt voluntas illa talis continuari. Conſequentia patet, quia ex quo manet forma eadem in inſtantibus ſequentibus, ſicut in primo; ſi in primo poteſt, & neceſſario eſt impeccabilis, igitur, & in aliis. Oppoſitum Anſel. *Cur Deus homo, lib. 2. cap. 10. in fine,* reſpondens diſcipulo quærenti, an ergo, cur non potuit Deus facere creaturam rationabilem impeccabilem per naturam? dicit Anſ. quia non potuit ipſam facere Deum: ergo nulla creatura poteſt eſſe impeccabilis, niſi ſit aſſumpta a ſuppoſito divino. Item hoc idem dicit Auguſt. contra Maximinum, lib. 3. cap. 13. unde dicit ibi, *quod Angeli peccaverunt, & dæmones facti ſunt, & cuicunque rationali creaturæ præſtatur, ut peccare non poſſit, non eſt hoc naturæ propriæ, ſed Dei gratiæ.*

Item Hieronymus *in tract. de filio prodigo,* dicit, quod ſolus Deus eſt, in quem non poteſt cadere peccatum, & ponitur d. 7. c. 2. huius 2.

Ad quæſtionem dicitur, quod Deus non poteſt hoc facere, quod patet per autoritates dictas, & per rationes (c). Prima talis eſt, omnis voluntas, quæ non eſt regula ſuæ actionis, ſed habet regulam ſupe-

a *Cap. 2. 5. & 8.* b *Diſt. 7.*
c *Optime Alenſ. de* [illegible] *2. 2.*

ſuperiorem, aliam ſcilicet a ſe, poteſt ab illa ſibi dimiſſa diſcrepare, & per conſequens peccare: ſed omnis voluntas creata eſt hujuſmodi, &c. Præterea, voluntas creata ſibi derelicta, vel ſecundum ſe conſiderata, non tantum habet pro objecto adæquato primum bonum, & verum, quod eſt hujus ultimum, ſed bonum, quod convertitur cum ente, ſcilicet bonum commune ad bonum verum, & ad bonum apparens; ſed nulla potentia eſſe poteſt, quæ naturaliter non poſſit tendere in totum ſuum objectum: ergo omnis voluntas creata per naturam, poteſt tendere in bonum apparens; & per conſequens poterit decipi, & deviare. Item, omnis creata voluntas, ex hoc quod eſt de nihilo, neceſſario tendit in nihil: ergo non poteſt de nihilo creari, quin poſſit deficere.

Dico, quod iſtæ rationes non concludunt. Ad primam, nego aſſumptum. (a) Non enim eſt neceſſe, quod voluntas, quæ non eſt ſua regula, in agendo poſſit deficere: ſufficit enim, quod in agendo conformetur neceſſario regulæ, quæ non poteſt deviare. Exemplum, intellectus noſter non eſt ſua prima principia intelligibilia, [illegible] omne [illegible] [illegible] ſua. Eodem modo de voluntate beati, nam in operando non poteſt errare. Unde omne illud, quod neceſſario conformatur regulæ ſuæ, etſi non ſit ipſa regula ſua, non poteſt plus deficere, quam ipſa regula ſua. Contra ſecundam rationem, quidquid ſit objectum voluntatis divinæ, voluntas divina extendit ſe ad omne id, ad quod extendit ſe voluntas creata; ſicut intellectus divinus extendit ſe ad omnia intelligibilia, ad quæ extendit ſe intellectus creatus: igitur extendit ſe voluntas divina ad bonum apparens, ſicut voluntas creata, & tamen non poteſt deviare. Et ſimiliter voluntas beati extendit ſe, ad quodcunque objectum extendit ſe voluntas damnati, & tamen non ſequitur, quod poſſit peccare. Dico igitur, quod bonum apparens poteſt eſſe objectum voluntatis Dei, & beati, non tamen quantum ad omnem actum voluntatis, quem habet circa illud viator, vel damnatus: quia duplex eſt actus voluntatis, ſcilicet *velle*, & *nolle*: ideo bonum apparens poteſt eſſe objectum Dei voluntatis, & beati: ſed non reſpectu cujuſcunque actus voluntatis. Ad aliud, ſi concedatur, quod voluntas ſibi demiſſa tendat in nihil; tamen ex hoc non ſequitur, quod poſſit peccare, vel errare: quia pari ratione cum intellectus ſit ex nihilo, poteſt deficere. Et per conſequens, ſecundum tuam rationem poſſet errare circa prima principia: quod falſum eſt, quia circa prima principia non poteſt errare, ſtante natura ſua. Similiter amare Deum, eſt actus voluntatis creatæ de nihilo; & tamen ſtante actu, impoſſibile eſt ipſum deficere a rectitudine, ita quod poſſet eſſe non rectus, dum eſt. Si etiam eſſet bona ratio, concluderet, quod lapis poſſet peccare, quia ſibi demiſſus mo-

a *Reprobat Alenſ. 3. de Anima* [illegible] *T.* [illegible] *& inf.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tendit in nihil, & voluntas etiam beati. Dico igitur, quod omnis creatura poteſt tendere in nihil, & in non eſſe, ex quo de nihilo eſt: & ſua actio ſimiliter tendit in non eſſe, & hujuſmodi tendentia ſurgit neceſſario ex natura rei, ſed ex hoc non poteſt poni defectus culpabilis.

Dico igitur ad quaeſt. quod non poteſt fieri talis natura ſive voluntas, quae ſit impeccabilis per naturam: quia auctoritates Sanctorum ſunt expreſſae de hoc, ad quod probabiliter declarandum, ſuppono hic, quod omnis voluntas poteſt appetere commodum, quia hoc competit appetitui ſequenti apprehenſionem: & ſi omnis appetitus poteſt appetere commodum, poteſt appetere proprium commodum; tunc ſic probatur. Omnis voluntas, in qua non neceſſario conjunguntur appetere commodum, & recte appetere, poteſt appetere recte, & non recte: ſed in nulla voluntate creata poſſunt conjungi iſta neceſſario: igitur, &c. Minor patet, quia nulla voluntas poteſt appetere recte ex hoc ſolo, quod appetit, niſi voluntas prima. Major eſt ſimiliter plana, quia ex quo non neceſſario conjunguntur, unum poteſt ab alio ſeparari. Dices, quod voluntas poteſt creari talis, quae ex hoc quod appetit, recte appetit, & poteſt creari in tali natura, quod non poſſit appetere, niſi conformiter regulae ſuae, & per conſequens in appetendo, ſive ex hoc, quod appetit non poterit non recte appetere, ſicut nec regula. Contra, omnis voluntas, ſicut poteſt ſibi velle commodum, ſic videtur quod poteſt velle, eo modo, quo eſſet ſibi majus commodum, ſi ſic ineſſet ſibi: qui quidem modus non eſt ordinatus a Deo, ut ſuppono, & per conſequens voluntas appetens commodum, ſub tali modo, quo eſſet ſibi majus, vel ſummum commodum, non conformabitur regulae ſuae. Ex hoc poteſt confirmari ratio prima ſoluta ſic. Omnis voluntas, quae non eſt ſua regula, nec neceſſario eſt conformis regulae ſuae, poteſt deficere in rectitudine: ſed omnis voluntas creata derelicta naturae ſuae, eſt talis, ut patet. Item ſecundo arguo ſic: neceſſario omnis voluntas, quae in appetendo non eſt ſatiata, nec quietata, nec poteſt ſibi dimiſſa quietari, niſi in objecto infinito, quod non habet praeſens, & per conſequens non tendit actualiter in illud, talis, inquam voluntas poteſt appetere aliquid, non in ordine ad illud, vel tendere in bonum apparens, ex quo non eſt immobilitata in iſto infinito; ſed omnis voluntas creata naturaliter ſibi dimiſſa, eſt hujuſmodi: quare, &c. Et ex hoc poteſt confirmari, & verificari ſecunda ratio ſoluta, quae dicebat objectum voluntatis creatae, eſſe bonum indifferens ad apparens bonum, & ad verum bonum: quia enim voluntas creata in puris naturalibus, non poteſt neceſſario immobilitari in ſummo bono, ideo poteſt tendere in aliud, non in ordine ad illud. Et tertia ratio etiam ſoluta, poſſet etiam ex hoc confirmari. Teneo igitur, propter auctoritates magis, quod Deus non poteſt facere voluntatem rationalem impeccabilem per naturam, ſed per donum ſupernaturale. Sed quomodo, dicendum eſt *l.4. diſt.49.* in materia de beatitudine.

Ad primum, verum eſt, quod Deus poteſt facere corpus, quod non

non poſſit deordinari in ſuo motu deordinatione culpabili: quia corpus tale, non poteſt eſſe ſuſceptivum peccati, vel culpae, ſicut voluntas: tamen non poteſt facere corpus, quod non poſſet moveri difformiter, nec cui repugnet neceſſario ex principio intrinſeco difformiter moveri, ſi Deus velit illud ſic movere. Et per ſimile, voluntas, quae ex natura ſua creatur libera, non poteſt creari, quin natura ſua dimiſſa, poſſet ſe movere ſic ordinate, vel aliter: vel quin poſſit ſic moveri, & contrario modo, quantum eſt de ſe: niſi imaginetur unus Angelus, ſicut fingit Anſelm. *de caſu diaboli* (a), quod primo eſſet quaedam natura: & deinde daretur ſibi affectio commodi, ſine ratione: tunc iſta voluntas non eſſet capax peccati, niſi daretur ſibi plus: ſicut etiam eſt in freneticis, & in habentibus uſum rationis perpetuo impeditum. Talis enim non eſt capax peccati, nec actus meritorii cum illis circumſtantiis, ſed quaeſtio intelligi debet de habente voluntatem, & ſimul uſum rationis. Ad aliud dico, ſicut dixi in primo (b), quod voluntas creata non neceſſario tendit in finem ſibi oſtenſum, nec in univerſali, nec in particulari. Tenendo tamen communem viam, poteſt dici, quod non ſequitur, tendit neceſſario in hoc bonum infinitum: ergo & in quodlibet, quod eſt in illud ordinatum, quia nihil, in quo non eſt perfecte ratio boni, etſi etiam tenderet in finem neceſſario, non ſequitur, quod tenderet in omne, quod eſt ad finem, modo debito. Ad aliud de Anſelm. *poſſe peccare, non eſt libertas, nec pars libertatis.* Dico, quod verum eſt, quod poſſe praeciſe in peccatum, quod eſt carentia, vel privatio debitae circumſtantiae, non eſt libertas, vel libertatis pars; tamen poſſe in actum, cui annexa eſt deformitas, eſt bene pars libertatis, non ſimpliciter, ſed creatae. Vel dici poteſt, & redit quaſi in idem, quod poteſt loqui de *poſſe peccare*, prout dicit ordinem ad actum talem, qui quidem ordo eſt relatio, quae nihil eſt ſui fundamenti, vel potentiae, quae eſt principium illius actus, & ſic *poſſe peccare*, non eſt libertas, vel pars libertatis. Nec tamen ſequitur fundamentum, nec principium illius actus poſſe eſſe ſine tali reſpectu: quia quando reſpectus de neceſſitate ſequitur fundamentum, licet non ſit pars, vel aliquid fundamenti, tamen non poteſt eſſe fundamentum ſine illo: ſicut nec reſpectus, ſine fundamento. Si autem accipiatur *poſſe peccare* pro fundamento illius reſpectus, quod quidem fundamentum eſt principium actus, cui annexa eſt deformitas, poteſt eſſe pars libertatis hujus; non dico libertatis abſolutae, quae abſtrahit a creata, & increata, ſed eſt pars libertatis creatae. Unde deformitas actus, magis convenit libero arbitrio, in quantum creatum, quam in quantum liberum. Ad aliud, an Angeli beati, vel homines ſint impeccabiles per gratiam, patebit l. 4. (c) Et ſi ita ſit; nego tamen conſequentiam: quia illud, quod habet de ratione ſua formali, quod ſit perfectivum alterius, & alterum ſit ſuſceptivum illius, & de ratione ſua eſt perfectibile ab illo, haec in

a *Vide ſup. d.3. & 6.* b d.1. q.2.
c d.49. q.6.

inquantum hujuſmodi, ſunt diverſa primo, intantum, quod impoſſibile eſt, quod unum quantumcunque creſcat in perfectione ſubſtantiali, & eſſentiali, in ſuo genere, ut alterum eſſentialiter, vel contineat illud unitive: ſicut patet de materia, & forma, ſubſtantia, & accidente. Nam ſtante limitatione ſubjecti, impoſſibile erit ipſum includere perfectionem ſuam eſſentialiter, & unitive, puta ſi potentia materiæ ſit potentia receptiva animæ, quantumcunque creſcat hujuſmodi potentia in perfectione talis potentiæ, nunquam continebit unitive formam; nec ſubſtantia, ſive ſubjectum, accidens: ſed quantumcunque creſcerent hujuſmodi perfectibilia, tantum creſcerent in capacitate, & potentia, niſi poneretur ſubſtantia creata formaliter infinita, ſicut Deus: tunc enim unitive contineret ſuas perfectiones; & eſſet eadem eis, ſicut Deus; quod eſt impoſſibile, ipſam ſcilicet eſſe infinitam. Quantumcunque igitur charitas ſit perfectio finita, vel gratia, tamen nullus gradus entis, ſive ſubſtantiæ, quantumcunque maximus (ex quo tamen finitus eſt) poteſt eſſe, in quo unitive perfectio charitatis contineatur. Quantum igitur creſceret creatura rationalis in entitate, & nobilitate ſubſtantiali, tantum creſceret in potentia, vel capacitate, & non aliter: quantumcunque etiam concrearetur gratia alicui creaturæ, ſemper tamen gratia eſſet gratia: nec eſſet naturalis, ita quod de natura ſua, vel conſequens naturam neceſſario. Ad ultimum dico, quod motus naturalis, vel inclinatio voluntatis in finem, non eſt actus elicitus, ſi tamen voluntas in primo inſtanti habeat actum elicitum, non video, quin poſſit tunc peccare. Nullus tamen actus elicitus voluntatis eſt naturalis, niſi pro tanto, quia eſt conformis inclinationi naturali, quæ non eſt actus elicitus: ſed omnis actus voluntatis elicitus, eſt mere liber. Illi autem, qui negarent voluntatem Angeli, vel hominis poſſe habere actum elicitum, niſi rectum in primo inſtanti, dicerent, quod non eſt ſimile de primo inſtanti, & de aliis: quia dicerent, quod totum, quidquid eſt in primo inſtanti creationis, vel productionis eſſet a producente, vel creante: & ideo in primo inſtanti non poſſet peccare, (a) niſi redundaret, & in Deum; ſed in ſequentibus inſtantibus aliis, poſſet elicere actum bonum, vel malum, de actu tamen elicito Angeli, (b) utrum in primo inſtanti potuit eſſe malus dictum eſt ſupra.

NUNC DILIGENTER INVESTIGARI OPORTET, &c.

DISTINCT. XXIV.

CIrca Diſtinctionem vigeſimam quartam, in qua Magiſter determinat de adjutoriis ad reſiſtendum, ponens quandam Diſtinctionem animæ potentiarum, quæritur unum.

QUÆ-

a *D. Th. & Henr. ubi ſupra* b *Diſt. 5.*

QUÆSTIO UNICA.

Utrum portio ſuperior ſit potentia diſtincta a portione inferiori?

QUod ſit, ſecundum Auguſtin. 12. *de Trin. c.* 4. Imago eſt in ſuperiori portione, ſed in inferiori non eſt: ſed hoc non eſſet, ſi eſſent una, & eadem potentia. Item, potentiæ diſtinguuntur per objecta, 2. *de Anim. t.* 33. ſed objectum portionis ſuperioris eſt æternum, & inferioris temporale, quæ ſunt objecta valde diſtincta: ergo, &c. Confirmatur 6. *Ethic.* Scientificum, & ratiocinativum, ſunt alteræ particulæ animæ, quia objecta eorum, ſcilicet neceſſarium, & contingens, differunt genere. Oppoſitum per Auguſtinum, ubi ſupra in principio capituli, inquit, *animam in hæc duo*, ſcilicet portionem ſuperiorem, & inferiorem, *non niſi per officia geminamus.*

Dico, quod poteſt eſſe unus intellectus quæſtionis, (a) Utrum portio ſuperior ſit tantum una potentia, & portio inferior tantum una alia diſtincta ab illa: & tunc dico, quod ille intellectus eſt falſus, & impoſſibilis: quia neutra portio tantum eſt una potentia. Nam ſecundum Auguſt. *ubi ſupra*, portio ſuperior eſt reſpectu æternorum: ſed reſpectu æternorum poteſt eſſe, & eſt memoria, intelligentia, & voluntas, quæ ſunt plures potentiæ diſtinctæ: igitur, &c. Major patet per Auguſtin. diſtinguendo ſuperiorem portionem ab inferiori. Minor patet per eundem, qui dicit, quod imago Trinitatis, quæ non eſt niſi quantum ad illas tres potentias, eſt in portione ſuperiori rationis: ergo ſequitur, quod portio ſuperior non eſt unica potentia. Quod etiam hujuſmodi potentiæ dictæ ſint reſpectu æternorum, patet per potentias, quæ ponuntur principia productionum in divinis, quæ ſunt neceſſario intellectus, & voluntas; hæc enim principia, ſive potentiæ, ſunt reſpectu objecti æterni, ſcilicet eſſentiæ divinæ: non enim prædictæ potentiæ intelligendo, & volendo objectum temporale, ſive non æternum, producunt Filium, & Spiritum Sanctum: quia tunc dependerent perſonæ illæ a temporali: ſed hujuſmodi principia (b), vel potentiæ, intelligendo, & volendo eſſentiam divinam, quæ æterna eſt, principiant perſonas, igitur ſimiliter erit de hujuſmodi potentiis in creatura rationali, ſcilicet quod memoria, intelligentia, & voluntas erunt reſpectu æternorum: portio igitur ſuperior, quæ eſt reſpectu æternorum, cum non ſit reſpectu eorum, niſi ratione prædictarum potentiarum, non erit una potentia tantum. Eodem modo de portione inferiori, in qua ſcilicet, eſt illa eadem imago Trinitatis, quæ etiam conſiſtit in illis tribus potentiis: quia anima poteſt eſſe, & eſt quandoque in potentia accidentali, reſpectu objecti temporalis intelligibilis, habens notitiam habitualem, ſive habitum ſcientiæ, vel concluſionis alicujus, & hoc reſpicit memoriam:

 al-

a *Vide Mag. in lit. hic.* b *De hoc 1. ad 3. q. ult.*

aliquando eſt in actu ſecundo intelligendi illud, & hoc reſpicit intelligentiam: ex hoc autem, quod in actu intelligit, ſequitur volitio, quæ reſpicit voluntatem. Quare cum iſta tria non poſſint eſſe una potentia, portio ſuperior non erit tantum una potentia. Portio etiam ſuperior, & inferior, non poſſunt diſtingui per hoc, quod una ſit contemplativa, vel affectiva, & alia practica: immo tam ſpeculativa, etiam practica pertinent (ſecundum Auguſtinum) ad portionem ſuperiorem, quia contemplatio (ſecundum Auguſtinum) non eſt niſi actus reſpiciens æternum: & praxis ejuſdem portionis ſuperioris, eſt actus ejus reſpiciens temporale reſpectu æterni; ſive in ordine ad æternum.

Eſt igitur alius intellectus quæſtionis, accipiendo aliquam potentiam in portione ſuperiori, ut intellectivam, & aliquam ſimilem in inferiori, ſcilicet etiam intellectivam, & ſic de voluntate & memoria, utrum ſint diſtinctæ potentiæ. Et dico quod non: Hoc probo, primo ex actu, & operatione. Nam Auguſtinus *ubi ſupra*, dicit, quod portio ſuperior intendit regulis æternis, & ſuperioribus contemplandis: inferior autem intendit temporalibus agendis, ſecundum regulas æternas. Unde portio ſuperior intendit Deo primo, a quo accepit regulas agendorum. Arguo tunc ſic. Eadem potentia cognoſcit principia, & concluſionem: aliter nulla eadem potentia cognoſceret concluſionem, cum non cognoſcatur per ſe niſi ex collatione ad principium, quia principium cognoſcitur, niſi ſciatur aliqua concluſio contenta in illo: & Ariſtoteles etiam 2. *de anima* (a) dicit, quod oportet eſſe ſenſum unum, qui cognoſcat diverſa objecta diverſorum ſenſuum, & diverſitatem illorum objectorum; ſed portio inferior cognoſcit concluſionem, quæ eſt de hoc agibili temporali, cujus principium, & regulam æternam cognoſcit portio ſuperior, ſcilicet, quod præcepta Dei ex charitate ſunt implenda, vel aliquod tale: ergo eadem eſt potentia intellectiva illius portionis ſuperioris cognoſcentis principium, & portionis inferioris cognoſcentis concluſionem. Secundo probatur idem ex actu beatifico ſpeciali: nam beatitudo non conſiſtit in pluribus potentiis ejuſdem rationis: nam ſi ſit in intellectu ſimul, & voluntate, non tamen eſt in duabus intellectivis potentiis, vel in duabus volitivis, ſed tantum in una intellectiva, vel volitiva: quia beatitudo ſecundum omnes Philoſophos, eſt optimum hominis, ideo in una virtute conſiſtit ejuſdem rationis: ſed beatitudo eſt portionis ſuperioris rationis (hoc eſt manifeſtum) & etiam portionis inferioris rationis, probo, quia oportet, quod beatitudo ſit illius potentiæ, quæ eſt principium merendi: hujuſmodi eſt tota portio rationis inferioris: ſi ergo tota intellectiva, & ſuperioris, & inferioris portionis eſt beatificabilis, illa intellectiva utriuſque portionis erit una potentia. Tertio ex ratione habitus idem oſtenditur. Idem habitus ſimplex non perficit duas potentias: ſed eadem charitas perficit voluntatem ſuperioris portionis,

(a) C. 146.

nis, [illegible] & [illegible] intell[illegible]. Probatio majoris, quia diſtinct[illegible] (major unitas ſemper debet eſſe in principio [illegible]) [illegible] charitas [illegible] Deus diligitur, & eadem [illegible] portionis inferioris, qua diligitur proximus, qui eſt objectum temporale (una enim charitas extendit ſe ad [illegible]

Ad primum dico, quod imago conſiſtit in anima, non ſecundum [illegible] ratione enim repugnant memoria, intelligentia, & volunta[illegible] [illegible] ſunt ſub actu reſpectu æternorum: hinc eſt, quod Auguſt. dicit, [illegible] ſicut color. Si enim nullus eſſet intellectus abſtrahens [illegible] [illegible] ut quid commune abſtractum, non videtur, ſed hoc album & hoc [illegible] concludit illam potentiam, puta viſum, eſſe iſtius objecti, & non alte-

a 1. d. 3. q. 3. Text. c. 150. & 141.

abſtrahit : & pro tanto ſequitur, quod diſtinctio objectorum facit diſtinctionem potentiarum : quia tale objectum limitatum, & diſtinctum non percipitur, niſi a tali potentia, & nunquam ab alia : quæ quidem potentia eſt limitata ad tale objectum ratione talis mixtionis organi. Sed aliud eſt de potentiis non organicis, quæ ſunt abſtractiſſimæ, & ſunt totius entis : unde ibi non habet veritatem propoſitio illa quod diſtinctio objectorum facit diſtinctionem potentiarum, ſed ſolum eſt vera in organicis potentiis, quæ non ſunt abſtractivæ. Si quæris, quod eſt objectum adæquatum potentiæ non organicæ : Dico, quod ſi ens poteſt habere conceptum, vel rationem communem ad ens creatum, & increatum, eſt objectum adæquatum intellectus : non quod per abſtractionem illam ſit objectum intellectus : ſed quia a quolibet intelligibili poteſt abſtrahi una talis ratio, vel conceptus, & tunc non diſtinguerentur portio ſuperior, & inferior, nec etiam intellectus, & voluntas formaliter per objecta. Si autem ens non poſſet habere talem conceptum communem, ſi debeat aſſignari potentiæ non organicæ, quæ ſe extendit ad omne ens, aliquod objectum adæquatum, & primum, illud non erit niſi eſſentia divina in ſe continens omnes rationes aliorum entium, & ad quam omnia alia entia habent attributionem. Sed hoc falſum eſt, ut probatum eſt *in primo lib.* (a) ſcilicet, quod eſſentia divina non poteſt eſſe objectum primum, & adæquatum intellectus creati : ſed ſolum intellectus Dei, cui eſt proportionata, & reſpectu creati intellectus, eſt improportionata. Et ſi eſſentia divina non ponatur eſſe objectum primum intellectus creati enim ſecundum communiter loquentes creato, & increato nihil poſſit eſſe commune univocum ; ſequitur, quod potentia non organica, non habebit unum objectum unius rationis, & adæquatum, & hoc eſt probabile propter perfectionem potentiæ : a ſenſibilibus enim particularibus, puta albo, & nigro, & ab aliis, ad quæ ſe extendit potentia viſiva, quæ ab illis limitata eſt, abſtrahitur quoddam commune univocum, & ultra ab hujuſmodi ſenſibilibus, & aliis aliarum potentiarum, quoddam commune univocum, & tandem poteſt procedi ſic abſtrahendo, quod unum erit univocum objectum ſenſibile, commune omnibus ſenſibilibus. Sic etiam, & objectum potentiæ divinæ, objectum dico operabile, non poteſt eſſe aliquod adæquatum, niſi tantum ens poſſibile, quod non eſt unum in re, ſed aliquo modo eſt unum : hoc eſt tantum in intellectu : quia non poteſt eſſe aliquid univocum reale omnibus operabilibus a potentia divina : ſicut etiam ponitur, propter perfectionem intellectus, quod ipſe intellectus ad tot ſe extendit, quod nullum unum objectum habet ſibi adæquatum, & unius rationis. Vel dic ad illam rationem, quod quantumcumque objecta diſtinguantur, primo penes neceſſarium, & contingens, vel penes æternum, vel temporale, ſi tamen unum illorum poſſit accipi, ut principium cognoſcendi alterum, talis diſtinctio objectorum non requirit diſtinctionem potentiarum. Sic autem eſt de objectis portionis ſuperioris rationis, & inferioris : quare, &c.

JAM

a *Diſt. 3. q. 2. & 3. & alibi.*

JAM VERO AD PROPOSITUM REDEAMUS &c.

DISTINCTIO XXV.

Circa diſtinctionem vigeſimam quintam, in qua Magiſter revertitur ad determinandum de libero arbitrio, quod conſiſtit in voluntate, de quo Diſtinctione præcedenti fecerat mentionem ; quæro unum.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum aliquid aliud a voluntate cauſet effective actum volendi in voluntate?

Quod ſic probo, 3. *de Anima*, ponit Ariſtot. ordinem moventium, & motorum, ſic, ſcilicet quod appetibile eſt movens non motum : appetitus movens, & motum, ab ipſo ſcilicet objecto appetibili : & tertio motum non movens, quod ſcilicet, movetur per actum, & imperium voluntatis, vel appetitus, ut corpus animalis. Non poteſt dici, quod appetibile movet metaphorice, ſicut finis movet, quia tunc Philoſophus ſtatim æquivocaret de movente in ſuo proceſſu, cum dicit, quod primum, puta appetibile, movet ſecundum, ſcilicet appetitum : & ſecundum, ſcilicet appetitus, movet tertium, quia ſecundum, ſcilicet appetitus, movet proprie ; & in eſſentialiter ordinatis, videtur quod eo genere motus, quo movetur ultimum a medio, movetur medium a primo.

Item voluntas non eſt potentia activa : ergo effective non cauſat ſuam volitionem : & oportet tunc, quod ab alio cauſetur. Conſequentia patet. Probo antecedens, quia potentia activa eſt principium tranſmutandi aliud inquantum aliud, 5. *Metaph.* (a) & ſic potentia activa habet actum tranſeuntem in aliud : ſed voluntas non poteſt agere in objectum : quia illud non patitur a potentia : magis igitur eſt dicendum e converſo. Item, accidens per accidens non egreditur de per ſe principiis ſubjecti : ſed volitio eſt accidens per accidens, quia quandoque ineſt, quandoque non ineſt : ergo, &c. Item, quod eſt de ſe indeterminatum ad unum oppoſitorum, inquantum hujuſmodi, non agit niſi concurrat agens determinans : quia ut indeterminatum non plus ſe habet ad *eſſe* effectus, quam ad *non eſſe* ; voluntas autem de ſe ſic ſe habet ad actum ſuum : quare oportet dare aliud agens, quod non videtur eſſe, niſi objectum.

Ad oppoſitum, per Auguſt. 12. *de Civit. cap. 6.* dicit, quod ſi duo ſint æqualiter affecti animo, & corpore, & poſtea tententur eadem pulchritudine, vel objecto, unde eſt, quod unus cadit, & alius non cadit? Et dicit, quod hoc ſolum eſt a voluntate. Idem dicit Anſelm. de

a *Tex. c. 14.* b *Tex. com. 17.*

... *ap.* 8. (*a*) Item Auguſt. 2. *Lib. arb.* quod niſi ea, [illegible] voluntas [illegible]

[illegible]

a [illegible] b Text. [illegible] c Text. cap. [illegible]
d [illegible] quodl. 6. q. 7. & quodl. 8. q. [illegible] & quodl. [illegible] quodl. [illegible] q. 3. [illegible] cap. 19. & ſeq.

eſt movens in actu, quia eſt mobile in potentia. Item dicit, quod illud, ſcilicet quod idem non poteſt ſeipſum movere, eſt principium Metaphyſicum: ideo tollere illud, eſt tollere principium requirendi veritatem in Metaphyſica. Secunda ratio eſt talis, materia & efficiens non coincidunt in idem numero, *ſecundo Phyſic.* (*a*) ergo nec agens, & patiens.

Item quinto *Metaphyſ.* (*b*) movens refertur ad mobile realiter: ſed ejuſdem ad ſeipſum non eſt relatio realis. Probatio, quia relativa realiter ſunt realiter oppoſita: ſed oppoſita ſimul non poſſunt competere eidem. Item, agens approximatum paſſo diſpoſito, agit neceſſario: ideo dicit Author 2. *de anima*, (*c*) quod ſi ſenſus eſſet activus, ſemper ageret, ſicut ignis ſemper combureret, ſi haberet combuſtibile præſens: ergo eodem modo voluntas ſemper vellet, ſi eſſet cauſa activa ſuæ volitionis (*d*). Dices, quod voluntas libera eſt; ideo non ſequitur, quod ſemper agat ſicut ignis, qui non eſt liber. Contra, ſaltem ſequitur, quod ſemper poſſit agere cum vult, & ſemper poteſt velle. Dices, quod objectum apprehenſum requiritur, ſicut cauſa ſine qua non: quia ſecundum Auguſtin. *Inviſa poſſumus diligere, incognita nequaquam.* Contra, quia ſic poſſet ſuſtineri, quod quodlibet agit in ſe: nam ſi lignum approximatum igni comburatur, dicam eodem modo, quod ignis non comburit: ſed lignum comburit ſe, & ignis eſt cauſa ſine qua non: & ſic dicam de omnibus.

Item ad principale. Omne agens æquivocum eſt nobilius effectu ſuo: ſed voluntas ſi cauſat volitionem ſuam, non cauſat niſi ſicut cauſa æquivoca: igitur voluntas, ut præciſe eſt cauſa activa, vel principium productivum volitionis; cum ex hoc, quod eſt principium productivum volitionis, non ſic habeat volitionem: ſequeretur, quod eſſet nobilior, quam ut volens formaliter. Dicit ergo illa opinio quod intellectus agens, nec movet intellectum poſſibilem, nec voluntatem, ſed phantaſma irradiatum ab intellectu agente, movet immediate intellectum poſſibilem: quia quamquam ubi ſit phantaſma, ibi ſit intellectus; intellectus tamen eſt alicubi, ubi non eſt phantaſma & ſic ſalvatur, quod movens, & motum ſunt diſtincta ſubjecto. Phantaſma igitur irradiatum immediate cauſat intellectionem, & volitionem immediatione cauſæ, ſed non immediatione effectus: quia prius cauſat intellectionem, quam volitionem.

Alia eſt opinio Doct. antiquioris, quæ ponit eandem concluſionem, ſcilicet, quod voluntas movetur ab alio (*e*), ſed ponit illud aliud de objectum cognitum, vel intellectum. Et hoc confirmatur per authoritatem Aver. 12. *Metaph.* qui dicit, quod balneum in re

a Text. c. 70. b Text. c. 20. Text. c. 10. c Text. c. 52.
d 8. *Trinit.* 4. & 9. *Trinit.* 3. & 10 *Trinit.* 1. & alib.
e *Hen. quodl.* 12. q. 4. *Conſ.* 36. *Quære D. Tho.* 1. *contr. gent.* 7. & 8. *Reſ.* & *in qu. ad propoſita* & 1. p. q. 77. & *cap.* 2. *qu.* & 3 *p. q.* 2.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

extra, movet vires ſenſitivas, quas ſcilicet movet effective: ſed bonum in anima movet voluntatem: igitur objectum ut cognitum movet effective appetitum. Item, appetitus ſenſitivus effective movetur ab appetibili ſenſibili: igitur & intellectivus ab appetibili intelligibili.

Si dicas contra hoc, quod non eſt, non poteſt eſſe cauſa alicujus entis; ſed objectum intelligibile poteſt eſſe non ens in ſe ſimpliciter: ergo non poteſt eſſe cauſa volitionis. Reſpondent, quod objectum, ut cognitum, cauſat, & hoc eſt dicere, quod intellectus per intellectionem ſuam cauſat volitionem, & ſic non oportet, quod illud, quod cauſat hoc, ſit nihil. Cognitio enim abſtractiva non eſt nihil in intellectu, licet objectum non ſit in ſe, vel in re extra. Iſtæ duæ opiniones concordant in hoc, quod ponunt aliquid aliud a voluntate movere ipſam, ſed diſcordant in movente, ut patet.

Contra concluſionem in ſe, ſunt rationes principales, & repetantur hic deducendo: agens naturale non poteſt eſſe per ſe cauſa contrariorum circa idem paſſum (ut excludatur per hoc inſtantia de diſſolutione glaciei, & conſtrictione luti) ſed in poteſtate voluntatis noſtræ eſt habere *nolle*, & *velle*, quæ ſunt contraria, reſpectu unius objecti: ergo illa non poſſunt fieri ab agente naturaliter, ergo non ab objecto; quia eſt agens naturale. Eſto igitur, quod objectum eſſet cauſa ipſius *velle*, oportet tamen eſſe aliud, quod eſſet cauſa ipſius *nolle*: ſed illud aliud a voluntate, non poſſet eſſe niſi objectum malum: ſed malum cum ſit quid privativum, non poſſet eſſe cauſa actus poſitivi, cujuſmodi eſt *nolle*: ergo oportet, quod ſit effective a voluntate. Item paſſio non eſt in poteſtate patientis ſpecialiter, quando eſt ab agente naturali: ſed ſi objectum eſt agens naturaliter volitionem, & non voluntas: igitur & volitio non erit in poteſtate voluntatis, & ſi ſic, tunc nec aliquis actus alius, imperatus a voluntate erit in poteſtate voluntatis; & ſic nec merebitur, nec demerebitur per volitionem. Dicitur, quod pro tanto in poteſtate voluntatis eſt volitio, pro quanto poteſt determinare intellectum ad conſiderationem hujus, vel illius, vel avertere eum ab hoc, vel ab illo: & ſic eſt in poteſtate voluntatis volitio, licet non quantum ad actum primum; Contra, accipio primam actionem in voluntate, cauſatam ab objecto, quodcunque ſit illud, quod oportet ponere ſecundum te, illa actio eſt mere naturalis: ergo illa non eſt in poteſtate voluntatis: nec enim eſt in poteſtate noſtra, quin viſis tangamur, ſecundum Auguſtinum. Si igitur poſt iſtum actum poſſum movere intellectum ad conſiderandum hoc, vel illud: quæro per quem actum? non per illum, quia iſte non eſt in poteſtate voluntatis: ergo oportet per [illegible]. De illo alio, quæro, unde eſt, vel eſt ab ipſa voluntate, vel ab objecto, vel a phantaſmate? Si a voluntate, habeo propoſitum; quia tunc eſt in ejus poteſtate illa volitio, & eſt effective ab ea. & eadem ratione prima volitio, aut eſt ab alio, ſcilicet ab objecto, vel phantaſmate, & ſi ſic, tunc erit actus naturalis, & per conſequens, non plus erit in poteſtate voluntatis ſic imperare intellectui

de conſideratione hujus, vel illius, quam fuerit primus actus.

Ex iſtis deductionibus poteſt (a) colligi talis ratio. Si voluntas poteſt conſiderationem hanc imperare, & ſibi oppoſitam; quæro per quid? ſi per ipſam, habetur propoſitum; ſi non ſed per objectum movens, cum ipſa motio objecti non ſit in poteſtate voluntatis, quia ſecundum eam neceſſario movetur: igitur nec in poteſtate hominis erit volitio ſequens, quæ imperatur per illam motionem: quia movens, quod non movet, niſi inquantum movetur: ſi in poteſtate ejus non ſit, quod movetur; nec in poteſtate ejus erit, quod moveat ad volitionem ſequentem. Illa enim non erit in poteſtate voluntatis: & ita in toto proceſſu erit volitio naturalis, & non erit niſi ordo, & circulatio motuum, & moventium naturaliter.

Dices, quod in conſiderando per intellectum, poteſt occurrere impedimentum in illa circulatione actuum: eſt enim iſti phantaſmati primo moventi conjunctum aliud, & aliud, quaſi vicinum ſibi, & ideo fortius movet, vel poteſt movere intellectum ad intellectionem, vel conſiderationem ſui: & per conſequens voluntatem ad actum volitionis, ita quod non erit neceſſe, quod objectum, quod primo occurrit, cauſet volitionem: ſi enim cogitat aliquid delectabile movens appetitum, non eſt neceſſe moveri ad illud, quia poteſt occurrere per conſiderationem intellectus aliud objectum, magis movens voluntatem, ita quod ſiſtat voluntas a prima ſua volitione (b). Sed contra, concedo, quod poteſt occurrere impedimentum a caſu, ſed illud non erit in poteſtate voluntatis, nec ad imperium ejus: eodem enim modo eſt de appetitu bruti, nam bos videt herbam, quæ movet appetitum ſuum, & ex illo appetitu movetur progreſſive ad herbam: ſed ſi in motu illo occurrit objectum, magis delectabile, fortius movens appetitum, tunc ſiſtitur a primo motu, & tamen non libere, quia neceſſario movetur ab illo majori delectabili occurrente, quamquam caſualiter occurrat. Alii dicunt ad rationem, quod objectum intellectus occurrit ſub duplici ratione, ſcilicet, ſub ratione illiciti, & ſub ratione delectabilis; ut patet in objecto fornicationis: & tunc in poteſtate voluntatis eſt ſiſtere intellectum in turpi, dimittendo aliam partem, & tunc ſequitur mala electio. Contra, quæro, vel iſtæ duæ rationes æqualiter movent, vel non? ſi æqualiter, ergo cauſabunt ſimul nolle, & velle in voluntate, reſpectu ejuſdem objecti: quod eſt impoſſibile, ſi inæqualiter movent, ergo alterum movet efficacius voluntatem, & movet naturaliter, & neceſſario: & per conſequens non erit illa volitio in poteſtate voluntatis: ſed neceſſario etiam ſecundum illam movebit intellectum: non igitur poterit ſiſtere eum in alio.

Contra illud de phantaſmate. Agens æquivocum totale eſt nobilius effectu: ſed phantaſma per ipſum eſt agens æquivocum totale intellectionis, & volitionis: ergo eſt nobilius omni intellectione, & volitione: igitur phantaſiatio eſt nobilior fælicitate Philoſophorum, quam po-

a *Addit.* b *Henr. ſuper.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ponebant conſiſtere in intellectione, & volitione. Nec poteſt ſolvi per lumen intellectus agentis: quia illud non eſt diſtinctum ſubjecto a voluntate, & intellectu: ergo phantaſma non poteſt agere in ipſam voluntatem per ipſum, vel in intellectum poſſibilem: nec etiam intellectus agens in phantaſma, cum non ſit diſtinctum ſubjecto, ab ipſo: agens enim, & patiens oportet eſſe diſtincta ſubjecto, ſecundum eum. Item, ſequeretur, cum in anima ſeparata, vel in Angelo non ſit phantaſma, quod non poterunt velle, vel ergo oportet, quod Deus immediate cauſet malum velle in Angelo, vel aliud objectum extrinſecum: & tunc prima volitio Angeli non fuiſſet culpabilis, ex quo non fuiſſet in poteſtate ſua, nec cauſa activa ejus. Nec eſt probabile, quod animæ ſeparatæ, vel Angeli, nullo modo poſſint ſe movere, ſed quod ſtarent immobiliter ubicunque ponerentur, ac ſi eſſent in carcere. Nec valet dicere, quod Philoſophi non viderunt, quomodo eſſe poterat nova intellectio in Angelis, quia de Angelis erraverunt: & ubi falſa ſunt principia, non eſt mirum ſi ſequuntur falſæ concluſiones. Si tamen conveniſſent nobiſcum, quod Angeli accepiſſent eſſe novum, ſive eſſe poſt non eſſe, bene admiſiſſent novas intellectiones in Angelo.

Quod etiam dicunt, quod libertas attenditur in voluntate, quia poteſt movere intellectum ad diverſa conſiderandum, non eſt verum: nam ex hoc, quod intellectus poteſt diverſa conſiderare, non ſequitur, quod ſit libertas in voluntate. Quod probo multipliciter. Primo Nam ſi ſecundum imaginationem Anſel. de caſu diaboli, eſſet Angelus creatus cum affectione commodi tantum, & non juſtitiæ, ſecundum quam attenditur libertas, poſſet adhuc intellectus diſcurrere, & conſiderare diverſa. Talis ergo voluntas eſſet rationalis, quia cognoſcitiva ſua eſſet rationalis, & in potentia ad conſiderandum diverſa: & tamen iſta voluntas non eſſet libera, nec poſſet peccare: ergo illa indifferentia cognoſcendi non eſſet ratio libertatis. Item ſecundo, per imperium voluntatis apprehenſiva ſenſitiva poteſt in diverſos actus, & oppoſitos, quia aliquando videtur ſibi aliquid dulce, aliquando amarum: & ſecundum hoc, quandoque fertur in unum, quandoque in aliud, igitur ſi propter hoc, quod ſic poteſt in diverſos actus intellectus, eſſet voluntas libera, tunc appetitus bruti eſſet liber, quia viſus ejus poteſt moveri ad oppoſita videnda. Item tertio, indeterminatio intellectus in ſyllogizando in practicis ad utramque partem, eſt [illegible] quod neceſſario oportet, quod ſophiſtice ſyllogizet a[illegible] partem contradictionis, & in hoc eſt intellectus defectibilis. Si ergo libertas eſſet in voluntate propter talem indeterminationem in intellectu, voluntas eſſet libera ex defectibilitate intellectus.

Item quarto, lib. 9. Metaph. c. 4. *potentia rationalis ut ſcientia, vel intellectus, eſt ad oppoſita: & ſi poſſet exire in actum de ſe, ſimul exiret in oppoſita, quia eſt oppoſitorum: ſicut Sol in diverſis paſ-*

a *Alibi.* b Tex. c. 20.

paſſis facit oppoſitos effectus: & ſi idem ſubjectum ſimul reciperet contraria, ſimul cauſaret ea, vel nihil faceret in ejus ſubjecto, ſic eſt [illegible]: ideo potentia rationalis, ut ſcientia, vel intellectus habens ſcientiam non exit de ſe, & ideo oportet, quod determinetur ad alterum, ut hoc quod poſſit exire in actum: & illud determinativum, ſecundum Philoſophum ibi, eſt appetitus, aut ergo ſic determinat, quod nullam determinationem recipit a determinato, & habetur propoſitum, ſi autem non determinat, niſi inquantum determinatur ab intellectu, ut ab objecto cognito: ergo eſt iſta ratio indeterminata, ſicut potentia rationalis prima: & ſicut prius, ſi exiret in actum, exiret in oppoſita. Reſtat igitur, ut voluntas ſe determinet; & iſta ratio procedit, de potentia intellectiva, quæ eſt oppoſitorum per rationem, quæ eſt ſcientifica. Quod etiam dicunt, quod finis ut cognitus movet efficiens, non eſt verum. Quod probo primo, quia finis ex hoc, quod movet efficientem ad cauſandum, eſt alia cauſa ab efficiente: hæc enim eſt cauſalitas ſua: igitur finis, inquantum finis, non movet efficientem effective, quia ipſe efficiens movet effective: & alia eſt cauſalitas unius, & alterius, aliter non eſſet alia cauſa, ſed in agentibus ex propoſito, finis non movet niſi ſit cognitus ab agente ex propoſito: igitur finis ut cognitus non movet effective.

Item ſecundo, quia omne movens effective eſt efficiens (a): ſi ergo finis moveat effective, finis erit efficiens: ſed omne per ſe movens, ſeu efficiens, agit propter finem: ergo omnis finis movebit propter finem: ſed finis eſt primum movens, & movet prius omni alia cauſa: ſi igitur moveat ſe propter finem, adhuc ut finis in alia ratione movebit ſe effective propter finem: & ita infinities movebit ſe propter finem, & idem infinities erit finis ſui ipſius, quia poteſt in[illegible] movere [illegible] vel cujuslibet finis, erit alius finis in infinitum. Quod etiam dicunt, quod movens, & motum diſtinguuntur ſubjecto, non eſt verum, nam ſubjectum reſpectu propriæ paſſionis non eſt tantum cauſa materialis, ſed effectiva, aliter non eſſet neceſſitas inhærentiæ paſſionis ad ſubjectum, quia cauſalitas materiæ, ſive potentiæ paſſivæ eſt contradictionis, ex 9. Metaph. *quæ non eſt neceſſitatis, ſed contingentis inhærentiæ: igitur non eſt neceſſe efficiens, & effectum diſtingui ſubjecto. Similiter in gravibus, & levibus [illegible] principium intrinſecum movendi, quia movent ſe, ut patet alias, dicetur, quod grave movet ſe conſecutive, non effective. Contra, ſi motus iſte non eſt cau[illegible] aliter ab aliquo: ergo Deus: ergo cum procedat [illegible], & non a ſe, erit ab aliquo alio, & non eſt dare, quod movetur ab aliquo alio: igitur, &c. ſimiliter animatum auget ſe. igitur &c. Item per impedimentum impeditur agens ne agat: ergo ſoluto impedimento, aliquid agit; aliter diceremus ſedente, tonitruum fieri in Cœlo conſecutive. Ideo aliter dicunt alii, quod ab objecto cauſatur affectio in voluntate, quæ affectio cau-*

a 8. *Phyſ.* t. c. 49.

cauſat volitionem. Contra, aut ſequuntur inconvenientia, ſive objectum cauſet affectionem, ſive volitionem, quæ affectio ſit cauſa naturalis volendi, neceſſario cauſat volitionem. Si videtur, quod illa affectio non ſit cauſa affectionis in voluntate, tunc poteſt cauſari aliquid ab objecto, quod non neceſſitat voluntatem, ſcilicet paſſio aliqua, ut complacentia, vel aliquid hujuſmodi, licet illa affectio neceſſario cauſetur ab objecto.

Ad primam rationem (a) pro illa opinione, cum dicitur, quod movens, & motum debent eſſe ſubjecto diſtincta neceſſario: Dicitur, quod verum eſt in corporalibus ſolum: credo etiam, quod ibi non neceſſario eſt verum; ſaltem dico, quod in ſpiritibus eſt ſimpliciter falſum: ecce Deus non poſſet unum Angelum ita nudum in naturalibus creare, quin ille ſuis naturalibus relictus, poſſet ſuam eſſentiam intelligere, & ſic idem eſſet movens, & motum indiſtinctum ſubjecto. Ad probationem iſtam, quod iſta ſunt ejuſdem rationis, movens, & motum eſſe indiſtincta ſubjecto, & idem movere ſe: patet quod alius doctor concederet voluntatem moveri ab objecto, ut apprehenſo ab intellectu, & tamen objectum, ut apprehenſum ab intellectu, vel intellectus oſtendens tale objectum, non ſunt diſtincta ſubjecto, a voluntate, & tamen non concederet movens, & motum ibi eſſe idem. Sed ego dico, quod non ſolum indiſtincta ſubjecto, ſed unum, & idem ſimplex poteſt eſſe movens, & motum (b). Cum dicis quale eſt agens in actu, tale eſt paſſum in potentia, &c. dico, quod ſi accipiatur *actus*, & *potentia* ut ſunt duæ primæ differentiæ entis, ſic dividunt omne ens; unde & hoc ens idem numero dividunt, & iſto modo eſt contradictio, quod idem ſit in actu, & in potentia ſimul reſpectu ejuſdem: quia potentia, ut eſt differentia entis diſtincta contra actum, eſt neceſſario includens oppoſitionem, vel negationem ejus reſpectu cujus ponitur potentia: ut album in potentia, non eſt album in actu, quamdiu eſt in potentia, & iſto modo eſt impoſſibile, quod aliquid ſic exiſtens in potentia, faciat ſe in actu: non tamen eſt neceſſe omne paſſum, vel motum, eſſe ſic in potentia, & agens ſuum in actu. Alio vero modo poſſunt conſiderari *actus*, & *potentia*, prout ſcilicet dicunt potentiam, vel principium activum, & paſſivum, per univocum, & æquivocum. In univocis enim agentibus verum eſt, quod tale eſt paſſum in potentia, quale agens in actu, & ideo impoſſibile eſt, quod idem ſit in actu formaliter tale, & in potentia tale ſimul, tamen in actione æquivoca nunquam oportet hoc eſſe verum, quia ibi agens oportet eſſe nobilius, & virtualiter tale. Et ſi dicas, quod nihil idem poteſt eſſe ſimul in potentia ad aliud, & actu habere illud eminenter, vel virtualiter: Dico, quod hoc eſt falſum, quia hoc non eſt aliud dicere, quam, quod tale non ſit capax ſuæ perfectionis. Videmus autem, quod illi, cui natura dedit potentiam ut poſſit augmentari, dedit ei potentiam augmentativam activam, & effectivam augmen-

a *Henr. quodl.* 10. *qu.* 9. *& quodlib.* 11. *qu.* 2. *& quodl.* 14. *qu.* 2. *&* 5. b 1. *diſt.* [illegible] *& hic* 2. *diſt.* [illegible] *qu.* 10.

menti, & nutritivam ad hoc, quod poſſit conſervari. Et ideo abſurdum eſt, quod nobiliſſima forma, cujuſmodi eſt anima intellectiva, non habeat potentias activas ſuæ perfectionis accidentalis, & receptivas ejuſdem. Et quia non poteſt in talibus formis dari potentia activa, & paſſiva, quæ ſint diſtinctæ ſubjecto, cum non ſint potentiæ organicæ, ideo non diſtinguuntur ſubjecto: & ideo ibi erunt unitive, ſine diſtinctione ratione ſubjecti, non tamen ſine diſtinctione formali. Item oſtenditur *in quarto libro* (a), quod anima ſeparata habet potentiam movendi ſeipſam ad aliud, & aliud ubi: nam hoc moveri competit enti imperfectiſſimo. Perfectiones enim diſtinctæ in natura inferiori, debent eſſe unitive, vel non negari eſſe in natura perfectiori, ad quam inferior ordinatur. Cum dicitur, eſt principium Metaphyſicum. Dico, quod non eſt verum, quia principia talia cognoſcuntur eſſe vera notis terminis ab omnibus ratione utentibus, vel ſaltem ſapientibus: ſed notis terminis illius principii, non patet illud principium multis ſapientibus eſſe verum; vel poteſt dici, quod ſi intelligatur *potentia* pro principio receptivo, & actus pro forma, qua agens tunc nihil eſt aliud dicere, quam quod nihil eſt receptivum, quod habet rationem activi, vel eminentioris. Sed hoc patet eſſe falſum de ſubſtantia reſpectu propriæ paſſionis, vel alterius accidentis reſpectu cujus eſt activa, & cujus eſt receptiva. Si dicas, quod agens virtualiter tale; non poteſt facere ſe formaliter tale; quia haberet aliquid modo eminentiori faceret, quod haberet aliud modo minus eminenti, quod eſt impoſſibile, ſicut patet de Sole, qui eſt calidus virtualiter, & de Deo, in quo eſt virtualis potentia producendi aſinum, vel in quo virtualiter perfectio aſini continetur, & neutrum poteſt eſſe formaliter tale. Reſpondeo, in talibus exemplis committitur *non cauſa, ut cauſa*: quia quando in aliqua re ſunt plures [illegible] ne quarum proprietatum, poſſunt ſibi aliqua plura ineſſe, & in una alia re eſt una iſtarum proprietatum, ratione cujus dicantur illa plura debere eidem ineſſe, committitur *non cauſa, ut cauſa*: ſic in propoſito. Et ideo dico, quod univerſaliter hæc propoſitio: quod *nihil exiſtens virtualiter tale, vel modo eminentiori exiſtens tale, poteſt eſſe formaliter tale*, eſt ſimpliciter falſa ex terminis, & ſi eſt vera, non eſt vera, niſi ratione materiæ, in qua eſt. Probatio, ſicut in exemplo tuo. Si præciſa cauſa eſt, quod aliquid non poteſt recipere aliquam formam formaliter ſic, quia modo eminentiori habet eam, tunc oppoſitum erit cauſa oppoſiti, quod ſcilicet ſi non habet modo eminentiori, vel virtualiter eam, quod poterit eam recipere formaliter, vel modo minus eminenti. Cum igitur Saturnus non ſit calidus virtualiter, poterit fieri formaliter calidus, quod eſt falſum. Ratio igitur, quare Sol virtualiter calidus, non poteſt fieri formaliter calidus, non eſt, quia eſt virtualiter calidus: ſed quia caliditas eſt qualitas ſenſibilis, quæ non eſt nata recipi, niſi in corpore mixto; corpus enim Solis, quia non eſt corpus ſic mixtum, & compoſitum, non poteſt recipere hanc

a *Diſtinct.* 49. *qu.* 14.

formaliter calorem: ideo Sol virtualiter calidus [illegible] ſicut ignis [illegible] frigefieret, ſubtracto infrigidante, quia eſt virtualiter calidus fieri poſſet a ſe [illegible] non ergo ratione, qua [illegible] eſt calidus virtualiter, non poteſt eſſe calidus formaliter. Nec etiam exemplum de Deo valet, quia non ex eo, quod D[illegible] [illegible] eas habere formaliter, ſed ex eo, quod eſt eſſentia ſimpliciſſima, in qua non poteſt eſſe compoſitio rei, & rei: vel quia perfectio Dei e[illegible] [illegible] quæ non c[illegible] dicitur quod in voluntate poſſumus duo conſiderare, vel inquantum eſt appetitus, vel inquantum eſt libera; inquantum libera efficit, inquantum appetitus recipit, ita quod eſt ibi differentia intentionalis in voluntate, inquant[illegible] [illegible] [illegible] ratio conſtituendi. Per illam etiam reſponſionem, pateret quod quælibet ſpecies poſſet agere in ſe, i[illegible] be[illegible] [illegible] ratione differentiæ, vel formæ poſſet efficere. Manifeſtum etiam eſt, quod cum aqua [illegible] ad propriam naturalitatem, & frigiditatem, quod tota aqua agit, & tota patitur: forma enim non agit in materiam ſuam. [illegible] [illegible] concedere, quod voluntas cum agit inquantum libera, & patitur inquantum [illegible] [illegible] quod pe[illegible] eandem realitatem, primo eſt voluntas receptiva actus, & effectiva ejuſdem: nec [illegible] quæ eſt in alia, quam ſit ſubjectum receptivum, de quo nunc loquimur, quod coincidit cum efficiente.

a [illegible] b [illegible] c [illegible]

Præterea Materia, ideſt, ſubjectum non coincidit in idem numero cum efficiente, quod dicitur proprie efficiens diſtinctum contra agens: ſic enim efficere tranſit in materiam extrinſecam, ſicut & factio: ſed non ſic tranſit actio agentis, proprie loquendo de agente, cujus ſcilicet actio eſt tantum ad intra. Ad illud de relationibus oppoſitis, dico, quod relationes reales ſunt in triplici differentia, quædam ſunt relationes, quæ habent dependentiam eſſentialem, ut cauſæ ad cauſatum: aliæ ſunt relationes originis, quæ tamen non habent dependentiam inter ſe, ut paternitas, & filiatio in divinis: aliæ habent dependentiam accidentalem mutuo, ut movens, & motum: motum enim non dependet eſſentialiter a movente, quia non dependet, niſi ratione illius accidentis, quod recipit, quidquid enim eſt de eſſentia moti præſupponitur motui (a): Primæ duæ relationes repugnant in eadem natura, vel perſona, ſive ſuppoſito, ſecundæ repugnant in eadem perſona, vel ſuppoſito, quia nullum ſuppoſitum producit ſe: ſed non repugnant tamen in eadem natura, ſi illa eſt illimitata: ſicut patet, quod in natura divina eſt producens, & productum. Sed relationes tertio modo dictæ non repugnant in eodem ſive natura, ſive ſuppoſito: quia idem poteſt acquirere ſibi, & efficere in ſe perfectionem ſuam accidentalem, & ſic accidentaliter dependere a ſe. Unde dico, quod non repugnant ex ratione relationum oppoſitarum, ut oppoſitæ ſunt, ſcilicet quod non poſſunt fundari in eodem, ſed quia habent dependentiam eſſentialem. Ad probationem, cum dicitur relativa realia eſſe oppoſita, & oppoſita non inſunt ſimul, dico, quod relativa realia hujuſmodi denominative accepta, non ſunt ſic oppoſita, quod ſcilicet, unum denominative ſumptum neget ſuum correlativum, ut ſcilicet, quod ſequatur, ſi eſt activum, ergo non eſt paſſivum: ſicut inferunt contraria; ut ſcilicet, ſi hoc eſt album, ergo non eſt nigrum: ſed in abſtracto bene inferunt, ut ſi eſt actio, ergo non eſt paſſio: vel ſi eſt motio activa, ergo non eſt motio paſſiva; tamen non repugnant, quin poſſint ſimul eſſe in eodem, ſicut repugnat albedo, & nigredo. Ad aliud, ſuſtinendo, quod quanquam voluntas ſit activa, tamen intellectio, vel objectum apprehenſum, eſt illud ſine quo non (ſicut ponunt alii, quod intellectio ſine phantaſmate non eſt in actu, & hoc facit naturalis ordo potentiarum) cum dicitur, quod tunc pari ratione poſſet dici, quod lignum agit in ſe, & comburitur a ſe præſente igne, & ignis eſt ſine quo non, & ſic de aliis; dicitur, quod non eſt ſimile: quia ignis approximatus huic combuſtibili, & illi æqualiter diſpoſito, æqualiter comburit, & uniformiter ipſum lignum: duobus autem oſtenſis voluntati, quamvis æqualiter diſpoſitis, non ſemper æqualiter vult voluntas: & ideo patet, quod illud comburi non poteſt eſſe active a ligno, ſicut volitio a voluntate. Sed hæc reſponſio non ſufficit: quia diceret adverſarius, quod hoc eſt, quia lignum naturaliter comburit ſe, præſente igne, ſicut cauſa, ſine qua non; ſed voluntas libere. Vel ſic ſolve inſtantiam ſecundum aliam re-

a *De quo 1. diſt. 18.*

reportationem. Cum arguitur, quod tunc ſuſtineri poſſet, quod quodlibet ageret in ſe, puta, quod lignum combureret ſe præſente igne ſicut cauſa ſine qua non; non ſequitur, quia nos videmus, quod iſte ignis appoſitus alii combuſtibili, quam ligno, comburit illud, & ideo ſcimus, quod cum calefacit hoc lignum, quod eſt actio ſua. Sed hoc non ſufficit, nam ego ſemper dicam, quod cuicunque combuſtibili applicetur ignis, ſi illud comburatur, hoc erit per actionem ſuam propriam in ſeipſum, neceſſitate naturali; tamen non ſine igne præſente, ſicut cauſa ſine qua non, ſolum. Dico igitur hic primo, quod oportet in hac materia, etiam ſecundum eos, dare aliquid prius, quod tamen non ſit cauſa efficiens, ſed ſit cauſa, ſine qua non; & hoc proba[illegible] pſum, qui hanc opinionem [illegible]. Nam ſecundum ipſum intellectus non eſt cauſa intellectionis, nec voluntas volitionis; ſed ſolum phantaſma eſt cauſa utriuſque, & tamen ſecundum eum impoſſibile eſt, phantaſma prius cauſare volitionem, niſi prius natura cauſet intellectionem, & ita ponit intellectionem eſſe cauſam, ſine qua non, ipſius volitionis. Quod igitur voce negat, dictis ſuis affirmat, ſcilicet, cauſam ſine qua non. Intellectio enim ſecundum eum, eſt prior natura volitione: tamen in nullo genere cauſæ ſe habet reſpectu volitionis. Quando enim aliquis effectus præcedit alium effectum ordine naturæ, non poteſt cauſa exire in actum cauſandi [illegible]

[illegible]

illuminare poſteriorem partem medii, niſi prius natura illuminet par[illegible]

[illegible] quam rationem cauſæ reſpectu illuminationis partis magis diſtantis quæ [illegible] immediate illuminatur a Sole immediatione cauſa. Unde [illegible] o, quod phantaſiatio, vel objectum apprehenſum requiratur ad hoc, quod ſit volitio, non tamen requiritur, niſi ſicut cauſa ſine qua non. Secundo ad auctoritatem Ariſtot. 2. *de Anima* (a) cum dicit, [illegible]

non dependeret ab effectu poſteriore. & ſic eſſet effectus ſimpliciter pri[illegible], non dependeret ab aliquo effectu, ſed ſolum a ſuis cauſis. Prima autem potentia inter potentias animæ eſt ſenſus exterior: ideo ejus effectus non dependet ab aliquo effectu, ſed ſolum a ſuis cauſis. Si igitur ſenſus [illegible] terior eſſet activus, & haberet in ſe principium ſufficiens effectivum (b) ſenſationis, ipſe ſemper ageret. Sed ſic non eſt de intellectu, [illegible] voluntate: quia volitio eſt effectus poſterior intellectione naturaliter: & intellectio phantaſmate, vel phantaſiatione; & propter iſtum ordinem neceſſarium, non poteſt cauſari volitio a volunta[illegible]

[illegible] reſpectu phantaſmatis, vel phantaſiationis. Quanquam igitur ſenſus ſemper ageret, vel tamen ſi eſſet activus: non tamen oportet hoc dicere de voluntate, nec etiam de intellectu. Dico tertio, ad inſtantiam de ligno calefactivo ſui, cum dicitur ſi ita eſſet de voluntate,

---

a Ad locum Ariſtot. poſitum, num. 5. b Vide diſtinct. 5. q. [illegible] primi.

tate, ita poſſet dici de quocunque alio, ſcilicet; quod lignum comburit ſeipſum præſente igne, qui eſt cauſa ſine qua non, concedo, quod exiſtens in actu primo movendi ſe, ſeipſo active, & non alio, exit in actum ſecundum: ſicut habens ſcientiam in actu primo, non indiget aliquo effectivo, vel motivo ducente ipſum ad actum conſiderandi, niſi habens actum primum deficiat in aliquo, quod neceſſario requiritur ad hoc, quod poſſit exire ad actum ſecundum, ſicut quamvis oculus hominis, qui non poteſt immutare medium, haberet actum primum videndi, non tamen poſſet videre rem in tenebris. Sed rationabile eſt, quod tam nobilis perfectio animæ, cujuſmodi eſt voluntas, quæ anima eſt in actu primo, poſſit exire in actum ſecundum, quo anima formaliter perficitur in actu ſecundo, nullo alio activo requiſito. Sed ad hujuſmodi paſſiones, quæ ſunt calefieri, & humectari, quibus corrumpitur natura ligni, & non perficitur, non poteſt [illegible]

[illegible]

reſpectu actus volitionis, non ſe habeat nec ut materia, nec ut efficiens: igitur volitio non dependebit ab objecto, & ſic eſſe poterit ſine objecto. Patet ſatis ex prædictis, hujus objectionis ſolutio. Licet enim effectus dependeat ſolum a cauſis prioribus, (quantum ad ſuum *fieri per ſe*, & ſuum *eſſe per ſe*) materia ſcilicet, & efficiente, poteſt tamen dependere ex alio tanquam ex illo, quod eſt præexactum neceſſario. Si dicas etiam, quod habens actum primum, poteſt eſſe ratio ſufficiens actus ſecundi, non in ſe, ſed in alio; contra, ſi nos ponamus, quod hæc potentia prima eſt activa, puta calefactiva: quæro, quid reducit ipſam ad actum? Verbi gratia, quid reducit potentiam calefactivam ad actum, præſente ligno? certum eſt, quod nihil, niſi ipſamet potentia activa, dicente Ariſtotel. 9. *Metaph. tex.* [illegible] quod ad idem genus cauſæ reducuntur ars, & ædificator: ſed ars non reducitur ad actum niſi a ſe, reſpectu artificiati: ergo potentia activa eſt de ſe ſufficiens principium eliciendi actionem ſuam, quæ eſt actio vera de genere Actionis, cujus terminus eſt operatio. Forma igitur, quæ non habet actum primum, vel principium activum, niſi reſpectu actus ſecundi immanentis, ſeu operationis, quæ eſt terminus illius actionis, poterit habere hujuſmodi actum ſecundum immanentem a ſe ipſa: ſicut potentia activa, quæ non eſt nata exire in actum ſecundum, in alio recertum, vel in aliud tranſeuntem, exit a ſeipſa præſente objecto, in actum illum. Ad aliud, cum dicitur, cauſa æquivoca totalis, eſt nobilior ſuo effectu, vel producens æquivocum eſt nobilius producto: verum eſt, quod eſt nobilius termino formali productionis, ratione cujus productum, quod eſt compoſitum unum per accidens, dicitur productum. Unde voluntas eſt nobilior volitione, non tamen oportet, quod ſit nobilior voluntate ſub volitione formaliter exiſtente; immo nobilior eſt voluntas volens actu i-

ter, ratione bonæ volitionis, quam voluntas ſolum volens virtualiter. Ponitur exemplum, quod non oportet producens eſſe nobilius producto ſimpliciter, (niſi ſcilicet ratione termini formalis) de accidente generato in homine, de novo ab alio accidente, quod quidem accidens non generatur, puta albedo, ſed homo albus, & tamen non oportet quod generans album ſit nobilius homine albo.

Ad illud de balneo, ſi ſuſtineatur, quod objectum movet potentiam effectivè, licet non ſit cauſa totalis, poteſt tunc ſuſtineri, quod balneum intra movet, ut efficiens, & extra, ut finis. Suſtinendo tamen, quod ſit tantum cauſa ſine qua non; & nullo modo movens effectivè, tunc oportet gloſſare, quod non movet effectivè per ſe, ſed per accidens. Dices, cauſa per ſe, eſt prior cauſa per accidens: ſed objectum prius eſt natura, & origine volitione voluntatis, vel voluntate volente: ergo, &c. Dico, quod cauſa per ſe eſt prior cauſa per accidens, vel natura, vel perfectione: non autem ſemper origine, vel natura: ſicut amotio, vel teſtio in tabis, eſt cauſa per accidens, deſcenſus gravis, eſt prior natura cauſa per ſe ipſius motus gravis. Cauſa etiam per accidens reducitur ad cauſam per ſe priorem, vel ad ſeipſam, ut eſt cauſa per ſe, reſpectu alterius effectus: ſicut fodere, ſed fodere eſt cauſa per accidens inventionis theſauri, (a) & eſt cauſa inventionis aquæ per ſe, & ut per accidens reducitur ad ſeipſam ut per ſe, vel reducitur ad aliam per ſe priorem perfectione, ut dictum eſt. Ad aliud de appetitu ſenſitivo, qui movetur ab appetibili. Dico, quod eſt ad oppoſitum: quia ex hoc movetur appetitus ſenſitivus ſic, quia non eſt liber, ſed alius eſt liber. Unde Damaſcenus lib. 2. c. 22. & 23. dicit, *quod ſenſitivus ducitur, & non ducit, ſed intellectivus ducit, & non ducitur.*

Dico ergo ad quæſtionem quod nihil aliud a voluntate eſt cauſa totalis volitionis in voluntate. Una ratio præter prædictas eſt illa: aliquid evenit in rebus contingenter, & voco contingenter evenire, evitabiliter evenire; aliter ſi omnia inevitabiliter evenirent, non oporteret conſiliari, neque negotiari, ut dicit Ariſtotel. *primo Perihermen.* (b) Quæro ergo illud, quod contingenter evenit, unde, vel a qua cauſa evenit? Non a cauſa determinata, quia pro illo inſtanti, pro quo eſt illa determinata, effectus non poteſt evenire contingenter; ergo a cauſa indeterminata ad alterutrum oppoſitorum; aut ergo illa cauſa poteſt ſeipſam determinare contingenter, ad unum illorum, cum non poſſit in utrumque ſimul, ſicut dicit Ariſtot. 9. *Metaph.* (c) de potentia rationali: vel non poteſt ſeipſam determinare, ſed aliud determinat ipſam ad unum illorum. Si poteſt ſeipſam determinare ad unum illorum contingenter, vel non inevitabiliter, habetur propoſitum. Si ab alio determinatur ad unum illorum, vel ergo neceſſario, vel contingenter? Si neceſſario, effectus evenit inevitabiliter; ſi determinans contingenter, & evitabiliter ad unum illorum determinat, ita quod poſſit determinare ad aliud, tale determinans

a 1.d.2.q.1. b Cap. ul. a *Tex. 10.*

non poteſt eſſe niſi voluntas, quia omnis cauſa naturalis activa eſt determinata ad unum effectum, vel ſi cauſa naturalis eſt indeterminata, non poteſt ſeipſam, nec aliam determinare. Dices, iſta indeterminatio eſt ex parte intellectus, ſic repræſentantis ipſum objectum voluntati, ut fore, vel non fore. Contra, intellectus non poteſt determinare voluntatem indifferenter ad alterum contradictoriorum, puta hoc fore, vel non fore, niſi de uno demonſtrando, & de altero paralogizando, ſive ſophiſtice ſyllogizando, ita, quod in concludendo decipiatur, ergo ſi illa contingentia, qua hoc poteſt fore, vel non fore, ſit ab intellectu dictante ſic propter concluſiones oppoſitas, ſecundum hoc a voluntate Dei, vel a Deo, nihil contingenter eveniret, quia ipſe non paralogizat, nec decipitur; ſed hoc eſt falſum, & improbatum *diſt.* 2. 1. *lib. quæſt. ultima*. Item intellectus agit modo maxime naturali, per Auguſtin. 5. *de Trinitat.*, & in multis aliis locis, ideo intellectum ponit principium appropriatum reſpectu productionis filii in divinis, qui maxime naturaliter producitur: ergo intellectus minime eſt cauſa indeterminata reſpectu alicujus effectus, ſed determinata. Dices, Philoſophus dividit naturam contra intellectum, & contra agens a propoſito: non igitur intelligit, quod intellectus ſit cauſa per modum naturæ. (a) Dico, quod intellectus poteſt accipi, vel per ſe, ſecundum quod eſt quædam potentia operativa tali operatione diſtincta, contra operationem voluntatis, & ſic quantum eſt de ſe naturaliter agit: vel ſecundum quod eſt potentia practica reſpectu agibilis extra, & ſic pro eodem Philoſophus habet artem, intellectum, propoſitum, electionem, & appetitum. Et iſto modo accipiendo intellectum diſtinguit agens per intellectum contra agens per naturam, & illo ſecundo modo frequenter loquitur de intellectu fere per totum librum Ethicorum, (b) & 2. *Metaph.* & 3. *de Anima*, & 2. *Phyſ. de potentia rationali*; ſed primo modo parum loquitur Philoſophus de intellectu. Item ſine omni contradictione poſſet intelligi appetitus intellectivus non potens ſe determinare, ſi appeteret per modum naturæ, ſic fingit Anſelmus *de Caſu diaboli cap.* 13. quod eſſet unus Angelus, qui haberet intellectum, & appetitum tantum reſpectu affectionis commodi, & non data eſſet ei affectio juſti, iſte Angelus non poſſet appetere, niſi tantum intelligibilia, & hoc per modum naturæ: ſicut appetitus ſenſitivus appetit convenientia ſecundum ſenſum, ſed ſi libertas in appetitu intellectivo eſſet cauſata naturaliter ab intellectu, non poſſet eſſe aliquo modo appetitus intellectivus, & non liber, nec etiam intelligi.

Ad primum principale, qui diceret, quod objectum movet voluntatem effectivè, non tamen ut totalis cauſa, ſed ut aliquid ibi faciens; tunc non eſſet gloſſanda auctoritas, quod movet, ſcilicet metaphoricè, & tunc auctoritas eſſet pro me, vel ſuſtinendo, & dicendo, quod appetibile movet appetitum tantum metaphoricè: tunc debet intelligi, quod ſicut appetibile movet appetitum metaphoricè; ita

a 2. *Phyſ. tex. com.* 49. b *Tex. 10. per totum. Tex. c.* 49.

appetitus ſic motus movet effective membra ad exequendum, ut ſequatur illud appetibile. Et cum dicitur æquivocare de *movente*; hoc nihil valet, quia non oportet, quod omnia ordinata ſecundum rationem cauſandi, ſint ordinata in uno genere cauſæ. Cauſa enim efficiens ordinatur ad finalem, quæ eſt cauſa alterius generis, quæ movet metaphorice. Unde poteſt dici, quod Ariſtotel. (a) aſſignat ibi ordinem cauſarum qualitercumque moventium. Et non eſt inconveniens ſi gloſſatur auctoritas Ariſtot. ſic, quando auctoritas una dignior, & ſuperior, ſcilicet ſcripturæ, gloſſatur mirabilius, utpote quod una pars illius auctoritatis refertur ad quemlibet Sanctum, & altera ſolum ad Chriſtum, quæ tamen videtur apparenter loqui de uno, & eodem, ſicut illa, Eccl. 31. *qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus*: qui potuit tranſgredi ad quemlibet Sanctum refertur, & non eſt tranſgreſſus, ad ſolum Chriſtum.

Ad aliud concedo, quod voluntas eſt potentia activa. Et cum dicitur, quod potentia activa eſt principium tranſmutandi aliud, inquantum aliud, dicitur, quod ibi datur diffinitio potentiæ factivæ: & concedo, quod idem non poteſt facere ſeipſum. Sed dico aliter, quod Ariſtotel. *in quinto, & nono Metaph.* (b) ubi hoc dicit, ponit exemplum de medico, qui ſanat ſeipſum, qui tamen non eſt aliud a ſeipſo: ſed inquantum medicus & ſanans, eſt aliud a ſeipſo inquantum ſanatur: Sanatur enim inquantum infirmus, non inquantum medicus. Sic dico in propoſito, quod voluntas, inquantum potentia activa, quæ poteſt elicere ſuam volitionem, eſt alia formalis ratio a potentia, vel ratione recipiendi ſuam volitionem ipſam perficientem. Unde *ly inquantum aliud*, reduplicat formalem rationem aliam, ſolum quando movens, & motum ſunt indiſtincta ſubjecto, ſed quando ſunt diſtincta ſubjecto reduplicat rem aliam, & rationem aliam.

Ad aliud dico, quod accidens per accidens, non niſi a principiis intrinſecis alicujus entis oritur. Cum enim cauſare tale accidens per accidens, puta volitionem, nullam perfectionem collat a cauſante, vel imperfectionem ponat in recipiente, quia potius ipſum perficit, concedendum eſt, quod talis forma perfecta, puta voluntas, poſſit cauſare in ſe volitionem, quæ ſcilicet eſt tale accidens per accidens. Item oportet ponere, quod tale accidens per accidens, cujuſmodi eſt volitio, ab aliquo procedat; nec poteſt poni (ut probatum eſt ſupra) quod procedat niſi ab illa, quod contingenter ſe habet ad illud: ideo illud non valet.

Ad aliud de potentia contradictionis, quod eſt in potentia contradictionis ad aliqua, non ſe determinat ad unum illorum. Dico, quod aliqua eſt forma in potentia contradictionis, ut ſcientia, quæ eſt contrariorum, & iſta non poteſt ſe determinare; quia eſt diminuta, & im-

a *Quia etiam B. Virgo in Adamo tranſgreſſa eſt, nunquam tamen actu infecta, de quo 3. d. 3. q. 1.*

b *Vide Magiſt. in 3. d. 12. c. pen. & diſt. 16. q. 2. ad finem.*

imperfecta quantum ad hoc, & reſpicit utrumque contrariorum. Unde Ariſtoteles *text. 9. & 10.* vult, quod ſi ex ſe, ſine alio determinante procederet ad actum; ſimul produceret contraria. Alia eſt forma in potentia indeterminata; perfecta tamen, & non diminuta objecto ſibi præſentato, cujuſmodi eſt voluntas: & iſta poteſt ſe determinare, & etiam alia. Unde Ariſtoteles 9. Metaph. ... dixerat, quod ſcientia eſt contrariorum; & tamen ad nullum illorum poteſt ſe determinare, ideo ſubdit determinativum: *Hoc autem dico appetitum, vel prohæreſim.* Potentia igitur rationalis perfecta, cujuſmodi eſt voluntas, quamvis ſit contradictoriorum, poteſt determinare ſe, objecto præſente ad unum illorum.

HÆC EST GRATIA OPERANS, ET COOPERANS, &c.

DISTINCTIO XXVI.

QUæro circa Diſtinctionem vigeſimam ſextam, in qua Magiſter agit de adjutoriis gratuitis, quæ habuerunt primi parentes ad reſiſtendum malo Angelo.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum gratia ſit in eſſentia animæ, vel in potentia, &c.

QUod in eſſentia, probo, quia eſſentia prius exit a Deo, quam potentia: igitur prius reducitur in Deum. Conſequentia probatur tum per Dionyſ. quia res reducuntur in Deum eo modo (a), quo exeunt a Deo, tum quia ſicut quælibet creatura habet Deum pro primo efficiente: ita & pro ultimo fine. Præterea, eſſentia eſt indeterminatior, quam potentia: igitur magis indiget determinari quam potentia: ſed gratia ponitur tanquam formaliter determinans animam indeterminatam; ergo, &c. Præterea, gratia ſemper eſt in actu ſuo, potentia non: ergo non eſt in potentia. Prima propoſitio probatur; quia actus gratiæ eſt gratificare: ſed gratia ſemper gratificat. Conſequentia probatur, quia habitus non poteſt ſemper eſſe in ſuo actu, niſi illud cujus eſt, ſit in actu. Item, acceptatio eſſentiæ ſufficit ad acceptationem potentiæ, & non e converſo: ergo gratia, quæ eſt principium acceptandi, debet poni per ſe in eſſentia. Probatio antecedentis, Geneſ. 4. *Reſpexit Deus ad Abel, & ad munera ejus.* Præterea, cum eſſentia ſit prior eſſentialiter in eſſe ipſa potentia: igitur ſimiliter in acceptatione.

Præterea, forma determinans ad agendum, magis debet poni in principali agente, quam in inſtrumento. Eſſentia autem ſe habet ſicut principale agens, & potentia, ſicut inſtrumentale ſecundum Anſelm. de Concor-

a *De cœl. hierar.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

appetitus ſic motus movet effective membra ad exequendum, ut adſequatur illud appetibile. Et cum dicitur æquivocare de *movente*; hoc nihil valet, quia non oportet, quod omnia ordinata ſecundum rationem cauſandi, ſint ordinata in uno genere cauſæ. Cauſa enim efficiens ordinatur ad finalem, quæ eſt cauſa alterius generis, quæ movet metaphorice. Unde poteſt dici, quod Ariſtotel. (*a*) aſſignat ibi ordinem cauſarum qualitercumque moventium. Et non eſt mirandum ſi gloſſatur auctoritas Ariſtot. ſic, quando auctoritas una dignior, & ſuperior, ſcilicet ſcri ptura, gloſſatur mirabilius, utpote quod una pars illius auctoritatis refertur ad quemlibet Sanctum, & altera ſolum ad Chriſtum, quæ tamen videtur apparentius loqui de uno, & eodem, ſicut illa, Eccl. 31. *qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus*: qui potuit tranſgredi ad quemlibet Sanctum refertur, & non eſt tranſgreſſus, ad ſolum Chriſtum.

Ad aliud concedo, quod voluntas eſt potentia activa. Et cum dicitur, quod potentia activa eſt principium tranſmutandi aliud, inquantum aliud, dicitur, quod ibi datur diffinitio potentiæ factivæ: & concedo, quod idem non poteſt facere ſeipſum. Sed dico aliter, quod Ariſtotel. *in quinto, & nono Metaph.* (*b*) ubi hoc dicit, ponit exemplum de medico, qui ſanat ſeipſum, qui tamen non eſt aliud a ſeipſo: ſed inquantum medicus & ſanans, eſt aliud a ſeipſo inquantum ſanatur: Sanatur enim inquantum infirmus, non inquantum medicus. Sic dico in propoſito, quod voluntas, inquantum potentia activa, quæ poteſt elicere ſuam volitionem, eſt alia formalis ratio a potentia, vel ratione recipiendi ſuam volitionem ipſam perficientem. Unde *ly inquantum aliud*, reduplicat formalem rationem aliam, ſolum quando movens, & motum ſunt indiſtincta ſubjecto, ſed quando ſunt diſtincta ſubjecto reduplicat rem aliam, & rationem aliam.

Ad aliud dico, quod accidens per accidens, non niſi a principiis intrinſecis alicujus entis oritur. Cum enim cauſare tale accidens per accidens, puta volitionem, nullam perfectionem collat a cauſante, vel imperfectionem ponat in recipiente, quia potius ipſum perficit, concedendum eſt, quod talis forma perfecta, puta voluntas, poſſit cauſare in ſe volitionem, quæ ſcilicet eſt tale accidens per accidens. Item oportet ponere, quod tale accidens per accidens, cujuſmodi eſt volitio, ab aliquo procedat; nec poteſt poni (ut probatum eſt ſupra) quod procedat niſi ab illo, quod contingenter ſe habet ad illud: ideo illud non valet.

Ad aliud de potentia contradictionis, quod eſt in potentia contradictionis ad aliqua, non ſe determinat ad unum illorum. Dico, quod aliqua eſt forma in potentia contradictionis, ut ſcientia, quæ eſt contrariorum, & iſta non poteſt ſe determinare; quia eſt diminuta, & im-

a *Quia etiam B. Virgo in Adamo tranſgreſſa eſt, nunquam tamen actu infecta, de quo 3. d. 3. q. 1.*

b *Vide Magiſt. in 3. d. 12. c. pen. & diſt. 16. q. 2. ad finem.*

imperfecta quantum ad hoc, & reſpicit utrumque contrariorum. Unde Ariſtoteles *text. 9. & 10.* vult, quod ſi ex ſe, ſine alio determinante procederet ad actum; ſimul produceret contraria. Alia eſt forma in potentia indeterminata; perfecta tamen, & non diminuta objecto ſibi præſentato, cujuſmodi eſt voluntas: & iſta poteſt ſe determinare, & etiam alia. Unde Ariſtoteles 9. [illegible] quod ſcientia eſt contrariorum; & tamen ad nullum illorum poteſt ſe determinare, ideo ſubdit determinativum: *Hoc autem dico appetitum, vel prohæreſim*. Potentia igitur rationalis perfecta, cujuſmodi eſt voluntas, quamvis ſit contradictoriorum, poteſt determinare ſe, objecto præſente ad unum illorum.

HÆC EST GRATIA OPERANS, ET COOPERANS, &c.

DISTINCTIO XXVI.

QUæro circa Diſtinctionem vigeſimam ſextam, in qua Magiſter agit de adjutoriis gratuitis, quæ habuerunt primi parentes ad reſiſtendum malo Angelo.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum gratia ſit in eſſentia animæ, vel in potentia, &c.

QUod in eſſentia, probo, quia eſſentia prius exit a Deo, quam potentia: igitur prius reducitur in Deum. Conſequentia probatur tum per Dionyſ. quia res reducuntur in Deum eo modo (*a*), quo exeunt a Deo, tum quia ſicut quælibet creatura habet Deum pro primo efficiente: ita & pro ultimo fine. Præterea, eſſentia eſt indeterminatior, quam potentia: igitur magis indiget determinari quam potentia: ſed gratia ponitur tanquam formaliter determinans animam indeterminatam; ergo, &c. Præterea, gratia ſemper eſt in actu ſuo, potentia non: ergo non eſt in potentia. Prima propoſitio probatur; quia actus gratiæ eſt gratificare: ſed gratia ſemper gratificat. Conſequentia probatur, quia habitus non [illegible] per eſſe in ſuo actu, niſi illud cujus eſt, ſit in actu. Item, acceptatio eſſentiæ ſufficit ad acceptationem potentiæ, & non e converſo: ergo gratia, quæ eſt principium acceptandi, debet poni per ſe in eſſentia. Probatio antecedentis, Geneſ. 4. *Reſpexit Deus ad Abel, & ad munera ejus*. Præterea, tum eſſentia ſit prior eſſentialiter in eſſe ipſa potentia: igitur ſimiliter in acceptatione.

Præterea, forma determinans ad agendum, magis debet poni in principali agente, quam in inſtrumento. Eſſentia [illegible] agens, & potentia, ſicut inſtrumentale ſecundum Anſelm. *d. Concor-*

a *De cæl. hierar.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cor. c. 19. ergo, &c. Præterea, correſpondentia debet eſſe imaginis [illegible] ad imaginem creatam: imago creata requirit unitatem eſſentiæ, & trinitatem potentiarum: ergo & illud, quod recreatur, requirit unitatem gratiæ perficientem eſſentiam, & trinitatem virtualiter perficientem potentiam. Oppoſitum, gratia eſt aliqua forma in anima ſecundum, quod probatur *diſtinct. 17. primi libri*: ſed non eſt paſſio, vel potentia; ergo habitus ſecundum illam diviſionem Philoſophi. *Eth. c. 5.* omnis autem habitus eſt in potentia voluntatis; igitur, &c.

Item eadem eſt gratia operans, & cooperans: ſed cooperans eſt in potentia voluntatis: igitur, &c.

Hic dicitur quod gratia eſt primo in eſſentia, quod probatur per Auguſt. de laude charitatis, (a) quia ipſa *eſt radix, & vita omnium bonorum.* Ibidem etiam, *charitas eſt vita morientium*: vita autem, & mors pertinent ad eſſentiam: ergo, &c. Confirmatur, quia ſi ibi ponatur, dat *eſſe* ſupernaturale, & primum; igitur pari ratione poterit dare *agere* ſupernaturale. Non autem daret *eſſe* per ſe ſupernaturale, ſi tantum eſſet in potentia: cum tamen neceſſe ſit omne agere præcedere *eſſe*, & *eſſe* naturale præcedere *agere* naturale, & *eſſe* ſupernaturale *agere* ſupernaturale. Vel aliter arguitur ſic; *agere* præſupponit *eſſe*: igitur quod dat *agere* naturale, vel ſupernaturale, dat *eſſe* tale: ſed gratia dat agere animæ; igitur dat *eſſe*: ſed *eſſe* eſt ipſius eſſentiæ: igitur, &c.

(b) Contra iſtam poſitionem arguitur dupliciter. Primo, quia cum gratia ſit idem realiter cum gloria, vel per ſe ſit diſpoſitio ad eam; ſequitur quod per ſe ſit in eodem ſubjecto, in quo eſt beatitudo: [illegible] beatitudo autem non eſt per ſe in eſſentia, ſed in potentia: ergo, &c.

Reſpondetur, quod beatitudo principaliter eſt in eſſentia (c): & redundat mediante illa in potentias, ſecundum quod ſunt capaces ejus, ſecundum magis, & minus, prius, & poſterius. Primo modo anima eſt deiformis, ſicut carbo ignitus ex ſpeciali illapſu Dei. Contra, ergo circumſcriptis potentiis, poſſet anima eſſe beata per ſe: & [illegible] non in aliquo actu ſecundo, neque etiam in attingendo objectum ultimum; nam non attingitur objectum (ut objectum) niſi per actum ſecundum, qui convenit animæ, ut eſt potentia [illegible] beatitudo non e[illegible], niſi quia ſatiat, & quietat beatum: hæc quietatio non poteſt eſſe niſi per conjunctionem ad objectum beatificum; conjunctio autem non eſt niſi per actum aliquem, (d) qui tan[illegible] & hæc eſt ſententia Philoſ. ponentis, quod beati[illegible].

Præterea, ſi beatitudo poneretur in eſſentia, cum ejuſdem rationis ſ[illegible] gratia in eſſentia, in via, & in patria, ergo nunc anima eſſet beata,

[illegible]

[illegible] D. Bon. ibi. b De hoc vide in 4. d. 49. [illegible] quodl. 13. qu. 125. d [illegible] Met. l. c. 8. 1.

beata, [illegible] ergo ſic [illegible] Conſequentia [illegible] beatitudo [illegible] (per ſe) [illegible] Reſpondetur, quod [illegible] ſi eſſet [illegible] potentia [illegible] gratiæ, quæ [illegible] pertinent ad gloriam: ergo, &c.

[illegible] primo, concludit quod nunc eſſet anima beata, [illegible] quam tunc, non autem ſi ponatur beatitudo in actu ſecundo, etiam diſtinc[illegible] via, & in patria. Si enim [illegible] opinio *in quæſt. præcedente*, ſequitur [illegible]

(a) *Si autem ſuſtineatur, quod voluntas ſit* [illegible]

[illegible] *beatus, diſtinguitur a non beato per viſionem, & non per fruitionem* [illegible]

[illegible] actionem determinatam, non perficit eam inquantum eſt indetermi[illegible] nata, ſed inquantum eſt potentia determinata, reſpectu illius actionis. Exemplum, ſi anima eſt indeterminata ad plures actus convenientes ſibi, ſecundum plures potentias: ſapientia, vel quæcunque habitus intellectualis, aliud non perficit animam inquantum inde[illegible] minata, ſed præciſe inquantum intellectus. Et [illegible] quia ſi perficeret eam inquantum indeterminata, [illegible] tutem activam, ergo æque poſſet eam perficere in ordine ad quem[illegible]

a *Addit.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cuique actum ſuum. Similiter ſi perficeret eam præciſe in ordine ad determinatum actum: ita perficeret eam, ſi tantum eſſet potentia activa determinata ad iſtum actum: & non indeterminata ad plures, ſed gratia tantum perficit animam in ordine ad determinatum actum, id eſt, meritorium, qui ſcilicet eſt ſolius voluntatis, ſecundum Anſel. *de Conc. Virg.* c. 4. & alib frequenter, ergo perficit præciſe inquantum eſt illa potentia cujus eſt talis actus: hæc eſt voluntas: ergo, &c. Confirmatur iſta ratio, quia ſi poſſet perficere, vel perficeret eſſentiam animæ, ut eſſentia poſſet redundare in actum prioris potentiæ, ſcilicet intellectus, & ſic actus intellectus, ut præcedit actum voluntatis, poſſet eſſe gratificabilis, & meritorius: imo ſi ſolus intellectus eſſet ſine voluntate, in eſſentia illa poſſet eſſe gratia, & meritum.

Concedi, poteſt concluſio iſtarum rationum (a), quia iſte habitus; qui probatus eſt eſſe ſupernaturalis d. 17. *primi*, perficit potentiam animæ, & determinatam, ſcilicet voluntatem, quia in ordine ad objectum determinatum talis potentiæ, & etiam actum: non autem perficit eſſentiam, quia ipſa, ut ſic, nullum reſpicit objectum, nec aliquem etiam actum. Confirmatur per Anſel. de Concept. Virgin. cap. 2. *Omnis juſtitia, & injuſtitia eſt formaliter in voluntate*: gratia eſt quædam juſtitia, & rectitudo: ergo, &c. Item, oppoſita ſunt circa idem: gratia, & peccatum ſunt oppoſita: ſed peccatum eſt in voluntate, ſecundum Anſelm. ub. prius: igitur, & gratia.

Ad argumenta in oppoſitum. *Ad primum quando dicitur, quod res reducuntur in Deum eo ordine, quo exeunt a Deo: dico quod verum eſt de extremis productionis in perſonis diverſis, non autem in his, quæ ſunt in eodem ſuppoſito, quia eſſentia prius accipit eſſe, & tamen prius reducitur per potentiam, quam per operationem.* Ad ſecundum dico, quod gratia determinat ad operationem gratuitam, ſicut pertinet ad habitum determinare, & hoc modo potentia eſt indeterminata indeterminatione proxima, & non eſſentia. Ad tertium dico, quod etſi gratificare, id eſt gratum reddere, ſignificetur active; non tamen eſt agere: ſicut nec albedinem facere parietem album eſt agere, ſed informare parietem. Ad quartum dico, quod acceptatio potentiæ ſufficit ad acceptationem eſſentiæ: & non e converſo. ſicut enim ſi homo poſſet videre actum alterius diligendi, propter illum actum acceptaret totum ſuppoſitum: ita Deus primo acceptat actum libere elicitum a potentia, non quidem acceptatione generali, qua acceptat omnem creaturam, quia ſic primo eſſentia acceptatur, ſed acceptatione ſpeciali, qua ordinat acceptum ad beatitudinem: acceptat autem ſic primo, & principaliter potentiam, quæ eſt primo beatificabilis, & per illam, ipſam eſſentiam. Et cum objicitur de Abel, & muneribus ejus: dico, quod actus exterior non acceptatur, niſi quia interior; nec interior, niſi quia po-

a Reſolut. doct. q. 1. an. 35.

tentia illa, cujus eſt actus, vel elicitus; vel imperatus, acceptatur, ſed non eſt ulterius reſolvere illam acceptationem illius potentiæ in acceptationem alicujus prioris acceptati: quia nihil eſt prius acceptabile acceptatione ſpeciali, niſi mediante illa potentia. Ad aliud de inſtrumento, poſſet concedi major, de inſtrumento extrinſeco; non autem de intrinſeco (a), quod eſt idem operanti: ſic ipſumet operans dicitur inſtrumentum, inquantum habet rationem determinatam operativam, quia illo modo accipiendo inſtrumentum, forma determinans actionem, debet poni in inſtrumento: non autem in principali agente, ut diſtinguitur ab inſtrumento debet poni, niſi forma recipiens actionem.

HIC VIDENDUM EST QUID SIT VIRTUS, &c.

DISTINCTIO XXVII.

Quæro circa Diſtinctionem vigeſimam ſeptimam, in qua Magiſter agit de virtute, inquirendo de ipſa.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum gratia ſit virtus?

Quod non, quia ſic ſe habet lumen ſupernaturale reſpectu virtutum gratuitarum, ſicut lumen naturale reſpectu virtutum naturalium: ſed lumen naturale non eſt virtus naturalis: ergo nec gratia, quæ eſt lumen ſupernaturale, eſt virtus ſupernaturalis. Contra, gratia eſt habitus ex præcedenti quæſtione, & non vitium: ergo eſt habitus, qui eſt virtus.

Opinio fuit hic aliquando, quod gratia eſt quoddam lumen ſupernaturale, ſe habens ad virtutes Theologicas, ſicut lumen naturale ad virtutes acquiſitas; ſicut animæ ponitur idem ſuis potentiis, vel ergo gratia eſſet radix earum (b), vel illæ eas perficerent in ordine ad lumen ſupernaturale, quod eſt gratia, ſicut virtutes acquiſitæ perficiunt in ordine ad lumen naturale.

Sed ex hoc ſequeretur, quod fides non poſſet manere informis, quia non poſſet perficere, non manente illo lumine in ordine ad quod perficit: ſicut nec virtus acquiſita poteſt manere virtus, non manente habitudine ejus naturali ad illud, quod reſpicit, ut ad lumen, quod eſt prudentia. Et ſi dicatur, quod eſt aſſignare gradus in gratia, & ſecundum gradum inferiorem eſt fides, & ſpes, & ſecundum gradum ſuperiorem meretur nomen charitatis: & ita inferior poteſt manere, ſine ſuperiori, & hoc modo fides, & ſpes manent ſine

a Vide D. Bon. hic & Hug. de Caſt. nota. c. q. 1. 3. vide etiam quæſt. 4. q. 19. D. Th. 1. 2. contra quem videtur agere Henr- b. Henric. quodl. q. 1. art. 3.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

non charitate. Contra hoc, eadem eſſentia non poteſt ita diverſimode perficere potentias animæ. Secundo etiam videtur, quod iſtæ tres virtutes Theologicæ eſſent in patria: manebit enim tunc perfecta gratia, & ita omnes virtutes ſecundum illam opinionem.

Ideo alia eſt opinio, quæ dicit, quod gratia formaliter eſt virtus, quæ eſt charitas; & quæcumque excellentiæ attribuuntur gratiæ, & charitati, & e converſo: utraque enim formaliter æqualiter dividit inter filios regni, & perditionis, 15. *de Civ. cap.* 18. utraque eſt etiam forma virtutis, & neutra poteſt eſſe informis utraque etiam conjungit ultimo fini perfecta conjunctione, qualis poteſt eſſe in via, & ſi poneretur diſtincta, altera ſuperflueret, quia reliqua ſufficeret. Et ſecundum hoc poteſt teneri opin. Magiſtri, ſicut tenebatur *diſt.* 17. *primi*, (a) quod Spiritus ſanctus non per alium habitum diſtinctum a charitate, movet voluntatem ad diligendum Deum meritorie, & diſtinctum ab illo habitu, quo animam inhabitat, qui eſt gratia, & ipſa eſt charitas: & eodem habitu, quo Spiritus Sanctus inhabitat animam, inclinatur voluntas in ſuum actum meritorium; non ſic autem eodem habitu, quo Spiritus Sanctus inhabitat, credit omnia, & ſperat: ſed aliis habitibus imperfectis, quia actus iſtorum habituum requirunt imperfectionem.

Sed ex hoc videtur ſequi (b) diſtinctio inter gratiam, & charitatem: quia charitas eſt perfectio ſimpliciter, alias enim non formaliter competeret Deo, qui ſecundum Joan. eſt charitas: gratia autem non eſt perfectio ſimpliciter, nec formaliter ponitur in Deo: ergo, &c. Reſpondeo charitas dicitur, quia habens eam habet Deum charum, ita quod reſpicit Deum non in ratione diligentis, ſed in ratione diligibilis; gratia eſt, qua Deus habet aliquem gratum, ita quod ipſa reſpicit Deum acceptantem ſive diligentem, non autem dilectum; non autem dicitur gratia quodcunque, propter quod Deus diligit, quia tunc eſſentia divina in Filio poſſet dici gratia, quia propter eam diligit Filium; ſed illud, propter quod Deus acceptat habens, ut dignum beatitudine, dignitate, quæ eſt in correſpondentia meriti ad præmium, illud dicitur gratia: & ita aliquam imperfectionem includit illud, quod eſt gratia, quia talis dignitas aliquam imperfectionem ponit in digno, quia non eſt per ſe beatus. Sic ergo poſſumus concedere; quod licet idem abſolutum ſit in anima, per quod anima diligit Deum ut objectum, & per quod acceptatur ſpeciali acceptatione a Deo, & ordinatur ad beatitudinem, tamen alia, & alia ratio eſt in iſto abſoluto, inquantum ſic, & ſic reſpicit Deum: & una ratio prima, ſcilicet principalis competit ſibi inquantum eſt perfectio ſimpliciter; alia competit ſibi ut eſt perfectio limitata: & ita appropriate ſecundum primam eſt charitas, quoad ſecundam dicitur gratia, & ut ſic omnis gratia eſt charitas, licet non e converſo. Sed nec tamen iſta diſtinctio rationum, vel non convertibilitas concludit, quod ubi concurrunt in eadem anima gratia, & charitas, quod

a *Qu.* 2. 4. n. 39. b 1. *Jo.* c. 4.

quod ſint diſtincta ſecundum formam: ſicut licet ſapientia ſit perfectio ſimpliciter, & ſapientia talis ſit perfectio limitata, ubi tamen concurrunt, non ſequitur quod hæc ab illa ſit forma diſtincta, vel quod ſint diſtincta ſecundum formam, & tamen ſunt diſtincta ab invicem formaliter: idem enim eſt, quod eſt in intellectu meo ſcientia, & quod eſt acquiſitum per doctrinam: & tamen in Deo eſt ſapientia, & non aliquis talis habitus limitatus.

Differunt etiam in ratione connotati: quia illud abſolutum poteſt conſiderari, ut eſt habenti principium operandi, & ſic non dicit imperfectionem, & poteſt eſſe in Deo, & dicitur charitas. Poteſt etiam conſiderari ut objectum Dei eſt in me, prout Deus habet me gratum: & ſic determinat objectum, & dicitur gratia; eſt tamen idem re. Ad argumentum, dicendum, quod virtutes acquiſitæ morales perficiunt in ordine ad quoddam lumen, quod poteſt dici prudentia, quæ non perficit in ordine ad aliud lumen, niſi intellectus agentis, prudentia tamen eſt virtus: ſic in propoſito virtutes ſupernaturales perficiunt in ordine ad virtutem, quæ eſt charitas; & illa ulterius in ordine ad finem ſupernaturalem.

ID VERO INCONCUSSE, ET INCUNCTANTER, &c.

DISTINCTIO XXVIII.

QUæro circa Diſtinctionem vigeſimam octavam, in qua Magiſter agit de inſufficientia liberi arbitrii ſine gratia, & de errore Pelagii.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum liberum arbitrium hominis ſine gratia poſſit cavere omne peccatum mortale?

QUod ſic. Apoſtolus ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem, &c.* ubi videtur Apoſtolus increpare Judæos in hoc, quod gentes ſine lege data ſervabant legem: ergo cavebant ab omni peccato. & tamen (ut videtur) non habuerunt gratiam.

Præterea Auguſtin. 3. de lib. arb. *Nullus peccat in eo, quod vitare non poteſt*, aut igitur aliquis poteſt vitare peccatum ſine gratia, aut non? ſi non, igitur non peccat: ſi ſic, habeo propoſitum: ergo nullum peccatum eſt, quod non poſſit vitari. Item Anſelm. de libero arbitrio. *Liberum arbitrium eſt poteſtas ſervandi rectitudinem propter ſe*: ergo manente libero arbitrio manet poteſtas ejus. Contra, in hoc videtur eſſe hæreſis Pelagiana, quod liberum arbitrium ſufficiat ſine gratia. Item hæc hæreſis videtur potiſſime increpata ab Auguſt. *de Rectitudine fidei.* Quære. Item Gregor. in Homil. *Peccatum, quod pœnitentia non deletur, mox ſuo pondere ad aliud* trahit

trahit, & idem in Moralibus l. 25. c. 10. ſuper Job. 34. *Conteret multos &c.*

Hic dicitur, quod propter verba Aug. (a) quæ adducit contra Pelagianos, non poteſt caveri ab omni peccato ſine gratia. Sed hoc diverſimode ponitur. Uno modo, quod liberum arbitrium poſſit vitare ſingula peccata mortalia, non tamen omnia. Exemplum ponitur de exiſtente in vaſe perforato, quod licet poſſit quodlibet ſingulorum foraminum obſtruere, non tamen omnia (b). Dum enim unum obſtruit, relinquitur aliud patens. Alio modo dicitur, quod liberum arbitrium poteſt conſiderari tripliciter. Uno modo ante deliberationem, & tempus deliberationis. Secundo modo, poſt utrumque, ſcilicet deliberationem, & ipſum tempus deliberationis. Vel tertio modo, poſt tempus deliberationis elapſum, non autem poſt deliberationem habitam. Primo modo ponitur non poſſe peccare mortaliter, ſed venialiter. Secundo modo ponitur poſſe vitare omne peccatum mortale poſt deliberationem habitam. Tertio modo dicitur non poſſe cavere, ſi ſit in peccato mortali, propter defectum intellectus, ante tempus deliberandi, propter quod non recte deliberabit, licet tranſeat tempus in quo haberi potuit deliberatio, & non tenebitur, quia quando tranſit conveniens tempus deliberationi, ſi non tunc deliberet, eſt conſenſus interpretativus.

Contra hoc arguitur (c), & primo contra concluſionem, quia peccatum mortale, non eſt niſi in tranſgrediendo præceptum Dei: ſed ſecundum Hieron. *qui dicit Deum præcepiſſe impoſſibilia, anathema ſit*. Reſpondetur, quod exiſtenti in peccato mortali poſſibile eſt ſervare præceptum, non ut manet in peccato: ſed poſſibile eſt ipſum præparare, & diſponere ſe ad gratiam qua data poteſt ſervare præceptum, & ita ſi non præpararet ſe, illa impræparatio imputaretur ſibi in peccatum, ſicut exemplificat Anſelmus de projiciente ſe in puteum. Alia reſponſio, quod licet manens in peccato mortali (d) poſſet ſervare præceptum, quantum ad ejus explicationem: non tamen quantum ad intentionem mandantis; quia intentio ſua eſt ut conſequatur finem per ipſum: non autem per illorum obſervationem conſequitur aliquis finem, niſi obſervet illa ex charitate. Contra, ſi Deus præcipiens intendebat quemlibet obligare ad ſervandum præceptum ex charitate: ergo quicunque faciens opus præcepti, & non ex charitate peccat mortaliter, & hoc tam de præcepto negativo (ad quod tenetur ſemper, & pro ſemper, & ſi tenetur ad illud ſervandum ex charitate, quando illud ſervat non ex charitate, peccat mortaliter) quam de præcepto affirmativo, ad quod tenetur pro aliquando, ſi pro tunc non ſervat ex charitate, peccat mortaliter. & ita quicunque commiſit peccatum mortale, ſi poſtea non occidit, quia Deus præcepit non occidere, ſi etiam non furetur, quia Deus præcepit non furari, peccat mor-

a *Henr. quodl. 6. q. 11.* b *Quære D. Th. 1. 2. q. 109. ar. 8. & Henric. quodl. 6. q. 20.* c *al. diſp. contra Fauſt. l. 22. c. [illegible]* d *D. Bon. de profeſ. [illegible]*

mortaliter; ſimiliter ſi ſervat Sabbathum etiam, quia Deus hoc præcepit, peccat mortaliter. Hoc dicere non videtur aliud, quam pervertere omnes, qui ſemel commiſerunt peccatum mortale, ut nullum bonum opus ex genere poſtea faciant, ad quod tamen alias ſunt aſtricti, cum tamen ſuadendi ſint, & movendi ad oppoſitum, ut ſcilicet faciant bona opera ex genere, quia illa diſponunt eos ad gratiam citius, & facilius obtinendam. Similiter exiſtens in charitate poteſt facere aliquod opus præcepti, non tunc motus ex charitate, ſed ex pietate, & manſuetudine naturali, vel ex aliquo alio, non referendo tunc actualiter ad finem ultimum, ita quod iſta impletio operis præcepti, non eſſet ſibi meritoria, quod ſi teneretur ſervare præceptum, ſecundum intentionem mandantis, ut ſcilicet per ipſum poſſit finem pertingere, teneretur tunc ad meritum, & tunc peccaret mortaliter faciendo iſtud opus, quod eſt bonum ex genere, & ex præcepto, quod eſt abſurdum. Per idem arguitur contra primam reſponſionem: quia ponamus, quod non diſponat ſe aliquis ad gratiam, ſi tunc ſtat in culpa, non poteſt ſe ſervare a culpa: ergo pro tunc ſibi impoſſibile ſervare ſe a culpa, quod eſt falſum: quia omnis culpa eſt voluntaria, ſi autem pro tunc poteſt ſe ſervare a culpa, quod ſaltem videtur manifeſtum, quantum ad genus operis præcepti, redit argumentum prius factum: quia hoc ſufficit ad excuſandum eum a peccato mortali. Contra iſtas duas vias arguitur, in ſpeciali, primo contra primam. Si in hoc tempore poteſt cavere ab hoc peccato mortali, & illo, & dum cavet hoc, cavet omne, & ſimiliter de tempore conſequente, & ſic de ſemper: ergo ſi poteſt ſemper cavere hoc, & illud, ſimul poteſt cavere omnia. Aſſumptum, quod ſi poteſt cavere hoc peccatum mortale pro tunc, quod poteſt etiam cavere illud aliud, & ita omne pro tunc, patet, quia voluntas non poteſt habere ſimul diſtinctos conſenſus, qui requiruntur ad peccatum mortale, & ad reſiſtendum peccato mortali: & ita dum directe habet actum reſiſtendi huic peccato mortali, nullum aliud velle habet tunc, per quod aliud velle, pro tunc peccet mortaliter, maxime cum præſervando ſe ab uno peccato mortali, ſit fortior ad reſiſtendum aliis: ergo ſi nunc poteſt hoc peccatum cavere, de quo tentatur, multo magis illud poteſt alias cavere, & ſic de aliis. Contra ſecundam viam arguo ſic: tempore illo, quo poteſt haberi deliberatio de hoc peccato. A. aut poteſt deliberare de A. & ſequitur, quod dum deliberat, non peccat mortaliter; completa etiam deliberatione, cavere poteſt per te, ut non peccet actualiter ipſo peccato, nec aliquo alio actu; aut non poteſt deliberare de A. in iſto tempore deliberationis, & [illegible] non habebit uſum rationis. Quod ſi dicas non poſſe deliberare recte propter excæcationem intellectus, hoc videtur abſurdum: quia unum peccatum mortale non facit aliquem intemperatum generali intemperantia, quia una hirundo non facit ver, nec unus actus virtuoſus, vel vitioſus facit hominem virtuoſum, vel vitioſum generaliter, nec per conſequens excæcatum generaliter, circa omnia principia operabilium: ergo poteſt habere rectam deliberationem de multis, de quibus tentatur, non obſtante quod ſit in uno peccato mortali. Similiter [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

non ſunt connexæ, in tantum, quod unum peccatum excedet circa omnia principia operabilium ad bene agendum: quia nec etiam unum peccatum depravat appetitum, per ſe inclinando ad aliud: immo cum uno peccato poteſt ſtare virtus acquiſita contraria illi peccato, quia unum peccatum mortale non corrumpit totum habitum virtutis: igitur per iſtos habitus tam acquiſitos circa idem agibile, quam acquiſitos circa alia agibilia poteſt iſte recte judicare, & deliberare, ſive de eodem peccato, ſive de alio: & ſi poſſet recte deliberare, nec peccet conſenſu interpretativo, poteſt per ſe cavere omne peccatum: ergo ſimpliciter poteſt.

Ad quæſtionem poteſt dici, quod peccatum uno modo poteſt accipi pro ipſo actu elicito determinato, loquendo de peccato commiſſionis. Alio modo pro macula, quæ remanet, poſt actum elicitum, ſive pro reatu permanente, quouſque peccatum fuerit deletum per pœnitentiam (a). Secundo modo dico, quod liberum arbitrium non poteſt ex ſe cavere omne peccatum mortale, pro ſtatu iſto, quia anima ſine gratia aliquo peccato maculatur, vel originali, vel actuali: a quo non liberatur, niſi per gratiam. Sed ſi quæratur, utrum hoc ſit propter immediatam oppoſitionem culpæ, & gratiæ? Dico, quod non quia iſta non eſſent immediate oppoſita pro ſtatu innocentiæ: tunc enim potuit aliquis eſſe in puris naturalibus, tam ſine gratia, quam culpa: ergo nullo modo ſunt immediate oppoſita, nec etiam per comparationem ad potentiam facientis, quia qualem potuit Deus facere voluntatem, talem poteſt eam reparare poſtquam peccaverit; ſed hoc tantum eſt ex lege illa univerſali, quia nullo modo remittitur inimicitia niſi fiat, non tantum non inimicus, ſed etiam amicus ſibi acceptus per gratiam gratificantem. Si objiciatur quomodo Deus poſſet remittere culpam, non dando gratiam; videretur enim eſſe mutatio in Deo, ſi non ponatur in ipſo juſtificato. De hoc in quarto, diſtinctione decimaſexta (b). Et poteſt illa opinio confirmari per hoc, quod illud præceptum. *Diliges Dominum Deum*, &c. eſt primum, in quo tota lex pendet, & Prophetæ in *Matth.* 22. ad actum igitur hujus præcepti aliquando eliciendum, tenetur voluntas, ita quod non poteſt eſſe ſemper omiſſio actus hujus præcepti, ſine peccato mortali; quandocumque autem voluntas actum hujus præcepti exequitur, licet informis, & diſponit ſe de congruo ad gratiam gratificantem, ſibi oblatam, vel reſiſtet, & peccabit mortaliter: vel conſentiet, & juſtificabitur. Hæc igitur opinio non ponit partem negativam, quaſi propter impotentiam liberi arbitrii abſolute: ſed inquantum ipſum comparatur ad Deum liberaliter gratiam offerentem libero arbitrio, aliqualiter tamen diſpoſitio.

Ad argumenta. Ad illud ad Rom. dici poteſt, quod ſi non erant obligati ad legem Moyſi niſi filii Iſrael, alii gentiles potuerunt juſte vivere ſervando legem naturæ: & tunc ipſi facti ſunt ſibi ipſis lex, ideſt, per

a De hoc 4.d.1.q.1.& 6.& d.16. in ſolut. Vide 1.d.4.q.6.& d 14.q.1.

b Henric. quodl.5.q.11.

per legem naturæ ſcriptam in cordibus eorum intellectus dicerent ſe recte vivendo, ſicut Judæi per legem ſcriptam: ſed iſti non bene vixerunt ſine omni gratia: quia gratia potuit eſſe in eis ſuppoſita hypotheſi, abſque obſervatione legis Moſaicæ. Ad aliud, concedi poteſt illa propoſitio Auguſt. abſolute ſecundum iſtam opinionem. Et ad minorem poteſt dici, quod iſte, cui offertur gratia, poteſt cavere ne reſiſtat gratiæ, ſed non poteſt cavere a peccato, ſi enim non reſiſtat gratiæ, juſtificabitur: ſolum igitur poteſt hoc caveri. ſed non poteſt caveri ſtando in peccato prius commiſſo. Ad tertium reſpondit Anſel. quod quantum eſt ex parte liberi arbitrii, poteſt ſervari juſtitia licet quando juſtitia non habetur, juſtitia ſervari non poſſit.

POST HOC CONSIDERANDUM EST UTRUM HOMO, &c.

DISTINCT. XXIX.

Circa Diſtinctionem vigeſimam nonam, in qua Magiſter agit de gratia, quam primi parentes in ſtatu innocentiæ habuerunt, quæro.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum juſtitiam originalem in Adam neceſſe ſit ponere aliquid donum eſſe ſupernaturalem?

Quod non, quia ſi ponitur, ponitur propter rectitudinem excludentem omnem rebellionem potentiarum, & propter immortalitatem pro ſtatu illo habitam: utrumque iſtorum poteſt ſalvari ex puris naturalibus, quia utrumque iſtorum eſt pœna: pœna autem non eſt ſine culpa. Quod mors ſit pœna, patet. De rebellione etiam probatur, quia pugna potentiarum inferiorum ad ſuperiores, pœna eſt. Præterea, voluntas in puris naturalibus ſuis, eſt recta, quia non fuit facta a Deo curva, & ita rectitudo eſt ab origine: ergo originaliter convenit homini, & per conſequens juſtitia, quia rectitudo voluntatis eſt juſtitia: ergo voluntas in puris naturalibus habet juſtitiam originalem.

Præterea, ſi tantum eſſet donum ſupernaturale: ergo peccatum originale tantum eſſet carentia illius doni ſupernaturalis: ergo aliquis factus in puris naturalibus, factus eſſet æqualis illi, qui per peccatum amiſiſſet juſtitiam originalem, & ita eſſent æqualiter puniendi, quod videtur inconveniens. Contra, naturalia manent integra in peccatore ſecundum Dionyſium: juſtitia originalis non manet, patet per effectus ſibi aſſignatos: ergo, &c.

Hic dicitur quod præter illam rectitudinem infuſam (a), ſi qua fuerit;

a Henric. quodl. 6. q.11.

rit; oportet ponere in voluntate rectitudinem, quæ eſt ſicut qualitas in quantitate, cui opponitur curvitas naturalis inflicta ipſi voluntati, quam ipſa incurrit peccando, & ex iſta curvitate ſequitur inobedientia virium inferiorum, quia licet voluntas recta poſſit eis dominari, non tamen voluntas ſic incurvata. Exemplum ponitur de virga recta, & poſtea incurvata, cujus rectitudo eſt naturalis, non tamen ita quod ſit de eſſentia ejus. Declarant iſtud, quia alias non videtur quod poſſit ſalvari, quod peccatum vulneret in naturalibus: ſi enim corrumperet tantum aliquod donum gratuitum, ſpoliaret tantum in gratuitis: ergo ad hoc, quod vulneratio ponatur in naturalibus, oportet ponere aliquam rectitudinem, quæ tollitur per peccatum. Si ergo ponatur aliquod donum ſupernaturale præter illam rectitudinem, oportet dicere, quod juſtitia originalis includat utrumque: quia ſi tantum attenderetur ſecundum illud donum, æquales eſſent iſte, qui eſt in puris naturalibus, & peccator, & ſicut deduxit eundem argumentum, in opponendo, ſequeretur, quod eſſent æqualiter puniendi.

Contra iſtud objiciunt, quia ſecundum iſtam poſitionem non videtur poſſibile voluntatem peccare, niſi habeat rectitudinem naturalem, quæ poſſet corrumpi per peccatum: ſiat igitur ſine iſto addito in ſola eſſentia ſua, ipſa non poterit peccare, quod videtur abſurdum, quia ipſa poteſt juſtitiam tenere, hoc eſt velle concorditer dictamini legis naturalis; & non eſt neceſſe ita velle, quia libera eſt: ergo poteſt peccare: ergo non oportet ponere talem qualitatem, ut ejus oppoſita curvitas inducatur per peccatum. Præterea, non tantum propter illam curvitatem videtur eſſe rebellio potentiarum, quia voluntas ex libertate ſua naturali videtur melius, & magis dominari viribus inferioribus, quam ex illa qualitate accidentali, quia ipſa ſecundum eſſentiam ſuam eſt ſuprema potentia: igitur non erit illa qualitas tota ratio dominandi ita, quod ſi ipſa non inſit, non dominetur voluntas. Præterea tunc poſſet cognoſci per rationem naturalem, hunc ſtatum non eſſe naturalem, quia manifeſtum eſt nunc eſſe rebellionem in potentiis inferioribus, & per te non poteſt eſſe, niſi corrumpatur rectitudo voluntatis. Conſequens eſt inconveniens, quia præclariſſimi Philoſophi ad hoc pertingere non potuerunt. Præterea, iſta rectitudo corrupta eſt totaliter per primum peccatum mortale: igitur cum ſecundum peccatum ita formaliter ſit peccatum ſicut primum, oportet quod ita corrumpat ipſam ſecundum, ſicut primum, ſed ſecundum non poteſt illam rectitudinem corrumpere, quia jam non manet: ergo nec primum eſt peccatum ex hoc, quod corrumpit illam. Præterea, illa rebellio videtur eſſe in homine exiſtente in puris naturalibus: igitur non eſt propter aliquam curvitatem, quam incurrit voluntas per peccatum. Probatio antecedentis, naturale eſt unicuique appetitui ferri in ſuum appetibile, & ſi eſt appetitus non liber, naturale eſt ei ſummo ferri quantum poteſt, quia ſicut talis appetitus ſecundum Damaſcenum eq. ducitur (a), & non eſt in poteſtate ſua ejus actus; ita non eſt in

a 1. *Eth.*

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum iſtud peccatum ſit carentia originalis juſtitiæ?

Quod non, quia Angelus caret ea, & tamen non habet aliquod peccatum. Præterea, Adam caruit ea: amiſit enim juſtitiam originalem peccando, & tamen non habuit peccatum originale, ſed actuale. Præterea, Baptizatus parvulus caret juſtitia originali: & tamen non habet peccatum originale.

Si dicatur, quod aliquo modo per gratiam eſt dimiſſum, ideo aliquo modo non habet illud. Contra, Baptizatus relapſus non habet gratiam: ergo non habet unde remittatur ſibi illud peccatum, & non habet juſtitiam originalem: ergo peccatum originale redit in eo. Præterea, tunc ipſa carentia eſſet in voluntate, ſicut & juſtitia, cujus eſt privatio, ſecundum Anſelmum *de Concept. Virgin.* conſequens eſt falſum: quia voluntas eſt vis immaterialis, & per conſequens maxime a carne ſeparata: ergo non poteſt ini ei a carne, ex qua a carne ſeparatur.

Contra, peccatum originale non poteſt eſſe aliud quam iſta privatio. Non enim eſt concupiſcentia: tum, quia illa eſt naturalis, ex diſt. 29. tum, quia ipſa eſt in parte ſenſitiva, ubi non eſt peccatum ſecundum Anſelmum, tum quia non eſt actualis, quia tunc illa concupiſcentia eſſet actualis; non habitualis, quia habitus derelictus in anima ex peccato mortali, non eſt peccatum mortale, manet enim talis habitus dimiſſo peccato per pœnitentiam; nec etiam ignorantia eſt, quia parvulus baptizatus, ita ignorat, ſicut non baptizatus. Præterea, deordinat totam animam: ergo ſi eſt aliqua una culpa, in illa potentia, eſt ad cujus deordinationem tota anima deordinatur: illa ſola eſt voluntas, quia ſicut ipſa ordinata ordinat alias, ita deordinata deordinat; non eſt autem aliquid poſitivum, ergo eſt privatio juſtitiæ oppoſitæ huic culpæ.

NUNC SUPEREST INVESTIGARE QUALITER, &c.

DISTINCTIO XXXI.

Circa Diſtinctionem trigeſimam primam, quæro.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum anima contrahat peccatum originale a carne infecta concupiſcibiliter ſeminata?

Quod non, quia materia non agit in formam: ergo nec caro in animam. Confirmatur, quod ſecundum Auguſt. 12. ſuper Gen. *agens præſtantius eſt patiente.* & ſecundum ipſum ibidem, nullum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

corpus eſt præſtantius ſpiritu, ex quibus concludit, quod nullum corpus agit in ſpiritum; ex quo habetur propoſitum.

Et ſi dicatur, quod major Auguſtin. vera eſt in bonis, non in malis, quia deſe[illegible]us poteſt eſſe prior cauſa.

Contra, cauſa naturalis mali culpæ non poteſt eſſe ſola pœna, quia pœna juſta eſt, & ad juſtum præciſe, non ſequitur naturaliter culpa: illud autem, quod eſt in carne, eſt pure pœna, & ſi eſt cauſa culpæ, non eſt niſi cauſa naturalis, quia non eſt [illegible] ergo, &c. Præterea, ſi a carne infecta contrahitur: ergo [illegible] a proximo parente, quia ab ipſo ſeminatur talis caro: [illegible] eſt falſum, quia tunc pecca[illegible] originale poſſet au[illegible] intermediis: plura enim agentia ejuſdem rationis, [illegible] effectum perfectiorem, & ita parens primus cum [illegible] poteſt intendere peccatum originale, ultra illud, quod eſſet in filio primo, immediate a primo parente genito.

Contra, Magiſter in litera adducit auctoritates ſanctorum, quod anima a carne inficiatur, quia niſi eſſet ita, non videtur poſſe aſſignari aliqua cauſa, unde illud peccatum cauſaretur in anima. Non enim cauſatur a ſe, actu ſuo, quia tunc eſſet peccatum actuale, nec a Deo, patet. Nec ab ipſo Adam, quia ponamus quod fuerit annihilatus, vel modo ſit, ſaltem modo non habet aliquam culpam, quia ponitur beatus: ergo modo non eſt ſub ratione peccatoris, ſub qua ratione poni haberet cauſa hujus peccati. Præterea, contraximus illud peccatum inquantum fuimus in Adam, ſecundum rationem ſeminalem, ſecundum Aug. 4. ſuper Gen. hoc autem fuit ſecundum corpus, non ſecundum animam; anima enim non eſt ex traduce, ſicut adducit Magiſter auctoritatem in litera.

QUONIAM SUPRADICTUM EST ORIGINALE PECCATUM, &c.

DISTINCTIO XXXII.

Circa Diſtinctionem trigeſimam ſecundam quæro.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum in Baptiſmo remittatur peccatum originale?

Q[illegible]

[illegible]

De ſecundo dicitur, quod vel tota caro parentum fuit infecta hac qualitate morbida; & ita illa, quæ ſeminatur: vel ſi non tota, aut ſi illa, quæ ſeminatur non fuit caro patris ſaltem ex fervore, & libidine in ſeminatione inficitur ipſa caro ſeminata. Et huic ſecundo videtur conſentire Aug. qui infectionem illam attribuit, non propagationi, ſed libidini in propagatione, ſicut patet *diſt. 30. hujus ſecundi*.

do, qualiter ſeminatur caro infecta. Tertio, qualiter ab ipſa inficitur anima. Quarto, qualiter anima ab [illegible]

Ad primum dicitur (a), quod voluntas peccans in carne cauſavit quandam qualitatem morbidam conſequentem curvitatem voluntatis. Hæc autem qualitas morbida dicitur fomes, lex membrorum (b), tyrannus, & eſt ſicut quoddam pondus in carne excitans motus ſenſuales, & inclinans animam ad condelectandum carni, & ita retardans, & reprimens a delectationibus ſuperioribus, ſive ſupernaturalibus, juxta illud Sap. 9. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam*. Propter illam qualitatem morbidam in ipſa carne ſic aggravantem, id eſt, inclinantem ad inferiora. Et ſecundum quendam iſta qualitas nunquam minuitur in eſſentia ſua, licet in effectu ſuo minuatur, hoc eſt, quod licet gratia tanta poſſit eſſe, quod magis inclinet ad ſuperiora, quam fomes ad inferiora; non tamen minuit fomitem, quantum ad eſſentiam ſuam, quia non contrariatur fomiti, qui eſt in carne, & gratia eſt in anima. Et ponitur exemplum de lapide appenſo, & ligato ad alas avis, quantumcunque creſceret vis motiva in ala, nunquam decreſceret pondus lapidis: licet quantum ad effectum minus poſſet deprimere, quia virtus contraria vinceret in effectum.

De tertio articulo dicitur, quod in inſtanti creationis, (c) & infuſionis animæ, ipſa maculatur a carne infecta: ita quod licet infectio, vel maculatio carnis non fuerit culpa formaliter, ſed ſequela culpæ: eſt tamen occaſio culpæ in anima carni unita, quia quando anima unitur in carne, infectio ejus talis eſt, qualis nata eſt eſſe in anima: talis eſt culpa. Exemplificatur de pomo dato mundo, & fedato a [illegible]

De quarto (d), vel ponitur, quod iſta [illegible]

[illegible] ed ſive utcumque, ſive alterum manet, non imputatur animæ [illegible] Baptiſmum, ſicut ante, quia totaliter tollitur reatus: manet [illegible] præciſe ut pœna peccati præcedentis, & materia exercendæ [illegible]. Secundum iſtam viam patet, quid ſit dicendum ad quæſtionem [illegible], eſt enim culpa originalis in qualibet ſic propagato, & [illegible] autem ad primam quæſtionem; & quoad tertiam quæſtionem, di-

a [illegible] b *Quære ejuſdem quodl. 1. q. 11.* [illegible] *2. q. 31. & Henr. ubi infra & D. Bon.* [illegible] *quodl. 6. q. 32.*

dicendum eſt carnem infectam ſic ſeminari; & ab illa infecta, animam infici culpabiliter, quæ culpa quoad ſecundam quæſtionem, vel eſt curvitas oppoſita rectitudini naturali voluntatis, vel concupiſcentia, id eſt, pronitas ad concupiſcendum effrænate delectabilia, & remittitur, quantum ad quartam quæſtionem, non in ſe, ſed quantum ad reatum.

Contra iſtam viam quantum ad ſingulos articulos ſunt aliqua dubia. Quantum ad primum, dubium eſt, quomodo voluntas habeat tantum dominium ſuper corpus, ut poſſit immediate alterare totum corpus ad iſtam qualitatem morbidam, maxime cum non habeat pro objecto primo, corpus. Potuit enim peccare primo peccato appetendo excellentiam Dei, vel alio peccato ſpirituali, & in illo non erat corpus objectum voluntatis, quod tamen ponitur alterari a voluntate. Aut ſi alteretur, quomodo iſta alteratio potuit fieri? Videtur difficile, quomodo eadem cauſa etiam cum majori adjutorio extrinſeco, non potuit corrumpere iſtam qualitatem: Voluntas enim quantumcunque adjuta gratia, non poteſt corrumpere fomitem, ſecundum iſtos, & quæcunque cauſa totalis alicujus effectus, illum effectum videtur poſſe corrumpere, maxime ſi augeatur virtus ejus activa. Secundum dubium eſt, (a) ad quid ponitur ille fomes in carne? Si ponitur ut principium rebellionis, non oportet. Non enim per ſe rebellat caro voluntati, ſed appetitus ſenſitivus, quia ſecundum Philoſophum 1 *Poli.* Voluntas dominatur corpori principatu deſpotico, ſed appetitui ſenſitivo principatu politico: ergo fomes deberet principaliter poni in appetitu ſenſitivo: vel ſi in corpore, nonniſi in illo, quod eſt organum appetitus ſenſitivi. Et ſi hoc, cum nulla talis caro tranſfundatur: ergo non tranſfunditur caro infecta fomite. Tertium dubium eſt, quia in puris naturalibus eſſet rebellio, ſicut dictum eſt *diſtinct.* 19 ergo propter eam, non oportet ponere aliquam qualitatem morbidam in carne. Si dicatur, quod eſſet delectatio appetitus ſenſitivi propria, & in proprio delectabili, etiam in puris naturalibus, non tamen ipſa eſſet cum libidine, id eſt non effrænata, nec immoderata, ſicut eſt modo, & hujuſmodi libidinoſæ delectationis principium, fomes eſt. Contra, ſicut in poteſtate appetitus ſenſitivi non eſt delectari, quia non ducit, ſed ducitur, ita nec modus delectandi: ergo ſumme quantum poteſt delectatur in ſummo delectabili ſenſibili præſente. Quid addat ergo libido ſupra hoc, quod eſt ſumme delectari delectabili ſenſibili præſente, non facile videtur.

Circa ſecundum articulum, primum dubium videtur eſſe, quod ſemen nunquam fuit animatum anima patris: eſt enim relictum aliquid, quod non eſt neceſſarium membro alendo. Illud autem, quod aſſumitur a membro, cum quo erat ejuſdem diſpoſitionis non erat animatum: ergo nunquam ſemen contraxit infectionem ab anima, qua nunquam perficiebatur. Confirmatur per Anſelm. *de Concept.*

Vir-

a *De ſimili vide Scot. 3. d. 3. q. 1. & 4. Vide 5. Exhib. & 8.*

in poteſtate ejus intenſio actus, quin agat quantum poteſt: igitur cum appetitus ſenſitivus exiſtens in puris naturalibus habeat proprium appetibile, & delectabile, ſumme haberet tendere in illud, quantum eſt ex ſe, & illud tendere impediret actum rationis, quia adhuc eſſent iſtæ potentiæ in eadem eſſentia ſicut modo: propter quam unitatem impediunt ſe mutuo in actibus ſuis intenſis ſecundum Avicennam 6. *Naturalium*: ergo deberet conari ratio ad impediendum iſtam delectationem ſummam partis ſenſitivæ, & non poſſet inferior potentia cohiberi ſine aliqua triſtitia, & difficultate in ipſa exiſtente, quia ſicut ipſa ſumme inclinatur ad hoc: ita ex parte ſui ſumme renititur ad oppoſitum: igitur ibi eſſet rebellio, quia inclinatio potentiæ inferioris ad delectandum contra judicium rationis, & difficultas in retrahendo illud appetitum.

Poteſt dici ergo, quod ſi originalis juſtitia habuit illum effectum, facere ſcilicet perfectam tranquillitatem in anima, quantum ad omnes potentias; ita quod natura inferior non inclinaretur contra judicium ſuperioris; aut ſi inclinaretur quantum eſt ex ſe, poſſet tamen a ſuperiori regulari, & ordinari ſine difficultate ſuperioris, & ſine triſtitia inferioris: cum hoc non habuerit potentia facta in puris naturalibus, neceſſe eſt ipſam ponere donum ſupernaturale, quo ſit iſta tranquillitas perfecta in anima.

Ex hoc poteſt formari ſecunda ratio. Voluntas enim conjuncta appetitui ſenſitivo nata eſt condelectari ſibi: ſicut intellectus conjunctus ſenſui, natus eſt intelligere ſenſibilia, & ſi talis voluntas multis appetitibus ſenſitivis conjungitur, nata eſt condelectari illis omnibus, & ita non tantum illum appetitum non poteſt retrahere a ſuo delectabili ſine aliqua contraria inclinatione ex parte illius appetitus, & difficultate. Sed nec etiam ſeipſam videtur poſſe retrahere ſine difficultate a condelectando illi appetitui: ad hoc igitur ut ſe delectabiliter retrahat, oportet eam in aliud ferri ſibi delectabilius, quam ſit illud delectabile appetitus inferioris, cui condelectaretur ſi hoc non eſſet: igitur ad hoc, quod voluntas poſſit ſe retrahere delectabiliter ab omni delectatione inordinata, cum aliqua vi inferiori, oportet aliquid ex ſe ipſi voluntati eſſe delectabilius, quam aliquod delectabile alicujus vis inferioris, & cum nihil ſit tale ex parte ipſius voluntatis, oportet aliquid fuiſſe in voluntate ſupernaturale, quo ferret ſibi magis delectabiliter, quam aliquod delectabile alicujus appetitus ſenſitivi, propter quam rationem delectabilius ſe retraheret a condelectando appetitui ſenſitivo, quam recedendo ab illo delectabili, ſcilicet ſine. Si igitur in primo homine fuit ille effectus, ſcilicet perfecta tranquillitas, & erat effectus originalis juſtitiæ, illa juſtitia fuit donum ſupernaturale, quia fecit Deum delectabiliorem voluntati, quam aliquod appetibile ſenſibile, quod non potuit eſſe ex aliquo dono naturali ipſius voluntatis.

Sed nunquid ex hoc tollitur omnis rebellio, ut potentia inferior delectabiliter ſe retrahat a ſuo delectabili proprio? Reſpondeo, ſi voluntas abſtinet delectabiliter a condelectando potentiæ inferiori, totus

homo delectabiliter abſtinet a delectabili appetitus ſenſitivi inferioris: non autem totus homo cum triſtitia abſtinet, ſi vis illa inferior abſtinet cum triſtitia: hoc enim convenit homini ſimpliciter, quod ei convenit ſecundum potentiam ſuperiorem: nec propter hoc ab eo negatur, etſi non conveniat ei ſecundum potentiam inferiorem. Quod ſi dicatur, quod ipſa potentia inferior ex parte ſui delectabiliter obediat rationi, tunc videtur quod oporteat aliquid ponere in potentia inferiori, quo ſic delectabiliter feratur in delectabile voluntatis. Non enim videtur, quod ex natura illius potentiæ eſſet, delectabiliter avelli a ſuo delectabili: nec etiam erat ex natura ſua, inquantum eſt inferior voluntate, delectabiliter avelli a ſuo delectabili ab ipſa voluntate, quia iſte ordo eſſentialis manet nunc; & tamen nunc non eſt talis delectatio: oporteret enim ponere in ſingulis potentiis appetitivis inferioribus, ſingula dona, ita quod quælibet per ſuum donum delectabiliter moveret ſe ad potentias inferiores, & ſi eſſent talia plura dona, potiſſimum tamen fuit juſtitia originalis, quæ fuit in voluntate. Per illud enim donum, voluntas quaſdam delectationes appetitus ſenſitivi prævenisset, nec unquam illæ ineſſent, puta adulterandi cum puella aliena; quaſdam imperaſſet, & bene eis uſus fuiſſet ultus homo, puta cognoſcendi ſuam, obediendo præcepto divino, illi ſcilicet, *Creſcite, & multiplicamini*, &c. (a) ita quod iſtas delectationes licitas, quandoque habendas pro tunc, quando iniuiſſent: non habuiſſet voluntas pro fine, ſed ad finem debitum retuliſſet. A quibuſdam etiam delectabilibus licitis, quandoque habendis, quandoque avertiſſet: ſicut ab illa delectatione, quæ non erat habenda, niſi pro tempore; quodcumque iſtorum, ſive prævenire, ſive bene uti habitis, ſive avertere ad habendis delectabilibus, voluntas delectabiliter faceret, per donum illud ſupernaturale, quo delectabilius fuit ſibi fini ultimo inhærere, & omnibus ordinatis ad illum, quam ab illo ſeparari, inhærendo alicui delectabili, non ordinato ad iſtum finem. Iſta omnia ex puris naturalibus ſuis non potuit habere, & ſi ex ſe haberet aliquod donum, cui hæc omnia convenirent, nec propter hoc eſſet delectatio: licet totus homo delectaretur, cujus iſta erat principalis potentia delectandi. Nec forte neceſſe eſt ponere, quod nullus ſenſitivus appetitus potuit tunc triſtari: potuit enim viſus tunc videre turpe viſibile, & auditus audire turpe audibile, & utrumque potuit offendere appetitum ſenſitivum, ſicut & conveniens ſenſibile delectare. Sed voluntas tunc bene uſa fuiſſet illis triſtitiis, & delectabiliter appetituum inferiorum, ita quod non contriſtata fuiſſet immoderate ab appetitibus inferioribus: ſicut bene uſa fuiſſet delectabilibus eorum, non immoderate delectando. De alio effectu, qui attribuitur originali juſtitiæ, ſcilicet immortalitate, non oportet arguere, quia iſta immortalitas, ut dictum fuit diſtinct. 19. non fuit impoſſibilitas moriendi, etiam ſtante iſto ſtatu, ſed poſſibilitas non moriendi, quæ poſſibilitas conſervata fuiſſet in actu non moriendi per multa adjutoria, quæ dicta ſunt ibi: puta per eſum ligni vitæ,

a Gen. 1.

vitæ, per cuſtodiam Angelorum, per protectionem divinam, & bonum regimen intrinſecum, & cætera ibi dicta.

Ad primum argumentum dico, quod neutrum iſtorum ex puris naturalibus poteſt haberi. Cum probatur, quia oppoſita iſtorum ſunt pœnæ. Dico quod non, ſed conditiones naturales, ſicut non eſt pœna bovi mori, ſed naturale, & quod appetitus ejus feratur in ſuum delectabile. Ex quo enim homo compoſitus eſt multis partibus organicis, & ita ſunt in eo multi appetitus, naturale eſt quemlibet ferri in ſuum delectabile, & etiam ipſum corpus corrumpi poteſt, niſi ſint remedia, quæ ſuppleant abundanter, ne contrarium illa vincat. Contra illud, quia iſtæ fuiſſent paſſiones involuntariæ, ergo & pœnæ. Reſp. & dico, quod licet involuntariæ, voluntate naturali, non tamen pœnæ, nam contra inclinationem naturalem bovis eſt mori, & tamen illa non eſt ſibi pœna. Si autem dicas involuntarium, quia contra actum voluntatis: Dico, quod non fuiſſet pœna involuntaria voluntati exiſtenti in puris naturalibus, ſi enim ipſa voluiſſet naturam ſuam habuiſſe conditionem ſupernaturalem, peccaſſet. Ad ſecundum dico, quod iſta rectitudo naturalis, eſt libertas innata ipſi voluntati, in qua neceſſarium eſt voluntatem fieri a Deo, nec illa per peccatum corrumpitur. Et ita juſtitia originalis ſi ponatur rectitudo naturalis voluntatis, erit ipſa libertas ejus; ſed illa non habet illos effectus qui attribuuntur juſtitiæ originali, quod ſi iſti effectus attribuuntur uni qualitati mediæ inter naturam, & virtutem infuſam, illam qualitatem mediam non eſt neceſſe ponere, quia quæcunque apparent inconvenientia de voluntate, ſalvabuntur ſine ea. Ad tertium dico, quod exiſtens in puris naturalibus, non eſt æqualis ei, qui peccavit exiſtens in juſtitia, non quia iſte habeat aliquam curvitatem, quam ille non habet: ſed quia iſte debitor eſt juſtitiæ originalis, quam accepit, ille non: ideo iſte eſt reus, & ille non. Et ſi neutri conferatur viſio Dei, uni tamen eſt carentia viſionis pœna: alii non eſt. Reus enim privatur ea propter reatum peccati; alter vero privatur ex conditione naturæ.

Ad quartum dico, quod ſi fuerit aliquod donum ſupernaturale, non tamen oportet, quod ſit principium merendi (a): ſe enim habet ad gratiam, quæ eſt principium meriti, ſicut excedens, & exceſſum. Excedens quidem, quia fini ultimo conjunxit firmius voluntatem, quam gratia. Ita enim conjunxit ſecundum aliquos, quod non patiebatur ſecum aliquod peccatum veniale; charitas autem compatitur; vel ſecundum prædicta, ſaltem ita conjunxit, quod facilius, & delectabilius erat ei pati omnes aliquas triſtitias inferiori, quam alicui delectationi inferiori acquieſcere, recedendo a delectatione finis (b) Iſtam facilitatem non facit gratia, cum qua ſtat pronitas ad malum, & difficultas ad bonum. Sed excedit gratia in hoc, quia ipſa conjungit fini, ut bono ſupernaturali, & ut ſupernaturaliter per meritum attingen-

a *Ad 4. poſitum pro Henric. Vide ſup. d. 21.* b *Alenſ. D. Bon. Henric. Ric. Rub. Baſſol. Major. Gab Voril. hic.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible] tale bonum ; non ſic illud donum , ſed tantum conjungebat illi [illegible] , ut convenienti , & delectabili . Ad aliud , quod tangit in [illegible] de virga , non eſt ſimile : non [illegible] quantitas corporalis [illegible] [illegible] in aliquo , ut videtur , ſic aliquid [illegible] qualitate [illegible] : [illegible] potentia ſpiritualis , [illegible] habitus . Ad aliud , quod tangit de [illegible] in naturalibus dicetur infra diſt. 35. quando [illegible] , quod peccatum eſt corruptio boni ; & majus boni , [illegible] , vel [illegible] ; de hoc [illegible] quæſtionis .

IN SUPERIORIBUS INSINUATUM , &c.

DISTINCTIO XXX.

CIrca Diſtinctionem trigeſimam , in qua Magiſter agit de [illegible] ſione peccati originalis in poſteros quæro duo . Primo .

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum quilibet ſecundum legem communem propagatus ab Adam , contrahat peccatum originale ?

QUod non , Aug. de vera religione . *Peccatum adeo voluntarium eſt , ut ſi non eſt voluntarium , peccatum non dicitur* : ſed nihil eſt voluntarium in parvulis , qui non habent uſum rationis : ergo , &c. Item , nullus peccat in eo , quod vitare non poteſt 3. *de lib. arb.* parvulus , quod ſibi a conceptione convenit , vitare non poteſt : igitur defectus naturalis , qui inſtat ab origine , non eſt defectus culpabilis , ſed pœnalis . Item per argumentum (a) , quod ponitur in littera , *non peccat , qui creat : non peccat qui generat , per quas igitur rimas inter tot præſidia innocentiæ intrat peccatum ?* Item 2. Ethic. (b) *Cæca nato nullus improperabit , ſed magis miſerebitur* : igitur defectus naturalis non eſt culpabilis , ſed magis pœnalis . Item , Adam non fuit nobilior tota natura humana : ergo ſe inficiendo , non potuit totam naturam humanam inficere . Antecedens patet , quia natura humana habuit aliquod individuum , ita nobile , ſicut ipſe , vel habere potuit . Probatio conſequentiæ , quia corruptio minoris boni non includit corruptionem majoris .

Contra , ad Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in mundum intravit , in quo omnes peccaverunt* . & ibidem . *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi : ita per unius hominis obedientiam , juſti conſtituuntur multi* . Item Auguſt. de Fide ad Petr. *Firmiſſime tene* , &c. & ponitur in littera .

QUÆ.

a Cont. Julian. c. 28. b Cap. 5.

tati recipienti : ergo datio ejuſdem rationis ſufficit ad hoc , quod voluntas ſit debitrix , qualis ſufficit ad hoc , quod donum ſit debitum . Sed ad hoc , quod donum ſit debitum ſufficit datio , voluntate antecedente , ſive virtualiter dare , licet non in ſe formaliter : ergo ad hoc , quod voluntas ſit debitrix , ſufficit ſimilis datio facta illi voluntati . Sed quando facta eſt datio voluntati Adæ , facta eſt tali modo , quod quali eadem datione , quantum erat ex ſe , dabatur ſimiliter omni voluntati cujuſcunque filii , ſi non poneretur obex : ergo ex tali datione fit voluntas cujuſcunque filii debitrix . Licet ergo non ſit omnino ſimile de operibus meritoriis datis virtualiter in gratia , & in propoſito ; eſt tamen ſimile quantum ad propoſitum , quia utrobique eſt præciſe datio ex parte dantis , ſcilicet voluntate antecedente , & non conſequente , & ipſa eſt ita ratio voluntati , ut ſit debitrix , ſicut dono ut ſit debitum .

Propter ſolutionem argumentorum , eſt intelligendum quod dupliciter poteſt eſſe juſtitia debita . Uno modo , quia in ſe accepta , & actione accipientis amiſſa . Alio modo , quia accepta in alio , & actione alterius amiſſa . Primo modo peccatum actuale eſt injuſtitia , & carentia juſtitiæ , ſecundo modo , originale . Unde magis comparatur peccato , quaſi quieſcenti in anima poſt actum tranſeuntem , quam comparatur peccato actuali , quod [illegible] ab ipſa voluntate peccante .

Quantum ad tertium articulum , & tertiam quæſtionem , dicitur ſecundum illam viam , quod anima contrahit mediante carne , non [illegible] quod caro , quaſi per qualitatem quandam cauſatam in ea , cauſet illud peccatum originale ; ſed ex hoc , quod caro concupiſcibiliter ſeminatur , & ex ipſa formatur corpus organicum , cui infunditur anima conſtituens perſonam , quæ eſt filius Adæ . Iſta ergo perſona , quia naturalis filius Adæ , ideo debitrix eſt juſtitiæ originalis datæ a Deo ipſi Adæ pro omnibus filiis , & caret ea : ergo habet peccatum originale . Contrahitur igitur illud peccatum in carne , inquantum eſt naturalis ratio , & ex hoc debet juſtitiam , qua per peccatum Adæ caret .

Quantum ad quartum articulum , & quartam quæſtionem dicitur , quod illud , quod eſt formale in peccato deleri debet in ſe , per oppoſitum formaliter , vel virtualiter , in remiſſione peccati : formale autem in peccato non eſt debitum juſtitiæ ; patet , quia in ſtatu innocentiæ fuit juſtitia debita ; ſed eſt carentia juſtitiæ : iſta ergo debet deleri , vel per poſitivum proprium oppoſitum , vel per aliud virtualiter continens illud oppoſitum . Gratia autem , licet non ita perfecte conjungat fini ultimo , quantum ad aliquam conditionem accidentalem , ſicut juſtitia originalis , perfectius tamen conjungit , ſicut dictum eſt *diſt. 29.* & hoc quantum ad illud ſecundum , quod disjungit a fine ultimo peccatum originale . Simpliciter enim perfectius , & eminentius conjungit gratia fini ſub ratione finis , quam juſtitia originalis , & ideo in Baptiſmo cum redditur gratia , ſimpliciter dimittitur illud peccatum eminentius , quam remitteretur per proprium poſitivum . Et licet remaneat carentia illius poſitivi , non tamen eſt culpa , quia illud poſitivum non eſt debitum : ſolvitur enim debitum habendi illud donum , & commutatur in debitum habendi illud donum .

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible] per ordinem. Ad primum dico, quod *voluntarium* poteſt accipi, vel pro eo quod eſt in voluntate: vel prout communiter ſumitur, & magis proprie, pro eo quod eſt in voluntatis poteſtate, ut [illegible] activa. primo modo illud peccatum poſſet dici voluntarium, quia ipſum, ſicut quodlibet peccatum eſt in voluntate, ubi ſolum natum eſt eſſe injuſtitia, ſecundum juſtitiam ſibi oppoſitam, ſecundum Anſelm. *cap. 4. & 5.* Secundo modo dico, quod peccatum non oportet eſſe voluntarium ipſi habenti, ſed ei, vel alii, [illegible] [illegible] Manichæos, qui ponebant peccatum eſſe ab anima mala, & ita ſimpliciter eſſe neceſſarium, propter illam naturam malam, & involunt[illegible] [illegible] eſſe, vel elicere actum peccandi, vel habere peccatum. Primo modo poteſt [illegible] parvuli non eliciunt actum peccandi, quia illud peccatum non eſt eis actuale, ſed tantum contractum a parentibus. Secundo modo propoſitio eſt falſa, niſi intelligatur in generali, ſicut in eo, quod nec ipſe in ſe vitare poteſt, nec in il[illegible] [illegible] idem contr[illegible] hic peccatum, & ſecundum falſum eſt in propoſito & iſta propoſitio ut disjunctive vera, ſufficit Auguſt. contra Manichæos. [illegible] tertium dico, quod ad iſtum peccatum concur[illegible] [illegible] carentia juſtitiæ ſcilicet ut formale & debitum habendi eam, ut materiale, ſicut in aliis privationibus concurrit privatio, & aptitudo ad habitum. Debitum itaque a Deo ſtatuente legem iſtam, Do[illegible] juſtitiam tibi Adæ, & omnibus filiis tuis naturalibus, de eadem datione, quantum eſt ex parte mea, & ideo ex hac datione tenentur omnes eam habere. & ex parte propagante, per cujus actionem iſte eſt filius na[illegible] talis Adæ; ergo hoc debitum per nullas cauſas ignotas intrat, ſed per iſtas duas cauſas poſitivas. Illa autem carentia non habet cauſam, niſi negative, ſcilicet non dantem juſtitiam originalem. Cujus ſi quæratur ulterius cauſa, non eſt niſi demeritorie, quia ſcilicet Adam demerui[illegible] [illegible] demeritoria, quare non datur, Adam peccans. Et ſi objicitur, quod quando effectus, actu efficitur, neceſſe eſt ponere tunc cauſas ejus in [illegible] ſi autem Adam eſſet annihilatus, vel ſi modo de facto in voluntate Ad[illegible] nullum eſſet peccatum, vel demeritum: quomodo in iſto inſtanti contrahit iſte parvulus peccatum ab Adam? Reſpondeo, ſicut meritum cum tranſit in ſe, manet tamen in ſcientia, & acceptatione divina, quæ [illegible] ita præmiat pro eo, ac ſi eſſet præſens: ita cum demeritum [illegible] manet tamen in ſcientia divina, quia [illegible] punit pro eo, ac ſi jam eſſet præſens. Ita ergo hujus negationis, non habere juſtitiam originalem [illegible] erunt viæ per quas intrat, Deum non dare, & demeritum A[illegible] in ſcientia Dei, propter quod non dat. Ad aliud de tertio *Ethicorum*, dico, quod nullus eſt defectus contra[illegible] [illegible] ideo licet omnes defectus alii [illegible] [illegible] [illegible]

Quæſtio Unica.

numero: ſed corrupit ſe peccato perſonali, & in hoc demeritorie totam poſteritatem ſuam.

Ad argumenta ſecundæ quæſtionis. Ad primum de Adam patet, quod habuit carentiam hujus juſtitiæ actu proprio, & juſtitiæ debitæ, quia in ſe accepta: talis carentia non eſt peccatum originale: ſed illa quæ habetur actu alieno, & juſtitiæ debitæ, ex acceptatione alterius. Et ad aliud de Angelo patet, quod vel non eſt capax juſtitiæ originalis, vel ſi ſic eſt, habet eam. Si enim non reſpicit per ſe niſi voluntatem, & non appetitum ſenſitivum, & ſi reſpiciat finem ſub ratione convenientis, & delectabilis, non eſt inconveniens ponere, aliquod tale donum in Angelo. Ad tertium dico, quod in Baptiſmo ſolvitur debitum habendi illud donum in ſe, & commutatur in debitum habendi donum æquivalens, ſcilicet gratiam, & iſtud debitum ſecundum ſemper ex tunc manet; nec primum redit, & qui caret ſecundo dono debito, gravius peccat, quam qui caret primo: nec tamen eſt peccator peccato originali, quia non redit debitum habendi illam juſtitiam. Ad quartum patet ex ſolutione quartæ quæſt. Ad quintum concedo, quod non eſt niſi in voluntate. Et cum dicis voluntatem eſſe immaterialem, & ideo non poſſe pati immediate a carne: Dico, quod iſta juſtitia non eſt ibi, quaſi in ſubjecto alterato a carne alterante: ſed ideo, quia juſtitia non ineſt, quæ tamen debita eſt, quia iſta eſt voluntas filii Adæ. Ad argumenta in oppoſitum, contra concupiſcentiam: patet, quia non concludunt oppoſitum ſecundum intentionem quæſtionis.

Ad argumenta tertiæ quæſtionis. Ad primum dico, quod non eſt a carne in animam agente. Et per idem ad Auguſt. *ſuper Gen.* tantum eſt enim a carne illa relatio in producto, quia eſt filius naturalis Adæ, & hanc conſequitur debitum ex lege divina, & carentia eſt tantum ex negatione cauſæ. Cum arguitur reducendo illud argumentum, quod pœna non eſt cauſa culpæ, verum eſt principalis cauſa. Si tamen ponatur aliqua infectio in carne, quod non eſt neceſſarium ſecundum iſtam viam; ipſa poteſt eſſe inſtrumentalis cauſa culpæ: aut ſi nulla ſit ibi infectio, adhuc caro poteſt eſſe cauſa inſtrumentalis; inquantum in ipſo ſemine eſt vis activa producendi filium Adæ, qui per hoc eſt debitor. Ad aliud de proximo parente reſpondeo, quicunque accepiſſet juſtitiam originalem in ſe formaliter, vel voluntate conſequente, fuiſſet debitor pro ſe, & pro tota ſua poſteritate, pro qua accepiſſet virtualiter, & ita ſi Adam non peccaſſet, ſed Cain: tamen filii Cain contraxiſſent peccatum originale, non ab Adam, ſed a Cain. Nunc autem nullus accepit formaliter niſi Adam, & ideo omnes alii habuerunt eandem rationem debiti habendi juſtitiam, & eandem rationem carentiæ ipſius, quia per actum alterius, & ideo modo a nullo parente proximo contrahitur, ita ut per ipſum poſſet incendi, ſicut nec per ipſum poſſet per ſe cauſari. Ad argumenta in oppoſitum patet, quia auctoritates, quæ dicunt, quod anima inficitur a carne, ſunt intelligendæ modo prædicto; inquantum ſcilicet anima eſt forma carnis, & quatum unione tenſitat filius Adæ, qui eſt debitor habendi juſtitiam,

ſtiam, qua caret. Sed hic facit dubium auctoritas Auguſt. de fide ad Petrum, quam adducit Magiſter *diſtinct. hac*, quæ ſonat, quod [illegible] [illegible] ..., Adæ, et ſic tali peccat [illegible] contrahit peccatum originale.

Reſpondeo, ſi fuiſſet propagatio [illegible], non fuiſſet peccatum originale contractum, & [illegible] libidine, quia propagantes habuiſſent juſtitiam originalem. Nunc autem quæcumque propagatio communis, [illegible] qui [illegible] [illegible] ſecun- [illegible] ſtatu in- [illegible] tatem, [illegible] quam conſequitur libido, ita quod illa auctoritas debet exponi [illegible] [illegible] propagationem, [illegible]

Ad [illegible] in [illegible] æquivalenti, immo etiam præeminenti. Sed hic dubitatur: cum enim juſtitia originalis non ſit formaliter gratia: igitur nec ejus oppoſitum, ſcilicet privatio, formaliter eſt privatio gratiæ: ergo illa privatio juſtitiæ originalis poteſt ſtare cum gratia; & ita licet grat [illegible] [illegible] [illegible] gratia pro ſtatu iſto: repugnant tamen inquantum illa carentia eſt culpa avertens a fine ulti- [illegible]

PRÆDICTIS ADJICIENDUM VIDETUR &c.

DISTINCT. XXXIII.

QUæro circa Diſtinctionem trigeſimam tertiam, in qua Magiſter agit de peccati originalis punitione.

QUÆ-

Phyſicis cap. 6. & 7. ubi vult quod non magis eſt ſemen infectum, quam ſputum, vel ſanguis. Et ſi de illis formaretur corpus organicum, non videretur qualiter ex ejus infectione, anima inficeretur. [illegible] dubium eſt, ſi ſemen fuit infectum cum tranſmutatur per [illegible] formas ſubſtantiales, antequam de ipſo fiat corpus organi- [illegible] & forma ſubſtantialis prior, quæ conſtituebat ſubjectum illius [illegible] ris morbidæ, non manet: ergo nec illa qualitas morbida. Di- [illegible] t, quod de infecto, generatur infectum. Exemplum de ſemi- [illegible] leproſi, generatur corpus filii leproſum. Contra, ergo Leo [illegible] cadaver hominis mortui, contraheret ſecundum hoc fomitem. Probatio conſequentiæ: illud enim cadaver infectum eſt fomite, & per te, de infecto generatur infectum, ergo. Probatio aſſumpti. Reſuſcitetur mortuus, ſicut fuit de Lazaro, anima reunita carni inveniet carnem rebellem ſpiritui: ergo tunc erit fomes in corpore illo: a quo ergo? non ab anima: quia ipſa fuit purgata a peccato originali, ponamus per Baptiſmum, vel circumciſionem: nec oportet fingere, quod a Deo: remanſit: igitur fomes in cadavere mortuo: Ad iſta dubia poſſet reſponderi per hoc, quod virtus activa ſeminis infecta, generat de infecto infectum, & etiam de non infecto infectum, & ideo ad primum de nutrimento non infecto, generat virtus activa patris infecta, ſemen infectum, & culpam originalem transfundit. Ad ſecundum, virtus illa infecta de infecto ſemine, generat carnem infectam, & tunc non valet tertia inſtantia de Leone: quia virtus ejus activa converſiva cadaveris in membrum Leonis, non eſt infecta. Tertium dubium circa iſtud videtur eſſe, quia homo miraculoſe formatus de carne digiti mei, contraheret peccatum originale, quod eſt contra Anſelm. c. 19. ubi vult, quod duæ ſunt rationes, quare Chriſtus non contraxit peccatum originale, & quarum una per ſe ſufficeret, ſine altera, una quia purgata fuit caro ejus in Beata Virgine; ſecunda, quia non erat filius naturalis Adæ, & ideo non obligabatur in Adam.

Circa tertium articulum eſt dubium, qualiter caro cauſet iſtam infectionem animæ? Si enim anima cauſabit illam infectionem in carne, & ex carne cauſatur in anima, utraque cauſa eſt æquivoca ſuo effectui; & videtur, quod totalis: & difficile videtur ſalvare circulationem in cauſis æquivocis totalibus. Difficile etiam erit ſalvare illum modum, quo voluntas, quæ eſt potentia mere immaterialis, tranſmutetur immediate a corruptibili: & cum intellectus non ponatur immediate poſſe tranſmutari a phantaſmate, niſi virtute intellectus agentis, ſequitur, quod intellectus ſit immaterialior, quam voluntas. Videtur etiam ſequi, quod iſtud peccatum primo ſit in eſſentia, quia eſſentia primo perficit carnem: ſed conſequens eſt falſum, quia [illegible] eſſentia, ut eſſentia, non videtur eſſe culpa formaliter.

Contra omnes tres articulos, eſt unum dubium commune, quare ſcilicet potuit primus homo actu ſuæ voluntatis inficere carnem ſuam, quin ſecundus, & tertius poſt eum, poſſit ſimiliter: & ita cum multi

pe-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

patres intermedii peccaverunt mortaliter, ſemper caro ſeminata eſt magis, & magis infecta, quod videtur abſurdum: quia non omnis modo genitus pronior eſt ad inordinatè delectandum, quam quicunque antiqui prius geniti: ſimiliter etiam, quia videretur ſequi, quod peccatum originale intenderetur; quamvis enim ſi ponatur peccatum originale privatio totalis, non recipiat magis, & minus: tamen ſi ponatur curvitas vel concupiſcentia, ſecundum illam opin. illa poteſt eſſe major, vel minor.

Contra quartum articulum eſt dubium, quia peccatum non dimittitur formaliter, niſi illud, quod eſt formale in peccato deleatur, non illud, quod eſt materiale: debitum autem juſtitiæ originalis non eſt formale in peccato originali: non enim fuit debitum in ſtatu innocentiæ, niſi quia habens eam, debuit eam: igitur non videtur formaliter remitti, niſi tollatur illa deformitas, vel carentia, aut in ſe, aut ſaltem per habitum aliquem æquivalentem habitui hujus privationis.

Circa iſtam materiam eſt alia via, quæ videtur Anſelmi *in toto primo libro de Concept. Virg.* ubi tractat de peccato originali. Ad quam videndam, etiam quatuor ſunt tangenda. Primo quid ſit peccatum originale, & in hoc ſolvitur ſecunda quæſtio. Secundo, an tale peccatum inſit, quoad primam quæſtionem. Tertio qualiter contrahatur, quoad tertiam quæſtionem. Quarto qualiter remittatur per Baptiſmum, & hoc quoad quartam quæſtionem.

Quoad primum dicit Anſelm. in lib. 1. de Concept. Virgin. cap. 27. *Per peccatum, quod originale dico, aliud intelligere nequeo in ipſis infantibus, niſi factam per inobedientiam Adæ, juſtitiæ debitæ nuditatem, per quam omnes ſunt filii iræ.* Iſta ratio peccati originalis, probatur ex hoc, quia peccatum formaliter eſt injuſtitia; injuſtitia autem ſecundum eum ibi c. 4. & 16. de caſu diaboli, non eſt niſi carentia juſtitiæ debitæ.

Dico igitur, quod peccatum originale, quod eſt carentia juſtitiæ originalis, non eſt niſi carentia juſtitiæ debitæ. Et ſi objicitur, quod aliqui Sancti videntur dicere concupiſcentiam eſſe peccatum originale; (a) Reſpondeo: concupiſcentia poteſt accipi, vel prout eſt actus, vel habitus, vel pronitas in appetitu ſenſitivo, & nullum iſtorum eſt formaliter peccatum, quia non eſt peccatum in parte ſenſitiva, ſecundum ipſum, *cap.* 2. & 4. ibi. Vel poteſt accipi, prout eſt pronitas in appetitu rationali, id eſt, in voluntate ad concupiſcendum delectabilia immoderatè, quæ nata eſt condelectari appetitui ſenſitivo, cui conjungitur; & hoc modo concupiſcentia eſt materiale peccati originalis, quia per carentiam juſtitiæ originalis, quæ erat ſicut frænum cohibens ipſam ab immoderata delectatione ipſa, non poſitive, ſed per privationem, fit prona ad concupiſcendum immoderatè delectabilia: ſicut exemplificat c. 5. de navi, fracto gubernaculo, & de equo, fracto fræno, qui dimittitur ſibi, & et

a *Solvitur ſecunda quæſt. d. 30.*

ex hoc exequitur motum inordinatum, quem exhibuerat illud frænum: & ad propoſitum. Per hoc ſolvitur ſecunda quæſtio, quæ quærit, quid ſit peccatum originale. Eſt enim formaliter carentia juſtitiæ originalis debitæ, & non qualiſcunque debitæ, quia accepta in primo parente, & in ipſo amiſſa, cui correſpondet pœna [illegible] ane proveniens. [illegible] illud debitum non fuit ad ipſum traductum per aliquem parentem, ſed ipſe in ſe accepit illam juſtitiam, & actu ſuo amiſit.

Quantum ad ſecundum, (a) ſolvitur prima quæſtio, tenendo ſecundum auctoritates Sanctorum, quod ſit hoc peccatum in omnibus communiter propagatis: hoc declaratur ex iſta ratione peccati originalis: habet enim quilibet ſic propagatus, carentiam juſtitiæ originalis: patet ex effectibus illius juſtitiæ prius dictis, *diſtinctione vigeſimanona iſtius ſecundi*; eſt debitor illius juſtitiæ, quia accepit eam in primo parente, per cujus parentis actum, amiſit eam; ergo ſecundum dictam deſcriptionem, quilibet ſic propagatus habet peccatum originale. Antecedens patet ibi per Anſelm. cap. vigeſimo ſeptimo. *Nam accuſat ſpontanea, quam fecit juſtitiæ deſertio, nec perſonas excuſat recuperandi impotentia*, ut declarat cap. ſecundo. *Quoniam ipſe ſibi impotentiam fecit, deſerendo juſtitiam in primis parentibus, in quibus tota natura erat, & ſemper debitrix eſt habere poteſtatem, quam ad obſervandam ſemper juſtitiam accepit* (b). Ex iſtis dictis videtur concludi debitum in parvulis propter hoc, quod Adam accepit juſtitiam pro ſe, & pro tota natura, quæ tunc erat in eo, & ideo juſte Deus exigit a tota natura in quocunque eſt, illam juſtitiam, quam dedit naturæ: ita quod ſecundum ipſum *cap.* 3. Adam peccato perſonali nudavit naturam juſtitia debita, & nudata natura ista juſtitia debita, in quocunque facit naturam nudam, facit & talem debitricem.

Contra hoc objicitur, quia hæc natura numero, quæ eſt in propagato, non fuit in Adam, licet ibi fuerit natura ejuſdem ſpeciei: ergo illa natura non accepit aliquam juſtitiam: ergo non eſt debitrix. Et ſi dicas, quod iſta natura fuit in Adam cauſaliter, ita etiam hæc perſona fuit in Adam cauſaliter: ergo idem eſt loqui de perſonis propagatis, & de naturis propagatorum, quantum eſt ad propoſitum. Eodem enim modo oportet oſtendere, quod perſona ſit debitrix, ſicut hæc natura pro eo, quod fuit in Adam cauſaliter, quando accepit juſtitiam formaliter: qualitas igitur ſufficit modus accipiendi juſtitiam ad debere juſtitiam acceptam? Si enim non fuit in ipſo ſecundum voluntatem, ſed tantum ſecundum carnem, & non poteſt eſſe debitor juſtitiæ, niſi ſecundum voluntatem, ſecundum quam poteſt habere juſtitiam; non igitur quia fuit in aliquo cauſaliter, ut in principio propagante, ideo eſt debitor juſtitiæ.

Reſpondeo non faciendo mentionem de hac natura, & hac perſona,

a *Solvitur 1. quæſt. d. 30.* b *cap. 28.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſona, oſtendo, quod iſte debitor eſt juſtitiæ, quia juſtitiam accepit formaliter Adam, & ipſe in eo, & hoc probatur ſic. Omne donum eſt debitum, quod datur ab ipſo Deo dante, voluntate antecedente, id eſt, quantum eſt ex parte Dei ſine ſpeciali gratia, & merito, licet non voluntate conſequente: ſed Adam accipiente juſtitiam, filio ejus data eſt juſtitia voluntate Dei antecedente, id eſt, quantum erat ex parte Dei, quia ſine ſpeciali dono conferretur filio, niſi adeſſet impedimentum: ergo ex illa collatione facta patri, filius eſt debitor juſtitiæ ſic datæ.

Major probatur, accipiens enim voluntatem, & gratiam, licet ei non detur opus meritorium in ſe, ſive voluntate conſequente: datur tamen ſibi in gratia, in qua eſt voluntate antecedente, & virtualiter, & propter hoc accipiens gratiam, debitor eſt bonorum operum, quæ virtualiter continentur in gratia illa, ita quod amittens gratiam, & frequenter peccans, non tantum punitur pro amiſſione gratiæ, quia tunc, qui pluries, & qui paucius peccarent, æqualiter punirentur. Minor patet ex lege divina, quæ ſtatuit per patrem non ponentem obicem per peccatum, quaſi naturaliter juſtitiam originalem dari propagatis: non quidem quia pater eam transfunderet, cum ſit donum ſupernaturale: ſed quod Deus ipſi naturæ cooperaretur regulariter dando juſtitiam propagato, ſicut modo animam intellectivam creat, corpore perfecte organizato.

Inſtatur contra probationem majoris, quia ſi opera ſunt ita accepta formaliter in gratia, ſunt debita, hoc eſt, ab eadem voluntate, quæ accepit gratiam, quia in ipſa virtualiter continentur illa opera. Sed in propoſito iſta voluntas filii nunquam accepit juſtitiam, nec videtur iſta juſtitia poſſe virtualiter accipi in illa juſtitia voluntatis alterius: ſicut opera accipiuntur virtualiter in ipſa gratia ....

Confirmatur hoc, quia ſi Deus creaſſet omnes homines ſimul, & dediſſet Adæ juſtitiam originalem, ſi tunc ſolus Adam peccaſſet, non videtur aliqua lex juſtitiæ, quod alii, qui non acceperunt in ſe juſtitiam, ſint debitores illius juſtitiæ: ergo nec modo, quia non potuerunt plus modo obligari per Adam, quam tunc, ſi Deus tunc ſtatuiſſet, quod Adam non peccante, dediſſet omnibus juſtitiam. Aſſumptum, ſcilicet quod ipſi non eſſent debitores, probatur per hoc, quia ſi Deus dediſſet eis juſtitiam, & immediate eos privaſſet ea ſine actu ſuo: non reputarentur debitores juſtitiæ, qua carerent: magis tamen poſſunt accipere rationem debiti a Deo datæ, quam ab hoc, quod pater eorum accepit juſtitiam formaliter, & ſuo actu amiſit, ex ita filius non erit debitor, ita, quod carentia imputetur ſibi ad culpam.

Hanc inſtantiam excludendo (a), confirmatur ratio ſic: Ratio debiti tam ex parte doni, quod debetur, quam ex parte voluntatis, quæ debet, eſt ipſa datio dantis, qui dat donum receptum, & dat volun-
tati

a [illegible]

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccato originali debeatur ſola carentia viſionis divinæ pro pœna?

QUod non. Auguſt. in Ench. 23. (a) *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, qui ſine Sacramento Bapiiſmatis de hoc ſeculo tranſeunt, æterni ignis ſupplicio puniendos.* Præterea, parvuli habebunt corpora paſſibilia, quia non glorioſa: igitur poterunt pati ab activo eis præſente: ergo ab igne. Aut ſi dicis, quod præſervabuntur, ne ignis poſſit in ipſos agere, ſaltem videntur poſſe pati pœna interiori, ſcilicet famis, & ſitis, & ita pœna ſenſus. Præterea, fomes erit in eis non extinctus: ergo poterunt habere concupiſcentias inordinatas ſecundum eum: poterunt igitur ſibi inordinate appetere delectabilia; propter quorum ablationem, & ſubtractionem, poterunt triſtari, & ita pati pœna interiori. Præterea, habebunt uſum rationis, & cognoſcent naturam ſuam: ergo poterunt cognoſcere ſe ordinatos ad vitam æternam: & cum quilibet habens ordinatum appetitum, appetat illam ſecundum Auguſtinum 13. *Trinit. capite* 5. ergo ex certitudine carentiæ illius deſiderati poterunt triſtari, & ita pati pœna interiori. Præterea, exiſtens in puris naturalibus haberet iſtud damnum: ergo exiſtens deordinatus per culpam, cum habeat malitiam, quam iſte non habet, debet habere pœnam, quam iſte non habet, alioquin culpa eſſet impunita: & ita non ſolum damnum erit pœna iſtis, ſed aliquid aliud. Oppoſitum vult Magiſter in littera, & Auguſt. *in Ench.* (b) quod mitiſſima pœna, &c.

Hic videtur Magiſtrorum eſſe ſententia, quod damnati pro ſolo peccato originali nullam habebunt pœnam ſenſus exterioris, puta ignis: quia nullam delectationem inordinatam habuerunt, cui delectationi correſpondeat acerbitas ignis affligentis, ut propria pœna: Nullam etiam habebunt interiorem, ut triſtitiam: quia ſi triſtarentur de ſtatu ſuo, & triſtitia ſecundum Auguſt. ſit de his, quæ nobis invitis accidunt, ergo ipſi involuntarie, ſuſtinerent ſtatum ſuum, & vellent oppoſitum, & ita murmurarent contra diſpoſitionem divinam: & ita haberent inordinatam diſpoſitionem voluntatis, quod videtur abſurdum. Nam ſententia divina eſt diſpoſitum, quod ubicumque ceciderit lignum, ibi erit, *in Eccleſiaſt.* Igitur cum iſti nullam inordinatam volitionem habuerunt in iſto ſtatu; ſequitur quod nullam triſtitiam interiorem habebunt. Præterea, ſi triſtarentur de carentia beatitudinis, & viſionis divinæ, cum deſperent de ea, quia non habebunt ſpem: igitur haberent pœnam graviſſimam inter pœnas omnium damnatorum, ſcilicet triſtitiam ex deſperatione. Videtur etiam, quod ſimpliciter major ſit pœna triſtitia homini, ut diſtinguitur contra dolorem, quam aliqua pœna alia ſenſus: quia ſicut voluntas eſt

magis

a *Al. de fide ad Petrum cap.* 24. b *C.* 89. *vide diſt. præſenti.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

magis appetitus hominis, inquantum homo, quam appetitus ſenſitivus, ita quidquid agit, vel patitur ſecundum voluntatem, ſimpliciter magis agit, & patitur inquantum homo, quam ſecundum aliquem alium appetitum: & ita ſimpliciter magis patitur ſi triſtatur, quam ſi doleat: & ita non videtur, quod ſit ponenda in eis aliqua triſtitia.

Et ſi quæratur de eis quantum ad cognitionem, ſine aſſertione poteſt concedi, quod cum non habebunt intellectum impeditum corpore corruptibili in tantum, inquantum noſter intellectus impeditur in iſto corpore, nec etiam erit impedimentum per tormenta, ſicut habebunt damnati; poterunt habere cognitionem naturalem rerum, & hoc de novo acquiſitam; quia hoc non repugnat immobilitati ſtatus eorum. Cum hoc etiam non repugnet immobilitati ſtatus beatorum, quod de novo intelligant aliqua facta contingentia: igitur a ſimili non repugnat firmitati ſtatus eorum, quæ eſt in videndo Verbum, quod de novo intelligant aliquod verum neceſſarium, quod prius non intellexerunt, & ex uno vero neceſſario intelligere aliud verum neceſſarium, & ita poſſunt addiſcere aliqua vera neceſſaria de neceſſariis in genere proprio. Iſti igitur, & illi, cum non habeant ita perfectam cognitionem, ut nullam poſſint recipere, nec ſit verisimile ponere in eis impedimentum, propter quod illam non poſſunt acquirere, videtur probabile concedere: quod omnium naturaliter cognoſcibilium poſſunt naturaliter cognitionem habere excellentius, quam aliqui habuerunt pro ſtatu iſto: & ita aliqualem beatitudinem naturalem de Deo cognito, in univerſali, poterunt attingere.

Sed ſi quæratur de cognitione beatitudinis in particulari, utrum illam habeant, vel de ea triſtentur? reſpondeo ſicut dictum fuit *in prima qu. prim.* iſta cognitio non eſt poſſibilis homini, niſi ſupernaturaliter elevetur, vel igitur non dabitur illis illa cognitio ſupernaturalis in particulari, quia eſſet eis ad triſtitiam, quam non demeruerunt habere, ſicut demeruit Paganus; propter quod demeritum ſibi cedit cognitio beatitudinis in particulari ad pœnam graviſſimam, ut ſcilicet triſtetur deſperans ſe poſſe ad illam pervenire: vel ſi iſtam cognitionem in particulari habuerint, non triſtabuntur: quia erunt contenti de ſtatu ſuo, ſcientes Deum de ſe ita diſpoſuiſſe, nec ſuo actu hoc aliquando demeruiſſe. Ad primum argumentum reſpondet D. Bonav. dicens quod Aug. exceſſive loquitur de illis pœnis, ſicut frequenter faciunt Sancti, quia aliqui dixerunt eos nullam habere culpam, & ita nullam pœnam: quia ſecundum Philoſophum, ſicut in motibus via deveniendi ad medium eſt aliqualiter procedere ultra medium verſus extremum. 2. *Ethicorum* (a): ita frequenter Sancti extinguendo contra ſe hæreſes pullulantes, exceſſive locuti ſunt, volentes declinare ad aliud extremum, & ita multum ponderandum eſt contra quos hæreticos Sancti ſunt locuti: ſicut Auguſt. contra Ari-

a *Ad arg. 1. Diſt. præſenti a. 3. q. 3. Cap. ult.*

tium, videtur quaſi declinare ad Sabellium, & e converſo ſimiliter videtur contra Pelagium, declinare ad Arrium, & e converſo. Aliter poſſet dici, quod æterni ignis ſupplicio in ſenſu diviſionis, id eſt in illo ſupplicio, quod eſt in æterno igne, ſunt cremandi, id eſt, ſunt puniendi pœna damni, & non pœna ſenſus æterni. Ad ſecundum dicendum, quod ſicut damnatorum corpora patientur ab æterno igne, ſed non diſſolventur: ita iſti carebunt perpetua viſione Dei ſupernaturali, ſine omni tali paſſione exteriori; nullam etiam paſſionem interiorem patientur, per quam poſſint conſumi, ita quod ex diſpoſitione divina corpora illa erunt impaſſibilia, licet non ex dote impaſſibilitatis, ita quod nec ab extra, nec ab intra patientur.

Ad aliud de fomite dico, quod ſicut fomes iſte nullum motum inordinatum ſuſcitavit in eis in via iſta; ita nec ibi aliquem ſuſcitabit. Ad aliud dico, quod deſiderium naturale non cauſat triſtitiam niſi ſit elicitum. Sed hoc non videtur ponere per ſe iſtum magis puniturum, quam illum, quia ſicut non eſt per ſe præmium intellectui cognoſcere creaturam ſed Deum, ita non videtur per ſe pœna damni intellectui, non cognoſcere creaturam: ſed per ſe pœna eſt viſione Dei privari, & quoad hoc ſunt iſti æquales. Et ideo ad quintum dici poteſt, ſicut dictum eſt *diſt. 29. hujus ſecundi*, quod alter punitur, alter non, aliter enim debitor eſt juſtitiæ, quam accepit iſte, & modo non habet; & aliter ille, cui non datur; non propter aliquam culpam ſuam, & tantum. Sicut ſi duos primo ex æquo acceptarem gratuite ad aliquem honorem, vel ad aliquod donum accipiendum, poſtea alter offenderet, per quod demereretur illum honorem, & alter non: tamen non offendenti non datur, non propter aliquod demeritum, ſed quia non placeret mihi iſtum honorem ſibi dare. Iſti vero eſſent inæquales, quia alter privatur, quia reus: & alter non, tamen de facto nunquam erit aliquis in puris naturalibus: quia Deus naturam rationalem, quam facit, ſemper producit ad finem, ſi non fuerit ex parte illius impedimentum, vel defectus.

POST PRÆDICTA DE PECCATO ACTUALI &c.

DISTINCTIO XXXIV.

Circa Diſtinctionem trigeſimam quartam, in qua Magiſter agit de peccato actuali, quæro de cauſa peccati.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccatum ſit a bono ſicut a cauſa?

Quod non, quia Matth. 7. dicitur, quod non *poteſt arbor bona fructus malos facere*, & Gloſſa ibi, *Nihil dubium, quin cauſa boni, ſit bona, & mali mala*. Præterea, omne agens aſſimilat

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

milat ſibi effectum *primo de generatione* (a), ſaltem in remotiſſimis remotiſſima aſſimilatio eſt, puta in communiſſimis: ergo ad minus in perfectionibus communiſſimis, aſſimilatur effectus cauſæ: ergo & in bonitate, & per conſequens a bono ut a cauſa non poteſt eſſe peccatum, ſed a malo. Præterea, quicquid eſt a bono, ut ab efficiente, eſt ad bonum ut ad finem: peccatum non eſt ad bonum ut ad finem, quia deordinat a fine: ergo, &c. Probatio majoris, Philoſ. 5. Metaph. & 2. Phyſ. *Efficiens, & finis ſibi invicem ſunt cauſa.* (b) Præterea, malum in natura non eſt in effectu ab efficiente, ſicut a cauſa: nunquam enim producitur effectus monſtruoſus, vel malus malitia naturæ, niſi a cauſa imperfecta: ergo ita hic. Præterea, aliquod eſt primum malum, ut probabo: ergo ab ipſo eſt omne aliud malum. Iſta conſequentia probatur de bono dicto in aliis, ut patet *diſt.* 2. *primi libri*, (c) & probatur a Philoſopho 2. *Metaphyſ.* de eo, quod eſt maximum tale, a quo omnia alia ſunt talia. Et ultra tunc ab illo primo malo non eſt aliquod bonum: ergo nec malum, quod eſt a primo malo, eſt ab aliquo bono. Iſta conſequentia probatur, quia idem non eſt a diverſis cauſis, quæ non ſunt ordinatæ. Probatio primæ propoſitionis, quia aut eſt aliquod ſummum malum, & ita habebitur propoſitum, & hoc eſt primum: aut non, & ita omni malo eſt accipere aliquod pejus in infinitum: ſed eſt inconveniens procedere in infinitum in permanentibus, 2. *Metaphyſ.* (d) & declaratum eſt prius *diſt.* 2. *primi*: ergo poteſt eſſe unum malum intenſive infinitum, quod eſt propoſitum. Contra eſt Magiſter in litera, ubi adducit Auguſtinum 2. *de nuptiis, & concupiſcentia*.

POST HÆC &c.

DISTINCTIO XXXV.

Circa Diſtinctionem trigeſimam quintam, quæro.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccatum ſit per ſe corruptio boni?

Quod non, Aug. 2[illegible]. contra Fauſtum, & habetur in litera, *Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei.* Quodlibet iſtorum eſt poſitivum; ergo, &c. Item, illud eſt per ſe de ratione peccati, ſecundum cujus diſtinctionem diſtinguitur peccatum: ſed ipſa diſtinguuntur ex diſtinctione alicujus poſitivi, puta ex converſione ad tale bonum creatum, vel tale: igitur ipſa converſio ad bonum creatum in communi, eſt converſio ad ipſum peccatum in communi. Præterea, cujuſcunque boni ſit corruptio? Non illius in quo eſt, quia accidens

a Tex. com. 51. b Text. 1. Tex. 30. c qu. 1. Text. 4. d Tex. 5. & inde qu. 5.

dens non corrumpit ſubjectum, quia naturaliter præſupponit ipſum, quod autem præſupponit aliquid naturaliter, non corrumpit illud. Nec etiam alterius boni, quia ſecundum beatum Auguſtin. 12. de Civit. [illegible] ca. 6. *Malum, illud bonum corrumpit, cui nocet.* Sed non nocet niſi illi, in quo eſt: igitur, &c. Oppoſitum vult Auguſtin. ſuper illud Joan. 1. *Sine ipſo factum eſt nihil*, dicit peccatum nihil [illegible], & Anſelm. *de Concept. Virgin. & caſu diaboli* ex intentione hoc probat, *cap.* 16. Vide eum ibi diligenter.

SECUNDUM EST TAMEN &c.

DISTINCT. XXXVI.

Circa Diſtinctionem trigeſimam ſextam, quæritur.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccatum ſit pœna peccati?

Quod non, Aug. 1. Retract. c. 25. & 26. *Omnis pœna juſta eſt*: omne juſtum a Deo eſt: ergo omnis pœna a Deo eſt. Nulla autem culpa a Deo eſt: ergo nulla culpa eſt pœna peccati. Item, omne peccatum eſt voluntarium ſecundum Auguſt. *de vera Religione*, pœna eſt involuntaria ſecundum Anſel. *de Concept. Virg.* c. 4. ergo. Præterea, pœna non excedit culpam, quia Deus punit ſemper citra condignum: ſed quandoque ſequens peccatum majus eſt præcedente: Similiter etiam cum ſit ſtatus in peccatis, ultimum non punitur per aliquod peccatum: ergo non ita punitur, ſicut aliquod præcedens, & tamen ultimum poteſt eſſe majus præcedente: igitur aliqua pœna minori punitur, quod eſt inconveniens. Contra eſt Magiſter in litera, & adducit auctoritates, ut ibi apparet.

SUNT AUTEM ET ALII &c.

DISTINCTIO XXXVII.

Circa Diſtinctionem trigeſimam ſeptimam, quæritur.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum peccatum poſſit eſſe a Deo?

Circa primum arguitur, quod ſic: Cujuſcunque cauſa inferior poteſt eſſe cauſa, & cauſa ſuperior ejuſdem erit cauſa: Quidquid eſt enim cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati: voluntas creata, quæ eſt cauſa inferior reſpectu Dei, quia Deus eſt ejus cauſa, eſt cauſa peccati: ergo & Deus. Si dicatur, quod non eſt cauſa peccati, inquantum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

milat ſibi effectum *primo de generatione* (a), ſaltem in remotiſſimis remotiſſima aſſimilatio eſt, puta in communiſſimis: ergo ad minus in perfectionibus communiſſimis, aſſimilatur effectus cauſæ: ergo & in bonitate, & per conſequens a bono ut a cauſa non poteſt eſſe peccatum, ſed a malo. Præterea, quicquid eſt a bono, ut ab efficiente, eſt ad bonum ut ad finem. peccatum non eſt ad bonum ut ad finem, quia deordinat a fine: ergo, &c. Probatio majoris, Philoſ. 5. Metaph. & 2. Phyſ. *Efficiens, & finis ſibi invicem ſunt cauſa.* (b) Præterea, malum in natura non eſt in effectu ab efficiente, ſicut a cauſa: nunquam enim producitur effectus monſtruoſus, vel malus malitia naturæ, niſi a cauſa imperfecta: ergo ita hic. Præterea, aliquod eſt primum malum, ut probabo: ergo ab ipſo eſt omne aliud malum. Iſta conſequentia probatur de bono dicto in aliis, ut patet *diſt.* 2. *primi libri*, (c) & probatur a Philoſopho 2. *Metaphyſ.* de eo, quod eſt maximum tale, a quo omnia alia ſunt talia. Et ulterius ab illo primo malo non eſt aliquod bonum: ergo nec malum, quod eſt a primo malo, eſt ab aliquo bono. Iſta conſequentia probatur, quia idem non eſt a diverſis cauſis, quæ non ſunt ordinatæ. Probatio primæ propoſitionis, quia aut eſt aliquod ſummum malum, & ita habebitur propoſitum, & hoc eſt primum: aut non, & ita omni malo eſt accipere aliquod pejus in infinitum: ſed eſt inconveniens procedere in infinitum in permanentibus, 2. *Metaphyſ.* (d) & declaratum eſt prout *diſt.* 2. *primi*: ergo poteſt eſſe unum malum intenſive infinitum, quod eſt propoſitum. Contra eſt Magiſter in litera, ubi adducit Auguſtinum 2. *de nuptiis, & concupiſcentia*.

POST HÆC &c.

DISTINCTIO XXXV.

Circa Diſtinctionem trigeſimam quintam, quæro.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccatum ſit per ſe corruptio boni?

Quod non, Aug. 22. contra Fauſtum, & habetur in litera, *Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei.* Quodlibet iſtorum eſt poſitivum: ergo, &c. Item, illud eſt per ſe de ratione peccati, ſecundum cujus diſtinctionem diſtinguitur peccatum: ſed ipſa diſtinguuntur ex diſtinctione alicujus poſitivi, puta ex converſione ad tale bonum creatum, vel tale: igitur ipſa converſio ad bonum creatum in communi, eſt converſio ad ipſum peccatum in communi. Præterea, cujuſcunque boni ſit corruptio? Non illius in quo eſt, quia accidens

a Tex. com. 51. b Text. 2. Tex. 30. c qu. 1. Tex. 4. d Tex. 5. & inde qu. 5.

dens non corrumpit ſubjectum, quia naturaliter præſupponit ipſum, quod autem præſupponit aliquid naturaliter, non corrumpit illud. Nec etiam alterius boni, quia ſecundum beatum Auguſtin. 12. de Civit. [illegible] ca. 6. *Malum, illud bonum corrumpit, cui nocet.* Sed non nocet alii, in quo eſt: igitur, &c. Oppoſitum vult Auguſtin. ſuper illud Joan. 1. *Sine ipſo factum eſt nihil*, dicit peccatum nihil [illegible], & Anſelm. *de Concept. virgin. & caſu diaboli* ex intentione hoc probat. cap. 16. Vide eum ibi diligenter.

SECUNDUM EST TAMEN &c.

DISTINCT. XXXVI.

Circa Diſtinctionem trigeſimam ſextam, quæritur.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum peccatum ſit pœna peccati?

Quod non, Aug. 1. Retract. c. 25. & 26. *Omnis pœna juſta eſt:* omne juſtum a Deo eſt: ergo omnis pœna a Deo eſt. Nulla autem culpa a Deo eſt: ergo nulla culpa eſt pœna peccati. Item, omne peccatum eſt voluntarium ſecundum Auguſt. *de vera Religione*, pœna eſt involuntaria ſecundum Anſel. *de Concept. Virg.* c. 4. ergo. Præterea, pœna non excedit culpam, quia Deus punit ſemper citra condignum: ſed quandoque ſequens peccatum majus eſt præcedente: Similiter etiam cum ſic ſtatus in peccatis, ultimum non punitur per aliquod peccatum: ergo non ita punitur, ſicut aliquod præcedens, & tamen ultimum poteſt eſſe majus præcedente: igitur aliqua pœna minori punitur, quod eſt inconveniens. Contra eſt Magiſter in litera, & adducit auctoritates, ut ibi apparet.

SUNT AUTEM ET ALII &c.

DISTINCTIO XXXVII.

CIRCA Diſtinctionem trigeſimam ſeptimam, quæritur.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum peccatum poſſit eſſe a Deo?

Circa primum arguitur, quod ſic: Cujuſcunque cauſa inferior poteſt eſſe cauſa, & cauſa ſuperior ejuſdem erit cauſa: Quidquid eſt enim cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati: voluntas creata, quæ eſt cauſa inferior reſpectu Dei, quia Deus eſt ejus cauſa, eſt cauſa peccati: ergo & Deus. Si dicatur, quod non eſt cauſa peccati, inquantum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible]

ne moraliter, ſive male. Ergo habent cauſam ejuſdem rationis quantum ad *eſſe* naturæ eorum: Deus autem eſt cauſa iſtorum actuum [illegible]

[illegible] cavit, ſicut patet in *cap.* 14. [illegible] igitur actum ſubſtr[illegible] mortali, creavit Deus. Probatio conſequentiæ, quia [illegible] non ob aliud eſt cauſa peccati, niſi quia cauſat actum ſubſtratum de-formitati, quia ſecundum Dionyſ. de Divin. nom. c. 4. *nullus ad malum aſpiciens, omnino operatur.* [illegible]

[illegible] poteſt eſſe [illegible] peccati, [illegible] non videtur magis eſſe ratio mali in peccato, quam in privatione gratiæ. Præterea, Deus eſt cauſa pœnæ; ergo & peccati. Probatio conſequentiæ, quia pœna ita eſt per ſe malum, ſicut culpa: immo magis per ſe malum, ut videtur, quia pœna opponitur bono naturæ, culpa opponitur bono moris; bonum naturæ eſt per prius bonum, quam bonum moris. [illegible]

[illegible]

quan-

a *Prov.* 19.

[illegible]

[illegible] ejus rectitudinis non neceſſaria: tum quia non neceſſa- [illegible] m ſuum, ſed contingenter: tum etiam quia ſi cauſat [illegible] actum, [illegible] neceſſario cauſat eum rectum. Probatio majoris iſtius quia cauſa [illegible] tingens reſpectu alicujus poteſt eſſe, & non cauſare [illegible] *eſſe* iſtius peccati cauſati, non oportet cauſam de- [illegible] mili: ideo enim præciſe alterans in- [illegible] trari, corrumpit formam ſubſtantia- [illegible] comitatur qualitas talis: igitur, quod [illegible] contingenter concomitantis, non po- [illegible] contingenter concomitatur. Præte- [illegible] tia non differunt ſpecie; quia ſunt privationes unius boni, & privationes non habent diſtinctionem ſpecificam, niſi ab habitibus. Eadem [illegible] eſt formaliter pri[illegible] primum, quia p[illegible] tet. Tamen aliu[illegible] dum peccatum no[illegible] [illegible] poſita

poſita ſimul ineſſent: nec, quæ prius infuit illi actui, quia actus non manet, ut poſſit alterari ab oppoſito in oppoſitum: ſed quæ deberet ineſſe. Voluntas enim libera debitrix eſt, ut omnem actum ſuum eliciat conformiter regulæ ſuperiori, ſcilicet ſecundum divinum præceptum, & ideo quando agit diſcorditer ab illa regula, caret juſtitia actuali debita. Hæc eſt juſtitia, quæ deberet ineſſe actui, & non ineſt: & hæc carentia inquantum eſt actus voluntatis deficientis, ſicut dicetur in alia ſolutione, eſt formaliter peccatum actuale. Iſtud patet per auctoritates. 1. per Auguſt. lib. de duab. animab. *Peccatum eſt voluntas conſequendi, vel retinendi, quod juſtitia vetat, & a quo liberum eſt abſtinere.* Hoc eſt dictum breviter, peccatum eſt velle vetitum, ita quod ipſa voluntas eſt ibi materialis, & pro tanto totum imputatur voluntati, quia totum eſt in poteſtate ejus. Vetitum autem, vel prohibitum, eſt ibi formale, quod ſignificat diſcordiam a regula ſuperiori. Similiter Ambroſ. *in lib. de Paradiſo*, & ponitur in litera, *Peccatum eſt cæleſtium tranſgreſſio mandatorum, &c.* huic etiam conſonat, quod dicit Auguſt. de Civit. lib 12. c.8. *In eo, inquit, fit mala voluntas, quod ſi nollet, non fieret mala, & ideo non neceſſarios, ſed voluntarios defectus juſta conſequitur pœna. Deficit enim non ad mala, ſed male, id eſt, non ad malas naturas, ſed ideo, quia contra ordinem naturarum ab eo, quod ſummum eſt, ad illud, quod minus eſt, &c.* quare cum ibi: quaſi diceret, iſte actus poſitivus volendi creaturam, non eſt formaliter peccatum, ſed carentia debiti ordinis in actu illo, quo illud deberet amari propter ſummum bonum: a quo ordine deficit voluntas quieſcens in bono creato, & iſte defectus eſt formaliter peccatum. Cum iſtis auctoritatibus conſonat ratio, quia omne peccatum eſt injuſtitia formaliter, & tale peccatum talis injuſtitia, & per conſequens privatio talis juſtitiæ: ergo peccatum actuale eſt formaliter injuſtitia actualis: ergo & privatio juſtitiæ actualis, ſcilicet juſtitiæ, quæ deberet eſſe in actu.

Ex iſta ſolutione patet ſolutio ad iſtas quæſtiones de peccato. Primo, utrum magis per ſe ſit de ratione peccati averſio, quam converſio. Secundo, quomodo poſſint peccata mortalia diſtingui ſpecie, ſi formalis ratio eſt in averſione. Tertio, quomodo unum poteſt eſſe alio gravius, ſi ſint averſiones ab eodem bono: non enim videtur privatio pura recipere magis, & minus, ſecundum Anſelm. *de Concept. Virg. c. 24.* Ad primum dico, quod averſio a fine ultimo poteſt intelligi dupliciter, vel formaliter, vel virtualiter: formaliter, contrarie, vel negative, ſic, quod voluntas nolit illum finem, & tale *nolle* eſt odire: vel non velit cum deberet velle, & tale *non velle*, eſt omittere illud præceptum, (a) *Diliges Dominum Deum tuum*: Virtualiter ſic, quod quando aliquid eſt neceſſarium ad conſequendum finem ultimum, voluntas averſa ab illo, in hoc, virtualiter a fine avertitur, ſicut intellectus negans concluſionem, virtua-

a *Mat.* 22.

tualiter avertitur a principio, & ſic infirmus dicitur averti a ſanitate quando avertit ſe a potu amaro, ſine quo non poteſt haberi ſanitas. Prima averſio ſecundum ſe eſt ejuſdem rationis, nec includitur formaliter in quolibet peccato: eſt enim odium Dei ſpeciale peccatum: & omiſſio iſtius præcepti (a) *Diliges Dominum, &c.* eſt aliud ſpeciale peccatum. Secundo modo, averſio eſt communis omni peccato mortali, quia in omni tali peccato mortali voluntas inordinate ſe habet reſpectu alicujus neceſſarii ad finem. Unde autem eſt illud neceſſarium? dico, quod a voluntate divina præcipiente illud obſervari, *ſi vis ad vitam ingredi*, non ab alio ſyllogiſmo practico (hic enim non oportet quærere moralem doctrinam Philoſophorum, ſed præcepta Dei, in Scriptura) hujuſmodi averſio a Deo eſt eſſentialis ratio peccati cujuſcunque. Sicut enim formalis ratio rectitudinis eſt propria virtus in actu finis circa ens ad finem, ſic & carentia rectitudinis talis eſt carentia propriæ virtutis a fine, quia propria averſio formalis ab eo, quod eſt neceſſarium ad finem, & hoc modo nihil aliud eſt averſio niſi inordinatio voluntatis circa aliquid ordinatum ad finem ex præcepto divino, circa quod debet ordinari. Ex hoc patet ſecundum, quia cum privationes diſtinguantur ſpecie ex diſtinctione habituum ſpecifica, & numero, ex diſtinctione habituum numerali, peccata, quæ ſunt privationes quædam, ſcilicet rectitudinum, quæ deberent ineſſe actibus, diſtinguuntur formaliter ex diſtinctione talium rectitudinum: ut quando debent haberi diverſæ rectitudines ſpecie, ſunt carentiæ diverſæ ſpecie. Et ita non per converſiones ad objecta, quæ non ſunt mala, niſi materialiter, diſtinguuntur ipſa peccata: ſed formalis ratio in eis diſtinguitur in comparatione ad rectitudinem aliam, & aliam ſpecie, quæ deberet ineſſe. Ita etiam poſſunt plura peccata ejuſdem ſpeciei ineſſe, quæ privant plures rectitudines, quæ deberent ineſſe in diverſis actibus ſuccedentibus. (b) Ad tertium etiam patet, quia illud peccatum eſt gravius ex genere, quod opponitur rectitudini meliori: illa autem eſt melior, quæ eſt fini immediatior, cæteris paribus. Hoc patet per ſimile in principio, & concluſione: ille enim error eſt major, qui magis redundat in principium, ſive quo negatur concluſio verior, & principio propinquior. Loquendo autem in eodem genere peccati mortalis, illud eſt gravius, in quo voluntas majori libidine peccat, quia quanto magis conatur, tanto perfectiorem actum cauſaret, & tenetur illi dare rectitudinem proportionalem, ſi eſt capax rectitudinis, vel magis cavere ſe ab illo, ſi non ſit capax rectitudinis, quam ab alio actu minus repugnante, & ita illud omittendo magis peccat. (c) Hujus exemplum eſt, ſi intellectus errans circa unam concluſionem, habens objectum magis neceſſarium, quam errans circa aliam concluſionem. Error iſte pejor eſt, pro quanto actus verus oppoſitus deberet eſſe perfectior. Ex iſto etiam faciliter apparet, quod ſi pec-

a *Mat. 22.* b *al. ſucceſſive.* c *Vide Scot. 3. d. 30. q. 1. §. in illa, & quodlib. 18. a. 3. §. ex iſto.*

peccata poſſent in infinitum continuari, nihil ſequeretur inconveniens; quia quodlibet infinitum bonum corrumperetur non corruptione, quæ eſt tranſmutatio, ſed formaliter corruptione, quæ eſt privatio, & hoc non boni, quod inſuit, ſed quod deberet ineſſe. Infinita autem bona, hoc eſt infiniti actus recti, ſunt debiti a voluntate, ſi in infinitum conſervatur, & ideo ab qualibet diminutione voluntatis, & cujuſcunque actus primi in ea, poſſunt infinita talia bona privari.

Et ſi objicitur contra iſtam viam pro aliis duabus, quæ ponunt naturam corrumpi, vel gratiam; quod natura, probatur per illud Luc. 10. *Plagis impoſitis, &c.* Gloſ. *Peccatum vulnerat in naturalibus*: quod non eſſet verum, ſi nihil auferret a perfectione naturæ, ſed tantum prohiberet tales perfectiones ab actu ſecundo; quod gratia, probatur, quia per peccatum mortale deſtruitur gratia, quod non eſſet, niſi peccatum eſſet formaliter corruptivum gratiæ, alias poſſet ſtare cum eo, quod eſt abſurdum. Ad primum reſpondeo, quod qui vulneratur, nullam partem ſui amittit, licet continuitas ſolvatur, & per hoc redditur minus habilis ad operationes ſuas, immo privetur bono ultimo ſui. Natura enim integra manens, ſecundum Dionyſ. *de Divin. nomin.* vulneratur quando fit inhabilis ad ultimum actum, quod fit per crebram carentiam rectitudinis actualis. Ad ſecundum dico, quod peccatum (a) non poteſt effective corrumpere gratiam, ſed tantum demeritorie; ita quod prius voluntas avertit ſe naturaliter, quam Deus ceſſet naturaliter conſervare gratiam, neceſſe eſt autem omnem privationem eſſe alicujus poſitivi formaliter, cum quo impoſſibile eſt ipſam ſtare; non eſt igitur peccatum formaliter privatio gratiæ, quam non ex incompoſſibilitate deſtruit, ſed ut demeritoria.

Ad argumenta. Ad primum dico, quod *dictum, factum, concupitum* accipitur tanquam materiale; ſed *dictum, & factum*, ut materiale remotum; ſed *concupitum* dicit materiale proximum; *contra legem Dei* (b): dicit formale in peccato. Ad ſecundum patet, quod diſtinguitur modo privationum ſicut privationes poſſunt diſtingui. Ad tertium dico, quod eſt corruptio formaliter, hoc eſt privatio illius boni, quod ineſſet actui niſi ipſa eſſet, & privatur per ipſam. Et ad Auguſt. dico, quod nocet illi in alio, non in ſe auferendo aliquid, quod ſit de natura ejus, ſed ab eo auferendo aliquam perfectionem ſibi convenientem, ſcilicet juſtitiam actualem. Et ſi objicitur, iſta juſtitia non inſuit, ergo non poteſt corrumpi, patet reſponſio ex dictis. Sequitur enim, quod non corrumpitur corruptione, quæ eſt mutatio ab *eſſe* ad *non eſſe*: ſed corrumpitur formaliter per hoc, quod ejus privatio ineſt, & non ipſa, ſicut peccatum originale corrumpit juſtitiam originalem, quam privat, non tamen prius inexiſtentem, & ita illam formaliter corrumpit.

Ad aliam quæſtionem, qua primo quærebatur de cauſa peccati, dico,

a *Scot. 1. diſt. 17. qu. 2. ad ar. & 4. diſt. 15. qu. 1. & diſtin. 16. qu. 1. §. reſpondeo.* b *Vide Henric. quodl. 6. qu. 31.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

dico, quod peccatum eo modo, quo poteſt habere cauſam, eſt a bono. Quod probatur, quia nullum eſt primum malum, alioquin illud in ſe careret ſumma perfectione nata ſibi convenire: ſed nulli nata eſt convenire ſumma perfectio, niſi ſummo bono in natura. Igitur ſummum malum eſſet ſummum bonum in natura, & ita Deus, quia nihil aliud a Deo eſt ſummum bonum in natura, & ad hanc hæreſim ſequuntur multa alia inconvenientia, non tantum contra fidem, ſed etiam contra Philoſophiam, quia deſtruit ſeipſam. & includit contradictionem, quia ſi ponatur ſummum malum primum ex æquo ad primum bonum, oportet, quod illud ſit neceſſe eſſe, & omnino independens, & immutabile, & tamen iſta non conveniunt enti niſi perfectiſſimo: itaque ſi malum habet cauſam, non poteſt habere niſi bonum, loquendo de primo malo creato. Hoc patet per Auguſt. 12. de Civit. cap. 6. *Ipſi ſibi ipſis videntur feciſſe voluntatem malam, &c.* ubi videtur velle, quod propria voluntas ſit cauſa cadendi immoderate fruendo aliquo bono creato, id eſt, aliquo, quod eſt in poteſtate ipſius voluntatis, ita quod ipſa voluntas talis ſicut ex ſe poteſt frui, & non frui, ita moderate poteſt frui, & non frui aliquo bono ſibi conveniente, & ita poteſt illud peccatum primum eſſe immediate, & primo a ſola voluntate.

Sed de modo ponendi diverſimode dicitur. Uno modo quod bonum eſt cauſa per accidens mali (a). Et hoc poteſt intelligi dupliciter, vel quod accidentalitas ſit ex parte cauſæ, ſicut Philoſophus loquitur de cauſa per accidens, 5. *Metaph.* & 2. *Phyſic.* (b) dicit quod Polycletus eſt cauſa [illegible] fuga, quod cauſa per accidens ſunt caſus, & fortuna, ubi non eſt aliquid accidentaliter conjunctum cauſæ per ſe, quod dicatur cauſa per accidens, ſed eſt aliquid accidentaliter conjunctum effectui per ſe, quod dicitur effectus per accidens ejuſdem cauſæ, cujus effectus per ſe eſt intentus. Primo modo dicitur, quod voluntas, non quidem unde voluntas, ſed unde defectibilis, eſt cauſa peccati. Et hoc ulterius reducitur in hoc, quod voluntas ex nihilo eſt. Et hoc videtur probari per Auguſt. ubi prius, ubi dicere videtur, quod ſi quærat aliquis, cur eam fecit, inveniat malam voluntatem non ex eo incipere, quod facta eſt: ſed ex eo, quod de nihilo facta eſt.

Aliter ponitur ponendo accidentalitatem ex parte effectus (c), puta, quod voluntas per ſe intendat poſitivum in effectu, cui per accidens conjungitur deformitas, & illam deformitatem non per ſe intendit voluntas, ſicut eſt in fornicatis, ſicut patet per Dion. de Divin. nom. cap. 4. *Nemo agit ad malum aſpiciens*, & multa ſimilia ibi. Et ſimiles auctoritates inveniuntur apud Philoſophum, *unuſquiſque talia elegit, qualia ſibi videntur.* (d) 3. Ethicorum, & ideo virtuoſus bona eligit, & quæ ſibi ſunt bona, ſimpliciter ſunt bona.

Con-

a *Quære D. Thom. diſt. 34. hujus q. 1. 3. & 4. ar. 2. Tex. 2. Tex. 33. Cauſa per accidens duplex, de qua Sco. 2. Phyſ. t. 33. & late qu. 10.*
b *D. Bon. diſt. 34. & q. 3. ar. 5.* c *Cap. 5.*

Contra primam viam arguitur ſic: aut defectibilitas in voluntate eſt cauſa peccati, per ſe, aut per accidens. Si per accidens, ergo fruſtra ponitur. Si per ſe, & defectibilitas in voluntate eſt a Deo, ut per ſe efficiente, & quidquid eſt per ſe in cauſato, inquantum cauſatum, eſt per ſe a cauſa ejus: igitur peccatum eſſet per ſe a Deo. Probatio aſſumpti, ſcilicet, quod defectibilitas ſit a Deo efficiente, quia licet defectibilitas conſequatur naturam increatam, quia eſt ex nihilo, non tamen eſt effective ex nihilo, quia terminus a quo non dat effectui producto aliquam proprietatem ſui, igitur defectibilitatem habet talis natura ab ipſo Deo, ſicut ab ipſo efficiente. Si dicatur, quod voluntas defectibilis eſt cauſa per accidens peccati propinquior, quam voluntas abſolute, ſicut ſecundum Philoſ. 5. *Metaph. cap. de cauſa*. ordo eſt in cauſis per accidens (a): propinquior enim eſt Policletus, quam album reſpectu ſtatuæ.

Contra hoc arguitur, primo, quia voluntas creata videtur eſſe convertibiliter cauſa, reſpectu peccati, licet contingens: defectibilitas autem, quæ convenit alicui, inquantum eſt ex nihilo, non eſt convertibilis: ergo magis proprie cauſa reſpectu peccati eſt voluntas talis, quam voluntas defectibilis. Confirmatur ratio, quia idem ſub eadem ratione propria, eſt proprium ſubjectum privationis, & habitus: & etiam in cauſa libera, quæ poteſt in oppoſita, idem ſub eadem ratione propria, eſt cauſa oppoſitorum, licet unius per ſe, & alterius contingenter, & per accidens, vel amborum contingenter: ſed voluntas, (ut voluntas) eſt ſubjectum proprium, & cauſa propria bonæ volitionis, ergo, & malæ. Confirmatur iterum ratio, quia ſi voluntas, inquantum defectibilis peccat, ita quod defectibilitas ſit per ſe ratio, vel proxima ratio peccandi, licet per accidens, ſequitur, quod inquantum defectibilis, non poteſt bene velle, & ita ſi peccat, non peccat, quia nullus peccat in eo, quod omnino vitare non poteſt. Præterea (b), non poteſt poni defectus actualis eſſe cauſa per accidens, quia tunc ante primum defectum voluntatis eſſet defectus: igitur tantum potentialis. Sed non alterius rationis ab illo actuali, qui inerit, quia iſte defectus potentialis non eſt proxima cauſa per accidens, reſpectu actualis defectus alterius rationis: igitur erit idem defectus, ut potentialis reſpectu ſui, ut cauſæ potentialis per accidens. Reſpondetur, quod non eſt defectus potentialis, ſed potentialitas ad deficiendum, & ita non ſunt eadem: ſicut nec eſt idem albedo in potentia, & potentialitas in ſuperficie ad albedinem. Contra, aut iſta potentialitas in voluntate eſt activa, aut paſſiva: Non paſſiva: quia voluntas inquantum paſſiva, non comparatur ad malum ut cauſa, ſed ut ſubjectum. Si activa, cum illa non ſit niſi libertas ei concreata: igitur redit propoſitum, quod libertas, talis propria voluntati erit cauſa per accidens peccati. Sed tantum valet dicere voluntatem iſtam eſſe cauſam per accidens peccati, ſicut dicere libertatem ei eſſe proximam rationem cauſæ per accidens peccati. Contra ſecundam viam

ar-

a Tex. [illegible] t. 3. b *Aug. 3. de lib. arb.*

arguitur ſic, quia tunc peccatum videretur eſſe caſuale: ſed caſuale non eſt peccatum. Præterea, ſi tantum per accidens eſt voluntas cauſa peccati, quia præciſe vult illud poſitivum, ad quod ſequitur iſta deformitas, & Deus per ſe vult illud poſitivum, ad quod ſequitur iſta deformitas: igitur non magis ſequitur, quod voluntas creata peccet, quam divina.

Tertio modo ponitur, quod peccatum non habet cauſam efficientem, (a) ſed deficientem, & ſic habet voluntatem pro cauſa deficiente, non efficiente. Quod confirmatur per Aug. 12. de Civ. c. [illegible]. *Nemo quærat efficientem cauſam malæ voluntatis; non enim eſt efficiens, ſed deficiens, quia nec illa effectio eſt, ſed defectio: deficere namque ab illo, quod ſumme eſt, ad id quod minus eſt, hoc eſt incipere habere malam voluntatem. Cauſas porro iſtarum defectionum, cum efficientes non ſint, ut dixi, ſed deficientes, velle invenire, tale eſt, ac ſi velit quiſquam videre tenebras, vel audire ſilentium.* Et in hoc, *Cum inquantum deficiunt male faciunt & quid faciunt niſi vana, quæ cauſas deficientes habent?* & idem ibid. c. 9. in princ. *nec talem voluntatem facit, niſi defectio, qua deſeritur Deus, cujus etiam defectionis cauſa deficit.*

Contra illud, quia tunc ſequitur, quod Deus ſit cauſa peccati, ſicut voluntas creata. Hic enim deficere, eſt non efficere, ſicut Philoſoph. dicit 5. *Metaphyſ.* quod quemadmodum nautæ præſentia eſt cauſa ſalutis navis, ſic ejus abſentia eſt cauſa periclitationis illius, & utrumque eſt in eodem genere cauſæ (a). Ita igitur non efficere rectitudinem, quæ deberet effici, eſt quaſi cauſare effective, vel defective peccatum, ſed hoc ita convenit Deo ſicut voluntati creatæ, quod probo dupliciter, primo, quia Deus non neceſſario cauſat, vel dat rectitudinem actui, quia nihil aliud a ſe neceſſario cauſat, & ita poteſt non dare: igitur poteſt eſſe cauſa defectiva, reſpectu peccati, ideſt, non efficiens poſitivum, quod excluderet peccatum. Secundo, quia prius naturaliter cauſaret totam illam rectitudinem ſi ineſſet, quam voluntas creata: cauſa enim naturaliter prior, prius naturaliter cauſat: igitur, quando non ineſt, Deus per prius non cauſat, quam voluntas creata non cauſat; & ita voluntas creata ideo deficit, quia Deus deficit, id eſt, non efficit aliquid cauſando. Hæc ratio excludit quandam reſponſionem, quæ poſſet fieri ad primam rationem, quia Deus non deficit cum non cauſat, niſi prius demereatur voluntas creata. Illud probat, niſi quod non eſt prima non cauſatio ex parte [illegible]. Et recitatur ſecundum Anſelm. *de Caſu diab.* c. 3. quod licet Deus dederit, tamen Angelus non accepit; non tamen, quia Deus non dedit, ideo Angelus non accepit, ſed e converſo: ita hic. Contra, accipio tempus, in quo voluntas peccat, & divido in duo inſtantia naturæ A. & B. In A. comparatur Deus ad voluntatem [illegible] cauſa prior; in B. voluntas comparatur ad ſe, ut cauſa poſterior. Tunc quæro, aut in A. Deus cauſat rectitudinem, & ſe-

a *D. Bon. lib. 2. d. 34. ar. 2. q. 2.*

& ſequitur, voluntas etiam cauſat in B. illam; alioquin ſi voluntas cauſaret in B. peccatum, oppoſitum rectitudinis eſſet ſimul in voluntate; & per conſequens, ſimul erunt in voluntate illud peccatum, & rectitudo ſibi oppoſita: igitur oportet dicere, quod Deus non cauſat rectitudinem, & per conſequens, quod voluntas in B. non cauſat. Hoc enim præexigit naturaliter Deum in A. non cauſare. Præterea, in cauſis præciſis, ſi negatio eſt cauſa negationis, & affirmatio affirmationis: Deum cauſare rectitudinem in ſuo ordine cauſandi, eſt præciſa cauſa quare voluntas creata cauſet eam: igitur ibi negatio eſt cauſa negationis (b). Major patet 1. *Poſter.* de habere pulmonem, & reſpirare. Ex his tribus viis, ſi bene intelligantur, poteſt colligi una ſolutio de modo, quo voluntas eſt cauſa peccati: tamen, quia iſtud eſt ſolutio quartæ quæſtionis, an ſcilicet Deus ſit cauſa peccati, dependet ex cognitione activitatis voluntatis creatæ, reſpectu ſui actus.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum voluntas creata ſit totalis cauſa, & immediata ſui velle, ita quod Deus reſpectu illius non habeat aliquam efficaciam immediatam, ſed mediatam?

Et poteſt dici, quod voluntas eſt totalis cauſa, & immediata reſpectu ſuæ volitionis. Quod probatur per rationes. Primo, quia aliter ipſa non eſſet libera. Secundo quia etiam aliter nihil contingenter cauſare poſſet. Tertio, quia aliter non poſſet peccare. Quarto, quia aliter omnino nullam actionem habere poſſet. Quinto, ex comparatione ejus ad alias cauſas creatas.

Ex prima via arguitur dupliciter. Primo ſic, nulla potentia habet perfecte in poteſtate ſua effectum, qui non poteſt cauſari ab ea immediate, nec ab aliqua cauſa, cujus cauſatio non eſt in poteſtate illius potentiæ: cauſatio autem Dei, non eſt in poteſtate voluntatis creatæ: patet: ſicut nec virtus agentis ſuperioris eſt in poteſtate inferioris agentis: igitur ſi Deus neceſſario immediate concurrat, ut cauſa immediata reſpectu volitionis creatæ, voluntas creata non plene habet in ſua poteſtate illam volitionem. Propoſitio major aſſumpta patet; quia, quod habet in poteſtate ſua perfecte effectum, vel poteſt ex ſe ſolo in illud, vel cauſatio cujuſcunque concurrentis eſt in poteſtate ejus, ſcilicet quod illud cauſat, vel non. Exemplum de intellectu, qui ſi concurrat ad cauſandum volitionem ſecundum 1. opin. diſt. 25. hujus libri, non tamen cauſat niſi voluntate cauſante, ita quod ejus cauſatio eſt in poteſtate voluntatis. Juxta ſecundam viam, ſecundo arguitur ſic, quod ab alio determinatur ad aliquid, non habet perfecte illud in ſua poteſtate: voluntas creata determinatur ex hypotheſi a voluntate divina ad hoc; ergo. Minor probatur, quia

b 1. *Poſter.* t. 30.

aut una voluntas determinat aliam, & non noſtra divinam; patet quia temporale non eſt cauſa æterni: ergo e converſo, & habetur propoſitum: Aut neutra aliam, & tunc neutra erit movens mota: nec erit inter iſtas ordo eſſentialis. Immo ſi voluntas divina non determinat noſtram ſicut arguit ſecunda ratio, poſſet illa aliquid velle, quod non fieret, propter voluntatem noſtram non concordantem. Præterea, ex ſecunda via arguitur ſic, Illud non eſt contingenter propter habitudinem ſui ad aliquam cauſam, ad cujus eventum cauſa ſuperior eſt determinata, cujus cauſæ determinationem neceſſario ſequitur determinatio omnium cauſarum inferiorum. Exemplum, ſi voluntas mea eſſet modo determinata ad unam partem, deſcribendo eras, & non eſſet impedibilis nec mutabilis, non eſſet meum *ſcribere cras* contingens ad utrumlibet ex habitudine ſui ad manum, quia ſicut voluntas eſt determinata modo ad alteram partem, ita in ipſa virtualiter ſunt omnes cauſæ inferiores ad idem. Et ſimiliter ex quo illud determinatum eſt, ad cujus determinationem effectus determinatus erit, eventus iſtius effectus non eſt ſimpliciter indeterminatus ad utrumque; ſaltem non eſt ejus *eſſe* contingens propter poteſtatem cauſæ inferioris. Sed ſi voluntas divina ſit cauſa immediata meæ volitionis, jam eſt aliqua cauſa determinata reſpectu ejus, quia voluntas Dei æternaliter eſt determinata ad alterum contradictoriorum, & determinationem hujus cauſæ neceſſario concomitatur determinatio voluntatis meæ reſpectu ejuſdem; alioquin ſimul ſtarent Deum velle hoc, & hoc non fore: igitur illud *velle* non eſt contingens ad utrumlibet propter poteſtatem voluntatis meæ (a). Ex tertia via arguitur ſic, ſi Deus ſit cauſa immediata volitionis, conſtat, quod erit cauſa prior voluntate: ergo prius natura influit ad effectum quam voluntas creata. Accipio ergo illud ſignum naturæ, in quo Deus cauſat *velle*, inquantum eſt prius illo ſigno, in quo voluntas creata agit ad illud *velle*: aut in illo ſigno Deus cauſat immediate rectitudinem perfectam in *velle*, & per conſequens voluntas in ſecundo ſigno non peccat, quia non cauſat in eſſe actu oppoſitum iſtius, quod prima cauſa cauſat: aut in iſto primo ſigno Deus non cauſat rectitudinem perfectam immediate in *velle*. Et ſequitur, quod voluntas in ſecundo ſigno non peccat, quia non poteſt tunc jam *velle* rectum: In nihil enim poteſt ipſa in ſecundo ſigno, niſi in illud, quod cauſa prior in primo ſigno produxit: ſed non habendo *velle* rectum, ſi non poteſt habere rectum, non peccat: ergo, &c. Ex quarta via arguitur ſic; ſi Deus ſit cauſa iſtius volitionis, erit totalis cauſa ejus, quia volendo cauſabit eam: volendo autem eſt totalis cauſa perfectionis creaturæ puta Angeli, vel cujuſcunque creaturæ de nihilo: ergo ſi volendo eſſet cauſa ejus, eſſet totaliter cauſa ejus. Sed cum totali cauſa alicujus, nihil aliud poteſt cauſare cum illa, in eodem genere cauſæ: igitur voluntatem nullam cauſalitatem haberet reſpectu volitionis ſuæ. Ex quinta via arguitur ſic, ſi aliqua eſt totalis cauſa creata reſpectu ſui effe-

a *De his vide 39. diſt.*

[illegible]

a *Eccl.*

contra iſtam viam objicitur, quia iſta via non ſalvaret Deum eſſe cauſam meriti, cum meritum ſit ita liberum, ſicut peccatum, & ſimiliter non ſalvaret ordinem eſſentialem cauſarum; quia ſecundum primam propoſitionem de cauſis, *omnis cauſa primaria* &c. ſed ſecundum iſtam viam cauſa primaria non influeret in effectum, niſi quia produxit ſecundam iſtam. Ad primum iſtorum poteſt dici, quod Deus aliquo modo eſt cauſa meriti: quo modo non eſt cauſa peccati: quia immediate cauſat in anima gratiam, vel charitatem, quæ per modum naturæ inclinat ad merendum, & quandocunque forma activa per modum naturæ, eſt ab aliquo agente etiam actio formæ illius eſt ab eo. Et ex hoc etiam patet, quo modo effectus aliarum cauſarum, aliter eſſent a Deo, quam effectus voluntatis: quia iſtæ cauſæ determinatæ acceperunt inclinationem a Deo, & neceſſitatem ad tales effectus, non ſic voluntas. Ad ſecundum diceretur, quia licet ſit aliquando ordo cauſarum principalium, & minus principalium, quarum neutra movet aliam, ſicut ſe habent objectum, & potentia cognitiva reſpectu actus cognoſcendi, *ex diſt. 3. primi libri*. [a] Aliquando autem ſit ordo, ita quod principale movet minus principale, vel ad actum ſecundum, vel primum; ita tamen, quod ſi iſtæ duæ cauſæ ſint partiales, & integrent per ſe unam cauſam totalem, ſicut manus, & baculus, reſpectu motus pilæ: vel ſicut Sol, & pater reſpectu filii: tamen in cauſis totalibus reſpectu ſuorum effectuum immediatorum, poteſt etiam eſſe ordo eſſentialis, ita quod cauſa ſecunda ſit cauſa totalis immediata reſpectu ſui effectus, ſicut cauſa prima reſpectu ſui effectus, & tamen eſſentialiter ſit ſecunda: quia ſecundum ſuam cauſationem, ſicut ſecundum ſuum *eſſe* eſſentialiter dependet a prima: non tamen ita, quod iſta dependentia ſit immediata effectus ſui ad iſtam, & ad cauſam priorem. Et cum dicit illa propoſitio, quod cauſa prima plus cauſat, verum eſt, quia cauſat ſecundam. Exemplum hujus poni poſſet in cauſis eſſentialiter ordinatis alio modo cauſandi. Si enim ponamus plures materias ordinatas in compoſito, reſpectu ultimæ formæ, non quælibet iſtarum materiarum, reſpectu ultimæ formæ, ita quod quælibet earum perficiatur ab ultima forma: ſed ſolum ultima materia. Quæcumque autem prior ſit, perficitur ab aliqua forma priore, quæ conſtituit materiale, reſpectu poſterioris.

Contra iſtam opinionem arguitur dupliciter. Primo, quia ex ipſa ſequitur, quod Deus non ſit naturaliter præſcius futurorum [b]. Secundo, quod non ſit omnipotens. Probatio primæ conſequentiæ, quia non habet ſcientiam de futuris contingentibus, niſi quia certitudinaliter novit determinationem voluntatis ſuæ reſpectu eorum, ad quæ voluntas ſua eſt immutabilis, & impedibilis: ſed ſi voluntas creata eſt totalis cauſa reſpectu ſui velle, & ipſa contingenter ſe habet ad illud velle: ergo quantumcunque voluntas divina ponatur determinata ad unam partem eorum, quæ dependent a voluntate creata, poterit volun-

a *Qu. 7. & 9.* b *Arg. pecd. 39. primi.*

[illegible] eſſe, & tamen ſequitur certitudo ex cognitione [illegible] divinæ. Probatio ſecundæ conſequentiæ [illegible] quid eſt omnipotens, hoc ſit: ſed ſi velit [illegible] ut in poteſtate voluntatis meæ, ut totaliter ſe habentis ad illud: ergo ipſa poteſt determinare ad unam partem, vel ad aliam indifferenter, & ita poteſt illud [illegible], ad quod voluntas divina eam determinavit. Se[illegible] voluntas divina non poteſt impedire voluntatem meam, [illegible] eam; ſi enim ex ſe determinetur ad unam partem, ex [illegible] eſt ad unum, non poteſt impediri; niſi violenter [illegible] violentari includit contradictionem: igitur Deus non [illegible] a voluntate mea impedire. Tertio, quia voluntas om[illegible] in *eſſe*, pro tunc pro quando vult illud eſſe [illegible] actus voluntatis divinæ, reſpectu Angeli, vel [illegible] creatæ, quo producitur in eſſe: ſed ſi voluntas mea eſt [illegible] hujus volitionis, illa voluntas, nullo modo producit [illegible] in eſſe.

[illegible]

eſt proxima cauſa defectiva, & per hoc cauſa per accidens, reſpectu peccati: & ideo accidentaliter etiam ex parte cauſæ, accipiendo voluntatem [illegible] perfectiſſimum ſit propria ratio intelligendi, quia animali ſimpliciter accidit, ſed rationale, quod animali accidit, ut differentia generi, accidit per hoc, quod eſt perfectiſſimum. Ita quod rationale circumloquimur per hoc, quod eſt perfectiſſimum. Ita in propoſito illam differentiam ſpecificam, quæ voluntas in communi contrahitur ad voluntatem creatam, quæ contractio, [illegible] nos modo latet; circumloquimur per hoc, quod eſt limitatum, vel defectibile, vel ex nihilo: & iſti tali attribuuntur actus ſui tanquam cauſæ magis propriæ, quam voluntati de ſe. Quod [illegible] tum eſt ſi intelligatur de hoc contracto, ſcilicet de iſta voluntate in ſpecie, ei enim convenit non tantum per accidens, ſicut voluntati in communi, ſed quaſi cauſæ propinquæ, ita quod [illegible] tali poteſt convenire, & nulli alii; & hoc modo debet intelligi [illegible] de defectibilitate voluntatis.

Sed tunc reſtat videre, quomodo voluntas defectibilis ſit cauſa deficiens reſpectu peccati, aliter quam divina voluntas: imo, quod ipſa ſit cauſa, & divina voluntas non ſit cauſa: & hoc quantum ad ſolutionem quartæ quæſtionis, ubi dicitur, & tenetur communiter, quod voluntas divina non poteſt eſſe cauſa peccati. Ad quod ponuntur 3. rationes iſtorum. Prima talis, Auguſtin. 83. q. q. 3. *Nullo homine ſapiente auctore, fit homo deterior: tanta enim eſt iſta in homine culpa, ut in homine ſapiente non cadat*: eſt autem Deus omni homine ſapiente præſtantior: non igitur Deo auctore fit homo deterior, ut vult ibidem Auguſt. q. 4. Item in eodem lib. q. 21. *& ni cauſa eſt omni enti ut ſit, non eſt cauſa non eſſendi, vel ut non ſit, quia illud, quod eſt ab eo, inquantum eſt, bonum eſt*; eſt autem Deus cauſa omnis boni: non eſt ergo Deus cauſa non eſſendi alicui: ergo nec cauſa peccati alicui, quod formaliter eſt non eſſe. Tertia ratio eſt Anſelm. de lib. arb. cap. 8. *Cum Deus omnem ſubſtantiam, &c.* Quære ibi. Contra iſtas rationes inſtatur, primo contra primam; quia homo ſapiens tenetur ad ſervandum præceptum Dei, & ideo non poteſt eo auctore alius eſſe deterior, niſi ipſe peccet: & ita hoc non ſapiens: non enim in poteſtate ejus eſt libere cooperari alii ad bene agendum, vel non cooperari, quod ſi eſſet, poſſet non cooperari [illegible] bens ſapiens: & ideo eo auctore, eſſet alius deterior, id eſt, eo [illegible] deficiente bonitatem in actu alterius, alius non bene ageret. In poteſtate autem Dei eſt libere cooperari voluntati creatæ ad bene agendum, vel non cooperari: ergo ipſo recte manente, poteſt non cooperari voluntati creatæ, & ita ipſa peccabit. Confirmatur iſta ratio; quia ſicut Deus prius naturaliter agit ad actionem rectam, quam voluntas creata, ſi actio eſſet recta, ita videretur, quod Deus prius non ageret, quam voluntas creata non agat, quando actio eſſet non recta,

Con-

Contra ſecundam rationem arguitur, quia cauſa neceſſaria, ſive naturalis reſpectu entitatis tantum, non eſt cauſa non eſſendi, quia talis agit ſecundum ultimum potentiæ ſuæ; & ita non poteſt non agere illud, quod nata eſt agere: ſed Deus non eſt talis cauſa eſſendi creaturarum, ſecundum quodcumque eſſe, reſpectu cujus poteſt eſſe principium agendi, cujus ulterioris eſſe carentia, eſt malum: ergo Deus poteſt eſſe deficiendo cauſa mali.

Præterea, quare poteſt Deus magis eſſe cauſa pœnæ, quam culpæ, cum pœna ſit formaliter malum, ſicut culpa? Ita enim eſt ſimpliciter malum, non ſolum Deo, & per comparationem ad bonum quod privat, & per comparationem ad naturam, cui nocet: ſicut non diligere Deum actu meritorio in via: & tamen iſta pœna conceditur eſſe a Deo ſecundum Aug. 1. *Retract.* 25.

Præterea, tantum malum eſt privatio gratiæ in ſe, & in natura illa, a qua privatur, ſicut eſt privatio rectitudinis juſtitiæ: ſed Deus poteſt eſſe immediata cauſa privationis gratiæ, immo eſt cauſa hujus, quandocunque gratia annihilatur, quia ipſe ſolus poteſt aliquid annihilare, & maxime illud, quod ipſe immediate conſervat: ſicut igitur deficiendo ab actione, id eſt, non conſervando gratiam, poteſt eſſe cauſa non eſſendi gratiam, ita non agendo poteſt eſſe cauſa carentiæ rectitudinis in actu elicito. Contra tertiam rationem arguitur, quia videtur concludere, quod homo, non poſſit peccare, quod conſequens eſt falſum: igitur ratio non concludit. Quod autem illud conſequens ſequeretur ex illa ratione, probo, poſſum peccare in A. Ergo Deus poteſt non velle me eſſe rectum in A. Sequitur enim in illis de *ineſſe*, ſi pecco in A. Ergo non vult me eſſe rectum in A. quia ex oppoſito ſequitur oppoſitum. Si vult me eſſe rectum in A. ſum rectus in A. & ita non pecco; ſed ſi non vult me eſſe rectum in A. non vult me velle illud in A. quod vult me velle in A. (hoc enim eſt eſſe rectum velle quod Deus vult me velle) ergo Deus ſecundum rationem ejus, velle quod Deus vult me velle in A. quod poteſt non velle, me velle in A. quod ipſe vult me velle in A. quod eſt impoſſibile. Quod ſi dicatur rationem concludere, quod Deus non poſſit de potentia ordinata auferre rectitudinem voluntatis ſine actu voluntatis. Contra, ratio hæc abſolute oſtendit, quod ſequatur ex ratione illa abſolute voluntatem meam non poſſe peccare. Similiter ſi concluderet hoc ſine actu voluntatis meæ, concluderet de Deo ſecundum potentiam abſolutam. Intendit enim inferre contradictoria, unde ſubdit: Nihil impoſſibilius, vel ſaltem æque impoſſibile. ſed contradictoria non ſequuntur, nec eſt hoc poſſibile etiam potentia Dei abſoluta: quodlibet enim aliud a ſe Deus contingenter vult, & contingenter conſervat, quia poteſt non conſervare.

Ad ſolutionem iſtorum objectionum, & ſolutionem principalem iſtius quæſtionis: dico, quod quando duæ cauſæ partiales concurrunt ad effectum communem amborum, poteſt eſſe defectus in productione effectus ex defectu unius cauſæ concurrentis præciſe, & non alterius. Exemplum, ad *velle* ſecundum opinionem tertiam *diſtin.* 25. hujus, concurrit intellectus, & voluntas libera; poteſt igitur eſſe defectus in

actu

actu iſto ex defectu voluntatis, licet non præced[illegible] gnitione.

Ita igitur ſi ad *velle* voluntatis creatæ, concurrunt duo voluntates, ſcilicet voluntas creata, & divina poteſt eſſe defectus in ipſo *velle* ex defectu alterius cauſæ, & hoc, quia iſta cauſa poſſet rectitudinem dare actui, quam tenetur dare, & tamen non dat: alia autem licet non teneatur eam dare, tamen quantum eſt ex ſe daret, ſi voluntas creata cooperaretur. Univerſaliter enim quidquid Deus [illegible]

[illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

[illegible] in voluntate [illegible], non eſſet peccatum. Ad [illegible] rationem Anſelmi poteſt dici, quod non concludit contradictionem, [illegible] includit voluntatem velle, quod [illegible] [illegible].

& antecedente, non voluntate beneplaciti, & conſequente. Nam pro [illegible], pro quo voluntas creata peccat, Deus non vult eam velle hoc voluntate conſequente, vel voluntate beneplaciti: quando igitur infertur, quod Deus non vult me velle, quod vult me velle, non eſt contradictio: quia negatur voluntas beneplaciti, & conſequens, & affirmatur voluntas ſigni, & antecedens, alioquin enim ut argutum eſt, videretur abſolute, quod voluntas creata non poſſet peccare, quod falſum eſt: (a) & quod Deus de potentia abſoluta non poſſet auferre rectitudinem a voluntate creata, vel ab actu ejus, abſque demerito voluntatis creatæ: quorum utrumque eſt falſum. Tamen exponendo rationem [illegible], ibi poteſt dici, quod ſua ratio probat, quod Deus actu poſitivo non poteſt auferre rectitudinem voluntatis, quia tunc vellet auferre, & ita vellet voluntate beneplaciti, & per conſequens voluntate beneplaciti vellet me non velle, quod [illegible] voluntate antecedente me velle. Sed hoc conſequens, licet non includat contradictionem, eſt tamen falſum, quia quicquid vult voluntate antecedente, hoc vult voluntate beneplaciti, & conſequente, quantum eſt de ſe, ſi non ponatur impedimentum in voluntate creata: ſed ſi auferetur a voluntate mea, ſine actu meo, ego non ponam impedimentum: igitur hoc caſu poſito, ipſum Deum velle voluntate beneplaciti me non velle, quod vult voluntate antecedente me velle, eſt falſum, licet non includat contradictionem, & tunc non probat [illegible], nec quod ſine demerito voluntatis creatæ [illegible] Deus de potentia ordinata auferre voluntati rectitudinem [illegible] de potentia abſoluta; nec etiam probat, quod Deus non poſſet negative auferre, & hoc propter demeritum voluntatis creatæ.

Ad argumenta principalis primæ quæſtionis (b): Salvator intelligit per arborem [illegible] interiorem, & per fructum actum exteriorem, & increpat hypocritas, id eſt, Phariſæos, [illegible], ut conformemt actus exteriores [illegible], & e converſo, ut ſcilicet [illegible] ſunt, & e converſo. Ad ſecundum, quando eſt cauſa efficiens, ſimilitudo eſt inter cauſam, & cauſatum, licet remota in cauſis æquivocis: hic autem non eſt cauſa efficiens, ſed deficiens reſpectu peccati. Ad aliud dico, quod illud, quod eſt ab [illegible] [illegible] do, ſed deficiendo, non eſt ad finem deficiens. [illegible] aliud dico, quod nullum malum eſt a malo. Cum probatur, dico, quod uno modo poteſt malum intelligi, per privationem partium ejuſdem naturæ, alio modo per privationem perfectionum convenientium ſibi naturæ. Primo modo eſt proceſſus in infinitum ſecundum

a *Aug. c. 8. de lib. arbit.*

b *[illegible] d. 24. [illegible] explic. in Matth.* [illegible]

dum partes ejuſdem proportionis, ſecundum quod infinitum dividitur in infinitum ſecundum proportionem, & non ſecundum quantitatem. Ita enim poſſet ab aliqua natura auferri pars, & pars, & ſic ſecundum partes ejuſdem proportionis, & ſic in infinitum. Secundum autem partes ejuſdem quantitatis, ſtatus eſt non ad malum, ſed ad nihil, quomodo eſt ſtatus in diviſione continui [illegible], ſi partes diviſæ deſtruerentur.

Secundo modo dico, quod licet illud, quod eſt bonum [illegible], cujus carentia eſt malum, ei poſſet auferri ab eo, illa tamen [illegible] dupliciter per modum prædictum, ſcilicet ſecundum partes ejuſdem proportionis, & ſic proceditur in infinitum, vel ejuſdem quantitatis [illegible] natura perfectibilis eſt melior, & perfectio ſibi correſpondens eſt melior, qua tamen caret, & hoc modo eſt ſtatus in malo, ſcilicet ad unum bonum creatum carens ſumma perfectione ſibi conveniente; & hoc modo ſupremus diabolus, vel aliqua creatura [illegible] nobiliſſima, cum caret perfectione ſibi proportionata diceretur ſummum malum: ſed a tali malo ſummo, non ſunt talia mala poſitive, nec poſitivum a poſitivo, neque privatio a privatione.

(a) Ad argumenta quartæ quæſtionis dicitur, quod etſi peccatum ſit a voluntate creata, non tamen eſt a Deo: quia Deus non primo deficit, ſed quantum eſt ex parte ſui omnino non deficit; ſed tantum eſt defectus in actione propter deficere cauſæ ſecundæ in agendo: nec etiam poteſt Deus prius deficere, ita quod defectus in effectu ſit peccatum, quia ſi ipſe primo non ageret, carentia rectitudinis in actu non eſſet debita. Cum probatur de cauſa ſuperiori, & inferiori. Reſpondeo, hoc eſt verum de cauſa efficiente, non deficiente. Cum confirmatur de aliis, ut de cauſis naturalibus: dico, quod iſtæ non poſſunt cauſare niſi ſecundum illam inclinationem, quam acceperunt a cauſa ſuperiori, & conformantur illi; voluntas autem accepit libertatem, ut poſſit agere conformiter cauſæ ſuperiori, vel difformiter, hoc eſt, quod quantum eſt ex ſe cauſaret, quod cauſa ſuperior cauſat, & hoc ſibi conformiter, vel difformiter. Ad ſecundum concedo antecedens, & nego conſequentiam. Et ad probationem conſequentiæ dicitur, quod non propter hoc ſolum imputaretur peccatum voluntati creatæ, quia ipſa per accidens cauſat defectum; ſed quia ipſa tenetur agere recte, in quantum effectus eſt ſub poteſtate ſua, & non agit recte; non ſic autem tenetur voluntas divina; & ex hoc, ipſa in ſe peccare non poteſt; neque etiam ipſa poteſt non cauſando primo deficere reſpectu rectitudinis debitæ in actu, ita quod tunc ſit debita, quando non eſt ex defectu voluntatis creatæ. Ad argumenta in oppoſitum, quæ probant, quod actus ſubſtratus peccato non ſit a Deo. Reſpond. ad primum dico, quod multa vult Deus voluntate ſigni, quæ prohibuit voluntate beneplaciti, & noluit omnia fieri, quæ præcepit, ſicut noluit Iſaac immolari,

a *Ad arg. [illegible] d. 37. in princ.*

lum quod tamen præcepit. [illegible]

[illegible]

ſonus rectæ rationi, ſicut [illegible] manifeſtatio [illegible] Abrahæ, ſicut patet Gen. 22. *Tentavit Deus Abraham.* [illegible] illud, quod eſt formaliter actus voluntat[illegible] tas mea vult, non eſt actus voluntatis divinæ [illegible] quia voluntas divina ſemper eſt ordinata, [illegible] iſte actus voluntatis meæ eſt inordinatus, quia [illegible] recitu [illegible] ta. Ille autem actus a Deo cauſatus, eſt ordi[illegible] riale reſpectu cauſantis, quemadmodum in [illegible] liter eſt bonus, quia poteſt eſſe ex charitate elici[illegible] [illegible] ſit ſimpliciter perfectum, quia ex charitate [illegible] [illegible] eſt actus, [illegible] non eſt regula voluntati rectæ, vel voluntatis creatæ quantum ad rectitudinem, quoad ipſum volitum, ut ſcilicet voluntas creata concordans voluntati illi in volito ſit recta; (a) ſed eſt regula inquantum eſt volens voluntatem creatam ſic, vel ſic velle, & hoc volendo voluntate ſigni, & antecedente; non autem ſemper voluntate beneplaciti, & conſequente.

Ad quæſt. tertiam in ordine. (b) Dico, quod omne peccatum eſt pœna, & unum peccatum poteſt eſſe pœna alterius. Primum probo, quia pœna formaliter eſt carentia boni convenientis voluntati, & volenti, ita quod ſi diſtinguamus in voluntate affectionem boni juſti, & boni commodi, patet, quod ablatio boni commodi pœna eſt, quia conveniens ei: ſed bonum juſtitiæ eſt magis conveniens voluntati, quam bonum commodi: igitur ejus ablatio per ſe eſt pœna. Probatio minoris, quanto perfectibile eſt perfectius, & per conſequens perfectio correſpondens, tanto eorum major eſt convenientia, & melior, & privatio pejor: ſed voluntas inquantum habet affectionem juſtitiæ, ideſt, inquantum libera eſt (loquendo de juſtitia innata) eſt ſimpliciter nobilior ſeipſa, inquantum habet affectionem commodi, & hoc convenit ſibi ſimpliciter: igitur major, & melior eſt convenientia juſtitiæ ad voluntatem abſolute, quam boni commodi ad voluntatem: igitur ablatio illius eſt ſimpliciter pœna, & major pœna, quam ablatio cujuſcumque commodi alterius a juſtitia, & in hoc bene verificatur illud Aug. lib. Confeſſ. (c) *Juſſiſti Domine, & ita eſt, ut omnis inordinatus animus pœna ſit ſibi.* Et idem tertio de Lib. arbit. *Neque enim ad momentum eſt dedecus culpæ ſine decore juſtitiæ*, ut ſcilicet, ipſa voluntas ſeipſam privans juſtitia in hoc ſe privat maximo bono ſibi conveniente, cujus carentia eſt ſibi formaliter major pœna, quam carentia alicujus bo-

ni

a *Scot. 1. d. 48.* b *Ad qu. d. 36.* c *1. Cap. 11.*

ni commodi, quæ infertur propter talem culpam. Et inde eſt, quod pœna dicitur ordinare culpam, quia ex quo Deus non vult culpam auferre non poteſt melius, ſive ordinatius anima culpabilis eſſe, quam quod ſit in pœna, quæ non eſt tantum malum formaliter, quantum eſt culpa, quia naturam habentem ſub culpa ordinat. Et ſi objicitur quomodo (a) poteſt eadem carentia Juſtitiæ eſſe formaliter culpa, & pœna formaliter?

Reſpondet Magiſter diſtinguendo carentiam, inquantum eſt privatio boni active, vel paſſive. Primo modo eſt culpa. Secundo modo eſt pœna. Hoc poteſt ſic exponi, quod ipſa culpa eſt a voluntate, ut cauſa activa, ſed tamen deficiente; & ipſa pœna eſt in voluntate, ſicut in ſubjecto, quod per culpam privatur bono conveniente, quod quidem bonum debitum erat, inquantum voluntas ſecundum primam rationem, ſcilicet inquantum potuit agere ad rectitudinem ſibi debitam, & non egit: & ideo primo modo eſt culpa, & ſic voluntaria, quia in poteſtate voluntatis, ut cauſa activa. Sicut præſentia ad proram dicitur in poteſtate nautæ, per quam poſſet ſalvare navem, ſi præſens diligenter laboraret. Secundo modo formaliter eſt pœna, quia corruptio, ſive privatio boni debiti in voluntate, & maxime ſibi convenientis, & ut ſic non eſt formaliter voluntaria, quia voluntas inquantum ſubjectum non habet formam ſibi inhærentem in ſua poteſtate, & ita privatio juſtitiæ debitæ inhærere voluntati, eſt contra inclinationem naturalem voluntatis, magis quam quæcunque carentia boni commodi non juſti, vel præſentia incommodi. Secundum probo, quia ſicut ablatio gratiæ eſt pœna peccati, pro eo, quod exiſtente primo defectu in voluntate non agente ad rectitudinem debitam, Deus ex demerito hujus defectus, ſubtrahit manutenentiam ſuam, ne gratia conſervetur: ita ex demerito hujus defectus voluntatis: Deus poteſt ſe ſubtrahere a voluntate, ne agat ad rectitudinem in ſecundo actu, ſicut ageret, ſi nullum præceſſiſſet demeritum, & ita ex hac ſubtractione eſt carentia rectitudinis in ſecundo actu. Et iſta rectitudo erat debita, quia licet non eſſet in poteſtate voluntatis, nunc dare rectitudinem, fuit tamen in poteſtate ejus prius, ſcilicet ante primum peccatum, dare, quia privavit ſe illa aſſiſtentia divina, qua Deus paratus erat cooperari ſibi ad rectitudinem, & ideo imputatur ſibi ad peccatum, ſicut etiam imputatur, quod non gratiose agit in ſecundo actu poſt gratiam corruptam, quia licet tunc non habeat gratiam, nec poſſit ex ſe habere; in hanc tamen impotentiam ex ſe incidit: potuit enim cuſtodiſſe eam, & dabatur ſibi ad hoc poſſe, ut cuſtodiret eam.

Sed iſte modus, ut videtur, eſt valde difficilis, quod ſcilicet in aliquo actu elicito carentia rectitudinis poſſit eſſe ex parte Dei non cauſantis propter demeritum alicujus peccati. Tunc enim licet voluntas prius potuerit non demereri, & tunc Deus ſibi aſſuiſſet, & quantum eſt ex parte Dei, in ſecundo actu egiſſet ad rectitudinem.

nihil

a *Quære Boet. 4. conſo. proſ. 4.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

niſi in primo actu deviaſſet: tamen ex quo ſemel peccavit, ſi Deus in ſecundo actu non aſſiſtat ad cauſandum rectitudinem in eo; videtur, quod illud peccatum ex tunc non ſit in poteſtate voluntatis, ita quod ipſa tunc non poſſit non deficere, quod videtur inconveniens.

Ideo poteſt dici aliter, quod licet Deus in actu ſecundo, quantum eſt ex ſe, aſſiſtat voluntati, ſicut & in primo, & in quolibet actu prima cauſa deficiens, hoc eſt non juſte, vel recte agens, eſt voluntas creata, tamen defectus ſecundus eſt poena peccati primi, pro quanto privat ſe bono, maxime ſibi conveniente. Nec eſt ſimile de privatione gratiæ & rectitudinis in actu ſecundo, puta quod Deus, ſicut propter demeritum non aſſiſtit ad cauſandum gratiam in anima, ita nec ad cauſandum rectitudinem in voluntate, quia ipſe non dedit gratiam antecedenter, ſicut dedit rectitudinem, & ideo poteſt eam non dare conſequenter. Carentia etiam gratiæ, eſt una injuſtitia habitualis in anima, non ſemper propter aliud, & aliud peccatum; ſed in actibus malis ſuccedentibus ſibi, eſt ſemper novum malum, & ideo oportet ibi quodlibet eſſe in poteſtate voluntatis creatæ. Non ſic autem carentiam gratiæ poſt inſtans annihilationis oportet eſſe in poteſtate voluntatis, quia non eſt nova injuſtitia, ſed tantum una habitualis malitia quieſcens in anima. Sed primum argumentum ad quæſtionem, habet difficultatem, quomodo peccatum ſit poena, cum omnis poena ſit a Deo. (a) Ad quod dicitur, quod etſi non ſemper illud, quod eſt poena, ſit a Deo: tamen inquantum eſt ordinativum culpæ, ſic eſt a Deo, quia ipſe ordo eſt a Deo. Contra, ſi poena non eſt aliquid ens, quod poſſit eſſe a Deo, nec etiam culpa poteſt eſſe a Deo: ergo nec relatio fundata in altero extremorum, & ita nullus eſt ordo, qui poſſit eſſe a Deo. Præterea, pari ratione culpa poſſet eſſe a Deo, & effectus Dei: culpa enim ordinatur per poenam, ſicut poena ordinat culpam, & tamen nullus concedit, quod poena ſit nihil. Ideo poteſt aliter dici, quod poena dicitur duobus modis. Uno modo poena eſt ſolum carentia boni convenientis naturæ intellectuali, ſicut eſt carentia viſionis, & fruitionis Dei, & hæc eſt pura privatio. Alio modo poteſt dici poena aliquod poſitivum, & tamen diſconveniens tali naturæ: ſicut calor excellens eſt aliquod poſitivum diſconveniens carni. Omnes poenæ, ſecundo modo dictæ poſſunt poni a Deo, quia ſunt aliqua poſitiva, & de iſtis debet intelligi illud primi Retract. cap. 25. & 26. ait enim: *In bonis operibus Dei bona opera ſunt iſta punitiva, licet ſint mala iſtis punitis, quia diſconveniunt eis.* Sed poenæ primo modo non ſunt a Deo efficiente, quia non ſunt effectibilia: nec deficiente primo, ſed tantum propter demeritum voluntatis in actu peccati non cogente voluntatem nunc ad illud bonum habendum, ad quod operatus fuiſſet, quantum eſt ex ſe. Talis ergo poena eſt a Deo non infligente, vel efficiente, nec deficiente primo, ſed deſerente, id eſt, naturam, quæ deficit, relinquente in ſuo defectu, & in omnibus defectibus conſe-

quen

a *D. Bon. d. 25. a. 1. q. 1.*

quentibus ad illum defectum, ubi includuntur multæ carentiæ perfectionum convenientium tali naturæ: ſic ergo poena, quæ eſt peccatum, non eſt a Deo efficiente, vel deficiente primo, ſed tantum eſt a Deo deſerente voluntatem, ratione primi demeriti, quæ deſerta a Deo cadit in ſecundum demeritum. Ad ſecundum argumentum patet per idem, quia ſi eſſet poena inflicta a Deo, non eſſet majus malum, ſed minus, ita quod ſecundum peccatum eſt poena inflicta a voluntate peccante, & a Deo tantum, ut deſerente.

POST PRÆDICTA DE VOLUNTATE EJUSQUE, &c.

DISTINCTIO XXXVIII.

Circa Diſtinctionem trigeſimam octavam, in qua Magiſter agit de his, quæ concurrunt ad peccatum, cujuſmodi ſunt voluntas, & intentio finis. Quæritur unum.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum intentio ſit actus ſolius voluntatis?

Quod non: omne per ſe agens agit propter finem, *ex 2. Phyſ.* ergo ex intentione. (a)

Præterea, non eſt diſtincta viſio ſine intentione copulante: ſecundum Auguſt. 11. *de Trin. cap.* 2. ſed poteſt eſſe diſtincta viſio præcedens actum intellectus, & per conſequens omnem actum voluntatis; ergo intentio non erit actus ſolius voluntatis.

Præterea, Matth. 6. *Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum erit lucidum.* Et ibidem: *vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint.* Gloſſa exponit oculum, & lumen de intentione; ſed oculus, & lumen pertinent ad intellectum: ergo, &c. Præterea, intentio includit relationem unius ad alterum: ſed referre, ſicut & conferre, eſt ſolius intellectus.

Contra Magiſter in litera, & præterea Auguſt. 11. *de Trin. cap.* 6.

Reſpondeo, primo videndum eſt, quid dicitur per hoc nomen *intendere*. *Intendere* enim dicit in aliud tendere, hoc poteſt accipi generaliter, ſive ab alio habeat, quod in illud tendat: ſive a ſe movente ſe in illud. Poteſt etiam tendere in aliquid, ſicut in objectum præſens, vel ut in terminum diſtantem, vel abſentem. Primo modo convenit etiam potentiæ, reſpectu ſui objecti. Secundo modo, magis proprie ſumitur pro illo ſcilicet, quod tendit in aliud, & non ducitur in illud, ſed ducit ſe in illud: & hoc modo non poteſt eſſe alicujus potentiæ naturalis, ſed tantum liberæ: quia ſecundum Damaſc. cap. 27. *appetitus non libere ducitur, & non ducit*. Et ita eſt de omni potentia naturali. Hoc ergo modo proprie accipiendo in-

ten-

a *Tex. 29. & inde.* b *Vide D. Bonav. d. præſ. a. 1. q. 1. in ſ. 1.*

tendere, prout ſcilicet dicit in aliud tendere ex ſe, eſt principaliter potentiæ liberæ: ſed cum liberè [illegible] liberi arbitrii, quod includit intellectum, & voluntatem ſecundum illam opinionem in 2. diſt. [illegible] intendere, & hoc ſi proprietè ne ſumatur, & non erit alicujus potentiæ, reſpectu ſui objecti. ſed [illegible] ſinis. Et cum in omni volitione ſecundum Anſelm. accipere quid, & cur, *intendere* non reſpicit quid, ſed cur, prout ſcilicet dicit tendentiam in aliquid, ut diſtans per aliquid, tanquam per aliquod medium: erit igitur intentio actus liberi arbitrii ratione voluntatis, & erit actus ejus reſpectu ejus, quod vult: quod ſi & volit, & [illegible] [illegible] dicit tendentiam alicujus determinati, & terminati ab alio.

Ad ſecundum dico, quod primam viſionem non cauſat intentio voluntatis copulans, ſed tamen illius poteſt copulare: & concedo quod in eodem inſtanti temporis, & ita [illegible] illam viſionem: ſed [illegible] in prima intellectione, voluntas poteſt ſe convertere, & avertere reſpectu alicujus operationum ad copulandum, vel non copulandum, [illegible] ejuſmodi copulare: neganda eſt igitur iſta major, quod nulla viſio diſtincta poteſt haberi ſine intentione copulante, niſi intelligatur, illam copulationem non eſſe actum concomitantem: & hoc modo neganda eſt iſta, quod viſio diſtincta præcedit tempore omnem intellectionem, ſive intentionem, licet iſta natura præcedat. Vel ſi [illegible], quæ eſt ſine intellectione, & intentione concomitantibus poteſt eſſe ſine intentione voluntatis copulante, ſicut iſta, cum qua concomitatur intellectio, & volitio, tunc neganda eſt iſta propoſitio abſolute, quod viſio diſtincta non poteſt eſſe ſine intentione copulante: nec iſtam negare, eſt contra Auguſtin. Vult enim, quod [illegible] voluntas poteſt aciem convertere ad objectum, & tendere in objectum. Sed non vult, quod nulla viſio poſſit fieri, niſi intentio ſic [illegible] judicii eſt ſolius intellectus; ſicut & intelligere. Utendo autem, ſive ordinando referre unum amabile ad aliud, eſt voluntatis, ſicut enim voluntas eſt reflexiva, quia immaterialis, ita & collativa, vel potens conferre ſuo modo, vel referre.

HIC AUTEM ORITUR QUÆSTIO SATIS NECESSARIA &c.

DISTINCTIO XXXIX.

Circa Diſtinctionem trigeſimam nonam quæruntur duo:

QUÆ-

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum Synderesis ſit in voluntate?

Quod ſic; ſemper enim remurmurat malo: remurmurare eſt voluntatis. Præterea, voluntas neceſſario vult commoda, ſecundum Anſelm. de Concordia. 26. & 44. *commoda non velle nequit*: ergo æque neceſſario vult juſtitiam, quia juſtitia eſt perfectio æque conveniens ſibi, ſicut commodum: ſed illud, quo homo neceſſario inclinatur in juſtitiam, ponitur ſynderesis: ergo aliquid eſt in voluntate, quod poteſt poni ſynderesis. Præterea, voluntas naturaliter neceſſario vult illud, in quod tendit, quod patet *ex 13. de Trin. cap.* [illegible] ubi vult Aug. quod certum eſt omnes velle beatitudinem propter inclinationem naturalem ad illam, quod non eſſet certum, ſi voluntas non neceſſario vellet eam: ergo naturaliter volitum eſt neceſſario volitum: ſed juſtitia eſt naturaliter volita a voluntate, quia eſt perfectio ita naturalis voluntati, ſicut commodum: ergo eſt neceſſario volita, debet ergo illud poni in voluntate, quod ponitur neceſſario principium inclinandi voluntatem ad juſtitiam: hoc eſt ſynderesis: ergo, &c. Præterea, natura inferior, puta irrationalis, habet principium tendendi in illud, quod ſibi convenit recte, ſecundum naturam ſuam: ergo & voluntas habebit neceſſario principium tendendi in juſtitiam, quæ ſibi convenit ex natura ſua. Oppoſitum vult Magiſter in littera adducens Hiero. ſuper Ezech. quod ſuperior portio rationis eſt ſynderesis: ergo eſt in ſuperiori portione rationis ergo in intellectu, qui intendit contemplationi.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum conſcientia ſit in voluntate?

Quod ſic, ad Hebr. [illegible] *Confidimus enim quod bonam conſcientiam habemus*: bonitas pertinet ad voluntatem: igitur & conſcientia. Præterea, ſi eſſet in intellectu, tunc plus ſciens de agibilibus, eſſet plus conſcientiatus. Conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Ad oppoſitum Eccleſiaſtes 7. (a) *Scit enim conſcientia tua, quia & tu crebro maledixiſti aliis*. Hoc etiam patet de actibus conſcientiæ, qui ſunt, teſtificare, accuſare, judicare, &c. quæ omnia pertinent ad rationem, & intellectum: ergo, &c.

Hic dicitur, quod lex naturæ principia naturalia agendorum continet, & dicit quod ſynderesis eſt pondus voluntatis, conſcientia vero eſt ejuſdem habitus: quære.

Hic eſt primo notandum, (b) quod non ſunt idem in operandis ratio recta, & conſcientia. Ex univerſalibus enim regulis operandorum,

a *Henr. quodl.* 1[illegible]. *q.* 1. b *Addit.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

rum, quæ ſunt de dictamine legis naturæ, quaſi ex propoſitione majori, & particularibus operandis ſumptis ſub illis regulis univerſalibus conſilio rationis; quaſi ex minori propoſitione, formatur ratio recta operandorum particularium. Sed nondum ex hoc habetur operandi conſcientia, quia tunc omnis habens operandorum notitiam, haberet de operando conſcientiam, & habens majorem notitiam, haberet de operando conſcientiam ſtrictiorem, quod falſum eſt, quoniam videmus ſæpius habentes majorem operandorum notitiam, minorem habere operandi conſcientiam, & hoc ideo quia conſcientia ad partem animæ cognitivam non pertinet, ſed ad affectivam. Sicut enim in cognitiva ſunt lex naturalis, & univerſalis regula operandorum, & ratio recta, ut particularis: ſic ex parte voluntatis eſt quidam univerſalis motor ſtimulans ad opus, ſecundum regulas univerſales legis naturæ, & dicitur ſynderesis, quæ eſt in voluntate quædam naturalis electio, ſemper concordans cum naturali dictamine legis naturæ. Et ideo dicitur ſynderesis, hoc eſt conelectio, a ſyn, quod eſt con, & hæreſis, quod eſt electio. Et quidam motor particularis ſtimulans ad opus, ſecundum dictamen rationis rectæ, & dicitur conſcientia, quæ eſt in voluntate quædam electio deliberativa ſemper concordans cum dictamine rationis rectæ, & ideo dicitur conſcientia, hoc eſt cum ſcientia, quia electio a voluntate deliberativa concordat cum ſcientia in ratione recta, & quæ ſequuntur ibidem.

Contra iſtud arguitur primo de ſynderesi, quia ſi ipſa habeat actum elicitum neceſſario tendentem in bonum, & reſiſtentem malo, & nihil tale eſt in voluntate: ergo ipſa non eſt in voluntate. Probatio aſſumpti, quia *diſt. 1. primi libri* (a) oſtenſum eſt, quod voluntas non neceſſario fruitur fine oſtenſo, nec aliqua potentia, vel vis, vel habitus in ea poteſt eſſe principium neceſſario fruendi: igitur nec principium neceſſarium concorditer volendi principiis practicis, quæ ſumuntur a fine. Præterea, ſi eſſet aliqua talis potentia, vel vis, vel portio in voluntate, quæ actu elicito neceſſario tenderet in bonum, & reſiſteret malo, ipſa eſſet ſuprema in tota voluntate, quia ipſa reſpiceret finem ultimum, a quo ſumuntur prima principia practica: igitur in poteſtate ejus eſſet ipſa voluntas, ſecundum quamlibet vim, & portionem ejus inferiorem: ita quod ipſa movente, portio, vel vis inferior obediret ſibi, & conformiter moveretur: igitur ipſa impediret omne peccatum in voluntate, quia ſicut ipſa neceſſario moveretur, ita tota voluntas neceſſario moveretur ad ejus motum, & ab ea, & ſi tota voluntas eſſet recta, nullum peccatum eſſet in voluntate. Contra aliud de conſcientia, arguitur primo, quia habitus appetitivus non generatur ex uno actu: ſed ex uno ſyllogiſmo practico, deducendo evidenter aliquid concluſum ex primis principiis practicis, fit conſcientia: igitur non eſt habitus appetitivus acquiſitus (b) ...

a *Impugnatur Henr. q. 4. De hoc 2. d. 49. q. 9. & quodlib. 16.*
b *quodl. 1. q. 14.*

Patet etiam, quod non eſt innatus, neque portio, nec vis. Præterea, quod natum eſt cauſari ab aliqua cauſa, non poteſt cauſari ab alio, niſi eminenter contineat perfectionem illius cauſæ: habitus voluntatis natus eſt cauſari ab actu voluntatis, ſicut a propria cauſa: igitur non poteſt cauſari ab alio actu, niſi iſte actus contineat in ſe virtualiter actum voluntatis. Sed actus intellectus non poteſt continere in ſe virtualiter actum voluntatis ſecundum iſtum, quia actus voluntatis eſt perfectior: igitur non poteſt intellectus per actum ſuum cauſare in voluntate tale pondus, quod ſit quaſi habitus voluntatis. Præterea, aut poteſt voluntas illud pondus non recipere, & tunc intellectus non erit cauſa ejus ſufficiens: cauſa enim ſufficiente agente ſequitur effectus, maxime quando paſſivum eſt debite approximatum: aut non poteſt non recipere, & tunc ſtante illa conſideratione actuali in ratione, non poteſt voluntas illud pondus deponere, quia non minorem neceſſitatem habet ratio in conſervando pondus cauſatum, quam in cauſando. Præterea, aut neceſſe eſt voluntatem agere ſecundum illud pondus datum; aut non. Si ſic, igitur non eſt libera; quia agens hujus ponderis eſt naturalis cauſa: igitur & effectus ejus erit forma naturalis: igitur neceſſario agens ſecundum illud pondus, non libere agit, quia non eſt in poteſtate ejus ſic, vel aliter agere. Si non neceſſe eſt agere ſecundum illud pondus, quod etiam videtur velle Apoſtolus ad Rom. ſecundum illam Gloſ. *Quidquid eſt contra conſcientiam*; &c. Ex quo patet, quod peccatum aliquod poteſt committi contra conſcientiam, & tunc ſequitur, quod ſtante conſcientia perfecta, poteſt voluntas velle oppoſitum ejus, quod dictatur ſecundum illam, & ita nunquam per actum voluntatis corrumpetur iſte habitus, quod videtur abſurdum, ponendo, quod ſit habitus voluntatis.

Ad quæſtiones iſtas ſi ſynderesis ponatur aliquid habens actum elicitum ſemper neceſſario tendentem in actum juſtum, & reſiſtentem peccato, cum nihil tale ponatur in voluntate, non poteſt ibi poni: igitur eſt in intellectu; & ſi ſic, non poteſt aliud poni, quam habitus principiorum, qui ſemper eſt rectus, quia ex ratione terminorum virtute luminis intellectus naturalis, ſtatim intellectus acquieſcit illis, & quantum eſt tunc ex parte intellectus liberum arbitrium natum eſt concorditer velle iſtis principiis ſic dictatis, prout deſiderat reliqua cauſa partialis, libere non velit, quia non eſt ibi aliqua neceſſitas. Secundum hoc etiam conſcientia poteſt poni habitus proprius concluſionis practicæ, ſecundum cujus actum natum eſt conformari electio recte in agibilibus, & ita dicitur ſtimulare ad bonum, inquantum liberum arbitrium totum habet unam cauſam partialem recte diſpoſitam, & ſequeretur recta, & bona volitio, niſi eſſet defectus alterius cauſæ partialis concurrentis, ſcilicet voluntatis.

Ad primum argumentum dico, quod remurmurat eſt ulive, quia oſtendit bonum eſſe volendum, & in hoc eſt occaſio remurmurandi contra malum. Ad aliud dico, quod voluntas, quæ eſt potentia li-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

bere agens, non neceſſario vult commodum, ſicut nec neceſſario [illegible] ale juſtum actu elicito: tamen ſi iſta una per [illegible] conſideratur, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſed ſolum tota. Quia libere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ad argumenta [illegible] quæſtionis dico, quod habitus intellectus [illegible] vel cœli, propter convenientiam eorum ad [illegible] verſo voluntas poteſt dici recta, vel curva, [illegible] ejus ad actum, rectum, vel non rectum ſpeculativum, qui eſt formaliter in intellectu. Tamen bonitas eſt voluntatis ſicut rectitudo intellectus: ſed bonitas magis transſumitur ad intellectum practicum, quam ſpeculativum. Ad aliud reſpondeti poteſt illud Philoſophi. 7. *Ethicorum*, c. 3. quod in paſſionibus exiſtentes quidam dicunt verba ænigmatica, ſciunt autem nequaquam. Et ita poſſet concedi, quod ſimpliciter ſciens ſcientia practica non tantum ſciens dicere verba, eſt conſcientiatus & magis ſciens, magis conſcientiatus. Et hoc maxime videtur debere dici ab illo, cujus opinio eſt jam improbata, quia ſecundum eum, in eodem inſtanti temporis, in quo eſt voluntas mala, ratio excæcatur, ut ſic nullus habeat minus de conſcientia, etiamſi pertineat ad voluntatem: eſt igitur ar[illegible]um commune ſibi, ſicut alii parti, & ſolvi poteſt ſicut modo prædicto.

POST

[illegible]

POST HÆC DE ACTIBUS ADJICIENDUM VIDETUR &c.

DISTINCTIO XL.

Quæro circa Diſtinctionem quadrageſimam.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum omnis actus ſit bonus ex fine?

Quod ſic, Auguſt. in litera c. 3. *Bonum opus intentio facit*. Præterea: actus intelligendi eſt verus ex principio: ſed finis eſt hic ſicut [illegible] principium: ergo, &c.

[illegible], bonitas eſt ab aliqua una cauſa: Nulla alia poteſt dari [illegible] [illegible] contra. Auguſt. contra mendacium, & ponitur in litera, dicit, quod multi actus non poſſunt eſſe boni, etiamſi propter finem bonum fiant.

Reſpondeo, primo dicendum eſt de bonitate naturali. Secundo de bonitate morali. De primo dico, quod ſicut corporis pulchritudo eſt ex aggregatione omnium convenientium illi corpori, & inter ſe, puta quantitatis, coloris, & figuræ, ſicut vult Auguſt. 8. de Trin. cap. *Bona facies*, &c. ita bonitas naturalis (non eſt illa, quæ convertitur cum ente, ſed illa, quæ habet oppoſitum malum) eſt perfectio ſecunda alicujus rei integrata ex omnibus convenientibus ſibi, & ſibi invicem, & omnibus illis concurrentibus, eſt perfecta bonitas, juxta illud Dionyſ. *Bonum eſt ex perfecta, & cauſa integra* (a): omnibus autem illis deficientibus, & natura ſtante, quæ deberet perfici illis, eſt perfecte mala: quibuſdam ſubtractis, eſt mala, ſed non perfecte, ſicut de pulchritudine, & turpitudine in corpore: actus autem naturaliter natus eſt convenire cauſæ ſuæ efficienti, objecto, fini, & formæ, tunc igitur bonus eſt naturaliter, quando habet omnia convenientia, quantum ad iſta, quæ nata ſunt convenire ſibi naturaliter, & concurre ad *eſſe* ejus naturale.

De ſecundo dico (b), quod bonitas actus moralis eſt ex aggregatione omnium convenientium actui: non abſolute ex natura actus, ſed quæ conveniunt ei, ſecundum rectam rationem. quia igitur actui ratio recta dictat determinatum objectum convenire, & determinatum modum, & alias circumſtantias: non eſt completa bonitas ex ſolo fine: ſed prima ratio bonitatis ejus eſt ex convenientia actus ad efficiens, a quo actus dicitur moralis, quia libere elicitus; & hoc eſt commune actui bono, & malo: neque enim actus eſt laudabilis, nec vituperabilis, niſi ſit a voluntate. Secunda conditio eſt ex objecto: quod ſi ſit conveniens, tunc eſt actus bonus ex genere, quia eſt indifferens ad bonitates ulteriores, quæ ſumuntur ex circumſtantiis ſpecialibus: ſi-

 cut

a *De divi. no. cap. 4.* b *Vide quodl. 18. q. 4.*

[illegible] genus eſt indifferens ad multas differentias: poſt illud prima circumſtantia eſt ipſius finis: nec iſta ſufficit ſine aliis circumſtantiis, ſicut eſt circumſtantia formæ, puta, quod debito modo fiat, quod pertinet ad qualitatem circumſtantiam, & ſequuntur circumſtantiæ magis extrinſecæ, ſcilicet *quando*, & *ubi*, & hujuſmodi. Patet igitur, quod ſola bonitas finis etiam cum intenditur, ſecundum rectam rationem, non ſufficit ad bonitatem actus, ſed requiruntur aliæ circumſtantiæ, ſecundum ordinem prædictum ad hoc, quod bonitas ſit.

Ad auctoritatem Auguſtini, patet, quod eſt ad oppoſitum, quia [illegible] ſit conditio principalior pertinens ad bonitatem actus, [illegible] tamen eſt ſufficiens ſimpliciter: loquendo etiam de bonitate meriti, quæ addit ſuper bonitatem moralem, illa eſt principaliter ex fine: quia ſuppoſita completa bonitate morali ſuperadditur bonitas meritoria ex relatione debita iſtius actus in finem, quæ relatio debita [illegible] [illegible] elicitur a charitate, & quo ad hoc poſſunt auctoritates de [illegible], quod ſcilicet bonitas meritoria eſt ex fine. Ad ſecundum dico, quod cauſa efficiens actus intelligendi, illa quæ eſt ex parte intellectus, vel habitus intellectus, naturaliter agit, nec poteſt difformiter agere ipſi objecto: & ideo ſemper recte agit; non ſic voluntas ſemper conformiter agit ſuo objecto, quia eſt cauſa libera non naturalis: quando igitur eſt rectitudo ex parte principii moventis, totus [illegible] eſt rectus; non ita hic ex parte finis. Ad tertium dico, quod illa una bonitas integrat in ſe perfectiones omnes convenientes actui, & non eſt aliqua una ſola, ſicut nec pulchritudo in corpore.

CUMQUE INTENTIO UT SUPRADICTUM EST BONUM &c.

DISTINCTIO XLI.

Circa Diſtinctionem quadrageſimam primam quæritur,

QUÆSTIO UNICA.

Utrum aliquis actus poſſit eſſe indifferens?

Quod non, quia inter habitum, & privationem non eſt medium: bonum & malum ſunt privative oppoſita [illegible] Metaph. [illegible] & Topic. [illegible] [illegible] 4. Metaph. (*b*) [illegible] Praterea, ex actibus generatur habitus: [illegible] ſi inter actum bonum, & malum, eſſet aliquis medius, aliquis eſſet habitus, qui nec eſſet bonus, nec malus. Contra, Ambroſ. in [illegible] *affectus tuus operi nomen imponit*: ſed ſi nullus actus ex ſe eſſet indifferens, [illegible] poſſet [illegible] uno actu, eſſe bonus per ſe, & ex ſe malus.

Hic

a [illegible] 15. b [illegible] 3.

Hic dicitur, quod nullus ſingularis actus eſt indifferens: actus tamen in communi eſt indifferens. quære D. Bonav. (*a*)

Aliter poſſet dici, quod aliter poteſt eſſe de bonitate, & malitia morali, & de bonitate meritoria, & malitia demeritoria. In prima bonitate, & malitia comparando ad actum naturalem, videtur poſſe inveniri actum indifferentem, qui ſcilicet habeat determinatam ſpeciem in genere naturæ per compoſitionem ad omnes cauſas ſuas, & poſſit tamen habere indifferenter bonitatem moralem, & malitiam. Quod probatur primo, quia ſecundum Philoſoph. 2. *Ethic.* habitus juſtitiæ generatur ex operibus juſtis, non tamen juſte factis: iſte actus non eſt bonus moraliter, quia non ex virtute. Similiter de actibus elicitis poſt virtutem, quia non videtur neceſſitas, quod voluntas habens virtutem, ſemper utatur ea neceſſario, ſed tantum quando occurrit paſſio ita vehemens, quæ ſubverteret rationem, niſi utatur virtute. Secundo etiam modo loquendo de bono, & malo videtur eſſe medium inter actum bonum, & malum. Suppoſita enim bonitate morali, ut dictum eſt in *quæſt. præcedenti*, meritum videtur eſſe ex relatione ad finem debitum: quæ relatio eſt ex charitate inexiſtente. Poteſt autem actus referri ex charitate in finem ultimum tripliciter. Uno modo actualiter, ſicut cogitans actualiter de fine diligit illum, & vult aliquid propter illum. Alio modo virtualiter, ſicut ex cognitione, & dilectione finis deventum eſt ad volitionem hujus entis ad finem, puta ex cognitione, & dilectione Dei pertinente ad portionem ſuperiorem, portio inferior conſiderat talem actum, puta pœnitentiæ, eſſe aſſumendum, & poſtea illum exequitur volendo, non tamen tunc referendo in finem, quia nec tunc actualiter cognoſcitur, nec diligitur. Tertio modo habitualiter, puta ſi omnis actus referibilis in finem manens cum charitate, quæ eſt principium referendi, dicitur referri habitualiter. Triplici autem modo poteſt dici actus non referri. Uno modo negative abſolute, quia non refertur actualiter, nec virtualiter. Alio modo privative, quia non eſt natus referri, ſicut peccatum veniale, quia licet ſtet cum charitate, non eſt tamen natum cum charitate referri in finem: tertio modo contrarie, ſcilicet quia corrumpit [illegible], ſcilicet charitatem, ut peccatum mortale. De iſtis duobus membris ultimis certum eſt, quod illi actus ſunt mali, ſcilicet peccatum veniale, & peccatum mortale. De duobus primis [illegible] quod primus [illegible] eſt meritorius, & ſatis probabile eſt de ſecundo. De duobus mediis, ſcilicet de actu, qui tantum refertur habitualiter, & negative, id eſt qui non refertur, nec actualiter, nec virtualiter, dubium eſt, utrum talis actus ſit meritorius, vel peccatum veniale (quia mortale peccatum non poteſt eſſe) aut ſit talis actus indifferens. Si ponatur alterum duorum primorum membrorum; videtur quod homo exiſtens continue in gratia, vel mereretur continue, vel peccet mortaliter, vel ſaltem venialiter, quia multos [illegible] les actus elicit continue, qui nec referuntur actualiter, nec virtuali

a [illegible]

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ter, ſecundum diſtum modum (a). Ideo probabile videtur tales actus indifferentes ponere, quia non habent ſufficientem rationem malitiæ pertinentem ad peccatum veniale: quia poſſibile eſt nullam deordinationem eſſe in eis, quæ ſufficit ad rationem peccati. Non enim tenetur homo, nec ratione neceſſitatis, contra quam eſt peccatum mortale, nec ratione minori, contra quam eſt peccatum veniale, referre ſemper actum ſuum in Deum actualiter, vel virtualiter, quia Deus non obligavit nos ad hoc, neque videtur eſſe in iſtis actibus ſufficiens ratio bonitatis, ut ſint meritorii: quia non videtur minor relatio ſufficere ad meritum, quam relatio virtualis, qualis non eſt hic. Sunt ergo multi actus indifferentes, non tantum ſecundum *eſſe*, quod habent in ſpecie naturæ, ſed etiam ſecundum *eſſe*, quod habent in *eſſe* morali: & ſunt etiam indifferentes ad bonum meritorium, & malum demeritorium, quia unum individuum poteſt eſſe tale, & aliud tale. Multi etiam ſingulares actus eliciti ſunt indifferentes, qui nec ſunt tales, neque tales, & non ſolum actus non humani, de quibus non eſt ſermo, ſicut movere barbam, levare feſtucam, & hujuſmodi, qui procedunt ex ſola imaginatione, non ex libero arbitrio impellente: ſed etiam de actibus libere elicitis.

Ad argumenta, ad primum dico, quod non ſunt privative oppoſita circa actum, loquendo de bonitate, & malitia morali: vel etiam loquendo de bonitate, & malitia meritoria, & demeritoria. Non enim eſt actus malus ex hoc ſolo, quod caret bonitate tali, vel tali: ſed quia caret bonitate, quam debet habere: non autem omnis actus debet habere talem bonitatem. Ad aliud concedo, quod ex ſimilibus actibus generatur ſimilis habitus: & ita ex multis actibus indifferentibus poteſt generari conſimilis habitus ad conſimiles actus in genere immobiliter inclinans: non tamen inclinat ad eos ut bonos, nec ut malos, ſicut etiam ipſe in ſe, neque eſt bonus, neque malus; ſicut nec etiam generatur ex actibus bonis, vel malis, & ita inconveniens, ad quod deducit ratio, non eſt inconveniens, ſed tanquam verum concedendum eſt.

CUM AUTEM VOLUNTAS MALA ET OPERATIO &c.

DISTINCTIO XLII.

Circa iſtam quadrageſimam ſecundam Diſtinctionem *(b)*, in qua Magiſter recitat dictum Hieronymi, in quo innuitur, quod peccatum conſiſtit in cogitatione, ſermone, & opere, quæruntur quinque: Primo: Utrum peccatum poſſit eſſe in cogitatione? Secundo Utrum in ſermone? Tertio: Utrum conſiſtat in opere? Quarto: Utrum di-

a *Diſtinct. 41. qu. 1. num. 3.* b *Nota quod ſequentes quatuor quæſtiones ſunt ex reportatis, ubi quibuſdam placet: ſed litera multum variatur hinc inde, ideo dic conſequenter*

dictio Hieronymi de peccato ſit ſufficiens? Quinto: poſſet quæri de diſtinctione ſeptem peccatorum capitalium.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum peccatum poſſit eſſe in cogitatione?

Quod non, quia ſecundum Auguſt. de duabus animabus, *Peccatum nuſquam eſt, niſi in voluntate.* Item de vera religione. *Peccatum adeo voluntarium eſt, &c.* ſed non eſt voluntarium, niſi quia in voluntate, vel in poteſtate voluntatis: cogitatio autem non eſt in poteſtate voluntatis, dicente Auguſt. 3 de lib. arb. cap. 15. *Non eſt in poteſtate noſtra, quin viſis tangamur:* ergo non eſt in cogitatione peccatum. Præterea, nihil eſt peccatum, niſi ſit cognitum, quia non eſt peccatum, niſi volitum, & nihil eſt volitum niſi cognitum: ſed cogitatio non eſt cognita, vel intellecta: quia ſi ſic, aut igitur quando eſt, quod non contingit; quia tunc duo actus eſſent ſimul in intellectu, quod non eſt neceſſe ad hoc, quod aliquis peccet; nec antequam fuit, quia tunc de iſta intellectione quærerem, utrum eſſet intellecta, vel non? & ſi ſic, iterum quærerem de iſta, & ſic in infinitum; nec etiam poſtquam fuit, quia tunc in illa non eſſet peccatum actualiter, quod eſt propoſitum. Præterea in cogitatione non eſt malum: ergo non peccatum. Probatio antecedentis, quia ſi hoc eſſet verum, non eſſet, niſi quia talis cogitatio eſt alicujus mali: ſed intellectio mali non eſt mala: habet enim Deus cogitationem mali; in quo tamen non eſt malum, vel peccatum. Scientia etiam eſt eadem reſpectu oppoſitorum, & reſpectu unius oppoſiti eſt bona, igitur, & reſpectu alterius.

Contra eſt Hieronym. *ſuper Ezech.* Idem etiam dicit Auguſt. 12. *de Trinit. cap.* 12. Magiſter in litera, c. illo, *Modi autem, &c.*

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum peccatum poſſit eſſe in ſermone?

Arguitur, quod non. Utens inſtrumento ad finem illum, ad quem eſt ordinatum, non peccat ſic utendo: ſed ſermo inventus eſt ad exprimendum mentis voluntatis judicia, ſecundum Platonem *in Timæo.* Præterea, ſi eſſet peccatum in ſermone, hoc eſſet, vel inquantum eſt vox, vel inquantum ſignificativa. Non inquantum vox, quia tunc in brutis eſſet peccatum. Nec ut ſignificativa, quia ad ſignificandum eſt impoſita, & ejus impoſitio non eſt peccatum. Tum etiam quia ex hoc, quod eſt ſignificativa non imprimitur ſibi aliqua qualitas: ergo. Contra Matth. 5. *Qui dixerit fratri ſuo raca, reus erit judicio.* Præterea Jac. 3. *Si quis verbo non offendit.* Item ibidem. *Lingua ignis eſt.*

ter, ſecundum diſtum modum (a). Ideo probabile videtur tales actus indifferentes ponere, quia non habent ſufficientem rationem malitiæ pertinentem ad peccatum veniale: quia poſſibile eſt nullam deordinationem eſſe in eis, quæ ſufficiat ad rationem peccati. Non enim tenetur homo, nec tentione neceſſitatis, contra quam eſt peccatum mortale, nec tentione minori, contra quam ſit peccatum veniale, referre ſemper actum ſuum in Deum actualiter, vel virtualiter, quia Deus non obligavit nos ad hoc, neque videtur eſſe in iſtis actibus ſufficiens ratio bonitatis, ut ſint meritorii: quia non videtur minor relatio ſufficere ad meritum, quam relatio virtualis, qualis non eſt hic. Sunt ergo multi actus indifferentes, non tantum ſecundum *eſſe*, quod habent in ſpecie naturæ, ſed etiam ſecundum *eſſe*, quod habent in *eſſe* morali: & ſunt etiam indifferentes ad bonum meritorium, & malum demeritorium, quia unum individuum poteſt eſſe tale, & aliud tale. Multi etiam ſingulares actus eliciti ſunt indifferentes, qui nec ſunt tales, neque tales, & non ſolum actus non humani, de quibus non eſt ſermo, ſicut movere barbam, levare feſtucam, & hujuſmodi, qui procedunt ex ſola imaginatione, non ex libero arbitrio impellente: ſed etiam de actibus libere elicitis.

Ad argumenta, ad primum dico, quod non ſunt privative oppoſita circa actum, loquendo de bonitate, & malitia morali: vel etiam loquendo de bonitate, & malitia meritoria, & demeritoria. Non enim eſt actus malus ex hoc ſolo, quod caret bonitate tali, vel tali: ſed quia caret bonitate, quam debet habere: non autem omnis actus debet habere talem bonitatem. Ad aliud concedo, quod ex ſimilibus actibus generatur ſimilis habitus: & ita ex multis actibus indifferentibus poteſt generari conſimilis habitus ad conſimiles actus in genere immobiliter inclinans: non tamen inclinat ad eos ut bonos, nec ut malos, ſicut etiam ipſe in ſe, neque eſt bonus, neque malus; ſicut nec etiam generatur ex actibus bonis, vel malis, & ita inconveniens, ad quod deducit ratio, non eſt inconveniens, ſed tanquam verum concedendum eſt.

CUM AUTEM VOLUNTAS MALA ET OPERATIO &c.

DISTINCTIO XLII.

Circa iſtam quadrageſimam ſecundam Diſtinctionem (b), in qua Magiſter recitat dictum Hieronymi, in quo innuitur, quod peccatum conſiſtit in cogitatione, ſermone, & opere, quæruntur quinque: Primo: Utrum peccatum poſſit eſſe in cogitatione? Secundo Utrum in ſermone? Tertio: Utrum conſiſtat in opere? Quarto: Utrum di-

a *Diſtinct. 41. qu. 1. num. 3.* b *Nota quod ſequentes quatuor quæſtiones ſunt ex reportatis, ubi quibuſdam placet: ſed litera multum variatur hinc inde, ideo dic conſequenter*

diviſio Hieronymi de peccato ſit ſufficiens? Quinto: poſſet quæri de diſtinctione ſeptem peccatorum capitalium.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum peccatum poſſit eſſe in cogitatione?

Quod non, quia ſecundum Auguſt. de duabus animabus, *Peccatum nuſquam eſt, niſi in voluntate.* Item de vera religione. *Peccatum adeo voluntarium eſt, &c.* ſed non eſt voluntarium, niſi quia in voluntate, vel in poteſtate voluntatis: cogitatio autem non eſt in poteſtate voluntatis, dicente Auguſt. 1 de lib. arb. cap. 15. *Non eſt in poteſtate noſtra, quia viſis tangamur:* ergo non eſt in cogitatione peccatum. Præterea, nihil eſt peccatum, niſi ſit cognitum, quia non eſt peccatum, niſi volitum, & nihil eſt volitum niſi cognitum: ſed cogitatio non eſt cognita, vel intellecta: quia ſi ſic, aut igitur quando eſt, quod non contingit; quia tunc duo actus eſſent ſimul in intellectu, quod non eſt neceſſe ad hoc, quod aliquis peccet; nec antequam ſit, quia tunc de iſta intellectione quærerem, utrum eſſet intellecta, vel non? & ſi ſic, iterum quærerem de iſta, & ſic in infinitum; nec etiam poſtquam fuit, quia tunc in illa non eſſet peccatum actualiter, quod eſt propoſitum. Præterea in cogitatione non eſt malum: ergo non peccatum. Probatio antecedentis, quia ſi hoc eſſet verum, non eſſet, niſi quia talis cogitatio eſt alicujus mali: ſed intellectio mali non eſt mala: habet enim Deus cogitationem mali; in quo tamen non eſt malum, vel peccatum. Scientia etiam eſt eadem reſpectu oppoſitorum, & reſpectu unius oppoſiti eſt bona, igitur, & reſpectu alterius.

Contra eſt Hieronym. *ſuper Ezech.* Idem etiam dicit Auguſt. 12. *de Trinit. cap. 12.* Magiſter in litera, c. illo, *Modi autem, &c.*

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum peccatum poſſit eſſe in ſermone?

Arguitur, quod non. Utens inſtrumento ad finem illum, ad quem eſt ordinatum, non peccat ſic utendo: ſed ſermo inventus eſt ad exprimendum mentis voluntatis judicia, ſecundum Platonem *in Timæo*. Præterea, ſi eſſet peccatum in ſermone, hoc eſſet, vel inquantum eſt vox, vel inquantum ſignificativa. Non inquantum vox, quia tunc in brutis eſſet peccatum. Nec ut ſignificativa, quia ad ſignificandum eſt impoſita, & ejus impoſitio non eſt peccatum. Tum etiam quia ex hoc, quod eſt ſignificativa non imprimitur ſibi aliqua qualitas: ergo. Contra Matth. 5. *Qui dixerit fratri ſuo raca, reus erit judicio.* Præterea Jac. 3. *Si quis verbo non offendit.* Item ibidem. *Lingua ignis eſt.*

QUÆSTIO TERTIA.

Utrum peccatum conſiſtat in opere?

ARguitur, quod non. Quia quod non eſt voluntarium, non eſt peccatum. Opus non eſt voluntarium, ad Rom. 7. *Non quod volo bonum hoc facio*: ergo.

Præterea, in eo, quod eſt commune brutis, & hominibus, non poteſt eſſe peccatum: per illud enim commune, non poſſumus nos convertere ad finem, nec averti a fine: ſed in multis operibus, in quibus deberet eſſe peccatum, communicamus cum brutis (a): ergo, &c. Contra, in Pſalm. *Reddet unicuique juxta opera ſua*. Et Apoc. (b) *Opera enim illorum ſequuntur illos*.

QUÆSTIO QUARTA.

Utrum diviſio D. Hieronymi de peccato ſit ſufficiens?

PRocedtur ſine argumentis.

Ad quæſtiones iſtas, præmitto quoddam generale, ſcilicet quod malitia, primo & formaliter non eſt niſi in aliquo actu voluntatis. Probatio, quia juſtitia habitualis, ut diſtinguitur contra peccatum originale & actualis juſtitia, ut diſtinguitur contra peccatum actuale, eſt in voluntate: ergo peccatum originale & actuale eſt in voluntate. Hoc ſatis patet per Anſel. *de peccato originali cap. 4.* Item Auguſt. 3. de lib. arb. *Cauſa prima peccandi eſt voluntas*. Nihil enim eſt peccatum, niſi quod eſt in poteſtate facientis, & nihil eſt in poteſtate facientis, niſi quod eſt in poteſtate voluntatis ejus, quia nihil præter hoc eſt imputabile, & ideo dicit 1. *de Civit.* c. 8. quod defectus voluntarios ſequitur debita pœna. Ex quo ſequitur, quod in ſolo *velle* eſt peccatum primo, & in aliis non niſi mediante *velle*.

Præterea, omnis cauſa activa in univerſo, præter voluntatem eſt naturaliter activa: ergo nulla præter voluntatem eſt vituperabilis propter ſuam actionem: hoc enim, patet per Auguſt. 3. *de lib. arb.* cauſa enim naturalis ſecundum eum, non agit, niſi ſecundum quod accipit ut agat ab alio; & ideo in nulla ſua propria actione eſt vituperabilis, & ideo in nulla actione ſua eſt peccatum. Ex quo ſequitur, quod in cogitatione, ſermone, & opere, non eſt peccatum formaliter & primo, ſed hoc eſt in ſolo actu voluntatis. Secundo dico, quod licet peccatum non poſſit eſſe formaliter niſi in voluntate, vel in actu ejus, materialiter tamen poteſt eſſe in iſtis actibus dictis, ſcilicet, cogitatione, ſermone, & opere; quia ſecundum Anſelm. *ubi ſupra*, voluntas eſt motor in toto regno animæ, & omnia obediunt ſibi. Sicut ergo voluntas tenetur habere in actu ſuo rectitudinem, ſic tenetur habere illam

a *Pſ. 19.* b *Cap. 14.*

in aliis actibus exterioribus, ad quos cooperatur, ut motor. Sicut igitur movendo recte potentias inferiores, actus earum ſunt recti rectitudine participata; ita etiam per oppoſitum, movendo non recte, ſunt actus earum non recti, quam rectitudinem debet voluntas illis dare, & ita movendo eas, non recte privat eas illa rectitudine. Et hoc habetur expreſſe ab Anſelmo, *ubi ſupra* c. 4. ubi loquens in forma aliarum potentiarum dicit. *Dedit nobis Dominum, cui obedire non poſſumus, &c.* (a) & dicit, quod movet alias potentias in nobis, ſicut inſtrumenta. Ex quo etiam ſequitur, quod nullus actus poſſit eſſe malus, etiam materialiter, niſi qui poteſt imperari ab actu voluntatis formaliter malo.

Ex iſtis reſpondeo ad primam quæſtionem, ubi primo videndum eſt, ſi cogitatio ſit in poteſtate voluntatis, & quomodo. Secundo, quomodo poteſt eſſe mala: primum enim eſt neceſſarium ad ſecundum, cum enim in cogitatione non ſit formaliter malitia, vel peccatum, ad hoc quod ſit aliqualiter mala, oportet, quod ſubſit imperio voluntatis, ex qua ſubjectione contrahat malitiam a malitia voluntatis.

Quantum ad primum, non videtur, quod ſubſit imperio voluntatis, quia omnis volitio requirit neceſſario intellectionem naturaliter priorem, licet ſimul duratione: quæro igitur, quam cogitationem poteſt imperare? non illam priorem, patet: nec etiam ſecundam: quia ad nihil movet voluntas ſimul duratione, niſi ad aliud, quod fuit præcognitum: igitur ſi movet ad cogitationem ſecundam, illa erat jam cognita, & ſic poſſet procedi in infinitum. Aliter deducitur argumentum ſic. Si voluntas poteſt imperare intellectui cogitationem alicujus objecti, tunc aut illam, a qua avertit intellectum, aut illam, ad quam convertit ipſum. Non primum, quia tunc non averteret ab ea, nec ſecundum, quia ut dictum eſt, volitio requirit in intellectu actualem cognitionem ſimul duratione, & priorem natura; cogitatio vero ad quam convertit, eſt poſterior natura volitione, per quam intellectus convertitur ad illam; igitur non videtur, quod voluntas poſſit imperare cogitationem aliquam intellectui, nec ipſum avertere a conſideratione alicujus objecti, & convertere ad aliud. Præterea, in per ſe cauſis ejuſdem ſpeciei, non poteſt eſſe circulus, ex 1. *Poſter.* (b) Tunc enim idem eſſet eſſentialiter prius, & poſterius: ſed cogitatio in intellectu eſt per ſe cauſa requiſita ad volitionem, cum voluntas non poſſit velle, niſi præcedente cogitatione in intellectu: ergo non erit e converſo voluntas cauſa cogitationis in intellectu, & per conſequens, nec imperabit illam. Dices, quod cogitatio in intellectu non eſt per ſe cauſa volitionis in voluntate, ſed tantum cauſa ſine qua non. Contra, cauſa prior, non ſolum non habet *eſſe* a cauſa poſteriori, ſed nec ad actum ſuum præſupponit actum cauſæ poſterioris: ſed ſi voluntas imperat cogitationem in intellectu, oportet eam eſſe cauſam priorem intellectu, ergo non præſuppo-

a *Secun. quæſt. 18. a. 3.* b *Tex. com. 6.*

ſupponit actum intellectus, ut cauſam ſine qua non. Præterea, quilibet effectus habens cauſam ſufficientem, poteſt cauſari ab ea [illegible] qualibet intellectio habet cauſam ſufficientem [illegible] ſcilicet [illegible] [illegible] ectum, ad cujus rationem non concurrit voluntas, ut patet in divinis, ubi ad actum memoriæ perfectæ [illegible] concurrit volunta[illegible] cauſam, quia voluntas non concurrit ad productionem Filii, ut *[illegible] 6. prim*[illegible], ergo non poteſt imperare, [illegible] intell[illegible] movere ad actum intelligendi.

Præterea, cauſa efficiens intellectionis meæ, videtur eſſe objectum intelligibile cum intellectu agente, ex quo ſequit[illegible], quod voluntas non habet cauſalitatem ſuper illam, quia cauſæ naturales habentes cauſalitatem ſuper effectum communem, cauſant illum totaliter. Reſpondeo, & dico, quod oportet actum intellectu[illegible] in poteſtate voluntatis, ita quod poſſit intellectum avertere ab uno intelligibili, ad aliud intelligibile convertendo, alias intellectus ſtaret ſemper in cognitione objecti perfectiſſimi habitualiter ſibi noti. Pro[illegible] [illegible] ctius circa idem paſſum fortius agit, & impe[illegible] minus perfectum (patet de igne, & aqua, quæ ſi agant circa idem ignis totaliter impedit aquam in ſua actione, ita quod non h[illegible] effectum ſuum) ſed objecta intelligibilia reſpectu intellectionis ſunt [illegible]. & intellectus agens, & poſſibilis, ſi ponantur agere ad intellectionem: igitur minus perfectum intelligibile præſente magis perfecto intelligibili movente, nunquam moveret [illegible]

[illegible] Præterea, *August.* [illegible] *Trin. cap.* 3. & 15. [illegible] [illegible] dicit [illegible] Et.

Præterea 2. de Anima. (a) *Intelligimus cum volumus*, ſcilicet quorum notitiam habitualem habemus. Præterea, *Habitus* [illegible] *quis poteſt uti cum voluerit*, primo [illegible] thicorum, ergo. [illegible] tur, quod aliqua intellectio, vel cogitatio eſt a voluntate imperata, & cum poſſit diſtingui cogitatio generaliter in primam, & ſecundam. De prima probo, quod non poteſt eſſe in poteſtate voluntatis [illegible]

[illegible] *Auguſt.* 3. de lib. arbit. cap. [illegible] *[illegible] eſt in poteſtate noſtra, quia* [illegible] Sed de ſecunda cogitatione, videtur difficile, quod ſit [illegible] [illegible] ad cogitandum, & dicitur [illegible] multipliciter. Uno modo, quod ſufficit ad [illegible], quod voluntas moveat ad cogitationem alicujus, quod illud ſit cognitum ſolum habitualiter, non actualiter. Alio modo dicitur, quod ſufficit cognitio, vel cogitatio alicujus objecti in univerſali, vel in ſingulari, vel contrario. Alio modo dicitur, quod ſufficit cogni[illegible] objecti remiſſa, vel quod voluntas [illegible] intellectum ad cogitationem

a *Tex.* 60. *c.* 9. & *circiter idem* 3. *de anima cap.* [illegible]

nem inexiſtentem ſibi: & tunc illa cogitatione remiſſa, occurrit aliud cogitabile. Alii dicunt, quod intellectus habet actum collativum, ita quod inquantum cognoſcit unum correlativum comparando ipſum ad aliud, voluntas movet ad ſtandum in cognitione illius. Alii dicunt, quod in poteſtate voluntatis non eſt cognitio ſimplex, ſed diſcurſiva: ſed ex ſimplici movet ad diſcurſivam, ita quod intellectui apprehendenti cognitione ſimplici aliqua duo objecta, voluntas imperat collationem unius ad alterum. Contra primum modum. Impoſſibile eſt voluntatem velle actu, niſi ſit actualis intellectio in intellectu: ſi enim ſufficeret habitualis, tunc dormiens, vel quantumcunque diſtractus [illegible] velle aliquod notum in habitu. Nec ſecundus modus valet, quia tunc cum in lapide intelligatur ſubſtantia corporea, intellectio lapidis ſufficeret ad volendum avem, vel bovem, quia hæc intelliguntur in ſubſtantia corporea, ut in univerſali, ſimiliter ad intelligendum avem determinare, vel bovem determinare, & ſimiliter de quacunque alia ſubſtantia corporea. Item illa intellectio in univerſali, vel eſt idem cum intellectione in particulari, vel alia: non poteſt eſſe alia, quia ſicut univerſale in ſingulari non eſt aliud, quam ſingulare: ſic nec intellectio univerſalis in particulari, eſt alia a particulari: ergo eſt idem in particulari: ſed per hanc non intelligitur niſi aliquid determinatum, ergo. Præterea, intelligendo univerſale poſſum velle quodlibet contentum ſub univerſali quod eſt volibile, vel appetibile; puta intelligendo animal, poſſum velle avem, vel bovem: hoc tamen non poſſum ſine ſpecie propria ovis, vel bovis, quam ſpeciem non cauſat illa intellectio univerſalis, nec etiam voluntas, ſed objectum ſingulare, & intellectus agens: igitur intellectio univerſalis non ſufficit. Tertius etiam modus non eſt conveniens. Bene etiam concedo, quod voluntas poteſt remittere cogitationem inexiſtentem: ſed tunc a caſu accidit, quod occurrit aliud intelligibile, vel cogitatio alterius intelligibilis, vel ejuſdem aliter, quam prius, quod quidem intelligibile moveat intellectum, & voluntatem, & ſic ſolum caſualiter, & non per ſe eſſet cogitatio in poteſtate voluntatis. Præterea, non ſalvat propoſitum, quia quantumcunque voluntas moveat ad aliud remittendo priorem cogitationem: hoc tamen non eſt per ſe ad aliquod determinatum: quia hoc ſolum eſt ad phantaſma fortius, quod fortius movet, & hoc per accidens, inquantum ſcilicet remittit illam cogitationem. Quartus etiam modus non ſufficit, non enim ſemper ad hoc, quod voluntas avertat intellectum ab uno, & convertat ad aliud, oportet, quod cognitio, vel cogitatio ſit comparativa quia unum objectum poteſt cognoſci per ſe ſine comparatione ad aliud, & ab intellectione illius poteſt voluntas avertere intellectum. Item in comparatione non eſt intellectio alterius, ſed tantum cointellectio. Ultimus etiam modus non valet, quia ſi non eſt in poteſtate noſtra illud, ſine quo non poteſt haberi diſcurſus, nec etiam ipſe diſcurſus erit in poteſtate noſtra, diſcurſus autem neceſſario præſupponit cognitionem apprehenſivam objecti; & illa ſimplex in-

[illegible] voluntatis, ut probatum eſt ſupra: ergo nec diſcurſus. It[illegible] contra omnes modos ſimul, quia nullus totum poteſt [illegible] [illegible] qu[illegible] hoc ſufficiat. Non primus, quia ſic nullum actum ponit, ſed ſolum cognitionem habitualem, nec ſecundus, quia volitio eſt in ſe diſtincta: ſed actus, vel cognitio in univerſali eſt indiſtincta, nec [illegible]

[illegible] prædicta.

R[illegible] quod [illegible] intellectiones indiſtinctæ, & imperfectæ poſſunt ineſſe. Patet in exemplo de viſu, qui in pyramide, & infra baſim videt unum [illegible] [illegible] ſi cur[illegible]da propoſito eſt, quod intellectione exiſtente, licet non cognita, [illegible] [illegible] pot[illegible] complacente intellectioni, intellectio firmatur, & intenditur: ipſa autem non complacente, vel nolente, infirmatur, [illegible] ſit, agens, quod eſt diver[illegible] [illegible] omnes ſuas potentias agit circa idem, fortius & perfectius agit, quam ſi circa diverſa ſecundum diverſas potentias ageret, & ideo ſi voluntas operatur circa idem, circa quod intellectus, confirmatur intellectus in actione ſua, & h[illegible] eſt ratio, propter qu[illegible]. Quod vero ita ſit, patet per experientiam certam, ſicut quilibet poteſt experiri in ſe. Præterea agens inferior, [illegible] eff[illegible] agit con[illegible] agent ſuperio[illegible], licet non neceſſario requiſito: ſed voluntas eſt agens ſuperius r[illegible] intellectus, licet non neceſſario requiratur ad actionem intel[illegible]; ergo, &c. D[illegible]o igitur, quod una intellectione intellectus exiſtente perfecta, poſſunt ibi eſſe multæ confuſæ, & imperfectæ, niſi illa [illegible] [illegible] illis ergo confuſis, [illegible] exiſtentibus, poteſt voluntas, ſecundum propoſit[illegible]

complacere in qualibet earum, etiamſi illa intellectio non fuerit cognita, ut objectum actualiter: & ex tertio voluntate complacente in aliqua intellectione, confirmat illam, & intendit. Illa igitur, quæ fuit remiſſa, & imperfecta, ſic per iſtam complacentiam perfecta, & [illegible] : & ſic poteſt imperare cogitationem, & convertere intellectum ad illam. Voluntate autem nolente aliam intellectionem, & non complacente in ea, illa remittitur, vel deſinit eſſe; & ſic dicitur voluntas avertere intellectum ab intellectione illius. Et eſt ſimile, ut dictum eſt de oculo, qui ſtans in comparatione eadem ad aliquod corpus viſum ſine motu aliquo, & manente eadem pyramide, poteſt virtus viſiva in aliud punctum, quod prius videbat, licet imperfecte; niſi forte viſio illa eſſet ita perfecta, quod non permitteret ſecum aliam. Ad argumenta. Ad primum dico, quod volitio requirit intellectionem priorem natura, ſed ſufficit, quod intellectio ſit imperfecta adhuc, quod voluntas illi complaceat, ut dictum eſt. Ad ſecundum dico, quod non eſt inconveniens eſſe circulum, ubi cauſa ſuperior non eſt ſimpliciter neceſſaria, ſed contingenter concurrit cum inferiori, & poteſt effectus inferioris eſſe ſine illa. Sic autem eſt in propoſito, voluntas enim non eſt cauſa neceſſaria intellectionis. In cauſis autem naturalibus, & neceſſariis ordinatis ſimpliciter illa propoſitio eſt vera. Ad tertium dico, quod intellectiones habent cauſam ſufficientem memoriam, quoad perfectionem, quam illa poteſt cauſare; ipſa tamen eadem cauſa concurrente cum ſuperiori, vel habente ordinem eſſentialem circa illud, circa quod agit ipſa, perfectius agit, propter quem ordinem natæ ſunt illæ potentiæ ſe invicem impedire, cum circa diverſa operantur: ideo circa idem ſe intendunt: & tunc ſequitur operatio intenſior, & perfectior. Unde quando intellectus intelligeret aliquid, ſi eſſet operatio voluntatis circa idem, & imaginatio circa idem imaginabile, & ſenſus circa idem particulare, ut puta, quod eſſet præſens, perfectior eſſet intellectio, quia potentiæ diſtinctæ circa diverſa remittuntur in actionibus ſuis. Aliter poſſet dici, quod voluntas habeat immediatam actionem ſuper intellectum: ſed tamen hoc eſt difficilius.

Sequitur ſecundum, quomodo ſcilicet poteſt eſſe peccatum in cogitatione? Ad quod dico, quod ipſius voluntatis ſunt duo actus, ſcilicet complacentiæ, & concupiſcentiæ, & actus complacentiæ prior eſt, quia prius complacet voluntati ex dilectione in illo cui concupiſcit, quam concupiſcat aliquid ſibi. Voluntas igitur poteſt aliquid ſibi inordinate concupiſcere, & complacere in illo, & etiam potentiis inferioribus poteſt aliquod inordinatum concupiſcibile concupiſcere, & in hoc complacere in illo, & eodem modo poteſt, quoad actum intellectus. Quando igitur voluntas imperat cogitationem alicujus illiciti, qua vult, quod objectum ſit ſibi præſens ad continuandum delectationem, & complacentiam in illo, ſi illud cogitatum ſic illud in complacentia plena illo modo prædicto, eſt peccatum mortale, & hoc non ſolum de naturalibus, ut cogitare luxuriam, ſed etiam in actibus intellectus reſpectu aliorum objectorum, ut imaginari: &

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS
UANL

morari cum delectatione in cogitatione mortis inimicorum, & ſic peccat, quod cogitatio de objecto illicito procedens ex complacentia voluntatis in illo poſt deliberationem, eſt peccatum mortale. Sicut enim eſt peccatum mortale voluntati concupiſcere ſibi delectationem de objecto illicito, & illam etiam, vel aliam concupiſcere potentiæ inferiori, ſic etiam peccatum eſt ad hoc velle cogitationem de iſto objecto. Hæc eſt ſententia Aug. 12. de Trin. c. 12. & Magiſter allegat diſt. 24. cap. illo. *Itaque ut breviter ſummam perſtringam*, &c. Et quod Auguſt. ibi intelligat, quod delectatio ſine conſenſu in opus, ſit peccatum mortale, patet per illud, quod dicit: *ſi ſola mulier cogitat de re illicita, totus homo damnabitur, niſi mediatoris gratia interveniente liberetur*, quod ſi eſſet veniale, poſſet ſine gratia oppoſita liberari: ex quo patet, quod in eadem cogitatione poteſt eſſe peccatum & non eſſe, quia quantumcumque cogitatio ſit delectabilis, cum tamen objectum non ſit delectabile, non eſt peccatum: unde vir ſanctus poteſt delectari in cogitatione alicujus peccati, quod deteſtatur: delectari tamen in cogitatione alicujus peccati, quatenus objectum ſit ſibi præſens, vel delectetur in illo, ut in objecto, eſt peccatum, & hoc patet per Auguſtin. 9. *Trinit. cap.* 10. dicentem: intemperantiam, verbum quo ejus dicere, pertinet ad artem moralem: eſſe autem intemperatum pertinet ad illud, quod in illa arte culpatur. Sicut noſcere, & diffinire quid ſit Soloeciſmus pertinet ad artem loquendi: facere autem illud, vitium eſt, quod in eadem arte reprehenditur. [illegible] non propter cogitatum, ſed ut per eam quis ad finem debitum deducatur, non eſt peccatum: ſed ſi propter objectum illicitum, ut in ipſo delectetur, eſt peccatum, & iſto modo ſancti viri deteſtantur cogitationes illicitas.

Ad primum patet per prædicta: concedo enim, [illegible] maliter non eſt niſi in voluntate, ſed materialiter poteſt eſſe in aliis actibus, non tamen niſi ut imperantur a voluntate. Unde primo [illegible] peccatum [illegible] tione [illegible] tiet ſurgit a femina. Ad ſecundum concedo, quod prima cogitatio non eſt in poteſtate voluntatis: ſed ſic complacere cogitationi, & ſic acceptare, & tenere intellectum ibi, hoc eſt in poteſtate voluntatis. Ad tertium dico, quod non ſequitur: cogitatio non eſt prius cognita: ergo nec volita. Nam ſufficit, quod actus cogitationis ſit præſens in ratione actus, non in ratione objecti conſiderati: nec teſte, nec refert ad hoc, quod voluntas velit illam, & complaceat ſibi in illa. Unde ad hoc, quod aliquid ſit volitum, ſufficit ejus cogitationem actualiter intellectui inhærere. Ad ultimum patet, ex alio articulo quæſtionis, quomodo ſcilicet peccatum eſt in cogitatione.

Ad quæſtionem ſecundam ſolvendam, primo videndum eſt, quomodo ſermo ſit in poteſtate voluntatis: ſecundo quomodo in eo ſit malitia. Quantum ad primum, dico, quod potentia motiva in homine eſt in obedientia ſervili reſpectu voluntatis, quæ 1. *Polit. cap.* 3. vocatur

catur

catur deſpotica. Unde [illegible] habet, quod nullum membrum habile ad motum, niſi ſit aridum, reſiſtit imperio voluntatis: ſed formare voces articulatas eſt actus potentiæ motivæ, licet non poſſit eliciri niſi præcedente actu imaginationis, vel intellectus: ergo ſermo eſt in poteſtate voluntatis, ſi lingua non ſit impedita, ſed diſpoſita ad motum. Quantum ad ſecundum dico, quod malitia, vel peccatum eſt in ſermone materialiter, formaliter vero in voluntate. Nam recta ratio judicat omnes actus humanos debere eſſe recte circumſtantionatos rectitudine ſibi debita, ſcilicet participata, loquendo de actibus potentiarum inferiorum: ſed actus potentiæ motivæ ſubeſt voluntati: ergo debet eſſe circumſtantionatus, & rectus, rectitudine ſibi debita, ut quod tranſeat ſuper materiam debitam, ut ordinetur ad debitum finem, ut ſcilicet ædificet proximum, & quod notificet illud, quod eſt in conceptu mentis; aliter enim eſſet mendacium. Ex defectu igitur alicujus circumſtantiæ, quam debet imperare voluntas, eſt peccatum, & malitia formaliter in voluntate, & materialiter in ſermone.

Ad primum argumentum dico, quod uſus inſtrumenti ad finem ſuum, licet in ſe non ſit formaliter malus; poteſt tamen eſſe malus materialiter, inquantum imperatur a voluntate, in qua eſt malitia formaliter, ut cum intendit malum finem: ſi autem talis uſus ſit ſecundum dictamen rectæ rationis, non eſt in eo malitia aliquo modo. Ad ſecundum dico, quod illa malitia eſt in voce materialiter prout eſt ſignificativa. Et cum dicit, quod impoſitio ad ſignificandum nullam qualitatem voci tribuit; concedo, nec aliquam intentionem, nec aliquem conceptum. Unde nihil valet, quod dicunt aliqui, quod vox ſignificativa continet in ſe conceptum rei, quem cauſat in animo audientis. Si enim hoc eſſet verum: tunc vox ſignificativa audita movere poſſet intellectum audientis, ſecundum illam intentionem, inquantum ſcilicet eſt ſic ſignificativa, & tunc vox Latina ſignificativa moveret intellectum Græci audientis eam, ad conceptum, quem ex [illegible], quod falſum eſt. Unde per hoc, quod *eſt ſignificativa*, nulla qualitas ſibi imprimitur, nec aliquem conceptum in ſe continet: ſicut nec in circulo cauſatur qualitas aliqua de novo, per hoc, quod imponitur ad ſignificandum vinum. Ideo dico, quod vox ſignificativa ſolum eſt ſignum rememorativum ad placitum. Unde vox tantum immutat ſenſum auditus: nec habet cauſare in ſenſu, vel in phantaſia, vel in intellectu, niſi conceptum vocis ex ſe. Auditu tamen immutato a voce ſignificativa, immutatur phantaſia, & memoria, & rememoratur rei, cui tale nomen fuit impoſitum, & ſic excitat intellectum ad conſiderationem illius rei, cujus prius habuit notitiam. Aliter enim nihil moveret, niſi res cui imponitur prius fuerit ſibi nota: & quod ad eam illam ſignificandam imponebatur, & ſic reducit intellectum ad actualem intellectionem rei prius notæ habitualiter, & iſto modo poteſt eſſe materialiter malitia in voce, ut eſt inſtrumentum voluntatis.

Ad quæſtionem tertiam ſolvendam, videndum eſt primo, ut prius, quomodo operationes aliarum potentiarum ſint in poteſtate voluntatis: ſecundo, quomodo in eis eſt malitia. Quantum ad primum,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

dico, quod opus accipitur in propoſito pro operatione potentiarum interiorum, aliarum a potentia motiva linguæ. Licet enim ſermo ſit quoddam opus, diſtinguitur tamen contra alia opera; quia ſecundum illud opus ſermonis maxime ſe habet homo civiliter, & politice. Dico ergo, quod potentia motiva eſt in poteſtate voluntatis, ut ſupra viſum eſt, & ſimiliter potentiæ ſenſitivæ, & etiam vegetativæ, quatenus dependent a motiva. Sicut potentia vegetativa quantum ad nutritivam requirit appoſitionem nutribilis, & ſimiliter approximationem activi ad paſſivum, & ſecundum hoc potentia generativa eſt in poteſtate noſtra, & in ea poteſt eſſe peccatum materialiter, inquantum ad actum inordinatum præcedit potentia motiva, quæ eſt in poteſtate voluntatis. Similiter etiam quantum ad potentias ſenſitivas: quatenus operationes earum dependent a potentia motiva. Unde Auguſtin. 11. de Trinit. c. 8. dicit, quod quia operatio palpebrarum neceſſario requiritur ad viſionem, & motus localis palpebrarum obedit animæ, eatenus viſio eſt in poteſtate voluntatis. Sed ſunt ne hujuſmodi potentiæ aliter in poteſtate voluntatis, quam per principium motivum? Dico, quod ſic, inquantum ſcilicet, perfectius poſſunt in actum ſuum, ex hoc, quod voluntas habet actum ſuum circa idem objectum. Sicut in viſu, non ſtante eadem diſpoſitione objecti, & oculi, poteſt viſus imperari a voluntate, ut aliquo motu locali intueatur, quod aliquem punctum perfectius quam prius, & hoc in eadem pyramide, & in ea eandem baſem, propter copulationem voluntatis. De ſecundo dico, quod malitia eſt in eis materialiter eodem modo ſicut in aliis ſcilicet, ſermone, & cogitatione, ſcilicet quando non ſunt cum debitis circumſtantiis elicita, & carent rectitudine participata, quam debent habere.

Ad primum de Apoſtolo, dico, quod illud debet intelligi quoad primos motus, de quibus non video quod ſint peccatum, quia præcedunt omnem actum voluntatis, & nulla ratio culpæ eſt in aliquo præcedente actum voluntatis. Delectationes vero, quæ ſunt in voluntate tanquam primi motus, ſunt peccatum, quando ſunt de objecto illicito, ut quando voluntas delectatur appetitui ſenſitivo, quia illæ non ſunt ſine actu rationis, & voluntatis præcedente. Si dicas, quod primi motus ſunt peccata eo, quod voluntas non prævenit. Tunc non eſt peccatum commiſſionis, ſed omiſſionis, & ſic illa opera, quæ ſunt peccata ſtrictaliter, ſunt illa opera interiora. Ad ſecundum dico, quod appetitus noſter, in quo convenimus cum brutis, eſt liber, & rationalis per participationem: non autem per actum ſuum, ſed per actum alterius potentiæ, ſcilicet voluntatis, cui ſubeſt: & ideo poteſt converti ad bonum, & averti a bono. In brutis autem licet ſit appetitus ſenſitivus, non tamen eſt particeps in eis, ſicut in nobis.

Ad quæſtionem quartam dicendum, quod Hieron. non dividit hic peccatum actuale formaliter, nec ſubjectum peccati formalis, quia hic eſt actus voluntatis, & non cogitatio, nec ſermo, nec opus exterius: nec etiam originale peccatum, quia illud eſt ſolum in ani-

ma, ſed diſtinguit hic tantum ſubjectum materiale peccati. & poteſt contineri illa diviſio peccati ſub duplici membro, ſcilicet quod quoddam eſt peccatum in actu interiori, quoddam conſiſtit in actu exteriori. Primo modo eſt peccatum cogitationis: ſecundum ſubdividitur, quia ſic continet locutionem, & operationem, quia locutio maxime convenit homini, ut eſt rationalis, & ut eſt homo, quia ut ſic, eſt communicativus, & ſic circumloquimur actum exteriorem per duo membra, & debet intelligi diviſio poſitive, quoad peccatum commiſſionis; negative, quoad peccatum omiſſionis in cogitatione, locutione, & opere.

QUÆSTIO QUINTA.

De diviſione peccatorum capitalium.

Circa quintam, ſcilicet, de diviſione peccatorum capitalium. [illegible] dicendum, quod ejus ſolutio patet *diſt.* 6 hujus, ubi quæſitum fuit de peccato Angeli. Voluntas enim conjuncta appetitui ſenſitivo, nata eſt tendere in delectabilia talis appetitus, & maxime in maxima delectabilia, & appetibilia appetitui ſenſitivo excellentiori, ſicut intellectus conjunctus natus eſt intelligere ſenſibilia, & prius ea, quæ ſunt prius ſenſibilia. Voluntas igitur noſtra propter conjunctionem ſui cum appetitu ſenſitivo, nata eſt tendere in delectabilia tali appetitui: & ſecundum iſta delectabilia poſſent aſſignari peccata capitalia carnalia: ſpiritualia autem ſecundum illud, quod eſt delectabile voluntati in ſe, non propter appetitum ſenſitivum. Peccatum autem avaritiæ non videtur eſſe niſi circa appetibile utile, quod ordinatur ad appetibile ſecundum ſe, alterum dictorum modorum, ſcilicet ad voluptatem, vel honorem. Secundum tamen formalem rationem peccatorum, iſta diviſio ſeptimembris non eſt ſufficiens, immo eſſet per ſe accipienda diſtinctio peccatorum, vel ex carentia, vel ex obliquitate præceptorum, ita quod ſicut ſunt decem præcepta capitalia, & ex oppoſitione ad virtutes, & de hoc dictum eſt prædicta *d.* 6.

EST PRÆTEREA QUODDAM PECCATI GENUS, &c.

DISTINCTIO XLIII.

Circa iſtam quadrageſimam tertiam Diſtinctionem, in qua Magiſter agit de peccato in Spiritum Sanctum quæruntur duo.

QUÆSTIO PRIMA.

Utrum voluntas peccare poſſit in Spiritum ſanctum?

Circa primum arguitur, quod non, quia *qui odit me, odit, & Patrem meum*. Joan. 15. ubi dicit Gloſſ. Quod, qui pec-

a *Vide 2. de civ. D. c. 88. & 2. de an. I, c. m. 68.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

cat in unam perſonam, peccat & in aliam. Et Joann. 15. *Qui diligit me, diligit, & Patrem meum.* Item, ſi poteſt eſſe peccatum in Spiritum ſanctum, hoc eſt peccatum quod opponitur charitati, quia ſecundum Magiſtrum *diſtinct.* 17. *primi lib.* charitas eſt Spiritus ſanctus, & patet prima Joann. 4. *Deus charitas eſt*: ſed charitati opponitur odium: ſed voluntas non poteſt odire Deum, quia in eo nulla ratio mali eſt. Præterea, ſi eſt aliquod peccatum in Spiritum [illegible], illud eſt irremiſſibile ſecundum ſententiam Salvatoris. *Matt.* 12. ſed nullum peccatum eſt irremiſſibile ſecundum Auguſt. 1. *Retract.* [illegible] ergo nullum peccatum eſt in Spiritum ſanctum. Contra eſt Magiſter in litera.

Reſpondeo hic primo videndum eſt, quomodo poteſt eſſe peccatum aliquod præciſe in Spiritum ſanctum. Ubi ſciendum eſt, quod peccatum eſt averſio à Deo, & converſio ad creaturam. Inquantum autem peccatum formaliter, vel virtualiter avertit a Deo, & inquantum cedit in irreverentiam alicujus perſonæ, ſic non poteſt avertere ab una perſona, quin avertat ab alia virtualiter: nec ut ſic poteſt quis peccare in unam perſonam, quin peccet in aliam. Sed ſi intelligatur quæſtio de averſione actuali, poſſet videri eadem ratione: quod nec averſio actualis poſſet fieri ab una perſona, niſi actualiter fieret ab omnibus. Videtur tamen mihi contrarium, ſcilicet, quod poſſet fieri averſio actualis ab una perſona, non ab aliis. Quod probatur primo ſic, cum ſint tres articuli reſpicientes diſtincte tres perſonas, poſſibile eſt aliquem errare in uno articulo, & non in alio, & per conſequens peccare actualiter in unam perſonam, & non in aliam, quia habita actuali conſideratione de una, non oportet, quod habeatur de alia: in qualibet autem perſona invenitur ratio ultimi finis, quia ratio omnis boni: igitur illi, ut ſic poteſt fieri reverentia, & irreverentia, non habita conſideratione ad alias perſonas. & hoc videtur facere Eccleſia, ut patet in Collectis, in quibus includitur in fine, *Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, &c.* Primo enim præmittitur Pater, ad quem oratio communiter dirigitur & in fine ſubnectitur mediator, in cujus nomine petit, & orat Eccleſia: unde ſi quis orando, *Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, &c.* intenderet petere in nomine Trinitatis, nihil peteret, quia petitur in nomine [illegible]us, qui Chriſtus eſt. Videtur ergo Eccleſia in orando, orare unam perſonam, & non aliam actualiter. Hoc etiam patet in illo Hymno. *Veni Creator Spiritus*: ubi multa ponuntur, quæ non conveniunt niſi Spiritui ſancto, ut puta quod ſit donum, & talia. Præterea (a), magis diſtinguitur perſona a perſona, quam eſſentia a perſona, quia inter perſonas eſt oppoſitio relativa, non ſic autem inter eſſentiam, & perſonam. Sed poſſibile eſt aliquem ſtare in actuali conſideratione [illegible] nihil cogitando de perſona [illegible] in Philoſophia [illegible] do perſonam, inveniet in ea rationem finis, & omnis boni; & per con-

a De Rer. 1. d. 1. q. 2. n. 2.

conſequens eſſentiæ, ut eſſentia eſt, poteſt facere reverentiam, vel irreverentiam, non faciendo alicui perſonæ: ergo poteſt facere uni perſonæ, non faciendo alteri. Dices, quod non eſt ſimile de perſonis, & de perſona, & eſſentia, quia perſonæ ſunt correlativæ, & intellectus non poteſt habere actum circa unum correlativum, quin habeat circa aliud, & ſic non poteſt fieri irreverentia uni perſonæ, quin fiat omnibus. Sed hoc non valet, quia quantumcunque ſint correlativa, tamen circa extrema ſunt duo actus intellectus, ſicut patet de accidente, & ſubjecto, qui enim intelligit accidens, non propter hoc intelligit ſubjectum eadem intellectione, licet actus comparandi ſit unus. Præterea. Pater ſub ratione Patris non dicitur correlative ad Spiritum ſanctum; igitur Patri poteſt fieri reverentia actualiter, licet actualiter non fiat Spiritui ſancto, & ſic poſſibile eſt, quod actualiter quis peccet in unam perſonam, non peccando in aliam actualiter: ſed tamen virtualiter neceſſe eſt ipſum cogitare de omni, cum facit reverentiam, vel irreverentiam uni; & ita virtualiter facit [illegible] [illegible] una ſapientia: non tamen eſt neceſſe, ſi actualiter peccat in una, quod peccet actualiter in aliam. Sed iſto modo non accipitur peccatum in Spiritum ſanctum, ut ſi aliquis peccet in ipſum, & non in aliam perſonam; ſed dicitur peccatum in Spiritum ſanctum non proprie, ſed appropriate, ut quia peccatum aliquod eſt contra appropriatum Spiritui ſancto, ſecundum quod dicimus, quod bonitas eſt appropriata Spiritui ſancto, (a) ideo peccatum ex certa malitia dicitur eſſe peccatum in Spiritum ſanctum; Patri autem appropriatur potentia, ideo peccatum ex infirmitate dicitur appropriate contra Patrem; ſapientia autem appropriatur Filio, ideo peccatum ex ignorantia dicitur eſſe contra Filium. Dico tamen breviter, quod omne peccatum, quod eſt in voluntate non præcedente perturbatione, vel paſſione, nec ex ignorantia in ratione, eſt peccatum ex certa malitia: & ſic forte peccavit Adam, quia in eo non fuit perturbatio ex paſſione præcedente, nec ignorantia; ſed tamen non omne peccatum ſic ex malitia, & ſine perturbatione voluntatis, & ignorantia rationis commiſſum, eſt peccatum in Spiritum ſanctum, quia ſic peccatum in Spiritum ſanctum, non eſſet peccatum graviſſimum: peccatum enim ex certa malitia, poteſt eſſe contra præcepta ſecundæ tabulæ, quæ non ſunt graviſſima, quia tantum virtualiter avertunt a fine. Oportet igitur, ut ſit contra præceptum primæ tabulæ, quia tunc actualiter, & formaliter avertit ab objecto illo perfectiſſimo, & ultimo fine. Nec adhuc omnia præcepta primæ tabulæ ſunt in Spiritum ſanctum, quia oportet adhuc, quod ſit peccatum graviſſimum, quod opponatur actui perfectiſſimo converſivo ad Deum: & ideo quia actus charitatis, ut dilectio Dei, eſt actus perfectiſſimus converſivus ad Deum, ſi haberet oppoſitum, ſcilicet odium Dei, hoc eſſet maximum peccatum. Sed non credo, quod

a Vide Mag. hic.

[illegible] charitatis habeat oppoſitum actum contrarium: quia Deus non poteſt odiri ab aliqua voluntate ut, dicetur *in quarto*: (a) ergo peccatum in Spiritum ſanctum, non eſt odium Dei: quia ſimpliciter non poteſt Deus odiri. Cum igitur poſt dilectionem Dei actu perfe[illegible] voluntas tendit in Deum, ſit actus ſpei, oppoſitum ejus erit peccatum graviſſimum, & hoc eſt peccatum deſperationis, ſive obſtinationis in malo cum deſperatione, & propoſito non pœnitendi, & hoc [illegible] pecc[illegible] Sp. S. Et ſecundum hoc ad peccatum in Sp. S. requiruntur tria, ſcilicet quod ſit ex certa malitia, quod ſit contra præceptum primæ tabulæ: & quod ſit actus oppoſitus perfectiſſimo actui converſivo. & hoc modo eſt peccatum in Spiritum ſanctum, & eſt finalis impœnitentia: non quia homo decedit ſine pœnitentia, ſed quia habet propoſitum de nunquam pœnitendo: & oritur ex deſperatione: & ſic dicit Auguſt. de Fide ad Pet. quod perfectiſſimi homines incidu[illegible] in hoc peccatum, ut patet de Cain, qui dixit Geneſ. 4. *Major eſt iniquitas mea, quam ut veniam merear.* credidit enim miſericordiam Dei eſſe minorem ſuo delicto: & miſericordia Dei eſt bonitas quæ appropriatur Spiritui ſancto, & ideo dicitur peccatum in Spiritum ſanctum, ut patet in litera. Eodem modo Judas *Matth.* 27. & [illegible] it Auguſt. lib. 1. de ſer. Domini in monte, quod *Judas deſperans facilius cucurrit ad laqueum, quam humiliatus veniam peteret*: & de numero illo fuit Architophel. ille, 2. *Reg.* 17. Dicitur autem pe[illegible] hoc irremiſſibile, non ſimpliciter. Unde ſecundum Magiſtrum in litera hoc peccatum non remittetur hic, nec in futuro, quando non habet pœnitentiam com[illegible]tem: ſed hoc convenit cuilibet peccato mortali. Veruntamen hoc peccatum dicitur irremiſſibile, eo modo, quo nullum aliud peccatum dicitur irremiſſibile dupliciter. Primo modo, quia nullum peccatum aliud opponitur directe principio remiſſionis in remittente, niſi illud, quia hoc ſolum directe aufert a Deo mi[illegible] quæ eſt principium remittendi peccata, & non dat ſibi [illegible] & hoc habet [illegible] inquantum eſt cum deſperatione: talis enim diffidit, & deſperat de miſericordia Dei. Secundo, quia corrumpit diſpoſitionem ad remiſſionem in eo cui debet remitti, quia ſicut [illegible]

Ad primum patet per prædicta, quod non poteſt aliquis diligere, nec odire unam perſonam, niſi virtualiter diligat, vel odiat aliam: poteſt tamen actualiter diligere unam, non diligendo actualiter aliam. Ad ſecundum etiam patet reſponſio in quæſtionis ſolutione, quia illud peccatum eſt principaliter contra ſpem, & poteſt ſic dici, etiam [illegible] Magiſtri de charitate. Ad tertium patet quomodo eſt irremiſſibile.

QUÆ-

a *Diſt. 49. q. 9. & alibi. Vide ſup. 6. n. 13.* (b) *Diſt. 14. q. 2.*

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum voluntas creata poſſit peccare ex malitia volendo aliquid non oſtenſum ſibi, ſub ratione boni veri; id eſt boni ſimpliciter, vel boni apparentis, & ſecundum quid?

HIC dicitur, quod non (a), ſecundum auctoritatem Dionyſ. 4. de Div. nom. *nullus operatur ad malum aſpiciens.*

Sed contra hoc, quia tunc videtur, quod voluntas creata non poſſet tendere in objectum ſub aliqua ratione, ſub qua non poſſet tendere voluntas divina: voluntas enim divina poteſt tendere in omne bonum ſubſtratum illi deformitati, licet non in illam rationem malitiæ concomitantem. Et ſi concedatur, quod omne volibile ab una voluntate ſit volibile ab alia, quia omnis voluntas habet objectum [illegible] commune, non tamen illud, quod eſt ordinate volitum ab una voluntate, eſt ordinate volitum ab alia; quia ordinatum velle non eſt ex ſolo objecto, ſed ex convenientia actus, & objecti circa illam potentiam. Poteſt enim convenire uni voluntati aliquis actus circa aliquod objectum, qui non convenit alteri. Aliter arguitur contra illam opin. quia apprehendatur odium Dei ab aliqua potentia intellectiva creata non errante, nec per conſequens oſtendente illud, ſub ratione boni, ſed tantum mali, ſi voluntas poteſt illud velle, patet propoſitum; quia nulla eſt bonitas in iſto actu prior ipſo actu volendi: ſi enim aſſignatur aliqua bonitas, propter actum volendi, hoc non eſt in objecto, ut præcedit actum, ſed eſt in ipſo, ut ſequitur actum volendi. Si autem non poteſt in illud malum oſtenſum, niſi ſub aliqua ratione boni, & non mali: ergo vel ſimpliciter non poteſt in illud, vel oportet rationem eſſe excæcatam prius naturaliter, quod videtur inconveniens, & contra illud 9. Ethicorum, *ſtante (b) ratione univerſali, & particulari, &c.* Si teneatur in iſta quæſt. quod ſic, facile eſt diſtinguere peccatum in Spir. ſanct. ab aliis peccatis. Voluntas enim quia conjuncta eſt appetitui ſenſitivo, nata eſt condelectari ſibi: & ideo peccans occaſionaliter ex inclinatione appetitus ſenſitivi ad ſuum delectabile, peccat ex paſſione, quod dicitur peccatum ex infirmitate, ſive ex impotentia, & eſt appropriate in Patrem, cui attribuitur potentia. Ipſa etiam agit per cognitionem intellectualem: & ideo ratione errante ipſa recte non vult, & peccatum ejus ex errore rationis dicitur peccatum ex ignorantia, & eſt contra Filium, cui attribuitur ſapientia. Tertium etiam eſſet peccatum ipſius ſecundum ſe ex libertate ſua non condelectando appetitui ſenſitivo, neque ex errore rationis, & illud eſt recte ex malitia, & appropriate contra Spir. ſanct. cui appropriatur bonitas. Si tamen non ponatur voluntas creata poſſe velle malum ſub ratione mali, adhuc poteſt aſſignari peccatum ex certa malitia, quando

Iii 3

a *D. Bon. l. 1. a. 3. q. 1. ar. 1. n. 2. vide Henric. quodl. 1. q. [illegible]* b [illegible] 5.

do voluntas ex libertate ſua abſque paſſione in [illegible] errore in ratione, peccat. Iſt enim eſt pleniſſima ratio [illegible] nihil aliud eſt in voluntate allici [illegible] eam ad mal[illegible], ſed ex perſ[illegible] tate ſine alia occaſione extrinſeca eligit ſibi malum velle, non [illegible] [illegible] voluntas [illegible] in malum, [illegible] [illegible].

POST PRÆDICTA, &c.

DISTINCTIO XLIV.

Quæro circa Diſtinctionem [illegible] quartam, & ultimam hujus Secundi.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum potentia peccandi ſit a Deo?

Videtur quod non, ſecundum Anſel. de lib. arb. *Poſſe peccare non eſt libert.* (a) [illegible] (c) [illegible] a Deo, [illegible] peccandi, ſed [illegible] a Deo [illegible] a Deo, [illegible] nullo modo eſt a Deo. [illegible] [illegible] ad Roman. 13. ubi vult quod *non eſt poteſtas niſi a Deo.* (e)

RESPONDEO. [illegible] [illegible] ad actum peccandi, aut dicit ipſum fundamentum hujus ordinis, ratione cujus habens illud videtur potens peccare. Si primo modo, aut ordo eſt ad actum ſubſtratum deformitati, aut ad [illegible] in deformitatem quæ eſt in actu (a) Si primo modo, ille ordo eſt a Deo, ſicut & utrumque extremum ordinis, & ad illud etiam ſubſtratum Deus hab[illegible] [illegible] voluntas creata ſecundum unam opinionem. Si ſecundo modo, ille [illegible] [illegible] Si autem loquamur de fundamento hujus ordinis dico quia aliquid poſitivum eſt fundamentum illius ordinis utroque modo ſumpti. Sicut enim in potentiis paſſivis idem eſt proximum ſubjectum habitus & privationis; ita potentia activa libera defectibilis eſt immediatum ſubjectum agendo & deficiendo oppoſitorum; agendo quidem rectitudinis; deficiendo autem peccati, & illud abſolutum eſt propria potentia (c) reſpectu utriuſque, eo modo quo potentia poteſt eſſe reſpectu [illegible] [illegible] [illegible] potens peccare, potens quidem non efficiendo, ſed deficiendo, cujus, tamen de-

a [illegible] b [illegible] c [illegible] d [illegible] e [illegible]
f [illegible]

ſicere illud poſitivum eſt proxima ratio. Et ſi objicitur quod voluntas ſemper deficit inquantum eſt ex nihilo, non per aliquid poſitivum in ea. Reſpondeo eſſe defectibile, id eſt eſſe vertibile in nihil conſequitur omne creaturam, quia eſt ex nihilo, ſed eſſe ſic defectibile ſcilicet peccando, eſt proprium huic naturæ & conſequitur eam, ratione qua hæc natura ſpecifica, quæ poteſt eſſe principium oppoſitorum agendo ſcilicet & deficiendo.

AD Anſel. dico (a), quod libertas abſolute eſt perfectio ſimpliciter, unde formaliter ponitur in Deo ſecundum eundem, libertas in nobis eſt limitata, poteſt tamen conſiderari ſecundum rationem ejus formalem ſine illa limitatione, & tunc non eſt perfectio limitata, ſed perfectio ſimpliciter. Exemplum, ſapientia eſt perfectio ſimpliciter, & illius ratio abſolute eſt in nobis, non tamen ſic, ſed cum limitatione, ita quod ſapientia noſtra includit duo, quorum alterum eſt perfectio ſimpliciter, alterum non: ita dico, quod hæc voluntas hujus ſpeciei, quæ eſt in nobis includit libertatem, quæ eſt perfectio ſimpliciter, ſed non eam ſolam, ſed cum limitatione, quæ limitatio non eſt perfectio ſimpliciter, ratione primi non convenit ſibi peccare poſſe, nec eſt fundamentum proximum hujus ordinis ad deficere actualiter, ſed ratione ſecundi. Ita igitur exponenda eſt auctoritas Anſelm. quia poſſe peccare nihil eſt libertatis, ut libertas eſt perfectio ſimpliciter, nec aliud probat ratio ſua per hoc, quod non eſt in Deo. Si autem accipiatur iſta libertas cauſata ſecundum ordinem ſuum, adhuc non eſt aliquid ejus, ſed ut dicit fundamentum proximum hujus ordinis, eſt aliquid ipſius. Sicut autem iſta poteſtas eſt aliquod ens poſitivum, ita eſt a Deo, *quoniam ex ipſo, & in ipſo, & per ipſum, ſunt omnia, cui ſit honor & gloria in ſæcula ſæculorum.* Amen.

LAUS DEO.

a *Libertas eſt perfectio ſimpliciter.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

INDEX
SECUNDI LIBRI
SENTENTIARUM.

Ordo, & numerus Quæſtionum hujus Secundi Libri, quomodo in ſingulis diſtinctionibus proponuntur: & animadverte, quod primus numerus indicat quæſtionem. ſecundus paginam.

DISTIN. I.

CREATIONEM rerum.
1 Utrum prima [illegible] ceſſitate ſit in trib[illegible]
2 Utrum Deus poſſit aliquid creare. 16
3 U[illegible]ile, Deum producere aliquid aliud a ſe ſine principio durationis. 19.
4 Utrum creatio Angeli ſit idem Angelo. 22.
5 [illegible] relatio creaturæ ad Deum ſit eadem fundamento. [illegible]
6 Utrum Angelus & anima differant ſpecie. 37

DISTIN. II.

1 Utrum in exiſtentia actuali Angeli ſit aliqua ſucceſſio formalis. [illegible]
2 Utrum aliquid menſurans exiſtentiam Angeli, vel ejus durationem ſit realiter aliud ab ejus exiſtentia. [illegible]
3 Utrum omnium æviternorum ſit unum ævum. [illegible]
4 Utrum operatio Angeli menſuretur ævo. [illegible]
5 Utrum Angelus ſit in loco. [illegible]
6 Utrum Angelus requirat determinatum locum, ita quod non in majori, nec in minori poſſit eſſe, ſed præciſe in tanto lo[illegible]. [illegible]
7 Utrum unus Angelus poſſit eſſe in pluribus locis ſimul. [illegible]
8 [illegible] ſimul. [illegible]
9 Utrum Angelus poſſit moveri de loco ad locum motu continuo. [illegible]
10 Utrum Angelus poſſit ſe movere. [illegible]
11 Utrum Angelus poſſit moveri in inſtanti. [illegible]

12 Utrum

12 Utrum Angelus poſſit ab extremo in extremum moveri non pertranſeundo per medium. 14[illegible]

DISTIN. III.

1 Utrum materialis ſubſtantia ex ſe ſive ex natura ſua ſit individua, vel ſingularis. [illegible]
2 Utrum ſubſtantia materialis per aliquid poſitivum intrinſecum ſit de ſe individua. [illegible]
3 Utrum ſubſtantia materialis per actualem exiſtentiam ſit individua vel ratio individuandi aliquid aliud. 115.
4 Utrum ſubſtantia materialis ſit per quantitatem individua vel ſingularis. [illegible]
5 Utrum ſubſtantia materialis ſit hæc & individua per materiam. 169.
6 Utrum ſubſtantia materialis ſit individua per aliquam entitatem poſitivam per ſe determinantem naturam ad ſingularitatem. 170.
7 Utrum ſit poſſibile plures Angelos eſſe in eadem ſpecie. 182.
8 Utrum Angelus poſſit ſe cognoſcere per eſſentiam ſuam, ita quod eſſentia ſua ſit ſibi ratio cognoſcendi ſine aliqua repræſentante præcedente actum naturaliter. [illegible]
9 Utrum Angelus habeat notitiam naturalem diſtinctam eſſentiæ divinæ. 2[illegible].
10 Utrum ad hoc quod Angelus cognoſcat quidditates creatas alias a ſe, requiratur neceſſario quod habeat proprias, & diſtinctas rationes cognoſcendi eas. 209.
11 Utrum Angeli poſſint proficere accipiendo cognitionem a rebus. 121.

DISTIN. IV.

1 Utrum inter creationem & beatitudinem Angeli boni fuerit aliqua mora. [illegible]

DISTIN. V.

1 Utrum Angelus prius meruerit beatitudinem, quam eam acceperit. 230.
2 Utrum Angeli boni fuerint beati in primo inſtanti ſuæ creationis, & Angeli mali miſeri. 2[illegible].

DISTIN. VI.

1 Utrum Angelus malus petierit appetere æqualitatem Dei. [illegible]
2 Utrum formaliter primum peccatum Angeli fuerit ſuperbia. 249.

DISTIN. VII.

1 Utrum malus Angelus neceſſario velit malum. 260.

DISTIN. VIII.

1 Utrum Angelus poſſit aſſumere corpus, in quo exerceat opera vitæ. 278.

DISTIN. IX.

1 Utrum Angelus ſuperior poſſit illuminare inferiorem. 281.
2 Utrum unus Angelus poſſit loqui intellectualiter alteri. 292.

DISTIN. X.

1 Utrum omnes Angeli mittantur. 307.

DI-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

DISTIN. XI.

1 Utrum Angelus cuſtodiens hominem poſſit effective aliquid cauſare in intellectu hominis cuſtoditi. 308.

DISTIN. XII.

1 Utrum in ſubſtantia generabili & corruptibili ſit aliqua entitas poſitiva realiter diſtincta a forma. [illegible]

2 Utrum per aliquam potentiam materia poſſit eſſe ſine forma. 32[illegible]

DISTIN. XIII.

1 Utrum lux gignat lumen tanquam propriam ſpeciem ſenſibilem. 330.

DISTIN. XIV.

1 Utrum corpus cœleſte ſit eſſentiæ ſimplicis. [illegible]

2 Utrum aliquod cœlum ſit mobile aliud a cœlo ſtellato. 339.

3 Utrum ſtellæ agant in hæc inferiora. 34[illegible]

DISTIN. XV.

1 Utrum elementa remaneant in mixto in actu ſecundum ſubſtantiam. 348.

DISTIN. XVI.

1 Utrum imago Trinitatis in animo rationali conſiſtat in tribus potentiis realiter diſtinctis. 354.

DISTIN. XVII.

1 Utrum anima Adæ fuerit creata in corpore. 366.

2 Utrum Paradiſus ſit locus conveniens habitationi humanæ. 368.

DISTIN. XVIII.

1 Utrum in materia ſit aliqua ratio ſeminalis ad formam naturaliter educendam de ipſa. 371.

DISTIN. XIX.

1 Utrum in ſtatu innocentiæ habuiſſemus corpora immortalia. 379.

DISTIN. XX.

1 Utrum filii procreati in ſtatu innocentiæ fuiſſent ſtatim confirmati in juſtitia. 383.

2 Utrum in ſtatu innocentiæ fuiſſent illi ſoli geniti qui nunc ſunt electi. [illegible]

3 Utrum filii in ſtatu innocentiæ creviſſent in corpore, & in ſcientia ſicut modo. 388.

DISTIN. XXI.

1 Utrum peccatum primi hominis in ſtatu innocentiæ potuerit eſſe veniale. 388.

2 Utrum peccatum Adæ fuerit graviſſimum. 390.

DISTIN. XXII.

1 Utrum peccatum primi hominis fuerit ex ignorantia. 394.

DISTIN. XXIII.

1 Utrum Deus poſſit facere voluntatem creaturæ rationalis impeccabilem per naturam. 391.

DISTIN. XXIV.

1 Utrum portio ſuperior ſit potentia diſtincta a portione inferiori. 401.

DI-

DISTIN. XXV.

1 Utrum aliquid aliud a voluntate cauſet effective actum volendi in voluntate. 403.

DISTIN. XXVI.

1 Utrum gratia ſit in eſſentia animæ vel in potentia. 411.

DISTIN. XXVII.

1 Utrum gratia ſit virtus. 415.

DISTIN. XXVIII.

1 Utrum liberum arbitrium hominis ſine gratia poſſit cavere omne peccatum mortale. 427.

DISTIN. XXIX.

1 Utrum præter juſtitiam originalem in Adam neceſſe ſit ponere aliquod donum ſupernaturale. 431.

DISTIN. XXX.

1 Utrum quilibet ſecundum legem communem propagatus ab Adam contrahat peccatum originale. 436.

2 Utrum illud peccatum ſit carentia originalis juſtitiæ. 437.

DISTIN. XXXI.

1 Utrum anima contrahat originale peccatum a carne infecta, concupiſcentia ſeminata. 437.

DISTIN. XXXII.

1 Utrum in baptiſmo remittatur peccatum originale. 438.

DISTIN. XXXIII.

1 Utrum peccato originali debeatur ſola carentia viſionis divinæ pro pœna. 449.

DISTIN. XXXIV.

1 Utrum peccatum ſit a bono ſicut cauſa. 451.

DISTIN. XXXV.

1 Utrum peccatum ſit per ſe corruptio boni. 452.

DISTIN. XXXVI.

1 Utrum peccatum ſit pœna peccati. 453.

DISTIN. XXXVII.

1 Utrum peccatum poſſit eſſe a Deo. 455.

2 Utrum voluntas creata ſit totalis cauſa & immediata ſui velle. 455.

DISTIN. XXXVIII.

1 Utrum intentio ſit actus ſolius voluntatis. 477.

DISTIN. XXXIX.

1 Utrum ſynderesis ſit in voluntate. 479.

2 Utrum conſcientia ſit in voluntate. ibid.

DISTIN. XL.

1 Utrum omnis actus ſit bonus ex fine. 483.

DISTIN. XLI.

1 Utrum aliquis actus poſſit eſſe indifferens. 484.

DISTIN. XLII.

1 Utrum peccatum poſſit eſſe in cogitatione. 48[illegible]

2 Utrum in ſermone. [illegible]

3 Utrum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
UANL
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
®

3 Utrum conſiſtat in opere. 488.
4 Utrum diviſio Hieronymi de peccato ſit ſufficiens. ibid.
5 De diſtinctione ſeptem vitiorum capitalium. 497.
DISTIN. XLIII.
1 Utrum voluntas poſſit peccare in Spiritum Sanctum. ibid
2 Utrum voluntas creata poſſit peccare ex malitia volendo aliquid non oſtenſum ſub ratione boni ſimpliciter vel apparentis. 501.
DISTIN. XLIV.
1 Utrum potentia peccandi ſit a Deo. 502

FINIS.

UANL
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

UAN
IDAD AUTÓNOMA DE NUEV
CCIÓN GENERAL DE BIBLIOTEC